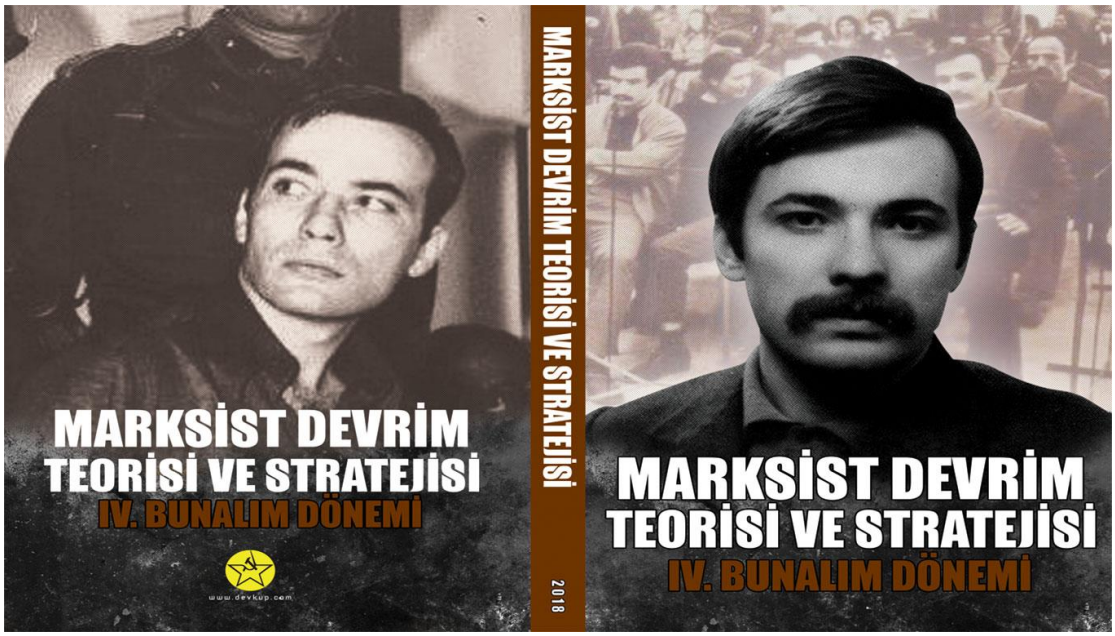
MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ *

ÖNSÖZ:

Bilindiği üzere, strateji sorunun iki alanı vardır. Birincisi, devrimin hedeflerini içeren, program ve program sorunlarıdır. İkincisi ise, bu hedefe ulaşmak için izlenecek yol, yani stratejik çizgi ve sorunlarıdır. Bunlara ittifak ilişkileri de eklemek mümkündür.

Dikkat edilirse ve tüm bu konularda devrimci sosyalizmin birikimine bakılırsa, devrimci sosyalizm tüm bu konularda, adeta her süreçte üst üste koyarak ciddi bir birikime sahip olduğu görülecektir. Kesintisiz Devrim I-II-III hem program hem de stratejik çizgi sorunlarında, Marksizm-Leninizm temelinde güçlü ve sağlam bir zemini ifade eder. Ama biz burada kalmadık; bu güçlü zemini geliştirdik, adeta üzerine bir şeyler katarak ilerledik. 3. Konferans Kararları, Şafak Yargılanamaz 1-2, Mahir ve Devrim ideolojik mücadele cephesinde teorik boşluğun giderilmesinde ilk yazılı belgeler olmuştur

Devrimci yenilenme sürecinde adeta bir alan “zayıf” kalmıştı; bu alan “stratejik çizgi” alanıydı. Biz, stratejik çizgimizi birikimiz üzerinden yeniden kurgularken, tüm bu deneylerle sıkı bağ kurmak zorundaydık. Çünkü devrimci sosyalizm, elbette bu topraklar üzerine basar ama tüm dünya devrimlerinin tarihsel deneylerini eleştirel ele alır, buradan beslenir. Tam da bu noktada, Kesintisiz Devrim I-II-III, “Maksist Devrim Teorisi ve Devrim Stratejisi” çalışmamız, strateji sorunlarını bir çok açıdan ele alan, dünya devrim deneyleriyle sıkı bağlar kuran çalışmalardır.

Ve son olarak, Stratejik çizgimizin pratik planda ilk adımlarının atıldığı ve işlerlik kazandığı İçinden geçtigimiz 4. bunalım döneminde, bu dönemin ilişki ve çelişkilerinin en şiddetli yaşandığı Türkiye, Kürdistan ve Ortadoğu'da bu çatışma ve çelişkilerin içinde yer alarak 4. bunalım döneminin devrimci pratiğinin teorize edildiği ve parti külliyatımıza kazandırıldığı bildiriler- açıklamalar başlıklı broşürler-belgeler parti literatürümüzün kazanımlarıdır. ve süreç kesintisiz devrim yolunda ilerletilmektedir.

Eylül – 2018 | THKP-C/MLSPB

MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ

BİRİNCİ ANA BÖLÜM:

1. Kısım

KAVRAMSAL ÇERCEVE, DEVRİM VE DEVRİM TEORİSİNİN TEMELLERİ

Önce Kısa Bir Hatırlatma ve Yöntem Sorunu

Marksist devrim teorisi ve devrimin stratejik çizgisi üzerine söz söylemeye başlamadan önce, 70'lerin başında Mahir Yoldaş tarafından ele alınmış bulunan bir yöntemsel soruna bugün yeniden dikkat çekmekte yarar var. Kesintisiz Devrim III.'ün sonlarına doğru bir yerde şöyle yazar Mahir Yoldaş: "Bugüne kadar Türkiye solunda, strateji hep yanlış anlaşılmış, stratejik hedef ve stratejinin planı ile bizatihi stratejinin kendisi sürekli olarak karıştırılmıştır." (vurgu M. Çayan'a aittir)

Daha sonra, bir tanımla sözlerine devam eder: "Stratejik hedef, bilindiği gibi, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki temel çelişkinin ideolojik, politik, sosyal ve ekonomik çözüm platformudur."

Ve yine daha sonra, (anti-emperyalist, anti-oligarşik devrimin hedefleri üzerine bir özetlemenin ardından) "stratejik hedefin tespiti ile sorun halledilmez" diye devam eder: "Stratejik hedef, devrimin başlıca darbesinin doğrultusunu tespit etmek işidir. Yani stratejik planın sadece bir kesimidir. Bu nedenle sorun, sadece stratejik hedefin doğru tespiti ile bitmez; temel, öncü ve ihtiyatları da doğru tespit etmek gerekir."

Tam bu noktadan sonra Mahir Yoldaş, politikleşmiş askeri savaş stratejisi üzerine tezlerini özetler.

Mahir Yoldaş'ın böyle bir netleştirme ihtiyacı hissetmesinin kuşkusuz dönemin tartışmalarıyla ilgili bir yanı vardır. O süreçte çok yaygın olan, bugün de aslında pek değişmeksizin varlığını devam ettiren bir eğilim, "devrim stratejisi" kavramını salt bir "ekonomi politik" çalışması olarak gören, daha doğru bir deyişle stratejiyi, üretici güçler ve üretim ilişkileri üzerine ekonomik tahlillerin sıradan bir uzantısı olarak algılayan bir yaklaşıma sahiptir. Strateji kavramının bizzat kendisini ilerleyen bölümlerde özel olarak ele alacağız; ama şimdilik çok kısaca değinirsek, bu yanlış yaklaşım, ülkedeki üretim ilişkilerinin ne durumda olduğunu,

üretici güçlerin gelişme seviyesini, sosyal sınıfların pozisyonlarını özetlemekte ve bundan sonrasını, deyim yerindeyse “Allaha havale” etmektedir.

Yani bu yaklaşım, gerekli sosyo-ekonomik tahlilleri yaparak toplumsal çelişkilerin çözümü bakımından hangi devrimci aşamada (sosyalist devrim, demokratik devrim, vb.) olunduğunu bir kez belirlediğinde, bundan sonrasını, yani bu çözümü gerçekleştirecek olan devrimin nasıl, hangi yollardan geçerek ve hangi araçlar, örgütsel biçimlerle gerçekleşeceği sorununu atlamaktadır. Daha doğrusu, çoğu durumda bu yaklaşımın sahipleri, (kendilerinin de hazır oldukları bir noktada) bir milli kriz patlarsa eğer, o dalganın sırtına binip kitleleri ayaklandıracakları şeklinde bir klişeye sahip oldukları için, özel bir stratejik kurgu ihtiyacı hissetmemektedirler.

Bu yüzden de bu konuya ilişkin programları, “her şey olacağına varır” deyiminin teorik dille anlatımıdır ve araçlar, örgütsel biçimler bölümünü de en çok “her türlü mücadele aracını kullanırız” gibi genel-geçer cümlelerle geçiştirmeyi tercih ederler. Çünkü meseleye böyle bir klasik kriz tanımı üzerinden baktığınız zaman, bugünkü günlük işlerinizi yürütmek, bu arada “muhayyel” bir X gününe hazırlanmak, temel amaçtır ve bu beklenti “kervan yolda düzülür” stratejisinin temelidir.

Partimiz ise bu konuda daha kapsamlı bir yaklaşıma sahiptir. Şimdilik birkaç cümleyle özetlersek eğer, Partimiz ülkedeki çelişkilerin çözüm platformu olarak anti-emperyalist, anti-oligarşik halk devrimini, yani devrimimizin neyi yıkıp neyi kuracağını belirlemekle yetinmez; bunun da ötesinde bu devrimin hangi yollardan geçerek, hangi çizgiyi izleyerek, hangi mücadele ve örgüt biçimlerini nasıl bir temel-tali ilişkisi içinde ele alarak yürüyeceğini, nereden yola çıkıp nereye varacağını temel hatlarıyla ortaya koyar.

Birincisi, mevcut dünya manzarası içinde ülkenin ekonomik-politik-sosyal koşullarının ayrıntılı bir çözümlenmesini gerektirir; ikincisi ise bütün bunlarla birlikte güç ilişkilerini, coğrafyayı, jeopolitiği, tarihsel ve kültürel ilişkileri, politik-askeri değerlendirmeleri, çeşitli sınıf ve tabakaların politik psikolojisini ve davranış biçimlerini ve başka bir dizi faktörü de dikkate alarak bir kurgulamaya ulaşır.

İkincisi, kendisini bir “Devrim Programı” olarak ortaya koyar; bu program, devrimin yoluyla ilgili maddeleri de içerir ama sonuçta esas amacı devrimin hedeflerini ve yapacaklarını anlatmaktır. İkincisi ise, bir yol haritası, bir kılavuzdur. Tam da bu noktada, devrimin hangi yoldan, hangi mücadele araçlarıyla, hangi aşamalardan geçerek zafere ulaşacağı, yani devrimin stratejik çizgisi belirlenir. Stratejik plan; stratejik hedef ile stratejik çizginin bileşiminden oluşur.

Bütün bunlar önemlidir. O yüzden işin en başında -daha sonra ayrıntılı ele alacağımız halde- özel olarak vurguluyoruz; çünkü daha en baştan kafalarda bir netlik oluşsun ve söyleyeceklerimizin mantığı ve yöntemsel rotası anlaşılsın istiyoruz. Biz, bu yazı kapsamında ikincisini, yani “bizatihi stratejinin kendisini” ve bununla ilgili kavramları ağırlıklı olarak ele alacağız ve tam da program çalışmalarının hız kazandığı bu noktada devrimin hedefleri, amaçları konularına yalnızca kısa özetler olarak değinerek geçeceğiz.

Ayrıca bu noktada, asıl konuları ele almadan önce strateji ve taktik ilişkisi üzerine kısa bir özet yapmakta yarar vardır.

Strateji ve taktik denildiğinde aslında zihnimizde uyanan ilk çağrışımlar çok yanlış değildir. Birçok devrimci, bu iki kavram arasında en azından "uzun vade-kısa vade" açısından temel bir fark olduğunu bilir; örneğin birincinin ikinciyi belirlediğini de şöyle ya da böyle öğrenmiştir. Bunlar genel olarak doğrudur. Stalin'in bu konudaki kısa broşürü de esasen yararlı ve ön açıcıdır. "Strateji," diyor Stalin, "programın direktiflerini kendine kılavuz edinir ve içte (ulusal) ve uluslararası planda mücadele eden güçlerin tahliline dayanır, proletaryanın devrimci hareketinin yöneltilmesi gereken genel yolu, genel doğrultuyu saptar ki, oluşan ve gelişen güçler dengesinde en iyi sonuçlar alınabilsin."

Bu, "proletaryanın ve müttefiklerinin güçlerinin mevzilenme planı"nın ortaya konulması olduğu kadar, bu güçlerin nasıl ve hangi çizgi üzerinden harekete geçirileceğinin de somutlanması anlamına gelir. Demek ki burada sözünü ettiğimiz şey, bir "genel harekat planı"dır.Taktik ise yine Stalin'in deyimiyle, "stratejinin direktiflerini ve gerek ülkedeki gerek komşu ülkelerdeki devrimci hareketin deneyimlerini kendine kılavuz edinen, her verili anda gerek proletarya ve onun müttefikleri içindeki, gerek düşman kampı içindeki güçlerin durumunu (yüksek veya düşük kültür düzeyi, yüksek veya düşük örgütlülük ve bilinçlilik derecesi, şu ya da bu geleneklerin varlığı, hareketin şu ya da bu biçimlerinin, temel ve yardımcı olmak üzere örgütlenme biçimlerinin varlığı) hesaba katan ve düşman kampı içindeki uyumsuzluktan ve her karışıklıktan yararlanan (…) (stratejik plan temelinde ortaya konan güçlerin mevzilenme planını gerçekleştirmek üzere) geniş yığınları proletaryanın safına kazanmak ve onları sosyal cephedeki savaş mevzilerine yakınlaştırmak için tutulması gereken somut yolları, stratejinin başarılarını en emin bir şekilde hazırlayan yolları ana hatlarıyla tasvir eder."

Yani taktik denildiğinde sözünü ettiğimiz şey, artık bir "genel harekat planı" değil, bu genel plana bağlı olan ve onun tarafından biçimlendirilen somut çalışma ve çatışma biçimleridir. Bir başka deyişle, taktikler, stratejik çizginin somut hayat içindeki karşılık noktalarıdır.

Bu anlamdadır ki, "Strateji, tarihsel dönemeç anlarında, tarihsel dönüm noktalarında değişir, bir dönemeçten (dönüm noktasından) bir diğerine kadar olan dönemi kapsar; bu yüzden, tüm bu dönem boyunca hareketi, proletaryanın çıkarlarını yansıtan genel hedefe doğru yönlendirir, tüm bu dönemi dolduran sınıflar arasındaki savaşı kazanmayı amaçlar, ve dolayısıyla bu dönem boyunca değişmeden kalır." (age)

"Taktik ise, verili dönemeç, verili stratejik dönem temeli üzerinde inişler ve çıkışlar tarafından, savaşan güçlerin karşılıklı ilişkisi tarafından, mücadelenin (hareketin) biçimleri tarafından, hareketin temposu tarafından, herhangi bir bölgedeki, herhangi bir andaki mücadele arenası tarafından belirlenir, ve bu etkenler bir dönemeçten diğerine zaman ve mekan koşullarına uygun olarak değiştiklerinden, stratejik dönem süresince taktik birçok kez değişir (ya da değişebilir); çünkü taktik, tüm savaşı değil, savaşta zafere ya da yenilgiye yol açan sadece tek tek çarpışmaları kucaklar."(age)

Yani stratejik dönem, taktik uygulama süreçlerinden daha uzundur ve taktik, stratejinin başarısını sağlamakla görevlidir. "Taktiğin görevi, kitleleri o şekilde mücadele içine sokmak,

öyle şiarlar ileri sürmek, kitleleri o şekilde yeni mevzilere yakınlaştırmaktır ki, tüm mücadelelerin toplamı ile savaş kazanılsın, yani stratejik başarı elde edilsin." (age)

Genel teorik çerçeve, yalın bir biçimde böyle çizilebilir. Ama yine de birkaç önemli ayrıntıyla bu tabloyu tamamlamak gerekebilir:

Birincisi, kavramın günlük hayattaki kullanım biçimleri ve bunlardan doğan yanılgılarla ilgilidir.

Her şeyden önce strateji kavramı, Marksistler tarafından icat edilmiş bir kavram değildir ve hem tarihsel olaylar planında hem de bugünkü hayatın içinde yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Bu bakımdan da o, aslında bir anlamda nötr bir kavramdır. Yani örneğin herhangi bir savaşta stratejisi ve taktikleri güçlü bir komutan zafer kazanır. Hatta kapitalist iş hayatında da "yatırım stratejisi" gibi deyimlerle karşılaşırız. Ya da daha genel düşündüğümüzde, herhangi bir toplumda herhangi bir önderlik, süreci yönetirken başarılı bir harekat planı uygulayabilir ve kendi amaçlarına uygun olan en elverişli durumu elde edebilir. Örneğin Kemalizm için böyle bir şey söylenebilir; sonuç itibarıyla bu önderlik, askeri ve politik alanda bir başarıya ulaşmıştır ve kuşkusuz bu başarı, yerel ve uluslar arası bir dizi başka faktörün yanında, uygulanan genel stratejik çizginin de başarısıdır. En azından durum böyle görünmektedir. Keza Hitler'in iktidara yürürken kullandığı yol çizgisi de, hiç olmazsa iktidar olması bakımından "başarılı"dır.

Elbette Marksist-Leninist literatürdeki kullanım biçimi de kavramın bu temel özelliklerinden çok bağımsız değildir. Ama burada söz konusu olan şey, nihai olarak komünizmi hedefleyen, bize özgü bir perspektiftir ve bizim kullanım biçimimizde stratejik çizgi kavramı artık "başarıya ulaşan yol" gibi basit bir ölçüyü aşar; işin içine nihai amaca uygun örgütlenme ve mücadele biçimleri, kitlelere bakış, sınıfın kendi kendisini kurtarması, dünyayı değiştirenlerin kendilerinin de değişmesi anlayışı, vb. gibi bir dizi başka öğe de girer. Yani, uygun bir zamanlama ve uygun hamleler dizisiyle bir darbe yapılır ve iktidar elde edilirse, biz bunun kelimenin dar ve teknik anlamıyla "doğru bir strateji" uygulaması olarak görebiliriz; ama sözü edilen güç kendisini "sosyalist" olarak tanımlasa da Marksist-Leninist bakış açısından bu "başarı" özel bir anlam ifade etmez.

Bu, böylelikle iktidarı ele geçiren ekibin kendi çapında zeki ve atılgan olduğunu, zamanı ve koşulları iyi takip ettiğini, vs. gösterir ama onun Marksist-Leninist anlamda doğru bir stratejiye sahip olduğunu göstermez. Çünkü Marksist-Leninist strateji kavramı, diyalektik bir bütünlüğe sahiptir ve yalnızca "gidilen yolun iktidar elde etmeye uygunluğunu" değil, nihai amacın kendisini ve kullanılan araçların bu amaca uygunluğunu, mücadelenin hangi güçlerin önderliğinde yürütüldüğünü ve kimleri temel olarak aldığını da içerir. Ki bunlar, kuşkusuz bu plan dahilinde hareket eden güçlerin yapısını, ruh halini, vb. belirler. Önündeki yolu uzun ve zahmetli bir maraton gibi gören, her adımda işçi sınıfını ve emekçi kitleleri peşinden sürüklemeyi amaçlayan Komünist militan ile "düğmeye basıp" memleketi kurtarmak isteyen "darbeci" arasındaki fark budur.

İkincisi, kavramın yine günlük hayatta çoğu kez unutulan bir yönü ile ilgilidir.

Stratejik çizginin belirlenmesi, sonuç itibarıyla bir kurgudur. Ve her stratejik kurgu, hayatın içinde ama hayatı bir anlığına durdurarak yapılan bir şeydir. Belli bir anda durup, dünyaya ve yaşadığınız topraklara bakarsınız. Sadece rakamlar, ekonomik-sosyal veriler açısından değil, doğrudan doğruya sokak ve insanlar açısından da bakarsınız. Tarih ve coğrafya işin içinde karışır, tarihten gelen toplumsal psikoloji çözümlemeleri, demografik durum, kültürel öğeler bile bu çözümlemenin bir parçasıdır. Ve sonuçta bütün bunları diyalektik bir bütünlük içinde ele alarak ortaya bir yol çizgisi, bir kılavuz çıkarırsınız. Şuradan, şu gücün öncülüğünde şu güçlerle başlayıp, şöyle mücadele biçimlerini temel, şunları ise tali olarak ele alıp şu örgütsel biçimlerle yürüyeceğim ve muhtemelen şöyle bir yere varacağım dersiniz. Ve sonuçta bu yaptığınız kurgu, hayatın içine girer, orada sınanır. Eğer bu kurgu, şablonlara ve temelsiz kitabi tasavvurlara değil de, üzerinde yaşadığınız toprağın kimyasının gerçekçi bir analizine dayanıyorsa ve daha da önemlisi siz bu kurgunun arkasına bütün devrimci iradenizi koyuyorsanız, başarıdan kuşku duymak için hiçbir neden yoktur. Yok eğer durum böyle değilse, başarı sizin için bir düş olur.

Marksist-Leninistler, ortaya koydukları bu kurguya değişmez bir ayet gibi yaklaşmazlar; ama öte yandan, kuşkucu bir ampirizm noktasında da durmazlar. Belli verileri esas alarak yaptığınız bu kurguyu, "şöyle bir deneyelim bakalım" diyerek işe başlayamazsınız. "Diyalektiğin gereği", "hayatın zenginliğini kucaklamak" gibi gerekçelerle böyle bir kurgu yapmaktan kaçınmanız, yaptığınız işe karşı ciddiyetsizliktir.

Şimdiki ÖDP'nin önderliğini yapan eski "Devrimci Yol" liderlerinden birinin bir röportajında söylediği "başkaları M. Çayan'ın tezlerini hayata uygulamak istedi, biz ise hayat bizden ne istiyorsa onu verdik" mealindeki sözler, böyle bir "diyalektiğin"(!) tipik örnekleridir. Daha doğrusu bu, "kusuru övünme vesilesi yapmak" gibi tuhaf bir davranışın örneğidir. "Diyalektik" adı altında kendiliğindencilik övgüsüdür ve bir "harekat planı" yokluğunu haklı çıkarma girişimidir. Oysa harekat planı, strateji, üzerinden atlayıp geçemeyeceğiniz bir gereksinmedir. Bu planın gerektiğinde değişebileceğinin bilincinde olmak ayrı şeydir; onu kurgulamak, onu belli bir dönem boyunca rehber olarak almak ayrı şeydir. Hayat tarafından açıkça yanlışlanmadığı sürece bu önünüzdeki plan gerçektir, sizin üzerine bastığınız temeldir.

Öte yandan geleneksel solun stratejik çizgi konusunu hafife alarak "bütün mücadele ve örgüt biçimlerini kullanarak yürüme" gibi noktalarda takılıp kalması da ço "diyalektik" gibi görünmesine karşın tam da bu açıdan sakattır. Çünkü, yaptığınız her kurgu, aslında bir anlamda kadrolarınızı da kurgular. Nasıl bir yoldan yürümek istiyorsanız, insanlarınızı da ona göre hazırlarsınız, hayata bakışları, örgütlenme alışkanlıkları, pratik refleksleri, vb. ona göre şekillenir. Örneğin, Lenin'in parti tipinin militanı gevşek Menşevik hizbinden farklıdır. Örneğin, FHKC Genel Sekreteri Ahmed Saadat'ın Arafat ve Filistin yönetimini "intifadayı diplomatik görüşmelerin sopası olarak kullanmak"la suçlarken kast ettiği de budur.

Kitlelerin sokakta ortaya koyduğu muazzam enerjiyi siz bir iktidar stratejisi kapsamında değil de, İsrail'le görüşmelerde baskı kurma aracı olarak düşünüyorsanız, insanlar da buna göre şekillenirler. Ve nihayet, Fidel'in "Devrim İçin Savaşmayana Komünist Denmez" kitabında Venezüella Komünist Partisi'yle yaptığı polemik de tam bu konu üzerinedir. O süreçte de Venezüella'da olan şey, partinin gerilla güçlerini diplomatik manevralar için araç olarak kullanmasıdır. Bu, önemlidir, çünkü bu ayrım, devrim için yürüyüşe geçmiş olan gerilla ile

taktik amaçlar için sağda solda silah patlatan askeri birlikler arasındaki temel farktır ve bu fark, her iki durumda da insanların bakış açılarını, reflekslerini, ruh hallerini belirler.

Demek ki, stratejik kurgu, evet kurgudur; evet, ancak hayatın içinde sınandıkça gerçek bir anlam kazanır ama öte yandan o, bir öngörüler toplamı olarak sizin üzerine ayağınızı bastığınız, belli bir dönem için kılavuz kabul ettiğiniz bir kurgudur. Yani diyalektiğin en temel kurallarını kötüye kullanarak, belirli bir stratejiden hareketle mücadeleyi örgütlemeyi bir kenara bırakmak, oradan bir bilinemezciliğe, bir muğlaklığa varmak doğru değildir.

1- Öncelikli Soru: Ne İçin Devrim?

Bu ölçüde kapsamlı bir sorunu irdelemeye başlarken böyle bir soru belki yazının mantığını bozan tuhaf bir soru gibi algılanabilir ama değil; tersine işe tam da bu soruyla başlamak en doğrusu ve en sağlıklısı.

Her şeyden önce, 2000'li yıllarda, yeni tarihsel sürecin içinde yaşıyoruz ve klasik başlangıçlar artık bize yeterli görünmüyor. Sözgelimi 1970'li yıllarda, dünya tablosunun daha istikrarlı göründüğü bir süreçte, daha açık bir dille söyleyelim, işçi sınıfının yetmiş yıllık emeğinin ve umudunun ufuk yoksunu bir revizyonist kast tarafından henüz yerle bir edilmemiş olduğu bir süreçte, böyle bir yazıya daha başka bir yerden başlanabilirdi. Yani, işin bazı temel noktalarının "zaten belli olduğu" düşüncesiyle bir sıçrama yapabilir ve esas konuya, devrim anlayışı ve stratejisi konusuna hızla geçebilirdik.

Ama işte tam da bu nedenden ötürü, 2000'li yıllarda böyle bir yazıya ufuk sorunu ile başlamak, önce ufuk çizgisini son derece net biçimde ortaya koymak ve sonra oradan "nasıl" ve "hangi yoldan" sorularına doğru yol almak bir zorunluluk olmuştur. Yani devrimci hareket, özel olarak da devrimci sosyalist hareket, önündeki devrimci aşamayı tanımlarken ve toplumsal çelişkilerin çözüm platformu olarak devrim programını oluştururken de, mücadele ve örgüt biçimlerini tartışır, devrimin yol haritasını çizmeye çalışırken de bütün bu işleri "neden yaptığını", "yaparak nereye varmak istediğini" son derece net olarak ortaya koymak zorundadırlar.

Bu noktada, son derece net bir biçimde, bir kutup yıldızı gibi komünizm hedefinin altının kalınca çizilmesi gereklidir.

Partimiz THKP-C/MLSPB'nin nihai hedefi, komünist bir dünya düzenidir.

Komünist uygarlık düzeyi, kısaca yeniden özetlenirse eğer, "üretim araçlarının tümüyle toplumsallaştırıldığı, üretici güçlerin sınırsızca geliştiği ortamda herkesin topluma yeteneği kadar vererek ihtiyacı kadar aldığı, böylece bireysel yaşama savaşının sona erdiği koşullarda kol ve kafa emeği arasındaki, kentle kır arasındaki farkların silindiği ve bugünkü işbölümünün tarihe karıştığı, çalışmanın bir zevk haline dönüştüğü yeni bir insanlık durumudur." (SB. 51. Sayı, Bilimin Yeniden İnsanlıkla Buluşması…)

Engels'in "Toplumu, onun her üyesinin kendini geliştirebileceği, tüm yeteneklerini ve güçlerini tam bir özgürlük içinde ve böylece toplumun temel koşullarını engellemeden kullanabileceği biçimde örgütlemek…" diye tanımladığı bu yeni düzey, doğal olarak bütün sınıfların ve her türden baskı kurumunun "sönerek" ortadan kalktığı bir özgür insan toplumu anlamına gelir. Çünkü, böyle bir "son" görev, proletarya açısından kendi sınıfsal varlığına da son vermek anlamına gelir böylece ulaşılan yer, birleşmiş özgür insan toplumundan başka bir şey değildir. "Devletin ve bütün diğer bürokratik kurumların gereksizleşerek 'söndüğü' bu koşullarda, toplumsal üretimin planlanması ya da sosyal hayatın düzenlenmesi artık bütün toplumun kendi iradesiyle yaratacağı basit mekanizmalar tarafından yerine getirilebilecektir. Bugünkü anlamıyla politika ve demokrasi kavramlarının tarihe karıştığı böyle bir aşama, orduların, savaşların, bütün baskı güçlerinin çöplüğe atıldığı bir noktadır."

Tanımından da kolayca anlaşılabileceği gibi, böyle bir uygarlık biçiminin kuruluşu ancak dünya ölçeğinde mümkündür; böyle bir noktaya doğru ilerlemek için ise bir yandan tek tek ülkelerde komünizmin iktisadi, sosyal, kültürel, vb. temellerini inşa etmek, diğer yandan da kapitalist sistemin dünya ölçeğindeki gücünü kıracak bir dünya devrimi süreci için çaba göstermek, devrimci bir enternasyonalist anlayışla tek tek ülkelerdeki devrimlerin gelişimi için çaba göstermek gereklidir.

Dolayısıyla, proletaryanın herhangi bir ülkede iktidarı ele aldığı andan bu nihai hedefe kadar uzanan geniş zaman dilimi, "komünizmin alt evresi" ya da "sosyalizm" olarak nitelendirilmiştir. Marks'ın deyimiyle "kendi temelleri üzerinde gelişmiş olan değil, tersine, kapitalist toplumdan doğduğu şekliyle bir komünist toplum"u ifade eden bu alt evrenin toplumu, "iktisadi, manevi, entelektüel, bütün bakımlardan, bağrından çıktığı eski toplumun damgasını hâlâ taşıyan bir toplumdur" ve özel bir üretim biçimi olarak değil, komünizme geçiş süreci olarak anlamlıdır.

Sonuç olarak, devrimci sosyalist hareketin programatik yaklaşımında nihai hedef sorunu böyle biçimlenmiştir ve bu hedefe ulaşmak için izlenen güzergaha ait tüm sorunlar, ancak bu hedef çerçevesinde ele alınabilir.

Yani bu bir ufuk sorunudur ve hangi yollardan geçeceğiniz, nereye varmak istediğinizle doğrudan bağlantılıdır. Bir devrim bağlamında tartışacağınız şeylerin tamamı, içinde bulunulan devrimci aşama, strateji, mücadele biçimleri, örgüt biçimleri, vs… tümü de ilhamını ve kaynağını kurmak istediğimiz toplumsal yapıdan, o nihai hedeften alırlar; onun dışında kendi başlarına, somut bir bağlama oturmayan olgular değillerdir.

Dolayısıyla komünizm üzerine sağlam referanslara sahip değilsek, ne yapmak istediğimizi genel olarak bilmiyorsak ya da bu konu zihnimizde muğlaksa, neyi yıkmak istediğimiz, nasıl yıkmak istediğimiz ve bu yıkım işinde hangi araçları ve yöntemleri kullanacağımız konusu da kendi içinde bir muğlaklık taşır. Çünkü biz bir "yıkım-yapım" işinde çalışıyoruz ve bu işin en temel özelliklerinden biri de, araçların amaçlara sadece "uygun" olması, yani sadece o amacı gerçekleştirmekte "elverişli" olması değil, aynı zamanda o amacın kendisiyle çelişmemesi, yani kurmak istediğiniz dünyanın temel kriterlerine ters düşmemesidir. Sözgelimi bir askeri darbe, sizi basit anlamda "iktidarı elde etme" noktasına taşıyabilir ama içinde kitlelerin olmadığı bir hareketle asla nihai amacınıza ulaşamazsınız.

Ayrıca bu ufuk sorununu göz ardı etmek, az sonra göreceğimiz gibi devrimin "neden zorunlu olduğu" sorusunun da zaman zaman boşlukta kalmasına neden olabilir. Çünkü siz, nihai olarak kuracağınız toplumsal düzenin, basit bir iktisadi değişiklik, bir kalkınma projesi değil de tümüyle yeni bir uygarlık düzeyi olduğu konusunda yeterince berrak düşüncelere sahip değilseniz, değişimin köktenliği konusunda da muğlak bir noktada kalırsınız. Değişimin köktenliği konusundaki muğlaklık ise sonuçta "bu işlerin devrim dışındaki başka yollardan da yapılabileceği" konusunda başka muğlak düşüncelerin kapısını aralar. Yani, kurmayı düşündüğünüz düzen, yalnızca bir siyasal özgürlükler düzeniyse ya da yalnızca ulusal bağımsızlıksa, ya da yalnızca bir iktisadi "ilerleme"den ibaretse, yani sürece böylesi dar yerlerden bakıyorsanız, bütün bu işlerin "reformlar yolundan da yapılabileceği" şeklinde bir yanılsamaya kapılabilirsiniz. Ya da siz kendi "kerametinizle" toplumu kurtarma hevesindeyseniz, kendinizi Mesih sanıyorsanız, o zaman da devrime değil bir darbeye ihtiyacınız vardır ve bu, kitlelerin olmasa da olduğu bir durumdur, vb…

2- Devrim Neden Bir Zorunluluktur?

a) Kapitalist Düzen "Islah" Edilebilir mi?

İşte tam burada, yine bir konu başlığı olarak devrimin "neden gerekli olduğu" sorusuna geliriz. Bu soru da ilk bakışta basit gibi görünür ve yanıt olarak en kaba söyleyişle, "evet gereklidir, çünkü sömürücü güçler başka türlü iktidarlarını terk etmezler" diyebiliriz.

Ama bu kadarı Marks ve Engels'in neden ortaya bu kadar "yıkıcı" bir teori koyduklarını açıklamaya yetmez. Örneğin şu sertlikteki sözlerin kaynağı nedir? "…Ancak, artık sınıfların ve sınıf çelişmelerinin bulunmadığı bir düzendedir ki sosyal evrimler, artık siyasi devrimler olmaktan çıkacaklardır. O zamana kadar toplumun her yerinden değiştirilip, düzeltilmesinin arifesinde sosyal bilimin son sözü şu olacaktır: Ya mücadele ya ölüm, ya kanlı savaş ya da yok olma." (Felsefenin Sefaleti, s: 195)

Gerçekten, bu bir şiddet merakı mı? Marksistler, neden bu kadar radikal bir yolu seçiyorlar ve üstelik bunu belki daha az ağrılı olabilecek bir "iktidar komplosu" şeklinde değil, ille de ezilen kitlelerin ayaklanması şeklinde ortaya koyuyorlar? Oysa kitlelerin, milyonların ayaklanması, negatif bir açıdan bakarsanız eğer, aslında zor kontrol edilebilir ve çok "sıkıntılı" bir süreçtir; buna karşın "iyi planlanmış bir komplo" yine aynı kolaycılık noktasından baktığınızda size daha az "sıkıntılı" görünebilir.

Ya da tersinden bir soru: Postmodern mucitlerin 1990'lardan sonra dillerine doladıkları şu "Devrim, reformların hızlı çekimdeki halidir" lafı doğru mudur? Yani biz aslında toplumu düzenleyen reformlar istiyoruz da "daha hızlı" olsun diye mi onları bir araya getirip bir anda yapıyoruz?

Ne biri ne öteki…

Burada söz konusu olan şey, doğrudan doğruya kurmak istediğimiz toplumsal düzenin köktenliğidir. Biz bir "iktidar devri" istemiyoruz; biz basit anlamda bir "iktisadi gelişme" peşinde de değiliz. Biz, yüzlerce yıldır devam eden sınıflı toplumların bugünkü en gelişmiş

düzeyi olan kapitalizmi tümüyle yok etmek, onun bütün temellerini parçalamak ve yok etmek istiyoruz. Ve en önemlisi, bizim kurmak istediğimiz nihai toplumsal düzen, kapitalizmin bugünkü yapısı içersinde üretim ilişkileri olarak mevcut bulunmuyor. Yani bir üretim ilişkisinin sonbaharında onun içinden filizlenen ve güçlenerek politik dönüşümleri de zorlayan bir durumdan söz etmiyoruz. Bizim yapmak istediğimiz şey, mevcut düzenin en temel unsuru olan üretim araçlarının özel mülkiyetini tümüyle ortadan kaldırmak, böylece insanla insan arasındaki ilişkiyi, daha doğrusu insanın bizzat kendisini tam olarak yeniden inşa etmektir.

Bu, kapitalist düzenin "ıslahı" yolundan yapılamaz. Reformlar yoluyla bu sistemi ne kadar zorlarsanız zorlayın; hatta bu zorlamalarda da kadar çok kısmi başarı sağlarsanız sağlayın, sistemin özü, üretim araçlarının özel mülkiyetidir ve onu ortadan kaldırmadıkça, bütün kötülükler sürüp gidecektir. Dolayısıyla siz onun bazı parçalarını koruyarak ya da onları değiştirerek kullanamazsınız. Hatta kapitalist işleyişe ait kavramsal çerçeveyi de (kâr, piyasa, vb.) kullanamazsınız; çünkü o çerçeve de sonuç olarak aynı özel mülk düzenine aittir. "İktidarın gönüllü/barışçıl olarak devredilip devredilmemesi" de esas olarak bununla ilintilidir; çünkü bu iktidar, kişilerle ya da konjonktürel aktörlerle değil, sınıflarla ilgilidir; sınıf iktidarıdır. Ve üstelik, burada "iktidar"dan kastedilen, günlük düşünme biçiminde ilk akla gelen hükümet benzeri kurumlar değil, kapitalizmin yaşamın bütün alanlarını kapsayan politik, ekonomik, kültürel, ideolojik iktidarının tamamıdır.

Dolayısıyla burjuvazi, kendi sınıf varlığından vazgeçmeden böyle bir iktidarı devredemez; bu, niyetlerden tamamen bağımsız olarak sınıf iktidarının niteliğini bize anlatır. Bütün diğer güncel, politik gerekçeler bir yana, 'artı-değer'den ve o değerle beslenen sermaye birikiminden vazgeçmek, sınıf egemenliğini terk etmek burjuvazi için düşünülemez bir şeydir. Dolayısıyla, bu değişimi "bugünkü devlet mekanizmasının devralınarak iyileştirilmesi" yolundan da gerçekleştiremeyiz. İliklerine ve bütün hücrelerine dek kapitalist işleyişin hakim olduğu bu asalak kurum, aynı biçimde sınıflı toplumun temel kriterlerine göre biçimlenmiştir; onun ne seçimleri, ne yürütme mekanizmaları ne de yargısı, ordusu, vb… bizim alıp "başka amaçlar için kullanabileceğimiz niteliğe sahip değildir.

Sözgelimi biz "daha adil davranan yargıçlar" istemiyoruz; çünkü bugünkü eşitsiz üretim ve bölüşüm koşullarında, adil bir yargı imkânsızdır; çünkü biz, ayrı sınıfların üyesi olan eşitsiz bir insanlar topluluğuna aynı hukuk maddelerinin uygulanması iddiasının tümden yalan olduğunu biliyoruz, vs.

Bu yüzdendir ki Marks ve Engels, egemen sınıfın baskı ve zor aygıtı olan bu mekanizmayı parçalamaktan söz ederken özellikle Almanca'daki "havaya uçurmak" deyimini tercih etmektedirler; çünkü onların ufkunda bugünkü sistemin parçalarının yeni düzene "monte edilmesi" yoktur; o yüzden mecazi anlamda devletin "paramparça" edilmesini, yani eski düzenin parçalarının "kullanılamaz" hale gelmesini öngörmektedirler.

Şimdi artık durup az önce örneklediğimiz postmodern gevezeliğe de iyi bir yanıt verilebilir… Evet, devrim, "hızlı çekimde yapılan reformlar" değildir; reformlar da bir devrim sürecinde yapılanların zamana yayılarak tek tek uygulanan parçaları değildir. Burada bir nitelik ayrımı vardır. Yavaşlık-hızlılık gibi göreceli kavramlardan öte, insanların toplumsal eylemiyle gerçekleşen köklü bir değişimden, toprağın alt üst edilmesinden söz ediyoruz. Bu yüzdendir

ki, devrimcilik ile reformizm arasındaki ayrım, teknik değil ideolojik bir ayrımdır. İki akımın dünyaya, insanlığın kaderine bakışı temelden farklıdır.

Bu belirli anda, tekelci kapitalizm çağında artık kapitalizm, iktisadi evrimin, insan gelişmesinin önünde bir engeldir ve ezilen sınıflar ancak bir devrim yoluyla ondan ve binlerce yıllık sınıflı toplumlar tarihinin kültüründen kurtulabilirler. O belirli anda kapitalizm, artık toplumun karşısına dikilen bir siyasal zordur. Onun devrimci döneminde üretim araçlarının ve gelişmenin önünü açan siyasal şiddet, artık çürümekte olan düzeni koruyan bir asalak çete haline gelmiştir ve bu asalak yapıyı ortadan kaldırmadan ileri bir adım atmak mümkün değildir.

b) Şiddetin Tarihselliği

Demek ki, yukarıdaki ilk basit yanıta ("sömürücü güçler başka türlü iktidarlarını terk etmezler") yeniden dönüyoruz, şiddet sorunu da anlık değil tarihseldir. Yani bir devrimin şiddete dayanması, o güncel durumda burjuvazinin iktidarının az ya da çok şiddet kullanmasıyla ilgili değildir. Egemen gücün ve onun baskı araçlarının şiddeti, A ya da B zaman diliminde şu ya da bu düzeyde olabilir; ama esas olarak onun sömürücü düzeni koruyan şiddeti tarihsel bir olgudur ve keyfi ölçütlere değil sınıfların varlığına bağlıdır.

Aynı şekilde, devrimin şiddetinin düzeyi de o devrimin kaderi üzerinde belirleyici değildir. Engels'in deyimiyle "her yeni toplumun ebesi" şiddettir; ama onun düzeyi doğumun özellikleriyle ilgilidir. Örneğin, eğer daha sonradan beyaz generaller ve emperyalistler bir iç savaş başlatmamış olsalardı, herhalde Ekim Devrimi dünyanın en az ölümlü devrimlerinden biri olarak tarihe geçerdi. Çünkü bu devrimin en özgün yanı, işçi kitlelerine karşı durabilecek tek şiddet gücü olan askerlerin kitleler halinde devrimci saflara geçmesidir; bu yüzdendir ki devrimle hesaplaşmak isteyen beyaz güçler, ancak ülkenin geri bölgelerine çekilerek, oralarda yeni ordular kurmaya çabalamışlardır.

Buna karşın dünya tarihinde şu ya da bu politik nedenle bir devrime ulaşamayan bazı toplumsal olaylarda binlerce insanın sokaklarda katledildiğine tanık olunmuştur. Demek ki devrim, karşılıklı güçlerin ortaya koyduğu şiddet düzeyiyle ölçülebilen bir şey değildir; o, politik bir olgudur.

Yani devrim dediğimizde silahlı adamların karşı karşıya gelip birbirlerine ateş ettikleri bir durumu ya da bir meydan muharebesini anlatmıyoruz. Zora dayalı devrim, toplumsal hareket ve kitlelerin yeni bir toplumsal düzen kurmak için ayaklanması halidir. Böyle bir hareketin zafer kazanması da politik bir olgudur, politik ölçütleri vardır. Yani bir devrimin zafer gününde bile çoğu kez iktidardaki egemen sömürücü güç, isyancılara oranla çok daha fazla askeri araç-gereç ve olanağa sahiptir; ama o artık politik bakımdan oyunu kaybetmiştir. Kitleler ve toplumsal meşruiyet onu yanında değildir; en son ana dek bütün şiddetiyle dirense de eninde sonunda yenilir.

Yani sonuç olarak, devrimin "neden gerekli olduğu" sorusu, askeri bakımdan yanıtlanabilecek bir soru değildir; bir belirli anda karşı tarafın şu kadar şiddet kullanması bir devrimi gerekli kılar gibi kaba bir yanıt yetersizdir. Nihai olarak sorun, düzenin ve sistemin bütününü

değiştirmek için iktidara yürümek isteyen emekçilerle bu sınıf iktidarından ve kendi sınıfsal varlığından vazgeçmesi mümkün olmayan egemen güç arasındaki çatışmanın koşullarıyla ilgilidir. Engels'in sözünü ettiği ebe, bu koşullar altında iş görür ve kitleler iktidara yürürlerken tek bir insanın burnu kanamamış olsa da o devrim zora dayanan bir devrimdir. Çünkü devrim eyleminin bizzat kendisi, örgütlenmiş kitlelerin mevcut iktidarı devirmesidir ve o, başlı başına bir zor olgusudur.

c) Devrim ve İnsan

Görüldüğü gibi yine dönüp dolaşıp vardığımız yer insan unsurudur.

İşin doğrusu her şey, Marks'ın şu harika tanımlamasında olduğu gibidir: "Yığın içinde bu komünist bilincin yaratılması için ve gene bu işin kendisinin de iyi bir sonuca götürülebilmesi için insanların yığınsal bir değişikliğe uğraması zorunlu olarak kendini ortaya koyar, böyle bir biçim değişikliği ise ancak pratikteki bir hareketle, bir devrimle yapılabilir; bu devrim, demek ki, yalnızca egemen sınıfı devirmenin tek yolu olduğu için zorunlu kılınmamıştır, ötekini deviren sınıfa, eski sistemin kendisine bulaştırdığı pislikleri süpürmek ve toplumu yeni temeller üzerine kurmaya elverişli bir hale gelmek olanağını ancak bir devrim vereceği için de zorunlu olmuştur." (Alman İdeolojisi, Sf: 62)

Devrim, insanla yapılan ve insanda da devrim yapan bir şeydir. Yani biz, basit anlamda iktisadi-sosyal sistemleri "değiştirmiyoruz"; biz bunu insanlarla, somut olarak emekçilerle birlikte yapıyoruz ve bu pratiği onların da değiştiği, yeni insanlar haline geldikleri bir süreç olarak ele alıyoruz. Dünyanın değiştirilmesi eylemi, değiştirenlerin de değiştiği bir eylemdir ve Marks'ın dediği gibi bu, ancak "devrimci pratik" olarak anlaşılabilir. Bu yüzden devrim, halkların bayramıdır. Yani insanlar, sokağa, dağlara, vb. çıkarlar ve her adımda toprak alt üst oldukça yeni insanlar haline gelirler. "Büyük tarihi gelişmeler söz konusu olunca" diye yazıyor, Marks Engels'e, "yirmi yıl bir tek gün bile sayılmaz ama sonradan yirmi koca yılı içinde toplayan günler de gelebilir."

Bu sıçramadır. Hayatın diyalektiği, sarmal bir gelişmeyi zorlar getirir. Toplum, insanlar, hareket içinde, hareketle birlikte değişir ve yeni insanlar olurlar. Devrim, toplumsal yapının bütün taşlarının yerinden oynaması ve insanların, kültürün, davranış kalıplarının değişimidir. Parçalanmış insanı başka türlü toparlayıp ondan yeni bir insan türü yaratamayız..

Bir devrime katılan insanlar topluluğu, genel olarak tümüyle aynı duygulara sahip, tümüyle aynı şeyleri düşünen homojen bir topluluk değildir; hatta milyonlarca insan için mevcut düzenden umudunu kesmiş olmak ve "daha iyi bir yaşam" istemek genel hareket bakımından çoğu kez belirleyici bir duygudur. Tam da bu karmaşa içinde devrimci öncü, bu isteği karşılayan en tutarlı program ve pratiğe sahip olan güç olarak değişik duygu ve düşünceleri sadece proletaryanın değil, ayni zamanda tüm insanlığın kurtuluşu anlamına gelen, insan bilincinin ve pratiğinin en ileri düzeyine; devrimci kurtuluş ve devrimci bütünlüklü insan hedefine yönlendirir, yeni bir bilinç, pratik ve insan düzeyi yaratır. Bu yeni bileşke, kitlelerdeki ham ve karışık düşüncelerin en alt düzeydeki "ortak paydası" ya da "asgari zemini" değildir; öncü, bu düşünceleri ve insanları daha üst düzeye taşır, o düzeyden bir

bileşke yaratır. Yani, insan gibi ücret almak isteyen işçi, ekip biçtiği ile doymak isteyen üretici ya da doğru düzgün bir geleceğe sahip olmak isteyen öğrenci belli bir noktadan sonra yalnızca bunları isteyen insanlar olmaktan çıkarlar, daha üst düzeyden, daha kalıcı bir kolektif kurtuluş modeline bağlanmaya başlarlar. Devrim budur.

Örneğin, insanlığın bütün büyük devrimci dönemlerinin aynı zamanda dinin en zayıfladığı dönemler olması rastlantı değildir. Böyledir, çünkü bu dönemler insanların kendi kaderlerini bir ilahi güce devretmekten vazgeçtikleri ve kendi kendilerine hükmettikleri dönemlerdir. Başkalarıyla birlikte yürüyen ve kolektif güçle dağları yerinden oynatan insan kendisindeki muazzam gücün farkına varır.

Ve aynı zamanda emekçiler, sözünü ettiğimiz süreçte, bu gücü ifade etme, onu hayata uygulama yetisini de yeniden kazanırlar. Böylece aslında kitleler, kara tahtaları ve sınıf duvarları olmayan muazzam büyüklükteki bir okulda kuralları ve müfredatı toplumsal hareket tarafından belirlenen bir eğitimden geçerler; en başta da bu demokrasi eğitimidir. Sıradan emekçiler, bugünkü toplumsal düzenin fikri bile sorulmayan cahil köleleri, kendi kişisel tarihlerinde ilk kez başka kardeşleriyle birlikte kendi sözlerini söylerler, kararlar alırlar ve bu kararların sorumluluklarını üstlenirler. Başka hiçbir biçimde olmasa bile en ücra köşedeki yerel komiteden en merkezi meclislere ve konseylere kadar her düzeyde katıldıkları söz söyleme, karar alma mekanizmaları başlı başına bir okul olarak işlev görür.

İşte bu, tam da Marksist-Leninist devrim teorisinin devrimden kastettiği şeydir. Ve işte bu yüzdendir ki, Marksist-Leninistler, “sıkı planlanmış bir komplo” yerine daha “zahmetli”, daha “zor” bir yol olan devrimci kitle hareketi yolundan yürürler; çünkü, evet şimdi yine söylediklerimizin en başına dönüyoruz, kurulmak istenen şey, komünizmdir. Komünizme, kitlelerin bizzat kendilerini de değiştirerek yürüdükleri bir yoldan ulaşabilirsiniz. Bütün diğer yollar, elbette bir yerlere çıkarlar, ama komünizme değil!

3- Marksist-Leninist Devrim Teorisinin Temel Tezleri

a) Bütün bu tartışmaları böylece özetledikten sonra kurmaya çalıştığımız kavramsal çerçeveye devam edebiliriz.

Ve en temel Marksist-Leninist tezleri özetlemeye başlarken ilk söylenecek olan şey, hiç kuşkusuz devrimin güncelliği meselesi olur.

V.I. Lenin, bu konudaki tartışmayı kesin bir biçimde tarihe gömmüştür.

Onun Emperyalizm isimli eseri, bu bakımdan bir ekonomi kitabı değil, başlı başına bir politik tezdir. Söylediği şeyin özeti, tekelci kapitalizmin artık tarihsel olarak üretici güçlerin önünü tıkadığı ve böylece sistemin sürekli ve genel bir bunalım içine girdiğidir. Kapitalizmin üretici güçlerin ve iktisadi evrimin önünü açtığı bir dönem, kesin biçimde sona ermiş ve o, tarihsel olarak çöküş sürecine girmiştir. Artık onun siyasal zoru, iktisadi evrimin önünde aşılıp geçilmesi gereken bir engeldir.

Bunalım süreklidir; çünkü, sorun artık sistemin zaman zaman ortaya çıkan devrevi krizleri noktasını aşmış, sürecin bütününü bir kriz haline getirmiştir. Zaman zaman görülen iyileşmeler geçicidir; kalıcı olan bunalımın kendisidir. Ona "can çekişen kapitalizm" adının verilmesine neden olan durum budur.

Bunalım geneldir; çünkü, dünyayı paylaşan ve kendisini bir dünya sistemi haline dönüştüren tekelci kapitalizm, bütün ülkelerin ekonomilerini tek bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlamıştır. Böylece daha geri noktada olan ülkelerin bağımsız dinamiklerini de artık kalıcı biçimde sakatlayan tekelci kapitalizm, bu tablo içinde kendi bunalımını bütün dünyaya taşımış, genelleştirmiştir.

Bütün bu nedenlerden ötürü Leninizm, tekelci kapitalizm, yani emperyalizm çağının proleter devrimleri çağı olduğunu söyler ve şu ya da bu ülkede bir devrimin mümkün olup olmadığı tartışmasını sona erdirir. Bunun yerine koyduğu tartışma, az sonra göreceğimiz gibi "nerede" ve "nasıl" sorularıyla ilgilidir ve Lenin bu tartışmanın yeni teorik ölçütlerini ortaya koymuştur.

Yani, bir proletarya devriminin şartları bütün ülkelerde objektif olarak mevcuttur. A ülkesinde B zamanında bir devrimin "neden olmadığı" sorusunu sorabilirsiniz; ama genel olarak o ülkede mevcut kapitalist düzenin yıkılıp yeni bir düzenin kurulmasının mümkün olup olmadığı tartışması, artık 1848'lerde kalmış bir tartışmadır.

Ama bu arada şu çok önemlidir ve üzerinden atlamamalıyız: Leninizmin ortaya koyduğu tez, bir ülkede emekçi sınıfların ayaklanıp yönetimi bir süreliğine ele geçirmesine ilişkin değildir. Bu, her zaman, her koşulda mümkündür. Lenin'in kastettiği şey ise bir proleter devrimin yaşayabilirliğidir. Yani devrimin objektif şartlarının bütün ülkeler itibarıyla mevcudiyeti, onun "yapılmasının" mümkünlüğü değil, onun sürekliliği, yani komünizme dek giden yolda yürümesinin mümkün olmasıdır.

İşte tam da burada Leninizmin tarihe gömdüğü bir başka tartışma, politik devrim-sosyal devrim ayrımı üzerine olan tartışmadır. Yani artık Leninizmin tanımında devrim, yalnızca iktidarın ele geçirildiği bir durum değil, aynı zamanda bu iktidar aracılığıyla sosyal dönüşümlerin yapılabildiği bir eylemdir. Bu bakımdan emperyalist çağda devrim kavramı, politik-sosyal devrim anlamında, yani yıkıp-yapan bir içerikle kullanılmaktadır. Ve herhangi bir ülkedeki özgün aşamalar nasıl olursa olsun, bu devrimlerin bütünü proletarya devrimleridir; nihai hedef komünizmdir.

b) Devrimin güncelliği üzerine bu tespit, doğası gereği, determinizm-volantirizm üzerine olan tartışmayı da kesin biçimde sona erdirir.

Devrimin mümkün olup olmadığı tartışması sona erdiğinde ulaşılan sorular, devrimin "nerede" ve "nasıl" olacağı, "kimler tarafından" gerçekleştirileceği sorularıdır. Ve bu sorular, boşluğa atılmış sahipsiz sorular değildir.

Yani burada söz konusu olan şey, "devrimin kaçınılmazlığı" teorisi değil, "devrimin mümkünlüğü" teorisidir. Yani devrim, üretim ilişkileri ve üretici güçler arasındaki çelişkinin kendiliğinden yarattığı bir durum değildir. Devrimin zorunluluğundan tabii ki söz edebiliriz;

örneğin devrime yol açan, onun objektif koşullarını oluşturan ortamın bir iradeyi ortaya çıkaracağını ya da çıkması için gerekli zemini yaratacağını söyleyebiliriz. 1900'lerin Rusya'sı Lenin ve Bolşevikleri yaratmıştır, 1960'ların Türkiye'si de partimizin oluşmasının koşullarını olgunlaştırmıştır. Ama sonuç olarak bu, devrimin mukadder oluşu değildir; gerçek bir devrim, örgütlü iradenin ortaya çıktığı, volantirist bir eylemdir. İrade, ortaya atılır ve süreci tırmandırır. Yoksa iktisadi koşulların kötülüğü, sosyal çelişkiler, yoksulluk, vs. kendi başına bir devrim yaratmazlar; devrimci iradenin ortaya çıkmadığı ya da etkisiz olduğu şartlarda bütün bu olgular çürüme ve yozlaşmadan başka bir sonuç vermezler, hatta 1930'ların Almanya'sında olduğu gibi tam tersine bir sonuca bile yol açabilirler.

Sonuç olarak Mahir Yoldaş'ın çok berrak bir anlatımla özetlediği gibi, "Marksist devrim teorisi, hem determinist hem de volantiristtir. (İradecidir) Bu ikili yön, diyalektik bir bütün oluşturmaktadır. Devrimin olabilmesi için maddi bir zeminin varlığı şarttır. Üretici güçler, devrim için gerekli olan, "belli olan" seviyede olursa devrim olabilir. Bu anlamda devrim teorisi, deterministtir. Fakat sadece devrimin zaferi için üretici güçlerin belli bir seviyede olması, objektif şartların olgun olması yetmez. Devrimin zaferi için ihtilalci inisiyatif de geçerlidir. Bu anlamda da Marksist devrim teorisi, volantiristtir."

"Proletaryanın yönetimi ele geçirebilmesi için, üretim ilişkileri ile üretici güçlerin arasındaki çelişkinin antagonizma kazanması, son hattına ulaşması gerekmektedir. Proletarya, daha doğrusu onun öncü müfrezesi, bu zıtlığı çözümlemek için devrimci sınıfları kendi saflarına çekerek, ileriye fırlar, karşı tarafın baskı ve cebrini devrimci şiddet ile bertaraf edip, eski devlet mekanizmasını parçalayarak, kendi politik hegemonyasını kurarak, kendi iktidarına uygun alt yapı düzenlemelerine geçerek, sınıfsız topluma kadar devrimi sürekli kılar."

c) Ve nihayet Leninizm, burjuva demokratik devrimler ile proletarya devrimleri arasındaki ilişkiyi yerli yerine oturtmuş, daha sonraları birçok kez tartışılsa da bu meseledeki ana ilkeleri ortaya koymuştur.

Çok kısaca özetlenirse, aslında Marksizmin ortaya çıktığı andan itibaren karşılaştığı en önemli sorunlardan biri, burjuva demokratik devrimin şu ya da bu nedenle tamamlanmamış olduğu ülkelerde proletaryanın nasıl bir yol izleyeceği sorunudur. Kapitalizmin beşiği denebilecek gelişkin kapitalist ülkelerde ortaya çıkan (ki böyle olması onun doğasına uygundur) Marksizm, bu gelişkinliğe sahip olmayan ülkelerle ilgili olarak kendi içinde bir dizi tartışma yaşamıştır. Proletarya, esasen kendisine ait olmayan bir görevler dizisini de omuzlarına yüklenmeli midir; yoksa saf bir proleter devrimi için durumun olgunlaşmasını mı beklemelidir?

Leninizmin yaptığı şey ise bir anlamda bu tartışmayı ilkesel bir sonuca ulaştırmaktır. Lenin, son derece açık bir şekilde proletaryanın "durup beklemesinin" söz konusu olamayacağını, yanına demokratik devrimden çıkarı olan diğer güçleri de alarak öne fırlamasının mümkün olduğunu ve böylece buradan kesintisiz biçimde sosyalizme geçilebileceğini ortaya koymuştur.

Bu bakımdan onun "İki Taktik" isimli eserinin adındaki "taktik" sözcüğü, adeta kitabın içeriğiyle çelişmektedir; çünkü orada söz konusu olan şey, tamamen devrimin en temel

sorunuyla, iradeyle ilgilidir. Kitabın bütün özü, 1905 Rusya'sında demokratik devrim-sosyalist devrim ilişkisini kurmak, Menşevik burjuva demokratik tezler ile hesaplaşmak ve buna bağlı olarak "beklemek" ve "harekete geçmek", "kendiliğindencilik" ve "devrimci irade" ayrımı üzerine kuruludur.

Lenin "İki Taktik"te, çarlığın yıkması, toprak beylerin topraklarına el konulması ve 8 saatlik işgücünü demokratik devrimin programsal hedefi ilan eder, sosyalist devrim için "kapitalizmin özgür gelişmesini" savunur, burjuvaziyi dışta bırakarak, her devrimin temel sorunu olan iktidar sorunu "işçi-köylü devrimci demokratik iktidar" formülüyle çözer. Böylece kesintisiz ama "aşamalı" devrimi geliştirir; savaş yıllarında birikimi üzerinden Şubat devrimin ortaya çıkardığı "ikili iktidar" olgusunu çözümler ve "Nisan tezleri"yle, hatta "İki taktik"teki eski Bolşevik anlayışla hesaplaşarak iktidarın proletaryanın almasını savunur.

Ve aslında "İki Taktik" de daha derindeki ayrım çizgisi, devrim ve reform arasındaki çizgidir. Proletarya kendi saflığını bozmasın ve "kendi işine" bakarak burjuva devrimin sürecini seyretsin diyen ve böylece pek solcu görünen Menşevizme karşı Lenin'in söylediği şey, " Önce tüm köylülükle birlikte monarşiye karşı, çiftlik beylerine karşı, ortaçağa karşı, (…) Sonra, yoksul köylülükle birlikte, yarı- proletaryayla birlikte, tüm sömürülenlerle birlikte, zengin köylüler, Kulaklar, spekülatörler dahil kapitalizme karşı" (P.D ve D.Kautsky sf:98) araya Çin Seddi" koymadan sosyalizme doğru yürümek şeklindedir.

Leninist devrim teorisini açıklarken Mahir Yoldaş, "belli bir tarihi aşamanın sınıfsal karakteri ile, bu aşamadaki sınıfların rolü arasındaki farklılık, bu teorinin temelidir" diyor ve son derece doğru bir şey söylüyor. Olan şey tam da budur. Sosyalizme yürümek isteyen proletarya, önündeki bir engelin kendiliğinden ortadan kalkmasını beklemiyor, bu işi kendi perspektifi ile yükleniyor ve bu perspektifi de komünizme dek uzanan kesiksiz, kızıl bir çizgi olarak ele alıyor.

Macar sosyalistlerinden György Lukacs, 1903 RSDİP kongresindeki ünlü parti üyeliği tartışmasını özetledikten sonra, "bu tartışma" diyor, "ancak devrim olasılığına, devrimin muhtemel akışına, karakterine, vb. ilişkin iki temel tavır arasındaki fikir ayrılığından hareket ederek anlaşılabilir." Son derece yerinde bir belirlemedir. Çünkü bir bütün olarak Menşevizmle Lenin arasındaki çelişkinin özü, iktisadi tartışmalarla, üretim ilişkileri, vb sorunlarıyla değil, doğrudan doğruya yukarıda özetlediğimiz volantirizm sorunuyla ilgilidir. Yani, ya "bekleme"yi ve onun örgüt biçimini seçiyorsunuz, ya da devrime kalkışmayı ve onun örgüt biçimi olan Bolşevik partiyi kuruyorsunuz.

Bütün mesele budur.

Daha sonraları dünya devrimci hareketinin çeşitli parçalarında sorun birçok kez yeniden tartışılmış, proletaryanın görevleri üzerine yazılmış çizilmiştir. Ancak Leninist devrim teorisi, son derece açık bir yaklaşıma sahiptir; o, sosyalizm ve komünizm hedefini önüne bir kutup yıldızı gibi koyar ve proletaryanın devrimci iradesini bu yolda kesintisiz bir devrimle görevlendirir. Bu yol, şu ya da bu özgün durumda hangi dönemeçlerden geçerse geçsin, proletaryanın volantirist inisiyatifinin sürecin bir adım gerisinde kalmasını aklına bile getirmez.

4- Devrim… Nerede ve Ne Zaman?

a) Genel Bunalımdan Zayıf Halkaya

Şimdi artık daha sadeleşmiş bir zihinle, devrimin güncelliği tespitinin önümüze koyduğu temel sorulara geçebiliriz.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, "bir devrimin mümkün olup olmadığı" sorusunun Lenin'le birlikte tarihe karışması, ortaya herhangi bir devrimin "nerede" ve "ne zaman" gerçekleşeceği konusunda yeni bir tartışmayı çıkarmıştır.

Lenin'in bu noktada yaptığı şey, tek kelimeyle teorik cüretkârlıktır!

Mahir Yoldaş'ı literatürde bulunmayan kavramlar icat etmekle suçlayanların nedense görmediği olgu, Lenin'in "milli kriz-devrimci durum" teorisinin, hiç şüphesiz Marx ve Engels'in 1848 devrimlerden çıkardığı derslerin izini sürerek, tümüyle yeni bir "icat" olduğudur. Gerçekten de Lenin, sözünü ettiğimiz iki soruyu yanıtlamak için, tekelci kapitalizmin yapısal özelliklerini irdelemiş ve buradan bir teorik kurguya ulaşmıştır.

Bu kurgunun en önemli ayağı, kapitalizmin, yalnızca ulusal ölçekte değil, uluslar arası ölçekte de anarşik ve eşitsiz bir gelişme gösterdiği belirlemesidir. Bu, aynı zamanda kapitalizmin genel ve sürekli krizinin de sistemin bütün parçalarında, her ülkede eşit derinlikte olmadığı, olamayacağı anlamına gelir.

Yani genel olarak bütün kapitalist yapı, uluslar arası boyutta da, tek tek ülkeler bazında da kırılgandır, her an çöküşlerle karşılaşabilir. Bu, zaten kendi içinde evrelere ayrılan ama temel niteliği sürekli ve genel bunalım olan durumdur. Üretim ilişkileri ile üretici güçlerin tarihsel karşı karşıya gelişi bu bunalımın temelidir. Genel ve sürekli olması da, krizin geçmişte olduğu gibi salt üretim fazlası sorunundan çıkan devrevi hareketten farklı olarak artık yapısal oluşudur.

Ama bu kadarını söylemek yetmez. Yani bu, hangi ülkenin devrimci gelişmeye uygunluk bakımından ne durumda olduğunu bize vermez. Burada başka çözümlemelere ihtiyacımız vardır. Kapitalizm, her ülkede aynı dinamiklere, tempolara sahip değildir. Onarıcı ve esnetici mekanizmaları da her ülkede aynı güçte değildir. Kırılganlık düzeyleri farklı farklıdır ve bunlar sadece ekonomik de değil, siyasal, sosyal, kültürel etkenler tarafından da biçimlendirilir. Sonuçta, kapitalist dünyadaki ülkeler arasında eşitsiz bir durum vardır ve dünyanın bazı ülkeleri birçok faktörün etkisiyle krizlere daha yakındır.

Hatta belli ülke grupları ve kategoriler de buna yatkındır.

Bu yüzden biz, "zayıf halka" diye bilinen durumdan söz ederiz. Kapitalizm, tekelleşme sürecinde kendi ulusal sınırlarını aşıp dünya pazarını oluşturur, bu kapitalist dünya pazarı etrafında, ulusal Pazar yada ülkeler birer halka olur. Emperyalist-kapitalist sistemin genel ve sürekli bunalımı, ülke içi dinamiklerle birleşip çelişkileri yoğunlaştırır; böylece devrim bu "zayıf halka"nın koparılmasıyla gerçekleşir. Yani kapitalist sistemin bazı halkaları, bazı ülkeler, çeşitli faktörlerden ötürü, çelişkiler yoğunlaşır ve sistemin zayıf halkasını oluşturur ve bir devrimle kırılmaya daha uygundur. Hatta iktisadi-siyasal-kültürel benzerliklerden ötürü bazı

ülke grupları, bazı coğrafi bölgeler, vb.. de böyle bir durumda olabilmektedirler. Marksist-Leninist terminolojide sık sık kullanılan “devrim havzası” gibi özel terimler böyle bölgeleri tanımlamak için üretilmişlerdir.

b) Milli Kriz Kavramı

“Milli kriz” ya da “devrimci durum” kavramı işte bu durumun bir sistematik içinde ifadesidir. Doğrudan Lenin’den aktarmakta yarar var: “Marksistler için devrime elverişli bir durum olmaksızın bir devrim imkânsızdır; üstelik her devrimci durum da bir devrime yol açmaz. Genel anlamda bir devrim durumunun belirtileri nelerdir? Şu üç ana belirleyiciyi sıralarsak bizce yanılmış olmayız:

1. Hakim sınıflar için bir değişiklik yapmaksızın hakimiyetlerini sürdürmek imkânsız hale geldiği zaman; ‘üstteki sınıflar’ arasında şu ya da bu şekilde bir buhran olduğu zaman; hakim sınıfın politikasındaki bu buhran, ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve kırgınlıklarının ortaya dökülmesini sağlayacak bir gedik açtığı zaman; bir devrimin olması için çoğu zaman ‘alttaki sınıfların’ eski biçimde yaşamak ‘istememeleri’ yeterli değildir; ‘üstteki sınıfların da’ eski biçimde ‘yaşayamaz hale gelmeleri’ gerekir.

2. Ezilen sınıfların sıkıntıları ve ihtiyaçları dayanılmaz hale geldiği zaman,

3. yukarıdaki sebeplerin sonucu olarak barışta soyulmalarına hiç seslerini çıkartmadan katlanan ama, ortalığın karıştığı zamanlarda hem buhranın yarattığı şartlarla ve hem de bizzat ‘üstteki sınıfların’ bağımsız tarihi bir eyleme sürüklenmeleriyle kitlelerin faaliyetinde oldukça büyük artış olduğu zaman. Sadece tek tek grupların ve partilerin değil, münferit sınıfların iradesinden de bağımsız olan bu objektif değişmeler olmaksızın, genel kural olarak, bir devrim imkânsızdır.

Bu objektif değişikliklerin hepsine birden, devrim durumu denilmektedir.” (Lenin, Sosyalizm ve Savaş, sf. 118-119, Akt. Kesintisiz Devrim II-III)

Lenin’in burada sözünü ettiği şey, çok kabaca özetlenirse, genel bir ekonomik-siyasal-toplumsal çöküntü halidir. Tanım kısa ve dar gibi görünüyor ama aslında derin ve hacimli bir anlatım sunuyor. Ve dikkat edilirse Lenin, ısrarlı bir biçimde ezilen kitlelerin krizde olmasını yeterli bulmuyor, bunun yanında ezenlerin de bir krizde olmasını koşul olarak ortaya koyuyor. Ezenlerin krizi nasıl olur? Bu, bir ölçüde sistemin iktisadi-politik-sosyal onarım mekanizmalarının, işleyişlerinin çöküşü olarak anlaşılabilir.

Yani kapitalizmin her zaman bir krizden çıkmayı sağlayan ya da en azından “ağrı kesici” olarak iş gören potansiyelleri, olanakları, araçları vardır. Kapitalizmin tekelci çağla birlikte “tarihsel olarak” kendi sınırına gelip dayanmasını “fiziki olarak tamamen tükenmesi” biçiminde yorumlamak bu açıdan doğru değildir. Böyle olsaydı işimiz çok kolay olurdu; ama stratejik planda tarihsel olarak çürüyen kapitalizm, güncel planda dinamiktir ve çoğu kez kendisini yeniden onaracak mekanizmaları -geçici de olsa- üretir. Tanımda kastedilen şey ise işte bütün bu mekanizmaların büyük ölçüde işlevsiz hale geldiği derin bir çöküntü halidir. En azından içinden kolayca çıkılamayan bir durum söz konusudur.

Tabii ki burada “insansız” bir durumdan, rakam yığınlarından söz etmiyoruz. Meslekten iktisatçılar duruma böyle bakabilir. Onların “şu yükselirse şu alçalır, kriz şöyle artar, şöyle hafifler, vs…” gibi yorumlarını biliriz; ama hem dikkate aldıkları yalnızca ekonomi alanıdır, hem de bu yorumların içinde “insan” unsuru, yani emekçi kitlelerin hareketi yoktur. Oysa devreye emekçi hareketi de girdiğinde kriz, halkın tepkilerinin, kitle hareketinin-ayaklanmalarının ve grevlerinin, vb. sürece katıldığı bir durumdur, ki buna çoğu zaman iradi devrimci müdahale de dahil olur ve işler iyice karışır, kriz derinleşir.

Ayrıca, “eskisi gibi yönetilmek istememe” ve “eskisi gibi yönetememe” ya da “eskisi gibi yaşamak istememe” gibi kavramları anlamak için de çok yönlü bir analiz gereklidir. Burada “ezilenlerin hoşnutsuzluğu” kuşkusuz onların her günkü tepkilerden daha derin ve daha “çığırından çıkmış” bir durumdur, Türkçe’deki “bıçağın kemiğe dayanması” deyimi bu olguyu iyi ifade eder. Üst sınıfların yaşadığı kriz ise onların yüzlerce yılda birikmiş siyaset ve yönetim yeteneklerinin artık durumu idare etmeye yetmemesi anlamını taşır.

Bu, doğal olarak sokak demektir. Yani belki temsili organlar ve bürokrasi şöyle ya da böyle işlese de, genel bir yönetsel tablo artık çalışmıyor, eski yöntemlerle halk yönetilemiyor demektir. Lenin’in sözünü ettiği “gedik” budur; egemen güçlerin yönetim sisteminin aşırı yıpranmışlığı kitleler arasında bu sisteme karşı açık bir güvensizlik yaratmakta ve insanlar sokakta “yeni bir yol” aramaktadırlar. Onlar da şu ya da bu hükümetle değil, sistemin kendisiyle bir çelişme içindedirler. Yani bir süreliğine bu duygu bir hükümeti, bir partiyi, vb. hedef alsa da kitlelerde artık daha derin bir hoşnutsuzluk ve “kim gelirse gelsin” durumun düzelmeyeceği fikri yaygınlaşmaktadır. Yönetememe budur; her şey dökülmektedir, Türkçe’deki “zıvanadan çıkma”, “çivisi çıkma” gibi deyimler de buraya tam uygundur.

Bu, doğal olarak varlığı ancak politik çözümleme ile kavranabilecek politik bir durumdur.

Dolayısıyla, bu çözümlemeyi nasıl yaptığınız da önemlidir; yani sizin devrim perspektifinize bağlı olarak bir “görecelilik” vardır. Evet, olgu Lenin’in tanımı itibarıyla son derece objektif bir durum olarak görülebilir belki ama toplumsal olaylar kimya ya da fizikte olduğu gibi ölçülemezler. Daha doğrusu ölçülebilirler aslında ama sizin kullandığınız ölçü önemlidir. Örneğin siz en baştan reformizmde karar kılmışsanız, işlerin böyle bir doygunluk noktasına geldiğini asla görmez ve görseniz de kabul etmezsiniz. Ya da tersine bir başkası en küçük bir karışıklık halini “zamanın gelmesi” olarak yorumlayabilir, vb… Bu konudaki en çarpıcı örneklerden biri herhalde Lenin’in Ekim Devrimi öncesinde yaşadıklarıdır. O, durumun tümüyle olgunlaştığı görüşündeyken neredeyse Bolşevik partinin tamamı tersini düşünmektedir.

c) Devrimci Durumdan Devrim Aşamasına

Ama sonuçta -bu tartışmaya az sonra yeniden döneceğiz- genel olarak bu tanımlanmış olgunun literatürdeki adı, milli kriz ya da devrimci durumdur; teorik olarak böyle bir durum, devrimin başlayabilmesi ve zafer kazanabilmesi için zemin olarak kabul edilir.

Buradan varılan bir başka kavram ise “devrim aşaması” kavramıdır ki, o da devrimci durumun devrimci irade ile buluştuğu aşama olarak tanımlanır. Bu da kuşkusuz teorik bir tanımdır; bir

devrim için bu iki öğe bir araya gelmeli ve aynı süreçte var olmalıdır. Teorik olarak bunlardan birincisi, devrimci durum, bizden bağımsız bir sosyo-ekonomik-politik kültürel ve toplumsal olgudur; diğeri ise bize bağlıdır, bizim hazır olmamıza, yeterli kadromuzun, yeteneğimizin, örgütlenme araçlarımızın, askeri güçlerimizin, vs… olup olmamasına bağlıdır.

Ancak bütün bu tanımlarda son derece kritik iki nokta vardır.

Bunlardan birincisi, yukarıda ifade ettiğimiz gibi bu olguların tespitinin bir politik çözümleme sorunu olması, dolayısıyla çözümlemeyi yapan kişi ya da partinin ideolojik-politik hattına bağlı olmasıdır. Hepimiz kendi kişisel hayatlarımızda şu ya da bu konuda kararlar alıp uygularız; ama milyonlarca insandan oluşan bir toplumun durumunu anlamak, aynı anda yerel ve uluslar arası koşulları değerlendirmek, olayların kısa ve uzun vadeli gidişatı üzerine öngörülerde bulunmak ve yine devrimci örgütün yeterlilik durumlarını doğru değerlendirmek hiç de kolay değildir.

Bu, kitlelerin ve hayatın "nabzını tutmak" denilen şeydir, bütünlüklü bir bakışı ve bir partinin kolektif aklının bir araya getirilmesini gerektirir. Bu yüzden devrimci partiler en tartışmalı toplantı ya da kongrelerini tam da bu karışıklık tablosu sürerken yaparlar; çünkü hem bu kolektif akla ihtiyaç duyarlar; hem de kendi yapılarının politik-psikolojik durumunu da kavramak isterler. Ama yine Ekim Devrimi öncesinde görüldüğü gibi bu da yetmeyebilir; bir partinin yönetiminin Lenin dışındaki tüm üyeleri somut durumu doğru değerlendiremeyebilirler.

Öte yandan yalnızca milli kriz koşullarını değil, devrimci örgütün durumunu değerlendirmek de kritik bir konudur. Sonuç itibarıyla bir devrimci örgüt, kendi hazırlık durumunu, askeri olanaklarını, üyelerinin ve ilişkilerinin sayısını, gücünü rakamsal olarak bilme olanağına elbette sahiptir. Ama bu yine de bir politik yorumlamanın konusudur. Yani örneğin, bu "yeterlilik" konusunda öyle bir "mükemmellik" ararsınız ki, varacağınız yer pasifizmin batağı olur. Hiçbir zaman "hazır" ve "yeterli" olmazsınız! Oysa bir başka açıdan baktığınızda, örgütün durumunun asgari olarak yeterli olduğunu ve eksiklerini de hızla, pratik içinde kapatabileceğini düşünürsünüz.

Örneğin Lenin'in 1905 günlerinde partiye gönderdiği bazı notlar, tam anlamıyla askeri talimatlar gibidir, "silah bulun, bomba hazırlayın, karakolları soyun" gibi sözleri bu notlarda sık sık okuruz; çünkü Lenin eksik bir hazırlığın tamamlanması gerektiğini düşünmektedir; ama buna karşın "madem ki hazır değiliz, bu trenin geçmesini kenardan izleyelim" tutumunda da değildir.

İkinci kritik nokta ise, bütün bu kavram ve tanımların mekanik yorumlanması tehlikesidir.

Örneğin böyle bir yorum, milli kriz-devrimci durum halini bir trenin istasyondan gelip geçmesi gibi algılayabilir ve zaten yaygın anlayış da böyledir.

Az önce ifade ettiğimiz gibi, tanım, devrimci durum ile devrimci iradenin aynı süreçte buluşmasını devrim aşaması olarak tanımlamaktadır. Böyle bir tanımın da en kaba yorumu, biri tümüyle bizim dışımızda diğeri tümüyle bize bağlı olan iki ayrı olgu öngörür.

Oysa gerçek hayatta, olgular hiç de böyle birbirinden tümüyle bağımsız değildirler. Ayrıca bu diyalektik ilişkiye bağlı olarak aynı devrimci durum gibi olgular aniden başlayıp biten süreçler de değildir.

Öncelikle, devrimci durum, hiçbir zaman devrimci iradeden bağımsız bir ortamda oluşmaz. Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir zaman böyle "insansız", uzay boşluğundaki steril bir ortamda kriz oluşmaz. Kriz, genellikle devrimci iradenin de sahnede olduğu, onun kitlelerdeki ruh halini ve davranış biçimlerini etkilediği koşullarda ortaya çıkar. Yani devrimci irade ve inisiyatif genellikle krizin bir bileşenidir. Bunun böyle olmadığı haller çok nadirdir; çünkü sınıf mücadelesinin doğası böyledir. Çarlığın genel bir çöküntüye uğramasında Rus devrimci hareketinin payı vardır. Evet, Şubat ve Ekim Devrimleri için "sahne arkasındaki gerçek aktör savaştı" diyen Lenin haklıdır; ama bu savaşın sonlarına doğru devrimci hareketin gösterdiği performans da durumun genel bir krize dönüşmesinde önemlidir.

Yani bir devrimci irade, evet, verili koşullar üzerinde iş görür; ama sistemin kendi iç dinamik ve çelişkileri de bu iradeden etkilenerek oluşur. Ya da klasik tanıma uyarak söyleyelim, ezilenler ve ezenler eskisi gibi durumlarını sürdüremiyorlarsa, bunda devrimci iradenin etkinliğinin, onlarla birlikte ve onların dışında yaptığı eylemlerin, aldığı tutumların vb. rolü vardır. Kitlelerin kafasındaki "eskisi gibi yönetilmek istememe" duygusu elbette devrimci iradeden bağımsız da oluşabilir ama çoğu durumda bu duygunun mimarlarından biri devrimci harekettir.

Ayrıca devrimci irade dediğimiz şey ve onun güçlenip inisiyatif sahibi olması da tümüyle keyfi olarak ortaya çıkmamakta, verili koşullarda gerçekleşmektedir. 1917 Şubat'ından Ekim'e dek geçen sürede Bolşeviklerin oldukça zayıf bir noktadan işe başlayarak güçlenişinin diyalektiği de budur. Bu, kuşkusuz Bolşevik partinin doğru tutumlarının ve atılganlığının eseridir; ama öte yandan bu atılganlığın zemini de Şubat-Ekim arasında objektif olarak mevcuttur.

Dolayısıyla, sonuç olarak denilebilir ki, biri tamamen determinist, diğeri tamamen volantirist iki apayrı çizgi buluşunca devrim olmuyor! Yalnızca Türkiye gibi milli krizin süreklik arz ettiği ülkelerde değil, aslında Rusya gibi en klasik örneklerde bile böyle bir mekanik ayrım söz konusu değildir.

Bunun tespiti ve diyalektik-dışı böylesi bir yaklaşımın fark edilmesi son derece önemlidir. Çünkü, klasik "kriz bekleyici" sağ-pasifist tutum, kaynağını buradan almaktadır. Eğer siz, (Türkiye'deki milli krizin özgün durumunu kavramama hatasını bir an için dışta tutarak söylüyoruz) böyle bir mekanik noktadan hareket ediyorsanız, yazımızın en başında da belirttiğimiz gibi, oturur bir sosyo-ekonomik tahlil yapar ve ortaya bir devrim aşaması ve devrim programı tespiti koyarsınız, işin kalan bölümünü de "Allah'a havale" edersiniz.

Bir devrim stratejisine, hangi mücadele biçimlerinin nerede, nasıl, hangi ağırlıklarla kullanılacağının belirlenmesine ihtiyacınız yoktur; bütün planınız, örgütlenmek, hazırlanmak ve bir kriz geldiğinde o dalganın sırtına binmektir! Bu arada kuşkusuz "hiçbir mücadele biçimini reddetmemek ve mutlaklaştırmamak" en klişe söz olarak baş köşede yerini almaktadır. Çünkü siz, "milli kriz" ile kendi varlığınızı mekanik biçimde birbirinden ayırmış, kapitalizme "kriz yaratma", kendinize de "devrime hazırlanma" görevi vermişsinizdir.

Nasıl? Bütün yöntemleri kullanarak! Ama işte bu, tam da Bolivya'lı devrimci İnti Peredo'nun dediği gibi halka "bütün yöntemler"den söz etmektir. "Bir parti ya da grup kendisini iktidarı ele geçirmeye odakladığında" diyor Peredo, "o parti ya da grup belirli ve açık bir yöntem seçmek zorundadır, böyle yapmamak iktidarı ele geçirmeyi ciddiye almamakla eşdeğerdir." (SB. 48. sayı)

Mekanik bir kriz yorumunun varacağı nokta budur.

d) Klasik Evrim ve Devrim Aşamaları Tanımlamaları

Buraya kadar genel olarak devrimci durum ve buna devrimci örgüt ve iktidarın alınması için doğrudan ve devrimci şiddet temelinde devrimci girişimin işin içine girmesiyle birlikte oluşan siyasal-toplumsal durumu ifade eden devrim aşaması kavramlarını ele aldık.

Tam da bu noktada, sürecin bu aşamaya gelinceye değin geçtiği dönemleri tanımlama sorunu ortaya çıkar. Marksist literatürde, devrim aşamasından önceki süreçler esas olarak evrim aşaması olarak tanımlanmıştır.

Ancak bu tartışmada da aslında yine karşı karşıya gelen iki görüş, mekanik ve diyalektik görüşlerdir.

Diyalektik bir çözümlemenin varacağı sonuç, bellidir. Devrim ve evrim aşamaları, bir anda biten ve başlayan, bıçakla kesilmiş gibi birbirinden ayrılan dönemlerden söz edilememektedir. Yani sadece özgün koşullarda değil, genel olarak en klasik devrim olan Ekim'de de böyle bir mekanik durum yoktur. Yani tarihte önce "yaprak kımıldamayan" bir süreç, sonra da birden patlayan silahlar gelmez. Hiçbir yerde böyle bir olgu yoktur.

Ayrıca, öncelikli olarak bir noktayı iyice vurgulamak gerekiyor. Esasında, günlük dilde zaman zaman kullanılsa da "evrimci çalışma" diye bir şey de yoktur. Devrimci partinin çalışması her zaman devrimci çalışmadır ve bu bir demagoji değildir. Devrimci perspektif, bir devrim hareketi yaratma ve iktidarı hedefleme kavrayışı devrimci partinin temel özellikleridir, onun faaliyetinin her döneminde belirleyicidir. Bunu vurgulamak önemlidir; çünkü klasik tanımların mekanik yorumlanmasından hareketle, evrim zamanında legal ve gevşek; devrim günlerinde ise illegal ve sıkı çalışma yapılacağı fikri yaygın bir yaklaşımdır.

Oysa tersine, denebilir ki, devrim günleri, ayaklanma zamanları, bir devrimci hareketin en çok legale çıktığı, en çok açıkta olduğu zamanlardır. En çok bu zamanlarda devrimci yapı kendini ortaya koyar, açıkça lanse eder, hatta ikinci bir iktidar inşa ederek kitleleri oraya doğru çağırır. Buna karşın genel olarak evrim aşaması denilen süreç, doğrudan ayaklanma söz konusu olmadığı halde çoğu kez sıkı illegalite koşullarında yaşanan zorlu bir dönemdir. Yani burada söz konusu olan ayrım, doğrudan iktidarı elde etme hamlesi içinde olup olmamayla ilgilidir. Yoksa devrimci ajitasyon, her zaman ajitasyon devrimi vurgular, propaganda ve her tek insanın örgütlenişi, devrimi hedefler.

Peki, ne arada fark vardır?

Klasik tanımda ve klasik durumda, bu süreçler birbirinden silahlı ayaklanma ve öncesi diye ayrılabilir. Birinde, doğrudan silahlı ayaklanma çağrısı yoktur, şiddete dayalı araçlar ikincil plandadır. Bunun yerine örgütlenme, grevler, gösteriler, vb. gündemdedir. Bu, onların -en azından her zaman- barışçıl oldukları anlamına gelmez. Rus örneğinde taşra kentlerinde bile barışçıl, sakin geçen tek bir 1 Mayıs yoktur.

Bildiriler gizlidir, toplantılar gizlidir, çoğu kez çatışmalar vardır; ayrıca aynı süreçte partinin askeri örgütleri de çalışmakta, büyümektedir.

Ancak parti, kitlelere ayaklanma çağrısı yapmamaktadır. Ayaklanma bir "oyun" değildir çünkü. Burada söz konusu olan, kitlelerin, örgütün ve olanakların, araçların böyle bir ayaklanmaya hazırlanması halidir.

Partimizin bu tutumu keyfi bir tercihten kaynaklanmaz. Bu tümüyle emperyalist-kapitalist ülkelerdeki milli krizin gelişme seyri ile ilgilidir. Kapitalizmin kendi iç dinamikleriyle geliştiği, ekonomik ve toplumsal dengelerin ve geleneklerin oturduğu, emperyalist aşamaya ulaşmış ülkelerde, milli kriz belli bir derinleşme aşamasından sonra yavaş yavaş zayıflar, çünkü bu ülkelerde, kapitalizmin kendini onarma mekanizmaları tarihsel süreç içinde oturmuştur. Belli bir anda oluşan milli kriz, devrimci bir partinin önderliğinde devrimle sonuçlandırılmazsa, kriz sistemi ciddi biçimde hırpalayıp, tahribatlar yaratsa ve çürümeyi derinleştirse de, sistem yavaş yavaş kendi onarma mekanizmalarını devreye sokarak krizi önce hafifletir, daha sonra da kendini toparlar.

Hiç kuşkusuz bu toparlama geçicidir. Emperyalist-kapitalist sistem ve ülkelerde milli krizin bir toparlanmaya doğru evrildiği aşamada dahi yeni kriz öğeleri gelişmeye başlar. Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası ve tüm ekonomik ve toplumsal ilişkiler kriz öğelerini sürekli biçimde yeniden yeniden üretir. Kriz, toparlanma, yükseliş ve tekrar kriz sarmalı, devrimle sonuçlanmadığı sürece, sürekli biçimde her seferinde sistemin dinamiklerini daha da çürüterek kendini tekrar eder.

İşte, emperyalist-kapitalist bir ülkedeki devrimci sosyalist bir parti, milli krizin belirgin biçimde ortaya çıktı ve derinleştiği aşamada ajitasyon, propaganda, örgüt ve mücadele biçimlerini derhal işçi ve emekçi kitlelerin doğrudan iktidara el koymasını sağlayacak biçimde değiştirir.

Partinin bu momenti kaçırdığı ya da devrim girişiminin başarısızlığa uğradığı ve ülkedeki sistemin kendisini toparlamaya başladığı noktada, devrimci çalışma ve örgütsel yapılanma da kendisini bu nesnel duruma uyarlar. Sistemin kendisini toparlaması, esas olarak ekonomik krizin etkisinin azalması, sistemin kendini yönetme mekanizmalarının tamir edilip, yeniden duruma hakim olması, geniş emekçi yığınlarının yeniden kırıntılar yoluyla aldatılması imkanlarının doğması anlamına gelir. Milli kriz ya onarılmıştır, ya da geçici rahatlama sağlanmıştır. Dolayısıyla devrimci durum ortadan kalkmıştır.

Bu aşamada emekçi kitlelere önüne silahlı devrim çağrısını güncel bir şiar olarak koymak anlamlı değildir. Bu noktada, "evrimci" yani doğrudan şiddet araçlarının öne çıkmadığı, barışçıl (silahlı yöntemlerin ikincil olması anlamında barışçıl olan, fakat asla uzlaşıcı olmayan) mücadele araçlarının öne çıktığı, sabırlı bir çalışmayla partinin ve emekçilerin devrimci

çalışmaya kazanıldığı bir çalışma dönemi başlar. Evrim dönemi devrim dönemine göre nisbeten uzun bir süreçtir.

Bütün bir devrim süreci açısından bakıldığında, evrim aşaması, nispeten kaba olan bir başka benzetmeyle nicel birikim aşaması, devrim aşaması ise nitel sıçrama aşmasıdır.

e) Klasik Tanımdan, Evrim-Devrim Aşamalarının İç İçeliğine…

Leninist devrimci durum-milli kriz tanımlamaları evrensel niteliktedir. Ancak bu, söz konusu tanımların ifade ettikleri nesnel durumların tüm ülkelerde aynı biçimde ve tanımların ifade ettiği en olgun düzeyde ortaya çıkacağı anlamına gelmez.

Bu tanımlar her şeyden önce, o güne değin devrimci mücadelenin ana merkezleri olan emperyalist-kapitalist ülkelerdeki devrimci savaşım deneyimlerinin ürünleridir. Bu tanımlamaların ilk elde çağrıştırdığı pratikler de doğal olarak bu ülkelerdeki pratiklerdir.

Marksizmin tezlerini, temel tanımlamalarını, her koşulda tek biçimli olarak ortaya çıkan yada gerçekleşen tezler ve tanımlar olarak ele alan bütün ülkelerin dogmatikleri, evrim ve devrim aşamalarına ilişkin ML tezleri de tüm ülkeler için başta Sovyet devrimi deneyimi olmak üzere, emperyalist-kapitalist ülkelerin deneyimlerini taklit etme temelinde anlamışlardır. Devrimci durum, devrim aşaması, evrim aşaması gibi kavramların içerikleri, emperyalist-kapitalist ülkelerden farklı olan, ayrı bir kategori oluşturan ülkeler (sömürge, yarı-sömürge ve 1945 sonrasında yeni-sömürge ülkeler) içinde, emperyalist-kapitalist ülkelerin koşulları sanki bu ülkelerde de varmışçasına kabul edilerek yorumlanmıştır.

Oysa, evrim ve devrim aşamalarının biçimlenişi, emperyalist-kapitalist anayurtlar ile sömürge ve yarı-sömürge, yeni sömürgelerde tümüyle farklı özellikler gösterir. Hatta denilebilir ki, evrim aşaması dediğimiz aşama klasik biçimiyle bu ülkelerde söz konusu dahi olmaz.

Emperyalist-kapitalist ülkelerde milli kriz sürekli değildir. İç dinamiğiyle gelişmiş olan kapitalist sistem kriz bir devrimle taçlandırılamadığında onu onarır. Krizin yükünü bir yanıyla sömürge ve yeni-sömürgelere aktarır, hızla onlardan büyük çaplı sermaye transferi gerçekleştirir, bu ülkelerin çöküşü pahasına onlara dönük büyük yağmalamalar gerçekleştirir. Diğer yandan, krizin en ileri aşamasında dahi bir kısım sermaye kesimi çökerken, bir bölümü yavaş yavaş onların sermayelerine el koyarak büyür ve sistemin normal işleyiş mekanizmalarını adım adım devreye sokmaya çalışır. Devlet ve diğer siyasi ve toplumsal kurumlar normal işleyiş konusunda engin bir deneyime sahiptir ve çeşitli temizlikler yoluyla bu mekanizmaların normalleştirilmesi yoluna gidilir.

Bunlar toparlanma dediğimiz aşamada adım adım gelişir.

Sonuçta, devrimci sosyalist parti açısından görev milli krizin en olgun aşamasında, en uygun momentte tayin edici darbeyi vurmak, yani genel halk ayaklanması yoluyla iktidara el koymaktır. Eğer bu gerçekleşmezse sistem sahip olduğu büyük tarihsel deneyimi ve maddi ve siyasal, toplumsal olanakları devreye sokarak krizi, kaçınılmaz olan yeni bir krize değin hafifletir, sonrasında da önemli ölçüde ortadan kaldırır.

Halbuki, sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde egemen sınıfların ve işgalci sömürgecilerin böylesi ekonomik ve siyasal, toplumsal güçleri yoktur. Sömürgecilik ve yeni-sömürgecilik doğası gereği buna imkan tanımaz. Somut deneyimler üzerinden ilerleyecek olursak; örneğin işgal altındaki bir Vietnam'ı düşündüğümüzde durum değişir. Orada, zaten işin daha en başında, o topraklara ilk emperyalist postallar değdiği anda, insanların hayli önemli bir bölümü böyle "yönetilmek" istememektedirler ve işgalcilerle işbirliği yapan hain yöneticiler de sırtlarını dayadıkları bu gücün dışında bir meşruiyet kaynağına hiç sahip değillerdir.

Sorunun boyutları iyice anlaşılsın diye verdiğimiz bu örnekte, milli kriz, güneş tutulması bir süreliğine görünüp kaybolan bir durum değildir, baştan itibaren mevcuttur. Böyle bir ülkede devrim aşaması tartışması da artık krizin varlığıyla değil, o ülkenin devrimci güçlerinin harekete geçip hem kendilerini hem de kitleleri örgütlemesiyle ilgilidir. Üstelik, yine aynı örnekte, devrim aşaması yalnızca emperyalistlere ve işbirlikçilerine en son darbenin vurulduğu, sözgelimi başkentin ele geçirildiği aşama değildir. Devrim, iktidarı da parça parça ele geçirerek ilerlemekte, uzun süren bir "iki iktidar" durumu yaşanmakta ve son aşamada geriye kalan iş, en son kalenin düşürülmesi olmaktadır.

Örnekler çoğaltılabilir. Sorunun anlaşılması için en çarpıcı örnekler olan Küba'daki Batista diktatörlüğü ya da Nikaragua'nın Somoza yönetimi özel olarak incelenebilir. Her ikisinde de, klasik milli kriz-devrimci durum tanımına harfiyen uygun davranmak, devrimci hareketlerin ölümü anlamına gelirdi; çünkü her iki ülkede de milli kriz denilen olgu, gelmesi beklenen bir Godot değil, zamana yayılarak ülkenin iliklerine işlemiş sürekli bir olgudur.

Emperyalizme bağımlı ülkelerde, yani sömürgeciliğin ve daha yaygın bir durum olarak yeni-sömürgeciliğin egemen olduğu ülkelerde milli kriz yukarıda da belirttiğimiz üzere, emperyalist-kapitalist ülkelerde olduğu gibi nispeten kısa süreli bir durum değildir, sürekli bir durumdur. Bu süreklilik sömürgecilik ve yeni-sömürgeciliğin doğasından kaynaklanır. Sömürgecilik bağlamında ele aldığımızda, Vietnam örneğinde de belirttiğimiz gibi işgalin kendisi daha ilk andan itibaren geniş emekçi kesimler açısından, hatta burjuvazinin bir bölümü açısından kesinlikle karşı durulması gereken bir olgudur.

Bu daha baştan "bu biçimde yönetilmeyi istememek" anlamına gelir. Her işgal aynı zamanda o ülkenin yağmalanması ve halkın aşağılanması, ülkenin tüm iç dinamiklerinin alt-üst edilip, bozulması anlamına gelir. Ve kaçınılmaz biçimde güçlü ve yaygın bir tepki yaratır. Sadece bu değil, işgalciler de kendi ülkelerinde olduğu gibi yönetemezler, yönetmek de istemezler. İşgal ve sömürgeciliğin amacı, işgal edilen ülkenin tüm dinamiklerinin ezilmesi ve yağmacı bir anlayışla sömürgeci ülkenin çıkarlarına bağlanması olduğu için olağanüstü yönetim mekanizmaları gereklidir. Bu ise doğal olarak baskı, şiddet ve kıyımın esas alındığı, sürekli çatışmalı bir yönetme tarzını ve direnişi beraberinde getirir. Devrimci durum-milli kriz bağlamında baktığımızda tablo sürekli bir ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel, toplumsal kriz halidir. Milli kriz yada farklı bir ifadeyle devrimin ülke bağlamında nesnel koşulları, yani devrimci durum sürekli biçimde vardır.

Yeni-sömürgeler açısından da kimi özgünlüklere karşın tablo çok da farklı değildir. Yeni-sömürgecilik kapitalizmin ülkenin kendi iç dinamikleriyle değil, emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda çarpık biçimde geliştirilmesi, ülkede üretilen artı değerin önemli ölçüde emperyalistlere aktarılması ve daha da ötesi tüm siyasal, sosyal, kültürel, toplumsal yaşamın

bu duruma uygun olarak çarpık biçimde düzenlenmesi anlamına gelir. Ülke işgal edilir, ancak bu kez emperyalist devletlerin kimliklerini taşıyan askerler tarafından, onların orduları tarafından değil, baştan aşağıya emperyalizme bağlanmış, kaderini tümüyle emperyalizme bağlamış olan yerli işbirlikçiler eliyle, kukla ordular ve devlet mekanizmaları eliyle….

Bu ülkelerde, milli kriz belli bir an'ı değil, ülke gerçeğinin süreklileşmiş durumunu ifade eder. Zayıf kapitalist yapı emperyalist kapitalist ülkelerde yaşanan en küçük krizleri en derin biçimiyle his eder. Tüm ekonomik yapı emperyalist ülkelere borçlanma ve ağır borç ve faiz yükü altında kendi yolunu bulma zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Yine, onların belirlediği biçimde örgütlenme ve üretme zorunluluğu ve teknoloji, makine, hammadde, ara malı, işletme sermayesi, vb. tüm temel girdiler açısından emperyalizme kesin bir bağımlılık söz konusudur.

Ülkede yaratılan artı değerden aslan payını emperyalistler alır, az üretebilen ancak emperyalistlere çok vermek zorunda olan yapı, sürekli darboğazlarla, krizlerle iç içe yaşar. Yerli işbirlikçiler kendilerine kalan kırıntılar için gerektiğinde şiddet de kullanarak kıyasıya bir çatışma içindedirler. Emperyalist ülkelerde olduğu gibi, emekçilere verilecek bir sus payı yoktur.

Emekçilerin payına düşen, kimi geçici dönemler dışında sürekli derinleşen yoksulluktur ve toplumsal çürümedir.

Öte yandan, emperyalizme bağımlılık hemen her durumda onur kırıcı bir tablo yaratır. Bu toplumsal yapıyı yönetmek için faşizmden başka bir araçta çoğu kez yoktur. Emperyalizme bağımlılık ve onur kırıcı kölece tablo, ekonominde kimi kısa süreli yükseliş durumlarına karşın, sık sık derinleşen ve genel olarak ortadan kalkmayan kriz hali, şiddetli sistem içi iç siyasal mücadeleler, emekçilerin tüm hak taleplerinin zorla bastırılması ve faşist devlet yapılanması, kangrenleşmiş bir yoksulluk ve toplumsal çürüme tablosu… İşte yeni-sömürgecilik, emperyalist kapitalist ülkelerde genellikle milli kriz dönemlerinde yaşanan bir tabloyu sürekli biçimde üretir. Bu atmosfer içinde toplumsal memnuniyetsizlik, bu biçimde yönetilmek istememe de genel bir durumdur. Emekçilerin geniş kesimleri sistem içinde insanca yaşam umudunu, bağımsızlık umudunu, büyük ilerlemeler umudunu yitirmiştir. Sistemden beklentileri çoğu durumda daha kötüsü olmamasıdır, bu nedenle siyasal olarak kötünün iyisine yönelirler.

Hiç kuşkusuz, bu milli kriz öğeleri sürekli biçimde en olgun halleriyle bulunmaz. Milli kriz, zaman zaman derinleşir, en olgun biçimlerine bürünür, kimi zaman ise sistem kısmi olarak kendini onarır ve milli krizin nispeten az hissedildiği görülür. Ancak esas olan milli krizin öyle yada böyle sürekli olarak varlığıdır.

İşte tam da bu noktada, sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde devrimci çalışma ve örgütlenme, emperyalist-kapitalist ülkelerde olduğu gibi evrim ve devrim aşamaları olarak keskin çizgilerle birbirinden ayrılamaz. Devrimci sosyalist parti, barışçıl mücadele biçimlerinin ve buna uygun örgütlenmelerin başat olduğu evrim aşamasını esas olarak faaliyet yürüttüğünde düşeceği nokta aslında pratik olarak devrimden vazgeçmektir. Ne denli devrimci niyetler taşınırsa taşınsın böylesi bir çalışmanın sonucu kaçınılmaz biçimde budur.

Sömürge ve yeni-sömürge ülkeler açısından evrim ve devrim aşamalarının anlamını teorik olarak en ileri düzeyde M. Çayan yoldaş formüle etmiştir.

Onun değerlendirmesinde özel olarak beklenen bir "devrimci durum" olmadığı için, aşamalar arasında klasik bir ayrım da yoktur; dolayısıyla iki aşamaya ait örgüt ve çalışma tarzlarının yeniden harmanlanması ve birlikte kullanımı söz konusudur. Kendi ifadesiyle, "evrim aşamasının nerede bittiğini, devrim aşamasının nerede başladığını tespit etmek fiilen imkânsızdır. Her iki aşama iç içe girmiştir." Krize müdahale ederek onun derinleştirilmesi sürecinin bir parçası olan devrimci parti, tek bir süreç içinde siyasi mücadelenin en üst biçimi olan silahlı mücadele ekseninde bütün çalışma ve mücadele biçimlerini bir arada ve uyum içinde kullanmaktadır.

Bu, bir grup savaşçının emperyalizm ve oligarşiyle hesaplaşması değil, karmaşık biçimlerin ve örgütlenme tarzlarının birlikte hayata geçirilmesidir. Partimizin bu yaklaşımı, milli krizin iktisadi ve toplumsal öğelerin yanı sıra, doğrudan devrimci mücadelenin en ileri düzeyden geliştirilmesi yoluyla da derinleştirilmesi anlamına gelir.

Öte yandan, sömürge ve yeni-sömürgelerde milli krizin sürekliliği evrim ve devrim aşamalarının iç içe olması, emperyalist-kapitalist ülkelerde yaşandığı biçimiyle bir devrim aşamasının sürekli varolduğu anlamına gelmez. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, emperyalist ülkelerde milli krizin varlığı ve devrimci örgüt ve hazırlığın belli bir aşamasında en ileri mücadele düzeyi olarak silahlı halk ayaklanması gündemdedir ve bu noktada devrim aşamasından söz edilir.

Halbuki, evrim ve devrim aşamalarının iç içe olduğu sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde, silahlı savaşımın başat mücadele biçimi olarak gündemde olması, devrim için bütün nesnel ve öznel koşulların varolduğu anlamına gelmez. Evet, milli kriz inişli çıkışlı yapısına rağmen süreklidir. Ancak her zaman en olgun biçimiyle bulunmadığı gibi, devrimci sosyalist parti de evrimci bir çalışma içinde kendini bir ayaklanma düzeyinde ifade edecek yapıya istisnai durumlar dışında sahip değildir. Devrimci sosyalist parti, emperyalist kapitalist ülkelerde esas olarak evrim aşamasında ve barışçıl mücadele araçlarıyla gerçekleştirilen emekçi kitlelerin devrimci saflara kazanılması işini, partinin emekçi sınıflar içinde inşası ve politik mücadelenin geliştirilmesi işini, süreklileşmiş milli kriz koşullarında ancak adım adım büyüyen devrimci gerilla savaşı temelinde gerçekleştirebilir. Daha somut ifadeyle;

– devrimci gerilla savaşının temel alınması,

– emperyalist-kapitalist ülkelerin evrim aşamasındaki mücadele deneyimlerinden çıkmış olan bütün mücadele biçimlerinin

– ve bulunulan ülkenin özgünlüklerinden türeyen diğer barışçıl mücadele biçimlerinin gerilla savaşının ekseninde uygulanması ve bunların bütünlüğü temelinde bir devrimci savaşımın örülmesi…

İşte evrim ve devrim aşamalarının bıçakla birbirinden ayrılamayacağı, iç içe geçtiği sömürge ve yeni-sömürgelerde devrimin stratejik çizgisi budur. Bu çizgi, uzun süreli bir savaştır. Bu savaş her dönem ve her ülkenin somut koşullarına bağlı biçim alır; devrimimiz için, uzun süreli ve bileşik olan bu savaş, politikleşmiş askeri savaş stratejisi (PASS)dir. Devrimci

sosyalist parti, evrim ve devrim aşamaları sorununu bu temel yaklaşımlar temelinde çözüme kavuşturmuştur.

Böylece, devrim anlayışı ve strateji konusundaki temel kavramları özetlemeyi bitirmiş bulunuyoruz.

Partimiz tüm devrim deneylerini Marksizm-Leninizme bağlı kalarak ele alır; dahası bunlara son derece önem verir, eleştirel yöntemle yararlanır. Bundan dolayı, dünyadaki değişik devrimci stratejilerin ve somut devrimlerin incelenmesi ve oradan yeniden coğrafyamıza dönülmesi gereklidir. Bundan sonra bunu yapacağız; bir çok ülke deneyini inceleyip 2000'li yılların Türkiye'si için stratejik çizgimizi tanımlayacağız.

2. Kısım:

STRATEJİ VE DEVRİM DENEYLERİ

1. Bölüm: Ekim Devrimi Öncesinde Mücadelede Temel Biçimler Temel Deneyimler…

a) Ezilenlerin Sihirli Sözcüğü: İsyan!

söylediğimiz gibi, sınıflı toplumların tarihi nasıl 'sınıf mücadelelerinin tarihi' ise, bu tarih aynı zamanda daha iyi, daha özgür, Bu konudaki temel kavramsal çerçeveyi böylece yeniden çizdikten sonra artık ilerleyebilir ve tarihsel deneyimleri ele almaya başlayabiliriz.

Hep daha eşitlikçi, daha dayanışmacı bir yaşam arzusunun da tarihidir. Sınıflı toplumun başından beri, ta kölecilikten bu yana her zaman bu amaçlar için isyan eden, mücadeleye atılan insanlar olmuş ve bütün kanlı bastırmalara karşın halk hareketi yeniden ve yeniden kendi küllerinden doğarak kendisini var etmiştir.

Yani, sınıflı toplumlar tarihi, en genel anlamda devrimler ve karşı-devrimler tarihidir. Resmi tarih kitaplarının sayfaları arasında çoğu kez geçiştirilen ve unutturulmaya çalışılan bu tarihin en sihirli kelimeleri ise "ayaklanma" ya da "isyan"dır.

Elbette "isyan" kavramı da bir açıdan bakıldığında salt kendi başına nötr bir kavramdır ve ancak "kimin kime karşı isyan ettiği" sorusuyla birlikte anlamlıdır. Örneğin, Franko'nun Cumhuriyetçi İspanyol hükümetine karşı başlattığı savaş, bir karşı-devrimci kalkışmadır; ya da Ekim Devrimi'nden sonra beyaz orduların Sovyet hükümetine karşı giriştiği hareket de yine bir karşı-devrimci isyandır. Ama yine de kavramın, aynen "gerilla" kavramında olduğu gibi derin bir büyüsü vardır ve herhangi bir yerde işittiğimizde, çoğu kez aklımıza önce halkın, ezilenlerin başkaldırısı gelir.

Bu genel kanı, haksız da değildir. Gerçekten de tarih boyunca ezilenler, bıçağın kemiğe dayandığı her noktada kendilerini bu yolla ifade etmişlerdir. Başarıya ulaşsalar da yenilseler de yürüdükleri yol, her zaman isyan-ayaklanma yolu olmuştur. Yarın da bu temel gerçek değişmeyecektir. Zaman içersinde şu ya da bu ülkede tercih edilen savaşım biçimlerinden, devrimci stratejilerden tamamen bağımsız olarak "isyan" ezilenlerin devrimci hareketinin temel biçimidir. Bir başka deyişle söylersek, herhangi bir tarihsel kesitte, herhangi bir

coğrafyada devrimci hareketin gelişme seyri nasıl olursa olsun, her gerçek toplumsal devrim, kitlelerin ayağa kalkarak iktidara yürüdüğü bir durumu bize anlatır.

Bu, süreç içersinde çeşitli ülkelerde, çeşitli devrimci deneyimler üzerinden yapılan "kent ayaklanması (ya da genel halk ayaklanması/toplu ayaklanma) ve halk savaşı" tartışmalarıyla ilgili bir durum değildir. Bu kavramlar (daha sonra göreceğimiz gibi) siyasi terminolojide özel ideolojik-politik anlamları olan kavramlardır ve devrimci hareketin belli bir süreçteki yol çizgisini anlatmak için kullanılırlar. Oysa bu yollar ve stratejik kurgular nasıl olursa olsun, devrim yine de ezilen kitlelerin harekete geçerek iktidara el koydukları ve bu iktidar aracılığıyla yeni bir toplumsal düzeni inşa ettikleri bir durumdur.

Devrim, kitlelerin eseridir. Bu, boşuna söylenmiş bir söz değildir. Eğer bir komplo ya da darbe değil de toplumsal devrimden söz ediliyorsa, kitlelerin katıldıkları ve kitlelerin bizzat gerçekleştirdikleri bir devrimden söz ediliyorsa, bu temel gerçek değişmez. En genel anlamıyla kitle hareketi yolundan gitmeyen, kitlelerin şiddetini düzenin karşısına dikmeyen gerçek toplumsal bir devrim yoktur ve olamaz. Şu ya da bu ülkede, şu ya da bu yolun, örneğin gerilla mücadelesinin temel olarak seçilmesi de bu durumu değiştirmez. Hiçbir durumda devrim, orduların muharebe ettikleri bir askeri karşılaşma, bir meydan savaşı değildir.

Ordular orduları yenmez, ordular dahil çeşitli biçimlerde örgütlenmiş olan kitleler mevcut düzeni ve onun savunucularını yenerler. Marksist-Leninist terminolojideki gerilla ise zaten bir halk ordusudur, halkın silahlı örgütlenmesi dediğimiz şeydir ve dolayısıyla halk ordusunun savaşı, halkın kitlesel hareketinin bir biçimidir. Bu savaş, hemen her durumda kitlelerin ayaklanmalarıyla birlikte yürümüş, onlarla birlikte zafere ulaşmıştır ama bundan da bağımsız olarak her gerilla ocağının, her silahlı işçi müfrezesinin bizzat kendisi, bir kitlevi harekettir.

Bu anlamda, ilerleyen bölümlerde halk ayaklanmalarını/isyanlarını ve devrimleri anlatırken, "ayaklanma/isyan" kavramıyla her zaman genel olarak kitlelerin devrimci girişimlerini kastedeceğiz; stratejik kurgulardan söz ettiğimizde ise daha özel kavramlar kullanacağız.

b) Kölelerin Roma Kapılarındaki Öfkesi: Spartaküs

İşe biraz geriye giderek başlamak gerekiyor. Ezilenlerin tarih boyunca kullandıkları isyan biçimlerini süreç boyunca izlemek ve anlamak için bu zorunlu.

Ve bu geriye gidişte, belki abartılı bir yaklaşım gibi görünebilir ama bir mihenk noktası olarak Roma'nın belirlenmesi uygun bir tercihtir.

Büyük başın derdi büyük olur!

Roma'nın tarihte görülmüş en büyük köle ayaklanmalarına sahne olması muhtemelen bu özdeyişle ilgilidir. Gerçekten de Roma İmparatorluğu, köleci çağın en olgunlaşmış devletidir. Örneğin M.Ö. 43 yılında Roma nüfusunun yüzde 40'ı kölelerden oluşmaktadır ve insan yerine bile konulmayan bu kadar büyük bir kitlenin sürekli bir patlama potansiyeli taşıması rastlantı

değildir. Köleliğin zaten başlı başına isyan nedeni olması bir yana, siyasi çalkantılar içinde yüzen Roma'nın yaşadığı kriz de en alttakilerin ayaklanması için gerekli zemini sağlamaktadır.

Roma tarihi zaman zaman alt tabakalardan köle olmayan "yurttaş"ların da ayaklandıklarına tanık olmuştur gerçi ama doğrudan doğruya köle ayaklanmalarının en ünlüsü Spartaküs'ün başlattığıdır. En ünlüsüdür ama ilk ayaklanma değildir. Örneğin M.Ö. 104'te Sicilya'da patlayan büyük köle isyanı öylesine etkilidir ki, yoksul köylülerin ve şehirli zanaatkarların da desteğini alan köleler 7 yıl boyunca tüm adanın denetimini ellerinde tutmuşlar ve bu arada Roma'nın gönderdiği 4 büyük orduyu hezimete uğratmışlardır. Sonunda Roma, adada duruma hakim olduğunda ise 20 binden fazla köle çarmıha gerilecektir.

Spartaküs ayaklanmasının büyüsü, bir adada sınırlanmayan, doğrudan Roma'yı tehdit eden muazzam bir başkaldırı olmasından kaynaklanır. Ellerinde silahlarıyla bir gladyatör okulundan kaçarak dağlara çıkan askeri yeteneklere sahip Spartaküs ve arkadaşları, civardaki bütün çiftlik kölelerinin de katılımıyla çok geçmeden bütün Orta İtalya'yı kontrol altına alan 70 bin kişilik bir köle ordusu yaratmışlardı. Belirli bir iktidar hedefi olmayan bu disiplinsiz ordu, uzun süre civardaki zenginlikleri yağmalayarak hüküm sürmüş, üzerine gönderilen bütün lejyoner ordularını yenilgiye uğratmış ve artık Roma kapılarına gelip dayanmıştı. Bu arada ele geçirilen kentlerde de köleliğin yanında altın ve gümüş biriktirmek de yasaklanmakta, belli bir düzen kurulmaya çalışılmaktadır.

Bütün tarihsel anlatımlardan çıkarabildiğimiz kadarıyla, Spartaküs ayaklanmasının yarattığı şey, tipik bir halk ordusudur. Aldıkları askeri eğitimle kendilerini Roma ordusuna benzer şekilde örgütleyen köleler, lejyoner ordularını yenerken de kendine özgü askeri taktikler uygulamışlardır. Açık meydan savaşlarından kaçınarak sert ve yıkıcı baskınlar uygulayan bu ordu, böylece çok uzun süre Roma ordusunun "bitişik kalkan" düzeni karşısında ezilmeden direnebilmiştir. Ancak sonuçta, doğrudan Roma'yı hedeflemeyen, yalnızca zora sokup tehdit eden bu ordu, ne yapacağını, nasıl bir amaçla davranacağını net olarak bilememekte ve disiplin bakımından da zayıflamaktadır.

Tam bu noktada, bir ayaklanma yakın tehlike haline dönüştüğünde egemen sınıfların gösterdiği tipik refleks gündeme gelecek ve Roma, iç çatışmalarını erteleyerek aralarındaki en azgın ve en zalim fraksiyona inisiyatif verecektir. Bu tarife uyan kişi ise, Roma'nın en zengin ve en acımasız adamı Crassus'tur. Gerçekten de savaştan kaçanları astırmasıyla ünlü Crassus, disiplinli güçleriyle Spartaküs ordusunu önce geriletecek, sonra da M.Ö. 71'de yenecektir. Sonuç, altı binden fazla kölenin son savaş meydanı olan Capua'dan Roma'ya uzanan yol boyunca çarmıhlara gerilmesidir. Bütün ayaklanmaların temel kuralı burada da işlemiştir: Nihai sonuca ulaşmak için gerekli atılganlığı gösteremeyen yenilir…

c) Dinsel Motifler ve Doğu'nun Aykırı Mezhepleri…

Elbette Roma'nın köle ayaklanmaları bütün köleci toplum sürecinin en çok bilinen ve kayıtlara geçmiş olan isyanlarıdır. Oysa aynı süreçte Doğu dünyası da esasen kaynayan kazan gibidir.

Ayrıca yine dinlerin ve peygamberlik kurumunun da esasen mevcut düzene karşı ayaklanma ya da muhalefet biçimleri olduğu söylenebilir.

Ancak dinlerden ve peygamberlerden de daha önemlisi, etkileri yüzyıllar boyu sürerek günümüze dek ulaşan "aykırı" mezhepler ve dini gruplar sorunudur. Hem Hıristiyanlıkta hem de Müslümanlıkta yaygın biçimde görülen bu durumun kökleri çoğu kez doğrudan ya da dolaylı olarak sınıfsal ayrımlara dayanmıştır. Bir dinin ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra, duruma hakim olan kast ile çelişkiye düşen daha dışlanmış kesimler, dinsel metinlerin ve olayların şu ya da bu yorumundan hareketle yeni tarikatlar kurmakta ve çoğu kez bu oluşumlar ayaklanmalara yol açmaktadır. Dinin bir devlet biçiminde örgütlenmiş olan hakim eğilimi, toplumsal zenginliklerin de sahibidir ve bu noktadan sonra her muhalif hareket, bu zenginliklerden uzak tutulan daha yoksul kesimlerin tutumunu ifade etmektedir. Ve tabii hemen her durumda, hakim eğilim, muhalif güçleri "dinden sapma" ile suçlamakta ve "sapkın" olarak görmektedir.

Ortaçağda görüldüğü gibi mevcut kilise düzeni feodalizmle özdeşleşerek büyük zenginliklere el koyar hale geldiğinde ise bu, artık bir yoksullar savaşı haline dönüşmekte, bir köylü hareketi niteliğine kavuşmaktadır. Bunu az sonra göreceğiz. Aynı durumun Doğu'daki en etkin ifadesi, eski Asya dinsel inanışlarından gelen halkların Müslümanlığa dahil edildikten sonra gösterdikleri direnç ve giderek bu direnç noktasına uygun mezhepleri benimsemesidir. Muhammed sonrası ilk ayrılığın Arap toplumu içinde patlamasına karşın, sonradan bu çatışmadan türeyen ve giderek bu ilk çatışmayı da aşan akımların daha çok Arap olmayan topluluklar arasında yayılması bu anlamda rastlantı değildir.

Örneğin Alevilik, günümüze dek akıp gelen yönleriyle sadece "Ali'ye haksızlık" söyleminin çok ötesine geçerek özellikle Anadolu coğrafyasını kapsayan ve kendine felsefi, kültürel, vb. zeminler yaratan bir harekettir. Bu akımın çeşitli kollarının hemen her zaman şatafat ve saltanat karşısında sadeliği ve adalet duygusunu öne çıkarması, Avrupa'daki ilkel Hıristiyanlığa dönüş eğilimleriyle bu bakımdan bir benzerlik göstermesi rastlantı değildir; çünkü, sonuçta bu eğilimler ezilenlerin ve dışlananların bağrından doğmakta ve o kesimlerin tepkilerini ifade etmektedir.

Elbette aykırı uçlar yalnızca Alevilik inancıyla sınırlı değildir. Müslüman dünyada "Batını" denilen başka "aykırı" eğilimler de vardır ve bunların bazılarının kökleri çok daha eski tarihlere uzanmaktadır. Sonuç olarak ağır vergiler ve yoksulluğun halkların belini büktüğü her durumda öfke filizleri yeşermekte ve bu biriken isyan potansiyeli kendisini dinsel yollardan ortaya koymaktadır. Aslında bu durum kaçınılmazdır da, feodal çağın temel bilinç biçimlerinin tümü kendilerini dinsel formlar içinde ortaya koymuşlardır. Henüz bilimsel düşünme biçimlerinin ortaya çıkmadığı koşullarda, en ilerici düşünceler kendilerini ancak o dönemin ideolojik biçimleri altında ortaya koyabilirlerdi. Gerçekten de olan budur; tanrıyı insanlaştırırken "cennet"i dünyevileştiren, adaleti maddi dünya koşullarında arayan bu

akımlar, çoğu durumda daha eşitlikçi bir düzen isteğinin somut belirtilerini ortaya koymaktadır.

Bu süreçte İslam dünyasında görülen en özgün ayaklanmalar, ağırlıklı olarak İran civarında ortaya çıkmıştır. 6. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan ve "Tanrı topraktan yiyeceği ve tüm gereksinimleri, halk onları aralarında eşit bölüşsün diye yaratmıştır. Hiçbir kimse diğerinin payından fazlasını alamaz" felsefesine dayanan Mazdek inancı, bu ayaklanmaların en önemli ideolojik dayanağıdır. "İnsanlar, gıpta, azap, öç, yoksulluk, hırs gibi beş şeytan tarafından doğruluktan uzaklaştırılır.

Bunları yenmek ve iyi bir inanç yolunda yürümek için zenginlik ortak ve kadın-erkek eşit haklara sahip olmalı" diyen bu inancın sahiplerinin ve bu inancı değişik biçimlerde üreten pek çok akımın Abu Müslim'le başlayan ayaklanmalar zinciri, 21 yıl süren Babek isyanı ile devam etmiş, iki halifeye saltanatlarını kaybetme korkusu yaşatmış, yüz binleri aşan büyük ordular kurmuştur. Türk, Arap, Kürt, Bizanslı, Ermeni gibi değişik uyruklardan komutanlar tarafından yönetilmekte olan Babek orduları, bu süreçte Abbasi halifelerinin kuvvetlerini defalarca yenilgiye uğratmışlardır.

Bu isyan da stratejik çizgi ve kullanılan araçlar bakımından tipik bir halk savaşı-halk ordusu örneğini bize verir. 816'da başlayan Babek hareketi, klasik bir davranış olarak önce dağlık bölgelerdeki boğaz ve geçitleri tutarak kendi gücünü büyütmüş, daha sonra geniş bir bölgeyi ele geçirmiştir. Karargahları, komuta kademeleri ve ele geçirilen kentlerde sivil yaşam örgütlenmeleri vardır; yani kontrol ettiği bölgelerde kendi yaşam biçimlerini uygulayan, merkezi iktidara karşın "ikinci bir iktidar" yaratan bir tarza sahiptir. Bu, daha sonraları Avrupa'da da örnekleri görülen tipik bir tarzdır. Belli bir alanı alternatif yaşam bölgesi olarak fethedip inşa etmek, böylece "devlet içinde devlet" yaratarak orayı korumak biçimindeki bu çizgi, süreç boyunca hep görülecektir.

İsyan, nihayet Abbasi Halifesi Mutasım tarafından bastırılmış ve sonuçta ele geçirilen Babek, bütün organları tek tek kesilerek öldürülmüştür. Yine de Babek Mutasım'ın önünde eğilip af dilememiştir. Hatta rivayete göre işkence altındaki Babek, kendi kanını yüzüne sürmekte ve bunu "yüzü korkudan sarardı demesinler" diye açıklamaktadır.

Aynı hareketin devamı olarak 860'lardan itibaren Hamdan Karmat tarafından güney ve orta İran'da yaratılan Karmati hareketi ise "komünist" özellikleri daha belirgin bir harekettir ve Irak, Bahreyn, Suriye gibi bütün diğer bölgelere de yayılmıştır. Önce gizli dernekler biçiminde gelişen öğreti, daha sonra Hamdan'ın 890-891'de Karmatiler için Küfe yakınlarında bir toplu yaşama yeri olan Dar al-Hicra kalesini kurmasıyla bir isyana dönüştü. Göçmenler Evi anlamına gelen kale, (daha sonraları sahneye çıkacak olan) Hasan Sabbah'ın Alamut'una benzer biçimde ele geçirilemez bir konumdaydı ve içinde mülklerin ortak olduğu bir düzen uygulanıyordu. Aynı biçimde Bahreyn Karmati devletinin başkenti Al Ahsa'da da para yerine kurşun kuponların kullanıldığı, iş yapmak isteyenlere devletin yer gösterip kredi verdiği bir düzen hakimdir. Daha sonraları Selçuklu sultanlarının yok edeceği kent, tipik bir kırsal komün gibidir.

Zaman zaman Bağdat kapılarına dek dayanan Karmati ayaklanmasının tarzı da dönemin askeri mantığına uygun olarak en geride, sağlama alınmış bir derin üs (Dar-al Hicra Kalesi ya

da Al-Ahsa) ve oradan başlayan akınlar biçimindedir. Yani pratik olarak bir "ikili iktidar" ve "kurtarılmış bölge" durumu en baştan mevcuttur, hareketin başlangıç noktası böyledir. Yine büyük halk orduları kurulmakta, karargah ve komutanlık düzenleri oluşturulmakta ve kentleri kuşatıp düşüren bir yol izlenmektedir.

Daha sonraları, Doğu dünyasının en özgün isyan örneklerinden olan Hasan Sabbah hareketine geldiğimizde ise temel mantık yine değişmez. Ancak bütün diğer ayaklanmalardan farklı bir stratejik çizgi izleyen bu hareket, büyük ordularla kentlere saldırmak yerine, kendi seçtiği güvenli bir mevzi olan Alamut Kalesi'nde yuvalanmış ve burada yetiştirdiği küçük gerilla timleriyle bütün iktidar güçlerinin korkulu rüyası olacak bir suikastlar taktiğini uygulamıştır. Artık söz konusu olan düpedüz bir ikinci iktidar, hatta ayrı bir devlet düzenidir. Merkezi yönetim, bu alternatif iktidarın varlığını bilmekte, onu yok etmek için elinden geleni yapmakta ama hem dönemin askeri imkanlarının kısıtlılığı, hem de Sabbah'ın ustalıklı yönetimi nedeniyle bunu gerçekleştirememektedir. Klasik deyimle söylersek, bu tam bir "denge" durumudur.

1090 yılında başlayan ve genel olarak İsmaililer diye bilinen bu hareket, Sabbah'ın ölümünden sonra da devam etmiş, bütün kaledekilerin kılıçtan geçirildiği 1256'ya dek sürmüştür. Sünni tarihçiler tarafından üzerine çeşitli spekülasyonlar üretilse de Sabbah'ın Alamut'ta kurduğu düzenin tipik ortaklaşmacı-eşitlikçi özellikler gösterdiği kabul edilmektedir. Hareket, sonuçta bir iktidar değişikliği yaratamamıştır ama ezilenlerin, emekçilerin egemen sınıflara karşı yürüttüğü gerilla savaşının tarihsel olarak en yetkin, en sistematik ilk uygulaması diyebileceğimiz bir savaş düzenini yaratmış, hatta bu süreçte Selçuklu baş veziri Nizam-ül Mülk dahil birçok devlet adamının ortadan kaldırılması bağlamında, bir benzetme yaparsak, silahlı propagandanın ilk örneklerinden birini gerçekleştirmiştir.

d) Ortaçağ Avrupa'sında Köylü Ayaklanmaları…

Doğu'daki gezintimize bir süreliğine ara verip Batı'ya, Avrupa'ya doğru baktığımızda ise yaklaşık olarak aynı şeyleri görürüz. "Aykırı" mezhepler ile zulme karşı ayaklanmaların en tipik örnekleri Ortaçağ Avrupa'sında yaşanmıştır.

Özellikle Engels'in özel olarak incelemiş olduğu Almanya, bu bakımdan önemlidir.

16. yüzyıl başında Almanya'nın düzeni, Engels'in deyimiyle bütün yükün köylünün boynuna asıldığı korkunç bir sömürü ve baskı düzeniydi. Bu düzen içinde bir yandan kapitalizmin filizleri doğarken, diğer yandan kilisenin soyguncu düzeni devam ediyor, ağır vergiler ve angaryalar altındaki köylülerin hayatı giderek dayanılmaz hale geliyordu. O günün koşullarında sınıfsal piramidin en altında gerçekten de "tanrının bile unuttuğu" büyük köylü yığınları vardı.

Bu koşullar altında kilisenin alt tabakası olan köy papazları ve vaizlerin gitgide halk temsilcileri haline geldikleri özgün bir durum ortaya çıkmaktaydı. Zayıf burjuva muhalefet etkisizdi, köylüler ise Engels'in dediği gibi "kendilerini ezen boyunduruk altında dişlerini

gıcırdatsalar da" ayaklanamıyor; "dağınıklıkları, ortak bir anlaşmayı son derece güçleştiriyordu."

Bu koşullar altında Luther'le başlayan yenilikçi dinsel hareket, yine onun tarafından gericiliğe doğru sürüklendiğinde yoksulların kilisesini kurmak Tomas Münzer'e kalmıştı. Daha doğrusu Luther, katı kilise düzenine karşı halkın tepkilerinin kapısını şöyle bir aralayıp geriye çekildiğinde, Münzer ve çoğu sonradan ayaklanma lideri olacak olan yerel papazlar, sorunun tam da merkezindeydiler. Yine isyancılığı yüzünden idam edilmiş bir babanın oğlu olarak 1498'de dünyaya gelen Münzer, ilkel Hıristiyanlığa geri dönüş amacıyla gizli dernekler kurmaya başladığında köylüler, yoksullardan yana bir dini görüşü benimsemeye hazırdılar. Münzer'e göre, Tanrının krallığı, sınıf ayrılıklarının olmadığı, özel mülkiyetin ortadan kalktığı, topluma yabancı devlet iktidarının olmadığı bir toplumdu. Şöyle diyordu Münzer: "Tefeciliğin, hırsızlığın ve eşkıyalığın batağı, tüm canlı varlıkları: sudaki balıkları, gökteki kuşları, toprak üzerindeki bitkileri kendi mülkleri yapan prensler ve beylerdir. Sonra da, yoksullara: çalmayacaksın! buyruğunu vaaz ederler, ama kendileri, ellerine düşen her şeyi kapar, köylü ve zanaatçının iliğini sömürürler…"

Engels'in de belirttiği gibi bu, henüz filizlenme halindeki komünist fikirlerin o çağdaki mümkün olan ifade biçimleriydi. Ve en önemlisi de bu fikirler, yoksul köylülerin genel ruh halinin tam bir ifadesiydi. Bu yüzdendir ki, koca bir 16. yüzyıl, Münzer'e bağlı olan ya da olmayan yüzlerce köylü ayaklanmasına tanıklık etmiştir. Bu süreçte köylülerin hatırı sayılır ordular kurup kentlere ve prenslerin ordularına saldırdıkları, kendilerine özgü bayraklar ve devletler yarattıkları o kadar çok ayaklanma vardır ki, saymak bile mümkün değildir. Eninde sonunda prenslerin vahşi orduları tarafından tam bir kasaplıkla bastırılan ve "reformcu" Luther'in "öldürün bu hayvanları!" diyerek katliamlara ışık yaktığı bu ayaklanmalar, yüz yıl boyunca Avrupa'yı bir başta bir başa sarsmıştır.

Macaristan'dan Çekoslovakya'ya, Fransa'ya dek yüzlerce isyan şatoları yıkmış, buna karşın da ağaç dalları salkım salkım asılan isyancı köylülerin cesetleriyle dolmuştur. 1525 yılının Nisan ayı başında başlayan genel ayaklanma ise bunların en büyüğüdür. Münzer, tarihi kararlaştırılmış bulunan bu genel ayaklanmadan da önce 17 Mart 1525'te Mulhausen'de ayaklanarak yönetimi ele geçirmiş ve kendi ortaklaşacı düzenini kurmaya başlamıştır. Bu arada prensler de kendi aralarındaki çekişmeleri sonlandırıp büyük bir ordu kurma hazırlığındadırlar. Bir dizi yenilgiden sonra yine Roma'daki Crassus örneğinde olduğu gibi içlerinden en vahşi olan fraksiyona inisiyatif veren prensler, böyle bir orduyu da sonunda kuracaklardır.

Sonuçta Münzer'in yaşadığı şey, Engels'in de dediği gibi "aşırı bir parti önderinin başına gelebilecek en kötü şey"dir; yani tarihsel koşulların ve temsil ettiği sınıfın olgunlaşmadığı bir zamanda iktidara yürümek

Bunun sonucu ise, doğal olarak daha disiplinli ve büyük bir orduyla yürüyen ve bu arada isyancı güçleri bölmek için bin türlü dalavere çeviren prens ordularının zaferi olacaktır. Avrupa'nın bir çok yerinde yaşanan kader, sonunda Münzer'in de başına gelmişti. İlk yenilginin ardından Schlachtberg diye bilinen bir tepede barikat kuran Münzer güçleri, teslim olmayı reddettiler ama neredeyse silahsızdılar. Bir gün içinde prensler, beş bin köylüyü

boğazladılar. Bu, tabii ki yine de düşük bir rakamdı. Daha bir yıl önce Yukarı-Macaristan'daki tek bir ayaklanmada 60 bin köylü darağacına çekilmişti.

Ve tabii, söylemeye bile gerek yok; bütün isyancı liderler gibi Münzer'de işkence edilerek başı kesilirken inançlarından taviz vermedi.

Böylece, 1525 ayaklanmaları yüz binlerce köylünün canına mal olarak sona ererken, aslında bu türden halk ayaklanmalarının bir tarihsel dönemi -en azından Avrupa için- sona ermiş oluyordu.

Bu dönemin karakteristik özelliklerinden biri, gelecekte yeni bir sınıfın ayaklanmalarıyla sarsılacak olan kentlerin şimdilik işe karışmaması, hatta durumu korkuyla izliyor olmasıdır. Şimdilik işler, kırlarda yürümektedir ve olan şey, korkunç bir zulüm altında inleyen köylülerin büyük öfkesinin patlamalarıdır.

Bu ayaklanmaların bir başka karakteristik özelliği de, ayaklanma önderlerinin karşı tarafa "nihai saldırı" yapacak güç ve organizasyonda ordular kurmak yerine, ki bu köylülerin dağınıklığından ötürü olanaksızdı, çoğu kez kendilerine bir kenti ya da bir bölgeyi mekan olarak belirleyip orayı savunmalarıdır. Çoğu örnekte önderler, ayaklanma fikirlerinin en güçlü olduğu bir bölgeyi ele geçirmekte, orada bir tür bağımsız yönetim, hatta bir tür "devlet" ilan etmekte, halkın silahlı güçlerini de mümkün olduğunca organize ederek isyanı genişletmeyi düşünmektedirler. Böylece varmak istedikleri nihai amaç konusunda hem önderlerin, hem de köylü kitlelerinin zihni bulanıktır. Zaten bütün Almanya'yı kapsayan bir ayaklanma hareketi de hiçbir zaman mümkün olmamıştır. İşin doğrusu zaten ortada "bütün Almanya" diye bir şey de yoktur! Söz konusu olan daha çok prensliklerdir. Ve tabii bu savunmacı bulanıklık, çoğu kez bulundukları bölgeyi de onlara mezar yapmaktadır; kuşkusuz uzun bir süre prenslerin yüreklerine korku saldıktan sonra!

Ama sonuçta, ne olursa olsun, Avrupa köylü ayaklanmaları fırtınasının geleceğe büyük dersler bıraktığı kesindir. Birkaç yüzyıl sonra gelecek olan burjuva devrimleri dizisi, onların bu cüretkarlığını bir temel olarak alacaktır.

e) Adalet Davasının Yüzlerce Yıllık Ateşi: Anadolu İsyanları

Bu arada, en eski Batınilerden gelen ve süreç içersinde aslında hiç kırılmayan zincir, 1200'lerden itibaren Anadolu'yu yeniden sarsmıştır. 1240'lardan başlayıp 1600'lere kadar gelen büyük ayaklanmalar zinciri, (aralarından bazı paşaların çıkar yüzünden çıkardığı isyanları ayıklarsak eğer) tipik köylü ayaklanmalarıdır. Ve bu isyanlar da tıpkı Alman köylü hareketleri gibi, yoksullardan oluşan devasa halk ordularına dayanmakta, tıpkı Almanya'daki gibi belli bölge ve şehirleri işgal ederek işe başlamaktadır.

Bu dönemde Selçuklu ve Osmanlı'nın zulüm ve sömürü düzeninin yarattığı tepkiler hemen her durumda Sünni azınlığın baskısıyla birleşmekte ve isyanlar çoğu kez Alevi dinsel anlayışının etkisi altında gerçekleşmektedir. Bu anlamda Alevilik, genel olarak Münzer'in ilkel Hıristiyanlık tezlerine yakın durmaktadır, ama bu arada bu çerçeveden de daha ileri giderek ilkel komünist düşüncelere yaklaşan Bedreddin gibi örnekler yok değildir.

1240'ta Baba İlyas ve Baba İshak tarafından başlatılan ve Amasya, Kırşehir, Sivas, Adıyaman ve Malatya yörelerini kapsayan büyük Babailer ayaklanması böyledir. Ayaklanma öylesine büyüktür ki, defalarca yenilgiye uğrayan Selçuklular sonunda Hıristiyan Frank askerlerini devreye sokarak bu işten kurtulabilmişlerdir; çünkü her savaşta Selçuklu askerlerinin yarısının Babailer safına geçmesi bir gelenek olmuştur. Babai ayaklanması tipik bir köylü ayaklanmasıdır; Baba İshak'ın işaretiyle daha ilk anda 50 bin kişilik gücün bir araya gelmesi ve "… karınca ve çekirgeler gibi hemen ayaklanarak sözleştikleri gün ve saatte isyan bayrağını" kaldırmaları, Anadolu'da daha sonra da sık tekrarlanacak bir örgütlenme geleneğidir. Ve yine çoğu isyanda olduğu gibi bu olayda da çeşitli ulus ve dinlerden insanlar yer almaktadır; ayaklanmacıların çoğu kez aileleriyle birlikte savaşmaları da başka bir gelenektir. Kayıtlarda geçtiği haliyle, eyleme Türkmenlerin dışında "… her ulustan katışanlar vardı. Din, ulus ayırt etmeksizin sürüler bir yere gelmişler"di.

Sonunda Babailer, artık Konya üzerine yöneldiklerinde sultan Keyhüsrev, Frank askerlerinin öncülüğünde 60 bin kişilik bir kuvvet kuracak ve hareketi ancak böyle ezebilecektir.

1511 ve 1512'de ardı ardına patlayan Şahkulu ve Nur Ali Halife ayaklanmaları da büyük halk hareketleridir. Antalya, Burdur, Isparta, Kütahya civarında harekete geçen Şahkulu, büyük Osmanlı güçlerini bozguna uğrattıktan sonra Sadrazam Ali Paşa'nın güçlerine yenilmiş; Amasya, Tokat, Çorum, Yozgat yörelerini ayaklandıran Nur Ali Halife ise daha kısa sürede yenilgiye uğramıştır. Savaşın sonunda galip gelen Osmanlı paşası, adet olduğu üzere Nur Ali'nin kellesini ve 600 isyancının kesilmiş burnunu İstanbul'a armağan olarak gönderecektir! Bu arada, daha sonraları bir dizi ayaklanmaya (Celali ayaklanmaları) adını verecek olan Bozoklu Celal de yine bir Türkmen dervişidir ve onun Tokat-Turhal'daki ayaklanması da büyük başarılar sağladıktan sonra 1518'de büyük bir katliamla bastırılabilmiştir.

Sivas, Tokat, Kayseri ve Mersin hattında gelişen ve ağır vergilerin kaldırılması talebiyle hareket eden Baba Zünnun ayaklanması da bir başka büyük isyandır ve 1525'te bastırılmıştır. Sivas'ı ele geçiren ve üzerine gelen bütün Osmanlı güçlerini ezerek ilerleyen Zünnun kuvvetleri sonunda ancak birkaç beyliğin askerlerinin bir araya getirildiği bir ordu tarafından durdurulabilmiştir.

Bunun hemen ardından 1527'de harekete geçen Kalender Çelebi, kısa bir zamanda Osmanlı baskısı ve zulmünden bıkan, yoksul Alevi-Sünni Türkmen köylülerini, küçük toprak sahiplerini, topraksızları, kentli ve kasabalı yoksul kesimi, Dulkadırlı Türkmenleri, tımar sahiplerinden 30 bin kişiyi etrafında toplamayı başarır. Osmanlı tarihçilerinin anlatımıyla Kalender Çelebi, "o kadar güç ve itibar kazanmış, o kadar kalabalık bir topluluğun başı olmuştur ki, böylesi şimdiye dek hiçbir asiye nasip olmuş değildir." Ayaklanmaya bastırmak için harekete geçen Sadrazam İbrahim Paşa'nın kuvvetleri de ağır bir yenilgiye uğradığında artık Kalender kuvvetleri 40 binin üzerindedir ve ayaklanma yayılmaktadır. Sonunda Osmanlı rüşvetle bazı beyleri satın alarak onu yalnız bırakmayı başarır ve Kalender Çelebi, yanında kalan adamlarıyla Nurhak dağlarına çekilir.

Burada Osmanlı kuvvetleriyle tekrar vuruşur ve zafer kazanan Osmanlı güçleri hepsini kılıçtan geçirir.

Kellesi de bizzat Kanuni Sultan Süleyman'a armağan olarak gönderilir.

Ve kuşkusuz bütün bunlar ayaklanmaların en çok bilinenleridir. Örneğin Adana-Tarsus bölgesinde sadece ırgatlara dayanan

Veli Halife ayaklanması ve "Celaliler" diye bilinen başka bazı isyanlar da en az diğerleri kadar önemlidir.

Ama herhalde bütün bu süreçteki ayaklanmaların en önemlisi ve Tomas Münzer hareketine en çok benzeyeni Şeyh Bedreddin hareketidir. Mısır'da iyi bir medrese eğitimi alan ve Ortadoğu'nun neredeyse tamamını gezmiş olan Bedreddin'in en önemli özelliği, her şeyden önce Münzer gibi ilkel komünist fikirleri dini düşüncelerle ifade etmesiydi. Birçok Osmanlı ve Bizans tarihçisinin nefretle ifade ettikleri gibi Bedreddin ve yandaşları malların ortaklığını savunuyorlar ve tanrının adaletinin yeryüzünde kurulabileceğini düşünüyorlardı. Bizans tarihçisi Dukas'ın anlatımıyla Börklüce Mustafa, "yalnızca giyim, yiyecek, vb. gibi malların değil; araba ve atların da ortaklaşa kullanılmasından yana"dır. Ayrıca, Bedreddin'in Alevilikle doğrudan bağları da şüpheli görünmektedir; dahası bu hareket çeşitli din ve milliyetlerden yoksul köylüleri de kapsamaktadır.

Bedreddin hareketin bir başka önemli özelliği ise ilk kez Osmanlı devlet görevlilerinden birinin önderliğinde gelişmesi ve doğrudan merkezi otoriteye yönelmesidir. Yıldırım Beyazıt'ın oğlu ve meşru veliaht olan Musa Çelebi'yi etkileyen Bedreddin, üç yıl onun kazaskerliğini yapmış ve bu arada görüşlerini yaymıştır. Daha sonra Musa Çelebi öldürüldüğünde ise, bu kez bizzat kendisi bir ayaklanma örgütlenmeye girişmiştir. Müritlerinden Börklüce Mustafa'nın Aydın'da, Torlak Kemal'in ise Manisa dolaylarında 1416'da başlattığı ayaklanmalar sürecinde Bedreddin de Sinop üzerinden Kırım'a ve oradan da Rumeli'ye geçer. Bu arada Börklüce, Karaburun taraflarında beş bin isyancıyla ayaklanmayı sürdürmekte ve üzerine gelen Osmanlı güçlerini bozguna uğratmaktadır. Sonunda, Çelebi Mehmed, Veziri Azam Beyazıd Paşa komutasında büyük bir gücü Börklüce'nin üzerine gönderecek ve isyancıların tümü kılıçtan geçirilecektir. Börklüce, çarmıha gerilerek öldürülmüştür. Yalnızca isyancıları değil, tarihçilere göre Beyazıd Paşa "yolda rast geldiği ihtiyar ve çocukları, erkek ve kadınları, yaş ve cins farkı gözetmeksizin, merhametsizce kılıçtan geçirmekte"dir.

Daha sonra ise Manisa'ya yönelen ordu, üç bin kişilik Torlak Kemal hareketini de kanlı biçimde bastırmış ve Kemal'i Manisa'da asmıştır. Ve nihayet Osmanlı, Deliorman'da bulunan Bedreddin'i teslim alarak uydurma bir yargılamayla Serez'de asacaktır. Olayların seyrinden anlaşıldığı kadarıyla Bedreddin de tıpkı Münzer gibi, bilge bir ajitatör ve zeki bir düşünürdür; ama askeri bakımdan yetenekli olmasına biraz da geldiği eğitim düzeni uygun değildir. Alman ayaklanmalarında da örneğin Yoksul Konrad gibi başka bazı önderlerin daha usta taktikçiler olduğuna tanık olunmuştur.

Genel olarak bakıldığında Anadolu isyanlarının en temel özelliklerinden birincisi, çağın koşullarına uygun olarak dinsel motifleri kullanması ama bunun ardında zulme karşı nefreti ve eşitlikçi düşünceleri barındırmasıdır. Bu düşünceler sayesindedir ki onlar çoğu kez klasik Alevi motiflerini de aşmakta, Sünnilerden ve hatta bazen Hıristiyanlardan da yoksul köylüleri saflarına kazanmaktadırlar.

İkincisi, bu isyanlar da tıpkı Avrupa'daki benzerleri gibi esas olarak kır hareketleridir ve çoğu kez aileleriyle birlikte savaşan büyük köylü kitlelerini gezgin halk orduları ya da büyük çeteler gibi örgütlemektedir. Merkezi otoritenin asla denetleyemeyeceği geniş kırlık alanlarda "karınca sürüleri gibi" bir araya gelen ve uzun süre hazırlanma şansını bulan bu ayaklanma grupları daha sonra başka yörelere ve en zayıf görünen kentler üzerine yönelmektedir. Bazı ayaklanmaların bugünkü ulaşım koşullarında bile birbirlerine oldukça uzak sayılabilecek yöreleri kapsaması, isyan ordularının merkezi otorite tarafından engellenmeden Anadolu'nun bir ucundan öbürüne geniş yaylar çizerek ulaşabildiklerini göstermektedir.

Zaten, üçüncü bir özellik olarak sayılabilir; merkezi otorite de özellikle kendi içinde problemli ve zayıf olduğu dönemlerde olaya ancak isyanın büyüme ve olgunlaşma evresinde müdahale edebilmektedir. Bir araya gelen, örgütlenen, karargahlar kuran isyan orduları, İstanbul'a yürümeyi aklına bile getirmeden uzunca bir süre en sağlam bölgelerde faaliyet göstermekte, daha sonra gücünü büyüterek bazı önemli kentleri ele geçirmekte ve nihayet merkezi ordu üzerine geldiğinde de en elverişli konumlarda savaşarak zaferler kazanmaktadır. İsyan ordularının çoğu kez doğrudan savaş yöntemiyle değil de nifak ve içten parçalama yoluyla çökertilmesi bu bakımdan rastlantı değildir. Çünkü bu ordular yerel zemine yaslanmaktadır ve kendi istedikleri koşullarda savaşmaktadırlar.

Ve nihayet dördüncüsü, bütün bu ayaklanmalar, asla bütün Anadolu'yu kapsayan bir nitelik göstermemekte ve en iyi durumlarda bile belli yörelerin çerçevesini aşamamaktadırlar. Bu da köylü hareketinin en tipik özelliklerinden biridir.

f) Askeri Düzeni Bozan Bir Deneyim: Amerikan Bağımsızlık Savaşı

Kronolojik olarak kent ayaklanmalarının bir öncesinde yer alan ama klasik köylü isyanları kategorisine de girmeyen özgün bir olgu olarak Amerikan Bağımsızlık Savaşı ise, tarihsel öneminin yanında Engels'in çok iyi tanımladığı gibi savaş taktikleri açısından önemlidir. Gerilla, belki tarihte ilk kez olmuyordu ama bu savaşta ne kadar düzen bozucu bir rolünün olduğu kanıtlandı. "Amerikan bağımsızlık savaşı patlak verdiği zaman" diyor Engels, "iyi talim görmüş paralı askerler, karşılarında birdenbire, belki talim yapmasını bilmeyen, ama bir o kadar iyi ateş eden, çoğu kez ellerinde attığını vuran karabinalar bulunan ve kendi öz amaçları için savaşan, yani savaştan kaçmayan asi çeteler buldular. Bu asiler, İngilizlere, kendileriyle açık alanda, savaş teşrifatının tüm geleneksel kurallarına göre, savaşların ünlü ağır adımlı menuet dansını (İngiliz ordusunun savaştaki ritmli yürüme düzeni) oynama zevkini tattırmadılar; düşmanı, uzun yürüyüş kollarının, dağınık ve görünmez avcıların ateşi karşısında savunmasız kaldıkları sık ormanlar içine çektiler; dağınık düzen durumunda, alanın en küçük koruluğundan, düşmana zarar vermek için yararlanıyor, ve buna karşılık, büyük hareketlilikleri sayesinde, büyük yığınları bakımından her zaman düşman saldırısı dışında kalıyorlardı. Dağınık avcıların, daha bireysel ateşli silahların kullanılmaya başlanması sırasında bir rol oynamış bulunan ateşi ile savaş, burada, kendini, bazı durumlarda, özellikle gerilla savaşında, saf düzeninden üstün olarak gösterdi." (Anti-Dühring)

Bu çok önemliydi, 1775-1783 yılları arasında Birleşik Krallık ve Kuzey Amerika'daki Onüç Koloni arasında geçen savaş, gerçi sonuçta General Washington komutasında düzenli

Amerikan ordusunun zaferiyle sonuçlandı ama ilk başlangıçta Fransızların da desteklediği Amerikan kuvvetleri eyalet milisleri ve çiftçilerden oluşuyordu. Zaman zaman tipik gerilla taktikleriyle savaşan bu güçler, klasik savaş düzenini alt üst ettiler ve daha sonraları düzenli ordulara dönüştüklerinde de bu taktiklerden yararlandılar. Örneğin Amerikan ordusunun en zor duruma düştüğü zamanda General Washington'un 1776 Noel akşamında Delaware Irmağı'nı geçerek düzenlediği baskın, tipik bir avcı taktiğiydi.

Sonuçta, 25 Kasım 1783'te son İngilizler New York'tan ayrıldıklarında gerçekleşen şey tabii ki bir halk ayaklanmasının zaferi değildi. Ama böylece bir yandan dünya tarihinin önemli bir sayfası açılıyor; diğer yandan da büyük düzenli ordulara karşı düzensiz savaş taktiği ciddi bir deneyim olarak halkların belleğine kazınıyordu. Yaklaşık iki yüzyıl sonra Vietnam ormanlarında gerilla tarafından biçilen Amerikan askerlerinin aslında bu duruma çok da şaşırmamaları gerekirdi!

g) Modern Dünyanın Kapısı: 1789 Paris…

Ve işte nihayet… 1789 Paris'i…

Kölelerden ve köylülerden sonra, geniş ve sonsuz kırlardan sonra ilk kez kentler ve sokak savaşları…

Bütün insanlık tarihinin en büyük devrimlerinden biri olan 1789 Fransız burjuva devrimi, aynı zamanda bir ayaklanma klasiğidir. Bu devrim, kuşkusuz daha sonraki işçi ayaklanmalarına ilham kaynağı olan büyük bir deneyim olmuştur.

Feodal üstyapı ile kapitalist üretim ilişkilerinin girdiği çelişki ve devrimin bütün diğer sosyal-ekonomik sebepleri, bu arada Aydınlanma gibi muazzam düşünsel sıçramalar kuşkusuz başka yazılarda ayrıntılı olarak incelenebilir. Ancak, devrimin izlediği pratik yol haritası bakımından olguyu incelediğimizde karşımıza çıkan şey, kırlarda ve şehirlerde büyük bir nefret dalgasıyla başlayan geniş bir ayaklanmadır. Tarihsel sebeplerin yanında derin bir mali krizin de eşlik ettiği genel yoksullaşma olayları tetiklemiş, devrimin siyasetçilerinin, yani Jacoben kulüplerinin harekete geçirdiği kitleler Paris'te ve taşrada büyük bir ayaklanmaya girişmişlerdir. Söylemeye bile gerek yok ki, 1789 devrimi, esasen önderliği ve nihai amacı, niteliği bakımından burjuvadır; yoksa ayaklanmanın bütün aşamalarında sokaklarda olan, devrim için kanını döken, emekçi halktan başkası değildir.

Ve en önemlisi de, kırlardaki ayaklanmalar da devrimde belli bir rol oynamakla birlikte artık önümüzdeki olgu ağırlıklı olarak kentlerle ilgilidir. Son üç yüzyıl boyunca büyük kentleri yaratan ve sanayileşme yoluyla durmadan büyüten burjuvazi böylece bir devrim odağı da yaratmış oluyordu. Devrimin ilk adımını atarak Bastille hapishanesini basanlar, orta burjuvaların önderlik ettiği şehirli "baldırı çıplaklar"dan başkası değildi. Daha sonraları başka ülkelerde de aynı ayaklanma kuralı işleyecektir: En nefret edilen, halka en çok acı çektiren kuruma yönelmek, önce orayı yakıp yıkmak!

Kuşkusuz Fransız Devrimi, daha sonra zikzaklar, iniş çıkışlar ve ileri-geri adımlardan oluşan pek çok aşamadan geçti.

Bir anlamda devrim, 1830'lara, hatta 1848 ayaklanmalarına dek devam eden bir süreç yaşadı. Bu süreçte Paris sokakları sık sık barikatlara tanık oldu, en büyük devrimci şiddet dönemleri de, kralcılığa geri dönüşler de, kenti bir baştan bir başa sarsan olaylar dizisi olarak aynı süreçte yaşandı. Devrimin üç büyük partisi, Jirondenler (tutucular), Jacobenler (radikaller) ve Anayasacılar, birbirlerinin ardı sıra gelip sahneye çıktılar. Marks'ın deyimiyle bu üç partinin her biri sırasıyla "devrimi kendisinin artık arkasından gidemeyeceği yere kadar" götürdü, bu noktadan sonra ise nöbeti (öncülüğü) o zamana kadar onu izleyen en gözü pek müttefik devraldı. Ve tabii her seferinde de giyotin iş başındaydı.

Ama sonuçta, bütün bu gelişmelerin çözümlenmesi bir yana, 1789'la başlayan büyük burjuva devriminin en önemli yönlerinden biri, kırlarda patlayıp sönen köylü isyanlarının yerini artık kentleri esas alan ve doğrudan merkezi politik sonuç yaratan ayaklanmaların almasıydı. 16. yüzyılın umutsuz köylü çırpınışları, artık tarihe gömülmüştü; artık sahnede başka güçler, şehirliler vardı ve üstelik sahnenin kendisi de değişmişti.

Ama yine de henüz bir sonraki aşamaya geçilmiş değildi. Sokakta olan kalabalıklar, henüz "genel olarak" halk denilebilecek karmaşık, çok sınıflı bir topluluktu. Burjuvalar, küçük zanaatkarlar, işçiler, lümpen proletarya… "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" üçlemesi, içine her şeyin sığabildiği geniş bir havuz gibiydi ve henüz modern çağın son kavgasının tarafları tarih sahnesinde kendi gerçek bayraklarıyla yer almıyorlardı.

Ama çok değil, daha elli yıl geçmeden Avrupa bir kez daha, bu kez proletaryanın darbeleriyle sarsılacaktır. Artık, üç renkli bayrakların yerini işçi sınıfının kızıl bayrağı almakta, "kimin için özgürlük", "kimin için eşitlik", "kimin için kardeşlik soruları" kent meydanlarında, barikatlarda sorulmaktadır.

Sahne, yine aynı sahnedir evet, ama bu kez başrolde olan tarihin gördüğü en devrimci sınıftır…

h) Gerçek Aktörün Sahneye Çıkışı: 1848 Devrimleri

"Karşılayalım bu kana susamış mezbaha cellatlarını / Öyle bir mezar kazalım ki onlara Paris'te / Tiranlara yaraşsın / Kum ve kaldırım taşlarından oluşturacağımız bu yığınlar / Can çekişen düşmana mezar olsun…"

23 Şubat 1848 gecesi Paris'in emekçi mahallelerinde barikatlar kurulurken bu şarkı söyleniyordu.

Yine Paris, yine barikatlar, ama bu kez kızıl bayraklar…

Marx, 1789'dan beri gerçekleşen Fransız burjuvazisinin devrimlerinin hiçbirinin "düzene karşı bir suikast" olmadığını, hepsinin de düzeni (sistemi) ve işçilerin köleliğini olduğu gibi bıraktığını söylüyordu. Bu devrimlerle birlikte değişen tek şey "sınıf egemenliğinin siyasal biçimi" idi. Ona göre sistemi/düzeni hedef alan ilk ayaklanma 22 Haziran 1848 Paris işçi ayaklanmasıdır.

Gerçekten de bu kez sahnede kızıl bayraklar vardır… Ve bayrakları tutanlar, 1789'da olduğu gibi "genel olarak halk" değil, proletaryanın ta kendisidir.

1830'lardan sonra yalnızca Fransa değil, bütün Avrupa bir ekonomik bunalımın içindeydi. Bir yandan üretim olağanüstü düzeyde artıyor, yeni makineler üretime dahil oluyor, 1845'te büyük işletmelerde çalışan Fransız işçilerin sayısı bir milyonu aşıyordu. Örneğin sadece kömür madenlerindeki işçi sayısı bile 1831 ile 1847 arasında 15 binden 35 bine fırlamıştı. Ama öte yandan, ücretler dibe vurmakta, fiyatlar artmakta ve kadın çocuk emeği korkunç biçimlerde kullanılmaktaydı. Grev ve sendika ise tümüyle yasaktı.

Paris ayaklanması doğrusu biraz garip bir noktadan başladı. Bütün siyasal gösteriler yasaklandığı için muhalefet o günlerde büyük çadırlarda binlerce insanın katıldığı ziyafetler dizisi örgütlemeye başlamıştı. 1847 yılının yaz ayından kışa dek 70 ziyafet düzenlenmişti ve tümü de gösteri havasındaydı. 22 Şubat akşamı yapılacak olan son ziyafet ise yasaklanmasına karşın gerçekleştirildi ve büyük bir yürüyüşe dönüştü. Sonuç, o gün için iki işçinin ölümüydü. Gece artık halk silah dükkanlarını yağmalıyor, karakollara saldırıyordu. 23 Şubat sabahı ise, istasyon, postane, emniyet müdürlüğü silahlı işçiler tarafından ele geçirilmiş, barikatlar kurulmuştu. Öğleye doğru ulusal muhafızlar da işçiler katıldı. 24 Şubatta ise kral Louis Philippe, ülkeyi terk etmiş ve saraya giren halk onun tahtını yakmıştı bile.

Paris'teki hareketin başını orta burjuvazi ve işçi sınıfı çekiyordu ama olan şey esas olarak bir işçi ayaklanmasıydı. Oluşan yeni geçici hükümet de bu bileşimi yansıttı; ama burjuvaların egemenliğinde… Bundan sonraki süreç, artık burjuvaların işçi sınıfını ve sosyalistleri kenarda tutmak istediği, buna karşın işçilerin de hemen her dönemeçte ortaya çıkıp duruma müdahale ettiği bir karşılıklı adımlar dizisidir. Örneğin "çalışma hakkı" isteyen işçiler oyalanmaya başlayınca durum sokağa çıkıyorlar; ya da "kızıl bayrağın ulusal bayrak olması"talepleri oyalanınca yine aynı şeyleri yapıyorlardı. İşçilerin bu kez dalaverelere karnı toktu.

Örneğin 25 Şubat günü Paris proletaryası adına Raspail, Belediye Sarayı'na gidip, iki saat içinde cumhuriyet ilen edilmezse 200 bin kişiyle geri geleceğini söylediğinde, burjuvazi çaresizce cumhuriyeti ilan ediyordu. Ancak öte yandan burjuvalar, Mart ve Nisan boyunca güçlerini toparlıyorlar, bir yandan işçilerin etkinliğini kırmak için çaba gösterip çalışma yaşamı için kurulan komisyonu göstermelik hale getirirlerken, diğer yandan da işçi sınıfının sokaktaki bu etkinliğinin bir korkunç tehlike olduğu konusunda orta sınıflarda genel bir kanı yaratmaya çalışıyorlardı. Buna karşın, işçi sınıfı, süreç boyunca bütün enerjisiyle, barikatları kurmaya her an hazır olarak ayakta kaldı ve bu arada iş gününün kısaltılması, ulusal atölyelerin kurulması gibi önlemleri de zorla aldırabildi. Mart günlerinde ulusal muhafızlar saf değiştirip burjuvazinin hizmetine girdiğinde de işçiler bir gecede 150 bin kişilik kalabalıklarla tepkilerini koyabiliyorlardı.

Bu arada köylüleri de yedekleyen burjuvazi seçimleri kazanıyor, böylece oluşan kurucu meclis ise ulusal atölyeleri kapatırken sosyalistlere karşı tutuklamalara başlıyordu. Artık köprüler atılmıştı ve burjuvazi kitleleri bir ayaklanmaya kışkırtıyordu.

Zaten Haziran ayında işçilerin başka bir çaresi kalmamıştı. Barikatlar yeniden kurulmaya başlandı ve aldatılmış kitleler sokağa döküldü. 25 Haziran günü, düzenin kasabı general

Cavaignac, 50 bin asker ve toplarla barikatlara saldırdı. 26 Haziran'da ise sağ kalanla kılıçtan geçiriliyordu. Binlerce işçi katledildi, on beş bini tutuklandı.

Marks'ın dediği gibi Paris artık proletaryanın mezarlığıydı ve bu mezarlık aynı zamanda burjuvazinin beşiği olmuştu.

Bu arada Paris ayaklanması, bütün Avrupa'yı allak bullak etmişti. Avrupa'nın belli başlı sanayi ve ticaret merkezleri ayaklanmalara sahne oldu. 13 Mart'ta Viyana, 18 Mart'ta Berlin ayaklandı, 10 Nisan'da İngiltere'de Çartistler büyük bir gösteri düzenledi, Mayıs başında İtalya'da bir halk ayaklanması koptu.

Viyana'daki özellikle ilginçti. 13 Mart'ta öğrenciler ve işçiler ayaklanmıştı, ilk dağınıklığın ardından da silah depolarını basıp silahlanmışlardı. 5 bin silahlı adamla öğrenciler sürecin önünde yürüyorlar, işçiler de onları destekliyordu. Bir süre sonra imparator Viyana'yı terk ettiğinde de kent tümüyle onların eline kalmıştı. Viyana böylece bir devrimci iktidar yaşamış oluyordu. Ama bir dizi olaydan sonra süreç Ekim ayına geldiğinde gerici güçler toparlanmış, 22 Ekim'de 70 bin asker kenti kuşatmıştı. Kentte ise devrimci güçlerin sayısı 50 bine yaklaşıyordu. Sonuçta, daha disiplinli ve acımasız olan taraf, topları da kullanarak üç bin işçi ve öğrencinin cesedini çiğneyerek Viyana'ya girdi.

Aynı dönemde Çekoslovakya Macaristan ayaklanmaları da ezilmekteydi. Berlin'de 13 Mart'ta başlayan ayaklanma ise uzun süren gidiş gelişlerden sonra, aynı biçimde ezilecekti.

Öte yandan 1848, Avrupa'nın ezilen uluslarını da harekete geçirmişti; Çekler, Slovaklar, Hırvatlar, Bulgarlar, ayaktaydı.

Sonuçta, olayların toplamına bir bütün olarak bakıldığında 1848, kuşkusuz bir burjuva devrim olarak kaldı. Bu devrim burjuvaziyi iktidar yapmış ve böylece kapitalizmin sınırları içinde kalmıştı. Ama öte yandan o güne dek hep burjuvazi ile ittifak halinde savaşan proletarya bu devrimde birdenbire "bağımsız bir parti" olarak öne çıkmış, burjuvazinin yanında kendi çıkarlarını üstün kılmaya çalışmış, devrime katılmakla henüz kendi kurtuluşunu değilse de bu uğurda bazı kazanımlar elde etmişti. Yenilginin ardından Marks, "kardeşlik burjuvazi ile proletaryanın çıkarlarının kardeş olduğu (çakıştığı) yere kadar sürdü" diyordu: "Bu ayaklanmada modern toplumu ikiye bölen iki sınıf arasında ilk büyük çarpışma verildi. Bu, burjuva düzenin sürdürülmesi ya da ortadan kaldırılması uğruna savaşımdı. Cumhuriyeti gizleyen perde yırtılıyordu."

Bu yüzdendir ki, 1848 proletarya için hem bir ilerleme hem de yenilgi anlamına geldi.

Olayların toplamından Marks ve Engels'in çıkardığı en temel siyasal sonuç, kapitalist toplumun henüz gerçek bir devrim için olgunlaşmamış olduğuydu. Onlar, süreç hakkında yanıldıklarını itiraf etmekten de çekilmediler. "Paris ayaklanması, zafere ulaşan Viyana, Milano ve Berlin ayaklanmalarıyla yankılanınca, Rusya sınırına kadar bütün Avrupa harekete sürüklenince, daha sonra Haziran ayında Paris'te proletarya ile burjuvazi arasında iktidar uğruna ilk büyük savaş verilince, kendi sınıfının zaferi bile bütün ülkelerin burjuvazisini, yeniden, henüz az önce devrilmiş bulunan kralcı-feodal gericiliğin kollarına atılacak kadar sarsınca, biz, o günün koşulları içinde, büyük ve kesin kavganın başlamış olduğundan ve bu kavgayı uzun süreli ve seçeneklerle dolu bir tek devrimci dönemde vermek gerekeceğinden,

ama bu kavganın ancak proletaryanın kesin zaferi ile sonuçlanabileceğinden artık hiç bir şekilde şüphe edemezdik." Böyle diyor Engels ve son derece açıkça söylüyor: "Tarih bizi ve benzer düşüncede olanların hepsini haksız çıkardı. Tarih gösterdi ki, Kıta üzerindeki iktisadi gelişme durumu, o zaman, kapitalist üretimin kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmamıştır."

Marks ise, olayların ardından kapitalist sistemin yeniden kendini toparlayışını değerlendiriyor ve şöyle diyordu: "Burjuva toplumunun üretici güçlerinin, burjuva koşulların kendilerine izin verdikleri ölçüde, gür bir şekilde gelişebildikleri böyle bir refah nedeniyle, gerçek devrimden söz edilemez. Böyle bir devrim, ancak, bu iki etkenin, yani modern üretim araçlarının ve burjuva üretim biçimlerinin birbirleri ile çatışma haline geldikleri evrelerde olanak kazanır. Bugün, Kıtanın düzen partisinin değişik temsilcilerinin kendilerini kaptırdıkları ve karşılıklı olarak birbirlerini yıprattıkları çeşitli çekişmeler, yeni devrimlere fırsat hazırlamaktan çok uzaktırlar, tam tersine, ilişkilerin temeli, şu an için geçici olarak çok güvenilir ve, gerici güçlerin bilmedikleri bir şey, çok burjuvaca olduğu içindir ki, bu çekişmeler mümkündür.

Burjuva gelişmeyi durdurma yolundaki bütün gerici girişimler de, demokratların bütün ahlaki öfkeleri ve bütün coşku dolu bildirileri gibi, burjuva ilişkilere çarpıp kırılacaktır. Yeni bir devrim, ancak yeni bir bunalımın ardından gelebilir. Ama biri ne kadar kesinse, öteki de o kadar kesindir." (Fransa'da Sınıf Savaşımları)

Öte yandan, sonradan Engels'in değindiği ikinci önemli ders ise, bir ölçüde yazımızın özel konusuyla, yani "proletaryanın içinde dövüşmek zorunda olduğu koşullar"la ilgiliydi. Engels, "1848'in savaşım tarzı bugün her bakımdan eskimiş, zamanı geçmiştir" diyordu ve özellikle barikat taktiğinin güncel durumda geçersizleştiğini ifade ediyordu. "Aslında" diyordu Engels, "klâsik sokak çarpışmaları çağında bile, barikatların, maddi olmaktan çok manevi bir etkisi vardı. Barikat, askerlerin cesaretini, dayanma gücünü (metanetini) sarsmak için bir çare idi. Eğer barikat, askerler çözülünceye kadar tutunursa zafer elde ediliyordu; yok, tutunamazsa yenilmek vardı."

Oysa 1848'in gösterdiği, artık bu savaş biçiminin eskidiği ve düşman tarafından sırrının çözüldüğü idi. "… ordunun bulunduğu yanda, toplar vardır, baştan aşağı donatılmış, talim görmüş istihkâm birlikleri, başkaldıranların hemen hemen her zaman tümden yoksun bulundukları savaş araçları vardır. En büyük bir kahramanlıkla çarpışılan barikat savaşlarının bile, -Haziran 1848'de Paris'te, Ekim 1848'de Viyana'da, Mayıs 1849'da Dresden'de- saldırıyı yöneten liderler siyasal düşüncelere aldırmadıklarından salt askeri görüş ve gerekçelerle hareket edince ve erleri de kendilerine bağlı kalınca, sonunda başkaldırmanın yenilgisiyle sonuçlanmasında, demek ki, şaşılacak bir şey yoktur." "… o zamandan beri daha çok şey değişti, ve hepsi de askerlerin lehinde oldu. Büyük kentler önemli bir genişlik kazandıysa da, ordular daha da fazla büyüdü. 1848'den beri Paris ve Berlin, o zamanki durumlarının dört katına çıkmadılar, ama garnizonları bunun da ötesinde çoğaldı. Bu garnizonlar, demiryolları sayesinde, yirmi dört saatte iki katlarının üstüne çıkabilirler ve yirmi dört saatte dev ordular haline gelecek kadar büyüyebilirler. Muazzam bir şekilde takviye edilen bu birliklerin silahları eskisiyle ölçülemeyecek kadar daha etkilidir. 1848'de basit horozlu tüfek vardı, şimdi ise küçük kalibreli ve mekanizmalı tüfek, ilkinden dört kere daha uzağa, on kere daha isabetli ve on kere daha çabuk ateş ediyor. Eskiden topçunun göreli olarak az etkili gülleleri ve obüsleri

vardı; bugün bir tanesi en iyi barikatı un ufak etmeye yetecek, çarpınca patlayan havan topu mermileri var. Eskiden duvarlar, istihkâmcıların sivri kazması ile delinirdi, bugün dinamit lokumları kullanılıyor.(…)

1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, birlikler için ise çok daha elverişli olmuştur. Şu halde bir sokak çarpışması, gelecekte, ancak bu elverişsiz durum başka etmenlerle kapatıldığı, giderildiği taktirde başarılı olabilir. Onun için, sokak çarpışması, büyük bir devrimin başlarında, gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacaktır ve bu işe daha büyük kuvvetlerle girişmek gerekecektir. Ama o zaman da bu büyük kuvvetler, bütün Fransız Devriminde, 4 Eylül ve 31 Ekim 1870'te Paris'te olduğu gibi, kuşkusuz, açık saldırıyı barikatın pasif taktiğine yeğ tutacaklardır."

Engels'in bütün bu belirlemeleri son derece önemlidir ve belki de bütün bu sözler, Şubat-Ekim 1917 devrimlerine o günden yapılan bir uyarı olarak da okunabilir.

Geçekten de 1848 devrimleri, büyük köylü orduları döneminden kentlere ve işçi sınıfı ayaklanmalarına doğru ilerleyen halk ayaklanmalarının ulaştığı kritik bir noktayı simgeler. Gelinen noktada, işçi sınıfı, burjuva devrimleri sırasında kazandığı "ayaklanma ve sonra barikatların ardına çekilip kazandığını koruma" alışkanlığının esiridir. Bu, işin açıkçası, işçi sınıfının hala kendisine tam olarak bir iktidar gücü misyonu biçmemesinden, henüz bu ölçüde özgüvene sahip olmamasından ve kendisini yöneten siyasi aktörlerin önemli bölümünün (Blanquistler, yer yer anarşistler, vb.) kafalarının bulanıklığından kaynaklanmaktadır.

Henüz monarşilerin yaşandığı, burjuvazinin tam olarak duruma hakim olamadığı ya da bunu ancak başarmakta olduğu bir Avrupa söz konusudur ve bu durum işçi sınıfının da, siyasi önderlerinin de kafasında "ayaklanıp iktidar alıp sosyalizme yürüme" biçiminde bir netliğin oluşmasını önlemektedir. Başka bir deyişle, politik ve sosyal devrimler arasında hala bir açı vardır ve ayaklanmaya katılan işçiler de dünyayı kendilerinin yönetebileceklerinden tam emin değildirler. Dolayısıyla, kendilerine biçtikleri rol de nasırlı elleriyle iktidara taşıdıkları burjuva güçleri baskı altında tutma sınırında kalmaktadır.

Bütün bunların sonucu ise, doğrudan ve kesin olarak merkezi iktidarı yıkmayı, onun yerine proletarya diktatörlüğünü kurmayı hedefleyen bir ayaklanma mantığının zayıflığıdır. Proletaryanın bu zaaflı durumdan kurtuluşu, ancak daha sonraları, Ekim devriminde gerçekleşecektir. Ancak o zaman proletarya, beş para etmez burjuvaları iktidara taşıyıp durmaktan kesin biçimde vazgeçecek; ancak o zaman barikat ardında düşmanın saldırısını bekleyen klasik tavrı terk ederek doğrudan Kışlık Saray üzerine yürüme, bunu yaparken de kendi iktidar organlarını kurma cüretini gösterecektir. Hatta bu anlamda Ekim, sadece 1848'in değil, 1905'in "Çar'a dilekçe verme" mantığının da aşılması, sınıfın artık kesin vuruş mantığını içselleştirmesidir.

Muhteşem Bir Kapanış Gösterisi ve Devrimler Çağının Referans Noktası: Komün

Ama, 1848'den 1917 Ekim'ine giden yol, bu "iktidar alma" cüretini yaratan ve sonraki yüz yıl boyunca besleyen bir başka deneyimden geçecektir: Paris Komünü!

1800'lerin son çeyreğinde, rekabetçi dönemin işçi sınıfına iktidar yüzü göstermeyen ayaklanmalar çağı kapanırken, kapitalizmin tekelci dönemi, yani gerçek devrimler çağı başlıyordu ve bu arada eski sahnenin son gösterisini sergilemek yine kahraman Paris halkına düşmüştü.

Ama ne gösteri! Yüz elli yıldır burjuvaların ödünü patlatan şu hayalet, ilk kez ete kemiğe bürünüyor ve ilk kez ipleri eline almayı deniyordu. Topu topu 60 gün süren emekçi iktidarı, öyle muazzam bir sarsıntı yaratmıştı ki, etkileri bugüne dek sürüp gelecekti.

İşin doğrusu, Paris Komünü'ne klasik, bilinen anlamıyla bir ayaklanma demenin ne kadar doğru olduğu tartışmalıdır. Çünkü aslında 18 Mart 1871'de olan şey, alışılmış bir ayaklanmadan çok, kuşatma altındayken burjuvazi tarafından korkakça satılmış olan bir şehre proletaryanın "sahip çıkması"dır.

1870 yılında III. Napolyon tarafından başlatılan savaşın bir felakete dönüşmesi ve Kasım ayında Paris'in Prusya kuşatmasına girmesi olayların başlangıcıdır. Yoksulluk içindeki Paris bir de işgale uğramış, üstelik kendi burjuvazisinin imzaladığı anlaşma ile şehir resmen satılmıştır. Bu sıralarda aslında Paris çoktan kendini yönetme işine girişmişti bile. On binlerce Parisli "Ulusal Muhafızlar" adı verilen askeri birliklerin silahlı üyesiydi ve bunların şehrin savunulmasında önemli katkıları olmuştu.

Emekçi mahallelerindeki taburlar kendi subaylarını seçiyorlar ve Paris'te bulunan topları ele geçiriyorlardı. Şehir Ulusal Muhafızlarla birlikte Prusya birliklerine altı ay boyunca direnmiş ve Prusyalılar şehrin küçük bir bölgesine hapsedilerek durdurulmuşlardı. Kararlar artık resmi hükümet tarafından değil, muhafızların merkezi komitesi tarafından alınıyordu.

Başbakan Thiers, bu durumun tehlikeli bir iktidar merkezi yaratmaya başladığını görüyordu.

Yani ortadaki tablo, sözcüğün gerçek anlamıyla bir milli kriz-devrimci durum tablosudur. Yukarıda Lenin'den aktardığımız "milli kriz" tanımına yeniden dönüp bakan okurlarımız, büyük bir ihtimalle Lenin'in Komün koşullarını referans almış olabileceğini düşünebilirler ve bu herhalde doğru bir tahmin olur. Çünkü gerçekten de o tanımın tüm unsurları 1871 baharında Paris'te mevcuttur. 1871 baharında Paris, artık kimsenin eskisi gibi yaşamak istemediği, mevcut tablonun bütün temel unsurlarının derin bir çöküntüye uğradığı bir kenttir. Kent, fiilen yönetilemez haldedir; kimse de hain burjuvazi tarafından yönetilmeye razı olacak değildir. Lenin'in "kitle hareketinin yükselişi" dediği şey ise özel bir gözlem ya da ölçüm yapmayı gerektirmeyecek kadar bariz biçimde ortadadır. Emekçi kitleler o kadar sokaktadırlar ki, çoktandır evlerinin yolunu unutmuşlardır! Sözünü ettiğimiz şey artık yedisinden yetmişe ayağa kalkmış ve kendi güçlü kollarının bilincine varmış bir kenttir.

İşte tam da bu koşullarda topların emekçi halkın elinden alınması kararını veren Thiers'in yaptığı şey, fitilin ateşlenmesidir. Bu emri reddeden askerlerin de katıldığı ayaklanma hızla yayılırken her şey çığırından çıkacak, Thiers bütün avanesiyle birlikte Paris yakınlarındaki Versay'a kaçacaktır. Artık, 1871 baharında Fransa'da fiilen iki iktidar vardı. Paris'teki emekçi iktidarını temsil eden Ulusal Muhafızlar Merkez Komitesi, 26 Mayıstaki komün seçimlerini düzenliyor, değişik sosyalist görüşlerden, emekçilerden siyasi eylemciler bir halk meclisine

dönüşmüş olan Komün üyeliğine seçiliyorlardı. Üstelik tarihte ilk kez, halk seçtiklerini geri çağırma hakkına da sahipti.

Komün, bütün yetersizliklerine ve ancak 60 gün iktidarda kalabilmesine karşın iki milyonluk bir şehrin emekçiler tarafından yönetilebileceğini kesin biçimde kanıtladı. Tüm kuşatma boyunca kiraların hafifletilmesi, gece işinin kaldırılması, giyotinin kaldırılması, görev sırasında öldürülen Ulusal Muhafızların eşlerine olduğu kadar, eğer varsa çocuklarına da aylık bağlanması, savaş sırasında tüm işçiler aletlerini rehine vermeye zorlandığından şimdi hepsinin karşılıksız iadesi, borçların ertelenmesi ve faizin kaldırılması, sahipleri tarafından terkedilmiş fabrikaları işçilerin işletmeye devam etmesi gibi bir dizi önlem bu 60 güne sığdı.

Ayrıca Komün, zorunlu askerliği kaldırdı ve onun yerine silah kullanabilen bütün şehirlilerden kurulu Ulusal Muhafızı inşa etti. Kilisenin bütün mülkünü devletin yaptı ve dini okuldan uzaklaştırdı. Kiliselerin dinsel faaliyetlerinin devamı ancak ve ancak akşamları yapılan politik toplantılara kapılarını açarsa mümkün olabilecekti. Bu durum kiliseleri Komünün asıl siyasi merkezleri haline getirdi. Diğer kanunlar eğitimi iyileştiren ve teknik eğitimi herkes için mümkün hale getiren reformlarla ilgiliydi.

Kısa varlığı boyunca Komün, önceden kaldırılmış olan Fransız Cumhuriyetçi Takvimini benimsedi ve üç renkten ziyade kızıl bayrağı kullandı.

Konsey üyelerinin (temsilci değil delegeydiler) yasama kadar yürütme işlerini de yerine getirmesi beklenmekle birlikte, işlerin çokluğu değişik faktörler tarafından kolaylaştı. Kuşatma boyunca mahallerdeki sosyal ihtiyaçları (kantinler, ilk yardım istasyonları) karşılamak için kurulan pek çok plansız organizasyon artarak devam etti ve Komünle işbirliği içinde çalıştı. Aynı zamanda yerel işçilerin yönetimindeki bu yerel meclisler hedeflerinin peşine düştü. Komün konseyinin resmi reformizmine rağmen, Komünün bileşimi daha çok devrimciydi. Sosyalistler, anarşistler, Blanquistler ve özgürlükçü cumhuriyetçiler buradaki devrimci eğilimleri oluşturuyordu.

Sonuç olarak nereden bakılırsa bakılsın, bu 60 günde yapılanlar, daha sonraki bütün sosyalizm deneyimlerine ışık tutacak nitelikte olmayı hak ediyordu. Aradan yüz yıldan fazla süre geçmiş olduğu halde Komün deneyimi, sıcaklığını korumaktadır.

Ve tabii aynı zamanda hatalarıyla da…

“Bu Parislilerde, ne çok esneklik, tarihsel insiyatif ve fedakarlık yeteneği var! Dış düşmandan çok içteki hainlerin sebep olduğu altı aylık açlık ve perişanlıktan sonra, Fransa ile Almanya arasında hiç savaş olmamış ve düşman Paris’in kapılarında değilmiş gibi, Prusya süngüleri altında ayağa kalktılar. Tarihte böyle bir büyüklük örneği daha yoktur. Yenilselerdi tek ayıplanacak şeyleri “iyi huylulukları” olacaktı.” Böyle diyordu Marks ve gerçekten de Komün’ün en büyük hatası, Marks’ın da dediği gibi, Versay’a çekilmiş olan hain burjuvaziye karşı saldırıya geçmemesi ve bu fesat yuvasının kendini toparlayıp güç kazanmasına izin vermesiydi. Pusuda bekleyen Thiers, kendini yeterince güçlü hissetmeye başladığı andan itibaren saldırıya geçecekti.

Ayrıca, içinde milyarlarca frankın olduğu Paris’teki Fransız Ulusal Bankası Komüncüler tarafından dokunulmadan ve korumaya alınmadan bırakıldı. Çekinerek, buradan para alıp

alamayacaklarını sordular (ve şüphesiz bu para onlarındı). Komüncüler bankadaki paralara dokunmaya çekindiler çünkü eğer böyle yaparlarsa dünyanın onları kınayacağından korkuyorlardı. Böylece büyük miktarda para Paris'ten Versay'a, Komünü ezen ordunun kurulması için nakledildi.

Bunlar ve kırları yedekleyememeleri, yeterince atak olmamaları, vb. hepsi trajik hatalardı. Örneğin taşra kentlerindeki komün denemeleri çok zayıf kalacaktı.

Ve karşı devrim, bu hataların hiçbirini affetmedi.

Komün 2 Nisan itibariyle Versay Ordusu'nun hükümet güçleri tarafından saldırıya uğradı ve şehir bombardımana tutuldu. Burjuvalar, sözde düşmanları olan Prusya ile de anlaşmışlar ve onların serbest bıraktığı esir askerlerle birlikte kuvvetlerini 200 bine kadar çıkarmışlardı; Komün ise 40 bin savaşçıya sahipti.

Önce Courbevoie banliyösü ele geçirildi ve Komünün kendi güçleriyle verdiği geç bir karşılık, Versay üzerine yürümesi başarısızlığa uğradı. Savunma ve hayatta kalma giderek zorlaştı. Paris'in çalışan kadınları burada artık hayati bir rol oynuyordu. Ulusal Muhafız ordusundaydılar ve Montmartre'a giden yolda kilit bir nokta olan Place Blanche'da kahramanca dövüşen bir tabur meydana getirdiler. Marks onları "ilkçağ kadınları gibi kahraman, soylu ve özverili gerçek Parisli kadınlar" diye selamlıyordu.

Paris'teki siyasi mültecilerden ve sürgünlerden de güçlü bir destek geldi: bunlardan biri, Polonyalı eski subay ve milliyetçi Jaroslaw Dobrowski'ydi ve Komünün en iyi generali oldu. Komün tamamen enternasyonalizm'e inanıyordu ve bu kardeşlik adına I. Napolyon'un zaferlerini kutsayan ve bir şovenizm anıtı olan Vendome Sütunu yıkıldı.

Paris'in dışından işçi sendikası ve bazıları da Almanya'dan olan sosyalist organizasyonlardan moral ve iyi dilek mesajları geliyordu. Ama diğer Fransız şehirlerinden önemli yardımlar görmek yolundaki beklenti kısa zaman içinde son buldu. Thiers ve Versay'daki bakanları Paris'ten dışarı akan tüm enformasyonu engellemişti ve Fransa'nın kırsal ve kentsel bölgelerinde Paris'te olup bitenlere karşı her zaman şüpheli bir yaklaşım oldu. Narbonne, Limoges ve Marsilya'daki hareketlenmeler de hızlıca ezildi. Köylü ayaklanmaları sırasındaki durum şimdi tersine dönmüştü. Şimdi de köylüler olup bitenleri kaygıyla izliyorlardı.

Gittikçe kötüleşen durum karşısında, Konseyin bir bölümü bir "Kamu Güvenliği Komitesi" yaratılması yönünde bir karar aldı. Bu komite 1792'de de aynı adla kurulan, geniş ve merhametsiz bir güce sahip olan bir Jakoben kuruluşundan esinlenilmişti. Fakat güçlü bir merkezi otoritenin işe yarayabileceği zaman artık neredeyse geçmişti.

21 Mayısta Paris'in batıdaki şehir duvarlarındaki bir kapı yıkıldı ve Versay birlikleri şehrin işgaline başladı. Öncelikle zengin batı mahallelerine girdiler ve ateşkesten sonra burayı terk etmeyen zengin mahalle sakinleri tarafından sevinçle karşılandılar.

Bu arada bütünlüklü olarak tasarlanmış bir savunma yerine, şimdi her mahalle umutsuzca ve kendisi için dövüşüyordu. Dar sokaklardan oluşan ağlar, erken Paris devrimlerinde şehri zapt edilemez bir hale getirdiğinden, bu sokaklar şimdi geniş bulvarlarla değiştirilmişti. Versay ordusu merkezi bir komutanın ve modern topçu ateşinin hükmünü sürüyordu.

Saldırı boyunca, hükümet topçuları silahsız vatandaşları katletti: mahkumlar derhal öldürüldü ve orta yerde birçok idam gerçekleştirildi. Paris ev ev dövüşüyordu. Hükümetin toplamdaki kayıpları 900 kadardı. Versay bunun öcünü kat be kat fazlasıyla aldı.

En sert direniş emekçi sınıfların daha yoğun olduğu doğu bölgelerinden geldi. Savaş şiddetli sokak savaşlarının yapıldığı sekiz gün boyunca sürdü. 27 Mayıs'la birlikte yalnızca en yoksul mahalleler olan Belleville ve Menilmontant'ta birkaç sağlam direniş bölgesi kalmıştı.

28 Mayıs itibariyle, öğleden sonra 4 civarlarında Belleville Ramponeau'daki son barikat düştü ve burjuvazinin kasabı Marshall MacMahon bir duyuru yayımladı: "Paris sakinlerine. Fransız ordusu sizi kurtarmaya geldi. Paris artık özgür! Saat 4 itibariyle askerlerimiz son isyancı noktasını da ele geçirdi. Bugün savaş sona erdi. Düzen, çalışma ve güvenlik yeniden sağlandı."

Ama sona eren yalnızca savaştı; katliam değil! Versay hükümeti son derece vahşice davrandı. Son direnişçiler şimdi Komüncüler Duvarı denilen Pere Lachaise Mezarlığındaki duvarın önünde vuruldular. Günler boyunca sayısız erkek, kadın ve çocuklardan oluşan komün destekçilerinin oluşturduğu insan seli, işkenceler ve zenginlerin tükürük yağmuru altında Versay'daki hapishane bölgesine acılar içinde yürüdü ve kurşuna dizildiler. Kanlı Hafta boyunca öldürülenlerin sayısı 30 binden fazlaydı. Daha sonra öldürülenlerle birlikte bu sayı 50 bini aşacaktı. 7 Bin kişi ise adalara sürüldü.

Böylece Paris bir kez daha emekçilerin kanıyla yıkanırken, bir dönemin de son perdesi kapanıyordu. Mac Mahon'un ahmakça böbürlenmesi doğruydu evet; savaş sona ermişti ama yalnızca Paris'te ve yalnızca bir süreliğine! Henüz yeni başlayan şey ise koskoca bir devrimler çağından başkası değildi. Düzen sağlanmıştı, evet; ama asıl "düzensizlik" şimdi başlıyordu. Kapitalizmin tekellerle birlikte içine girdiği çağ, sürekli ve genel bunalım çağıydı ve artık devrimlerin birbirini izlemesi kaçınılmazdı.

Üstelik bunlar, artık öyle altmış günlük provalar da olmayacaktı…

Paris'te yarım kalan hesap, dünyanın pek de umulmayan bir başka köşesinde görülecekti: Rusya'da…

Bu Tarihsel Deneyimler Üzerine Kısa Bir Özet

Tarihin sınıf savaşımlarından ibaret olduğu belirlemesi ezilen emekçi sınıfların egemen sınıflara karşı geliştirdikleri mücadelelerin en billurlaşmış, en parlak ifadesidir. Yukarıda çok çok kısa bir özetini sunabildiğimiz büyük savaşımların deneyimleri, yüzyılı aşkın bir süredir, proletaryanın ve ezilen halkların devrimci öncülerinin geliştirdikleri devrimci savaş stratejilerinin ana kaynakları olmuşlardır. Ayaklanma, toplu ayaklanma/genel halk ayaklanması, gerilla savaşı, uzun süreli halk savaşı, kurtarılmış bölgeler, politikleşmiş askeri savaş stratejisi, vb. gibi pek çok politik-askeri kavramın anlattığı olgular, süreçler, son yüzyıl içinde birden ortaya çıkmış değildir, tersine ezilenlerin tarihteki büyük savaşımları içinde nüveler olarak belirmiş ve son yüzyılda devrimci savaş stratejileri içinde en olgun ifadelerine kavuşmuşlardır. Bu kavramların tümü, hareket halinde olgunlaşan, yani içerikleri sürekli

olarak gelişen, zenginleşen kavramlardır. Bugün de sınıflar mücadelesi, her yeni öğeyi, her yeni savaşımı ve bunların deneyimlerini özümleyerek zenginleşmektedir.

Ezilenlerin ister toplu ayaklanmalar biçimindeki, isterse kır gerillacılığı/çeteciliği biçimindeki isyanlarına baktığımızda, Marksist-Leninist literatürün devrimci durum, evrim, devrim aşamaları vb. kavramlarının tarihin ilk büyük direnişleri içinden süzülerek geldiklerini, o süreçleri anlamada da oldukça açıklayıcı olduklarını görüyoruz.

Köleci ve feodal çağlarda ezilenlerin büyük ayaklanmalarına daha çok imparatorluklarda rastlıyoruz. Özellikle sömürgeci Roma imparatorluğuna karşı gelişen kölelerin ve boyunduruk altındaki halkların ayaklanmaları Roma'nın tüm tarihsel gelişmesi üzerinde derin izler bırakmıştır. Tabii, emekçi sınıfların yüreğinde ve bilincinde de… Bu ayaklanmaların ana özelliği, köleler ile köle sahipleri ve köleci devlet arasındaki ince dengenin oldukça kırılgan olmasıdır. Kölelik sistemi hiç kuşkusuz hızla ayaklanma koşullarını, yani devrimci durumun pek çok temel öğesini bir araya getiriyordu. Toplumsal ilişkilerde devrimci bir durumun oluşması ve bu süreçte ezilenlerin ana kitlesini oluşturan kölelerin "artık eskisi gibi yaşamak istememesi" ve "ezenlerin de eskisi gibi yönetememesi" sıkça rastlanan bir durumdur.

Ancak kölelerin sayısız ayaklanmaları içinde derin izler bırakanlar, daima devrimci kolektif bir iradenin ve örgütlülüğün oluştuğu ayaklanmalardır. Spartaküs ayaklanması, savaş tekniğini bilen, örgütlenme ve savaş örgütlenmesi deneyimine sahip olan kölelerin yönettiği bir ayaklanmadır. Ancak bu ayaklanmaların önemli bir bölümü ne yazık ki sağlam bir politik temele, programa dayanmıyordu. Spartaküs ayaklanmasının yenilgisinde de bu olgu belirleyici faktörlerden biri olmuştur. Köleliği karşı olmak, fakat onu aşan bir toplumsal düzen konusunda açık bir fikre sahip olmamak, daha doğrusu o günün koşullarında böyle bir fikre sahip olmanın da imkansız oluşu… Ayaklanmanın kaderini belirleyen başlıca faktörlerden bazılarıdır.

Feodal çağdaki köylü ayaklanmalarının önemli bölümü yerel, küçük çaplı ayaklanmalardır. Feodal sistemde küçük prensliklerin/beyliklerin varlığı, köylülüğün olağanüstü dağınıklığı ve merkezileşme noktasında bilgi, iletişim ve örgütlülük yokluğu hem devrimci durumun daha yerel çapta oluşmasına, hem de ayaklanmaların çok sınırlı alanlarda ve daha çok öfke patlamaları olarak gelişmesine neden oluyordu. Büyük ayaklanmalar, örneğin, Almanya'da Münzer'in, Anadolu'da Bedreddin'in ayaklanmaları bilgi, deneyim ve örgütlülük olarak ciddi bir birikime sahip olan önderlikler tarafından yürütülmüştür.

Bu ayaklanmalarda, yerel devrimci durum zeminleri, başka bölgelerdekilerle hızla birleştirilmiş, geliştirilen devrimci hareketin etkisiyle başka bölgeler de hızla bu büyük mücadelelerin içine katılmıştır. Bu noktada, isyancıların ideolojik olarak kendilerini ifade ediş biçimi olan dinsel düşünce formları da hareketin genelleşmesinde etkili olmuştur. İsyan hareketleri tüm kitleler tarafından bilinen dinsel düşünüşü ezilen emekçi kitlelerin lehine yeniden kurmuşlar (ki o dönemlerde başka türlüsü de mümkün değildi) ve böylece kendileriyle geniş kitleler arasında güçlü bir düşünce ve iletişim kanalı bulmuşlardır.

Ayaklanmalar çoğu kez yerel küçük ayaklanmalar olarak, yani kendiliğinden olarak başlamış, çoğunluğu daha ilk aşamada bastırılırken, bir bölümü ise giderek daha örgütlü ve büyük ayaklanmalara dönüşmüşlerdir.

Büyük ve uzun süreli köylü ayaklanmalarının temel özelliklerinden biri, kurtarılmış bölgelerin oluşturulmasıdır. Köylü ayaklanmacıları belli bir bölgeyi ele geçirip kendi iktidarlarını kurduktan sonra, ayaklanmayı başka bölgelere yayma girişimleri içinde olmuşlardır.

İkincisi, gerilla savaşının yaygın kullanımıdır. Özellikle feodal otoritelerin ayaklanmanın üzerine gönderdikleri birlikler genellikle ilk olarak küçüklü büyüklü savaşçı birliklerinin gerilla taktikleriyle karşılanmış ve yıpratılmıştır. Bununla birlikte, nihai çatışmalar genellikle düzenli savaş taktikleriyle, meydan muharebeleriyle gerçekleşmiştir.

Köylü savaşçılığının Ortaçağ'daki en yetkin örneği; Hasan Sabbah'ın geliştirdiği baştan itibaren planlanmış, o dönemin koşullarına (hatta günümüze göre de) göre olağanüstü örgütlü ve stratejik bakış açısı derin olan uzun süreli büyük mücadeledir.

Hasan Sabbah ve yarattığı örgütlenme İran'ın Selçuklu tarafından işgaline karşı mücadeleyle, daha eşitlikçi bir toplumsal düzen idealini birleştirmiştir. İşgalin varlığı ve derin yoksulluğun geniş emekçi yığınlar içinde yarattığı hoşnutsuzluk, devrimci durumun zeminlerinin nüve halinde de olsa varlığı anlamına geliyordu.

Öte yandan, merkezi ve güçlü Selçuklu otoritesine karşı büyük bir ayaklanma yaratma koşulları bulunmuyordu. Hasan Sabbah bu tablo içinde gerilla savaşının en yetkin örneğini yaratmıştır. Öyle ki, bugün silahlı propaganda olarak tanımladığımız mücadele yönteminin tohum halindeki örneklerini de Hasan Sabbah'ın stratejisinin temel unsurlarından biri olarak görürüz. Daha baştan kurtarılmış bir bölgenin (Alamut kalesi ve çevresi) oluşturulması, burada bir yaşam-karşı iktidar alanın yaratılması, tüm İran, Kürdistan ve hatta Arap coğrafyasında bir ajitatörler, gizli örgütçüler ve istihbaratçılar ağının oluşturulması, bunların eğitimi için kurtarılmış alanda kapsamlı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi, küçük gerilla gruplarının özellikle Selçuklu, Abbasi ve küçük beyliklerin şeflerini, yöneticilerini cezalandırarak, düşmanın güçlü, yenilmez imajına çarpıcı darbeler indirmiş, bir süre sonra Selçuklu devletini adeta işlemez hale getirmiştir. Hasan Sabbah burjuva askeri stratejistler tarafından da bugün özellikle gerilla savaşları incelenirken önemli bir başlangıç noktası olarak ele alınmaktadır.

Yine, İngiliz işgaline karşı yürütülen Amerikan bağımsızlık savaşı da, işgalin toplumsal gelişmenin önünü artık iyice kestiği koşullarda, yani ezilenlerin eskisi gibi yönetilmek istemediği, ezenlerinde yönetme yeteneklerini artık yitirmeye başladıkları koşullarda, kırlarda ve kentlerdeki geniş halk yığınlarının Amerikan burjuvazisinin önderliğinde geliştirdiği uzun süren bir ayaklanma sürecidir. Bu süreçte, kırlarda gerilla savaş düzeniyle başlayan çatışmalar, bir süre sonra düzenli savaşa ve kentlerin ele geçirildiği genel/toplu bir halk ayaklanmasına dönüşmüştür.

Fransız devrimi kentlerin ve toplu ayaklanmanın tarih sahnesine en saf biçimiyle ortaya çıktığı önemli örneklerden biridir.

Feodal sistemin artık yönetemez hale geldiği, toplumsal gelişmeyi tümüyle tıkadığı, aydınlanmayla biriken bilincin kent küçük burjuvazisinin örgütlenmesiyle buluştuğu koşullarda Paris halkının büyük devrimci ayaklanması patlamıştır. Paris'te başlayan ayaklanma dalga dalga taşraya ve kırlara yayılmış, devrim sürecinin gelişim seyri içinde

feodal sistem tüm hücrelerine değin darmadağın edilmiştir. Daha sonra bütün kapitalist anayurtlarda (kapitalizmin kendi iç dinamikleriyle geliştiği ve büyük emperyalist-kapitalist ülkelerde) tüm devrimci süreçler esas olarak genel/toplu halk ayaklanmaları biçiminde belli başlı büyük kentlerden başlayarak taşraya ve kırlara yayılmıştır. Bu durum, yazımızın geçen sayıda yayınlanan bölümünde ortaya koyduğumuz bu ülkelerde evrim ve devrim aşamalarının oluşum biçimi ile doğrudan bağlantılıdır.

Politik, ekonomik, sosyal ve kültürel öğelerin iç içe geçtiği derin milli krizlerin patlaması, yani devrimci durumun oluşumu, eğer emekçi yığınların öncü örgütlerinin buna hazırlıklı olma durumuyla buluşuyorsa, tablo hızla bir devrim tablosuna dönüşmekte, büyük kentlerde merkezileşen kitle hareketi hızla genel bir ayaklanmaya dönüşmektedir. Bu gerçekleşmediğinde ise kriz tüm çürütücü öğeleriyle işlemekte, sistem bir süre sonra kendisini onarmaktadır.

Genel/toplu halk ayaklanmasının Fransız devrimini de aşan en yetkin örneğini ise 1905 ve Ekim 1917 Sovyet devrimleri oluşturmaktadır. İleri bölümlerde bu büyük devrim süreçlerini ele alacağız…

2. Bölüm: 20 Yüzyıl: "Gerçek" Devrimler Çağı Ayaklanma Laboratuarı Olarak Rusya

1- Devrevi Krizlerden Genel Bunalıma, Umutsuz Girişimlerden Yaşayabilir Devrimlere…

A) Tarihin Dersleri ve "Gerçek" Devrim Kavramı

Yazımızın bu bölümüne başlarken bir anlığına geri dönüp hatırlamakta yarar var: 1848 fırtınası için Engels, "Tarih bizi ve benzer düşüncede olanların hepsini haksız çıkardı" diyor ve şöyle devam ediyordu: "Tarih gösterdi ki, Kıta üzerindeki iktisadi gelişme durumu, o zaman, kapitalist üretimin kaldırılması için henüz yeterince olgunlaşmamıştır."

Engels'in bunu söylerken veri aldığı durum, kuşkusuz rekabetçi dönem kapitalizminin koşullarıydı. Zaman zaman büyük krizlerle sarsılan ama sonra yeniden kendisini üretmenin bir yolunu bulan kapitalizm, bir üretim biçimi olarak bu çağda henüz tarihsel sınırlarına gelip dayanmamıştı. Başka bir deyişle kapitalizm, bu dönemde bütün tıkanma noktalarına karşın henüz toplumun üretici güçlerini tarihsel olarak geliştirebilen bir konumdadır. Bütün bunları söylerken ısrarla ve özenle "tarihsel olarak" kavramını kullanıyoruz; bununla anlatmak istediğimiz şey, kapitalizmin "fiziki tükenişi" ile "tarihsel tükenişi" arasındaki farktır. Kapitalizm, her dönemde (bugün de) fiziki olarak kendisini üretebilen dinamik bir üretim ilişkisidir; en yüksek kârı arama güdüsü sayesinde o, insanlığın ve doğanın yıkımı, yani en temel üretici güçlerin yıkımı pahasına da olsa her zaman bir biçimde kendisine gelişme kanalları açar; şu ya da bu sektöre yüklenir, oradaki ortalama kâr oranı düşmeye başladığında bir başka alana sıçrar, teknolojik buluşların belli periyodlarla yarattığı dalgaların üzerine binerek irili ufaklı tüketim patlamaları yaratır ve nihayet bütün bunların da ötesinde, bir yandan askeri ekonomiyi tetiklerken diğer yandan korkunç savaşların ortaya çıkardığı yıkımları yeni gelişme basamakları olarak kullanır, vb. vb..

Her ne olursa olsun, sonuçta, tekelci kapitalizmin üretici güçlerin gelişimini engellemesi, doğrudan doğruya fiziki ve konjonktürel bir anlam ifade etmez. Bu, tarihsel bir olgudur. Tekelci kapitalizm, emperyalizm, kapitalizmin devrimci çağının sona ermesi, onun rekabetle tetiklenen gelişme çizgisinin banka ve sanayi tekellerinin baskısıyla "genel olarak" ezilmesidir. Üretimin ve sosyal hayatın tümüne hakim olan tekel, böylece bir yandan tek tek işletmelerin bağımsız gelişme dinamiklerini ortadan kaldırarak süreci tekellerin iradesine bağlarken, diğer yandan da bir bütün olarak toplumun gözeneklerini kaplayan bir tabaka gibi ekonomik-sosyal-kültürel hayatın tümünü oligarşik bir azınlığın baskısı altına alır.

Sonuçta, yalnızca cansız üretici güçler alanını değil, en büyük üretici güç olan insanın toplumsal hayatını, bilgi ve gelişkinlik düzeyini, yeteneklerini de köreltir; insana dair istisnasız her şeyi tekellerin hizmetine koşar. Bu, artık, burjuva devrimlerini tetikleyen ve aynı zamanda onların sonucu da olan bütün o ilerici düşünme biçimlerinin, aydınlanma eğilimlerinin çamura bulanması, gericiliğin zaferidir. Kâr hırsını ve daha yüksek kâr oranlarını yaratan dar teknolojik gelişmeyi kapsayan ama bilimi ve bilimsel düşünceyi genel olarak dışta bırakan yeni bir gericiliktir bu. Ki bunun politik alandaki tezahürü, 1789'un fırtınasında temelleri atılmış bulunan burjuva demokrasisinin yozlaşarak ortadan kalkışı ve mali oligarşinin politik hayatı tam bir baskı altına almasıdır.

Ama 1848 günlerinde durum henüz bu noktada değildir. Ve Marks, bunun devrimlerin güncelliği, mümkünlüğü ile ilişkisini şu sözlerle kurmaktadır:

"Burjuva toplumunun üretici güçlerinin, burjuva koşulların kendilerine izin verdikleri ölçüde, gür bir şekilde gelişebildikleri böyle bir refah nedeniyle, gerçek devrimden söz edilemez. Böyle bir devrim, ancak, bu iki etkenin, yani modern üretim araçlarının ve burjuva üretim biçimlerinin birbirleri ile çatışma haline geldikleri evrelerde olanak kazanır. (…) Yeni bir devrim, ancak yeni bir bunalımın ardından gelebilir. Ama biri ne kadar kesinse, öteki de o kadar kesindir."

Marks'ın bu tarihsel belirlemeleri, geleceğin devrimci teorisi için son derece iki önemli unsuru içeriyor:

Birincisi, Marks, bu sözleriyle devrim teorisine ilişkin çok temel bir durumu oldukça keskin bir öngörüyle sezdiğini gösteriyor.

Emperyalist çağın arifesi sayılabilecek bir süreçte söylenmiş bu sözler belki henüz tam olarak bir yeni dönem tanımlaması anlamına gelmemekte; ama derin bir tarih bilincine işaret etmektedir. Kabaca söylenirse Marks, toplumları sarsıntıya uğratarak devrimleri ve ayaklanmaları tetikleyen ama bir süre sonra yeni bir refah dönemiyle nispeten etkileri hafifleyen devrevi krizlerin, kalıcı devrimci girişimler için yeterli olmadığını anlamıştır. Bu, onda henüz "sürekli" ve "genel" bunalım üzerine yeterli bir anlatım haline gelmiş değildir; ama bu denli yeterli bir anlatım zaten onun için mümkün de değildir. Bu görev, daha sonraları, tekelci kapitalizmin hayli olgunlaştığı bir dönemde sorunu ele alan Lenin'in üzerine düşecektir. Burada Marks'ın yaptığı şey, kendi çağlarında yaşadıkları devrimci fırtınalar döneminden somut, tarihsel bir ders çıkarmaktır.

İkincisi ise aslında bu dersin doğrudan sonucudur. Marks, bu pasajda belki de ilk kez "devrim" kavramının o güne dek bilinen anlamına karşı bir güvensizlik ortaya koymakta ve "gerçek devrim" gibi daha vurgulu bir kavramı ortaya atmaktadır. Son derece açık; artık onun zihninde salt "iktidarın elde edilmesi" anlamındaki "politik devrim" tümüyle geriye düşmüş, onun yerini "politik ve sosyal devrim", yani bizim bugün bildiğimiz, tanımladığımız şekliyle bütünlüklü proletarya devrimi kesin biçimde almıştır. Marks, bu sözleriyle aslında o gün için de işçi ayaklanmalarının ve devrimlerin mümkün olmadığını söylememekte, ancak "gerçek devrim"lerin, yani kapitalist ilişkileri tasfiye etme noktasına dek ulaşan kalıcı hareketlerin mevcut koşullarda şansının olmadığını söylemektedir.

Yani toparlayarak özetlenirse Marks ve Engels, rekabetçi sürecin iniş-çıkışlı kriz-refah sarmalının bütünlüklü proletarya devrimleri, yani "gerçek devrimler" için henüz yeterli zemini sağlamadığını, bu zeminin daha derin ve daha kalıcı bir bunalım sonucunda ortaya çıkabileceğini düşünmektedirler.

B) Büyük Mirasın Cüce Sahiplenicileri ve "Yavaş Giden Propaganda Çalışması-Parlamenter Eylem…"

İşte tam bu noktadan Lenin'e ve Bolşeviklere kadar uzanan zaman dilimi boyunca Avrupa solunun macerası, Marks ve

Engels'in bu düşüncelerini "anlamama yarışı" olarak kendini ortaya koymuştur!

Gerçekten de durum böyledir… Evet, I. Paylaşım Savaşı dönemi, II. Enternasyonal'in çürümesinin en trajik noktası olarak çok fazla öne çıkmıştır ama aslında hikaye daha eskiye, 1850'lere dek dayanır. Çünkü sonuçta sosyal-şovenizme varan bu sınıf uzlaşmacılığının derindeki kökenleri devrim fikrinden kopmaya dayanmaktadır. Aynı şekilde Rus coğrafyasında ve sonra başka başka yerlerde ortaya çıkan sağcı eğilimlerin, kendiliğindencilik-iradecilik, devrim-reform tartışmalarının temelleri de hep aynı tartışmanın uzantılarıdır. Ve her seferinde bütün oportünistlerin kendi yanlışlarını kanıtlamak için tanık kürsüsüne çıkardıkları iki otorite Marks ve Engels olmuştur.

Durum tam da Mahir Çayan'ın özlü tanımlamasında olduğu gibidir: "Oportünizm her yerde ve her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur. Ya zaman ve mekan kavramlarını dikkate almadan, Marksizmin ustalarının başka tarihi şartlar için ileri sürdürdükleri ve yaşanılan dönemde eskimiş olan tezlere dört elle sarılır ve bu tezleri kendi sapmasına dayanak yapmaya çalışır. Veya Marksizm-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini, zaman ve mekan değişmiştir, o yüzden geçerli değildir diyerek Marksizmi revize eder." (Kesintisiz Devrim II-III)

Üstelik bu çarpıtma-düzeltme girişimleri yalnızca daha sonraki dönemlere özgü de değildir. Bizzat Marks ve Engels de kendi dönemlerinde kendilerini "Marksistlerden" korumak için hayli çaba sarf etmişlerdir. Özellikle 1848 devrimlerinden çıkardıkları derslerin çarpıtılarak ahmakça bir parlamentarizme dayanak yapılmasına karşı ciddi çabaları söz konusudur.

Bu çarpıtma onların ölümünden sonra iyice zirveye çıkmış ve sonuçta bir ucu Kautsky'e ve Menşeviklere dek giden oportünist teorilerin temelleri atılmıştır. Marks'ın evinde oturup kalkma onurunu yaşamış olan bu kötü mirasyediler grubu, kapitalizmin nispeten "barışçıl on yılları boyunca" Lenin'in deyimiyle "ham kafalık, küçük işlerle uğraşan sınırlılık ve yadsımanın gerçek pislik, kokuşmuşluk ve yolsuzluklarını biriktirmişlerdir."

1848 sonrasındaki asıl mesele ise şudur:

Yukarıda görmüş olduğumuz gibi serbest rekabetçi dönem koşullarının henüz bütünlüklü bir proletarya devrimi için hazır olmadığını, bunun için yeni ve kalıcı bir bunalımın gerekli olduğunu düşünen Marks ve Engels, 1848 sonrasındaki süreci, böyle büyük bir fırtınaya hazırlanmak için iyi değerlendirilmesi gereken düşük tempolu bir süreç olarak algılamışlardır. Gerçekten de bu dönem, Avrupa solunun partilerinin Engels'in "yavaş giden propaganda çalışması ve parlamenter eylem" diye tanımladığı taktik sayesinde olağanüstü başarılar elde ettiği bir dönemdir. Marks ve Engels, bir yandan bu durgunluk dönemini kendi teorik çalışmaları için fırsat olarak değerlendirirlerken, diğer yandan da dönemin proletarya partilerine böyle bir güç toparlama taktiğini öğütlemektedirler.

Gerçekten de söz konusu dönem proletarya partileri bu taktikle ciddi başarılar sağlamaktadırlar. Almanya için iki milyondan fazla sosyalist oydan söz edilmekte, Belçika'dan Fransa'ya, Bulgaristan ve Romanya'ya kadar her tarafta işçi sınıfı parlamentolara temsilcilerini göndermektedirler. Örneğin Almanya için Engels, "Eğer bu böyle giderse yüzyılın sonuna kadar, toplumun orta tabakalarının, küçük-burjuvazinin ve küçük köylülerin en büyük bölümünü elde ederiz ve ülkenin içinde belirleyici bir etkinliği olan, bütün öteki güçlerin, ister istemez karşısında eğilmek zorunda olacağı bir güç haline gelinceye kadar büyürüz" diyor ve ekliyor: "Biz, 'devrimciler', 'kargaşalık çıkaranlar', legal yollarla, illegal yollarla ve kargaşa ile olduğundan çok daha iyi gelişiyoruz, başarılı oluyoruz. Kendi kendilerine verdikleri adla düzenin partileri gene kendilerinin yarattıkları yasal (légal) durum yüzünden yok olup gidiyorlar." (Fransa'da Sınıf Mücadeleleri, önsöz)

Bütün bunlar ne anlama geliyor?

Bütün bunlar, devrimin yeni araçları kullanması anlamına geliyor.

Marks ve Engels, her şeyden önce, genel oy sisteminin proletaryanın kendi gücünü ölçme araçlarından biri olduğuna inanmaktadırlar ve yalnızca böyle bir yararın bile önemli olduğunu düşünmektedirler. Ancak "genel oy, daha fazlasını da yapmıştır" diyor Engels: "Seçim ajitasyonu ile, bizden henüz uzak bulundukları yerlerde halk yığınları ile temasa geçmek konusunda, bütün partileri, tüm halkın gözü önünde, bizim saldırımıza karşı kendi görüşlerini ve eylemlerini savunmak zorunda bırakmak konusunda bize öyle bir araç vermiştir ki, bir benzeri daha yoktur; ve ayrıca, bizim temsilcilerimize, Reichstag'da bir kürsü sunmuştur ve bizim temsilcilerimiz bu kürsünün tepesinden parlamentodaki hasımlarına karşı olduğu kadar, dışarıdaki yığınlara da, basında ve toplantılarda olduğundan bambaşka bir yetki ile ve bambaşka bir özgürlükle konuşabilmişlerdir." (age)

Yani aslında bu taktik yalnızca bir "güçsüzlük dönemi" taktiği değildir; Marks ve Engels, tanık oldukları ve zaman zaman bizzat katıldıkları devrimler süreci boyunca emekçi nüfusun bir bölümüne ulaşamayan devrimlerin başarısızlıklarını da acıyla gözlemlemişlerdir. Alman Köylüler Savaşı'nda kent nüfusunun köylülerin kaderine ilgisizliği, 1848'de bu kez köylülerin kalbini kazanamayan kent ayaklanmalarının tıkanması, vb. vb… Daha sonraki bir başka örnek de bütün bu derslere rağmen Komün sırasında taşraya derdini anlatamayan ve kırların desteğini alamayan Paris'in kaderidir. Dolayısıyla, Marks-Engels'in önerdiği şey, büyük ve son hesaplaşmadan önce, "taçların yerlerde yuvarlanacağı" korkunç savaşa hazırlık olarak kitlelere ulaşabilen etkin yollar bulmak ve bu arada seçimleri bu amaçla yaygın olarak kullanmaktır.

Şöyle diyor Engels: "Baskınlar zamanı, bilinçsiz yığınların başında bilinçli bir küçük azınlık tarafından gerçekleştirilen devrimler zamanı geçti. Toplum düzenlenişinin tam bir dönüşümünün söz konusu olduğu yerde, yığınların kendilerinin de bunda işbirliği yapmaları, söz konusu olan şeyin ne olduğunu, varlarıyla yoklarıyla neyin içine girdiklerini önceden anlamış olmaları gerekir; işte son elli yılın tarihinin bize öğrettikleri bunlardır. Ama yığınların yapılacak olanın ne olduğunu anlaması için, uzun, direşken bir çalışma zorunludur; ve işte şimdi bizim yaptığımız da bu çalışmadır ve biz, bunu, hasımlarımızı umutsuzluğa düşüren bir başarı ile yapıyoruz." (age)

Yeterince açık olmalı; Engels'in söyledikleri aslında bir devrim hazırlığının en tipik unsurlarını barındırmaktadır. Ayaklanma ve zora dayanan bir devrimler silsilesi için kitleler içinde hazırlık yapmak… Engels'in yazımızın geçen bölümünde aktardığımız "barikat savaşı" eleştirisi de bununla bağlantılıdır. O, işçilerin önce ayaklanıp sonra da barikatların arkasına geçerek kaderlerine (yani ölümlerine!) razı oldukları bir stratejik çizgiyi yararsız bulmakta, ayaklanmacıların "kurbanlık koyun gibi" öne atıldıkları eski tarzı "provokasyon" olarak değerlendirmektedir. Bu, elbette ayaklanma ve zora dayanan devrimlerin reddi anlamına gelmemektedir; tam tersine Marks ve Engels, deyim yerindeyse devrimci ayaklanmanın "çıtasını yükseltmekte" ve proletaryayı daha kapsamlı ve daha kesin vuruş için eğitmek gerektiğini söylemektedirler.

Engels'in şu söyledikleri tam da bunun ifadesidir: "Bu demek midir ki, gelecekte sokak mücadelesi hiç bir rol oynamayacaktır? Hiç de değil. Yalnız şu demektir: 1848'den bu yana koşullar, sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, birlikler için ise çok daha elverişli olmuştur. Şu halde bir sokak çarpışması, gelecekte, ancak bu elverişsiz durum başka etmenlerle kapatıldığı, giderildiği takdirde başarılı olabilir. Onun için, sokak çarpışması, büyük bir devrimin başlarında, gelişmesi sırasında olduğundan daha seyrek olacaktır ve bu işe daha büyük kuvvetlerle girişmek gerekecektir. Ama o zaman da bu büyük kuvvetler, bütün Fransız Devriminde, 4 Eylül ve 31 Ekim 1870'te Paris'te olduğu gibi, kuşkusuz, açık saldırıyı barikatın pasif taktiğine yeğ tutacaklardır." (age)

Okuyucu, sanırız yazımızın ilerleyen bölümlerinde farkına varacaktır; bu hayranlık verici çözümleme, sanki 1917 Şubat ve Ekim devrimlerinin izleyeceği yolu tarif etmektedir: Barikat ardında beklemek değil, bütün devlet binalarına doğrudan saldırarak iktidarı ele geçirmek! Engels'in verdiği örnekler de (Fransız Devrimi ve Komün) tam böyle örneklerdir zaten.

Bu, sözcüğün gerçek anlamıyla iktidar için ayaklanmadır; ayaklanıp caddeleri kanıyla sulayıp başka sınıflara tepsiyle iktidar sunmak değil; kendisi için, kendi iktidarı için ayaklanmak!

"Günümüzde ayaklanma gerçekten savaş türünden bir sanattır ve ihmal edildiği zaman, ihmal eden partinin mahvına sebep olacak kurallara bağlıdır. Partilerin yapısından ve ayaklanma durumunda göz önüne alınması gereken hususlardan mantıksal olarak çıkarılan bu kurallar o kadar açık ve basittir ki, 1848'deki kısa deneyleri Almanlara bunları gayet iyi öğretmiştir. Önce, oyununuzun sonuçlarıyla karşılaşmaya tamamen hazır olmadıkça ayaklanma ile oynamayınız. Ayaklanma son derece belirsiz niceliklerle yapılan bir hesaptır. Bu niceliklerin değeri her gün değişebilir. Karşınızdaki güçler örgüt, disiplin ve yerleşmiş otorite bakımından sizden ileridirler. Sizin onlara karşı kuvvetli üstünlükleriniz olmadıkça yenilir ve mahvolursunuz.

İkinci olarak, ayaklanma bir kere başladı mı, en büyük bir azimle ve hücum planında yürür. Savunucu bir eylem her silahlı ayaklanmanın ölümüdür. Düşmanlarla boy ölçüşmeye kalkmadan kaybedilir. Hasımlarınızı güçleri dağınıkken bastırınız; küçük de olsa her gün yeni başarılar, ilerlemeler tertipleyiniz. İlk başarılı ayaklanmanın size verdiği moral üstünlüğü muhafaza ediniz; daima en kuvvetli tahrike kapılan ve daha emin olan yanı gözeten, iki taraf arasında müteredditkişileri kendi tarafınıza toplayınız; düşmanlarınızı size karşı güçlerini bir araya getirmeden geri çekilmeye zorlayınız. Devrimci politikanın bugüne kadar bilinen en büyük üstadı Danton'un dediği gibi, Atılganlık, atılganlık ve yine atılganlık."

Yani kısacası, Marks ve Engels'in 1850'lerdeki derdi bellidir. Başı sonu belirsiz bir "hazırlık" değil, seçim zaferleriyle aptallaşmak değil, barikat arkalarında boğazlanmak da değil; devrim için güç biriktirmek!

Ancak, yukarıda da dediğimiz gibi, bu çözümleme derinliği, özellikle Alman solunun ve daha sonraki yıllarda II. Enternasyonal oportünistlerinin "sığlaştırma" operasyonuna uğramış, genel olarak geri çekilmeci, uzlaşmacı bir parlamenter avanaklığın temeli haline getirilmiştir. Aynı dönemde gelişip serpilen (ya da semiren!) işçi aristokrasisine, onların ev ve aile düzenlerini bozmak istemeyen statükoculuğuna yaslanan oportünizm, proletarya ayaklanması teorilerini tozlu sandıklara kaldırıp uzlaşmacı bir "stratejik çizgi"yi ya da "stratejik çizgisizlik" anlamına gelen kendiliğindenciliği inşa etmişlerdir. Doğal olarak işçi aristokrasisinin bu "mevcudu koruma" tutkusu, savaş sırasında sosyal-şovenizme kadar gitmiştir.

Lenin'le Krupskaya'nın sürgün yolunda evlendiklerini duyan bir İngiliz sosyalistinin, "Gerçekten cezaevinde yattınız mı? Olamaz! Eğer benim karımı cezaevine atsalardı ne yapardım bilmiyorum" (Lenin'den Anılar) demesinin altında yatan şey, kişisel kaygıdan öte işçi aristokrasisinin karakteristik tutumudur. Çünkü ayaklanma ve devrim, ona katılanların bütün hayatlarını sınıfın kaderine bağladıkları ve mevcut yaşam biçimlerini riske attıkları bir durumdur; ve sözü geçen İngiliz sosyalistinin böyle bir niyeti yoktur!

Sanırız artık bu noktada bir "ara toplam" yapabilir ve buraya kadar söylediklerimizin bir özeti olarak şunu söyleyebiliriz:

Daha sonraları 1905, 1917 devrimlerinin temel çizgisi olacak olan ayaklanma stratejisinin temelleri, o gün orada yeniden keşfedilmiş gibi görünseler de, gerçekte neredeyse yarım yüzyıl önce Avrupa'daki büyük hesaplaşmaların deneyimleri ve çözümlemeleri üzerinde atılmıştır. Aradaki "avare yıllar"ı ve cüce mirasçıları aşıp gerçek kaynağa, Marks ve Engels'e ulaşan Lenin'in orada bulduğu şey, Avrupa devrimler sürecinin eleştirisinden çıkan yeni bir devrim ve ayaklanma anlayışıdır. Onu, "tek bir merkezi gazete" ve bir "devrimciler örgütü" fikrine götüren öngörüler de, 1905 günlerinde "işçileri silahlandırın, karakollara saldırın" diye haykırmasına neden olan arka plan da bu yeni devrimci ayaklanma tipini içselleştirmiş olmasıdır.

2- Rotanın Değişmesi ve İlk Zayıf Halka: Rusya!

A) Rus Devrimci Hareketinin Serpilmesi

Yazımızın bu aşamasına geldiğimizde artık söz sırası Rusya'dadır…

Aslında yaşamının son dönemlerinde, 1880'lerde Marks da söz sırasının Rusya'ya geldiğini düşünmektedir; Marks, "Rusya'nın Avrupa'daki devrimin öncüsü" olduğu kanısındadır ve kötüye giden sağlığına rağmen hızla Rusça öğrenmekte ve Rus devrimcileriyle yazışmalar yapmaktadır.

Avrupa'da yukarıda özetlediğimiz gelişmeler olurken Rusya toprakları da boş değildir; tarih 1917 Ekimine bir günde gelmemiştir.

15. yüzyıldan beri kesin bir mutlakiyetle yönetilen Rusya daha 17. yüzyıldan itibaren serfliğe karşı direnen köylü ayaklanmalarıyla sarsılmaya başlamıştı. Eski bir köle olan Bolotnikov'un önderliğindeki bu ilk köylü ayaklanmaları, 1660'lar boyunca zaman zaman 20 bin kişilik kuvvetleri etrafına toplayabilen kazak Stenka Razin ayaklanması bunların en önemlileriydi. 1700'lerdeki Pugaçev ayaklanması ise bütün Rus tarihinin en büyük devrimci hareketlerinden biridir; öyle ki, Pugaçev, 1773'te artık Güney-doğu Rusya'nın tamamını kontrolünde tutabilmektedir.

Daha sonraki dönem ise artık Batının burjuva demokratik fikirlerinden de etkilenmeye başlayan daha modern hareketler dönemidir. 1800'lerin başından itibaren Rusya'da bir yandan Herzen, Belinsky, Çernişevski gibi büyük düşünürler belirmekte, diğer yandan ise sonradan dünya edebiyatının klasikleri olan Gogol, Dostoyevski, Turganyev ve Tolstoy gibi yazarlar birbiri ardına sahneye çıkmaktadır. Bu arada, klasik burjuva devrimleri çağını artık kaçırmış olan Rusya toprağında feodalizm ve çarlık karşıtı fikirler de kendine özgü bir yoldan gelişip eyleme dönüşmektedir. Kendine özgü diyoruz; çünkü gerçekten de bu fikirler ve eylemler karmaşası, aynı anda hem klasik Avrupa aydınlanmasının, hem de sosyalist fikirlerin etkisi altındadır ve bütün bunların üstüne bir de Rus toprağına özgü devrimci öğeler ve anarşizm de eklenmektedir.

Artık gündemde olan, 1789'un klasik ayaklanması değil, ağırlıklı olarak öğrencilerin başını çektiği bir "halkçılık" eğilimidir.

Başlangıçta “halka gitme” gibi daha barışçıl yollardan yürüyen hareket, kısa sürede gizli silahlı örgütlenmelere dönüşmektedir. Devrimci ve reformist versiyonları ve dönemleri olsa da genel olarak Narodnizm (Halkçılık) kavramıyla adlandırılan bu hareket, treni kaçırmış olan Rusya’nın kapitalist aşamadan geçmesinin gerekli olmadığı görüşündedir ve çoğu durumda da anarşizmle bir biçimde ilişkilidir. Zaten Anarşizmin en bilinen önderlerinin (Kropotkin, Bakunin, Naçayev, vb.) Rus kökenli olmaları da rastlantı değildir. Süreç boyunca Rusya’yı izleyen Marks ve Engels, bu görüşlere yakın değillerdir ama “şu anda Rusya’da bir şeyler yapan tek insanlar bunlardır” diyerek Narodnizme yönelik saldırılara da karşı çıkmaktadırlar.

Sonraları kitleselleşerek sağa kayması ve nihayet sosyal-devrimciler olarak Ekim’e doğru yeni bir noktaya gelmesi bir yana, Narodnizmin özellikle ilk dönemine damgasını vuran eğilim, safdillik düzeyinde bir romantizm, saplantılı bir suikast yöntemi, kitle ayaklanmasına yanlış bakış, onların çağrıya uyarak ayaklanacaklarına yönelik samimi inanç, çoğu soylu ailelerden gelen öğrencilerin özveriyle kendileri halkın davasına adamaları biçimindedir. Bu, aslında Rusya’nın genel tablosunun da bir yansıması gibidir; örneğin bu coğrafya, 1820’lerden 1870’e dek irili ufaklı üç binin üzerinde köylü ayaklanmasına tanık olmuştur ve sadece 1825-1654 arasında toprak sahiplerine ve devlet görevlilerine karşı 144 başarılı, 75 başarısız suikast gerçekleştirilmiştir. Yani Narodnik gelenek bir boşlukta gelişmemiş, belli bir zemin üzerine oturmuştur.

Şüphesiz Narodnizmin bütün öyküsünü bu yazı çerçevesinde özetlemek oldukça zordur, zaten böyle bir niyetimiz de yok. Ancak, 1800’lerin ikinci yarısından başlayarak 1900’lere kadar bütün Rusya’yı saran, değişikliğe uğramış biçimleriyle 1900’lerde de Rus devrimci hareketinde etkili olmuş olan bu hareket, Rus devriminin stratejik çizgisi ve örgütlenişi üzerinde de reddedilemez bir etkiye sahiptir. İlk bakışta belki çelişkili gibi görünebilir ama Rus Marksizmi, başından beri çatışma içinde olduğu bu akımdan da esinlenmiş, kendi devrimci çizgisini sadece Avrupa’nın klasik Marksist ekolüne dayandırmamıştır.

Bu dönemde kimileri Marksist terminolojideki klasik feodal toplum-kapitalist toplum-sosyalizm sıralamasını papağan gibi tekrarlayarak kapitalizmin gelişimini ve burjuva devrimini -sosyalizmin zamanı gelsin diye- beklerken, başkaları dağınık ve merkezsiz bir kendiliğindenciliği göklere çıkarırken Lenin, tarihin devrimci irade ile zorlanabileceği konusunda tam bir fikir açıklığına sahiptir ve bunun manivelası olarak da çelik bir çekirdek etrafında örülmüş parti örgütünü ortaya koymaktadır. Daha sonraları bu düşünce ve pratik, Narodnizmin gevezeliğe dönüşmüş biçimlerine olduğu kadar legal-marksizme ve bütün diğer sağcı akımlara karşı mücadele içinde çelikleşecek, Emeğin Kurtuluşu grubundan başlayarak Bolşevik yapılanmaya kadar varacaktır. Bütün bu süreç boyunca işçi sınıfına ve kitlelere dayanan hareket ve bu hareketin çelik bir çekirdek tarafından yönlendirilmesi fikri Lenin’de berrak ve açıktır. Bu yüzdendir ki, Troçki’nin anılarında aktardığı gibi Avrupa’daki sosyalistler Ruslara ve Lenin’e hep belli bir mesafeyle yaklaşmakta ve Lenin’de hep “gizli bir Bakunin” görmektedirler.

B) Rusya ve Devrimci Durum

Bu arada, Rusya büyük bir hızla kıtanın devrimci havzası haline dönüşmektedir.

Dünya kapitalizminin tekelci aşamaya evrilmesi 1800'lerin sonunda artık tamamlanmış, böylece devrimin objektif şartlarının bütün dünyada mevcudiyeti bir gerçeklik haline gelmiş, devrimler çağı açılmıştır. "Zayıf halka", "devrimci durum-milli kriz" gibi tezler belki sürecin erken aşamalarında Lenin tarafından henüz net formülasyonlar haline sokulmamıştır ama pratikte, canlı hayatın içinde yaşanmaktadırlar. Zaten onların teorik tezler haline gelmeleri de bu canlı devrimci pratiğin sonucunda gerçekleşecektir.

Her şeyden önce, 1800'lerin ikinci yarısı Rusya'da kapitalizmin gelişme dönemidir ve bu aynı zamanda işçi hareketinin giderek yükselmesi anlamına gelmektedir. 1861-1869 arasında gerçekleşen 63 grevde 30 bin işçi, 1870-1879 arasındaki 187 grevde 79 bin işçi, 1880-1884 arasındaki 101 grevde 99 bin işçi vardır.

Daha sonraki süreç ise nitel değişiklikler gösterir. 1879'da 100'den fazla işçi çalıştıran işletmeler bütün işletmelerin yüzde 67 iken, 1890'da bu oran yüzde 71'dir. 1890'da varolan sanayi işçilerinin 570 bini 500'den fazla işçi çalıştıran işletmelerdedir ve bu fabrikalar özellikle belli bölgelerde, Avrupa Rusya'sındadır. Bütün bunlar işçi sınıfı içersinde sınıf bilincinin ve toplu davranış geleneklerinin artışına zemin hazırlamaktadır. 1885-1889 arasındaki 221 greve 223 bin işçi katılırken, 1890-1894 arasında 181 greve 170 bin işçi, 1895-1897 arasında ise 568 greve 190 bin işçi katılmaktadır. Ve bunlar henüz başlangıçtır. 1900'lere henüz girilmemiştir; politik genel grevlerin 1905 patlamasına ise daha çok vardır.

Bütün bunlara karşın Rusya'nın devlet yapısı ise en tipik monarşidir. Çarın kişisel varlığıyla tümden bütünleşmiş devlet yapısı, en küçük bir hukuk sistemi ve anayasa, vs. öngörmemekte, bütün kıpırdanmaları ezen koyu bir baskı rejimi hüküm sürmektedir. Sürgün ve kürek cezası yürürlüktedir, Sibirya adeta bir açık hapishane olarak kullanılmaktadır. 1880'lerde Ohrana adını alarak yetkinleştirilen siyasi polis teşkilatı tamamen kendi inisiyatifiyle istediği cezayı uygulayabilen bir terör örgütü konumundadır.

Aynı zamanda bir "halklar hapishanesi" olan Rusya'nın kırları ise korkunç bir yoksulluğun ve açlığın pençesinde kıvranmakta, sık sık patlayan ayaklanmalarla tepkisini ortayla koymaktadır. 1900'lerin başında "Çar Baba" henüz duruma hakimdir; ama "yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istemedikleri" bir durum da alttan alta gelişmektedir.

Böyle bir tablo hüküm sürerken Çarlığın kolay bir zafer ve emperyalist çıkarlar umuduyla girdiği Japon savaşı ise krizin derinleşme noktasıdır. Bu savaş Rusya'nın yüz kızartıcı yenilgisiyle sonuçlandığında, ekonomik ve siyasal çıkmaz artmış, 1904'e doğru kitlesel grevler fırtınası ilk işaretlerini vermiştir. 1904 Temmuzunda İçişleri Bakanı Plevhe'nin öldürülmesi ise baskı rejiminin çaresizliğini açıkça ortaya koyacaktır.

C) Bir Prova Olarak 1905 Devrimi

Kısacası 1905 Ocak ayında Rusya, tipik bir "zayıf halka"dır. Reformlarla baskı tedbirleri arasında gidip gelen Çarlık büyük bir zaaf içindedir; işçi sınıfı başta olmak üzere bütün yönetilenler derin bir hoşnutsuzlukla sarsılmaktadır ve yüz binlerce insan sokağa çıkmaya hazırdır. Ortadaki tablo, Lenin'in daha sonraki tarihlerde maddeler halinde formüle edeceği "devrimci durum" tasvirine tam olarak uygundur.

Yine de 1905 devrimi bütün bunlar hesaplanarak başlatılmış değildir; o, hiç umulmayan bir yerden, polisin "işçileri örgütleme" projesinin bir parçası olan Papaz Gapon'un düzenlediği bir gösteriden gelmiştir. 9 Ocak 1905 Pazar günü barışçıl bir gösteri için bir araya gelen 140 bin işçinin üzerine ateş açarak bini aşkın kişiyi öldüren Çarlık muhafızları artık fitili ateşlemişlerdir. Daha "Kanlı Pazar"ın ertesi günü işçiler silahlanmakta, işçiler ve kazaklar arasında silahlı çatışmalar gerçekleşmekte, Moskova, Riga, Varşova ve Kafkasya'da genel grev dalgaları birbirini izlemektedir. Yalnızca Ocak ayında 400 binden fazla işçi grevdedir; köylü ayaklanmaları dalga dalga yayılmaktadır. 1 Mayıs 1905 ise 200 kentte birden yapılan siyasal grevlerle tarihe geçecektir.

Mayıs-Aralık arası ise tam bir fırtına dönemidir. Varşova'dan Urallara ve Kafkasya'ya kadar her tarafta genel grevler, ayaklanmalar birbirini izlemekte, bütün bunlara ilkbahar-yaz aylarında köylü ayaklanmaları eklenmekte ve nihayet sonunda devrim Odesa'daki Potemkin Zırhlısı ayaklanmasıyla Çarlık ordusunu da parçalamaktadır. Bu aşamada Çarlığın verdiği Duma Seçimleri tavizi de Bolşevikler tarafından reddedilmiş, seçimler boykot edilerek silahlı ayaklanma çağrısı yapılmıştır.

En önemlisi de bu süreçte, tarihte ilk kez "Sovyet" adı altında işçi sınıfının politik yönetim organlarını keşfedilmiştir. Grevleri yönetmek için oluşturulan örgütlerin giderek politik organlar haline dönüşmesi, Rus devriminin geleceği açısından muazzam bir kazanım olmuştur. Ekim 1905'te toplanan Petersburg, Moskova, Odesa, vb. Sovyetleri, belli sayıda işçiye bir delege esasıyla bizzat işçiler tarafından seçilmiş ve iktidar organları olarak Komün deneyimini taçlandırmışlardır.

Öte yandan, bilindiği gibi 1905'e doğru gelen süreç RSDİP için de bir arınma ve çelikleşme sürecidir. 1905'te RSDİP artık kendiliğindenci görüşlerle hesaplaşarak ayrışmış bir Bolşevik örgüttür. Aynı Bolşevik örgüt, demokratik devrimdeki iki ayrı taktik konusundaki sorunları da büyük ölçüde çözmüş ve "burjuva devrimini bekleme" taktiği ile köprülerini atmıştır. Ancak, parti henüz bu çaptaki olaylara önderlik etmekte yetersiz ve zayıftır; yeni duruma uyum sağlamakta zorlanmaktadır; henüz yurtdışında bulunan Lenin'in çağrıları adeta çığlık gibidir:

"Altı aydan fazla bir süredir bombalardan söz edildiğini ve hala tek bir bombanın bile imal edilmediğini dehşetle, sözcüğün tam anlamıyla dehşetle görüyorum. (…) Gençliğe gidin. Her yerde, öğrenciler arasında olduğu gibi özellikle işçiler arasında da hemen mücadele grupları kurun. Üç kişiden on kişiye, otuz kişiye kadar bu birlikler vakit geçirmeksizin kurulmalı, tabanca, bıçak, yangın çıkarmak için gaza batırılmış bez parçalarıyla elden geldiğince iyi silahlanmalıdırlar. (…) Formalitelerden vazgeçin, tanrı aşkına bütün şemaları bir yana bırakın, bütün o 'işlevleri', 'hakları' ve 'ayrıcalıkları' cehennemin dibine gönderin!" (Lenin'den Anılar)

Bütün bu yetersizliklere karşın, Bolşevikler süreçte etkindirler. Aylar süren genel grevler, yüzlerce yeni Bolşevik örgütünün kurulması, sonbahar boyunca süren asker ayaklanmaları ve gösterileri, büyük ölçüde onların başarısıdır. Kasım'da Petersburg Sovyeti'nin ezilmesinden sonra ise silahlı ayaklanma çağrısı daha belirgindir. 7 Aralık'ta başlayan Moskova genel grevi, üç gün sonra silahlı ayaklanmaya dönüşecek, ancak donanımsızlıktan ötürü bir süre sonra yenilecektir.

Aralık 1905 ve Ocak 1906 birçok kentte silahlı ayaklanmalar dönemidir ve bazı kentlerde iktidar Sovyetler tarafından kısa süreli olarak ele geçirilmiştir. Ancak artık bir dönüm noktası aşılmıştır. İşçi sınıfının canlılığı çok sonraları bile sona ermiş değildir, 1906 sonbaharında hala büyük köylü hareketleri ve asker ayaklanmaları sürmektedir; hatta bir anlamda devrim süreci 1907 ortalarına dek devam etmiştir ama artık gericilik kendisini toparlamakta ve duruma hakim olmaktadır. Buna karşın devrimci güçlerin yetersizlikleri de açığa çıkmıştır.

1907 yazından itibaren ise Rusya artık, koyu bir gericilik ve baskı dalgasının altındadır. Devrim, bir prova yapmış ve geri çekilmiştir; ama ayaklanmaya ilişkin bütün deneyimleri belleğine kaydederek…

Birkaç yıl sonra, 1908'de şöyle yazıyordu Lenin: "Bekleyin biraz. 1905 gene gelecek. İşte işçilerin görüşü bu. O mücadele yılı, onlar için, bir ne yapmalı örneği sağladı. Aydınlara ve dönek küçük burjuvalara göre o bir "delilik yılı", bir ne yapmamalı örneğiydi. İşçi sınıfına göre bu devrim deneyinin eleştirilip, değiştirilip kabul edilmesi, Kasım grevi mücadelesinin ve Aralıktaki silahlı çarpışmanın daha geniş, daha toplu, daha bilinçli olması için o zamanki mücadele yöntemlerinin daha başarılı olarak nasıl uygulanacağını öğrenmekten ibaret olmalıdır." (1905 Devriminde Silahlı Mücadele)

D) Bir Devrimin Dersleri ve Ayaklanma Stratejisinin Temelleri

"1905 gene gelecek…"

Yenilgiye uğramış olmasına karşın bu devrimi son derece önemli kılan şey, işte tam da bu cümledir… Gerçekten de 1905, sık sık belirtildiği gibi bir "prova" olarak tarihe geçmiş, Rus devrimi gelecekte kullanacağı deneyimlerin büyük çoğunluğunu bu birkaç yılda edinmiştir. Zaten gelecekteki büyük devrimin kadrolarının da hayli önemli bir bölümü, 1905'te partiye üye olanlardır.

1848 ya da Komün deneyimlerinden farklı olarak bu devrimci girişim, çok sayıda aracın birlikte kullanıldığı komplike bir eylem olarak, daha sonraları "ayaklanma stratejisi" olarak bilinecek olan stratejik çizginin en temel koordinatlarının ve derslerinin ortaya konulduğu bir harekettir. Gerçi, en genel anlamıyla klasik halk ayaklanması yukarıda anlattığımız gibi yüzlerce yıldır ezilenlerin gündemindedir ama 1905'in yeri yine de başkadır. 1905, bir "ayaklanma" laboratuarıdır ve onun asıl anlamı 1917 ile birlikte düşünüldüğünde ortaya çıkmaktadır.

1- Her şeyden önce 1905, bir partinin, devrimci durumu sezmek ve hızla hareket ederek bu duruma uyum sağlamak konusundaki esnekliğinin hayati önemini ortaya koymuştur, ki bu

ayaklanma stratejisinin en kritik sorunudur. Çünkü devrimci durum, milli kriz, kendi başına devrime yol açan bir olgu değildir; ancak devrimci iradenin hazır olması halinde böyle bir devrim aşamasına ulaşılabilmektedir.

Ve Lenin, 1905 olaylarında bizzat Bolşeviklerin de bu konuda başarılı oldukları kanısında değildir. "9 Ocak 1905, proletaryanın devrimci enerjisinin dev potansiyelini ve sosyal-demokratların örgütünün bütün yetersizliğini gözler önüne sermiştir" (Lenin'den Anılar) derken açıkça kastettiği budur. Ve bu yetersizlik yalnızca teknik ya da askeri alanda değildir; parti ve devrimci örgütler devrimci durumu kestirme ve hazırlanma noktasında da yetersiz kalmışlardır.

Lenin'deki daha ayrıntılı bir tanımlama şöyledir: "Devrim dönemleri, barış içinde evrim denen dönemlerden, yani iktisadi koşulların derin buhranlar ve güçlü kitle hareketleri doğurmadığı dönemlerden, kesinlikle şu bakımdan ayrılır: Devrim dönemlerinde mücadele biçimleri kaçınılmaz olarak daha çok çeşitlidir ve kitlelerin doğrudan doğruya devrimci çarpışmaları, önderlerin millet meclislerinde, basında vb. giriştikleri propaganda ve ajitasyon hareketlerinden daha üstündür. Bunun için, devrim dönemlerini değerlendirmede, mücadelenin biçimlerini çözümlemeden yalnız çeşitli sınıfların faaliyet çizgisini tanımlamaya kalkarsak, tartışmamız bilimsel anlamda eksik ve diyalektik dışı olur (…)"

Bu tanımlamalar doğrultusunda Moskova ayaklanmasını değerlendiren Lenin, "örgütler hareketin büyüyüp genişlemesine ayak uydurmayı başaramadılar" diyor ve şöyle devam ediyordu: "İşçi sınıfı mücadelenin nesnel koşullarındaki değişikliği ve grevden ayaklanmaya geçiş ihtiyacını, kendi önderlerinden daha çabuk anladı. Her zaman olageldiği gibi uygulama teorinin önüne geçti. Sakin bir grev ve gösteriler, artık işçileri tatmin etmemeye başladı; şöyle sordular: Bundan sonra ne yapmalı?" (Moskova Ayaklanmasından Çıkan Dersler)

Aslında Lenin, devrimin ve ayaklanmanın tümüyle planlanmasının olanaksızlığını ve olayların bir parça teorinin önüne geçmesinin kaçınılmazlığını teslim etmektedir; onun asıl eksiklik olarak nitelediği şey, partinin duruma uymakta gösterdiği yavaşlık ve yetersizliktir. "Barikatlar kurulması talimatı mahallelere gelmeden çok önce, zaten şehrin merkezinde barikatlar kurulmuştu. Yığınla işçi çalıştı bunlarda; ama bu bile onları tatmin etmiyordu; bilmek istiyorlardı: bundan sonra ne yapmalı? Etkin çareler istiyorlardı. Aralık ayında biz, Sosyal Demokrat işçi sınıfı önderleri, birliklerini akıl almaz bir biçimde yayıp, çoğunun savaşa etkin olarak katılmamasına sebep olan bir başkomutan gibiydik. Kitleler kararlı ve cesur bir kitle hareketi için talimat bekliyorlardı ama alamadılar." (age)

Sonuç olarak devrimci parti, Engels'in tanımladığı "yavaş giden propaganda çalışması ve parlamenter eylem" aşamasının nerede bittiğini, savaş borularının ne zaman çaldığını zamanında ve doğru olarak sezmekle yükümlüdür. 1905, bunun olumsuz yönden kanıtlandığı bir süreç olmuştur.

2- Öte yandan 1905, Engels'in 1848 devrimlerinden çıkardığı derslerin bir kez daha -zaman zaman olumlu, zaman zaman olumsuz biçimde- kanıtlandığı bir süreçtir. Önce ayaklanıp sonra da kendisini barikatların arkasına hapseden klasik biçimin geçersizliği, ayaklanmanın "sonuna kadar gidilmesi gereken kesin bir eylem" olarak ele alınmasının zorunluluğu, bunlardan en önemlisidir. Lenin bu konuda son derece dürüst ve açık sözlüdür: "Aralık

olayları Marx'ın derin önermelerinden başka birini, oportünistlerin unuttuğu bir önermeyi de doğrular: Ayaklanma bir sanattır ve bu sanatın başlıca kuralı müthiş cüretli ve dönmemecesine kararlı bir saldırıcı olmaktır. Yeterince sindirememişiz bu gerçeği. Bu sanatı, bu her ne pahasına olursa olsun saldırma kuralını, ne biz öğrenmişiz yeterince, ne de kitlelere öğretmişiz. Bütün gücümüzle bu kusurumuzu gidermeye çalışmalıyız. Siyasal sloganlar sorununda taraf tutmak yetmez; ayrıca bir silahlı ayaklanma sorununda da taraf tutmak gerekir.

Buna karşı olanlar, buna hazır olmayanlar, gözünün yaşına bakmadan devrimi destekleyenler arasından atılmalı, tasını tarağını yüklenip devrim düşmanlarının, hainlerin, korkakların yanına gönderilmelidir; çünkü olayların baskısının ve çarpışma koşullarının bizi, dostu düşmandan ayırmak için, bu ilkeye göre davranmaya zor1ayacağı günler yakındır. Sakin ve durgun olun demeyelim; askerler bize "gelsin" diye "beklemeyelim". Hayır! Atak, yıkıcı, silahlı bir saldırı gerektiğini, böyle zamanlarda düşmana komuta eden kişilerin yok edilmesi gerektiğini, kararsız askerleri elde etmek için daha canlı bir savaş gerektiğini, evlerin damlarından bağırmalıyız." (age)

Daha devrim sürerken söylenen bu sözler, aynı zamanda ayaklanma stratejisinin en temel kuralını, sonuna kadar gitme ilkesini vurgulamaktadır.

"Kitleler silahlı, kanlı, korkunç bir çarpışmaya gireceklerini bilmeli. Ölümü hor görmeliler ve zafere güvenmeliler. Düşmana şiddetle, canla başla saldırmalılar; "savunma yok, saldır" olmalı kitlelerin sloganı; ödevleri düşmanı amansızca yok etmek olacak; çarpışmanın örgütü hareketli ve esnek olacak; askerler arasındaki kararsız öğelerin bu yana etkin olarak katılması sağlanacak." (age)

İşte Lenin'in sonuna kadar gitme düşüncesi bu ölçüde nettir.

3- Ama nasıl ve hangi askeri örgütlenmeyle?

Moskova'da barışçıl gösterilerden ayaklanmaya geçildiğinde, devrimci güçler bir kez daha Engels'in vaktiyle geçersizliğini ilan ettiği taktik ve örgütlenme içindedirler. Adeta saldırı amaçlı değil, savunma amaçlı bir ayaklanmadır bu. Barikatlar kurulmuştur ama 10 mil uzunluğunda bir savunma hattında 200 tabanca ve av tüfeği vardır; onların ardında ise sopa ve demir çubuklarla bekleyen bir kalabalık ve nihayet en geride, düşenlerin silahını almak için bekleyen binlerce silahsız işçi… 100 bin kişilik Dubasov kuvvetine karşı durum budur.

"Moskova olaylarından alınacak üçüncü ders" diyor Lenin, "bir ayaklanma için kuvvetlerin örgütlenişi ve taktikle ilgilidir. Askeri taktiğin dayandığı şey askeri tekniktir. Bu basit gerçeği Engels ortaya attı ve bütün Marksistlere kabul ettirdi. Askeri teknik bugünlerde ondokuzuncu yüzyılın ortalarında olduğu gibi değildir. Toplara karşı insan kalabalıklarıyla yürümek, barikatları tabancalarla savunmak delilik olur." (age)

Lenin'in buradan giderek vardığı nokta, kent ayaklanmasında gerilla birliklerinin ve silahlı işçi müfrezelerinin olağanüstü önemidir. Daha devrimin sıcaklığı sürerken uzun bir makalesini gerilla savaşına ayıran ve bu konudaki bütün önyargılara ve burun kıvırmalara karşı çıkan

Lenin, “Devrimci ordu gereklidir, çünkü büyük tarihsel sorunlar ancak kuvvet kullanarak çözülebilir, çağdaş çarpışmada da kuvvet örgütü demek askeri örgüt demektir” vurgusunu özenle yapmaktadır.

Lenin’in önerdiği şey, durağan bir taktik değil, hareketli gerilla birliklerinin yüzlerce kez artırılmasıdır. “Bu taktikler gerilla savaşı taktikleridir” diyor Lenin: “Böyle bir taktik için gereken örgüt, çok küçük ve hareketli birliklerdir; on kişilik, üç kişilik, hatta iki kişilik birlikler. Şimdilerde beş ya da üç kişilik birliklerden söz edilince, burun kıvıran Sosyal Demokratlara rastlıyoruz. Alay etmek, çağdaş askeri tekniğin getirdiği koşullar altındaki sokak çarpışmasının ortaya çıkardığı yeni taktik ve örgüt sorununu bilmezlikten gelişin ucuz bir yoludur. Moskova ayaklanmasının hikayesini iyice bir inceleyin beyler, “beş kişilik birlikler” ile “yeni barikat taktiği” sorunu arasında nasıl bir bağlantı olduğunu göreceksiniz. Moskova bu taktikleri ilerletti, ama onları gerçekten büyük çapta, bir kitle çapında, uygulamaya yetecek kadar geliştirmeyi başaramadı. Gönüllü çarpışma takımları çok azdı, atak saldırı sloganı işçi kitlelerine verilmedi ve onlar bunu uygulamadılar; gerilla müfrezeleri nitelik bakımından birbirinin aynıydı, silahları ve yöntemleri yetersizdi, kalabalığa önderlik etme yetenekleri hemen hiç gelişmemişti.” (Gerilla Savaşı Üzerine)

Parti, 1905 devrimi boyunca bu yeni mücadele ve örgütlenme biçimlerine geçişte ciddi biçimde zorlanmaktadır. Klasik -ve kolaycı- barikat taktiklerine alışmış parti örgütleri, “her namuslu işçiyi” müfrezelerde örgütlemekte yetersizdirler. Gerillanın “sınıf ahlakını bozucu” bir yanının olduğu ise sadece Menşeviklerde değil, Bolşevik cenahta da yaygın bir önyargıdır.

1905’in somut dersleri üzerinden konuşan Lenin bu konuda çok nettir. Öteden beri Avrupalı sosyalistler ve onların uzantısı olan Menşeviklerle mücadele biçimleri konusunda çatışma içinde olan ve onlar tarafından hep “gizli terörist” olarak görülen Lenin, ilk kez 1905’ten sonra, büyük bir cesaretle ve son derece açık biçimde Marksistlerin bütün mücadele biçimlerini önyargısız olarak ele almaları gereğini ortaya koymuş ve bir anlamda tartışmayı noktalamıştır: “Marksizm, mevcut toplumsal durum değiştikçe, kaçınılmaz olarak bu döneme katılanlarca bilinmeyen yeni mücadele biçimlerinin doğacağını kabul ederek, yalnızca o anda mümkün ve var olan mücadele biçimleriyle kendini hiçbir koşul altında sınırlamaz.” (Gerilla Savaşı Üzerine) Olağanüstü bir diyalektik çözümleme örneği olan bu makale, Bolşevik safları bile sarsan bir netlik ve keskinliğe sahiptir; meseleyi bütün açıklığıyla ortaya koyar, içi boş, sözde “ahlaki kaygıları” yerden yere vurur ve banka kamulaştırmalarından suikastlara kadar uzanan bütün devrimci eylemleri savunur: “Sosyal-demokratların gururla ve böbürlenerek, ‘biz, anarşist, hırsız, soyguncu değiliz, biz bunların çok üstündeyiz, gerilla savaşını kabul etmiyoruz’ dediklerini görünce kendime soruyorum: Bu adamlar ne söylediklerinin farkındalar mı?” (age)

Dahası Lenin, gazetelerinin her sayısında “yok edilmesi gereken casusların” listesini yayınlayan Litvanya sosyal-demokratlarını bile -o dönemde böyle şeyler “vahşet” çığlıklarıyla karşılansa da- açıkça savunur. Gerilla savaşının moral bozuculuğu, disiplinsiz oluşu üzerine yapılan bütün eleştirileri ise tek bir cümleyle yanıtlar aslında: Partinin denetimindeki hiçbir savaş biçimi sakıncalı değildir! “Eski Rus terörizmi, aydın komplocunun işi idi; bugün, genel bir kural olarak, gerilla savaşı, işçi savaşçılarca, ya da doğrudan doğruya işsiz işçilerce verilmektedir” demektedir Lenin.

Ve en önemlisi Lenin, asıl tuzu kuru solcuların önerdiği şekilciliğin devrimci safları çürüttüğü kanısındadır. Daha 4 Şubatta yazdığı bir mektupta bizzat kendi yoldaşlarına, "Hiyerarşik komiteleri bir kenara bırakıp yüzlerce ve yüzlerce merkezcik kurunuz. Şimdi savaş zamanı. Aksi takdirde, üzerinize vurulmuş resmi parti mührünüzle birlikte, komite üyeciklerinize tanınan şerefinizle beraber küflenip öleceksiniz" diyecek kadar nettir bu konuda.

4- 1905 derslerinin en önemlilerinden bir diğeri ise, aslında her devrimin sorunu olan düşman kampı parçalama sorunudur.

Evet, Marks'ın bir zamanlar dahice bir sezgiyle belirlemiş olduğu gibi, "Devrim, kuvvetli ve birleşmiş bir karşı devrim doğurarak ilerler, yani düşmanı daha aşırı savunma çarelerine başvurmaya ve bu yolda daha güçlü saldırı araçları bulmaya zorlar" ama öte yandan bir stratejik çizgi olarak ayaklanma, düşman kampı parçalayan, karşı-devrimci güçleri, en çok da askerleri yeniden saf tutmaya zorlayan bir eylemdir. Aslında bu, bir anlamda her devrimin en temel sorunlarından biridir.

Şimdi, 2000'li yılların tablosu içersinden baktığımızda elbette böylesi parçalanmaları hayal etmek zor gibidir; ama bu, devrimin diyalektiğini hesaplamayan dar bir görüş olur. Devrim, her zaman ve her koşulda düşman gücü daraltan, tecrit eden ve onu bir yandan en vahşi karşı-devrimci fraksiyonların arkasında birleştirirken diğer yandan da parçalayan, buna karşın devrimci cepheyi ise genişleten bir süreçtir. Şöyle ya da böyle, her devrimci süreç, karşı-devrimin baskı aygıtı içersinde sarsıntılar yaratır, mevcut egemen gücün durumu umutsuzlaştıkça da orada saf değiştirmeler ortaya çıkar.

Lenin, bu konudaki sağcı anlayışı da keskin biçimde eleştirir ve harekete geçmek için askerlerin saf değiştirmesini bekleyen mantığı yerden yere vurur: "Bu son nokta üstüne partimizin sağ kanadında pek çok taraftarı olan bir görüş egemendir. Çağdaş askeri birliklerle çarpışmanın imkansız olduğu iddia edilir ve 'askerler devrimden yana çekilmelidir' denir. Devrim genişleyip kitlelere inmezse ve askerleri etkisi altına almazsa önemli bir çarpışma sorunu olamaz elbet. Askerler arasında çalışmamız gerektiği söz götürmez bir gerçektir. Ama onların kandırılarak ya da kendileri inanarak, bir çırpıda bizden yana geçeceklerini hayal edemeyiz."

Lenin, böyle bir saf değiştirmenin muazzam önemine inanmaktadır, nitekim daha sonra 1917'de devrimi sırtında taşıyan güçler de askerler olmuştur; ancak o bunun kendiliğinden değil, mücadele içinde gerçekleşeceği kanısındadır. O, 1905 ayaklanmasının bu konuda "yaya kaldığı" ve başarısız olduğu kanısındadır. Ama bunun yöntemi konusunda sağcılarla hemfikir değildir. "Şimdiye dek ordu içinde çalışmıştık ama, bundan böyle, askerleri, kafalarıyla "kazanmak" için çabalarımızı kat kat artıracağız. Ancak, bir ayaklanma anında askerleri elde etmek için bedensel bir savaş da gerektiğini unutursak, zavallı bilgiçler olup çıkarız."

Bedensel savaş… Yani bildiğimiz savaş… Bir ayaklanma, ancak bu yoldan askerleri kazanabilir der Lenin ve tek tek örnekler vererek işçilerin askerleri "kazandığı" ama onları yeniden aldatmak isteyen güçlere anında saldırıyla karşılık vermediği için "kaybettiği" durumları anlatır. Sonuç olarak 1905, doğru bir ayaklanma stratejisinin karşı-devrimin güçlerini

parçalayıp bir bölümünü kendi saflarına katma, bir bölümünü de tarafsızlaştırma konusunda ciddi dersler vermiştir; ki daha sonraları bu dersler 1917 sürecine rehberlik edecektir.

5- 1905 devriminin ortaya çıkardığı bir başka olgu da, 1917'de kilit bir rol oynayacak olan Sovyet örgütlenmesidir.

Aslında bir anlamda bu tür bir ikinci/alternatif iktidar mekanizması, ne sadece Rusya'ya özgüdür, ne de sadece ayaklanma stratejisinin bir öğesidir. Evet, Sovyet Kongresi, Şubat 1917 sürecinin özgün bir olgusu olarak ortaya çıkmıştır ama aslında her devrimci girişim, şu ya da bu şekilde devrimci gücün alternatif bir iktidar ilişkisini ortaya koyup açıkça onun arkasında durmasını beraberinde getirir. Bu ikinci iktidar, emekçi kitleleri içine çağıran, diğer güçleri ise çöken mevcut iktidar mekanizması ile kendisi arasında tercih yapmaya zorlayan bir organdır. Örneğin Komün'de böyle bir "ikili iktidar" durumu vardır; ama ondan önceki köle ve köylü isyanlarında da hemen her zaman ayaklanmacılar, yukarıda anlattığımız gibi bir bölgede, bir kentte, vb. mutlaka kendi kurallarını ve kendi amaçladıkları düzeni az çok uygulamaya koydukları bir iktidar alanı, bir mekanizma yaratmışlardır.

Ekim sonrasındaki deneyimlerde de, örneğin Çin halk savaşında benzer bir durum "kurtarılmış bölgeler" şeklinde ortaya çıkmıştır. Başka bazı ülkelerde de "sürgünde hükümet/sürgünde parlamento" deneyimleri yaşanmıştır ya da daha zayıf örnekler olarak bugün devrimci iktidar hedeflemeyen Latin Amerika toplumsal hareketlerinde böyle alanlar görülmektedir, vb… Muhtemelen ülkemiz devriminde de benzeri bir iktidar alanı, kendine özgü biçimlerde ortaya çıkacaktır. Bu bir devrimin genel kuralı gibidir; çünkü her devrimci güç, sürecinin belli bir aşamasında kitlelere "artık eski devlet iktidarına değil şu iktidara, onun meşruiyetine bağlanın" çağrısı yapmak zorundadır.

1905 sürecinde işçi sınıfının basit grev komitelerinden yola çıkarak yarattığı Sovyet olgusu da işte böyle bir olgudur. Devrim sırasında kendiliğinden ortaya çıkan ve belli bir temsil esasına göre işçilerin politik iradesini yansıtan bu mekanizma Lenin'in hemen dikkatini çekmiş, 1917 sürecinde aynı iktidar biçimi yeniden ortaya çıktığında ise bu olgunun Paris Komünü ile derin bağlarını kurarak "bütün iktidar Sovyetlere" sloganını öne sürmüştür. Lenin'in büyük bir siyasi öngörü ile keşfettiği şey, işçilerin ve bütün halkın iradesini bu yeni iktidar biçimi ile gerici iktidarın karşısına dikmenin önemidir. Ama hepsi bu kadar değil, Lenin, Sovyet örgütlenmesinde yalnızca bir ayaklanma aracını değil, bir yönetme aracını, proletarya diktatörlüğünün özgün bir biçimini keşfetmiştir.

6- Öte yandan aynı süreç, kitle hareketi ve öncü parti açısından ayaklanmanın nasıl bir meşruiyet ve açığa çıkma dönemi olduğunu da göstermiştir. Krupskaya anılarında 1905 yenilgisi sonrasını anlatırken "yeniden yeraltına geçip illegal örgüt ağını ördük" dediğinde dili sürçmüş değildir. Gerçekten de, solda en sık rastlanan yanılgı, koşullar çok sert olduğu için ayaklanma dönemlerinin en katı illegalite ve kapalılık dönemleri olduğudur. Oysa tam tersine, ayaklanma dönemi, kitle hareketinin ve partinin en çok meşrulaştığı, kendisini en çok açığa çıkararak ön safa koyduğu bir dönemdir. Özel olarak ayaklanma stratejisinin en temel öğelerinden biri de partinin bütün örgütleri ve güçleriyle öne atılması, Lenin'in deyimiyle "eli silah tutan her namuslu işçinin" silahlı birliklere dahil edilmesi, ayaklanmanın kenardan-

köşeden değil, bizzat kitlelerin içinden, sokakta yönetilmesidir. Sokakta yönetilmeyen, yöneticileri en ön safta dövüşmeyen bir ayaklanmanın hiçbir şansı yoktur. Bu kesin ilke, gelecekte, başka devimci stratejilerde de kendine özgü biçimlerde ortaya çıkacak, devrimci sosyalist örgütlenme biçiminde de görüldüğü gibi politik öncülük ile pratik öncülük arasında özgün ilişkiler kurulacaktır.

7- Ve nihayet, hem bir ders, hem de bir uyarı: Devrim, bir bilgisayar oyunu ya da "hakem nezaretinde" yapılan bir spor karşılaşması değildir! Devrim ve karşı-devrim cephelerinde yer alan herkesin ne istediğini gayet iyi bildiği, herkesin olgun ve bilinçli olduğu bir ayaklanmaya bugüne kadar rastlanılmadığı gibi bundan sonra da rastlanılmayacaktır.

Lenin, İrlanda ayaklanmasını küçümseyenleri eleştirirken onlarla acımasızca alay eder: "Demek bir yerde bir ordu dizilecek ve 'biz sosyalizmden yanayız' diyecek, başka bir yerde bir başkası da 'biz emperyalizmden yanayız' diyecek ve bunun adı toplumsal devrim olacak!" Ve sonra, alayını şu sözlerle sürdürür: "Salt bir toplumsal devrim bekleyenlerin ömrü, bunu görmeye yetmeyecektir. Böyle biri, devrimin ne olduğunu anlamadan devrime sözle bağlı demektir. 1905 Rus devrimi, burjuva demokratik devrimidir. Çarpışmalara halkın bütün hoşnutsuz sınıfları, grupları, öğeleri katıldı. Bunların arasında, en kaba önyargılarla, belirsiz ve acayip mücadele amaçlarıyla dolu kitleler vardı; Japonlardan para alan küçük gruplar vardı; karaborsacılar, serüvenciler vb. vardı. Ama nesnel olarak, kitle hareketi Çarlığın belini kırıyor ve demokrasi yolunu açıyordu; bu yüzden sınıf bilincine varmış işçiler önderlik etti ona."

"Avrupa'da, sosyalist devrim, baskı altındaki ve hoşnutsuz çeşitli öğelerin katılacağı bir kitle mücadelesi patlamadan olamaz. Küçük burjuvaların ve gelişmemiş işçilerin bazı bölümleri katılacaktır buna, böyle bir katılma olmadan kitle mücadelesi imkansızdır, bunsuz da hiçbir devrim olamaz; bunların önyargılarını, gerici hayallerini, güçsüzlüklerini, yanlışlarını bu harekete sokmalarından kaçınılamaz. Ama nesnel olarak bunlar sermayeye saldıracaklardır. Bu nesnel gerçeği bilen devrimin sınıf bilincine varmış öncüsü, ileri işçiler, değişik ruhlu, düzensiz, dağınık bir kitle mücadelesini birleştirip yönetmeyi başaracak, iktidarı alacak, bankaları ele geçirecek, herkesin nefret ettiği (ayrı ayrı nedenlerle) tröstleri dağıtacak ve tümüyle burjuva sınıfının yıkılıp sosyalizmin zaferinin sağlanmasında gerekli başka diktatörce tedbirleri alacaktır; gene de, bütün bunlara karşın, sosyalizm kendini küçük burjuva tortularından çabucak 'arıtamayacaktır'."

Ders ve uyarı yeterince açık: Devrim, ayaklanma, çeşitli güçlerin mevcut düzene karşı harekete geçtiği, ama amaçlarını ve programını yeterince netleştirmiş olanların önderlik ederek sonuca ulaştırdığı bir toplumsal eylemdir. Bu, yalnızca ayaklanma stratejisi için değil, gerilla ve halk savaşı deneyimleri için de geçerlidir; bütün bu deneyimlerin hiçbirinde meydan muharebelerinde olduğu gibi ordular orduları yenmez, şu ya da bu biçim altında örgütlenmiş olan halk kitleleri düzeni yener. Devrim budur.

***

Sonuç olarak 1905 deneyimi üzerine söylenebilecekleri en özlü biçimde Lenin söylemektedir:

“1905 Aralık mücadelesi, askeri tekniğin ve örgütlenişin çağdaş koşullarıyla yürütülen silahlı ayaklanmanın zafer kazanabileceğini ispatladı. Aralık mücadelesinin sonucu olarak bütün uluslararası işçi hareketi, gelecek işçi sınıfı devriminde buna benzer mücadele biçimleri olasılığını bundan böyle hesaba katmalıdır.”

Gerçekten de 1917 Şubat ve Ekim’i, tam da bu derslerin üzerine yükselecektir…

E) “Prova”dan Gerçek Gösteriye: Şubat Devrimi

1- Devrimci Durumun Gelişmesi

Uzun gericilik yılları ve sabırlı çalışma dönemleri arasından geçerek 1917’ye geldiğimizde, aslında Rusya’nın durumu en azından bir açıdan 1905’e benzemektedir. 1905, Çarlığın hesapsızca atılıp hezimete uğradığı Japon savaşının sonuçlarından biridir; 1917 ise bu kez daha büyük bir emperyalist savaş macerasının yarattığı çöküntüye karakterize olmuştur.

Lenin’in I. Paylaşım Savaşı için Ekim Devrimi’nin ardındaki “gerçek rejisör” demesi boşuna değildir. Gerçekten de savaş, daha kaybedilmeden önce de Rusya için büyük bir çöküntü anlamına gelmişti. 1908-1913 arasında yüzde 30 büyüyen Rus ekonomisinin bu havası zaten büyük ölçüde askeri alana bağlıydı. Savaş başladığında ve ilk ateşli yıllar geçtiğinde ise ekonomi tamamen savaşa endekslenmiş ve kitlelerin temel gereksinimleri alanı neredeyse çökmüş durumdaydı. Yüzbinlerce genç askere alındığı halde işçi sınıfının sayısı 18 milyon bulmuştu ama ücretlerin düzeyi ancak 1917’ye dek belli bir denge sağlayabilmişti. Cephelerde işler kötüye gittikçe kaybeden ise hep işçi sınıfı oluyordu. 1917 Şubat’ında Petersburg’ta ne ekmek ne de kömür vardır artık ve buna karşın şımarık zenginlerin gece eğlenceleri dillere destandır.

1914 ile 1917 Şubat ayı arasındaki işçi sınıfı hareketinin tablosu çok ilginçtir ve tam da Lenin’in daha önceki bölümlerde aktardığımız “devrimci durum” tanımına uymaktadır. 1914’ten başlayarak “siyasal grev sayısı” ile “ekonomik grev” sayısı her yıl birincinin lehine olarak artmış ve nihayet 1917’nin ilk aylarında siyasal grevlerin bütün grevlere oranı yüzde 85’e ulaşmıştır. Siyasal grevlere katılanların sayısı ise aynı yıl 500 bine yakındır. Yani Lenin’in devrimci durumu tarif ederken “kitle hareketindeki olağanüstü artış” dediği olgu tamamen yürürlüktedir. Diğer yandan yönetenler için de artık “eskisi gibi yönetememe” söz konusudur. Saray darbeleri, iç hesaplaşmalar, Rasputin gibi meczupların önce yükselmeleri sonra öldürülmeleri, vs. vs… Tam bir bunalım ortamı yaşanmaktaydı; öyle ki, Çar’ın bakanlarından Krivoşin yaşanan kaosu “öyle bir düzensizlik var ki, insan kendini tımarhanede sanıyor” sözleriyle anlatıyordu. Kendi ifadesiyle Çar, “yarın bakanlarının kimler olacağını akşamdan bilemediğinden onlarla nasıl bir çalışma düzeni kuracağını da bilemez” durumdaydı. Petersburg polisi raporunda bu kez olacakların yanında 1905 ayaklanmasının “çocuk oyuncağı gibi kalacağı” açıkça yazılıyordu.

2- Şubat 1917: İlk Dönemeç

1915 yazında kurulan savaş sanayi komiteleri, başlangıçta çarlığın yürüttüğü emperyalist savaşa toplumsal bir destek sağlama amacını güdüyordu. Özellikle çarlık bürokrasisinin etkisini kırmak ve üretimi artırmak amacıyla çeşitli burjuva çevrelerce desteklenen bu Komitelerin Petersburg şubesinde işçilerin özel bir seksiyon kurma hakları oluştu. Başlangıçtaki savaşı destekleme misyonu nedeniyle Bolşeviklerin boykot ettiği bu organlar, savaşın topluma dayattığı açlık ve sefaletin beraberinde getirdiği doğal bir süreç içinde işçilerin muhalefetini örgütleyen yapılar haline geldiler ve bu evrim süreci içinde Bolşeviklerin desteklediği ve içinde çalışma yürüttüğü yapılar haline geldiler. Çeşitli protestolar örgütleyen ve 1905 devrimindeki Sovyetlere benzemeye başlayan merkezi işçi grubunun üyelerinin 27 Ocak 1917'de tutuklanması varolan huzursuzluğu patlamaya dönüştüren kıvılcım olmuştu.

9 (22) Ocak 1917'de kanlı pazarın yıldönümünde gerçekleşen geleneksel greve her zamankinden fazla olarak 145 bin işçi katıldı, 13 Şubat'ta Viborg'da düzenlenen bir yürüyüşte ise 500 bin işçi vardı. Bunu 14 Şubat Nevski gösterisi geldi. Bölge askeri komitesinin ekmeği karneye bağlama kararının ardından 16 Şubat'ta oluşan kuyruklar, kısa sürede dükkanların yağmasına dönüştü. 1905'te ilk kıvılcımı çakan Putilov fabrikasının işçileri 18 Şubat 1917'de yeniden greve çıktılar ve 21 Şubat'ta 30 bin Putilov işçisi sokağa döküldü. 23 Şubatta kadın işçilerin Uluslararası Kadınlar Günü için yaptıkları grev, olaylar zincirine bir halka olarak eklendi. Diğer işçilerin katılımıyla büyüyen ve giderek siyasal bir içerik kazanan gösteriler 24 Şubat günü de devam etti. Tuttukları köprülerle gösterici işçilerin şehir merkezine girmesini engellemeye çalışan polis, nehirlerin donmuş olmasından dolayı amacına ulaşamıyor, göstericilerle aralarındaki çatışma giderek boyutlanıyordu. 25 Şubatta artık fiilen genel grev başlamıştı.

Bir işçi bölgesi olan Viborg, göstericilerin elindeydi. Öğrencilerin de katıldığı kitle, sokakları ele geçirmiş, polis, karakollardan dışarı çıkamaz hale gelmişti. 26 Şubatta isyan, askeri birliklere sıçradı. İlk isyanları Çara bağlı birliklerce bastırılan askerlerin huzursuzluğu için için kaynamaya devam ediyordu. Öte yandan polis, ağır makineli tüfeklerle işçilerin üzerine ateş açıyor, işçiler ise 40-50 şehit vermelerine rağmen gösterilerine devam ediyorlardı. İşçiler her fırsatta karşılarına çıkan her askere, askeri birliğe amaçlarını, sorunlarını, neden gösteri yaptıklarını anlatarak askerleri yanlarına çekmeye çalışıyorlar ve bu noktada etkili de oluyorlardı. Askerler ise ya halkın yanında isyana katılmak, ya da halka ateş açmak noktasında bir tercih yapmaya doğru durdurulamaz bir akışın içindeydi.

Nihayet 26 Şubat'ı 27'sine bağlayan gece Katerina Kanalı kenarında polisin silahsız işçilere ateş açtığını gören askerler namlularını polise çevirdi ve çatışma başladı. Kışlasına dönmekte olan bu birliğin çağrısıyla askerler arasında isyana katılanlar ve Çar'dan yana tavır alanlar arasında bir çatışma da başlamış oldu. Sayıları 25 bini geçen isyancı askerler 27 Şubat günü kamyonlarla tüm şehri dolaştı, hapishaneler boşaltıldı. Aynı 27 Şubat günü 385 bin işçi genel grevdeydi.

Bu süreç içinde daha 23-25 Şubat'ta çeşitli işçi önderleri ve illegal sendikacıların görüşmeleri başlamış, 24 Şubat'ta kimi fabrikalarda İşçi Sovyetleri için delege seçimleri başlamıştı bile. Hapishanelerin boşaltılmasıyla kurtarılan merkezi işçi grubunun üyelerinin inisiyatifi

devralmasıyla Petersburg Sovyeti'nin kurulması için girişimler de hızlandı. Menşevik Gvozde'nin önderliğindeki işçi grubu, asker ve işçi kitlelerinin eşliğinde, Çar tarafından kapatılmasına rağmen kimi üyelerinin çalışmalarını sürdürdüğü Duma (meclis)'ya gittiler. Burada bazı Menşevik Duma üyeleri ile birlikte İşçi Temsilcileri Sovyeti Geçici Yürütme Komitesi oluşturuldu. Komite Sovyet delegeleri için seçim kararı aldı. Böylece ikili iktidar iyice somutlaşmış oldu: Çarın kapattığı Duma'dan arta kalanların oluşturduğu burjuva Geçici Duma Komitesi'nin oluşturduğu Geçici Hükümet ve işçi ve askerlerin sokaklardaki fiili iktidarının somutlandığı Petersburg Sovyeti…

Nihayet 28 Şubat'ta Çar'a bağlı son birlikler teslim olduğunda, artık tablo böyledir. Bir devrim, fiilen sona ermiş, ikincisi ise mayalanmaktadır…Ama henüz bu kadarı bile, stratejik çizgi bakımından 1848 Avrupa, 1871 Paris, 1905 Rusya'sının ayaklanma deneyimlerinin yetkin bir toplamıdır. Bu kez kitleler, ne barikatların arkasına saklanmışlardır, ne de duraksama göstermektedirler. "Sonuna kadar gitme" tavrı nettir.

F) Ara Çözümlerin Tükendiği Yer: Ekim 1917…

1917 yılının Şubat ve Ekim ayları arası, herhalde proletarya hareketinin siyasi tarihi açısından üzerinde en çok konuşulan, en çok ders çıkarılan dönemidir.

1917 Şubat'ında perde büyük bir karışıklığa doğru açılmıştır… Çarlık yıkılmıştır, ama karmaşa bütün hızıyla sürmektedir. Şubat sonrasında ortaya somut olarak iki irade, hatta iki iktidar çıkmıştır. Biri Kerensky hükümeti, diğeri ise Sovyetler… Hatta bir üçüncü iktidar gücü de taşranın derinliklerinde kanlı bir iç savaşı hazırlamaktadır: Eski Çarlık generalleri…

Aslında Petersburg Sovyeti başlangıçta kendisini bir iktidar organı olarak değil, "devrimci demokrasinin kontrol organı" olarak tanımlamaktadır; ama süreç içersinde her şey değişir. Olaylar büyük bir hızla gelişmekte, süreç içersinde özellikle barış ve toprak konularında en tutarlı tavrı koyan Bolşevikler güçlerini artırmaktadırlar. Örneğin Eylül ayında yapılan Duma seçimlerinde Bolşevik oylar 78.000'den 198.000'e yükselirken ve Moskova garnizonundaki askerlerin % 90'ı Bolşeviklere oy verirken, burjuva partiler ve Menşeviklerin, vb oyları trajik biçimde düşüşe geçmiştir.

Burada aslında artık klasik "milli kriz-devrimci durum" tanımı söz konusu değildir. Yani süreç bu tanımın çerçevesini çok aşmıştır, kriz bizzat hayatın kendisi olmuştur. Kimsenin bir şeyi yönetebildiği yoktur zaten, o güne dek yönetilenler ise kendi kendilerini yönetmekte henüz kararsızdırlar ama öte yandan sınıf içgüdüleri onlara "yeniden ipin ucunu kaptırmama"yı fısıldamaktadır. Bu devrim, 1848'de olduğu gibi "başka sömürücüleri iktidara getirerek" sonlanmayacaktır.

Yani, Nisan'daki "tezler", klasik "milli kriz" teorisiyle değil, inisiyatifi alıp ayaklanmayı gerçekleştirme sorunuyla ilgilidir. Lenin, sürecin belli bir aşamasında iktidarın alınabileceğini ve alınması gerektiğini söylemektedir; hatta iktidarı alıp almama sorunu, taşradaki beyaz orduların tehdidi düşünüldüğünde "ya iktidar-ya intihar" noktasına gelip dayanmıştır; ancak Lenin neredeyse Bolşeviklerin tümü ile bu konuda uzlaşamamaktadır. O konjonktüre ilişkin

yanları da olmakla birlikte Lenin'in 3 ve 4 Temmuz 1917 ile Eylül ayını kıyasladığı makalesi, ayaklanma stratejisi açısından bir ders kitabı gibidir.

Çok kısaca özetlendiğinde Lenin, 3-4 Temmuz'da durumun ayaklanmanın zaferi için uygun olmadığını düşünmektedir; çünkü, a) Devrimin öncüsü olan sınıf henüz Bolşeviklerin arkasında değildir; b) devrimci coşku henüz büyük halk yığınını kazanmamıştır; c) düşman cephede ve kararsız küçük-burjuvazi arasında, "ciddi bir siyasal genişlikteki duraksamalar" yoktur; d) devrimci güçler "kentleri ne maddeten ne de siyasal olarak savunabilecek" güce ve prestije sahip değillerdir. Eylül ayında ise; a) devrimin öncüsü olan işçi sınıfı Bolşeviklerden yanadır; b) halkın çoğunluğu da devrimden yanadır; c) karşı cephedeki kararsızlık artmış, buna karşın ne yaptığını bilen partinin avantajı öne çıkmıştır; d) devrim artık kentleri, özellikle de Petersburg'u savunabilecek durumdadır.

Bu koşullar altında Lenin, en temel taleplere öncelik veren bir devrimin başarı şansının olduğunu düşünmekte, hatta artık iktidarı almamanın devrimin ölümü anlamına geleceğini söylemektedir. Böylece aslında onun tanımladığı durum, ayaklanma stratejisinin de klasik öğeleridir: "Orta yol yoktur. Beklemek olanaksızdır. Devrim mahvolur."

Aslında karşı-devrim de süreci zorlamakta ve devrimi kaçınılmaz kılmaktadır. 4 Temmuz'dan başlayarak sokaktaki işçilere ve Bolşevik partiye saldıran ve Lenin'le yoldaşları hakkında tutuklama kararı çıkaran burjuva hükümet, böylece işçileri kavgaya davet etmektedir. Şöyle diyor Lenin: "Rus devriminin barışçı bir yolla gelişmesi üzerine kurulan umutlar geri dönmemek üzere sönmüştür. Nesnel durum şöyle görünmektedir: Ya askeri diktatörlüğün tam zaferi, ya da işçilerin silahlı ayaklanmasının zaferi!" Eylül sonunda yazdıkları ise çok daha nettir: "Kuşku yok ki, Eylül sonu, bize, Rus devrim tarihinin ve bütün görünüşlere göre, dünya devrim tarihinin en büyük dönüm noktasını getirdi… Artık kuşkuya yer yok. Dünya proleter devriminin eşiğindeyiz.

Ve biz Rus bolşevikleri, biz, dünyanın, engin bir özgürlükten yararlanan yasal bir partiye, yirmi kadar gazeteye sahip bulunan tek proleter enternasyonalistleri olduğumuzdan, devrimci dönemde her iki başkent işçi ve asker vekilleri Sovyetleri ve yığınlar çoğunluğu bizden yana olduğundan, bize şu sözler söylenebilir ve gerçekte söylenmelidir de: 'Size çok şey verildi, sizden çok şey istenecek' (…) Bunalım olgunlaşmıştır. İşin içinde tüm Rus devriminin geleceği yatıyor. Bolşevik Partinin tüm onurudur söz konusu olan. İşin içinde sosyalizm için uluslararası işçi devriminin tüm geleceği yatıyor."

Artık her şey sınırdadır. Zorlu tartışmalardan sonra Lenin'in bütün ağırlığını koyması sonucu 10 Ekim günü toplanan Merkez Komitesi, 2 aleyhte (Zinovyev ve Kamenev) oya karşılık 10 oyla silahlı ayaklanmaya hazırlığa başlanılmasını ve bu iş için bir "komite"nin kurulmasına karar verdi. 16 Ekim günü Kamenev Merkez Komitesinden istifa eder ve partisiz bir sol yayın organında ayaklanma kararına neden karşı çıktığını açıklayan bir yazı yayınlar. Böylece ayaklanma bir anlamda açığa vurulmuştur ama yine de hazırlıklar ertelenmez. Bolşevik Parti, 25 Ekim günü toplanacak olan II. Tüm Rusya İşçi ve Askeri Sovyetleri Kongresi öncesinde iktidarın ele geçirilmesine karar verir.

Lenin'in bu konu üzerine son yazdıkları bir ayaklanmanın ne anlama geldiği konusunda eşsiz cümlelerdir:

"Bu satırları durumun son derece nazik olduğu 24 Ekim akşamı yazıyorum. Bugün için ayaklanmayı geciktirmenin ölüm olduğu gün gibi apaçık ortadadır. Yoldaşları bütün gücümle inandırma çabasındayım ki, şu anda, her şey kopma noktasına varmış bulunmaktadır ve öyle sorunlar gündeme girmiştir ki, bunları, ne konferanslar, ne de kongreler (Sovyetler kongreleri olsa bile) çözüme bağlayamaz, bu sorunları ancak halklar, kitleler, silahlanmış kitlelerin savaşımı çözümleyebilir. (…) Artık beklemek mümkün değildir. Bu, her şeyi yitirmek tehlikesini göze almak olur."24 Ekim 1917 günü hazırlıklar tamamdır. Gece 03.00'te Aurora zırhlısı Kışlık Saray'ı topa tutar ve birkaç saat içinde Kışlık Saray ele geçirilir, bakanlar tutuklanır…İktidar artık Devrimci Askeri Komite'nin elindedir.

Petrograd Devrimci Askeri Komitesi'nin açıklaması şöyledir: "Rusya Yurttaşlarına, Geçici Hükümet devrilmiştir. Proletarya ile Petrograd Garnizonunun başında olan Petrograd Asker ve İşçi Temsilcileri Sovyetinin organı olan Devrimci Askeri Komite iktidarı ele almıştır.

Halkın, uğrunda mücadele ettiği dava -ivedi bir demokratik barışın önerilmesi, büyük toprak mülkiyetinin ortadan kaldırılması, üretimin işçiler tarafından denetlenmesi, bir Sovyet Hükümetinin kurulması- kesinlikle kazanılmıştır.

Yaşasın Asker-Köylü ve İşçi Devrimi!

Petrograd Asker ve İşçi Temsilcileri Sovyeti

Devrimci Askeri Komite"

Bundan sonrası, inişli çıkışlı iktidar yıllarıdır…

G) Sonuç ya da Ayaklanma Stratejisi İçin Bir Özetleme Çabası…

"Başarmak için, ayaklanma bir komployа değil, bir partiye değil, ama öncü sınıfına dayanmalıdır. İşte birinci nokta.

Ayaklanma halkın devrimci atılımına dayanmalıdır. İşte ikinci nokta. Ayaklanma, yükselen devrim tarihinin, halk öncüsünün etkinliğinin en güçlü olduğu, düşman saflarında ve devrimin güçsüz, kararsız, çelişki dolu dostlarının saflarında duraksamaların en güçlü oldukları bir dönüm noktasında patlak vermelidir; işte üçüncü nokta. Ayaklanma sorununu koyma biçiminde, Marksizmin blankicilikten ayrılması sonucunu veren üç koşul, işte bunlardır."

Üç koşul ve üç temel kural… İşte bütün sürecin en özlü ifadesi budur…

Ama yine de biz 1905 ve 1917 çizgisi üzerinden ayaklanma stratejisi için bir özet yapmak istersek, şunları söylememiz gerekir:

a) Devrimci terminolojide "toplu ayaklanma" ya da "Sovyetik ayaklanma" olarak anılan stratejik anlayış, görüldüğü gibi bir milli kriz/devrimci durum noktasında patlayan ve devrimci irade ile buluştuğunda sonuna dek giden bir çizgidir. Klasik anlatımla, bütün ülkeyi kuşatan

ve “her şeyi çivisinden çıkaran” bir krizin kitlelerin örgütlülük düzeyi ve partinin hazırlığı ile buluşması halinde, süreç “devrim aşaması” noktasına gelmektedir. Kuşkusuz bu, daha önce de vurguladığımız gibi diyalektik bir işleyiştir; devrimci durum aynı zamanda kitlelerin hareketi tarafından etkilen bir durumdur ve aynı zamanda onların örgütlülüğü de aynı kriz ortamında yükselmektedir.

b) Ancak yine de genel kural olarak bu devrimci durum, uzun yıllar boyunca savaş, ekonomik çöküntüler, vb. gibi olgular tarafından hazırlanan nispeten kısa bir süreçtir. Yani devrimci partinin “elini çabuk tutarak” hızla değerlendirmesi gereken kritik bir zaman aralığı söz konusudur. İşçi sınıfının “ayaklanma ile oynamaması gereken” uzun hazırlık yıllarının ardından yeni durumu hızla kavraması, kendi örgütsel yapısını, sloganlarını, taktiklerini, hatta ruh halini hızla uyarlaması hayati bir önem taşımaktadır. Sınıfın öncüsü bunları yapmadığında, bir devrim durumunun kendiliğinden ayaklanmalara yol açması mümkündür; ama gerçek bir devrimden söz edilemez.

c) Bir stratejik çizgi olarak ayaklanma, eski dönemin nispeten daha barışçıl yöntemlerini geride bırakarak genel grevler, kitle gösterileri ve silahlı işçi birliklerinin saldırılarını içeren komplike bir eylem hattı yaratarak ilerler. Bu, klasik deyimlerle söylersek “evrim dönemi”nin taktik ve mücadele-örgütlenme biçimlerinden “devrim dönemi”nin taktik ve mücadele-örgütlenme biçimlerine geçiş anlamına gelir. Devrim döneminde kendisini bütünüyle sokağa, sokak hareketinin meşruiyetine fırlatan parti, bu süreçte adeta kabuk değiştirir, bildirilerin yerini bombalar, protesto gösterilerinin yerini meydan okuyan silahlı birlikler alır.

d) Esas olarak kentleri ve emekçi nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri, mahalleleri (Ekim’deki Viborg semti gibi) temel alan ayaklanma, hareket merkezini buraya inşa eder, zaman zaman savunma taktikleri uygulasa da tipik yöntem olarak bu “sağlam” bölgelerden düşmanın yönetim binalarının yoğunlaştığı kent merkezlerine doğru silahlı saldırıya girişir. Kırlardaki müttefiklerini harekete geçirmeyi ihmal etmese de devrim, esas olarak kent ayaklanmalarını lokomotif olarak algılar.

e) İktidarı ele almayı hedefleyen her ayaklanma, şöyle ya da böyle, kurmak istediği yeni iktidarın nüvelerini ve organlarını yaratarak ilerler. Sonuç olarak bir devrim, halkın çoğunluğunu mevcut devlet mekanizmasından koparmak ve kendi iktidar alternatifini öne sürerek meşrulaştırmak durumundadır. Bu açıdan Ekim sürecinde oluşan “ikili iktidar” hali, kendine özgü nitelikler taşısa da, aslında her iktidara yürüyen bir ayaklanmanın önce yaratması, sonra da kendi lehine çözmesi gereken bir durum olarak gündemdedir. Ayaklanma stratejisinde bu durum, yine nispeten kısa süren bir durumdur; oysa ilerde göreceğimiz gibi örneğin uzun süreli halk savaşlarında aynı durum yıllara yayılan “kurtarılmış bölgeler” gibi başka biçimler alabilmektedir.

Hatta Vietnam örneğindeki gibi bir ülkenin ikiye ayrılması ve bu iki parçadan birindeki devrimci yönetimin ülkenin tümüne talip olması mümkündür. Çok kısaca ve tabii ki çok kabaca ayaklanma stratejisinin temel öğeleri böylece özetlenebilir. Bir ayaklanma klasiği olarak Rusya örneği, sonraki yıllarda -çoğu kez de zaman ve mekan dikkate alınmadan- birçok ülkedeki devrimler için model olarak alınmış, 1905 ve 1917’nin dersleri devrimciler tarafından defalarca tartışılmıştır. Ancak devrim süreci, yeni toplumsal durumlar ve olgularla zenginleşerek yolunu bulan bir süreçtir ve kendisini mücadele biçimleri sorununda asla

sınırlamaz. Gelecek bölümlerde inceleyeceğimiz devrim stratejileri, bu diyalektik kuralın ifadesidir.

Şimdilik, bu bölümü bitirirken, Lenin'in eşsiz cümlelerini yeniden hatırlatmak istiyoruz: "Marksizm, mevcut toplumsal durum değiştikçe, kaçınılmaz olarak bu döneme katılanlarca bilinmeyen yeni mücadele biçimlerinin doğacağını kabul ederek, yalnızca o anda mümkün ve var olan mücadele biçimleriyle kendini hiçbir koşul altında sınırlamaz."

İKİNCİ ANA BÖLÜM:

Doğu Avrupa Deneyimleri

1917 Ekim Devrimi, tartışmasız biçimde bütün insanlık tarihinin dönüm noktasıdır. O güne kadarki bütün başarılı ya da başarısız girişimlerden farklı olarak bu devrim, ezilenlerin gerçekten iktidar oldukları ve en önemlisi bu iktidarı kalıcı hale getirdikleri bir toplumsal harekettir. Gerçi Kışlık Saray'ın ele geçirilmesiyle hiçbir şey bitmemiştir; daha sonra açlıkla birlikte milyonları aşan sayıda insanın canına mal olan iç savaş günleri gelmiş, Sovyet toprağı sürekli bir kuşatma altında yaşamış ve bütün bunların ardından emperyalist saldırganlık faşist sürülerin büyük saldırısına dek uzanan bir seyir izlemiştir ama sonuçta ne olursa olsun Ekim'de buz kırılmış, yol açılmıştır. Proletarya, yönetilmeye mahkum bir sınıf olduğu yolundaki burjuva önyargıyı kesin ve kalıcı bir biçimde parçalamıştır.

Öte yandan Ekim Devrimi, proletaryanın iktidar yürüyüşü ve bu yürüyüşün stratejisi bakımından da kendisinden önceki bütün deneyimleri kapsayan, içselleştirerek geliştiren, kalıcı teorik-pratik dersler yaratan bir hareket olmuştur. Bu bakımdan Ekim örneğinin, 20. yüzyıl boyunca defalarca tartışılması, yeni devrimler için genel bir model olarak benimsenmesi rastlantı değildir.

Model ya da şablon gibi kavramların Marksizme yabancı olması bir yana, Ekim'in ayrıntılarının değil ama deyim yerindeyse ruhunun bütün dünya devrimleri için bir örnek oluşturduğuna şüphe yoktur. Devrimci iradenin iktidar konusundaki tereddütsüzlüğü, kitleleri kazanarak sonuna kadar gitme ilkesi ve proletaryanın artık başka sınıfları değil kendisini iktidar yapma inisiyatifi bu devrimde son derece açıktır.

Ekim'in hemen ardından birbiri ardına patlayan Avrupa devrimleri, bütün bu temel kriterlerin -olumsuz biçimde de olsa- kanıtlandığı hareketler olarak tarihe geçmişlerdir. Aynı günlerde aslında dünyanın dört bir yanında devrimci bir kaynaşma ve ayaklanmalar, genel grevler, vb. vardır ama özellikle Alman ve Macar devrimleri, Rus devriminin umut bağladığı hareketler olarak özel bir öneme sahiptirler.

Almanya: Kahramanlık, Saflık ve İhanet

Kuşkusuz bu yazımızın asıl amacı, dünyadaki bütün devrimci deneyimleri ayrıntılarıyla incelemek değil; dikkatli okur dünyanın dört bir köşesinde patlayan irili ufaklı hareketlerin çoğunu atlayıp geçtiğimizi, biraz seçmeci davrandığımızı fark edecektir; ama doğrusu Almanya'nın son derece özgün bir örnek olduğunu da kabul etmek gerekiyor. Marksizmin beşiği olma onurunu taşıyan bu ülkenin, topu topu bir yüzyıl içersinde en büyük devrimci çıkışlardan en rezil Nazi çukuruna dek yuvarlanmış olması son derece çarpıcıdır.

Aslında bir açıdan bakıldığında 1900'lerin Almanya'sı, devrimci strateji bakımından en büyük avantajlarla en kritik dezavantajların bir araya geldiği bir ülkedir. Avantajlar tartışmasızdır; sonuçta bu ülke Marksizmin doğum yeridir ve Avrupa'daki en güçlü sosyal demokrat partiye, işçi sınıfının kendi geçmişinden kaynaklanan zengin ayaklanma deneyimlerine sahiptir. Ama öte yandan aynı Almanya, Marksizmi tahrif ederek onun devrimci özünü sakatlayan, enternasyonalizm yerine sosyal-şovenizmin en iğrenç biçimlerini geçiren revizyonist eğilimlerin de doğum yeridir.

1900'lerin başından itibaren Alman sosyal demokrasisi adım adım sağa doğru kayarken bu eğilim sadece Alman topraklarıyla da sınırlı kalmamış, örneğin Rusya'daki sağcı akımların da esin kaynağı olmuştur. Elbette diyalektik olarak bakıldığında bu kaymayı yalnızca A ya da B parti önderinin kişisel tutumlarına bağlamak mümkün değildir. Gerçekte sorun daha derindir. Sorunun sınıfsal temeli, son derece açık bir biçimde işçi sınıfının içindeki bir üst tabakadır. Süreç içersinde Avrupa'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da işçi sınıfının bir bölümünün düzene bağlanarak bir tür aristokrasi haline dönüşmesi, düzenle doğrudan hesaplaşmayı ve bir devrimi göze alamayan politik önderlikleri güçlendirmiş; öte yandan bu sağcı eğilimler de yine geri dönerek işçi kitlelerindeki düzene bağlanma eğilimini güçlendirerek iktidar perspektifini köreltmişlerdir.

O kadar ki, Alman Sosyal Demokrat Partisi'nde (SPD) kendini ortaya koyan bu eğilim, sonuçta işçi sınıfı tarihinin yüz karası olarak anılacak olan II. Enternasyonal oportünizmini ve en bayağısından sosyal-şovenizmi yaratmıştır.

Bu eğilimin yalnızca işçi aristokrasisi üzerinde değil, genel olarak işçi kitleleri içinde de güçlü olması, Alman devriminin felaketidir. Çünkü bu eğilimin kitleler üzerindeki en olumsuz etkisi, düzenden olduğu kadar, düzenin düşünme biçimlerinden de kopmamayı beraberinde getirmesidir.

Örneğin Alman devrimini inceleyen herhangi bir araştırmacının ilk fark edeceği şey, süreç boyunca bütün fırtınanın "konseyler iktidarı mı – eski türden parlamento mu" noktasında düğümlendiğidir. Deyim yerindeyse "dananın kuyruğunun koptuğu yer" burasıdır! Bütün devrim süreci boyunca, azınlıkta kalan devrimci güçler "işçi ve asker konseyleri" iktidarını kurmak isterken, SPD ve bütün diğer sağ eğilimler, mevcut parlamenter kurumların ve alışkanlıkların, vb. devamına oynamaktadırlar.

Ama işte zaten bir devrim de tam bu noktada kendisini ortaya koyar! Eskiden, eskinin kurumlarından, düşünme biçimlerinden kopmak ve yepyeni bir dünya ve yepyeni bir iktidar ilişkisi inşa etmek…

Alman devrimini kronolojik olarak inceleyecek değiliz; okurlarımız bunu ansiklopediler üzerinden ya da Rosa Luxemburg başta olmak üzere dönemin devrimci önderlerinin metinlerinden kolayca yapabilirler. Ancak sürece genel olarak ve en kritik dönemeçler üzerinden bakarsak, tablo özetle şöyledir.

Bir yanda, daha 1914'ten çok önceleri yakayı sosyal şovenizme ve düzen politikalarına kaptırmış olan SPD vardır. Diğer yanda ise Alman devriminin yüz akı denebilecek Spartakist hareket ve onun önderleri… Bu güçlerden birincisi, geleneklere dayanan bir etkinliğe sahiptir ve iniş çıkışlarla yaklaşık 4 yıl süren devrimci süreç boyunca bu gücünü şöyle ya da böyle korumuştur. En zayıf olduğu zamanda bile SPD, solun merkezi durumundadır.

Başlangıçta bir parti bile olmayan ve ancak sonradan Alman Komünist Partisi'ne (KPD) dönüşen Spartakistler ise sürecin en canlı zamanlarında bile atılgan ama zayıf bir yapılanmadır. Spartakistlerin de -birkaç kesinti dışında- içinde yer aldıkları Almanya Bağımsız Sosyal Demokrat Partisi (USPD) ise SPD'den ayrılarak kurulmuş daha sol bir partidir ve aslında hatırı sayılır bir güce sahip olduğu halde zaman içersinde yalpalamalardan ve SPD alışkanlıklarından kurtulamamıştır.

1917'den başlayarak genel grevlerle, asker ayaklanmaları ve sokak çatışmalarıyla devam eden devrimci süreç, işte bu tablo içinde akıp gitmektedir. Almanya, genel olarak aslında tipik bir devrimci durum-milli kriz yaşamaktadır. Kasım 1918 ayaklanması boyunca neredeyse bütün kentlerde İşçi ve Asker Konseyleri kurulmakta, sokaklar gitgide daha fazla kızıl bayraklı işçilerin eline geçmektedir. Ama hareketi körükleyenler büyük ölçüde devrimci güçler olduğu halde, sokaklarda yürüyen işçilerin çoğu hala SPD'lidir ve SPD önderliği yangını söndürmek ve kontrol altına almak için bu güce dayanmaktadır.

Daha doğrusu, Spartakistler bu kitleleri kazanıp onları iktidar yoluna yöneltememektedirler. Spartakistler, açık bir alternatif getiremeden ya da bu alternatifi inşa edecek güce sahip olmadan devrimi ilerletmek istemekte, ancak Alman işçi sınıfının çoğunluğu, savaşın yarattığı yıkıma karşı harekete geçmekle birlikte gelecek üzerine de net fikirlere sahip değildir; kendilerine "aşırı" gelen Spartakist öneriler yerine geleneksel partilerinin sesini dinlemeyi tercih etmektedir. Yani deyim yerindeyse devrimci durum olgunlaşmış, aslında kimsenin kimseyi yönetemediği bir durum ortaya çıkmıştır; ama devrim sürecinin sübjektif unsuru olan devrimci irade buna yeterince hazır değildir.

Sonuçta 9 Kasım 1918 akşamı Cumhuriyet ilan edildiğinde, bütün Almanya ayaktadır ama yeni iktidarın ne olacağı konusunda kitleler kararsızdır ve aslında Cumhuriyet'in ilanı da bir anlamda devrimin Spartakistlerin istediği yöne doğru kaymasını engellemek için bir manevradır. 9 Kasım günü sokaklar silahlı işçi ve asker kalabalıklarıyla doludur ve genel grev hayatı felç etmiştir. İmparatorluğun son temsilcileri yetkilerini SPD başkanı Ebert'e teslim ederek sahneden çekilmişlerdir.

Spartakistlerin önderi Liebknecht ise imparatorluk sarayının balkonundan "sosyalist cumhuriyet"i ilan etmiştir bile. Bu ortamda SPD, her tarafta çoktan kurulmuş olan İşçi ve Asker Konseylerini etkisizleştiren "Halk Temsilcileri Konseyi" dayatmasıyla gelecek ve kararsız USPD'yi de esneterek dediğini yaptıracaktır. 16 Aralık 1918'de yapılan ilk Almanya İşçi ve

Asker Konseyleri Kongresi'nde 489 delegenin 289'u SPD'li, 90'ı USPD'li ve yalnızca 10'u Spartakisttir. Kalan yüz delege ise partisiz ve dağınık güçlerdir.

İşin açıkçası, bir taraf, yani Spartakistler, Rusya'yı örnek almakta, diğer taraf, yani SPD ise Rusya adını duyduğunda bile dehşete kapılmaktadır. Örneğin SPD liderlerinden Scheidemann, şöyle anlatmaktadır o günü: "Nereye gidildiğini şimdi açıkça gördüm. Liebknecht'in sloganını (bütün yetkiler işçi ve asker konseylerine) biliyordum, Almanya bir Rus eyaleti, Sovyetler'in bir kolu olacaktı. Hayır, hayır, bin kere hayır!"

Sonuç, Kongrenin bütün yetkilerini "Halk Temsilcileri Konseyi"ne devrederek kendisini ve devrimi siyasal olarak bitirmesidir.

Bir süre sonra SPD her iki organda da tümüyle duruma hakim olacaktır.

Bundan sonrası artık inişli çıkışlı ayaklanmalar, çeşitli bölgelerde kurulup ezilen Konsey iktidarları ve bizzat SPD'nin yönettiği kanlı bastırmalarla geçecektir. Bu arada SPD, lümpenleri ve eski askerleri Freikorps adı altında özel birlikler olarak örgütlemekte ve tam bir "karşı-devrim çetesi" yaratmaktadır; ki bu çetenin üyelerinin çoğu sonradan, 1930'larda SS subayları olarak karşımıza çıkacaklardır. Ocak 1919'da Geçici Devrimci Komite kurarak ayaklanmaya girişen KPD güçleri ve devrimci işçiler ezilecek ve Rosa Luxemburg ile Karl Liebknecht'in yanında yüzlerce militan aynı Freikorps serserileri tarafından öldürülecektir. Elbette bu olaylardan ötürü devrim dalgası hemen geri çekilmeyecektir; daha sonra "Toplumsallaştırma Hareketi", Münih Konsey Cumhuriyeti, Berlin, Ruhr, Orta Almanya ayaklanmaları bir birini izleyecek ve hareketli dönem 1923'e kadar devam edecektir. Ama her seferinde olanlar, 1918'de olanların değişik boyutlardaki tekrarı gibidir. Önce devrimci inisiyatif, sonra SPD'nin süreci yozlaştırma girişimleri, sonra doğrudan terör ve devrimci inisiyatifin kendine güvensizliğini yenilgiyle ödemesi…

Tabloya bir bütün olarak baktığımızda ise gördüğümüz şey, Lenin'in 1905 dersleri için yazdıklarına geri dönerek anlaşılabilir. Gerçekten de Alman Devrimi, o derslerin pratikte yeniden sınanıp yeniden -ama negatif biçimde- kanıtlandığı bir süreçtir. Her şeyden önce 1918 Almanya'sında tipik bir devrim durumunun yaşandığı kuşkusuzdur; savaş (üstelik kaybedilmiş bir savaş) bütün iktisadi-politik hayatı felç etmiş, ülke fiilen yönetilemezlik içine girmiştir. Kitleler kendilerini yıkıma sürükleyen rejimin sonunun geldiği konusunda nettirler ve hareket halindedirler. Üstelik daha bir yıl önce benzer koşullarda işçi sınıfının iktidarı elde ettiği bir başka örnek, Rusya biraz doğuda parıldamaktadır.

Ancak Alman devrimci proletaryası ve onun eşsiz cesarete sahip önderleri, bütün çabalarına rağmen karşı cepheyi parçalayarak halk kitlelerinin çoğunluğunu kendi saflarına çekememişler, kendi hazırlamadıkları koşullarda, elverişsiz araçlarla, tecrit edilmiş ayaklanmalara mahkum olmuşlardır. Bunda kendi tereddüt ve hatalarının da payı olmakla birlikte onların son derece elverişsiz koşullarda savaştıklarını unutmamak gerekir. İlginçtir, Alman Devriminin ilk birkaç ayından sonra savaş, doğrudan doğruya Alman burjuvazisi ile işçiler arasına cereyan etmemiş, asıl çatışma fiili olarak burjuvazinin çıkarlarını koruyan ve onun polis-ordu teşkilatını yeniden organize eden SPD ile devrimci proletarya arasında yaşanmıştır.

Ve bu savaşta kitleleri durdukları yerden koparıp kendisine kazanamayan taraf, devrimciler yenilmiştir. Sonuç olarak denilebilir ki, Spartakistler açısından sorun, stratejik çizgi sorunu değil, taktik evrelerde düzen cephesini parçalayamama, kitleleri düzen unsurlarından koparamama sorunudur. Esasen bu konuda onların kafa karışıklıkları da rol oynamıştır.

Örneğin Spartakist söylem ve eylem her zaman son derece atılgandır; ama bu devrimci tutum çoğu kez gerçek tablo ile çakışmamaktadır. Daha doğrusu, süreç boyunca kitleler arasında yeterince güç sağlayamayan Spartakistler, devrimci ayaklanmanın en temel kuralı olan "inisiyatifi ele geçirme" kuralına aykırı olarak -bu kuralı bilseler de- sürekli biçimde kendi istemedikleri zamanlarda harekete zorlanmakta, karşı tarafın saldırılarına direnmektedir. Örneğin Rosa ve Liebknecht'in katledildiği son süreçte, SPD hükümetinin Spartakistlere karşı giriştiği harekat ve Spartakistlere yakın Berlin Emniyet Müdürü'nü görevden alma girişimi ayaklanmada etkili olmuştur. Bu, belki Ekim Devrimi'nden önce Kerensky hükümetinin Bolşevik gazetelere karşı giriştiği saldırıya biçimsel olarak benzemektedir ama o aşamada Bolşevikler artık Sovyet organlarında ve sokakta yeterince duruma hakimdirler. Oysa benzer bir saldırıyla karşılaşan KPD, yalnızca umutsuz bir ayaklanma başlatabilecek durumdadır.

İşin trajik yanı, Rosa'nın da bu gerçeğin farkında olması, "radikalizmle oynamanın sakıncalarına" dikkat çekmesi ama sonuçta işçi sınıfının hazır olmadığı bu ayaklanmaya katılmayı da bir erdem olarak kabul etmesidir.

Sonuçta, Alman devriminin yenilgisi güçlü bir devrimci durumun devrime dönüştürülememesi olarak tarihe geçmiştir.

Macaristan: Kaçırılmış Bir Şans

"Macar Proletaryası daha şimdiden bizi geçmiş bulunuyor" diyordu Lenin, 1919 baharında: "Macar işçi yoldaşlar, proletaryanın gerçek diktatörlüğü platformunda bütün sosyalistleri birleştirerek Sovyet Rusya'dan daha iyi bir örnek gösterdiniz!"

Gerçekten de 1919 Mart'ında Budapeşte'deki durum muazzam bir önem taşımaktadır. 21 Mart günü, Macar sosyalistlerinin bütün sol güçleri bir araya getirerek iktidara el koydukları gün olarak tarihe geçmiştir.

Aslında Macaristan'da da devrimin ilk evreleri Alman deneyine benzer koşullarda yaşanmıştır. Orada da güçlü bir Sosyal-Demokrat parti (MSPD) geleneği vardır. 1918 Ekim-Kasım aylarında demokratik bir devrim sonucunda Ulusal Meclis ve Cumhuriyet ortaya çıktığında, Karolyi başkanlığındaki burjuva parti duruma hakimdir ama Sosyal Demokrat Parti'nin da tartışılmaz bir etkinliği vardır. Aynı günlerde Bela Kun'un önderliğinde yeni kurulan Macar Komünist Partisi (MKP) ise henüz çok zayıftır ama özellikle MSPD saflarında etkisini artırmaktadır. Yine işin başından beri işçi konseyleri Macaristan'ın her yerinde kurulmakta, ama iktidar yetkileri yine merkezi burjuva hükümette kalmaktadır. Bu yönüyle işler Almanya örneğine benzemektedir. Savaşın yıkımı nedeniyle devrimci durum açıkça kendini ortaya koymakta, monarşinin çöküşü sonrasında oluşan tabloda burjuva hükümet açık bir "yönetememe" durumu sergilemektedir. Kitleler ise imparatorluk sonrasında eski rejime benzer bir kurumlaşma tarafından yönetilmek istememektedirler.

Bu kritik noktada MSPD önderliğinin asıl derdi yeni gelişen tehlikenin, yani komünistlerin ezilmesidir. Komünistlerin konseylerden atılması, gazetelerinin illegaliteye zorlanması, hep bu dönemin olaylarıdır. Bu arada MKP de kendisine yöneltilen saldırıya silahla karşılık vermektedir. Bu arada, aşağı yukarı Rosa'lara yapılan biçimde Bela Kun'un tutuklanması ve hapishanede linç edilerek ağır yaralanması tabloyu değiştirecek, MSPD saflarındaki çözülme bu olayla birlikte hızlanacaktır.

21 Mart 1919'a işte böyle gelinir. Fabrika ve kışla temsilcileri, komünistler ve artık solun etkisine girmiş olan MSPD'nin yaptıkları ortak toplantı yalnızca yarım saat sürer ve sonuçta hem birleşme, hem hapisteki Bela Kun'un çıkarılması, hem de Macar Sosyalist Konseyler Cumhuriyeti'nin ilan edilmesi kararları alınır. İlginçtir, MSPD'nin yirmide biri büyüklüğünde olan MKP'nin programı toplantıda aynen kabul edilmiştir; Bela Kun da konsey başkanıdır. O gece Devrim Hükümeti kurulur. Devrim Hükümeti, öncelikle işçi konseylerinin yeniden kurulmasını, el konulmuş fabrikaların öz-yönetimle bu konseyler tarafından yönetilmesini sağlar, büyük toprakların tümüne el koyar ve tarım kooperatiflerine verir, okulları devletleştirir ve konutların işçilere verilmesi kararını alır. En önemlisi de ilçelerden başlayarak yönetimin konseyler tarafından örgütlenmesidir. Sonuçta Macar proletaryası, Ekim Devrimi'nin yolunu seçmiş ve yürümektedir.

Ancak büyük bir kuşatma ve saldırı altında… Bu yeni devrimin boğulması için Romen ve Çek gericiliği emperyalistler tarafından harekete geçirilmiş ve bu iki devletin orduları saldırıya geçerek Budapeşte yakınlarına dek ilerlemişlerdir. Bu kez emperyalist dünya Rusya örneğinden çıkardığı derslerle davranmaktadır ve operasyonu yöneten bizzat İngiltere'dir. Bütün Macar gericiliği de ülkelerinin yabancı askerler tarafından işgaline açık onay vermektedirler. Kararsız unsurların gevşemesine karşın Budapeşte İşçi Konseyi, yeniden oluşturduğu Kızılordu ile direnme kararı almıştır. Ancak artık durum vahimdir. Rus Kızılordusu da iç savaşın sınırları tıkaması yüzünden yardım edememektedir ve bir süre sonra Macar Devrimi yalnız başına kalır. MSPD'nin sağ kanadı etkinlik kazanmakta, devrim tavizler verdiği halde yine de saldırı ve karışıklık hafiflememektedir. Haziran 1919'dan 1920 Mart'ına kadar geçen sürede bir yandan askeri saldırı, bir yandan artık yerlerde sürünen sağ sosyal demokratların ihaneti vardır. Sonunda Romen ordusu Budapeşte'ye girip Horthy adındaki azılı gericiyi başa getirdiğinde katliam da başlayacaktır. Devrim günlerinde toplam ölü sayısı 700 civarında iken, beyaz terör birkaç haftada 5 bin işçinin kanına girecektir.

Sonuçta Macar Devrimi için söylenebilecek olan şey aslında onun ayaklanma ve devrimin klasik kurallarına uyduğu, esas olarak doğru bir yoldan yürüdüğü, ancak uluslar arası sınıf dengelerindeki zayıflık nedeniyle emperyalizmin ortak operasyonuna dayanamadığıdır. Sonuçta, 21 Mart'taki birlik havasının bozulmasının nedeni de aslında komünistlere asıl itibar sağlayan şeyin, enternasyonal dayanışmanın zayıflaması, dört bir yandan yürütülen saldırı karşısında güven duygusunun yitirilmesidir. Bütün proletarya güçlerini birleştirerek iktidara yürüme biçimindeki doğru stratejik anlayış, iktidarı koruma konusunda sıkıntı yaşamış, açıkçası uluslar arası komplo karşısında tutunmak mümkün olmamıştır.

Özgün Bir Deneyim Olarak İspanya ve "Rollerin Değişimi"

Alman ve Macar devrimlerinin yitirilmesi, elbette dünya devrimi ve özel olarak Sovyet iktidarı açısından büyük talihsizliktir. Böylece umulan Avrupa patlaması gerçekleşmemiş, Sovyet iktidarı kuşatma koşullarında tek başına yoluna devam etmek zorunda kalmıştır. Burada uzun uzun değinmeyeceğiz ama bu durum, her bakımdan olumsuz bir etki yaratmış, hatta Sovyet devriminin içe kapanmasının da temellerini oluşturmuştur.

Yine de 1900'lerin ilk çeyreğinde uluslar arası proletaryanın oksijen kaynakları bitmiş değildir. Lenin'in ve Komünist Enternasyonal'in tam da bu sıralarda yüzünü Doğu'ya dönmesi, özellikle Hindistan gibi ciddi devrimci gelenekleri olan ülkelerin öne çıkışı bu bakımdan rastlantı değildir. Enternasyonal'in kendisini bir dünya partisi gibi örgütleyerek dünyanın bütün köşelerindeki hareketi yönlendirmeye çalışması, özellikle Doğu'ya ağırlık veren bir gezici militan kadrolar tarzının yaratılması, bir dizi sakıncanın yanında aslında tarihsel olarak önemli deneyimlerdir.

Bu süreçte bir sıçrama yaparak 1936'ların İspanya'sına gitmemizin nedeni ise keyfi değildir. Orada kaçırılan büyük fırsat ve İspanya sürecinin strateji bakımından özgünlüğü bu kararımızda rol oynuyor.

İspanya'nın özgünlüğü için belki de "rollerin değişimi" sözü tam uygun değildir; ama ne olursa olsun, gericilerin "ayaklandığı", işçi sınıfının ise "ayaklanmayı bastırmaya çalıştığı" bir durumun herhalde belli bir özgünlüğü olmalıdır.

İspanya aslında 1800'lerin sonuna dek uzanan geçmişiyle Avrupa'da solun geleneğinin en güçlü olduğu yerlerden biridir ve o günlerden başlayarak ayaklanmalarla anılır. Daha özgün bir olgu olarak İspanya, başından beri anarşizm/anarko-sendikalizmin de kitlesel düzeyde tutunabildiği bir ülkedir. Ayrıca İspanyol coğrafyası, bir yandan kendi içinde Bask ve Katalonya gibi çok ciddi ulusal sorunları barındırmakta, diğer yandan ise bir zamanların en büyük sömürgeci gücü olarak hala ciddi bir sömürgeler ağını elinde tutmaya çalışmaktadır. Bütün iç savaş boyunca Bask ve Katalan bölgeleri devrimin yanında önemli bir güç olmuşlar, ayrıca işçi sınıfı hareketinin de büyük aktörleri olarak süreçte yer almışlardır.

Sonuçta 1930'lara dek gelen tarih, İspanya'da çoğu kez Katalan bölgesinden başlayan büyük işçi hareketleri, kanla bastırılan ayaklanmalar ve yeniden toparlanmalar sürecidir. Bu süreçte İspanyol Komünist Partisi ve anarşist güçler ve onların etkin olduğu UGT ve CNT gibi büyük sendikal federasyonlar, ülkenin en ciddi politik güçleridir. Örneğin 1920'de İKP etkinliğindeki UGT 200 bin üyeye sahipken, anarşistlerin elindeki CNT'nin ise bir milyon üyesi vardır.

Aynı süreçte İspanya, klasik "devrimci durum-milli kriz" tanımının bütün temel noktalarına uygun bir noktadadır. 11 milyonluk çalışabilir nüfusun 8 milyonu açık bir yoksulluk içindedir ve bunların 5 milyonunu madenciler, fabrika ve tarım işçileri oluşturmaktadır. Topraksız işçilerin sayısı ise 2 milyondur. Buna karşın bir avuç ultra-zengin ve toprak sahibi kitlelerin nefretini kazanan bir şımarıklık içinde yaşamaktadırlar. Kitleler hareket halindedir; ancak istikrarlı bir politik partiden çok sendikal örgütlenmeler sürece daha fazla hakimdir.

14 Nisan 1931'de kral ülkeyi terk edip cumhuriyet ilan edildiğinde, çeşitli cumhuriyetçi burjuva partilerin yanında sol da artık etkindir. Bu süreçte irili ufaklı kralcı darbe

girişimlerinin ardı arkası kesilmemekte, gerici güçler yeniden partileşmekte, cumhuriyetin tarım reformu saldırıya uğramakta ama bir yandan da sosyalistlerin (sosyal-demokratların) 58 milletvekiline sahip olduğu bir ortam yaşanmaktadır. Aynı süreçte Komünistler ise ancak 400 bin oy alabilmektedirler. Sağın ve faşistlerin yükselişine karşı başlayan ve neredeyse bir devrime dönüşen Asturias madencilerinin ayaklanması ve Asturias Komünü'nü ilan etmeleri, daha sonra bu hareketin büyük bir katliamla durdurulabilmesi ve diğer bütün genel grev dalgaları hep bu dönemin olaylarıdır.

1936 seçimlerine gelindiğinde ise sol cenah artık bir "Halk Cephesi" çatısı altındadır. Cumhuriyetçi partiler, sosyalist ve komünist partiler, Katalan ve Bask bölgelerinin devrimci ve milliyetçi örgütleri bir araya gelerek seçimlere birlikte girmekte, karşı tarafta ise kralcı-gerici-faşist cephe durmaktadır. Sonuç, Halk Cephesi'nin zaferidir. Halk Cephesi hükümeti hemen bir genel af ilan ederek işe başlayacak, faşist "Falanj" örgütü yasadışı ilan edilecektir. Bu arada toprak işgalleri kendiliğinden başlamıştır bile.

Elbette bu zafer, aynı zamanda karşı-devrimci ayaklanmanın hazırlıklarının da başlama tarihidir. Bir yandan faşist cinayetlerle kargaşa büyütülüyor, diğer yandan da Hitler ve Mussolini ile işbirliği içinde darbenin hazırlıkları yapılıyordu. Temmuz 1936'da Franco tarafından o dönem İspanyol sömürgesi olan Fas'ta başlayan ordu ayaklanması kısa sürede birçok bölgeyi ele geçirdi. Ayaklanmanın İspanya toprağındaki ayağı sinsice ve gizli olarak örgütlenmişti. Devrimcilerin güçlü olduğu birçok bölgede bile generaller önce "darbe-karşıtı" gibi görünmüş, daha sonra şok saldırılarla kentleri ele geçirmişlerdi. 70 bin civarında İtalyan askerinin karşı-devrim saflarında olması, hükümetin halka silah dağıtmaktaki tereddüdü sonuçta etkili olmaktaydı. Geç de olsa harekete geçen cumhuriyet güçleri ve devrimci güçler olağanüstü kahramanlıklarla örülü muazzam bir direniş gösterdiler; uluslar arası tugaylar adı altındaki eşsiz enternasyonalist dayanışma da bu dönemin en büyük kazanımı oldu. İspanya'nın her köşesi, ama özellikle Madrid önleri, bu direnişin en sert geçtiği yerlerdi.

Ancak bu dönem, aynı zamanda Halk Cephesi güçlerinin de iç karışıklıklar yaşadığı, yeterince homojen bir birlik yaratamadığı bir dönem olarak tarihe geçti. İspanyol iç savaşı, bugün hala dünya solunda en çok tartışılan süreçlerin başında gelir ve biz bu çalışmamızın sınırlı çerçevesi içinde söz konusu tartışmalara değinmeyeceğiz. Ancak sonuçta kesin olan şey, tek tek parçaları itibarıyla olağanüstü kahramanlıklar sergileyen çok renkli ve çok parçalı İspanyol solunun tek bir yumruk halinde süreci karşılayamaması ve iç karışıklıkların önlenememesiydi.

Sonuçta Mayıs 1938'de Franco Madrid'e girdiğinde geride on binlerce ölü ve yenilgiye uğramış bir cumhuriyet ve başka ülkelere göç etmek zorunda kalan binlerce savaşçı vardır.

Bütün bu sürecin toplamına baktığımızda somut olarak bir "İspanyol Devrimi"nden söz edebilir miyiz; doğrusu bu şüphelidir. Sonuçta, Franco'nun yıktığı İspanyol II. Cumhuriyeti, bir proletarya diktatörlüğü ya da konseyler iktidarı değildir. Ama yine de 1938'e dek süren bu dönem, hükümetteki karışıklardan ve güç dengelerinden bağımsız olarak sokakların işçi sınıfına ait olduğu bir dönemdir ve herhalde gelecekte de bütün İspanya tarihinin en özgür zamanları olarak anımsanacaktır. Stratejik çizgi bakımdan ele alındığında ise İspanyol iç savaşı, tereddüt ve saflığın karşı-devrimin vahşetiyle "ödüllendirildiği" bir trajedidir. Sınıfsal ve siyasal bileşiminin zayıflığından ötürü kendi düşmanlarını zamanında tepeleyemeyen, onların yaşamasına ve bütün hazırlıklarını rahat rahat yapmasına izin veren hükümet, göz

göre göre gelen darbe karşısında savaşmaya hazır yüz binlerce emekçiyi yeterince silahlandıramayan politik örgütler, aslında yoksul köylüler arasında büyük prestije sahip olan solun toprak düzeni konusunda net davranamaması ve giderek Franko'nun bu alanda zemin kazanması ve en önemlisi de faşist disipline sahip bir ordunun karşısında dağınık düzende yürütülen savaş biçimi, İspanya iç savaşının karakteristik çizgileridir.

Kuşkusuz bunlardan en önemlisi, sonuncusudur; çünkü sonuç olarak süreci büyük ölçüde askeri üstünlük belirlemiştir; Franko bir intikam ordusu olarak ele geçirdiği her bölgede kitleleri sindirirken devrimci cephe Madrid kapılarına kadar daraldıkça ülkenin geri kalanından kopmuş, artık bir savunma hareketi haline dönüşmüştür. Devrimci cephenin disiplinli bir ortak yönetimle kazanacağı büyük zaferler halinde, tablonun tersine döneceği kesindir; ama başarılamayan da budur.

Yani evet, sonuçta bu, belki bildiğimiz anlamda bir devrim değildir; söz konusu olan şey Macaristan'da ya da Rusya'da olduğu gibi proleter bir Sovyet ya da konseyler iktidarı değildir; ama İspanya, kendine özgü bir durumdur. Genel olarak İspanya'daki devrim cephesi, başka bir çok Avrupa ülkesinde bulunmayan büyük bir kitlesel enerjiye ve sokak deneyimine sahiptir; bu enerji ve deneyim, Franko'nun yenilgiye uğratılması halinde artık klasik burjuva cumhuriyetin çerçevesine sığmayacak kadar yüksek bir birikim yaratmıştır. Asıl talihsizlik de zaten işte budur. 1938 Mayıs'ında Avrupa'nın en büyük ve köklü ülkelerinden birinin dünya sosyalist cephesine dahil olması faşizm tarafından -emperyalist merkezlerin de onayıyla- önlenmiş, bunun yerine kırk yıllık kanlı bir diktatörlük İspanyol halkının başına bela olmuştur.

Doğu Avrupa, Balkanlar ve Gerillanın Yeniden Keşfi

Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki devrimci savaş deneyimlerini ve Nazi sürülerinin kovulmasıyla birlikte ortaya çıkan halk cumhuriyetlerini ayrıntılı bir biçimde irdelemek, kuşkusuz böyle bir çalışma çerçevesinde mümkün değildir. Esasen birbirlerinden farklı özellikler gösteren bu direnişleri tek bir tanım içersine sığdırmak da pek kolay değildir; ancak yine de genel bir değerlendirme yapılabilir.

Bilindiği gibi solda zaman zaman bu direnişleri bir parça küçümseyen, 1945 sonrasında olup bitenlerin tümünü Kızılordu'nun durdurulamaz ilerleyişine bağlayan tartışmalar hep olmuştur. Hatta 1990 çöküşünden sonra da benzeri düşünceler ortaya atılmış, Balkanlar ve Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelerin zaten temellerinin zayıf olduğu ima edilmiştir. Böylesi imalar bir ölçüde gerçeği ifade etse de toplam olarak içinde ciddi bir haksızlığı barındırmaktadır.

Her şeyden önce bu ülkelerdeki direnişler, düzeyleri, biçimleri, iç dinamikleri bakımından homojen bir bütünlük oluşturmamaktadırlar. Bu ülkelerin devrimci örgütlülükleri, bu örgütlerin güçleri ve diğer politik partilerle ilişkileri de aynı değildir. Elbette bunlardan bazıları için Müttefik ordular yerine Kızılordu'yla karşılaşmak bir şans olmuştur ama herhalde Kızılordu öncesinde bu ülkelerde tümüyle bir politik boşluk bulunduğu da söylenemez.

Burada asıl önemli olan bütün bu işgal ve anti-faşist direniş sürecinin temel unsurunun partizan/gerilla savaşı olmasıdır.

Bu süreç boyunca Avrupa halkları -yalnızca Balkanlar değil, Batı Avrupa halkları da- güçlü ve disiplinli bir işgal ordusuna karşı eski tarihsel deneyimlerine yeniden dönerek küçük-hareketli birliklerle yapılan savaşın avantajlarını keşfetmişler, kırlarda ya da şehirlerde işgal ordularını yıpratan, onları gerileten ve hatta yenilgiye uğratan eylemler tarzını şöyle ya da böyle uygulamışlardır. Kimi ülkelerde bu, müttefik kuvvetlerin işini kolaylaştırma, onları sabotajlarla yıpratma amacını güderken, kimilerinde ise halk orduları şeklinde büyüyen daha kapsamlı ve güçlü organizasyonlar söz konusu olmuştur.

Bu arada, bütün direniş sürecinde iki merkez, İngiltere ve Sovyetler, bu partizan güçlerini kendi amaçları doğrultusunda desteklemişler, böylece aslında doğal olarak işgal sonrasındaki Avrupa tablosunu da etkilemek istemişlerdir. Örneğin Batı Avrupa'daki direnişler, Fransa, Belçika, vb. komünist partizanların süreçteki ağırlıklarına rağmen Londra'nın ağırlığı altındadırlar. Aslında Londra, Balkanlar ve Doğu Avrupa'da da boş durmamaktadır; örneğin Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya'da böyle çabaları vardır, ancak oradaki durum, Stalingrad'dan başlayan muazzam Kızılordu hamlesiyle değişmiş, dengeler yerinden oynamıştır.

Aslında bu ülkelerin neredeyse tümünde 1940'lara gelindiğinde şu ya da bu biçimiyle kendisini gösteren devrimci durumlar söz konusudur. Bazılarında 1918'lerde bastırılmış devrimler (Macaristan gibi) vardır, bazıları ise (Bulgaristan gibi) zaten 1917-1940 sürecinde ayaklanmalar yaşanmıştır.

Bu ülkelerin çoğunda işgal başlamadan hemen önceki yönetimler tümüyle zaaf içindedirler; büyük iktisadi-politik krizler yaşamakta ve istikrarsızlık içinde yüzmektedirler. Yani işgal öncesinde bu ülkelerin çoğunda -Almanların gelip bozduğu- burjuva anlamda bir "huzur" mevcut değildir. Ama işgal, doğası gereği, süreçleri hızlandırmış, bu toplumların en dinamik kesimlerini, yani işçi sınıfını ve genel olarak solu öne çıkarmıştır.

Sonuçta, amaçlar ve düzey ne olursa olsun, gerilla savaşı, bu sürecin karakteristik olgusudur.

Burada belki Sovyet partizanları, kuruluş biçimi ve amaçları bakımından diğerlerinden ayrılabilir; çünkü onlar çoğu kez doğrudan doğruya resmi Kızılordunun eğitim vererek planlı biçimde yarattığı birimlerdir. Alman ilerleyişinin hızı karşısında bizzat SBKP Merkez Komitesi'nin emriyle bölgelerde parti tarafından gizli üslerin, silah ve yiyecek depolarının, partizan birliklerinin inşası, bu birliklerin Kızılordu karargahlarında eğitilmesi, binlerce insanın kimlik bilgilerinin silinerek bu alana kaydırılması, tamamen planlı bir süreçtir.

Diğer ülkelerde ise işgalin şu ya da bu aşamasında komünistlere bağlı ya da değil, değişik partizan örgütlenmeleri ortaya çıkmıştır. Örneğin Polonya'da işgal sırasında hain ve işbirlikçi bir hükümet ve ordu söz konusu değildir; başından beri Polonya ordusu da işgale karşı direnmiştir. İşgal sırasında ise Komünistlerin "Halk Ordusu" adıyla kurdukları merkez giderek güçlenmiş, prestij kazanmış ama yine de diğer burjuva-ulusal güçler ağırlıklarını korumuşlardır. Örneğin 200 bin kişinin öldüğü büyük ve umutsuz Varşova ayaklanması, bu güçler tarafından, biraz da Kızılordu'dan önce davranmak, Polonya'yı sola teslim etmemek için gerçekleştirilmiştir. Ve tabii işgal sonrasında da halk cumhuriyetine geçiş sancılı olmuştur.

Savaşın başından itibaren Avrupa'da Almanlara en yoğun askeri desteği veren güç Romanya'nın faşist iktidarıdır; Romen orduları Nazilerle birlikte Sovyet ülkesinin işgalinde açıkça rol almışlardır. Yoğun bir baskı ve vahşetle geçen süreçte, 1944'e dek Romanya'da komünistlerin etkisi yok denecek kadar azdır ve ciddiye alınabilir bir partizan hareketi görülmemiştir. Komünistler, ancak bu tarihten sonra siyasal sahnede daha aktiftirler ve faşizmle işbirliği yaparak ülkeyi batırmış olan eski rejim karşısında en etkin güç hale gelmişlerdir.

Macaristan'ın işgali, 1918 devriminin kasabı Hortry rejiminin Nazilerle bir süre flört ettikten sonra Batılı müttefiklere göz kırpmaya başlamasıyla birlikte, Mart 1944'te gerçekleşmiş ve Nazi egemenliği komünistlere karşı büyük bir kıyım anlamına gelmiştir. Zaten illegal bir güç olan parti bir süre ciddi olarak ezilmiş, ancak Aralık 1944'te Kızılordu'nun yaklaşması ile birlikte komünistler ve başka ulusal güçler bir hükümet kurabilmişlerdir. Yine de ilk seçimlerde Komünistlerin alabildiği oy yüzde 17'yi geçmeyecektir.

Çekoslavakya'da daha 1935'lerde bile ülkedeki üçüncü parti düzeyinde olan, yüzde 25 oy alan Komünist Partisi, işgalci güçlere karşı sürdürülen illegal partizan direnişi sayesinde olağanüstü bir siyasi prestije sahip olmuştur. Bu nedenledir ki Çek komünistleri, Kızılordu'nun gelişi sonrasında hükümette yer alacak konuma gelmişlerdir.

Balkanlarda ise durum son derece ilginçtir. Arnavutluk, Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan dörtlüsü, yukarıdaki örneklerden çok daha farklı bir yerde dururlar. Bu dört ülkede de gerilla savaşı, teknik bir kolaylığın ötesinde, politik olarak mücadelenin ekseni düzeyinde rol oynamıştır.

Uzun yıllar boyunca katı bir bir baskı rejimiyle yönetilen Arnavutluk'taki komünist hareket aslında işgal yıllarında çok gençtir. Ama 1941'deki kuruluşundan kısa bir süre sonra (ki Yugoslavya Komünist Partisi'nin desteğiyle kurulmuştur) Arnavutluk Komünist Partisi, Ulusal Kurtuluş Hareketi'ni yaratarak ülkenin en büyük direniş hareketi haline geldi. Önce İtalyan, sonra Alman işgaline karşı tam da klasik anlamıyla gerilla/partizan savaşı yürüten AKP, savaşın sonunda 1. Partizan Ordusu ile Tiran'ı kurtardığında, zaten artık ülkenin iktidar olabilecek tek gücüdür, halk ordusuna ve başından beri oluşturulan halk iktidar organlarına sahiptir.

Bulgaristan'da ise komünist hareket, 1800'lerin son çeyreğine kadar giden tarihiyle güçlü ve köklü bir harekettir. Süreç içersinde iç-faşist rejimlere karşı mücadele içersinde güçlenen ve deneyim kazanan Bulgaristan Komünist Partisi, ayrıca belli bir ideolojik-politik olgunluk düzeyine ve prestijli önderlere de sahiptir, ülke içinde hatırı sayılır bir siyasi güçtür. 1923'teki faşist darbeye karşı kendi iç politik karmaşası yüzünden geç müdahale eden BKP, daha sonra çiftçi birliği ile kurduğu birleşik cephe ayaklanmasını başlatmış, bu ayaklanma sonuçta ezilse de daha sonrasına dersler bırakmıştır. 1924-25 yılları arası, faşist teröre karşı tipik şehir gerillası eylemleri ve partizan hareketi yaygındır, parti illegal basın gibi alanlarda da sistemli çalışmaya geçmiştir. 1925'te ezilen parti, 1927'de legal olarak ortaya çıktığında da seçimlerde 31 milletvekili çıkarabilmektedir. 1934'te yeni bir faşist darbe geldiğinde yine birleşik cephe direnişi sürecektir.

Yani işgal yıllarına gelindiğinde Bulgaristan belli bir tür gerilla deneyimine zaten sahip durumdadır. Bulgar gerillası öteden beri faşist rejimin kanlı katillerini, emniyet müdürlerini, vb. cezalandırmaya alışkındır. Bulgaristan'ı Sovyetlerin işgalinde güçlü bir lojistik arka plan olarak düşünen Hitler 680 bin askerini bu ülkeye yığdığında da anti-faşist cephe geleneği devam etmiş, BKP başka ulusal güçleri de kapsayan bir Vatan Cephesi'ni inşa etmiştir. Anti-faşist direnişin partizan birlikleri 1942'de artık 30 müfrezeye ulaşmış durumdadır.

Bu süreçte efsanevi bir gerilla direnişi gösteren Bulgar komünistleri, genel olarak ülke içersindeki en ciddi politik yapı olmayı başarmıştır. Kızılordu'nun ilerleyişi sonrasında ise süreç daha da hızla ilerleyecek, BKP Merkez Komitesi 26 Ağustos 1944'te ayaklanma kararı alarak 8 Eylül'de Kızılordu'nun da desteğiyle ayaklanmayı gerçekleştirecektir. Daha ertesi günün akşamında, 9 Eylül'de artık ülkenin tek hakim siyasi gücü, Vatan Cephesi'dir. Öyle ki, 1945'te yapılan ilk seçimde 4.5 milyon oydan 3.3 milyonunu Vatan Cephesi alacaktır. Yani burada gerilla savaşıyla Kızılordu ilerleyişinin gerçek bir ortaklığı vardır ve gerilla sadece basit bir sabotajcı güç değildir.

Diğer iki örnek, Yugoslavya ve Yunanistan ise aslında son derece trajiktir. Bütün anti-faşist direniş süreci boyunca yazımızın konusu bakımından en gelişkin örnekleri oluşturan, gerilla/partizan savaşının klasik mantığına en uygun çizgileri izleyen bu iki ülke, ayrı ayrı sebeplerle olumsuz noktalara saplanmışlardır. Birincisi, (Yugoslavya) iktidar sonrasında sağa doğru kayarken, ikincisi (Yunanistan) ise sağ politikalar nedeniyle tasfiyeye uğramıştır. Ama yine de her iki örnek, son derece değerli derslerle doludur.

Özellikle Yugoslavya direnişi, sonradan kaydığı çizgi nedeniyle solda pek incelemeye değer bulunmaz ama aslında tipik halk savaşı çizgisinin oyun kurallarına en uygun olan süreçtir. Gerçekten de Yugoslav Komünist Partisi'nin organize ettiği partizan direnişi, özellikle iki bakımdan çok önemlidir. Birincisi bu direniş, işin başından itibaren, Almanların genel yenilgisine umut bağlayan bir yerden değil, doğrudan iktidarı hedefleyen bir gerilla hareketi üzerinden inşa edilmektedir. Kitleler arasından büyük bir meşruiyete sahip olan direniş, yalnızca sabotajlar yapan "işgal karşıtı" bir hareket olmanın ötesine geçerek, bir halk ordusuna ve halk savaşına dönüşmektedir.

Bunun bir sonucu olarak YKP, kontrol edebildiği her yerde "kurtarılmış bölgeler" yaratarak Halk Kurtuluş Komiteleri adı altında iktidar organları örgütlemektedir. Tito bu durumu şöyle anlatıyor: "… daha 1941 yılında, gerek köylerde gerekse kasabalarda yeni hükümetin ilk kuruluşlarına biçim vermeye, adını özelliğinden alan halk kurtuluş komiteleri dediğimiz örgütlerle yeni iktidar organları yaratmağa başladık." Ancak öte yandan aynı hareket, yine böyle bir savaşın mantığına uygun olarak hiçbir bölgeyi körü körüne savunmamakta, hareketli savaş uygulamakta, hatta zaman zaman sonradan efsane haline gelen büyük yarma hareketleriyle kendisini kuşatmalardan kurtarmaktadır.

YKP, Yugoslavya'nın siyasi hayatında yeni bir parti değildir. 1920'de yüzde 12 oyu ve 58 milletvekili olan bir partidir. Çeşitli ideolojik ve pratik iniş çıkışlar yaşayan parti, işgal başladığında illegaldir ama yine de ülkenin en önemli muhalif gücüdür. Parti, 4 Temmuz 1941 günü halka silahlı mücadele çağrısı yaptıktan kısa süre sonra küçük gerilla gruplarını yaratmaya başlamış ve giderek büyük gerilla ordularına dek ulaşmıştır. Üstelik aynı süreçte

YKP gerillası, sadece işgalcilere karşı değil, Hırvat faşistlerinin Ustaşa devletine ve Sırp milliyetçisi Çetnik çetelerine karşı da savaşmaktadır.

Bu süreçte Komintern'in "ılımlılık" çağrılarına da kulak asmayan YKP, büyük ölçüde kendi gücüne dayanarak savaşmakta, bir süre sonra kurduğu Yugoslavya Anti-Faşist Halk Kurtuluş Konseyi ile çeşitli milliyetlerden halkların ortaklığını yaratmaktadır. "Bu Konsey'i Londra'daki sürgünde burjuva hükümetinin alternatifi olarak görmemek gerektiği" yolundaki Komintern uyarılarına rağmen YKP'nin böylece yarattığı aslında bir ikili iktidar durumudur. Sonuçta 200 bin kişilik partizan ordusunun baş edilemez gücünü yalnızca Komintern değil, İngiltere de kabul edecek ve onu "müttefik ordu" olarak niteleyecektir. 1944'te Kızılordu Yugoslavya'ya girdiğinde Halk Ordusu da Belgrad yakınlarındadır ve Kızılordu ile Partizan Ordusu birlikte savaşarak Belgrad'ı alacaklardır.

Yazımızın sınırları gereği, daha sonra YKP ile SBKP arasında oluşan ayrılıklara ve anlaşmazlıklara, Tito'nun giderek sağa kayan çizgisine girmeyeceğiz. Ancak bütün bunlar bir yana, kesin olan şey, Yugoslavya direnişinin halk savaşı ve gerilla konusunda incelenmesi gereken tipik bir örnek olduğudur. Sonraki macerası nereye varmış olursa olsun işgal yıllarındaki YKP, klasik türdeki bir komünist parti örgütünün kendisini hızla gerilla örgütüne dönüştürmesi bakımından başarılıdır ve tiyatro gruplarından halk sağlığı ekiplerine, halk mahkemelerinden yerel iktidar organlarına dek Yugoslav Halk Ordusu, bu tür komplike gerilla savaşının iyi örneklerini bize vermektedir.

Yunanistan ise kuşkusuz her şeyden önce yirminci yüzyılın talihsizliklerinden biridir.

Yunan Komünist hareketi de aynen Bulgar ve Yugoslav hareketleri gibi köklü ve güçlü geleneklere sahiptir. 1936'daki faşist Metaksas diktatörlüğüne dek Yunan Komünist Partisi (KKE) zaman zaman çeşitli baskılarla budansa da hem seçimlerde hem de toplumsal hayatta etkin güçlerden biridir. Partinin ideolojik hayatı oldukça karışıktır ve her zaman çok tartışmalı süreçler yaşanmıştır ama yine de ülkedeki toplumsal bir güçtür. İşgal başladığında ise önce Selanik bölgesinde kendiliğinden oluşan gerilla birlikleri, daha sonra KKE ve işgal karşıtı bütün ulusal güçleri kapsayan Ulusal Kurtuluş Cephesi (EAM)'ın kuruluşuyla sıçrama yapacak, EAM'a bağlı olarak Ulusal Halk Kurtuluş Ordusu (ELAS)'ın kurulması gerçekleşecektir. 1942'de 15 kişilik ELAS birliğine hitaben "yakında on binlerce kişilik bir ordu olacağız" diye konuşan Komutan Aris'in dediği gerçekleşecek ve ELAS bir yıl sonra gerçekten de büyük bir halk ordusuna dönüşecektir.

Ülkede İngilizlerin yönlendirdiği başka burjuva direniş güçleri de vardır ama işin belli bir noktasından sonra dağlara artık ELAS hakimdir ve EAM'da fiili olarak KKE'nin etkinliği altındadır. Ancak bu mucizevi avantaja karşın Yunan direnişinin en büyük sorunu, kalıplaşmış kafalara sahip KKE yöneticilerinin elindeki gücün önemini anlamaması, bu güce karşı bir kuşkuyla yaklaşarak adeta kendi kuvvetinden ürkmesi ve en önemlisi de esas olarak kırlarda yürütülen bu savaşı bürokratik bir parti mekanizmasıyla yönetmeye kalkmasıdır.

Başka bir deyişle, klasik türden kent hareketine ve milli kriz kavramının klişe tanımına körü körüne bağlı olan KKE, ELAS'ın dayandığı muazzam kırsal potansiyeli anlamamakta, bu alana ilişkin programatik bir yaklaşım da geliştirmemektedir. ELAS onun için mücadelenin temel unsuru olmamış, her zaman partinin silahlı kolu olarak kalmıştır. Başlangıçta aslında klasik bir

parti olan Yugoslav Komünist Partisi, mücadele mantığını, temel mücadele belirlemesini ve örgütsel yapısını hızla dönüştürerek bir politik-askeri yapı haline gelirken, ondan daha fazla "komünist" olan KKE'nin aynı yeteneği gösterememesi son derece çarpıcıdır.

Nazi işgaline karşı direnişle başlayarak savaş sonrasında İngiliz-ABD kuklası faşist Yunan hükümetleri döneminde iç savaş olarak devam eden bütün süreç, elbette bu yazı içersinde özetlenemeyecek kadar karmaşık ve uzun bir süreçtir. Ancak kuşbakışı olarak tablonun tamamına bakıldığında görülen olgu şudur: Başta İngiltere ve ABD olmak üzere emperyalist dünya, savaş içinde ve sonrasında Doğu Avrupa ve Balkanlarda yaşanan felaketle bir daha karşı karşıya gelmemek için Yunanistan'a özel olarak ağırlık vererek sosyalist bir gelişmenin önünü kesmek isterken, Sovyetler Birliği ise dönemin dünya tablosu içinde Yunanistan'daki bir devrimci iktidar olasılığını hesap dışı tutmakta, bu olasılığa en iyimser deyimle "soğuk" bakmaktadır. Daha Almanlar tümüyle kovulmadan bile İngiltere ikinci bir işgal gücü olarak ülkededir ve Yunan faşistlerini organize ederek solu ezmeye başlamıştır.

Bu süreç boyunca ELAS, sadece Almanlara karşı değil, İngilizlerin desteklediği türlü çeşitli sağcı çetelere karşı da savaşmakta ve bu arada Atina dahil büyük kentler de ayaklanmalarla sarsılmaktadır. 70 bine ulaşan büyük gücüyle Atina'yı bile kontrol edebilen ELAS'ın yöneticileri (efsanevi komutan Aris başta olmak üzere) nihai zaferin bu yolla sağlanabileceğini, halk savaşı yolundan iktidara kadar yürünmesi gerektiğini düşünürlerken KKE hala tereddüt ve oyalanma içindedir. Sonuç hazindir: 1945'te ELAS tasfiye edilir ve silahlar İngilizlere teslim edilirken bunu kabul etmeyenler (Aris dahil) fiziki olarak ortadan kaldırılmaktadır; üç beş ay sonra da ELAS'ın savaşçıların çoğu ya tutukludur ya da boğazlanmıştır. Bu tarihten sonra artık İngiliz ve ABD büyükelçilerinin yönettiği Yunanistan'da binlerce eski ELAS'çı idama mahkumdur, 80 bine yakın insan toplama kamplarındadır.

Daha sonraları, 1946'da KKE, Demokratik Ordu'yu kurarak (bu kez gecikmiş bir refleksle) iç savaşı başlattığında kısa sürede yine 20 bin savaşçıya ulaşılmıştır ama artık karşı cephede işin başında ABD vardır ve bir yandan ülkeye 2 milyar dolar yardım akıtılırken, diğer yandan faşist Yunan ordusu muazzam olanaklarla, ağır silahlarla donatılmaktadır. Sonuç, yine hüsrandır. Savaşmaktan yorulmayan Yunan emekçileri kendi savaşından ürken, kendi başlattığı savaşı içine sindiremeyen önderliklerden yorulmuştur.

16 Ekim 1949'da KKE bürokrasisinin önderi Zaharyadis "artık silahlı mücadeleyi sürdürmenin bir küçük burjuva tavrı olacağını" söyleyerek iç savaşı sona erdirdiğinde hala on binlerce devrim savaşçısı çaresizce Arnavutluk'a ve Bulgaristan'a sığınmaya çalışmaktadırlar. "Partinin başlangıçta silahlı mücadeleyi kararlı bir şekilde savunmayıp bir şantaj aracı olarak kullandığını, silahlı mücadelenin ülke çapında etkin gerilla eylemleriyle sürdürülmesi ve Demokratik Ordu'yu statik bir konuma sokan düzenli ordu anlayışından vazgeçilmesi gerektiğini" söyleyen "Demokratik Ordu" komutanı Markos Vafyadis ise aynı önderlik tarafından oportünist olmakla suçlanmaktadır. Yani ortada barışı da savaşı da usulüne uygun yürütmeyen, kendi başlattığı iç savaşı bin türlü tereddütle kısırlaştıran bir önderlik vardır.

Sonuç olarak, konumuz açısından sürece yeniden baktığımızda söylenebilecek olan şey, Yunan iç savaşının kafası klasik formüllere ve uluslar arası denge hesaplarına takılı kalmış olan statükocu bir önderliğin trajedisi olduğudur. Gerçekten de, Yunanistan gibi büyük

devrimci potansiyele sahip bir ülkenin enerjisinin bu biçimde yok edilmesi, gerçekleşmesi pekala mümkün olan bir devrimin kırılması ciddi bir günah sayılmalıdır. Bu süreçte Stalin ve Sovyet politikalarının rolü üzerine çok şey söylenebilir ve zaten söylenmiştir de; üstelik bu olumsuz etki üzerine söylenenlerin çoğunun da doğru olduğunu düşünebiliriz. Ama sorun bu kadar da basit değildir.

Yugoslavya ve Çin örneklerinde görüldüğü gibi bir partinin kendi yolundan yürümesi de mümkündür. Dolayısıyla Yunanistan trajedisi, esas olarak, kendi ülkesinin gerçekliğini anlamak ve ortaya devrimci irade koymak yerine, şablonlara sarılan, halkın gücü dışındaki güçlere bel bağlayan bir anlayışın ürünüdür. Bu yıkımın temel sebebi, Zaharyadis önderliğinin Lenin'i anlamayan Kautsky ile, Mao'yu anlamayan Kruşçev ile aynı hamurdan olması, aynı düşünme biçimine sahip olmasıdır. Kendi kurduğu gerilla ordusundan ta en başından beri korkan, bu büyük halk iradesini bir devrim imkanı olarak değil pazarlık ve baskı aracı olarak kullanan önderlik, devrimin sonunu hazırlamıştır.

Üstelik, aynı kafa yapısı, daha sonra da bu tarihsel yıkımdan ders almamıştır; nitekim 1961'deki KKE kongresi, partinin iç savaş kararını "sol sekter" bir eğilim olarak tanımlayacak ve mahkum edecektir! Gerekçe, kitlelerin böyle bir savaş için hazır olmamasıdır; KKE'ye göre o dönem yapılması gereken "İngilizler dışarı!" ve "Normal Demokratik Hayat!" sloganlarıyla seçimlere girmek ve güç biriktirmektir!

Genel olarak yukarıdaki örneklerin tümü üzerine yeniden düşünürsek, fark edeceğimiz en temel gerçek, özellikle Balkanlardaki sürecin (ve aslında İtalya, Fransa gibi örneklerin de) devrimci durum ve evrim-devrim aşamaları, mücadeleye nereden başlanacağı gibi konularda klasik anlayışları zorladığıdır. Bu deneyimlerin, olumlu ya da olumsuz sonuçlarıyla kanıtladığı olgu, devrimci stratejik çizgi sorununun yalnızca üretici güçlerin düzeyine ya da iktisadi verilere bağlı olmadığı, bu sorunun esas olarak politik düzlemde kendisini ortaya koyduğudur.

Ekim örneğinden hareketle bir model gibi kalıplaştırılan tipik düşünme biçimi, (uzun süren evrim dönemi, kısa süren devrimci durum ve topyekun kent ayaklanması) bu ülkelerde somut gerçeğin karşısında çözümsüz kalmış, bu gerçeği doğru kavrayarak yeni bir yorumla kendilerini dönüştüren partiler başarıyı yakalamışlardır. Her şeyden önce (işgal öncesindeki durumlar bir yana) bizzat işgalin kendisi klasik milli kriz kavramını değiştirmiş ve bir devrim durumunu en baştan itibaren üretmiştir, ki bu gerçek, silahlı mücadeleyi ve gerilla birliklerini, giderek halk ordularını işin en başında sürecin ekseni hale getirmiş, politik ve askeri gücün birlikte büyütülmesini, örgütün politik-askeri bir kompleks biçimde yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu gerçeği kavrayabilenler, "klasik parti merkezi" ve "silahlı kol" ayrımını aşmışlar ve çoğu durumda hareketin bütün merkezi yapısını ve organlarını da gerilla savaşının alanlarına taşımışlardır. "Parti önderliği" ile "halk ordusu komutanlığı" böylece aynı süreçte iç içe geçmiştir. Bunu kavrayamayanlar ise – Yunanistan örneğinde olduğu gibi- tasfiyeye uğramışlardır.

İKİNCİ ANA BÖLÜM:

4. Kısım: Yerelden Evrensele Taşan Bir Deneyim: Çin Halk Savaşı

“Marksizm, mevcut toplumsal durum değiştikçe, kaçınılmaz olarak bu döneme katılanlarca bilinmeyen yeni mücadele biçimlerinin doğacağını kabul ederek, yalnızca o anda mümkün ve var olan mücadele biçimleriyle kendini hiçbir koşul altında sınırlamaz.”

Lenin’in yazı boyunca yüz kez tekrarlamaktan bıkmayacağımız bu sözleri, hem Yunanistan’daki “sorunu”, hem de Çin’deki “gerçeği” aynı anda anlatmaktadır aslında. Nasıl Yunanistan yenilgisi, statükocu düşünme biçiminden kopamayan bir önderliğin yarattığı felaketse, büyük Çin Devrimi de, kendisine dayatılan stratejik kalıpları reddederek kendi ülke gerçekliğini somut olarak kavrayan bir önderliğin yarattığı muazzam bir zaferdir.

Elbette bu büyük deneyimi incelerken de -okurumuzun bizi anlayıp bağışlayacağını umuyoruz- uçsuz bucaksız Çin tarihinin derinliklerinde boğulmayı tercih etmeyecek, devrimci strateji bakımından en önemli noktaları ele alarak ilerlemeye çalışacağız.

Ayrıca, Çin söz konusu olduğunda, yerellikle evrensellik arasında en baştan kategorik bir ayrım yapmayı gerekli buluyoruz. Bu önemli; çünkü Çin’de zafere ulaşan halk savaşı, kendi ülke gerçekliği içersinde başarı sağlamıştır evet, ama aynı savaş daha sonradan başka ülkeler ve dünya devriminin genel sahnesi için çığır açıcı imkanlar yaratmıştır, bu da meselenin ikinci ve daha önemli olan cephesidir. Gerçekten de, az sonra göreceğimiz gibi, Çin deneyimi, durduğu yerde durmamış, evrensel düzeyde örnek oluşturan yeni bir devrimci stratejik çizgiyi ortaya koymuştur.

Ve yine, yazı boyunca hep olduğu gibi Çin özgülünde de devrimin hedefleri, türü üzerinde durmayacağız. Mao’nun Yeni Demokratik Devrim tezi ve diğer yaklaşımları da şüphesiz önemlidir ama biz daha çok “nasıl bir yol” sorusunun peşinde ilerlemeyi sürdüreceğiz.

a) Bünyeye Uymayan İlaç ve Yeni Formül Arayışı

Büyük ve kanlı ayaklanmalarla örülü Çin tarihinin eski evrelerini atlayarak nispeten yakın dönemlere doğru geldiğimizde ilk gördüğümüz olgu, Marksizm öncesinde ortaya çıkan modern milliyetçi akımdır. 1900’lerin başında genç aydınlar tarafından başlatılan ve 1912’de Cumhuriyet’in ilanından sonra Ulusal Halk Partisi (Guomindang) olarak partileşen ve iktidar olan bu akımın tarihsel önderi Dr. Sun Yat Sen, “milliyetçilik, demokrasi ve halkın refahı” üçlemesiyle tanımladığı bu çerçeveye, halkçı ve devrimci bir içerik yüklemekte, anti-emperyalist, özgürlükçü ve toplumsal üretime dayanan bir sistemi öne çıkarmaktaydı.

Haziran 1921’de kurulan Çin Komünist Partisi (ÇKP) ise henüz çok gençtir ve nasıl bir yol izleneceği konusunda belirsiz fikirlere sahiptir. Muazzam büyüklükteki bir coğrafyaya ve nüfusa sahip olan Çin’de Avrupa’dan doğmuş bulunan klasik Marksist teorilerin nasıl hayat bulacağı, nereden başlanıp nereye varılacağı gerçekten de yanıtlanması kolay sorular değildir.

Çin, yarı-sömürge ve feodalizmin ağırlıkta olduğu bir ülkedir. Bir yanda büyük işçi kitlelerinin bir arada bulunduğu sanayi kentleri vardır; öte yanda ise uçsuz bucaksız kırlık alanlar üzerinde korkunç bir yoksullukla boğuşan köylüler… Hatta sonradan "Uzun Yürüyüş" sırasında Mao ve yoldaşları ülkenin nasıl yönetildiğinden habersiz, dünyayı kendi mezrasından ibaret zanneden en ilkel kabilelerle bile karşılaşarak şaşıracaklardır. Ayrıca bu coğrafya işbirlikçi kompradorların yanında büyük toprak ağalarını, onların da ötesinde "savaş ağaları" diye adlandırılan haydut generallerin yöresel egemenliklerini de barındırmaktadır. Mao'nun deyimiyle Çinli devrimci güçler ne kadar zayıfsa, karşı taraf da o kadar "parçalanmış ve karmaşa içinde"dir.

Böyle bir sınıfsal tablo içersinde genç ÇKP, Moskova'da eğitilmiş herkesin en iyi bildiği, en klasik yoldan yürümeye başladığında, doğal olarak ilk adımlarını büyük kentlerde atacaktır. Bu arada birkaç grevi örgütlemeye çalışan partinin 1923'te hala 342 üyesi vardır. Bu büyüme aşamasında partinin en önemli sorunlarından biri de kuşkusuz ülkedeki diğer modern güç olan Guomindang ile ilişkilerdir. Aynı dönemde, Avrupa devrimlerinin yenilgisinden sonra yüzünü bir ölçüde doğuya dönen ve özellikle büyük potansiyeller taşıyan Çin ve Hindistan'la ilgilenen Komünist Enternasyonal de bu soruna çözüm aramaktadır.

Milli Demokratik Devrim tezi az çok şekillenmekte, kısmen "üretici güçler teorisi"nin de etkisi altında kurulan teorik formülasyonlarda Çin gibi ülkelerdeki devrimci aşama devrimci-demokratik çerçevede tanımlanmaktadır. Bu tanımlama özel olarak bir yanlışlığı barındırmamaktadır aslında, yerel gerçekliğe de aykırı değildir; ancak henüz oldukça dar olan bakış açısı yaratıcı değildir ve bir ölçüde şablon gibidir. Dünya çapında yapılan kategorizasyonla ülkeler sınıflanmakta ve aşamalar belirlenmekte, ama bunlar yapılırken ülkelerin iç devrimci imkanları hesaplanmadan üretilen genel politikalar her şeyin üstünü örtmektedir. Örneğin aynı dönem Türkiye komünist hareketi de bu genel politikalara uyumlu davranma adına iktidar perspektifinden uzak bir noktaya savrulacaktır. En önemlisi de bu genel politikalar, Ekim modeline uygun bir devrimci stratejiyi, yani toplu kent ayaklanmasını her koşulda sabit kabul etmekte, değişik iktidar yürüyüşü biçimlerini derinlikli olarak düşünmemektedir.

Kırlarda gerilla birlikleriyle başlayan bir köylü savaşı bu genel çizginin ilgi alanı içinde değildir, genel olarak mantık böyle kurulmamaktadır. Süreç boyunca Komintern tarafından ÇKP'ye dayatılan da bu genel çizgidir: Guomindang ile işbirliği ve bu arada büyük kentlerdeki işçi sınıfı kitlelerinin örgütlenmesi… Zaten bizzat Komintern de Guomindang'la işbirliği içindedir ve Sovyet uzmanları Dr. Sun Yat Sen'in izniyle Guomindang ordusunu eğitmektedir. Bütün bunlar olurken ÇKP, 1925 Şanghay grevini örgütlemekte ve üye sayısını artırmaktadır. ÇKP kontrolündeki sendikaların üye sayısı da 1 milyonu aşmıştır. Ancak Dr. Sun'un ölümünden sonra Guomindang'ı ele geçiren Çan Kay Şek kliğiyle birlikte durum değişir; komünistlere saldıran yeni liderlik bir süre sonra 1927'de patlayan büyük Şanghay ayaklanmasının kasabı olacak ve yollar kesin biçimde ayrılacaktır.

Şüphesiz bütün süreç boyunca bölgeye sık sık gelen Komünist Enternasyonal militanları, Maring, Yoffe, daha sonraları röportajında "Çin devrimini anlayamadım, bir çok hata yaptım" diyecek olan Borodin ve başkaları, özel olarak Çin devriminin düşmanları değildirler. Çan Kay Şek'i katliamları sırasında bile ÇKP'ye Guomindang'la ittifakı dayatan Komintern de ciddi bir

hata içindedir ama asıl hata, belli bir şablonun ve klasik bakış açısının terk edilememesidir. Bu bakış açısı bütün katliamlara ve yenilgilere karşın klasik milli kriz kavramını ve şehirleri temel alan işçi ayaklanması fikrinden vazgeçememekte, yeni ve başka türlü bir stratejik çizgi bulunabileceğini düşünememektedir.

Yunanistan'da ELAS'ın iktidara yürüyebilecek gücünü görmeyen mantık, Çin'de de köylüleri, kırları ve gelecekte muazzam bir halk savaşının sahnesi olacak geniş Çin coğrafyasını görmemektedir. Üstelik, sözde "proleter devriminin saflığını korumak" adına savunulan bu yaklaşım, makro düzeyde "proletaryanın bağımsızlığı" çizgisinde de değildir; çünkü aynı yaklaşım Çinli komünistlere gericileşmiş Guomindangçılarla işbirliğini de dayatmaktadır.

Bütün bu süreç boyunca Mao'nun Komintern'le doğrudan bir polemiğine rastlanmaz, ama köylü çalışmaları içinde kazandığı deneyimlerle Çin'e özgü yolu keşfetmeye başladığı kesindir; kendi düşüncelerini "Hunan'daki Köylü Hareketi Üzerine Rapor" gibi belgelerde açmaya başladığında ise sansüre uğrayacak ama buna da katlanacaktır. Sonuçta işler biraz sabırla yürümekte ve 1927'de Mao'nun da içinde bulunduğu bir çekirdek tarafından örgütlenen Nanchang ayaklanması bastırıldığında suçlanan Mao, politbürodaki yedek üyelik görevinden alınsa da artık yol bulunmuş, yeni savaş biçimi öğrenilmeye başlanmıştır. Daha bir yıl geçmeden kırdaki gerilla birlikleri sistematik biçimde gelişmeye başlamış ve artık Guomindang ordularını bozguna uğratabilir hale gelmişlerdir. İki yıl içersinde 11 kurtarılmış bölge ya da Kızıl Siyasi İktidar yaratılmıştır bile. Bu yıllarda Çan Kay Şek kuvvetleri üst üste yenilgilere uğramakta, yeni stratejik çizgi, gelişen askerlik bilgisiyle birlikte meyvelerini vermektedir. Bu arada Japon işgali de başlamış ve Guomindang bu fırsattan yararlanarak yeni saldırılara girişmiştir.

Bütün bu süreçlerde hala doğrudan bir siyasi hesaplaşma ve "halk savaşı" çizgisinin kendi hattının açıkça ortaya konulması yoktur. Aslında, bir anlamda klasik "ayaklanmacı" çizgi ile Mao arasında deyim yerindeyse üstü örtülü bir "savaş" sürmektedir. Mao, açıkça bir "halk savaşı" çizgisinden söz etmemekte ve partinin geleneksel çizgisi resmi anlayış olarak devam etmektedir. Bu çizgi, evrim ve devrim aşamalarını klasik bir ayrıma tabi tutmakta, "milli kriz-devrimci durum" kavramını da en katı biçimiyle ele almaktadır. Kentlerde başlatılacak bir işçi ayaklanması yoluyla iktidarın alınması hala temel hedeftir.

Mao'nun yaptığı ise bu resmi çizginin devam ettiği koşullarda biraz "bildiğini okumak" gibidir. Yani doğrudan ideolojik bir mücadele yürütmemekte ama kendi çalışma yaptığı Hunan bölgesinde pratikten öğrendikleriyle yeni bir stratejik çizgiyi inşa etmekte, hatta pratik olarak uygulamaktadır. Örneğin Hunan ve başka bölgelerde hareketin içindeki köylü ağırlığının artması dogmatik parti yöneticilerine "devrimin bozulması" gibi gelirken Mao'nun bu konuda endişesi yoktur; hatta bunun feodal bir ülkede elzem olduğunu düşünmektedir. Yine de stratejik çizgi henüz net değildir; büyük olasılıkla Mao da böyle kapsamlı bir teorik formülasyonu bütün argümanlarıyla ortaya koyabilecek kadar mesafe almış değildir. Öyle ki, işler epey ilerlediğinde bile örneğin "Kızıl Siyasi Üsler" bu adla anılmamakta, "destek üsleri" gibi eski yaklaşıma uygun kavramlar kullanılmaktadır; yani kırdaki harekat hala kent ayaklanması stratejisinin bir parçası gibi görünmektedir. Yine örneğin, bu bölgelerde ilan edilen yönetim, "Çin Sovyet Cumhuriyeti" adını taşımakta ve 1924 Sovyet Anayasası aşağı yukarı aynen kabul edilmektedir.

Öyle ki, artık halk savaşı stratejisinin az çok hakimiyet kazandığı dönemlerde bile Mao, "gerillacı eğilim" dediği bir eğilimle hesaplaşmak zorunda kalacaktır. Bu eğilim, kırlardaki savaşın büyük halk ordularına dönüşümünü reddetmekte ve kuvvetleri küçük gerilla birliklerine bölerek uzun süre böyle devam etmeyi ve ancak bütün Çin'de halk kitlelerinin kazanılmasıyla birlikte büyük bir ayaklanmanın başlatılmasını öngörmektedir. Daha sonraları Mao silahlı mücadelenin ilk aşaması diye adlandırdığı bu başlangıç sürecini "Partimizin silahlı mücadelenin önemini fark etmeye başladığı ama henüz tam olarak anlayamadığı, Çin devriminde silahlı mücadelenin temel mücadele biçimi olduğunu kavrayamadığı aşamadır" (Seçme Eserler II, sf: 294) diye niteleyecektir.

Uzun Yürüyüş bu anlamda aynı zamanda bir siyasi sıçramadır. Mao çizgisi ile geleneksel ayaklanmacı çizgi arasında sertleşen mücadele, bu olayla birlikte pratikte çözümlenmiştir. Eylül 1934'te büyük bir kuşatmaya giren Çin devrimi sürecinde "bir karış toprak vermeme" çizgisi yerine "hareketli savaş çizgisi"ni benimseyen Mao'nun üstünlük sağlaması sonucu başlayan 15 bin kilometrelik yürüyüş, bir yandan savaşılan, bir yandan propaganda yapılan büyük bir siyasi hamledir ve sonuçta büyük kayıplar pahasına Yenan'a varıldığında ÇKP "devrimin yarısını" kazanmıştır. Öte yandan bu büyük harekat, gelenekçi çizgiyi de bitirmiş ve Mao'nun Devrimci Askeri Şura'nın başına getirilmesiyle hesaplaşma büyük ölçüde tamamlanmıştır.

Bundan sonrası, büyük zaferler ve büyük yenilgilerle dolu savaş yıllarıdır ve artık ÇKP istikrarlı bir biçimde büyümekte, savaşın ibresi stratejik anlamda halkın lehine dönmektedir. ÇKP'nin 1942'de 763 bin olan üye sayısı, 1945'te 1 milyon 200 bini geçecektir. Yine 1945'te Kızıl Siyasi Üsler'de yaşayan nüfus 100 milyonun üzerindedir ve buralarda üniversiteler, hastaneler, vb. dahil büyük yerleşimler kurulmaktadır. 5 yıl içersinde 100 binden fazla siyasi ve askeri kadro bu üniversitelerden mezun olarak savaşa katılacaktır. 1947 ilkbaharında "Halk Kurtuluş Ordusu" adını alan Kızılordu ise artık çeşitli ordular, tümenlerle anılan devasa bir güçtür.

Sonuçta, Japonya'nın 1945'te teslim bayrağını çekmesinden sonra Guomindang'ı destekleyen ABD de durumu kurtaramayacak ve 1948 yılının son ayları artık sürekli zaferlere tanıklık edecektir. Ocak 1949'da ise 1 milyona yakın insanın öldüğü büyük çarpışmalardan sonra Guomindang kesin yenilgiyi kabul ederek Çin'i terk edecektir. 3 Şubat 1949'da Pekin'e giren Halk Kurtuluş Ordusu artık ülkenin hakimidir ve Ekim 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti resmen ilan edilecektir. Bütün bunlar olup biterken en son ana kadar Moskova'daki hava ise yine kuşku havasıdır ve bu "yeni yöntem" güvenilir bulunmamakta, bu yolla komünistlerin iktidar olabileceği fikri genel kabul görmemektedir.

b) Yeni Stratejik Çizginin Temel Taşları

Böyle bir kısa özetten sonra sürece en başından itibaren genel olarak bakmayı denersek, gördüğümüz şey, kuşkusuz yeni bir iktidar elde etme stratejisidir. Gelenekçilerin ve kuşkucuların bütün diretmelerine karşın Mao'nun savaşın içinde ve elbette büyük ölçüde savaştan da öğrenerek ustalıkla geliştirdiği bu stratejik çizgi, tartışmasız biçimde çığır açıcı bir gelişme olmuştur. Lin Piao'nun deyişiyle "Bu, modern tarihte proletaryanın yönettiği en uzun en karmaşık ve deney bakımından en zengin halk savaşıdır."

Halk savaşı, sonradan zaman zaman küçümsenerek söylendiği gibi bir "savaş tekniği" değil, siyasi bir çizgidir. Yani gerilla savaşının ya da genel olarak düzensiz harekat biçimlerinin kullanıldığı her savaş halk savaşı değildir. Ya da bir zamanlar ülkemizdeki bazı siyasi grupların demagojik olarak söylediği "halk savaşı halkın savaşıdır işte" gibi tekerlemeler de durumu açıklamaz. Kent ayaklanmasına dayanan Ekim devrimi, elbette "halkın savaştığı" bir devrimdir ama stratejik çizgi olarak farklı bir yerde durur. Yukarıda değindiğimiz gibi özellikle Balkan deneyimleri ve hatta İtalyan-Fransız deneyimleri (ki bu deneyimler Çin'deki savaşın gelişimiyle aşağı yukarı eş zamanlıdır) aslında halk savaşı çizgisine oldukça yakındırlar, hatta özellikle bazı örneklerde bu çizginin tipik unsurları vardır. Şehirlerdeki gerilla eylemleriyle desteklenen kırsal gerilla orduları, temel mücadele biçiminin silahlı mücadele olması, vb. böyle unsurlardır.

Ayrıca bu pratiklerde devrimci durum-millik kriz kavramının yorumlanışı da artık uzun süren evrim dönemlerine endeksli değildir; partiler doğrudan doğruya gerilla müfrezelerini örgütleyerek işe başlamakta ve özellikle bazı örneklerde bu güçleri ordulaştırarak büyütürken bir yandan da kontrol altına aldıkları alanlarda iktidar organları yaratmaktadırlar. Yani bu örneklerde, özellikle Yugoslavya ve Arnavutluk gibilerinde halk ordusu artık bir direnme aracı değil, bir siyasi iktidar elde etme aracı haline gelmiştir.

Ancak her şeye karşın teslim etmek gerekir ki, bu stratejik çizginin en bütünlüklü ifadesi Çin gerçeğinde yaşanmış, en özlü teorik anlatımını da orada bulmuştur. Yani halk savaşı, tamamen özgün bir stratejik çizginin adıdır ve kendi iç bütünlüğü olan bir siyasi iktidar yürüyüşünü bize anlatır. Klasik Maoist terminolojide "düşmanın yumuşak karnı" olarak tanımlanan kırları ve kırlarda yaşayan yoksul köylüleri temel alan bu yaklaşım, gerilla birlikleri ile işe başlayarak hareketli bir savaş yoluyla politik ve askeri olarak büyüyen devrimci gücün giderek kurtarılmış bölgeler yaratmasını, bu bölgelerde ikinci bir siyasi iktidar oluşturarak sağlamlaşmasını ve nihayet halk orduları yoluyla büyük kentleri ve merkezi siyasi iktidarı hedeflemesini öngörür. En azından kabaca ve genel teorik kural olarak durum böyledir. Bu unsurlardan birinin yokluğu (örneğin Kurtarılmış Bölgeler gibi) belki çizginin genel tablosunu değiştirmez ama izlenen temel yol bellidir.

Kolayca anlaşılabileceği gibi bu anlayış, Lenin'in klasik "milli kriz-devrimci durum" tespitinin aşılmasıdır. Yani burada artık belli bir kısa an gibi gelip geçen bir kriz durumu değil, tam anlamıyla bir süreklilik vardır. Devrimci irade, kendisini organize ettiği andan itibaren devrim aşamasına ait araçları en ileri düzeyde, yani büyük ayaklanmalar düzeyinde değil, başlangıçta küçük birimler düzeyinde ama sistematik biçimde kullanarak harekete geçer ve doğrudan silahlı gerilla ile işe başlar. Ve gerilla, genel olarak halk ordusu, politik-askeri bir güçtür; sık sık üretime de katılan, hem düşmanla savaşıp hem propaganda ve örgütleme çalışması yapan, yönetim yapısı da buna uygun olarak biçimlendirilmiş politik bir ordudur.

Mao'nun 1938'deki sınıflandırması yeterince açıktır: "… kapitalist ülkelerdeki proletarya partisinin görevi, uzun bir legal mücadele dönemi boyunca işçileri eğitmek, güç toplamak ve böylece kapitalizmi nihai olarak yıkmaya hazırlanmaktır. Bu ülkelerde sorun, uzun bir legal mücadele, parlamentodan bir kürsü olarak yararlanma, ekonomik ve siyasi grevler, sendikaların örgütlenmesi ve işçilerin eğitilmesi sorunudur. (…) Böyle bir ayaklanma ve savaş, burjuvazi gerçekten çaresiz bir duruma gelinceye, proletaryanın büyük çoğunluğu silaha

sarılıp savaşmaya hazır hale gelinceye ve köylük bölgelerdeki kitleler proletaryaya gönüllü olarak yardım edinceye kadar başlatılmamalıdır. Ve böyle bir ayaklanmayı başlatmanın zamanı geldiğinde, ilk adım şehirleri ele geçirmek, ardından da köylük bölgelere ilerlemek olacaktır; tersi değil. (…) Çin'de ise durum farklıdır. (…) Komünist partisinin buradaki görevi, ayaklanma ve savaşı başlatmadan önce uzun bir legal mücadele döneminden geçmek ve önce büyük şehirleri ele geçirip ardından köylük bölgeleri işgal etmek değil; tam tersidir." (age, Sf: 225)

Ve devamla; "Çin'de esas mücadele biçimi savaş, esas örgütlenme biçimi ordudur. Kitle örgütlenmesi ve kitle mücadelesi gibi öbür biçimler de son derece önemli, hatta vazgeçilmez biçimlerdir, hiçbir koşul altında küçümsenemezler ama onların amacı savaşa hizmet etmektir." (age, Sf: 227)

Mao'nun "Salt Askeri Görüş Açısı Üzerine" başlıklı ünlü yazısında söylediği gibi "Kızıl Ordunun varlık sebebi sadece savaşmak değildir; savaşmanın yanı sıra, düşmanın askerî gücünü tahrip, kitleleri hareketlendirmek, örgütlemek, silahlandırmak, devrimci bir güç haline gelmelerinde yardımcı olmak ve hatta Komünist Partisinin örgütlerini kurmak gibi önemli görevlerin sorumluluğunu da üstüne almıştır. Kızıl Ordu savaşmak için savaşamaz. Aksine, kitleleri harekete geçirmek, örgütlemek, silahlandırmak, devrimci bir güç haline gelmelerine yardımcı olmak için savaşır. Bu amaçlar ortadan kalkacak olursa, savaşmak da anlamını kaybeder ve Kızıl Ordunun varlığına sebep kalmaz."

Ve yine Mao'ya göre, "… silahlı mücadeleye ağırlık vermek öteki mücadele biçimlerini terk etmek değildir; tam tersine silahlı mücadele öteki mücadele biçimleriyle bir arada yürütülmezse başarıya ulaşamaz." (age, Sf: 322)

Öte yandan, okurlarımızın yukarı bölümlerde izlemiş olacağı "ikili iktidar" sorunu da bu stratejik anlayışta Sovyet deneyinden başka bir biçimde çözülür. Burada uzun süren bir ikili iktidar durumu vardır; ya da başka bir deyişle her devrimin temel sorunlarından olan "ikinci bir iktidar odağı yaratma ve halkı onun otoritesine çağırma" sorunu halk savaşında "zamana yayılmış" bir çözüm yoluyla karşılanır. Gerilla orduları ile güvence altına alınan ama asla körü körüne savunulmayan kurtarılmış bölgeler, aynı zamanda devrimin iktidar alanlarıdır. Devrim, geleceğin iktidar nüvelerini ilk andan itibaren buralarda kurar ve Çin örneğinde olduğu gibi bu bölgelerde merkezi iktidara alternatif yeni bir iktidar odağının temelini atar, üretimi, eğitimi, sağlığı, hukuku ve bütün diğer devlet işlerini kendi perspektifine göre yeniden örgütler.

Bu devrim anlayışında klasik olarak düşmanın yıpratıldığı ve güç biriktirilen bir "stratejik savunma" aşamasını halk ordusunun büyük birimlere dönüşerek düşmanla baş edebildiği ve belli alanları kontrol edebildiği bir "stratejik denge" aşaması izler ve nihayet küçük gerilla gruplarının destek olarak iş gördüğü, daha ağırlıklı olarak düzenli halk ordusunun merkezi iktidara saldırdığı "stratejik saldırı" aşaması gelir. Doğal olarak ilk iki aşamada savaşın yürütüldüğü alan itibarıyla köylülük süreçte ağır basarken (ki yarı-feodal yapıya çözüm getiren devrimci program da bu durumla uyum içindedir) son aşamada artık büyük kent ayaklanmaları da gündemdedir ve nihai vuruş sırasında -yine genel kural olarak- birleşik bir saldırı mümkün hale gelir.

Genel kural olarak en son nihai saldırı dışında savaşın hiçbir aşaması mevzi savaşını ve alanların ne pahasına olursa olsun savunulmasını içermez, Düzenli orduların karşı karşıya geldikleri klasik savaşın yerine gerilla hareketli bir çizgi izler, ani güç yoğunlaşmaları ve alan boşaltmalarla düşmanı şaşırtır. Bu yüzden "uzun süreli savaş" deyimi de sık sık kullanılır; hatta Mao, zaman zaman kendine özgü bir deyim olan "sürüncemeli savaş" kavramını kullanmaktadır; çünkü bu çizgi, başından itibaren büyük zaferler bekleyen bir yerden değil, düşmanı sürekli yıpratan, halk ordusunu güçlendiren bir yerden inşa edilir. Böylece siyasi güç ile askeri güç birlikte büyütülür ve bu süreç uzun sürer.

Sonuç olarak Çin örneğinde en yetkin biçimi görülen ve sonradan çeşitli uyarlamalarla başka ülkelerde de yaşama geçirilen bu devrimci stratejik çizgi, proletaryanın iktidar mücadelesinde yeni bir olgudur ve özellikle dönemin yarı-sömürge ülkeler dünyasındaki devrimci mücadeleler açısından çığır açan bir çözüm yolu olmuştur.

c) Dünya Devrimi Açısından Halk Savaşı Stratejisi

Gerçekten de dünya devrimci hareketinin önünü açan bir olgudur Çin devrimi…

Çin'de olan şey, sadece bir ülkenin devrime kavuşması değildir; bu muazzam büyüklükteki köylü ülkesinin böyle bir yoldan devrime ulaşması, bütün dünyada olağanüstü bir rüzgar yaratmış, özellikle emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelerde mücadele eden bütün devrimci hareketleri derinden etkilemiştir. Öyle ki, 1950'ler ile 1970'ler arasında bu ülkelerde devrim mücadelesi konusunda samimi olan ve Maoist deneyden etkilenmeyen hiçbir güç yoktur; ki buna Mahir Çayan da dahildir.

Şüphesiz bu boşuna değildir.

Birincisi, zafere ulaşana kadar Mao tarafından "Çin'e özgü" sayılan ve sonradan sistematize edilerek evrensel önemi vurgulanan Halk Savaşı teorisi, her şeyden önce dünya devriminin rotası ve imkânları üzerine yeni bir söz söylemekte, bir yol açmaktadır. Stalin döneminde başlayan içe kapanma ve Sovyetler Birliği'ni her şeyin merkezi yapma eğilimi, daha sonraları revizyonist bir "barış içinde yaşama/barışçıl geçiş" teorisine dönüştüğünde ortaya çıkan durum, gerçekten de dünya proletaryası için kocaman bir boşluk anlamına geliyordu. Dünyadaki çelişmeleri sıralarken "sosyalist sistem-kapitalist sistem" çelişkisini baş çelişki olarak belirleyen Kruşçev/Brejnev eğilimi, böylece dünya devrimine veda eder ve herkesi "barış ve yumuşama için" mücadeleye çağırırken, ÇKP'nin yaklaşımı "baş çelişkinin emperyalizm ve ezilen halklar arasında olduğu" şeklindeydi ve bu yaklaşım, yeni bir "zayıf halka" belirlemesi anlamına geliyordu.

Birinci yaklaşım, dünya halklarını pasifizme ve "dengeleri bozmamaya" çağırır, emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelerin devrimcilerinin iktidar perspektifini köreltirken; diğer yaklaşım ise küçük halkların büyük emperyalist ülkeleri yenilgiye uğratabileceğini söylüyor, üstelik bunun için Halk Savaşını araç olarak sunuyordu. Sovyet bürokratlarının bir türlü anlamadığı "emperyalizm kağıt kaplandır" tezi de aslında düşmanın küçümsenmesi anlamına gelmeyen stratejik bir belirlemedir. "Bütün gericiler kâğıttan kaplanlardır. Görünüşte korkunçturlar fakat aslında o kadar güçlü değillerdir. Uzağı gören bir açıdan bakıldığında

gerçekten güçlü olanlar gericiler değil, halktır" diyen Mao, devrim savaşına atılmak isteyen halklar için bir güven öğesi yaratmıştır. Lin Piao'nun deyimiyle "Düşmanı stratejik bakımdan küçümsemek bir devrimcide aranan ilk şeydir. Düşmanı küçümseme ve yenme cesareti olmaksızın, değil zafere ulaşmak, bir devrim hareketine girişmek ve bir halk savaşı vermek bile olanaksızdır."

Ve yine Lin Piao'nun sözleriyle, "son tahlilde sorun emperyalistlerin ve uşaklarının silahlı saldırılarına ve baskılarına karşı kısasa kısas savaşıp savaşmama, bir halk savaşma girişmeye ve devrim yapmaya cesaret edip etmeme sorunu olarak ortaya çıkar. Bu, gerçek devrimcileri ve Marksist-Leninistleri sahtelerinden ayırt eden en şaşmaz mihenk taşıdır."

Fakat herhalde Lin Piao'nun metinlerindeki şu eşsiz belirleme dönemin ÇKP mantığının en özlü ifadesi olsa gerektir: "Yeryüzünün tümü ele alındığında, eğer Kuzey Amerika ile Batı Avrupa'ya 'dünyanın şehirleri' denebilirse; Asya, Afrika ve Lâtin Amerika da 'dünyanın kırsal alanları'nı teşkil ederler. II. Dünya savaşından bu yana, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa kapitalist ülkelerindeki devrimci proletarya hareketleri türlü nedenlerle geçici olarak bastırılabildiği halde; Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki devrimci halk hareketleri hızla gelişmektedir. Böylece çağdaş dünya devrimi de, bir anlamda, şehirlerin kırsal alanlardan kuşatılması manzarası arz etmektedir. Son tahlilde, dünya devrimi davasının tümü, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu meydana getiren Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının devrimci mücadelelerine dayanmaktadır. Bu bakımdan sosyalist ülkeler Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki halkların devrimci mücadelelerini desteklemeyi uluslararası bir görev saymalıdırlar."

Bu yaklaşım gerçekten de çığır açan bir yaklaşımdır; böylece "devrimci durum" ve "zayıf halka/devrim havzası" gibi kavramların yeniden tanımlanmasının önü açılmakta, dünyanın belirli bölgelerinin birbirini motive eden zincirleme devrimler yoluyla ilerlemesi, yani bölgesel devrim fırtınalarının yaratılması mümkün görülmektedir. Hemen belirtelim, bu hayranlık verici teorik belirleme, esas hatları itibarıyla bugün de aynen geçerlidir.

Öte yandan, aynı yaklaşım, sosyalist ülkelerin komünizme doğru ilerleyişindeki tıkanmaya da bir çözüm yolu bulmak anlamına geliyordu. Maoizmin sonradan varmış olduğu olumsuz nokta ne olursa olsun, yukarıdaki belirleme, tek ülkeye sıkışmış bir ilerleme çizgisinin önünü açıyordu.

Tanımı gereği bir dünya sistemi olan komünizme geçiş, ancak emperyalizmin dünya çapında yok edilmesi ya da etkisizleştirilmesi sonucunda mümkünse eğer, bunun yolu elbette tek tek sosyalist ülkelerin içe kapalı ekonomik-teknolojik gelişmesinden değil, aktif bir devrimci enternasyonalizmden, emperyalizmi yıkacak olan gerçek gücün, dünya halklarının devrimci mücadelesinin açıkça desteklenmesinden geçmektedir. Ki bu da, son derece anlaşılır ve mantıki bir teori olan "emperyalizmin soluk borularının kesilmesi" tezine dayanmaktadır; gerçekten de esas ekonomik gelişme temposunu bağımlı ülkelerin sömürülmesi üzerine kuran ve kendi ülkesindeki sosyal dengelerin esnekliğini, hatta sosyal devlet gibi kurumlarını biraz da bu sayede ayakta tutabilen emperyalizmin dünyanın çeşitli köşelerinde ezilen halklardan üst üste darbeler yemesi, onların iç krizlerini de tetikleyecek, nihai olarak bu ülkelerde de devrimci durumların önünü açacaktır.

Kaldı ki bu "soluk kesilmesi" salt ekonomik bir anlam da ifade etmez; Mao'nun yaklaşımına göre yoksul halkların devasa emperyalist ordulara karşı kazandığı her zafer, politik anlamda da emperyalist metropoller için bir itibar ve güven kaybı olacak, yeni krizleri kışkırtacaktır. Doğrusu pratik durum da bu tezi doğrulamış, özellikle Vietnam ve diğer örneklerde ABD egemenliği ağır bir politik-moral yara almıştır.

Bütün bunlar da son derece akla yakın ve devrimci mantığa uygun düşüncelerdir. Maoizmin o dönemdeki ve daha sonraki uluslar arası pratiğinden tamamen bağımsız olarak bu teorik kurgu, tümüyle doğrudur ve devrimcidir. Dolayısıyla, kendisine bağlı bütün komünist partilerini kısırlaştıran, iktidar perspektiflerini köreltip burjuva güçlerle işbirliklerine, ittifaklara zorlayan SBKP'nin politikalarının karşısında bu devrimci yaklaşımın bir fırtına gibi esmesi, dünyanın her köşesinde etki yaratması hiç şaşırtıcı değildir.

Tabii hemen bir ek olarak söylemek gerekir; "kurtarılmış bölgeler" üzerinden geçen böyle bir stratejik çizgi, yalnızca iktidar yürüyüşüne pratik bir çözüm bulması bakımından değil, geleceğin toplumsal normlarının hayatın içinde uygulanma imkânlarını yaratması bakımından da ekstra bir anlam ve önem taşır. Ekim'de toplam olarak beş-altı ay süren ikili iktidar döneminin halk savaşı pratiğinde yıllara yayılması, sosyalist ya da sosyalizme yönelen iktidar, demokrasi, özyönetim, hukuk, vb. gibi pratik alanlarda ciddi deneyimler kazanılması imkânını devrimcilere sağlamaktadır.

d) Sonuç ve Esinlenme ile Şablon Arasındaki Fark

Bütün bu teorik formülasyonlar zincirinin evrensel değer taşıdığı kesindir; Maoizm zaman zaman bu "evrenselleştirme" çabasında diyalektiğin sınırlarını zorlasa da bu böyledir.

Örneğin Lin Piao'daki şu pasaj teorinin evrensel değeri konusunda belli bir mantıki zemin sunmaktadır: "Çin'in ve diğer ülkelerin halk savaşları tarihi, halkın devrimci güçlerinin zayıf ve küçük başlangıçlardan güçlü ve büyük kuvvetler haline geçmelerinin sınıf mücadelesi ve halk savaşı gelişiminin evrensel bir kanunu olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Şüphesiz halk savaşı, gelişmesi sırasında kaçınılmaz olarak birçok zorluklarla karşılaşılacak birçok iniş-çıkışlar ve gerilemeler kaydedilecektir; fakat hiçbir kuvvet onun kaçınılmaz zafer doğrultusundaki genel yönetimini değiştiremeyecektir." Gerçekten de, güçlü emperyalist ordular karşısında halkların gerilla ve halk savaşı yoluna başvurması, en genel anlamıyla söylenirse evet, evrensel bir kural olarak kabul edilebilir.

Ama aynı Lin Piao'nun şu sözleri doğruların abartılarla iç içe geçtiği tipik zorlamalardan biridir: "Mao Tse-Tung yoldaşın kırsal alanlarda devrimci üsler kurma ve şehirleri kırsal bölgelerden kuşatma teorisi bütün ezilen ulusların ve halkların Amerikan emperyalizmine ve onun uşaklarına karşı giriştikleri devrimci mücadeleler için belirgin olarak, evrensel pratik önem taşıyan bir teoridir. (…)

Bu ülkelerin çoğundaki temel siyasal ve ekonomik koşullarla, eski Çin'in koşullan arasında birçok benzerlikler vardır. Çin'de olduğu gibi, bu ülkelerde de köylü sorunu son derece önemlidir. Köylüler, emperyalistlere ve uşaklara karşı yapılan milli demokratik devrimin başlıca gücünü teşkil ederler. Emperyalistler bu ülkelere saldırırlarken çoğunlukla büyük

şehirleri ve ana haberleşme hatlarını ele geçirerek işe başlarlar. Fakat geniş kırsal bölgeleri tamamen denetimleri altına almaya güçleri yetmez. Ancak ve ancak kırsal bölgelerde devrimcilerin serbestçe manevra yapabilecekleri geniş alanlar sağlamak mümkündür. Devrimcilerin kesin zafere doğru ilerlemelerini sağlayacak devrimci üsler, yine ancak ve ancak kırsal, alanlarda kurulabilir. İşte bu nedenlerdir ki; Mao Tse-Tung yoldaşın kırsal bölgelerde devrimci üsler kurma ve şehirleri kırsal alanlardan kuşatma teorisi, bu ülkelerin halkları arasında gittikçe daha fazla ilgi toplamaktadır."

Elbette bu düzeyde bir kalıplaştırma, devrimci çözümleme ve stratejik çizgi belirleme mantığı açısından sıkıntılı bir durumdur. Ayrıca bu katı belirleme, emperyalizmin yeni egemenlik biçimlerini de dikkate almamaktadır. Nitekim, Halk Savaşı teorisinden etkilenen ya da esinlenen birçok ülkenin devrimcileri de bu ölçüde katı sınırları benimsememişler, kendi ülkelerinin özgün koşullarını dikkate alarak yeni biçimler üretmişlerdir. Daha doğrusu, bunu yapabilenler, yapabildikleri ölçüde zaferlere imza atmışlardır.

Sonuçta bu da esasen yadırganacak bir durum değildir, hatta biraz da devrim deneyimlerinin "kaderi"dir. Çin Halk Savaşı, bütün devrimci deneyimler gibi dünyanın çeşitli köşelerinde değişik algılamalara konu olmuş; özellikle kendilerini bu devrimin ve bu partinin şubesi gibi görenler daha çok bir şablonlaştırma çabasına girişmişlerdir. Türkiye'de olup bitenler de bu genel tablodan bağımsız değildir. Bilindiği gibi ülkemizde de Çin deneyiminin izleyicileri 1960'ların sonlarında ortaya çıkmış, bir süre ortalığı lafazanlıklar kaplamış, hatta Türkiye'ye özgü bir deyim olarak "Kampus-Maoculuğu" gibi kavramlara gerek duyulmuştur. Daha sonraları bu akımın şaibeli bir kolu bugünkü neo-faşist İP çizgisine dek uzanan bir yol izlerken, Halk Savaşı teorisini daha ciddi düzeyde ele alan gruplar -İbrahim Kaypakkaya çizgisi gibi- politik arenada kendi varlıklarını yaratmışlardır.

Partimiz ise Çin Halk Savaşı'nın yukarıda sözünü ettiğimiz olumlu katkılarına her zaman büyük bir saygı ve dikkatle yaklaşmış, bu deneyimin derslerinden etkilenip esinlenmiş, ama bu arada şablonlaştırıcı girişimlerden uzak durarak kendi ülke gerçekliğini kavrama ve oradan hareketle yeni bir yol arama eğiliminde olmuştur. Aynı biçimde devrimci sosyalist hareket, SBKP revizyonizminin Çin deneyimini küçümseme, değersizleştirme, hatta gerici ilan etme yolundaki tezlerine de şiddetle karşı çıkmış, bu deneyimin özünü ve mantığını ısrarla savunmuştur.

5. Kısım: Halk Savaşının Genel Bir Çizgi Olarak Yaygınlaşması ve Uzun Süreli Savaş:

Vietnam-Küba

Bu bölüme başlarken, okurlarımızın yadırgayabileceği bir durumu en baştan açıklamak ve olası hayal kırıklıklarını önlemek istiyoruz. Bilindiği gibi, dizi yazımızın başından beri seçmeci bir anlayışla gidiyor ve genel olarak bir "devrimler tarihi" özeti yapmak yerine devrimci stratejik çizgi konusundaki ana akımları ve bu akımların somutlandığı örnekleri ele almaya çalışıyoruz. Yoksa, soruna salt tarih özeti bakımından yaklaşıldığında 20. yüzyıl öyle bir devrimler yüzyılıdır ki, onların tümünü sadece özetlemek bile başlı başına bir iştir.

Emperyalizmin 3. Bunalım Dönemi olarak nitelediğimiz 1945 sonrası süreç ise bu bakımdan tarif edilemez, kitaplara sığmaz bir zenginliğe sahiptir. Latin Amerika'dan Asya'ya, Afrika'ya Ortadoğu'ya, hatta bizzat metropollere dek bütün dünya bu dönemde fokur fokur kaynamakta, ulusal kurtuluş savaşları ve devrimler birbirini izlemekte, yüzlerce deneyim birbirine eklenmekte, birbirini etkilemektedir. Örneğin hiç abartmaksızın söylenebilir ki, bu dönemde başarılı olsun ya da olmasın dünyada gerillası olmayan ülke yoktur. Öyle ki, politik açıdan başarı şansı (iktidara ulaşmak anlamında başarıdan söz ediyoruz.) tartışmalı bile olsa Batı Avrupa'da ve ABD'de bile çok ciddi silahlı hareketler belirmiş, dünyanın efendilerini uzun süre sıkıntıya sokmuşlardır. Ve tabii bu arada İrlanda, Bask ve Korsika'daki ulusal direnişleri de unutmamak gerekiyor.

Sömürgeler ve yeni-sömürgeler dünyası ise özellikle Küba ve Vietnam'dan sonra kaynayan kazan gibidir. Okurlarımız bu süreci ansiklopedilerden ve diğer kaynaklardan okuduklarında örneğin bütün Latin Amerika'nın bir uçtan bir uca capcanlı olduğunu göreceklerdir; Uruguay'da Tupamaroslar, Venezüella'da Ulusal Kurtuluş Ordusu, Şili'de Devrimci Sol Hareket (MIR), Bolivya'da ELN, Nikaragua'da FSLN, El Salvador'da Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi, Kolombiya'da daha 1965'lerde kurulan ve bugün de varlığını devam ettiren FARC vb. bunun örnekleridir.

Aynı şekilde Afrika'da Gine Bissau'da Amilcar Cabral'ın önderliğindeki PAICG, Mozambik'te Samora Machel'in FRELİMO örgütü, Zimbabwe'de ZANU, Angola'da Agustino Neto'nun başını çektiği MPLA, Kongo'da Che'nin bizzat savaştığı gerilla mücadelesi, Güney Afrika'daki Afrika Ulusal Kongresi (ANC) ve bir dizi başka hareketin çoğu, en azından ulusal kurtuluş bağlamında başarı sağlamış hareketlerdir.

Aynı şekilde Filistin'de başta FHKC olmak üzere oluşan devrimci odaklar, İran'da Halkın Fedaileri örgütü, Kürdistan, Yemen, Umman, Fas, Sri Lanka, Nepal, Filipinler, Endenozya, Laos, Kamboçya ve diğer ülkelerdeki örgütler ve hareketler önemlidir ve bu tabii arada asla unutulmaması gereken Kore devrimi de vardır.

Sonuçta bütün bu tabloyu (kuşkusuz unuttuklarımızı da ekleyerek) düşündüğümüzde, önümüze çıkan şey büyük bir zenginliktir. Ki, okurumuz, bir an için durup bu zenginliğe emperyalist-kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketini, zaman zaman metropollerdeki öğrencilerin yarattığı büyük direnişleri katmadığımızı düşünmelidir. Böylece tablo daha gerçekçi hale gelecektir. Ayrıca yine okurumuz, bu tabloya sosyalizm-dışı, ya da onunla yalnızca dirsek teması olan ama emperyalizmi de huzursuz eden kimi feodal milliyetçi hareketleri de katmalıdır.

İşte bu yüzden okurumuzun takdir edeceği gibi biz yazımızın bütününde olduğu gibi bu bölümde de belli bir tercih yaparak Vietnam ve Küba örneklerini özellikle öne çıkaracağız. Bu, stratejik çizgi bakımından, iktidara yürüyüş biçimleri bakımından diğer ülkelerin önemsiz oldukları ya da özgün deneyimlere sahip olmadıkları anlamına gelmiyor. Hemen aklımıza ilk gelen örnek olarak söyleyebiliriz; okurumuz Nikaragua Devrimi'ni gerçekleştiren Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi (FSLN) deneyimini dikkatle incelemeli, bu örgüt içinde "kırlara öncelik verilmesi gerekir" diyen görüşle "şehirleri öne çıkaran" görüşü ve bu ikisinin diyalektik birliğini savunan üçüncü görüşü, bu görüşlerin sonradan nasıl bir arada yürüyebildiklerini ilginç bir deneyim olarak anlamaya çalışmalıdır.

Ancak dediğimiz gibi, ana akımlar üzerinden gidersek, doğru seçim Vietnam ve Küba'dır ve biz oradan ilerlemeye çalışacağız.

Halk Savaşında Özgün Bir Uyarlama: Vietnam

Hatırlanacağı gibi, daha önceki bölümlerde, özelikle Çin Devrimi'nde Uzun Süreli Savaş ya da daha çok anılan biçimiyle Halk Savaşı stratejilerini incelemiş ve bu stratejik çizgiye ait temel unsurları özetlemiştik.

O bölümde de söylediğimiz gibi aslında Mao'nun bizzat kendisi de dahil olmak üzere ÇKP önderliği, uzunca bir süre bu stratejik çizginin evrensel yanına belirgin bir vurgu yapmamışlardır. Bu evrensel vurgu daha çok zaferden sonraki dönemde gündeme gelmiştir; ki bu herhalde anlaşılabilir bir durumdur.

Öte yandan -Geçen bölümde de belirtmiştik.- abartıları bir yana, böyle bir evrensellik iddiası çok da yanlış ve yersiz değildir. Gerçekten de özellikle emperyalizmin II. Bunalım Dönemi ve III. Bunalım Dönemi koşullarında geniş kırsal alanlara sahip sömürge ve yarı-sömürge/yeni-sömürge ülkelerinin çoğunun taktik bakımdan, askeri bakımdan zayıf halklarının devasa işgal güçlerine karşı gerilla ile başlayarak halk ordularına ulaşan bir güç yaratması, giderek belli alanları kontrol ederek "kurtarılmış bölgeler" oluşturması ve sonra bu hareketli güç aracılığıyla düşmanı adım adım bozguna uğratarak büyük kentleri ele geçirmesi, stratejik bakımdan mantıklı bir yoldur. Sonuçta bütün ince teorik tartışmalar bir yana, aklın yolu birdir ve açık ya da gizli işgal altındaki bir ülkede ille de Ekim Devrimi'nin koşullarını aramak, klasik milli kriz ölçütlerini gözetmek son derece anlamsızdır.

Ayrıca, bu devrimlerin çoğunda savaşın cereyan ettiği kırlık alanlardaki köylülerin devrimin ve halk ordusunun bel kemiğini oluşturması özel olarak korkulacak bir durum değildir. İşçi kuyrukçuluğunu meslek edinmiş "rafine"(!) sosyalistlerin bunu "devrimi bozan" bir şey olarak görmeleri de yersizdir; bazı pratik örneklerde, böyle olguların yaşanması olgunun kendisini "kader" haline getirmez; siz kendinizi ve partinizi köylüleştirmiyorsanız eğer, çekinecek bir şeyiniz de yoktur. İşçi sınıfı partisi, işçi sınıfının partisidir. Onun başka sınıflarla işbirliği yapması ayrı şeydir; o sınıfları fiziki ve ideolojik olarak kapsayarak kendisini deforme etmesi ayrı şeydir.

Sonuç olarak, Çin halk savaşının az çok benzer koşullarını yaşayan ülkeler için bir "model" değilse de "ilham kaynağı" olması anlaşılır bir durumdur. Bu anlamda, kaskatı Ekim Devrimi şablonculuğunun karşısında bu yol, stratejik çizgi bakımından çığır açıcı bir niteliğe sahip olmuştur. Gerçekten de, -yine daha önce belirtmiştik- Çin halk savaşı, dünya çapında bütün devrimciler için ciddi bir çekim merkezi olmuş, şöyle ya da böyle herkesi bir biçimde etkilemiştir. Bu dönemde SBKP'nin etkisi altındaki partiler özellikle yeni-sömürgelerde sürece yabancılaşmışlar, klasik "parti-sendika-grev-seçim" şablonu içinde daralmışlar, önlerine en büyük "vazife" olarak Sovyet politikalarını ve "Dünya Barışını" desteklemeyi koymuşlar, çoğu zaman da parlamenter oyunların parçası haline gelmişlerdir. En iyi durumda ise bu partiler, işçi sınıfı ve sendikalar içinde örgütlü olan, zaman zaman ciddi çıkışlar yapan ama yoğun baskı koşullarında sınıfı katliamlara uğratarak pasifizme doğru geri çekilen örgütler olmuşlardır.

Diğer yanda ise bütün dünyada halk savaşı-gerilla savaşı fırtınası esmekte, bu çizgi her zaman Marksist-Leninist zeminlere oturmasa da, zaman zaman fokocu eğilimlerle sakatlansa da bu ülkelerdeki devrimci cenahı oluşturmaktadır. Örneğin "Gerilla Bilanço Çıkarıyor" isimli kitaptaki röportajlardan birinde anılarını anlatan bir devrimci, bir tartışmada arkadaşının kendisine "Parti bir kürdandır dostum, bize sopa lazım" dediğini aktarır. İdeolojik-politik açıdan tam bir felaket ve tam bir anti-Leninizm örneği olan bu cümleyi lanetlemek elbette kolaydır; ama öte yandan resmi KP'leri gerçekten "kürdan" haline getiren anlayışın doğurduğu "sopa" ihtiyacını anlamamak da mümkün değildir.

Gene tabloyu böyle özetledikten sonra Vietnam'a doğru gelirsek, aslında oldukça ilginç bir tablo ile karşılaşırız. Coğrafi olarak Çin'in kapı komşusu olan Vietnam'daki devrimci hareket ve bu hareketin tartışmasız önderi Ho Chi Minh, Çin'den değil, Sovyet ekolünden gelen bir yapıya sahiptir. Paris'te aşçı yamaklığından işportacılığa kadar her işi yaparken bir yandan da Fransız Komünist Partisi'nin aktif üyesi olan Ho (o zamanki adıyla Nguyen Ai Quoc-Yurtsever Nguyen), bir Vietnamlı olduğu halde giderek bu parti içinde yükselmiş, itibar kazanmış ve sorumluluklar yüklenmiştir. Partinin en kritik süreci olan "hangi enternasyonalin tercih edileceği" noktasında kendi ifadesiyle "sömürgelere en çok önem veren tarafı" yani 3. Enternasyonali seçmiş ve partinin de bu yönde tercihte bulunmasında etkili olmuştur.

Bu tarihten sonra Ho, artık sık sık Moskova'da Marksizm-Leninizm eğitimi gören, çeşitli okulları bitiren ve 3. Enternasyonal kongrelerinin hemen tümünde yer alan bir "gezici komünist militan"dır. Hatta hayatının bazı bölümleri hakkında somut bilgi bile yoktur; nereye gönderilirse oraya giden ve görevini yapan bir militan yaşantı içinde kimi zaman Çin'deki Guomindang'a yardım heyeti içinde Komintern temsilcisi olarak yer alır ama sonra yine Ho'yu Hollanda'da, hatta Amerika'da görmek mümkündür. Ama bütün bunlar olurken gelecekte Vietnam devriminin bel kemiği olacak olan Giap ve Pham Van Dong gibi devrimcilerle ve ülkesiyle ilişkisini kesmemektedir. Dolayısıyla Ho Chi Minh, yereli unutmayan ama uluslararası durum ve sorunlar üzerine de yoğun bilgiye sahip bir kişilik olarak görünmektedir.

Bir başka ilginç nokta ise bu militanlık sürecinin önemli bölümünün Çin'de geçmesine karşın oradan, halk savaşının mantığından çok şey öğrenmesi ama buna karşın tipik bir Maoist olmamasıdır. Örneğin daha sonraları, 1960'larda Hindistan ya da Kamboçya gibi ülkelerde Marksizm-Leninizm kavramına "Mao Zedung Düşüncesi"ni de ekleyerek MLM üçlemesini yaratan katı ÇKP yanlısı önderlikler ortaya çıkmışken Vietnam'da benzer bir süreç yaşanmamış, Ho Chi Minh ve parti önderliği, Leninist ekole bağlılığını her zaman korumuş, bu tür abartı ve klişe davranışlardan uzak durmuştur.

Giap'ın anlatımına göre Ho Amca yazılarında ve sohbetlerinde Çin devriminin deneylerini sık sık açıklamaktadır. Ayrıca kendisi de Yenan'da, Mao'nun karargahında uzun süre bulunmuş ve büyük itibar görmüştür. Çin'deki durumu sürekli izlemekte ve hatta ilk Vietnamlı grubu askeri eğitim için Çin Kızıl Ordusu'na, Yenan'a göndermeyi planlamaktadır. Giap ve yoldaşları Çin Kızıl Ordusu'nun karargahında (8. Yol Ordusu) bir süre kalıp eğitim de görürler. Ama yine de örneğin Giap'ın halk savaşı üzerine yazdığı kitaplarda tek bir kez Mao adının geçmemesi ve ağırlıklı olarak Engels ve Lenin'den alıntı yapılması ilginçtir.

Öte yandan Çin örneğindeki Komintern'in klasik "ayaklanma dayatıcı" tutumuna da Vietnam'da pek rastlanmaz; büyük bir olasılıkla bunun nedeni, Ho Chi Minh'in bizzat kendisinin Komintern temsilcisi ve sorumlusu olmasıdır. Yani Vietnam devrimci hareketi oluşumu sırasında "Sovyet kökenli" militanlar tarafından müdahaleye uğramamış, Ho'nun varlığı yeterli sayılmıştır.

Bütün bu notları düştükten sonra Vietnam sürecine dönersek, köklü bir tarihsel geçmişle ve sürekli olarak çeşitli istilacılara karşı ayaklanmış bir ülkeyle karşılaşırız. "Bütün halkın savaşması" cümlesi Vietnam diline özeldir ve geleneksel bir kavramdır. Bu açıdan Ho'nun isyan bildirilerinin hitap bölümünde mutlaka "yaşlılar"dan söz etmesi şaşırtıcı değildir; çünkü ülkede en az bir isyana katılmamış kimse yok gibidir ve yaşlılar bazen köy devrimcilerinin motoru gibidir.

Ülkeyi işgal altında tutan Fransız işgalcileri de aynı sorunla karşı karşıyadırlar. Sürekli katliamlarla bastırılan ama hiç bitip tükenmeyen ayaklanmalar işgalcileri yıpratmaktadır. Ülkede milliyetçi akımlar da vardır ama asıl prestijli güç her zaman komünistlerdir.

Daha modern anlamda 1925'te Ho Chi Minh önderliğinde kurulan Vietnam Devrimci Gençlik Birliği, eğittiği yirmişer kişilik gruplarla geleceğin kadrolarını hazırlamaktadır. 17 Haziran 1929'da kurulan Çinhindi Komünist Partisi, daha sonraları Vietnam Komünist Partisi'ne dönüşecek ve olaylar hızlanarak bir ara Nge-Tinh Sovyeti gibi bir sonuca yol açan ayaklanmalar birbirini izleyecektir. II. Paylaşım Savaşı sırasında ise Fransızlar çaptan düştükçe Japon işgali gelişmekte, bu durum da ayaklanmaları iyice artırmaktadır.

Bu arada, bütün bu ayaklanma-bastırma gelgitlerinin ardından gelişen üç olay, Vietnam devriminin stratejik çizgisi açısından son derece önemlidir.

Bunlardan birincisi; Ho'nun 30 yıldan sonra Aralık 1940'ta Vietnam'a geri dönmesiydi.

İkincisi; 19 Mayıs 1941'de yapılan ve Ho Chi Minh tarafından yönetilen Çinhindi Komünist Partisi 8. Kongresi'nde "Vietnam Bağımsızlık Birliği" (Viet-Minh)'nin oluşması ve böylece bütün Vietnam halkını bir çatı altında toplayabilecek bir savaş gücünün yaratılmasıydı. Bu cephe, tipik bir Milli Demokratik Devrim programına uygundur ve zaten Ho Chi Minh'in Vietnam halkına yaptığı ayaklanma çağrılarının tümü de "bütün Vietnam ulusuna" yöneliktir. Üstelik Viet-Minh tek başına bir örgüt de değildir. Ona bağlı olarak kadınlardan, gençlere dek her alanda kollar oluşmakta, çığ gibi bir örgütlenme büyümektedir.

Ve nihayet üçüncüsü; (ve en önemlisi) Vietnam'ın Çin sınırına çok yakın olan Cao Bang Bölgesi'nin Ho tarafından eğitim üssü olarak seçilmesi ve bu bölgedeki Coc Bo Mağarası'nın ilk parti okulu olarak belirlenmesiydi. Bu, stratejik önemi olan son derece önemli bir taktik adımdı. En baştan beri yurtsever olan ve komünistlerin kalelerinden olan bu bölgedeki mağaralarda yüzlerce militan eğitilirken aynı zamanda Ho, Gerilla Savaşı Yönetimi ve Çinli Gerillaların Deneyimleri gibi broşürlerle de bu eğitimi destekledi. Bu gerilla eğitim kampından yayılan militanlar sonradan Vietnam devriminin kurucu kadroları oldular.

General Giap, ilk kırk kişilik grubun burada yetiştiğini ve ilk yayın olan Viet Lap'ın da burada basıldığını kaydeder. Öyle ki Giap, anılarında artık bölgede bir tür ikili iktidar yaratıldığını ve halkın artık bütün sorunları için Cao Bang'daki devrimci üsse geldiğini söylemektedir. Ho'nun

Çin'deki kısa süren tutukluluk evresinden sonra 1944 yılına gelindiğinde ise artık resmen bir gerilla ordusunun inşası kararı alınmıştır. Daha önceleri kendini koruma müfrezelerinden oluşan Viet-Minh güçleri, ilk kez düzenli gerilla haline gelmektedirler.

1944 Temmuz toplantısında bir Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun kurulması gereğini ifade eden Ho'nun Giap'a sorduğu soru şöyledir: "Bu işi sen yapabilir misin?" Soruya tereddütsüz olarak "evet" yanıtını veren Giap'ın örgütlediği birliğin adı, Vietnam Propaganda ve Kurtuluş Birliği olacaktır. Böylece ilk kez silahlı propaganda kavramı da devrimci literatüre girmektedir. Kavram bir gereksinmenin ürünüdür; çünkü Giap'ın deyimiyle bu birliklerin görevi, "halkı seferber edip ayaklandırmada silahlı mücadeleyi kullanmaktı. Bizim esas ilkemiz, silahlı saldırıdan çok siyasi faaliyete ve propagandaya ağırlık vermekti." (Halk Savaşının Askeri Sanatı, Yöntem Yay. Sf: 43) Ho'nun talimatı açıktır: "Gizliliğinizi koruyun, bir Doğu'da bir Batı'da olup bir yere beklenmedik biçimde varın, fark edilmeden ayrılın…"

Bu birliklerin kuruluşu konusundaki parti kararının ilk maddesi de aynen şöyledir: "1. Ulusal Kurtuluş için Vietnam Propaganda Birliği, isminden de anlaşılacağı gibi, askeri yönden çok, siyasal yöne önem verilmesi gerektiğini gösterir. Bu bir propaganda ünitesidir. Askeri alanda başarılı bir eylemde bulunabilmek için ana ilke, güçlerin yoğunlaştırılmasıdır. Bunun için örgütün (Hindiçini Komünist Partisi) yeni talimatına göre Cao, Bang, Bac ve Lang Son bölgelerindeki gerilla saflarından en cesur ve enerjik subaylar ve erler seçilecek ve ana gücümüzü teşkil etmek üzere çok sayıda silah toplanacaktır." Daha sonra bu birlikler Vietnam'a özgü bir biçimde "Üç Silahlı Güç" olarak bölünecek ve ana güç olarak Vietnam Propaganda ve Kurtuluş Birliği korunurken silahlı halk grupları ve kendini savunma birlikleri olarak çeşitleneceklerdir.

Mart 1945'te artık büyük ayaklanma başlamıştır ve bütün kuvvetler Ulusal Kurtuluş Ordusu olarak birleştirilir, altı kurtarılmış bölge tek bir çatı altında bir araya getirilir. 2 Eylül 1945 günü ise artık Kuzey Vietnam resmen bir devlet olarak vardır. Ancak birkaç hafta sonra Fransız saldırısı yeniden başlayacak ve sekiz yıl boyunca Vietnam, işgalci Fransa ile savaşacaktır. Nihayet Dien Bien Phu'daki büyük zaferden sonra, ki bu büyük savaşta Vietnam Halk Ordusu, biri general, onaltısı albay olmak üzere 17 bin Fransız askerini teslim olmaya zorlayacaktır, artık Vietnam Demokratik Cumhuriyeti resmen varlığını kanıtlamıştır.

İşin bundan sonrası çok ilginçtir; çünkü daha önceleri çok sözünü ettiğimiz "ikili iktidar" hali, Kuzey'de resmen sosyalist bir devlet, Güney'de ise ölümüne bir direniş halini almıştır. Ve yine bu süreç, Fransızların devreden çıktığı ve ABD ordusunun Güney'i işgal ettiği bir dönemdir. Güney'deki direniş 1959'da 40 bin gerilladan oluşurken 1962'de 300 bin gerillaya varmış, artık bütün halkın direnişi başlamıştır. Stratejik Köyler adı altında toplama kampları yaratmak, 600 bin ABD askerini bölgeye yığmak, daha sonraları "Savaşı Vietnamlılaştırmak" taktiğiyle kukla yönetimleri güçlendirmek, tonlarca bomba yağdırmak…

Sonuç, kocaman bir sıfırdır. 1975'in 30 Nisan gününde artık son nokta konulmuş, bütün Vietnam işgalcilerin ve işbirlikçilerin elinden kurtulmuştur.

Askeri Bir Sanat Olarak Halk Savaşı

Gerçekten de Vietnam Halk Savaşı, stratejik çizgi bakımından bir sanat eseri gibidir. Bütün halkı harekete geçiren bir gerilla ordusu ve topyekün savaş çizgisinin en parlak örnekleri bu savaşta görülmüştür. "Askeri açıdan, -diyor General Giap- Vietnam halk kurtuluş savaşı ispatlamış bulunmaktadır ki, yetersiz bir şekilde donatılan, fakat haklı bir dava için çarpışan bir ordu, gerekli şartlarla birleşmiş olarak, uygun strateji ve taktiklerle saldırgan emperyalizmin modern bir ordusunu yenilgiye uğratabilir." (age)

Bu strateji ise bellidir: "Bu strateji uzun süreli bir savaşın stratejisi olmalıydı.(…) Uzun Süreli Devrimci Savaş, içinde birkaç farklı aşamayı bulundurmalıdır. Gayret gösterme aşaması, denge aşaması ve karşı saldırı aşaması…" (age)

"… benimsenen savaş biçimi gerilla savaşıydı. (…) Gerilla savaşı, güçlü bir şekilde donatılmış olan ve iyi eğitilmiş olan saldırgan bir orduya karşı koyan, iktisadi bakımdan geri bir ülkenin geniş kitlelerinin savaşıdır. Düşman güçlüyse ondan sakınılır; düşman güçsüzse saldırılır. (…) Cephenin sabit bir yeri yoktur; Düşman neredeyse cephe de oradadır." (age, sf: 90-91)

"Devrimci savaş veren birçok ülkeden farklı olarak Vietnam, ayaklanmanın ilk yıllarında meydan muharebelerine girmedi ve giremezdi de. Gerilla savaşı ile yetinmek zorundaydık…" (age, sf: 92)

Vietnam devriminin stratejik çizgi bakımından en can alıcı noktası, küçük bir gerilla üssünden başlayan savaşın, sonuçta bir avuç hain dışında tek tek her Vietnamlı'yı devrimci şiddetin değişik düzeylerine çekmesi ve ülkenin her noktasını savaş alanı haline getirmesidir. Bu, uzun ve azimli bir çabadır ve halkın yüzyıllar öncesinden akıp gelen geleneklerine de dayanmaktadır.

"Partimizin askeri çizgisi, devrimci şiddeti yığınların şiddeti, devrimi yığınların eseri olarak anlayan devrimci şiddetin Marksist-Leninist kavranışının yaratıcı bir uygulamasıdır. Devrimci şiddet, kitlelerin politik güçleriyle halkın silahlı güçlerini, silahlı mücadeleyle siyasi çalışmayı genel ayaklanma ve halk savaşında son bulacak şekilde birbirine bağlamalıdır. Şiddet anlayışının böyle derinden ve doğru kavranışı tüm halkın ve ulusun güçlerini harekete geçirmeyi ve örgütlemeyi mümkün kılar. Düşmanla sadece silahlı güçlerle değil mevcut her araç kullanılarak tüm toplumca savaşılır. İnsanlar yalnız üretimi artırıp savaşa destek görevini yerine getirmezler, aynı zamanda bizzat dövüşe katılırlar. Biz düşmanla yalnız silahlı mücadele yoluyla değil, yığınların siyasi eylemleriyle, kukla, Amerikan ve diğer birlikler arasında ikna edici çalışma ile de dövüşüyoruz; biz sadece askeri saldırılar değil, değişik biçim ve alanlarda yığın ayaklanmaları başlatıyoruz. Vietnam halk savaşının şimdi yeni karakteri, kitlelerin yüksek sınıfsal ve ulusal bilinçleri ve tüm ülkede mücadelenin sıkı ve bilimsel örgütlenmesi ve mücadelenin esnek yöntemleri sayesinde 30 milyondan fazla Vietnamlının ulusal kurtuluşun cesur savaşçıları haline gelmesidir."(age)

Burada Vietnamlılar, sık sık "ayaklanma"dan söz ederken klasik bir kısa süreli ayaklanmadan değil, bütün halkın zamana yayılmış ve süreklileşmiş direniş savaşından söz etmektedirler. Savaşın nihai aşamasında elbette böyle bir genel ayaklanma da vardır ama süreç boyunca

yürüyen şey, gerilla tarafından sürüklenen, onun ekseninde biçimlenen binlerce direniş ve savaşım biçimidir.

Yine Giap'ın dediği gibi; "İlk günlerde, silahlı mücadele ve ayaklanmanın hazırlanması günlerinde bizim tek bir inç bağımsız toprağımız yoktu. Biz desteğimizi sadece halkın devrimci örgütlenmesinden, politik bilinçli kitlelerin yurtseverliğinden ve devrime olan sınırsız sadakatlerinden aldık. Sağlam devrimci ajitasyon, eğitim ve örgütlenme çabalarıyla partimiz kitleleri çok çeşitli biçimlerdeki politik mücadeleye soktu. Böyle yapmak suretiyle, kendi saflarını genişletti ve kuvvetlendirdi, politik kitle örgütlenmelerini kurdu ve geliştirdi ve nerede kitleler varsa orada politik üsler ve devrimci örgütlenmeler kurulmalıdır sloganını hayata geçirdi. Bu politik üsler ve Başkan Ho Chi Minh'in ilk gerilla birliklerine verdiği direktiflerin -silahlı propagandayı yürütmek ve silahlı eylemlerden daha fazla politik eyleme önem vermek- yerine getirilmesinden hareketle Partimiz gizli silahlı üsler örgütlemeye çalıştı ve hep daha mükemmelleşen silahlı mücadelenin işbirliğinde politik eylemi yükseltti. Sonra tüm ülkede politik üsleri kuvvetle genişletir ve yığınların devrimci kabarışını sağlarken gerilla savaşı ve kısmi silahlı ayaklanmaları başlattı, Viet Bac kurtarılmış bölgesini ve diğer bölgelerdeki gerilla üslerini kurdu. Bu suretle halkımız genel ayaklanmayı başlattı, tüm ülkede iktidarı aldı ve Vietnam Demokratik Cumhuriyetini kurdu."(age)

Politik eylemle silahlı eylemin özgün bir bileşimi, bu savaşın bel kemiğidir. Devrimi önderlerinin sürekli gerilla gücü, yerel kuvvetler ve kendini savunma birlikleri olarak üç askeri güçten söz ederken sık sık "Siyasi Ordu" diyerek Vietnam halkının bütününden söz etmeleri boşuna değildir.

"Silahlı savaş bir temel mücadele biçimidir" diyor General Giap, "Tayin edici bir rol oynar ve düşmanın askeri gücünün imhasıyla doğrudan ilişkisi vardır. Bunun yanı sıra silahlı mücadele halkı savunmalı ve halk yığınlarının ayaklanmaları ve politik mücadeleleri ile birleştirilmelidir. (…) Politik eylem, mücadelenin bir diğer temel biçimi, silahlı savaşın geliştirilmesinin temeli ve aynı zamanda düşmana karşı bir saldırı biçimidir. Politik eylem halkı harekete geçirir, örgütler ve onları aşağı biçimlerden yukarı biçimlere doğru savaşın içine sokar. Düşmanın gerçek yüzünü açığa çıkarır, onun politik entrikalarını bozar, silahlı güçlerini dağıtır ve kuvvetten düşürür, onun cephe gerisini bozar, halkın yaşamını ve işini korur, devrimin politik üslerini savunur. Ayaklanmada ve savaşta, politik eylem silahlı savaş ile yakından ittifakını ve onun geliştirilmesini asla durdurmaz. Halkın politik güçleri politik eylemin sıradan biçimlerinden silahlı ayaklanmaya doğru derece derece gelişerek, silahlı güçlerle birlikte savaşın sonucunu tayin ederler."

Kısa Bir Sonuç: Gerillayla Başlamak, Gerillanın Ayaklanma Haline Dönüşümü

Genel olarak toparlanırsa Vietnam'da olan şey, küçük bir gerilla birliğinden çıkarak halkla bütünleşen, onun bir parçası olan devrimci gerilla savaşıdır. Bütün bu süreç boyunca hiçbir devrimci önderin söyleminde, hiçbir parti kararında klasik anlamda bir "milli kriz-devrimci durum" ima eden tek bir cümle yoktur. Elbette yazılarda "hazırlık" ya da "uygun zaman" gibi kavramlardan söz edilir ama bunlar taktik sürece ilişkin kavramlardır; yani Vietnam'da hiç kimsenin kitlelerin mevcut biçimde yönetilmek isteyip istemediği konusunda bir kuşkusu

yoktur; yalnızca 20. yüzyıl süreçlerinde değil, Vietnam, Vietnam olalı böyle bir "hoşnutluk" hali yoktur; sürecin büyük bölümünü yönetenler ise zaten sömürgecilerdir ve onların da ülkedeki varlıklarının en küçük bir meşruiyeti yoktur. Ülkeyi "yönetmeleri" (ya da daha doğrusu "yönetememeleri") her zaman çıplak zor ile mümkün olagelmiştir.

Kısacası, Vietnam'da bir "devrimci durum" tartışması hiçbir zaman olmamış, yalnızca devrimci savaşın nasıl başlatılacağı ve hazırlıklarının nasıl yapılacağı konuşulmuştur. Evet, bu arada örneğin II. Paylaşım Savaşı sırasındaki gelişmeler, işgalcilerin genel olarak zayıf düşmesi ya da yeni işgalci güçlerin devreye girmesi "uygun durumlar" ya da "zorluklar", vb. yaratmıştır; hatta Vietnam dilinde "tam zamanı" anlamına gelen "Thoi Co" diye bir deyim de vardır ama bunlar da kitlelerinin ayaklanma ve savaşma isteğine ilişkin durumlar değildir; düşmanın özgün ilişki ve çelişkilerine ilişkin durumlardır. Bir Komintern militanı olarak Ho Chi Minh, gerçekten de uluslararası durumu ve bu durumların Vietnam mücadelesine olan etkilerini çok iyi izlemektedir; ancak bu, daha çok karşı tarafın zayıflıklarını çözümleyen bir izleme durumudur; yoksa içerde, yani kitleler bağlamında durum nettir; Vietnam halkı az çok güvenilir bir önderlik bulduğu anda ayağa kalkmakta tereddüt etmemektedir.

Asıl mesele şudur: Mahir Yoldaş'ı okumuş olanlar Cezayir Komünist Partisi Genel Sekreteri Beşir Hacı Ali'nin 1965'teki itiraflarından yaptığı alıntıyı şimdi hemen hatırlayacaklardır.

"Durumu doğru değerlendirememizin hemen akla gelen sebeplerinden biri de -ki bu eksiklik bütün ulusal partilerde vardı- devrimci bir durumun gelişmesi konusunda yaptığımız değerlendirmelerin yüzeyde kalışıdır. Komünist Partisi'nin inandığı, Kasım 1954'te şartların bir ulusal kurtuluş savaşı vermemiz için elverişli bir olgunluğa erişmemiş olmasıydı. Çünkü Lenin'in koyduğu şartlar henüz gerçekleşmemişti. Ne var ki, Lenin'in koyduğu bu şartların kapitalist ülkelerle ilgili olduğunu ve askeri eylemlerle genel ayaklanmanın farkını unutuyorduk." (Akt. M. Çayan, Bütün Yazılar)

İşte Ho Chi Minh ve Vietnamlı devrimcilerin unutmadıkları ve hatta hiç akıllarından çıkarmadıkları fark budur. Bu farkı anlamaları sayesindedir ki, Cao Bang mağaralarında eğitilen kırk kişi ve sonraki gerilla grupları küçük ve zayıf birliklerden bir orduya kadar ulaşabilmişlerdir. Yani Vietnam özgülünde klasik Ekim Ayaklanması örneği aşağı yukarı hiçbir zaman ciddi olarak tartışılmış değildir; işin başından beri köylülere dayanan bir gerilla ordunun yaratılması adeta "tartışılması gereksiz" bir ön kabul olarak vardır. Daha doğrusu Vietnam önderliği bütün kararlarında sık sık kullandığı "ayaklanma" kavramını, gerilla birlikleri, yerel milisler ve kendini savunma birimlerinin ortak harekatı olarak ele almaktadırlar; onların kuşatılacak bir Kışlık Saray'ları yoktur; onlar deyim yerindeyse eğer, Ekim devrimcilerinin yaşadığı şeyi her gün yaşamakta, her gün küçük ya da büyük zaferler ve geri çekilmeler, vb. ile yürümektedirler.

Öte yandan "Silahlı Propaganda" kavramı da belki ilk kez Vietnam'da duyulmuş şey değildir. Bir anlamda Mao'nun "Uzun Yürüyüş"ünün de tarihin en uzun "propaganda yürüyüşü" olduğu söylenebilir; ama Vietnam'da olan şey, Ho'nun yaptığı bir durum tespitidir. Güçlerin zayıf olduğu bir noktada gerillanın fiziki tahribatı değil politik etkiyi ve güç gösterisiyle birlikte propagandayı öne çıkarması, siyasi güç ile askeri gücü birlikte büyütülmesi kararı, bu anlamda özgün bir karardır.

1944'te, Silahlı Propaganda Birliği biraz oturduktan sonra Ho Chi Minh'in General Giap'a söylediği şu sözler, sürecin mantığının iyi bir özetidir: "Bir ay içinde bir askeri faaliyet başlatılmalı. Birlik ani bir saldırıda bulunmalı ve ilk çarpışma başarılı olmalı. Bu askeri başarı bize propaganda çalışmamız için en iyi malzemeyi sağlayacaktır." (Akt: Giap, age, sf: 43) Açıkça söylenen şey, bir güç gösterisi yapılması ve kitleler üzerinde devrimci bir etki yaratılarak onların cesaretlendirilmesi, aynı zamanda siyasi olarak yol gösterilmesidir. Gerçekten de birlikler ilk harekatlarında iki önemli karakolu yok ettikten sonra, politik durum değişmiş, ülkenin her yanından savaşmaya istekli gençler mücadeleye katılmaya başlamışlardır.

Yani öncü gerilla birliklerinin yaratılıp politik-askeri bir mücadeleyle yalnızca düşmanı yok etmeyi değil, kitleleri de örgütlemeyi amaçlaması özgün bir belirlemedir ve daha sonraki süreçlerde M. Çayan dahil olmak üzere birçok devrimci önderlik tarafından yeniden değerlendirilecek, Uzun Süreli Savaş stratejisinin değişik ülkelerdeki değişik yorumlanışlarında önem kazanacaktır.

Bir kez daha kıyaslama yaparsak, Çin Devrimi'nde gerilla baştan itibaren askeri imha eksenli bir faaliyet yürütürken Vietnam'da izlenen yol, gerillanın esas olarak politik gerçekleri açıklama işlevi yüklenmesi, yani askeri imhanın ya da faaliyetin esas olarak politik örgütlenme ve bilinçlenme faaliyetinin ana unsuru olarak ele alınmasıdır. Çin'de devlet otoritesinin, merkezi yönetimi ile feodal savaş ağaları arasındaki parçalı yapısı, gerillanın hızla belli alanları askeri olarak ele geçirmesi, kurtarılmış alan ilan etmesi, yoksul köylülerin kitlesel katılımını sağlaması anlamına geliyordu.

Halbuki, Vietnam'da işgalci merkezi yönetim böylesi bir sürece imkân vermemekteydi. Gerillanın belli bir dönem gizli, hareketli çalışması, düşmanın merkezi saldırılarından sakınması, köylüleri, kentli emekçileri kazanmak için silahlı eylem temelinde siyasi faaliyet yürütmesi gerekiyordu. Devlet otoritesinin yapısı ve gücü, gerillanın üzerinde hareket ettiği zemin ve uyguladığı taktiklerdeki bu farkların sonucu olarak, Çin'de silahlı savaşın daha ilk aşamasında bir gerilla ordusu oluşurken, Vietnam'da bu ancak bir sürecin sonucu olarak gelişti. Ancak asıl olan şudur; her iki deneyimde de, kitlelerin devrimci savaşıma kazanılması, devrimci gerilla savaşı süreci içinde olmuştur. parti geniş kitleleri, klasik bir evrimci çalışma içinde değil, gerilla savaşının merkezi unsur olduğu bir politik-askeri savaşım içinde kazanmıştır.

Sonuç olarak Vietnam devrimi, esas olarak Çin Halk Savaşı'nın açtığı yol üzerinden yürüyen ama onun bire bir taklidi olmayan, kendine özgü yaklaşımlar geliştiren bir devrim olmuştur. En önemlisi de onun yarım milyon Amerikan askeri ve devasa savaş mekanizmasına karşı kazandığı zafer, uzun süreli halk savaşı stratejik çizgisinin kesin politik başarısı olduğu kadar, ABD açısından da büyük bir prestij kaybı olmuş, bütün dünya için örnek oluşturmuştur. Bu açıdan Che'nin dünya devriminin stratejik sloganı olarak "iki üç daha fazla Vietnam" demesi boşuna değildir.

Küba: Bir İstisna mı Yoksa Öncü mü?

Yukarıdaki soru, aslında Che'nin bir konuşmasının başlığıdır ama doğrusu Türkiye solu dahil dünyanın bir çok yerindeki sol hareketlerde hep var olan belli bir kuşkuyu da ifade eder.

Gerçekten de bu tartışma bir vakitler solda sık yapılan bir tartışmaydı ve Küba Devrimi'nin emperyalizmin "bir anlık gafletine geldiği" iddiası Türkiye'de de hep öne sürülmüştü. Che de aslında buna değinir ve şöyle söyler o konuşmasında: "…bazı gruplar, iyi niyetle olsun, politik çıkar sağlamak amacıyla olsun, Küba Devrimi'nde, onu benzerlerinden ayıran, tek örnek haline getiren birtakım nedenler ve özellikler bulmaya çalıştılar. Bu neden ve özelliklerin genel toplumsal ve tarihi içeriğinin önemini öylesine abarttılar ki, bunları belirleyici etken olarak görmeye başladılar. Birçok kişi, Latin-Amerika'daki diğer ilerici partilerin çizgisiyle kıyaslandığında, Küba Devrimi'nin ayırıcı özellikler taşıdığını, sonuçta Küba Devrimi'nin biçiminin ve izlediği yolun tek olduğunu, başka Latin-Amerika ülkelerinde tarihi evrimin farklı olacağını öne sürer.

Kendine özgü etkenlerin Küba Devrimi'ne belirleyici özellikler kazandırdığını kabul ediyoruz. Tüm devrimlerin özel etkenlere bağlı olduğu açıkça ortaya konmuş bir gerçektir, fakat devrimlerin hiçbir toplumun çiğneyemeyeceği bazı yasalara uyduğu da daha az doğru değildir."

Bu konuya yeniden dönmek üzere bir an için devrimin kendisini bir yana bırakıp şu ünlü Moncada Baskını'nı düşündüğümüzde bile durum bugün bize adeta biraz "gerçek-üstü" gibi görünür. Bir avuç adamın bir kışlayı ele geçirip ayaklanma çağrısı yapması ve bundan bir devrim beklemesi -işin arka planını bilmediğimizde- insana akıl kârı bir iş değilmiş gibi görünür. Biz de aslında sürecin incelenmesine Moncada Baskını'ndan başlamak istiyoruz. Yoksa elbette Küba'nın ayaklanma tarihi 1800'lerin ortalarına kadar gider ve her zaman İspanya ve ABD'nin nüfuz alanı ya da işgali altında olan bu ülkede, Jose Marti, Antonio Maceo gibi efsane ayaklanma önderlerine sahiptir.

Politik yönetimi bakımından da Küba bu yüzyıllarda bir istikrar göstermez. Önce İspanyol sömürge valileri, sonra Küba'yı bir Amerikan eyaleti yapma girişimleri, daha sonra bundan vazgeçilerek kukla yöneticilerle işlerin yürütüldüğü, mafyalaşmış bir sömürge düzeni… 1925'te ABD adayı olan Machado'nun sloganı "ben başkan olursam Küba'da hiçbir grev on beş dakikadan fazla sürmeyecektir" şeklindeydi. Gerçekten de bir ABD kuklası olan Machado Dönemi, tam bir dikta rejimiydi. 1924'te kurulan Küba Komünist Partisi onun döneminde ezilecek, parti önderi Mella, dikta rejiminin bir ajanı tarafından öldürülecekti.

Dünya kapitalist sisteminin 1929 bunalımının da etkisiyle Machado grevler ve ayaklanmalarla devrildiğinde ise çok geçmeden ABD'nin bir başka has adamı Batista 1935'lerden itibaren bir başka kanlı diktatörlüğü kurar. Bu sıralarda Amerikan Komünist Partisi'ndeki revizyonist eğilimin etkisi altındaki Küba KP'si ise 3 bin komünistin katili olan Batista'nın hükümetinde iki bakanlığa sahiptir ve hatta 1944'te Batista hükümetten düştüğünde bile KP, ona olan sadakat ve bağlılığını bildirmektedir.

1952'de Batista yeniden ve bu kez askeri darbe ile başa geldiğinde ise artık durum değişmiştir; muhalefet cephesinde genç avukat Fidel'in başını çektiği gerçek yurtseverler

vardır. Bu dönemde Ortodoks Parti isimli bir muhalif partinin üyesi olan Fidel, diğer yandan da bu partinin gençliği içinde Movimiento (Hareket) isimli bir güç oluşturmaya başlamıştır. "Hareketin tümünü 14 ay içinde örgütledik" diyor Fidel: "1200 üyemiz vardı. Her biriyle teke tek konuşmuş ve her bir hücreyi ayrı ayrı örgütlemiştim." (Frei Betto, Fidel'le Gece Söyleşileri, Sf: 143)

"Movimiento"nun Batista rejiminin barışçıl yoldan değişmesi beklemeye hiç niyeti yoktur. Bu koşullarda Fidel ve yandaşları bir kışlaya saldırarak hareketi başlatma kararını alırlar.

"Planımız Moncada kışlasını ele geçirmek ve Santiago de Cuba halkının da desteğiyle ülkeyi felce uğratmak için bir genel grev çağrısı yapmaktı. Eğer düşman bizim savunma gücümüzü aşan bir güçle saldırırsa, 2 bin ya da 3 bin adamla Sierra Maestra'ya geri çekilecektik. Plan buydu. Başlangıçtan beri çıkış noktamız, bir kez kışlayı ele geçirirsek Santiago de Cuba halkının bizi destekleyeceğiydi." (age, sf: 149)

Ancak 26 Temmuz günü yapılan eylem, politik yönü ile ilgili tartışma bir yana askeri bakımdan başarısızlığa uğradı ve yanlış istihbarat bilgileri yüzünden şok baskın avantajını yitiren devrimci güçler çekilmek zorunda kaldılar. Üstelik bu geri çekilme, planlandığı gibi Sierra Maestra'ya doğru da yapılamadı ve birçok isyancı düşmanın eline geçti. Bundan sonra başlayan devrimci avında ise yüzlerce tutuklama ve tutuklananların çoğunun vahşice öldürülmesi vardır. Yine de baskının psikolojik etkisi öyle büyüktür ki, Batista daha ilk anda en iyi korunan bir saraya geçip kendini garantiye almayı tercih edecektir!

Plan, çılgınca görünebilir belki ama o dönemde henüz Marksizm'e tam hakim olmayan Fidel'in yine de devrim durumu üzerine doğru fikirlere sahip olduğunu bize gösterir. Beklemek yerine harekete geçmek, Moncada planının özüdür. Doğası gereği Moncada, bizim alışık olduğumuz klasik Marksist-Leninist ölçütlerle değerlendirilemez; burada Rus ya da Macar devrimlerine benzer bir işçi müfrezeleri ayaklanması yoktur. Olan şey, deyim yerindeyse eğer, ülkedeki en namuslu insanların, gerçek yurtseverlerin, inanılmaz bir cesaretle ortaya koydukları savaşma azmidir; üstelik Fidel'in sonraları söyleyeceği gibi bu insanların hayli önemli bir bölümü inançlı Hıristiyanlardır ya da sadece zulme karşı savaşmak isteyen insanlardır.

Sonuçta Moncada, hem heyecan verici bir atılımdır, hem de aynı zamanda Fidel için iyi bir derstir. Mahkemede yaptığı muazzam bir savunmayla bir yandan Küba Devrimi'nin gelecekteki hedeflerini ortaya koyan Fidel, üç yıllık hapisten sonra yeniden işe başladığında artık savaşa daha değişik bir açıdan bakacak ve 26 Temmuz Hareketi adını verdiği hareketi örgütlemek için Meksika'ya geçerek burada efsane gerilla komutanlarından Alberto Bayo'nun öğretmenliğinde bir gerilla eğitim kampı kuracaktır. Politik ve askeri eğitim verilen kampta Che Guevara başta olmak üzere dönemin bütün temiz yurtsever ve devrimcileri vardır. Bu arada Küba kentlerinde de Frank Pais gibi eşsiz militanların yönettiği kent örgütlenmesi yayılmakta ve hareketin temelleri atılmaktadır. Bu kez hedef, doğrudan doğruya Sierra Maestra Dağları ve gerilla savaşıdır.

2 Aralık 1956'da Granma yatına binen 83 gerilla Küba'nın en devrimci bölgesi olan Oriente'de karaya çıkmış, ilk anda uğradıkları saldırı sonucunda geriye 12 kişi kalsa da artık gerilla hareketi başlamıştır. Yavaş yavaş ve küçük zaferlerle ilerleyen gerilla git gide güç kazanırken

kentlerde de grevler örgütlenmektedir. Bu arada yayınlanan 26 Temmuz Manifestosu ile ülkedeki devrimci-yurtsever güçlere birlik çağrısı yapılıyor, gerillayı etkisizleştirmek isteyen oportünist öneriler ise reddediliyordu.

Temmuz 1958'den sonra ise artık genel saldırıya geçen ve halk ordusu haline gelen gerilla kolları Santa Clara başta olmak üzere kentleri bir bir ele geçirmektedir. Bu arada Batista'nın generallerinden birinin Fidel ile pazarlık yaparak inisiyatif kazanma hevesi, hareket tarafından reddedilecektir. Batista'nın kaçışından sonra generallerin cunta yapma girişimi ise Fidel'in ilan ettiği genel grev ve genel ayaklanma ile başarılı olamayacaktır.

Sonuçta 1 Ocak 1959 günü Küba'nın tek hakimi 26 Temmuz hareketidir. Bu süreçteki kimi tavizler, Fidel yerine eski bir yargıcın başkanlığa getirilmesi ve sonra geri alınması, vb. gibi olaylar ise ayrıntılardan ibarettir. Devrim gerçekleşmiş, Küba halkı tarihte ilk kez gerçekten iktidar olmuştur.

Gerçekten Bir İstisna mı?

Bu kısa özetten sonra şimdi yeniden en başa, Küba Devrimi'nin izlediği stratejik çizginin bir rastlantılar ve "şanslı durumlar toplamı" olup olmadığı sorusuna geri dönebiliriz. Ve elbette bu soruyu sorarken, devrimlerde önceden hesaplanamayan iyi ya da kötü durumların yaşanmasının mümkün olduğunu ama bunun politik değerlendirmelerde temel bir anlam ifade etmediğini de belirtmek zorundayız. Böylesi değerlendirmeler son derece ciddiyetsiz değerlendirmelerdir.

Küba topraklarına ilk çıkarma anında ölenlerin arasında örneğin Fidel ve Che'nin olmaması elbette bir şanstır; ama 1917'de mühürlü trenle Rusya'ya dönen Lenin'in üşütüp zatürreden ölmemiş olması da önemli bir "şans"tır, vs. vs…

Öte yandan Küba olayı sırasında ABD'nin yeterince enerjik davranmadığı, evet, belki bir ölçüde doğrudur; nitekim Bolivya olayında (Che'nin Bolivya'daki varlığını keşfettikten sonra) Amerikalıların bölgeye yığdıkları ajanların haddi hesabı yoktur; çünkü artık gerillanın sihrini daha iyi anlamışlardır. Zaten bizzat Che de bunu belirtir: "Emperyalizm de Küba'dan dersini almıştır, öteki yirmi Latin-Amerika Cumhuriyeti için, Amerika Kıtası'nda hâlâ var olan diğer sömürgeler için artık şaşkına dönmeyecektir. (…) Bu önemli, çünkü iki yıllık sürekli savaş, endişe, belirsizlik pahasına ulaşılan Küba'nın kurtuluşu zor olduysa, Latin-Amerika'nın başka yerlerindeki halkları bekleyen savaşlar çok daha zor olacaktır." (Küba: Bir istisna mı Yoksa Öncü mü?)

Ama bütün bunlara rağmen uzun süreli savaş stratejisine yapılan bu türden hafife alma girişimleri yine de doğru değildir, hem saygısızlık, hem de siyasi körlük anlamına gelir.

Bu meseleyi burada noktalayarak Küba Devrimi'nin stratejik çizgi bakımından incelenmesine geçersek özetle şunları söylemek mümkündür.

* Birincisi, her şeyden önce Che'nin belirttiği gibi Küba Devrimi, keyif içinde yaşayan bir halkın kışkırtılması değildir. "Mücadeleyi yaratan nesnel koşullar, halkın açlığı, bu açlığın

yarattığı tepki, tepkiyi arttıran terör önlemleri ve baskının doğurduğu kin dalgası"dır. Küba, 1956 yılına bir boşluk üzerinden değil, isyanlar ve katliamlar zinciri üzerinden gelmiştir. Gerilla önderlerinin başarısı bu devrimci durum üzerinde yükselmiştir. Küba, tartışmasız bir biçimde sürekli bir milli kriz-devrim durumu yaşamaktadır; Che'nin bütün Latin Amerika için öngördüğü "oligarşik diktayla halkın baskısı arasında bir kararsız denge" hali şüphesiz Küba için de geçerlidir ve kitlelerin devrimci savaşa katılması öncülerin ortaya çıkıp istikrarlı bir güven ortamı yaratmasına bağlıdır.

Yani Sierra Maestra'ya çıkan Kübalı devrimciler, devrim durumu-milli kriz üzerine şu bilinen klasik yanılgıya sahip değildirler; en iyi ihtimalle kitlelerin kırıldığı kent ayaklanmaları ya da daha çok görülen biçimiyle seçim ve reform manevralarıyla zaman harcayarak halkın enerjisini tüketmeyi doğru bulmamaktadırlar: "Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şurada burada seçimi kazananların başarıları; iki milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun…

Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, her şeye yeniden başlamak gerekir.

Bu tutum neden ileri geliyor? Halk enerjisini neden hep böyle boşuna harcıyor? Bunun tek nedeni var: Bazı Amerika ülkelerinde ilerici güçler taktik hedefler ile stratejik hedefleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırıyorlar, küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek istemişlerdir. Bu önemsiz saldırı mevzilerini ve elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiliğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz. Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakarlıklar pahasına her yıl alaylarını seferber eder. Bunlar düşman topçusunun ateşine maruz kalan geçici mevzilerdir.

Bu mevzilerin adı, parlamentodur, kanuniliktir, yasal ekonomik grevdir, ücret artışıdır, burjuva anayasasıdır, bir halk kahramanının serbest bırakılmasıdır… Ve işin en kötü tarafı şudur ki, bu mevzileri elde etmek için bile, burjuva devletinin oyun kurallarını kabul etmek ve bu tehlikeli siyasal oyuna katılmak iznini alabilmek için de uslu ve aklı başında insanlar olduğumuzu, hiçbir tehlike arz etmediğimizi; örneğin kışlalara ve trenlere saldırmak, köprüleri uçurmak, katilleri ve işkence uzmanlarını cezalandırmak, dağlara çıkıp ayaklanmak ya da yumruklarımızı sert ve kararlı bir biçimde kaldırarak, Amerika'ya son kurtuluş mücadelesinin kesin müjdesini vermek gibi tehlikeli işlerle bir alış-verişimizin olmadığını ispat etmek lazımdır."(Che, Strateji ve Taktik Üzerine)

Yeterince açık olmalı… Küba devrimcilerinin durduğu yer, devrimin bekleme salonu ya da fırsat kollama pozisyonu değildir. Bu klasik tartışma onlar için çoktan aşılmıştır.

Che, Küba Devrimi'nin kanıtladığı üç olguyu sayarken, şunları kaydeder: "Küba devriminin: 1. Halk güçlerinin düzenli orduya karşı savaşı kazanabileceğini; 2. Devrim yapmak için tüm koşulların bir araya gelmesini beklemenin her zaman gerekli olmadığını, ayaklanma odağının bunları yaratabileceğini; 3. Azgelişmiş Amerika'da, silahlı savaşın temel alanının kır olması gerektiğini kanıtlayarak, Amerika'da devrimci hareketlerin mekanizmasında üç temel değişim meydana getirdiğini düşünüyoruz." (Gerilla Savaşı Üzerine)

Ve şöyle devam eder Che: “İlk iki madde, hareketsizliklerini profesyonel ordulara karşı bir şey yapılamayacağı gibi bahanelerle haklı çıkarmaya çalışan devrimcilerin ya da sözde-devrimcilerin, mekanik biçimde bütün nesnel ve öznel koşulların bir araya gelmesini bekleyen, bunları hızlandırmayı düşünmeyenlerin bozgunculuklarına karşıdır. Bu çürütülemez iki gerçek, bugün tamamen açıktır; fakat eskiden bunlar Küba’ da tartışılıyordu ve belki de Latin-Amerika’da hâlâ bu böyledir.” (age)

Yani böylece aslında bitirilen bir tartışma vardır. Küba Devrimi’nin bizzat kendisi, milli krizin bütün klasik unsurlarının mükemmel bir biçimde ortaya çıkmasını bekleyen ve “bunları hızlandırmak” yerine yılan hikayesine dönüşmüş bir “hazırlık” ve “evrim” aşamasıyla zaman öldüren, ancak bu bütün şartlar “bir tren gibi istasyona geldiğinde” devrim yapma zahmetine katlanmayı planlayan, daha doğrusu aslında bu konuda da samimi olmayan pasifizmin “stratejik çizgisi”nin (eğer böyle bir çizgi varsa) kesin biçimde çürütülmesidir.

Küba Devrimi’nin ortaya koyduğu şey, şu ya da bu biçimde ülkede mevcut olan milli krizin derinleştirilmesiyle kitlelerin örgütlenerek savaşa sokulmasının tek bir süreç olduğu, birinin diğerinden bağımsız olmadığıdır. Devrimci durumun “kendiliğinden” oluşacak iktisadi-sosyal bir olgu olduğu; kitlelerin örgütlenmesinin ise “iradi” bir çaba gerektirdiği yolundaki diyalektik olmayan anlayış, (ki bu, Ekim Devrimi’nde bile böyle değildir -bu konuya yazı dizimizin ilk bölümünde değinmiştik.) böylece çökertilmiş, “evrim” ve “devrim” aşmalarının ve bu aşamaların taktik ve araçlarının birbirinden bıçak gibi ayrıldığı pasifist yaklaşım yıkılmış, koşullar ile iradenin onları zorlaması bir araya getirilmiştir.

Che’nin deyimiyle: “Barışçı mücadele kitle hareketleri yoluyla olabilir ve -özel bunalım durumlarında- halk güçlerinin iktidarı alacakları ve proletaryanın diktatörlüğünü kuracakları yumuşamaya hükümetleri zorlayabilir. Teoride doğru! Bunu Amerikan panoramasının yardımıyla araştırdığımızda ilerdeki mantıki sonuçlara varmalıyız! Birçok ülkede iktidar bunalımı ve bazı öznel koşullar da olsa, bu kıtada genellikle, kitleleri, burjuva ve toprak sahipleri hükümetlerine karşı şiddet eylemlerine sürükleyen nesnel koşullar vardır. Tüm koşulların var olduğu ülkelerde iktidarı ele geçirmek için harekete geçmemek, elbette ki doğrudan doğruya suç olurdu. Tüm koşulların varolmadığı ülkelerde ise çeşitli seçeneklerin ortaya çıkması ve her söz konusu ülkeye uygulanabilir bir karara teorik tartışmalardan varılması olağandır. Tarihin razı gelmediği tek şey, proletarya politikası teorisyen ve uygulayıcılarının hesaplarındaki yanılmalardır. Hiç kimse bir öncü parti ünvanına, resmi bir üniversite diplomasına olduğu gibi talip olamaz. Öncü parti olmak, iktidar mücadelesinde işçi sınıfının başında olmak, işçi sınıfını iktidarı ele geçirmeye götürmeyi ve bunun için de en kısa yolu bulmayı bilmek demektir. Bu, devrimci partilerimizin görevidir ve hesapta yanılma olmaması için analiz derin araştırıcı ve esaslı olmalıdır.” (Gerilla Savaşı: Bir Yöntem)

* İkincisi: Çoğu kez sanıldığının aksine Che’nin yukarıda “Küba Devrimi’nin üçüncü katkısı” olarak kaydettiği “kırların temel savaş alanı olması” meselesi, aslında ilk iki katkının yanında tali durumdadır. Evet, Che’nin bu konuda söyledikleri önemlidir. “Örgütlü işçi kitlelerinin şehirlerdeki mücadelelerini küçümsemiyoruz” diyor Che: “yalnızca, anayasalarımızın garantilerinin havada kaldığı ya da bilmezlikten gelindiği durumlarda, onların silahlı mücadeleye katılımının gerçek olanağını dikkatli bir biçimde tahlil etmek zorundayız. Bu koşullarda, illegal işçi hareketi çok büyük tehlikelerle yüz yüzedir. Onlar, silahsız olarak gizlice

faaliyet yürütmek zorundadırlar. Kırda ise, durum bu kadar zor değildir, çünkü kırsal bölgelerde, baskı güçlerinin erişemediği yerlerde yaşayanlar silahlı gerillanın desteğindedir." Daha açık bir deyimle Che, düzenli ordulara dayanan oligarşik diktaların "zayıf karnının" kırlar olduğunu söylemekte, şehirlerdeki ağır baskının bir gerilla hareketinin örgütlenmesini zorlaştırdığını düşünmektedir; ki bu düşünceler kesinlikle doğrudur, deneyimlere dayanmaktadır. Ayrıca, kurtarılmış bölgelerin ve alternatif iktidar odaklarının yaratılmasının kırlarda daha fazla mümkün olduğu da her gerilla savaşının temel kurallarından biridir.

Ancak yine de bu genel doğrular, kırlarla şehirleri iç içe ele alan, bu alanlar arasında özgün diyalektik ilişkiler kuran deneyimlerin önünü kesmez; nitekim Latin Amerika Kıtası'nda bile kentleşme oranlarının değişik olduğu ya da kırsal bölgelerin koşullarının tam elverişli olmadığı hallerde, örneğin Nikaragua'da bütün alanları bir arada ele alan, kentlerin emekçi mahalleleri ile kır gerillası arasında değişik ilişkiler kuran örnekler yaşanmıştır. Yazımızın gelecek bölümünde değineceğimiz gibi emperyalizmin "düşük yoğunluklu savaş stratejisi" gibi uygulamaları geliştirdiği koşullarda bu tür tartışmalar elbette daha fazla önem kazanacaktır. Nitekim Mahir Çayan Yoldaş, daha 1971 gibi erken bir tarihte "Birleşik Devrimci Savaş" gibi bir kavramı kullanarak kır ve şehir arasındaki diyalektik ilişkiden söz etmektedir.

Yani burada asıl anlatmak istediğimiz şey, Küba Devrimi'ni stratejik çizgi konusuna getirdiği yeni açılımları sadece bu sonuncu öğeye bağlayan ve Küba'da olan şeyi Çin'de olanların basit bir tekrarı gibi algılayan anlayışın yanlışlığıdır. Böyle bir anlayış, kırsal alanın temel olmadığı ya da bu alandaki gerilla kolunun oluşumunun zor olduğu koşullarda Küba Devrimi'nin açılımlarının da boşa düştüğü gibi bir yanılgıyı üretmektedir, ki bu yanılgı, Che'nin düşüncesinin özünün anlaşılmasını engellemektedir. Bu düşüncenin özü, savaşın şu ya da bu aşamasındaki ağırlık merkezinin neresi olacağı sorunundan çok, savaşa girişmek için "bütün nesnel ve öznel koşulların bir araya gelmesini bekleyen, bunları hızlandırmayı düşünmeyen" anlayışa karşı, sürekli milli krizin derinleştirilmesini, evrim-devrim aşamalarının iç içe geçmesini ve siyasi güçle askeri gücün birlikte büyütülmesini içerir.

* Üçüncüsü: Bu uzun süreli savaş, başlangıcı itibarıyla kuşkusuz bir "öncü savaşı"dır ve öncü savaşı, hiç de iddia edildiği gibi devrimci militanların oligarşi ile düelloya girdikleri bir basit çatışma değildir. Vietnam'dan gelerek daha da geliştirilen Silahlı Propaganda kavramı da silah seslerinin ya da güç gösterilerinin kitleleri etkileyip "devrimci yaptığı" bir durum değildir.

Her şeyden önce Regis Debray gibi küçük burjuva unsurların sonradan yaptığı çarpıtmaların tersine, gerilla savaşı siyasal ve kitlevi bir savaştır. Kimlerin, kaç kişilik birliklerle savaştığından bağımsız olarak bu böyledir; çünkü o doğrudan doğruya siyasetin, siyasal partinin emrindedir, birbirinden bağımsız gerilla gruplarının çatışmalarına indirgenemez. "Gerilla, devrimci hareketin çekirdeği olmak durumundadır" diyor Fidel, Olas Kongresi konuşmasında: "Bu demek değildir ki, gerilla hareketi, herhangi bir ön çalışma olmaksızın doğabilir ya da siyasal yönelimi olmaksızın varolabilen bir şeydir. Hayır. Yönetici örgütlerin rolünü yadsımıyoruz. Siyasal örgütlerin rolünü yadsımıyoruz. Gerilla siyasal bir örgüt, siyasal bir hareket tarafından örgütlenir."

Son derece açık! Daha açığını ise Che söylüyor: "Hemen şu soru ortaya çıkıyor: Tüm Amerika'da iktidarın ele geçirilmesi için gerilla savaşı yöntemi tek formül müdür? Ya da her ne olursa olsun egemen biçim mi olacaktır? Ya da mücadelede kullanılan tüm formüllerden

yalnızca herhangi biri mi olacaktır? Ve son olarak şu soru: Kıtanın öteki somut durumlarında Küba örneği kullanışlı olacak mıdır? Polemik süresince, gerilla savaşı uygulamak isteyenler, kitle mücadelesini ihmal ediyorlar diye eleştirilmektedirler -sanki bunlar karşıt yöntemlermiş gibi. Bu görüş açısının içerdiği düşünceyi reddediyoruz; gerilla savaşı bir halk savaşıdır, bir kitle mücadelesidir.

Halkın desteği olmadan savaşın bu türünü gerçekleştirmeyi istemek, kaçınılmaz bir felaketin başlangıcıdır. Gerillacılar, herhangi bir toprağın belirli bir yerine yerleşmiş, silahlı, mümkün olan tek stratejik hedefe, iktidarın ele geçirilmesine yönelik bir dizi askeri eylemi uygulamaya hazır, halkın savaşçı öncüleridir. Onlar, bölgenin ve söz konusu bütün arazinin köylü-işçi kitlesi tarafından desteklenir.

Bu ön koşullar olmadan gerilla savaşından bahsedilemez."

Burada sözü edilen şey, açık biçimde Politikleşmiş Askeri Savaştır, başka bir deyişle Uzun Süreli Savaştır. Bu, ne bireysel terördür ne de birbirinden bağımsız grupların eylemleridir. Bu, silahlı mücadeleyi eksen olarak alan ve bütün diğer mücadele biçimlerini onun etrafında biçimlendiren bir stratejik çizgidir: "Başlangıç kolay olmayacaktır; hatta aşırı ölçüde zor olacaktır. Oligarşilerin tüm baskı gücü, tüm demagoji ve vahşiliğiyle onların amaçlarının hizmetinde olacaktır. İlk saatte bizim görevimiz hayatta kalmaktır; daha sonra silahlı propaganda (Vietnamca anlamıyla, yani düşmana karşı yürütülen kazanılsın ya da kaybedilsin -ama savaşarak- çarpışmaların propagandası) yürüten gerilla örneğini izlemek olacaktır: gerillaların yenilmezliği dersi sahipsiz kitleler arasında kök salacak; ulusal ruhun elektriklendirici gücü, daha şiddetli baskılara karşı koymak için daha zorlu görevlere hazırlayacak; mücadelenin bir unsuru olarak nefret, düşmanın nefreti, bizi, insanın doğal sınırlarını aşan ve onun ötesine geçen, insanı etkin, şiddetli, seçici ve soğuk bir ölüm makinasına dönüştürmeye zorlayacaktır. Bizim askerlerimiz böyle olmak zorundadır; düşmandan nefret etmeyen bir halk vahşi bir düşmanı yenemez.

Savaş, düşman onu nereye götürüyorsa oraya kadar götürülmelidir: onun evine, eğlence yerlerine; topyekun savaş. Düşmana kışlalarının dışında ve hatta içinde bile rahat edebileceği bir an, barışçıl bir an bile bırakılmamalı; nerede bulunuyorsa ona saldırmalı, geçeceği her yerde ona köşeye sıkıştırılmış bir hayvan duygusu verilmelidir. O zaman, onun morali bozulmaya başlayacaktır. O, gittikçe daha fazla hayvanlaşacaktır, ama böylece biz onun çöküntüsünün belirtilerini daha açık göreceğizdir."

"(…) Küçük savaşçı çekirdeklerinin başlangıçtaki mücadelesine, sürekli yeni güçler katılır, kitle hareketleri patlak vermeye başlar, eski kurulu düzen yavaş yavaş yıpranıp yıkılır: Artık savaşın kaderini belirlemek, kentlerdeki kitlelerin ve işçi sınıfının elindedir.

Mücadelenin ta başından beri -düşmanlarının sayısından, gücünden ve kaynaklarından bağımsız olarak- bu ilk kadroları yenilmez kılan nedir? Bu halkın desteğidir ve kadrolar gittikçe daha yüksek derecede kitlelerin bu desteğinin hükmü altında olacaktır."

* Dördüncüsü: Bu stratejik çizgi, meseleye namluların ucundan bakan ve diğer mücadele ve örgütleme biçimlerini reddeden bir çizgi de değildir. Esasen Silahlı Propagandanın kitleleri örgütlemesi esprisi de bir anlamda soyut bir nitelik taşır. Siz hangi mücadele biçimini temel

alırsanız alın, kitleler, politik örgütün kitlelere uzanan kolları vasıtasıyla örgütlenirler ve gerillaya doğrudan katılım, bu biçimlerden yalnızca biridir. Küba Devrimi'ne bakarken Che'nin Savaş Anıları'nı bir macera kitabı gibi okuyanlar ve salt askeri çarpışmaları dikkate alanlar, geride olup bitenleri, gençlikten kadınlara ve sendikalara dek uzanan kitlesel örgütlenme ve ilişki biçimlerini görmezler.

Çok ilginçtir, Frei Betto ile söyleşisinde Fidel, devrim sonrasında kır gerillasından gelenlerin kentlerdekileri küçümsediği bir süreci anlatır ve "sonunda bir hesaplama yaptık, bütün devrim sürecinde kentlerde şehit düşenlerin sayısının kırlardan daha fazla olduğunu gördük" der. Yani gerilla mücadelesinin arka planında binlerce insanın çalıştığı bir başka alan vardır ve o alan olmadan başarıya ulaşmak mümkün değildir. Gerilladan bahsederken Fidel, "Bu, diğer mücadele biçimlerinin yadsınmasını gerektirmez. Birisi gazetede bir bildiri yayınladığı, bir gösteriye katıldığı, taraftar topladığı veya bir fikri yaydığı zaman şu ünlü yasal denilen yolları kullanıyor olabilir. Yasal ve yasadışı yolları ayrımını ortadan kaldırmalıyız.

Yöntemler devrimci ve devrimci olmayan diye sınıflandırılmalıdır. Devrimci, ülküsüne ve devrimci amacına ulaşmak için türlü yöntemler kullanır. Sorunun özü, kitlelerin bunun devrimci bir hareket olduğuna, sosyalizmin mücadelesiz olarak barışçı yollarla iktidara gelebileceğine inandırılıp inandırılamayacağındadır. Bu bir yalandır ve Latin Amerika'da kim barışçı yollarla iktidara geleceğini iddia ediyorsa, kitleleri aldatmaktadır. "İşte asıl mesele budur: "yasal" ve "yasadışı" ya da "önemli" ve "önemsiz" değil, "devrimci" ve "devrimci olmayan" yöntemler sorunu…

* Beşincisi: Uzun Süreli Savaş, bir taktik ayrıntı ya da diplomatik manevra aracı da değildir. Fidel'in "Devrim İçin Savaşmayana Komünist Denmez" isimli ünlü kitabını okuyanlar bu eserin tümüyle Venezüella Komünist Partisi ile polemiğe ayrıldığını bilirler. Orada da tartışılan asıl sorun, gerillanın amacı ve işlevidir. Venezüella gerillasını şehirlerde oturdukları yerden sözde "yöneten" VKP yöneticilerini sert bir şekilde eleştiren Fidel'in sorunu yalnızca gerillanın şehirden yönetilmesi değildir. Asıl sorun, VKP yönetiminin dağdaki gerillaları pazarlık aracı olarak kullanmak istemesidir. "Onlar için -diyor Fidel- gerillalar daha çok bir kargaşalık aracı, politik manevralarda kullanılacak bir araç bir tartışma aracı idiler." Bu ise üç günde bir yapılan "ateşkes anlaşmaları" anlamına gelmektedir ki, Fidel'in bu konudaki yargısı oldukça ağırdır: "Tam bir zırdelilik!"

Küba deneyimi ise, halk savaşının klasik ve son derece doğru yaklaşımına uygundur. Gerilla, bir "terör" aracı değil, Halk Ordusu noktasına varması gereken bir çekirdektir. Halk ordusuna sahip olmayan hiçbir güç iktidara da sahip olamayacaktır. Bu yüzdendir ki Che'nin savaşın aşamaları üzerine söyledikleri Giap ya da Mao'nun söylediklerinin aşağı yukarı aynen tekrarı gibidir: "Gerilla savaşı ya da kurtuluş savaşının kural olarak üç aşaması vardır: birincisi, kaçmakta olan küçük silahlı gücün düşmana darbe indirdiği stratejik savunma aşaması; silahlı güç, küçük bir çevrede pasif bir savunma yapmak için sinmez, tersine, savunması, yerine getirebileceği sınırlı saldırılardan oluşur. Bundan sonra düşmanın ve gerillanın eylem olanaklarının istikrarlı olduğu denge noktasına ve nihayet büyük kentlerin işgaline, büyük kesin çarpışmalara, düşmanın tamamen yok edilmesine götürecek olan baskı ordusunun çevrilmesi son aşamasına varılır."

Evet, bu bir tekrardır, çünkü sürecin mantığı böyledir. Küba devriminin kendine özgü nitelikleri ne olursa olsun, uzun süreli bir halk savaşı, böyle bir yoldan ilerlemek ve böyle bir sonuca ulaşmak zorundadır.

* Ve nihayet altıncısı, Politikleşmiş Askeri Savaş yolundan giden Küba devriminin de nihai olarak kitlelerin eseri olduğudur. Bu özel vurgu belki gereksiz gibi görünebilir ama aslında son derece önemlidir. Yazı dizimizin başından beri her fırsatta vurguladığımız gibi bir devrim, hangi yoldan gidilirse gidilsin, hangi stratejik çizgi izlenirse izlensin, silahlı orduların karşılaşıp birbirlerini yendikleri bir meydan muharebesi değildir. Evet, Marks'ın son derece yerinde olarak söylediği gibi bir maddi güç, bir başka maddi güçle yenilebilir; ama sonuç olarak egemen düzeni yıkan güç, silahlı ya da silahsız biçimlerde örgütlenmiş olan emekçi kitlelerdir. Küba Devrimi de bunun bir istisnası değildir. Nasıl 30 Nisan 1975 günü Vietnam Ulusal Kurtuluş Ordusu başkentin kapılarına dayandığında artık kentin neredeyse tamamı kitlelerin elindeyse, Ocak 1959'da Küba devrimci ordusunun Havana'ya girmeye başladığı an, artık rejimin bittiği, kitlelerin umudunu ve yaşamını yeni bir iktidara bağlayarak harekete geçtiği andır. Olguyu böyle kavramak gereklidir.

Genel Sonuç…

Okurumuzun kolayca kavrayabileceği gibi, Küba devrimi üzerine yapılan bu kaba özet bile onun yeni tipte bir stratejik çizgi geliştirdiğini göstermektedir. Belki ilk bakışta bu çizgi, Çin ve Vietnam deneyimlerine birçok açıdan benzemektedir ve bu zaten doğaldır; sonuçta Küba Devrimi'nin yolu da en genel anlamda "Uzun Süreli Savaş" diye adlandırılan perspektif içindedir. Ancak öte yandan bu devrim, sözü edilen perspektife bir dizi yenilik getirmiş, öncelikle halk savaşının öncü savaşı aşamasından geçmesi ve bu aşamada silahlı propagandayı temel alarak milli krizi derinleştirme-kitleleri devrime örgütleme görevlerinin birleştirilmesi gibi temel unsurları sürece katmıştır. Üstelik Che, bütün bu unsurlara belirli bir devrim havzasındaki tek tek devrimlerin birbirlerini tetiklemesi anlamında "kıtasal devrim" yaklaşımını da eklemiş, böylece dünya devrimi kavramına pratik ve somut/uygulanabilir bir açılım getirmiştir.

Bu kavramsal-pratik çerçeveler daha sonraları başta Latin Amerika olmak üzere dünyanın birçok ülkesindeki devrimcilere ilham kaynağı olmuştur. Kimi zaman doğru, kimi zaman ise eksik biçimlerde… Ama sonuçta, Küba Devrimi'nin çizgisi, Çin örneğinden sonra dünyadaki ikinci çığır açıcı dalga olmuş ve birçok ülke tarafından örnek alınmıştır.

Ve herhalde, döneme ait bir dizi çeviri metni ve röportajı okuduktan sonra kendimizi gereksiz bir alçakgönüllülüğe hiç kaptırmadan söyleyebiliriz ki, bu doğru çizginin ülke koşullarında klasik Leninist çerçeveyle ilişkisini en iyi kuran devrimci önder, Mahir Çayan olmuştur. Dünyadaki bir dizi hareket ve kişi Küba'dan fokocu ya da anti-parti sonuçlar çıkarırken, Mahir Çayan, Ne Yapmalı'dan gelen Marksist-Leninist hattı, yeni tipte bir Politik-Askeri liderlik biçiminde formüle etmiş, örgütsel anlamda da Türkiye devrimci hareketine büyük bir katkıda bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ ANA BÖLÜM:

6. Kısım: IV. BUNALIM DÖNEMİ VE BAZI DEVRİMCİ DENEYLER

A) Teorik-Pratik Bir Sorun Olarak "Tarihsel Dönem-Stratejik Çizgi" İlişkisi ve Sol hareket

Emperyalist-kapitalist sistemin her yeni tarihsel dönemi kaçınılmaz olarak sınıflar arası ilişki ve çatışmalarda kapsamlı değişimler anlamına gelir. Bu, kapitalist sistemin temel sınıfları olan burjuvazi ve proletaryanın tarihsel ve nesnel rolü ve sistem içindeki konumlanışları, yani emek ile sermaye arasındaki temel çelişki bağlamında değildir. Her yeni tarihsel dönem emek ile sermaye çelişkisinin ve bundan türeyen diğer başlıca çelişkilerin gündelik yaşam içinde yeni görünümler kazanmasını, oluşan koşullara bağlı olarak yeniden biçimlenmesini beraberinde getirir. Bu ise kapitalizmin iki temel toplumsal sınıfları, yani proletarya ve burjuvazinin (ve dolayısıyla diğer sınıfların) karşı karşıya geliş biçimlerinde, kendilerini ifade ediş biçimlerinde değişimler yaratır. Değişim esas olarak bu noktalarda; sınıfların ideolojik, politik, askeri ve kültürel alandaki yeni mücadele araçları ve yöntemlerinde yaşanan sıçramalar ve yaratılan yeni düzeyler noktasındadır. Bu değişimler bir anda ve topyekün değil, esas olarak toplumsal pratik içinde oldukça karmaşık yollardan parça parça gerçekleşir. Yeni mücadele biçim, araç ve yöntemleri esas olarak geçmiş dönemlerin birikimleri üzerine yaslanarak, kimi zaman onlara eklemlenerek, kimi zaman tümüyle onlardan bağımsız bir tarzda, ancak sonuçta geçmiş mücadele biçim ve yöntemleriyle birleşerek yeni bir düzeyi ortaya çıkarırlar.

Mücadele araç ve yöntemlerinde yeni düzeylerin ortaya çıkış süreçlerine geçmeden önce, yeni tarihsel dönem-yeni mücadele biçim ve yöntemleri bağıntısını kavramada sol ve devrimci harekette ortaya çıkan kimi olumsuz yaklaşımlara da kısaca değinmek gerekiyor.

1990'ların başında reel sosyalist ülkelerde gerçekleşen büyük çöküş sonrası gelişen yeni tarihsel dönem sınıflar mücadelesi açısından daha önceki bunalım dönemlerinden oldukça farklı bir tablo ortaya çıkarmıştır. Bu tablonun değişik boyutlarını S. Barikat'ın çeşitli sayılarında ve dahası konumuzla ilgili kimi boyutlarını bu çalışma içinde ön açılımlar düzeyinde ele aldığımız için bunlara yeniden girmek gerekmiyor.

Devrimin stratejik çizgisi sorunu bağlamında yeni dönemin en önemli yanlarından biri, devrimci güçlerin ve işçi/emekçi hareketlerinin bu sürece ağır bir yıkımla girmiş olmaları ve dünyadaki güç dengelerinin emperyalist-kapitalist sistem lehine keskin bir biçimde bozulmuş olmasıdır.

Emperyalizmin tarihsel kökleri 19. yüzyılın son çeyreğine kadar uzatılansa da, esas olarak 20.yüzyıl başında ortaya çıkmıştır; bu gelişim, yani kapitalizmin tekelci kapitalizme dönüşmesi aynı zamanda toplumsal devrimlerin nesnel koşullarının olgunlaşmasına yol açmıştır. 20. yüzyıl bu nedenle emperyalizm ve proleter devrimler çağının başladığı yüzyıl olmuştur. Ve 20. yüzyılda emperyalizmin gelişim sürecinin, 1900-1990 yılları arasındaki üç bunalım dönemi yaşanmış ve bu tarihsel dönemlerde Marksist hareket ve işçi/emekçi hareketleri önemli kazanımlar elde etmiş ve her seferinde bu kazanımlar üzerinden kendini daha güçlü biçimde üretmeyi başarmıştır. Ancak 1990'larla başlayan yeni döneme devrimci güçler ve işçi hareketi, daha önceki dönemlerden farklı olarak ağır bir yenilgiyle girmiştir.

Marksizmi referans alan devrimci ve sol hareketler önemli ölçüde tasfiye olurken, geride kalanların ezici bir çoğunluğu sol liberalizmin ve dogmatik bir devrimciliğin girdabına kapılmıştır. İşçi/emekçi hareketleri ise bu süreci başta sendikalar olmak üzere geleneksel tüm yapılarının ağır kriziyle karşılamıştır. Ulusal kurtuluş mücadeleleri de ya yenilgiler yaşayarak geri çekilmiş, ya da emperyalist güçlerin dünyayı paylaşma planlarının karanlık dehlizlerinde kendilerine çıkış yolu bulmaya çalışarak sistem içi güçlere dönüşmüşlerdir.

Bu tablo içinde sol liberalizm bırakalım bir devrimci stratejik çizgi tartışması yürütmeyi, tümüyle reformist/legalist zeminlere kayarak, devrimin olabilirliğini, devrimin güncel ve gerçek bir seçenek olduğu fikrini dahi üstü örtük ya da açık biçimde reddetmiştir. Oluşan kaotik ortam içinde devrimci duruşu korumanın yegane yolu olarak geçmişteki çizgilerine tutunan ve böylece yeni dönemin sorunlarına ve devrimci olanaklarına yabancılaşan, yaşama güçlü devrimci müdahaleler geliştirme yönünde ne bir tasarıma sahip olan, ne de eski çizgilerini hayata geçirme şansı bulan dogmatik güçler açısından ise bütünlüklü bir kavrayışla bilince çıkarılmış yeni bir dönem tespiti olmadığı için, yeni dönem ve bu dönemde devrimin stratejik çizgisi sorunu da özünde bulunmamaktadır; en ilerisinden eskinin tekrarı söz konusudur.

Yeni dönemi kavrama ve devrimci yenilenme temelinde sürece bakma yaklaşımına sahip olan devrimci güçlerin ne yazık ki bugün bir kısmının “stratejik çizgi” sorunu pek yoktur, bir kısmının ise henüz kapsamlı bir tartışma ve çözümleme yapma gücü zayıftı. Ama toplamında bu konuda bir zayıflığın olduğundan söz edebiliriz.

Deyim yerindeyse, devrimin stratejik çizgisi sorunu ve yeni dönemle bağıntısı sol ve devrimci hareketin gündeminin alt sıralarına doğru itelenmiştir.

Dünyadaki, ülkedeki pek çok siyasal, ekonomik, askeri vb. sorun, sosyalizm, demokrasi, ulusal sorun, parti sorunları, kitleselleşme, emekçi hareketlerinin örgütlenmesi, düzen karşıtı bir eylem hattının oluşturulması vb pek çok sorun yoğun biçimde gündemleşirken, küreselleşme karşıtı eylemlerden, ekolojik mücadelelere değin pek çok mücadeleye ilişkin yüzlerce sayfa yazılırken, bütün bunların devrimin somut olarak örgütlenmesi, yani devrimin stratejik çizgisi ile bağı sorunu adeta es geçilmektedir. Sol ve devrimci harekette, geniş devrimci ve sol kitlede bütünlüklü bir devrimci çıkış yaratılmadığı için açık ya da örtük biçimde yaygın bir umutsuzluk, statükoculuk, mevzi tutarak daha da geriye düşmeme, günü kurtarma çabası, stratejik bir bakış açısıyla bağı kurulamayan küçük başarılarla oyalanma, cüret yitimi vb. eğilimler ortaya çıkmaktadır. Hiç şüphesiz bunlar negatif biçimde düşünce üretiminde ve pratikte roller oynamaktadırlar.

Buna bağlı olarak, yeni bir dönem ve bunun sonucu olarak yeni mücadele araç, biçim ve yöntemlerinden söz edildiğinde, birincisi, daha çok sol liberal eğilimden kaynaklanan, ancak daha geniş bir kesim tarafından da paylaşılan belirsizlikle sakatlanmış, ikincisi ise dogmatik devrimci kesimlerde daha çok rağbet bulan, şabloncu ve reçeteci düşünme tarzının ürünü olan, ancak her ikisi de sınıflar mücadelesi açısından olumsuz rol oynayan iki yaklaşımın boy verdiği açıkça görülüyor.

Birinci eğilim, yeni bir dönemin ve yeni mücadele biçim ve yöntemlerinin gelişeceği/geliştirilmesi gereğinden hareketle, bir önceki dönemin mücadele biçim ve

yöntemlerinin geçersizliğini, sol ve devrimci hareketin 1990 sonrası girdiği büyük gerileme atmosferinin yenik psikolojisi ile ilan eden (bu kimi zaman açıktan, kimi zaman ise dolambaçlı, yarım yamalak söylemlerle ifade ediliyor), ya da en azından bu mücadele araç ve yöntemlerini değersizleştiren bir söyleme sahiptir. Ancak bu eğilimi değişik biçimlerde ifade edenler "yeni" mücadele biçim ve yöntemleri konusunda anlamlı tek bir çözümleme de üretmemişlerdir.

Bu yaklaşımların bütününde öne çıkan, yeni mücadele biçim ve yöntemlerinin söylem düzeyinde dillenmesi yada emekçi kitle mücadelelerinin içinden kendiliğinden ortaya çıkacağı beklentisi biçimindedir. Bir yandan, geçmiş dönemlerin devrimci mücadele yöntemlerine yenilgi psikolojisi ile sırt çevirirken, bir yandan da anlamlı ve bütünlüklü bir devrimci stratejik çizgi geliştirme çabası içine girmeden ülkedeki ve dünyadaki emekçi kitle hareketlerini "izlemek", bunları "tartışmak", kimi zaman karikatürize tarzda tekrar etmeye çalışmak bu eğilimin karakteristik özelliğidir. Toplamda, "yeni mücadele araç ve yöntemleri gerekli, eskiler işe yaramıyor" söyleminde kristalize olan bu yaklaşım, yorgun, yenik ve özgüven yoksunu sol hareketlerin ve tek tek bireylerin mücadeleden kaçışlarının, öncü tutumunu terk edişlerinin ve etki alanları içindeki emekçileri belirsizliğe sürüklemelerinin başlıca gerekçesi olmuştur. Bu yaklaşım güncel ve tarihsel olarak gerici role sahiptir.

İkinci eğilim ise esas olarak; yeni bir dönem ve bunun kaçınılmaz olarak yeni mücadele yöntem ve araçlarını beraberinde getireceği ifade edildiğinde ortaya çıkan; "öyleyse bunlar nelerdir?, yeni bir stratejik çizgi mi söz konusu olacak, olacaksa nedir, geçmişteki stratejik çizgimizden vaz mı geçiyoruz?" soruları ve bu soruların arka planını oluşturan kalıplaşmış düşünme biçimlerinden kaynaklanmaktadır. Sorular yalın haliyle, yeni bir reçete, yeni bir şablon talebidir, kimi zaman ise yeni sürecin kaçınılmaz sonuçlarını görememenin ve kolaycı bir yaklaşımla eldeki şablona sarılma çabasının ifadesi olan kaba bir dogmatizmin ürünüdür.

Bu noktaları adım adım açarak ilerleyelim…

Şablonlar, hazır reçeteler yok, ya da "izleyerek", "tartışarak", kitle hareketinin gelişimi içinde ortaya çıkması beklenerek, yeni mücadele biçim ve araçları ortaya çıkmayacak…

Elimizde hazır reçeteler bulunmuyor, bulunması da mümkün değil. Yeni mücadele araç ve biçimleri konusunda bir yerlere gizlenmiş ve gelip bizim bulmamızı bekleyen reçeteler, şablonlar yok. Söz konusu olan, "öncü"lerin, "zeki" insanların şurada burada gelişen mücadeleleri izleyerek bulabilecekleri, ya da masa başlarında kılı kırk yaran, mühendislik tasarımları olarak ortaya çıkarabilecekleri projeler, yöntem ve araçlar değildir. Yeni mücadele araç ve yöntemleri, yeni dönemin temel karakteristik özelliklerinin ve yaşam içinde sürekli biçimde üretilen binlerce değişken faktörün belirleyici nesnel etkisi ve zemini üzerinden, tarihsel deneyimlerin ışığında günlük ve dönemsel mücadelelerin karmaşık süreçleri içinde gerçekleşen yeni deneyimlerin/arayışların ürünleri olarak ortaya çıkmaktadır/çıkacaktır.

Burada hemen akla iki soru gelmektedir ve bunların yanıtlarıyla devam etmek gerekiyor. Böylece, aynı zamanda, yukarıda değindiğimiz iki olumsuz yaklaşıma ilişkin düşüncelerimiz de kimi yanlarıyla açılmış olacaktır.

Sorulardan birincisi şudur: her yeni tarihsel dönemde daha önceki dönemlerden tamamen farklı, yepyeni mücadele araç ve yöntemleri ve bunlar üzerinden inşa edilen bir stratejik çizgi mi söz konusudur?

Proletaryanın devrimci sınıf savaşımının yüz elli yıllı aşan tarihine baktığımızda bu sorunun yanıtı kesin biçimde hayırdır. Her yeni dönem, eski dönemin stratejik çizgisini tümden ret edip başlı başına "yeni" bir stratejik çizgisi anlamına gelmez. Emperyalist-kapitalist ülkelerde genel halk ayaklanması ve özellikle sömürge, yarı ve yeni-sömürgelerde ise uzun süreli halk savaşı çizgisi, emperyalizmin her bunalım döneminde yeni mücadele araç ve yöntemleriyle zenginleşerek, bu anlamda yeni düzeyler kazanarak devrimci sosyalist hareketin ana stratejik çizgileri olmuşlardır. Yani her dönem ve her ülke koşulları devrimin stratejik çizgisine yeni nitelikler kazandırmış, ama asıl eğilim olarak, emperyalist-kapitalist ülkelerde genel halk ayaklanması, sömürge, yarı sömürge ve yeni sömürge ülkelerde ise uzun süreli halk savaşı çizgisi egemen olmuştur.

Biraz daha açarsak; stratejik çizgi sorunu bu yazının ana temalarından biri olan politik iktidarın ele geçirilmesi sürecinin iki farklı aşamasını niteleyen evrim ve devrim aşamalarıyla tümüyle bağlantılı bir sorundur.

Emperyalist-kapitalist ülkelerin sahip oldukları büyük maddi birikim, krizler devrimle sonuçlanmadıkları takdirde onları hızla tolere edebilme güçleri ve toplumsal yapının genel olarak şehirler eksenli oturmuş ve statik olan yapısı nedeniyle kriz öğelerini daha uzun süreli olarak baskılayabilirler. Krizin baskılandığı yani devrimci durumun ortadan kalktığı bu uzun dönemler sınıflar mücadelesinin durgun olduğu, devrimci duruma uygun araç ve yöntemi kullanmanın nesnel olarak zeminlerinin zayıf olduğu dönemlerdir. Bu nedenle bu dönemlerde devrimci faaliyet esas olarak barışçıl araçlar kullanarak güç biriktirme yaşanır; yani evrim dönemin araç ve yöntemleri sürece egemen olur. Emperyalist kapitalist sistemin karakteristik özelliği olan ulusal çaptaki krizler (milli kriz/devrimci durum) esas olarak kısa dönemlidir. Tüm toplumsal yapının altüst oluş yaşadığı, devrimci arayışların doruğa ulaştığı bu dönemlerde, eğer proletarya partisi gerekli ideolojik, politik, örgütsel, askeri hazırlıklara sahipse iktidarın ele geçirilmesi için ülke çapında kentleri esas alan genel bir halk ayaklanması başlatmak görevi ile karşı karşıyadır.

Emperyalizmin farklı bunalım dönemlerinde, proletaryanın politik-pratik çalışma tarzında, örgütlenme biçimlerinde vb.. farklılıklar yaratan bir dizi değişimler olmasına karşın devrimin stratejik çizgisindeki bu ana yönelim emperyalist-kapitalist ülkelerde esas olarak değişmemiştir. Özellikle 2. Bunalım Dönemi'nde faşizmin bir kısım emperyalist ülkede egemen hale gelişi, 1929 krizi vb. sistemin işleyişinde önemli değişimlere yol açmasına ve değişik mücadele araç ve yöntemlerin devreye girmiş olmasına karşın, bu emperyalist-kapitalist ülkelerdeki devrimin stratejik çizgisinde (genel halk ayaklanması çizgisinde) tümden bir değişim yaratmamıştır.

Sömürge, yarı ve yeni-sömürgelerde ise tablo farklı biçimlenmektedir. Sömürgeciliğin bütün biçimlerinde esas olarak toplumsal yapı emperyalist-kapitalist ülkelerin çıkarlarına uygun olarak biçimlendirilir. Yani toplumsal dokunun iç dinamiklerinin hızla tahrip edilerek, yerli işbirlikçilerle birlikte vahşi bir sömürü mekanizmasının kurulur. İster açık, ister gizli işgal temelinde gelişsin tüm sömürgecilik ilişkileri toplumsal ilişkileri tümüyle altüst ederek sürekli

biçimde istikrarsızlaştırır. Emperyalist tekeller açısından, sömürge ve yeni-sömürgelerden büyük karların transfer edilmesi olmazsa olmazdır. Kırıntılarla baş başa kalan yerli işbirlikçilerin ise toplumsal çatışmaları tolere edecek düzeyde emekçi kitleleri yatıştıracak maddi ve moral zeminleri yaratma olanakları çoğu durumda oldukça zayıftır.

Bu nedenle, emekçi kitlelerin bastırılmasını esas alan faşist devlet yapılarının değişik biçimler altında örgütlenmesi ve emekçilere dönük sürekli bir savaş durumu toplumsal yapılanmanın ana unsurudur. Sık aralıklarla tekrar eden büyük ekonomik krizler ve bunların neredeyse hiç ortadan kalkmadan sürekli hal alması, krizin sonuçlarının ortadan kalkmaması, işçi ve emekçilerin sürekli yoksulluk zemininde kalması, kültürel ve sosyal şoklar ve daha pek çok kriz unsuru sömürge ve yeni-sömürge yaşamının süreğen tarzda ayrılmaz bir parçasıdır. Bu tablonun anlamı, milli/ulusal krizin (devrimci durumun) kimi zaman hafiflese bile sürekli var olmasıdır. Bu koşullar altında bir devrimci sosyalist hareketin temel görevi devrimci şiddet araç ve yöntemleri temelinde tüm diğer politik mücadele araçlarını birleştirerek uzun süreli bir savaş içinde büyümek, emekçileri örgütlemek ve iktidarı ele geçirmektir.

Daha önceki bölümlerde ele aldık; Çin devrimi, bunun en önemli ve ilk başarılı örneği olmuştur.

Devrimci şiddet temelindeki uzun süreli halk savaşı kırlardan büyütülerek şehirleri kuşatmış ve iktidarı ele geçirmiştir. Birinci Bunalım Dönemi'nde sömürgelerde gelişen pek çok ulusal kurtuluş hareketi de bu yolu izlemiştir. Özellikle devrimci sosyalist savaşımların ağırlığının Doğuya kaymaya başladığı 2. Bunalım Dönemi'nden itibaren, sömürge, yarı ve yeni-sömürgelerde gelişen başarılı, etkin tüm devrimci mücadeleler bu çizgi üzerinden gelişmiştir. 3. Bunalım Döneminin ilk yarısında bu olgu daha belirgin hale gelmiştir.

Bu dönemde, yani 2. paylaşım savaşı sonrası geri-bıraktırılmış ülkeler coğrafyasında sömürge ve yarı-sömürgecilikten yeni-sömürgeciliğe geçiş, krizin sürekliliğinde bir farklılığa yol açmamıştır. Ancak nesnel ve toplumsal zeminde önemli değişimlere yol açmıştır. Kentlerin büyümesi, proletaryanın artan önemi, merkezi otoritenin güçlenmesi, sömürge tipi faşizm, halk ile oligarşiler arasında "kararsız" yada "suni dengenin" oluşması ve daha pek çok olgu uzun süreli halk savaşının biçimlenişinde belirli farklılıklara yol açmıştır.THK P-C bu farklılıkların toplamından hareketle, yeni sömürge ve kapitalist olan ülkemizde stratejik çizgiyi Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi olarak tanımlamıştır.

Ancak mücadeleye yön veren iki ana eksen; yani toplumsal ilişkilerin sürekli bir milli krizle sakatlanmış olduğu gerçeği ve devrimci sınıf mücadelesinin daha baştan devrimci şiddet temelinde uzun süreli bir savaş olarak gelişeceği gerçekleri değişmemiştir. 3. Bunalım Dönemi, bu uzun süreli savaşın gerçekleşme biçimlerinde değişimlere yol açmıştır. Sömürge ve yeni-sömürgelerin her yeni bunalım döneminde sürekli değişen dinamik yapısı bu değişimlerin sürekli bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Toparlarsak; sınıflar mücadelesi tarihi ve devrimci savaşımın son yüzyıllık birikimi, emperyalist-kapitalist sistemin gelişiminin her döneminde devrimin stratejik çizgisinin ana bir çerçevesini az çok koruduğunu gösteriyor.

Birinci soru ve yanıtıyla bağlantılı ikinci soru şudur, evet, yeni mücadele biçimleri ve yöntemleri konusunda hazır reçetelerimiz yok ve olamaz. Ancak öncüler yeni mücadele biçimleri konusunda ana hatlarıyla da olsa bütünlüklü öngörülerde bulunmazlar mı? Nesnel durumun ve sınıflar mücadelesinin tarihsel deneyimlerinden hareketle stratejik çizgideki yenilenmenin ana doğrultusunu tespit edip, bunun üzerinden bir hareket planı koyamazlar mı? Tarihsel deneyim, bu soruların yanıtını açık ve net biçimde "evet" olduğunu gösteriyor. Kaldı ki, öncü partinin tarihsel ve politik misyonu da esas olarak bunu yapmaktır.

Demek ki, ilk olarak, yeni bir tarihsel dönemin geliştiğini ve bunun kaçınılmaz olarak yeni mücadele araç ve yöntemlerini gerektireceği, bunların mücadele süreçleri içinde, şablon ve reçetelerden uzak ortaya çıkacağını tespit etmek, ortaya çıkan olguları Marksist-Leninist yöntem ve tarzla formüle etmek öncü partinin görevidir. Bu analizin başlangıç noktası, evrim ve devrim aşamalarının biçimlenişinin nasıl gerçekleştiği, nesnel toplumsal sürecin bulunduğu evre ve ortaya çıkan olgulardır; stratejik çizgideki değişim ve gelişim, bu stratejik çizginin yeni ara aşamalara kavuşması vb bunlara bağlıdır. Eğer bu temelde bir stratejik çizginiz yoksa niyetlerden bağımsız, yeni mücadele araç ve yöntemleri arayışı nesnel zeminin temel karakteristik özelliklerinden ve belli bir stratejik çizgiden kopuk, taktik arayışlar olabilir ki, bunun kısa vadede belki kimi getirileri olsa da, orta ve uzun vadede anlamlı sonuçlar yaratması beklenemez. 1990'dan bu yana, hatta bu süreci 12 Eylül ile başlatmak da mümkün, sol harekette genel eğilim esas olarak ne yazık ki budur.

B) Emperyalizmin Genel Bunalımı Derinleşerek Sürüyor

Devrimin stratejik çizgisi sorunun can alıcı noktası devrimin güncelliğidir. Devrimin güncelliği, devrimin hemen o anda olup bitecek bir olgu haline gelmesini ifade etmez. Tüm faaliyetlerin emperyalist-kapitalist sistemin genel ve sürekli bunalımının var olduğu, özelde ise tek tek ülkelerde milli krizin (aynı anlama gelmek üzere devrimci durumun) ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu, bu nedenle milli krizin ortaya çıktığı anda yada varsa hemen o anda devrimi başlatmak fikri üzerine kurulması gerektiğini ifade eder. Devrimin güncelliğini kabul etmek, her faaliyetin sistemle kesin hesaplaşma yani devrim üzerine kurulmasını, buna göre örgütlenmesini öngörür. Devrimin güncelliğinin açık yada örtük olarak reddedilmesi ise çalışmanın açık ya da örtük biçimde reformist, sol liberal temelde sistem içinde küçük kazanımlar mücadelesinde yoğunlaşmasını beraberinde getirir. Devrimin güncelliğini esas almayan bir politik çalışma hangi mücadele araç ve yöntemlerle yürütülürse yürütülsün devrimci bir çalışma olarak görülemez.

Devrimin güncel bir sorun olup olmadığı ise her şeyden önce kapitalist dünya sisteminin belirli bir anda somut durumunun somut analizi üzerinden tespit edilebilir. Marksist-Leninist hareket, Lenin'in emperyalizm çözümlemesine bağlı kalarak, kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaşmasıyla, emperyalist-kapitalist sistemin sürekli ve genel bunalıma girdiğini, böylece tüm dünyada devrimin nesnel koşullarının ortaya çıktığını belirler; devrimin güncelliği bunun üzerine oturur.

Emperyalizmin IV. bunalım dönemi, sol ve devrimci güçlerin ve işçi hareketinin yenilgisi üzerinden gelişiyor. Ancak reel sosyalizmin çöküşü ve devrimci ve sol güçlerin yaşadığı ağır

yenilgi her ne kadar emperyalist sisteme nefes aldırmış ve oldukça geniş bir hareket zemini sağlamış olsa da, bu durum sistemin tüm süreçlerinin karakteristik özelliği olan genel ve sürekli bunalımının sona erdiği anlamına gelmemiştir. Emperyalizmin genel bunalımı kapitalizmin 20. yüzyılın başında ulaştığı işleyiş ve kendini üretme düzeyinin-biçiminin yani kendi iç dinamiklerinin ürünüdür. Kapitalist sistemin emperyalist aşama olarak tanımladığımız düzeye varmasını sağlayan ve aynı zamanda genel ve sürekli bunalımının da kaynağı olan yapısal özellikleri ve işleyişinin hiç bir unsuru ortadan kalkmadığı gibi, tam tersine bugüne değin gelen tarihsel süreç boyunca giderek daha da kemikleşmiş ve derinlik kazanmıştır.

Bu bağlamda, emperyalist kapitalist sistemin genel bunalımının günümüzdeki tablosunu anlamak biraz daha geriye dönerek, emperyalist kapitalist sistemin 1945'den 1968-1973'e süren büyüme döneminin sonrasına bakmak gerekiyor. 1945'de II. Paylaşım Savaşının bitişi emperyalist sistemin büyük bölümünde ağır bir yıkım anlamına geliyordu. Emperyalist ülkelerde biriken sermayenin, altyapının büyük bir bölümünün savaş sırasında yok olmasıyla birlikte, bu ülkelerin yeniden inşası gündemi geldi. Bunun anlamı, özellikle ABD'de biriken büyük sermaye yoluyla tüm sistemin yeniden inşasıydı. 1929 kriziyle birlikte büyük bir gerileme yaşamış, savaşla yıkıma uğramış dünya kapitalist sisteminin ABD'den akan büyük sermaye birikimiyle yeniden inşası dünya kapitalist ekonomisinde büyük canlanma yarattı.

Tüm dünya kapitalist ekonomisi ABD öncülüğünde yeniden organize edildi. Sömürge ve yeni sömürgelerdeki eski feodal ve yarı-feodal ekonomiler emperyalizm tarafından büyük yatırımlar yoluyla yukarıdan aşağıya ve bağımlı tarzda da kapitalist ekonomilere dönüştürüldü. 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa ve Amerika'daki kapitalist anayurtlarda yaşanan büyük kapitalistleşme dalgasının soluk bir kopyası sömürge ve yeni-sömürgeler dünyasında yaşandı. Bu, tüm dünya kapitalist ekonomisi için muazzam bir genişleme ve derinleşme, muazzam bir dinamizm anlamına geldi. Ancak 1960'ların ikinci yarısına gelindiğinde hem savaş sonrası inşa tamamlanmış, hem de yeni-sömürgelerde uygulanan bağımlı ithal ikameci sanayileşme kendi sınırlarına önemli ölçüde varmıştı. Bu noktadan itibaren yeniden güçlenen diğer emperyalist güçlerin ABD ile kıyasıya rekabeti, yeni-sömürge ekonomilerinin tıkanması ve bu süreç de biriken sermayenin artık savaş sonrasındaki olduğu gibi değerlenebileceği olağanüstü karlı alanların bitmesi, yani kar oranlarının düşüş eğilimi başladı.

Bu noktada, sömürge ve yeni-sömürgelerde gelişen devrimci kurtuluş mücadeleleri de sistemin önünü kesen önemli bir faktör olarak ortaya çıktı. Özellikle Küba, Cezayir ve Vietnam kurtuluş mücadeleleri ve başarıları sistemi hem ekonomik ve siyasal olarak hem de özellikle moral açıdan ciddi biçimde darbeledi. Gelişme duygusu ve nesnel zemini giderek zayıflamaya başladı. Bu tablo içinde ilk kırılma 1968'de büyük kitle hareketlerinin patlaması ile yaşandı. 1968'den 1973 petrol krizine kadar olan süreç emperyalist kapitalist sistemin 1945'lerde üzerine kurulduğu tüm dengelerin, tüm planların birer birer tuzla buzla olduğu süreç oldu. Emperyalist kapitalist dünya sisteminin savaş sonrasında nispeten hafifleyen genel bunalımı yeniden tüm öğeleriyle birlikte hızla derinleşmeye başladı.

Sistemin bunun karşısında geliştirdiği refleks yukarıda belirttiğimiz restorasyon programı oldu ve 1979-1980'den itibaren bu program tüm kapitalist dünyada bütünlüklü olarak devreye sokuldu. Restorasyon programı genel bunalımın aşılması programı değildi, bunun

mümkün olmadığı açıktı, biliniyordu. Program esas olarak derinleşen genel bunalımın büyük çöküşlere yol açmayacak düzeyde tutulması, emperyalist ülkelerde milli krizlerin oluşmasının engellenmesi, kısmi rahatlamalar sağlayacak nefes borularının açılması, kısacası bir kriz yönetim programıydı. Programın her bir öğesi sistemi çürüme içinde ayakta tutmayı hedefleyen işçi sınıfına ve devrimci güçlere, ulusal kurtuluş mücadelelerine, reel sosyalist ülkelere karşı saldırı, yeni-sömürgelerin vahşice yağmalanması olarak biçimlendi.

Restorasyon programı 1990'lardan itibaren Küreselleşme ve Yeni Dünya Düzeni kavramlarıyla tanımlanmaya başlanmıştır. Ve küreselleşme söylemi etrafında emperyalist sistemin ideologları ve sol liberaller tarafından üretilen masallar bugün kelimenin gerçek anlamıyla bir fiyaskoya dönüşmüştür.

1990'larda reel sosyalizmin çöküşü ile birlikte açılan geniş alanın yarattığı hayallerle emperyalist ideologlar tarafından unutulsa ya da unutturulmaya çalışılsa da, 1970'lerden bu yana devreye sokulmuş olan ekonomide neoliberalizm, siyasette yeni sağ, askeri alanda düşük yoğunluklu, yada asimetrik savaş ve yıldız savaşları ve kültür alanında postmodern politikalar esas olarak genel bunalımın 1970'lerden itibaren derinleşmesine paralel olarak geliştirilen emperyalist sistemi restore etme programının temel taşlarıdır. Bu politikaların toplamını ifade eden restorasyon programı esas olarak bir kriz yönetimi programıdır.

Reel sosyalizmin çöküşü, emperyalist-kapitalist sistemi ciddi biçimde rahatlatmış (yeni devasa pazarların açılmış olması, sistemi tehdit eden en önemli unsurlardan birinin ortadan kalkması vb. bağlamında) olsa da, sistemin karakteristik özelliklerinin değişmesini doğal olarak beraberinde getirmemiştir. Kapitalist sistemin emperyalist karakter kazanması onun kendi özsel niteliklerinin, kapitalizmi kapitalizm yapan temel özelliklerin kaçınılmaz ürünüdür. Reel sosyalizmin çöküşü bırakalım sistemin emperyalist karakterini ortadan kaldıracak koşulları yada değişimleri yaratmayı, 1970'lerin sonlarında uygulamaya konulan restorasyon programı ve onun özünü oluşturan kriz yönetimi politikalarının dahi devre dışı kalmasını sağlayacak çapta bir değişim dahi yaratmamıştır. Tersine, restorasyon programının her bir öğesi oluşan yeni koşullarda yeni çatışma öğeleriyle (ortaya çıkan yeni pazar alanları için daha büyük paylaşım mücadeleleri, Çin vb. yeni emperyalist rakiplerin ortaya çıkışı, yeni ulusal sorunlar, derinleşen yoksulluk ve bunlara karşı mücadeleler, vb..) yeni biçimler alarak daha da derinleştirilmiştir.

1990'ların başında emperyalist ideologlar tarafından ileri sürülen küreselleşmenin (bu kavram dünya kapitalist sisteminin emperyalist karakterinin üzerini örtmek için kullanıyor) tüm sınırları ortadan kaldırdığı, tüm kapitalist unsurlar için eşit koşullar yarattığı, artık kapitalist sermaye için kapitalist anayurtlar olmadığı, emperyalist politikaların ve savaşların geride kaldığı, dünyanın küresel bir köye dönüştüğü ve sorunsuz, çatışmasız bir gelişme döneminin açıldığı iddiaları son 20 yılın gelişmeleri karşısında tuzla buz olmuştur.

Tüm küreselleşme hikayelerine karşın, dünya kapitalizmi büyük kapitalist anayurtlarda emperyalist karakterini, geri bıraktırılmış ülkelerde sömürgeci ve yeni-sömürgeci karakterini korumakta, dahası bu niteliklerini geçmişe nazaran daha güçlü biçimde üretmektedir. Tekelleşme, bir avuç asalak finans kapitalistin hegemonyası, emperyalistler arası paylaşım mücadeleleri ve savaşlar, fazla üretim ve derinleşen nispi ve mutlak yoksulluk, yaratılan büyük değerler ve bunun üretici güçlerin gelişimi için kullanılması yerine asalakların

kasalarına dolması, sömürgecilik ve işgal, yeni-sömürgeciliğin derinleşmesi; emperyalist-kapitalizmin 20. yüzyılın başındaki tüm temel karakteristik özellikleri bugün çok daha derinleşerek kendini üretiyor.

Küresel köyün sınırsız ve sorunsuz gelişmesi masalı, bugün artık tüm emperyalist ekonomist ve siyasetçiler tarafından kabul edilen derin bir kriz gerçeğiyle karşı karşıya kalarak tümüyle iflas etmiştir. Emperyalist-kapitalist sistemi güncel tablosunun bu her bir öğesi genel ve sürekli bunalımın bir bileşenidir. Ve bu tablonun gösterdiği tek bir gerçek vardır; emperyalist-kapitalist sistemin genel ve sürekli bunalımı derinleşerek sürüyor…

Emperyalizmin genel ve sürekli bunalımı tüm dünyada devrim için nesnel koşulların varlığını anlamına gelir. Çünkü genel bunalımın anlamı onu oluşturan her bir çelişkinin kaçınılmaz olarak derinleşeceği ve bu çelişkilerin sistemi de tahrip etmeyi göze almadan, çatışmasız ve olağan yollardan aşılamayacağı, büyük tahribatlar (savaş yoluyla paylaşım vb. gibi) göze alınarak üretilen çözümlerin de ancak kısmi ve geçici olduğudur. Bu emperyalist-kapitalist sistemin temel paradoksudur ve bu tablo, bu bunalımdan çıkış yolunun ancak devrim olduğuna işaret eder ve devrimler için dünya çapında elverişli koşulların olduğunu gösterir.

Konumuz bağlamında tam da bu noktada derinleşmek gerekiyor. Genel bunalım sistemin her zaman en ağır krizler içinde felç olması, kendini yürütemez hale gelmesi demek değildir. Her bir ülkede kapitalizmin gelişme düzeyi de, genel bunalımın bu ülkelerdeki yansıma düzeyleri de eşitsizdir, farklıdır. Eşitsiz gelişme hem kapitalist sistemin genel kaotik yapısından, hem de her bir ülkenin kendi özgül koşullarından kaynaklanır. Her bir ülkede kapitalist yapı, sistemin genel işleyişiyle, ülkelerin özgül koşullarının karşılıklı etkileşimi sonucu farklı yolları izleyerek ve farklı gelişme düzeyleri kazanarak gelişir. Bu nedenle, kapitalist sistem yatay değil, dikeydir, piramitsel yapıdadır, hiyerarşiktir. Genel bunalımın her bir ülkeye yansıması o ülkenin piramidin hangi noktasında olduğuna, iç dinamiklerinin durumuna vb. faktörlere bağlı olarak değişir.

Emperyalist-kapitalist sistemin genel ve sürekli bunalımının varlığı dünya ölçeğinde devrim için genel zeminin varlığını, devrimin güncelliğini ifade etmesine karşın, tek tek ülkeler özgülünde iktidarın alınmasına dönük doğrudan devrimci eylemin (genel halk ayaklanması ya da uzun süreli savaş) başlatılabilmesi için o ülkenin kendi toplumsal yapısının da sistemin genel bunalımından beslenen kendi krizini (mili kriz) yaşaması gerekir. Yani bir ülkede tüm temel çelişkilerin ve güncel görünümlerinin artık sistemin mevcut biçimiyle yürütülmesini olanaksız kılacak ölçüde derinleşmesi ve kırılma noktasına gelmesi gerekir. Marksist-Leninist literatür de bu durum “milli kriz” ya da nesnel koşulların o ülkede iktidarın alınması için gerekli hamlenin yani devrimci hamlenin yapılması için elverişli hale gelmesini işaret etmek için kullanılan tanımlamayla “devrimci durum” olarak tanımlanmıştır. Milli kriz ya da diğer bir deyişle devrimci durum, tek tek ülkelerde devrimin gerçekleşmesi için olmazsa olmaz nesnel zemindir.

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde milli krizin çerçevesi çizildiği için tekrara girmeden doğrudan günümüzde milli kriz ve bununla bağlantılı olarak evrim ve devrim aşamalarının biçimlenişi ve devrimin stratejik çizgisinin güncel görünümüne girebiliriz.

C) IV. Bunalım Döneminde Devrimlerin Stratejik Çizgisi

I- Günümüzde Emperyalist-Kapitalist Ülkelerde Milli Kriz, Evrim-Devrim Aşamaları ve Devrimin Stratejik Çizgisi

Emperyalist-kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi süreçleri incelendiğinde göze çarpan en önemli olgu büyük devrimci savaşımların, iktidarın alınmasına dönük devrimci ayaklanmaların esas olarak sınıf mücadelesinin kısa süren belli anlarına denk düştüğüdür.

Bu ülkelerde milli kriz, sistemin genel ve sürekli bunalımının derinleştiği belli anlarda ortaya çıkmaktadır. Tarihsel deneyimin de gösterdiği gibi, bu ülkelerde milli kriz süreklilik göstermediği gibi, sık aralıklarla da ortaya çıkmamakta, daha çok sistemin genel ve sürekli bunalımının en derinleştiği kırılma noktalarında ortaya çıkmaktadır.

Milli krizin emperyalist kapitalist ülkelerde süreklilik arz etmemesi ya da sık aralıklarla ortaya çıkmaması bu ülkelerde kapitalizmin gelişim seyrinin ortaya çıkardığı toplumsal yapıyla ve sistemin sınıf çatışmalarını yönetme konusunda kazandığı deneyim ve bilinçle, kurduğu mekanizmalarla doğrudan ilişkilidir. Daha önceki bölümlerde ifade ettiğimiz gibi, bu ülkelerde kapitalizm esas olarak bu ülkelerin iç dinamiklerinin ürünü olarak gelişmiştir. Bu süreç pek çok iç çatışmayı içinde barındırsa da, toplumun iç dinamiklerini sakatlayan dış faktörler nispeten daha azdır. Dış faktörler özellikle sömürgecilik, bu ülkelerin başka ülkelere dönük vahşi saldırganlığı olduğu için, pek çok açıdan bu ülkeleri besleyen, giderek iç çatışma zeminlerini yumuşatan bir faktör olmuştur.

1900'lerin başında kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaştığı döneme gelindiğinde bu ülkelerin toplumsal yapısının kapitalist dönüşümü tamamlanmış; sistem politik, ekonomik, sosyal, askeri ve kültürel olarak bütünlüklü ve kendi iç dinamiklerinin ürünü olan emperyalist kapitalist formasyona ulaşmıştır. Tüm dünya çapında büyük kırılmalar ekonomik, askeri ve sosyal krizler ortaya çıkmadıkça, tek tek emperyalist ülkelerdeki oligarşiler ellerindeki büyük maddi birikim, yönetim deneyimi, kontrol mekanizmalar vb… yoluyla kontrol edilebilir sınırlı çelişki ve çatışmalar zemininde uzun süreli istikrarlı dönemler yaratabilmektedirler. Yani milli kriz olarak tanımladığımız derin toplumsal çatışma zeminlerinin ortaya çıkışını engelleyebilmektedirler.

Ekonomik olarak bu ülkelerde büyük sermaye birikimleri oluşmuştur. Hem mali sermaye alanında, hem de sanayi ve hizmet sektörleri, yani reel ekonomi alanında küçük şoklardan etkilenmeyecek bir birikim ve altyapı söz konusudur. Küçük ve orta çaptaki ekonomik şok ya da kriz olasılıkları derhal ya kendi mevcut birikimleri üzerinden, yada kriz öğeleri sömürge ve yeni-sömürge ekonomilerine bir biçimde aktarılarak, bu ülkelerin ekonomileri ağır yıkımlar uğratılıp, bunlardan büyük ekonomik olanaklar gasp edilerek aşılabilmektedir. Siyasi alanda, burjuva siyaset arenasında pek çok parti bulunabilse de, işçi sınıfı partileri dışındaki burjuva partiler esas olarak tekelci burjuvazinin çıkarları konusunda hem fikirdir, aralarındaki farklar esas olarak nüanslardadır. Bu ise ülkenin yönetiminde ciddi krizlerin, kırılmaların ortaya çıkışını önemli ölçüde engellemektedir.

Yeni-sömürge ülkelerle karşılaştıracak olursak aradaki farklar daha açık biçimde görülebilecektir. Türkiye tarihinin en derin ekonomik krizi olarak tanımlanan ve kelimenin

gerçek anlamıyla büyük bir toplumsal krize dönüşen, milli kriz olarak tanımladığımız durumun en olgun biçimiyle gerçekleştiği 2001 krizi birkaç on milyar dolarlık sıkışmanın ürünüdür. Bu rakamlar Türkiye'den çok daha küçük nüfuslara sahip olan Belçika ve Hollanda gibi küçük emperyalist ülkeler için önemsiz büyüklüklerdir. Sahip olduklar büyük sermaye birikimi yoluyla bu çaptaki sıkışmaları yaşamamaktadırlar. Bu ülkelerden çok daha büyük yeraltı ve yerüstü kaynaklarına ve işgücüne sahip olan Türkiye'de işçi sınıfının ve emekçilerin büyük bir bölümü yoksulluk sınırının altında yaşarken, bu küçük emperyalist ülkeler bile sınıf çatışmasının ileri düzeylere varmasını engelleyecek kırıntıları işçi sınıfına verebilecek ekonomik ve toplumsal yapılar oluşturmuş durumdadır. Bu kırıntılar 1990 sonrasında giderek azalıyor olsa bile, sömürge ve yeni-sömürgelerle kıyaslanmayacak ölçüdedir. Daha pek çok örnekle emperyalist kapitalist ülkelerin kriz faktörleri karşısında ekonomik, siyasal ve toplumsal yapısının, sömürge ve yeni-sömürge ülkelerden ne denli farklı olduğunu görmek mümkündür.

Milli kriz ile emperyalist-kapitalist ülkelerin yapısı arasındaki ilişkiye ilişkin ifade ettiklerimizi toparlayacak olursak; 17. ve 18. yüzyılın büyük işçi/emekçi mücadelelerin ağır sonuçlarından kaçınmak, sık tekrarlanan milli kriz/ayaklanma döngüsünü aşmak noktasında en önemli faktör, bu ülkelerdeki sınıfsal yapının, kent düzeninin, mali ve sanayi düzeninin ve genel olarak ekonominin küçük ve orta çaplı kriz öğelerini tolere edebilen oturmuşluğudur. İkinci olarak, tüm dünya çapında oluşmuş olan sömürge ve yarı-sömürge sisteminden akan büyük karların kırıntılarının işçi sınıfının bir bölümüne aktarılması yoluyla oluşan işçi aristokrasinin bu kırıntılar aktığı, yada akma umudu sürdükçe düzenle uzlaşması ve sınıfın geri kalan bölümlerini de etkisi altına alarak pasifize edebilmesidir.

Milli kriz öğelerinin önemli ölçülerde baskılandığı, sistemin kriz öğelerini tolere edebildiği, emekçi sınıfların devrimci girişkenliğinin zayıfladığı dönemlerde devrimci öncü partinin görevi uzun ve sabırlı bir mücadele yoluyla örgütlemek, eğitmek, genel ve tekil sorunlar etrafında mücadeleye sevk etmek ve bu yoldan milli krizin oluştuğu koşullarda büyük devrimci savaşımlar ve genel halk ayaklanması için hazırlamaktır… Böylesi dönemlerde devrimci çalışma esas olarak barışçıl mücadele araçları (Mahir yoldaşın da belirttiği gibi uzlaşıcı olmayan) temelinde yürür. Milli kriz oluşmadan, kimi küçük kriz öğeleri temelinde ya da tamamen öznel istemler temelinde partinin ya da örgütlü emekçilerin şiddet temelinde büyük ve zamansız ayaklanmalara ya da süreğen silahlı çatışmalara girişilmesi, geniş emekçi kitlelerinin desteğini bulamayacağı için öncü partinin ve kitle tabanının ağır darbeler yemesini beraberinde getirecektir. Ancak bu, milli krizin oluşmadığı koşullarda emperyalist kapitalist ülkelerde mücadelenin tümüyle barışçıl temelde yürüyeceği anlamına gelmez.

Açıktır ki, emperyalist kapitalist ülkelerde de devrimci öncü partiler ve işçi sınıfının örgütlü güçleri, hak arayışı içinde olan emekçiler sistemin ve onun beslemesi gerici ve faşist güçlerin şiddet temelindeki saldırılarıyla daima şu ya da bu düzeyde karşı karşıyadırlar. Bu saldırılar karşısında, teşhir, yasal yollardan hakları arama vb. yanı sıra, devrimci şiddet temelinde aktif bir militan karşı koyuş da zorunludur. Sadece bu değil, enternasyonalist dayanışma amacıyla da, meşru devrimci şiddet eylemleri de devrimci öncü partinin gündeminde yerini alır. Her durumda aktif militan bir duruş ortaya koyan ve saldırılar ve saldırı odakları karşısında burjuva yasallığına başvurmakla yetinmeyen, işçi sınıfının ve emekçilerin kılıcının var olduğunu ve kullanacağını gösteren bir mücadele ve parti düzeyi yaratılmadan gerçekten

devrimci bir partiden ve mücadeleden söz edilemez. Bu duruş gösterilmeden, bunun örgütleri ve pratiği yaratılmadan, işçi sınıfı ve emekçileri genel halk ayaklanmasına hazırlamaktan, devrimci iradenin varlığından söz etmek sadece bir hayal olabilir.

Toparlayacak olursak; devrimci öncü parti için bu sürecin toplamı esas olarak güç biriktirmek üzerine kuruludur. Güç biriktirme; barışçıl ama uzlaşıcı olmayan militan bir pratik hat yaratmak, işçi sınıfının devrimci örgütlerini çoğaltmak, partinin etkisini büyütmek, oligarşinin şiddetine karşı devrimin şiddetini meşru savunma zemininde örgütlemek ve bu temelde milli krizin oluşması durumunda gerçekleştirilecek genel halk ayaklanmasının zeminlerini örmek üzerine kuruludur. Milli kriz koşullarının olmadığı dönemlerde devrimci şiddeti esas alan bir mücadele tarzının destek yaratıcı ve örgütleyici işlevi olması mümkün değildir. Toplumdaki çelişkilerin baskılandığı, sistemin siyasal güçlerinin derli toplu ve sağlam bir konumlanış içinde olduğu, ekonominin nispi gelişmeler gösterdiği, emekçilerin yaşam koşullarının görece iyi olduğu koşullarda işçi sınıfı ve emekçilerin geniş kesimlerinin devrimci savaşımın en şiddetli biçimlerine taraf olması beklenemez. İşte milli kriz öğelerinin baskılandığı, nispi bir toplumsal istikrarın oluştuğu, sistemin genel olarak toplumsal ilişkilere hakimiyet sağladığı, devrimci çalışmanın bu tabloya uygun olarak barışçıl mücadele biçimlerini temel alarak, ancak devrimci şiddeti de koşullara bağlı olarak kullandığı ve güç biriktirdiği bu dönemler devrimci literatürde evrim dönemleri olarak tanımlanmıştır.

Öte yandan, bu tablo, emperyalist kapitalist ülkelerin milli kriz olgusundan tümüyle azade olduğunu göstermez. Özellikle emperyalist kapitalist sistemin genel bunalımının derinleştiği önemli dönemeçlerde milli krizlerin oldukça derin ve yıkıcı biçimde ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelmektedir. Kriz öğelerinin derinleştiği ve kendi iç imkanlarıyla krizi aşma zeminlerinin kalmadığı dönemlerde emperyalistler ya dünyayı paylaşma mücadelesini hızla öne çıkarmakta ve büyük savaşlara girişmektedirler ve savaşlar yarattıkları daha büyük yıkımlarla sonuçta daha büyük milli kriz durumları yaratmaktadır. Ya da paylaşım savaşının koşullarının bulunmadığı durumlarda sistemde genel veya tek tek ülkelerde çöküşü görülmektedir.

1. Paylaşım Savaşı özellikle Avrupalı emperyalistlerin derin bir krizin eşiğinde olduğu koşullarda gerçekleşmiştir. Ancak uzayan savaş krizin çaresi olmak yerine tek tek tüm emperyalist ülkelerde ve daha da ötesi tüm sömürge ve yarı-sömürgelerde derin milli krizlerin kapısını sonuna dek aralamıştır. Büyük Ekim Devrimi bu sürecin ürünü olmuştur. II. Paylaşım savaşı ise tüm dünya kapitalist sistemini çökerten 1929 krizinin ürünü olmuştur. 1929 krizi dünya kapitalist ekonomisinin iç bütünlüğünü ortadan kaldırarak tüm sistemi etkileyen ağır bir çöküntü yaratırken, ABD ve Almanya'da tarihlerinin en ağır milli kriz durumunu yaratmıştır. Genel olarak ve tek tek ülkelerde kimi hafiflemelere karşın krizden çıkış yolu bulamayan emperyalistler çıkışı II. dünya paylaşım savaşını başlatmakta bulmuşlardır. Savaşın hemen sonrasında tam bir yıkımın yaşandığı Avrupa'da Fransa, İtalya ve Yunanistan'da milli kriz tablosu yeniden ve güçlü biçimde oluşmuştur.

Emperyalist kapitalist ülkelerde genel bunalımın derinleşmesine bağlı olarak milli krizin değişik düzeylerde ortaya çıktığı bir başka dönemeç noktası 1968 baharıdır. II. Dünya Paylaşım Savaşımının yarattığı büyük yıkımın ardından yaşanan toparlanma ve gelişme döneminin 1960'larda sınırlarına varması ve bunun yanı sıra sömürge ve yeni-sömürgelerde gelişen büyük kurtuluş mücadelelerinin yarattığı hem ekonomik, hem de sosyal ve siyasal

basınç ve emekçiler üzerindeki büyük sempati dalgası, emperyalist kapitalist ülkelerde büyük kırılmalara yol açmış ve başta ABD, Fransa ve Almanya olmak üzere emperyalist ülkelerde milli krizin oluşmasını beraberinde getirmiştir.

Emperyalist kapitalist ülkelerde milli krizin varlığının en önemli göstergelerinden biri, o güne değin mevcut statükolara uyarak yaşamını sürdüren işçi ve emekçilerin ve diğer toplumsal kesimlerin büyük bölümünün keskinleşmiş toplumsal çelişkilerin çözümü ve büyük değişimler için kendilerini eylemli olarak ifade etmeleri, eskisi gibi yaşamayacaklarını açık biçimde ortaya koymalarıdır. Çoğunlukla uzun süren istikrar dönemlerinin ardından ortaya çıkan milli kriz öğeleri, emperyalist kapitalist ülkelerdeki toplumsal yapı için şok edici ağır bir kırılma durumudur.

Bu şok edici tablo karşısında başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerde ortaya çıkan refleks ise hızla tüm statükolara saldırı ve eylemli değişim isteğidir. Değişim ve yeni daha özgür, daha insanca bir yaşam arayışı böylesi dönemlerde olağanüstü ölçülerde yoğunlaşır. Büyük ve içinde şiddeti barındıran gösteriler, fabrikaların/işyerlerinin, yönetim binalarının işgali ve tahribi, boykotlar, irili ufaklı isyanlar yaşanan toplumsal şok karşısında gösterilen başlıca reflekslerdir. Böylece herhangi bir derin ekonomik ya da sosyal kriz öğesiyle başlayan milli kriz tablosu emekçilerin bu direniş ve isyan refleksleriyle tamamlanır. Milli krizin devrimci durum olarak da tanımlanmasının nedeni işçi sınıfı ve emekçilerin büyük değişim isteğini eylemli olarak ortaya koymalarıdır.

Ancak her milli kriz/devrimci durum mutlaka devrimle sonuçlanmaz. Milli krizin/devrimci durumun varlığı bir devrim sürecinin nesnel koşullarını ifade eder. Devrim, ancak milli krize/devrimci duruma müdahale edecek kapasiteye, hazırlığa ve kesin bir iradeye sahip devrimci sosyalist öncü partinin varlığını gerektirir. Devrimci öncü partinin bu koşullar altında görevi ayağa kalkmış olan işçi sınıfı ve emekçileri devrim programı etrafında birleştirmek, silahlandırmak, askeri eylemleri ve ayaklanmayı örgütleyecek askeri örgütlenmeyi yaratmak, işçi sınıfı ve emekçilerin mevcut devlet yapılanmasına alternatif konsey ve meclisleri örgütleyerek kendi iktidarlarının zeminlerini örmelerini sağlamak, devrimin müttefikleriyle ittifak ilişkilerini sağlamak biçimde kurmak ve sistemin can damarı olan başta büyük kentler olmak üzere kentlerde genel halk ayaklanmasını somut bir plan içinde hazırlayarak başlatmaktır. Yani doğrudan iktidarı ele geçirmek, mevcut devlet cihazını baştan sona parçalayarak, yerine işçi sınıfının devrimci sosyalist iktidarını kuracak devrimi başlatmak ve sonuca ulaştırmaktır…

İşte devrimci öncü partinin oluşan milli kriz/devrimci durum koşullarındaki bütün bu müdahale sürecini devrim dönemi olarak tanımlıyoruz.

Açıktır ki, milli kriz/devrimci durum koşulları emperyalist kapitalist ülkelerde sürekli değildir. Bu koşullarda üç olasılık vardır; birincisi, devrimci öncünün varolmaması ya da olsa bile gereken devrimci girişkenliği göstererek genel halk ayaklanmasını örgütleyip iktidarı ele geçirme gücünü ve iradesini gösterememesidir. Bu durumda kriz tüm çürütücü etkilerini göstererek derinleşir. Ekonomi ve toplumsal yaşam derin kırılmalarla sakatlanır. Emekçiler sosyal ve örgütsel haklarını, yapılarını büyük ölçüde kaybederler. Derin sömürü ve yoksullaşma, ahlaki çürüme ve değersizleşme toplumsal dokunun tüm hücrelerini tahrip eder. Bu süreç içinde sistem, işçi sınıfı ve emekçilerden gelen büyük bir devrimci basınç

olmadığı için kendisini yavaş yavaş toparlar. Tekelci sermayenin ve orta burjuvazinin bir kısmı tamamen batarken, bir kısmı krizin ortaya çıkardığı fırsatlarla daha da büyür. Ekonomiye, siyasal yapıya yeniden biçim verir. Emekçilerin örgütsüzleşmesi, kriz koşullarının yarattığı ahlaki çürüme sistem tarafından kemikleştirilir ve bunun üzerinden daha güçlü kontrol mekanizmalarının kurulmasına girişilir.

Bir milli kriz durumunda devrimci savaşım açısından olabilecek en ağır sonuçlar bu olasılığın gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkar. İkinci olasılık, devrimci öncünün devrimci durumun/milli krizin koşullarını değerlendirerek genel halk ayaklanmasını gerçekleştirmesi ancak başarısızlığa uğramasıdır. Bu durumda, devrimci güçleri bekleyen tablo genellikle tüm devrimci güçlere ve işçi sınıfına karşı büyük kıyımlara girişilmesi, kısa ya da orta vadeli bir baskı rejiminin kurulması, tüm devrimci örgütlerin, demokratik kitle örgütlerinin dağıtılması, oligarşinin toplumsal yaşam üzerinde ağır bir hakimiyet kurmasıdır. Baskı rejimi kalıcılaşması mümkün olduğu gibi, yavaş adımlarla gerici burjuva demokrasisine geri dönüş de mümkündür. Üçüncü olasılık ise devrimci partinin işçi sınıfının öncülüğünde tüm emekçi güçleri birleştirerek genel halk ayaklanması yoluyla iktidarın alınmasıdır.

Devrimci durumun/milli krizin var olduğu dönemlerde bu hat üzerinden yürüyen devrimci öncü partinin genel halk ayaklanmasını örgütleme girişimlerinde başarısızlığa uğradığında ya da gerçekleştirilen genel ayaklanma yenildiğinde, devrimci öncünün görevi güçlerinin daha fazla kayba uğramasını engellemek ve oluşan koşullara uygun çalışma biçimlerine geçiş yapmaktır.

Emperyalist kapitalist ülkelerde devrimin denklemi 1990'lara gelinceye değin, esas olarak evrim ve devrim dönemleri üzerine kuruldu. Tarihsel deneyim devrim sürecinin bu iki dönemin diyalektik birliği üzerinden biçimlendi. Devrimci partilerin, Büyük Ekim Devriminin öncüsü Bolşevikler dışında, oluşan milli kriz/devrimci durum dönemlerinde başarılı devrimci girişimler geliştiremedikleri gerçeği tarihsel deneyimin bir diğer yanını oluşturuyor. Evrim dönemlerinde emekçi kitlelerde var olan uyuşukluğun milli kriz dönemlerinde hızla aşıldığın ya da aşılabileceğini görmeme, büyük kitle hareketlerine evrim dönemi psikolojisiyle, moral duruşuyla bakma, evrim döneminin barışçıl çalışmalarını militan bir hat üzerinden geliştirmemenin etkisiyle hantallaşma ve devrimci militan bir pratikten uzlaşmacı, yasalcı bir pratik hat'a savrulma, evrim dönemlerinde milli kriz/devrim durumu koşullarının gerektirdiği ayaklanma için hazırlıkları gerçekleştirmeme, kısacası evrim dönemlerinde oluşan statükolardan ve burjuva yasallığından kopamama başarılı devrimci girişimler, ayaklanmalar için oldukça elverişli milli kriz/devrimci durum koşulları oluşmasına karşın bunların gerçekleştirilememesinin en önemli nedenlerini oluşturuyor.

1968'lerde özellikle Avrupa'da oluşan milli kriz ve büyük devrimci dalga karşısında, yukarıda sıraladığımız faktörlerle sakatlanmış olan KP'lerin vb yapıların tutumu adeta ürküntü olmuştur ve çoğunlukla bu devrimci sürecin karşısında durmuşlardır. Sadece bu değil, biraz daha geriye gidecek olursak; 1945'de Fransa, İtalya ve Yunanistan'da uzun ve oldukça prestijli mücadele süreçlerinin ardından iktidarın alınmasının an meselesi olduğu koşullar oluşmasına karşın, bu ülkelerdeki KP'ler burjuva yasallığını koruma, SSCB'nin konumunu koruma ve devrim perspektifinin, devrimi sonuna kadar götürme iradesi ve cesaretinin

zayıflığı nedeniyle devrimci gerçekleştirilmesi adımını atmamışlardır. Hatta İtalya ve özellikle Yunanistan'da devrimi, iktidarı, emperyalist güçlere adeta geri vermişlerdir.

1990'larla başlayan yeni tarihsel dönemde, emperyalist kapitalist ülkelerde milli kriz/devrimci durum dönemleri ile nispi istikrarın sağlandığı dönemler, evrim ve devrim aşamaları ilişkisinde köklü bir değişim olduğu yönünde ciddi ipuçları bulunmuyor. Bu süreçler arasındaki ilişkinin yeni tarihsel dönemde de esas olarak daha önceki dönemlerle benzer tarzda biçimlendiği görülüyor.

Bununla birlikte, yeni tarihsel süreçte emperyalist kapitalist sisteme egemen olan ekonomide neoliberal, siyasette yeni sağ, askeri alanda düşük yoğunluklu çatışma/asimetrik savaş ve yıldız savaşları, kültürel alanda postmodern politikaların toplamından oluşan restorasyon programı ve bu programı zorunlu kılan sistemin genel bunalımının derinleşmesi, tek tek emperyalist ülkelerde milli kriz ve istikrarlı dönemler olarak tanımlanan süreçlerin içeriğinde belli farklılaşmalar da yaratmış durumdadır.

Yukarıda emperyalizmin genel bunalımının 1968-73 yıllarından itibaren yeniden derinleşmesi bağlamında uygulamaya sokulan restorasyon programını ana hatlarıyla ortaya koymuştuk. Restorasyon programı esas olarak genel bunalımın yönetilmesi, yani bir kriz yönetim programı olarak gelişti. 2000'lere geldiğimize artık restorasyon programı tüm boyutlarıyla iflas etmiş durumdadır.

1990 başında reel sosyalist sistemin çöküşü ve kapitalist sisteme entegrasyonuyla yeni pazar alanlarının açılması ve sistemin dünya çapında moral üstünlük kazanması geçici bir süre içinde olsa sistemin rahat nefes alması ve genel bunalımı aşacağı izlenimi yaratmasına karşın, 2000'lere gelindiğinde bunun tam bir yanılsama olduğu ortaya çıktı. Sistemin krizi her yönlü derinleşmesine devam etti. Dünya ekonomisinde reel karların düşüş eğilimi sürüyor, mali sermayenin sanal karları realize olmadığı gibi, dizginsiz hareketiyle daha yıkıcı hale geliyor ve mali alanda patlaması an meselesi olan bir krizle ekonominin tümüne yayılacak bir çöküşün tüm belirtileri ortaya çıkıyor. Sistemin öncü gücü ABD'nin dünya ekonomisini ve siyasetini yönetme yeteneği zayıflıyor, eskisi gibi yönetemiyor, sistemin diğer büyük aktörleri eskisi yönetilmek istemiyor, yeni bir paylaşım düzeni kurulması yönünde sürekli hamleler yapıyor. Yeni-sömürgelerin paylaşımından, günlük ilişkilere değin her alanda şiddet geçmiş dönemlere nazaran olağanüstü ölçülerde yayılıyor, derinleşiyor…

Neoliberal politikaların sistemin derinleşen genel bunalımının ekonomik alanda yönetme yeteneği giderek zayıflıyor. 1990'ların ikinci yarısındaki Rusya krizi ve güneydoğu Asya'da patlayan kaplanlar krizi, 2000'lerin başında Arjantin, Şili, Meksika ve Türkiye'deki krizlerle emperyalist kapitalist sistemi çevreleyen büyük yeni-sömürgelerin ağır yaralar almasına neden oldu. 2009 yılına gelindiğinde ise, artık emperyalizmin öncü gücü ABD büyük bir kriz tehlikesiyle yüz yüze geldi ve ABD'de yaşanan ekonomik kriz tüm dünya ekonomisinin çöküşü ve tam bir kaos ortamının doğması yol açtı. Bu kriz için 1929 Krizi benzetmesi yapılması tesadüf değildir. Hala krizin etkisi sürüyor ve tüm dünyada etkisi devam ediyor.

Neoliberal politikalar kar oranlarının arttırılması için işçi sınıfının tüm kazanımlarına dönük büyük bir saldırı dalgası anlamına geliyordu ve son 30 yılda emperyalist kapitalist ülkelerde işçi sınıfı ekonomik ve sosyal kazanımlarının sürekli budanmasıyla yüz yüzedir. Mutlak ve

nispi yoksulluk keskin biçimde artmıştır. İşsizlik oranları düşürülememekte, tersine artmaktadır ve adeta kemikleşmiştir. Çalışma koşulları olağanüstü esnekleşmiş ve kötüleşmiştir, iş güvencesi, sosyal haklar, sağlık ve emeklilik hakları, eğitim hakkı vb.. tüm sosyal ve kültürel haklarda keskin düşüşler söz konusudur. Sistemin işçi sınıfı ve emekçileri kendisine bağlamaya, uysallaştırmaya dönük tüm ekonomik, sosyal ve kültürel hak kırıntıları ortadan kaldırılmaktadır. Sadece ABD'de 28 milyon kişinin karneyle devletten ve yardım kuruluşlarından yiyecek alacak duruma düşmesi yoksullaşmanın ve insani düşüşün önemli örneklerinden biridir. Aynı durum diğer emperyalist ülkelerde farklı biçimlerde ve düzeylerde yaşanmaktadır.

Siyasal alanda bir yandan reel sosyalist sistemin çöküşü ile birlikte emperyalistler arası paylaşım mücadeleleri şiddetlenirken, sistemin başlıca aktörleri artık sistemi eskisi gibi yönetemezken ve eskisi gibi yönetilmek istemezken, bir yandan da her bir emperyalist ülkede faşist, ırkçı eğilimler güçlenmekte, terörle mücadele ve güvenlik söylemleriyle yavaş yavaş faşizan baskı önlemleri devreye sokulmakta, hak arama mücadeleleri üzerinde ağır bir basınç yaratılmaya çalışılmaktadır.

Sosyal ve kültürel yaşamada ise kelimenin gerçek anlamıyla derin bir umutsuzluk, yabancılaşma, parçalanma ve mutsuzlukla karakterize olan çöküntü durumu yaşanıyor…

Kısa Sonuçlar

Bu tablo, emperyalist kapitalist ülkeler açısından 1950-60'larda, hatta 1970-80'lerde olduğu gibi bir istikrar tablosunun söz konusu olmadığını açıkça gösteriyor. 1990 ve 2000'li yıllar emperyalist kapitalist ülkelerde de sömürge ve yeni-sömürgelere nazaran daha istikrarlı, daha sakin toplumsal yapılar söz konusu olsa da, milli kriz faktörlerinin kimi zaman cılız, kimi zaman şiddetli biçimde bu "istikrar atmosferinin" bozulmasının bir parçası haline geldiğini gösteriyor. Bu durumun sonuçları, toplumsal karşı koyuşların tek tek emperyalist ülkelerde ortaya çıkan büyük isyanlarla ve genel olarak tüm emperyalist ülkeleri saran direnişlerin büyük boyutlara varmasıyla da belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır.

ABD'de 1990 başlarındaki Los Angeles isyanı, Fransa varoşlarında 2000'lerin ikinci yarısında patlayan isyanlar bu milli kriz öğelerinin yerel düzlemlerde yarattığı toplumsal isyan ve direniş dinamiklerini ortaya koyarken, küreselleşme karşıtı (anti-kapitalist) ve emperyalist işgal savaşlarına karşı tüm emperyalist ülkelerde enternasyonal düzeyde örgütlenen büyük direniş ve mücadeleler ise tüm sistem çapına yayılan toplumsal karşı koyuşları ifade etmektedir. Bütün bu direniş ve isyanlar bir yandan istikrar tablosuna sızan ve onun ayrılmaz parçası haline gelen milli kriz öğelerine karşı koyuşu ifade ediyor. Fakat bir yandan da emekçilerin daha önceki süreçlere nazaran çok daha büyük kitleler halinde isyan ve direnişlere katılması bağlamında bir milli kriz öğesi olarak istikrar tablosunu kemiren bir öğesi haline gelmeye başlamışlardır.

Kısacası, günümüzde, daha önceki dönemlerdeki istikrar dönemi ile milli krizin ortaya çıktığı dönemler arasındaki keskin fark ve bir dönemden diğerine keskin ve ani geçiş durumu esas olarak geçerli olmasına karşın, yukarıda ortaya koyduğumuz olgu ve süreçlerden ötürü

giderek bulanıklaşmaya da başlamıştır. Milli kriz/devrim durumu emperyalist ülkelerde yine keskin çöküşlerle ortaya çıkacaktır ve bugünkü tabloyu kat be kat aşan ağır sonuçlar ve keskin çelişki ve çatışma zeminleri yaratacaktır. Ancak bu çöküşü önceleyen uzun istikrar dönemi artık süt liman bir istikrar dönemi değildir. Milli krizin pek çok öğesini şu ya da bu düzeyde bağrında dinamik biçimde taşımaktadır.

Bu bağlamda bu öğelerin birkaçını tekrar kısaca açarak tabloyu daha belirgin hale getirebiliriz.

Bunlardan birincisi, tüm emperyalist ülkelerde kitlesel çapta ortak örgütlenebilen, bu anlamda enternasyonal karakter kazanmış olan anti-neoliberal, anti-kapitalist mücadeleler, ekolojik mücadeleler, emperyalist işgal karşıtı mücadelelerdir. Neoliberal kapitalist yıkım politikalarının G8'ler, IMF vb. emperyalist merkezler tarafından üretilmesi, yönetilmesi, bunlara karşı başta emperyalist ülkeler olmak üzere dünya çapında ortak mücadelelerin örgütlenmesi için geniş bir zemin sağlıyor. Avrupa'nını başlıca büyük emperyalist ülkeleri olan Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'deki sınıf mücadelelerinde tarihsel olarak var olan büyük devrimci mücadelelerin adeta domino taşı etkisi yaratması ve hızla birinden diğerine sıçraması bu mücadelelerde de kendisini göstermiştir. 1848, 1918-20, 1968'lerde gelişen ve tüm Avrupa'yı kaplayan büyük devrimci girişimler, bu kez hem içerik, hem de biçim olarak farklı bir düzlemde, ancak daha ileri bir enternasyonal karakterle kendini üretiyor. Değişik gündemlerle ancak anti-neoliberal anti-kapitalist temelde, tüm ülkelerden direnişçiler ortak organizasyonlar yaratarak, büyük mücadelelere girişiyorlar. Belirli bir yılla, zaman dilimiyle sınırlı kalmayan, anti-kapitalist temelde yaklaşık 10 yıla yakın bir süredir süreklilik kazanmış ve militan özelliklerde taşıyan bir mücadele zemini oluşmuş durumdadır.

Hiç kuşkusuz bu mücadeleler saf, homojen bir sınıf karakteri taşımadığı gibi, tümüyle devrimci özellikler taşımaktan da uzaktır. Buna rağmen, bu mücadeleler tüm ülkelerden emekçilerin militan enerjisinin ortaya çıktığı süreçler yaratmasının yanı sıra, enternasyonal karakteriyle de birleşik bir sınıf hareketinin ve devrimci hareketin mayalanması içinde önemli bir zemin sağlamaktadır. Emperyalist ülkelerde evrim dönemlerinin tipik özelliği olan küçük ve parça mücadeleler üzerinden gelişme seyri, bu mücadeleler yoluyla aşılabilir, aşılmaktadır. Emperyalist ülkelerdeki devrimci sosyalist güçlerin bu mücadelelerin kitlesel karakterini bozmadan onları en militan düzeye çekmenin, şiarlarına ve hedeflerine devrimci içerik kazandırmanın, mücadele içinde enternasyonal bağlar kurmanın, sınıfın aktif kesimlerini bu mücadelelerin içinde militan tarzda eğitmenin yollarını bulmak zorundadırlar. Bunun yanı sıra, bu mücadelelerin kendiliğinden ortaya çıkan örgütlenme biçimleri, kullanılan araç ve yöntemler pratik mücadelenin yeni örgüt ve savaşım biçimleri olarak mutlaka öğrenilmeli ve daha gelişkin biçimlere kavuşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Öte yandan, bu mücadeleleri değişik ülkelere dağılarak mekansal olarak da ülke düzeyinde parçalı hale gelmiş üretim alanlarına yaymak, uluslararası grevler, direnişler düzeyine yükseltmek zorunludur.

İkincisi, sınıf profilinin ve sınıfın niteliksel yapısının neoliberal politikalarla birlikte emperyalist ülkelerde de ciddi biçimde değiştiği açıktır. İş bulma umudunu yitirmiş küçümsenemeyecek bir yoksul kitle, genel olarak işsizliğin büyümesi, mevsimlik işçilik, taşeron sistemi, esnek çalışma, sanayinin belli bölümlerinin yeni-sömürgelere taşınmasıyla birlikte sanayi proletaryasının nicelik olarak küçülmesi, göçmen ucuz işgücünün sayısının büyümesi, sosyal

hakların ciddi ölçülerde budanması vb… faktörler emperyalist kapitalist ülkelerde de sınıf mücadelesini kaçınılmaz biçimde keskinleştiriyor. Yerel isyanlar ve çatışmalar, grev hareketleri ve çıkış arayışları artıyor.

Bütün bu faktörler sınıf mücadelesinin militanlaştırıyor ya da daha militan zeminlerde yürütülmesinin zeminlerini yaratıyor. Devrimci sosyalist öncülerin bu mücadelelere aktif biçimde katılması, öncülük pozisyonu kazanması, militan karakterini daha da geliştirmesi açık bir zorunluluktur. Yerel isyanlardan, direnişlerden evrim dönemlerinin kalıplarına uymadığı gerekçesiyle kaçınmak, direniş zeminlerini militan tarzda aktifleştirmekten uzak durmak devrimcilikten uzaklaşmakla eş anlamlıdır.

Üçüncü olarak, emperyalist ülkelerde özellikle göçmen işçilere karşıtlık üzerinden giderek gelişen faşist, ırkçı hareketlere karşı aktif, devrimci şiddeti de içeren bir tarzda direnişi geliştirmek, toplumun en çok sömürülen ve ezilen kesimi olan göçmen gençliği ve işçileri diğer faktörlerin yanı sıra bu yönlü militan mücadeleler yoluyla devrimci çalışmaya katmak, yerli işçileri ve gençliği bu militan mücadelelere çekmek emperyalist ülkelerdeki militan devrimci çalışmanın bir diğer temel unsuru durumundadır. Bu yönlü bir çalışma ve bunun örgütlülüğünün yaratılması emperyalist ülkelerde evrim dönemi çalışmasının militan karakterli temel alanlarından biri durumundadır.

Bu mücadele zeminlerini ortak paydalar temelinde ortak devrimci programlara kavuşturarak birbirine bağlamak, birleştirmek ve yeni bir devrimci enternasyonalin, büyük bir anti-emperyalist cephenin, tek tek ülkelerde büyük militan mücadelelerin ana damarlarına dönüştürmek; emperyalist ülkelerde devrimci sosyalist hareketin kendini yeniden kurmak için izleyeceği rotanın başlıca unsurlarından birini oluşturuyor.

Bu tablo, devrimci pratik bağlamında emperyalist ülkelerde evrim aşamasının daha önceki dönemlere nazaran daha çatışmalı gelişeceğini/geliştiğini, devrimci öncünün kendini burjuva yasallığını kesin biçimde aşan mücadeleler içinde, gelişen yerel ve enternasyonal direniş ve isyanlar içinde kurup geliştirebileceğini gösteriyor. Kendini burjuva demokrasisinin dar sınırlarına hapsetmiş bir mücadele hattı asla devrimci bir partinin inşa zemini olamaz. Ancak, seçim ve propaganda çalışmalarını yadsımayan, ancak aşan, sokak ve militan direniş üzerine kurulu bir devrimci öncü, milli krizin ortaya çıkması durumunda sürece devrimci ayaklanma yoluyla müdahale edebilecek yeteneğe ve iradeye sahip olabilir. Bunun anlamı emperyalist anayurtlarda artık hemen hemen tümüyle barışçıl temelde gelişen evrim dönemlerinin geride kaldığıdır. Evrim döneminde barışçıl mücadele eksen alınmasına karşın, daha baştan itibaren kılıcı elinde olan, isyan ve büyük direnişlere devrimci şiddet temelinde de müdahale edip katılmayı da mücadelenin ayrılmaz bir bileşeni olarak gören bir devrimci stratejik çizginin ve bunun partisinin yaratılması emperyalist ülkelerdeki devrimci öncülerin önündeki en temel görevlerden biri durumundadır.

II- Günümüzde Sömürge ve Yeni-Sömürgelerde Milli Kriz, Evrim-Devrim Aşamaları ve Devrimin Stratejik Çizgisi

1- Sömürge ve Yeni-Sömürgeler; Milli Kriz ve Devrim…

Çok uzun yıllardır devrim söz konusu olduğunda ilk akla gelen sömürge ve yeni-sömürgeler dünyası… Özellikle 1945'den bu yana, kimi kısa dönemler dışında tümüyle böyle; Kore, Cezayir, Vietnam, Laos, Kamboçya, Filipinler, Malezya, Küba, Nikaragua, Gine, Mozambik, Angola ve daha pek çok ülkede yaşanan ulusal ve sosyal kurtuluş devrimleri, tüm Asya, Afrika ve Latin Amerika'yı saran, sarsan devrimci mücadeleler, 1990 sonrasında Latin Amerika ve Asya'da oldukça zorlu koşullarda giderek büyüyen ya da bütün saldırılara karşın ayakta kalarak direnen devrimci savaşımlar… Tek bir sömürge ve yeni sömürge yoktur ki, son altmış yılda devrimler ya da devrimci savaşımlarla derinden sarsılmamış, büyük değişimler yaşamamış olsun… Olağanüstü uzun zamanlara yayılmış mücadelelerle, büyük emeklerle, oluk oluk akan kanlarla ve kahramanlık destanlarıyla yazılan bu kısa tarih, insanlığın belleğine ve bilincine sömürge ve yeni-sömürge dünyasının her daim devrimlere gebe olduğunu adeta kazıdı.

Bu, emperyalist-kapitalist ülkelerde devrimin güncel bir sorun olmadığı ya da buralarda da çeşitli dönemlerde büyük savaşımların yaşanmadığı anlamına gelmiyor, ancak devrim ateşinin en şiddetli biçimleriyle şu ya da bu ölçüde daima varlığını koruduğu, devrimci dinamizmin bütün yalınlığıyla ve coşkunluğuyla esas olarak sömürge ve yeni-sömürgelerde yaşandığını gösteriyor. Hiç kuşkusuz, bu Leninist emperyalizm ve devrim teorisi açısından oldukça anlaşılır bir şeydir. Emperyalist-kapitalist sistemin eşitsiz gelişmesi onun çok katlı, piramitsel yapıya sahip olmasını beraberinde getirir. Bu piramidin en altında sömürge ve yeni-sömürge ülkeler bulunur ve bu ülkeler emperyalist-kapitalist sistemin çelişkilerini kaçınılmaz olarak en şiddetli biçimleriyle yaşarlar. Yani, sömürge ve yeni-sömürgelerde devrim ateşinin büyüklüğü ve sürekliliği onlardaki herhangi bir gizemli tılsımdan kaynaklanmıyor. Bu, tamamen yaşadıkları nesnel süreçlerden, kapitalizmin emperyalist aşamaya evrilmesiyle ortaya çıkan sistemin genel ve sürkli bunalımından ve bunun sömürge ve yeni-sömürgelere en şiddetli biçimleriyle yansımasından, sürekli bir milli kriz durumunun (devrimci durumun) kimi zaman hafiflemesine, kimi zaman şiddetlenmesine karşın, sürekli biçimde varlığını korumasından kaynaklanıyor.

1990'lar sonrasında emperyalist ideologların sosyalist hareketin yaşadığı genel yenilgi ve düşüş tablosu üzerinden ürettiği devrimler döneminin kapandığı, ebedi kapitalizm döneminin başladığı ve kapitalizm içinde tüm sorunların çözülebileceği teorileri, yenilgi atmosferi içinde belli bir alıcı kesim bulmasına karşın, her yerden çok öncelikle sömürge ve yeni-sömürgeler dünyasındaki büyük krizlerin, yıkımların ve devrimci savaşımların duvarına çarparak tuzla buz olmuştur.

1990'lar sonrası başlayan emperyalist yeniden paylaşım mücadelelerinin sömürge ve yeni-sömürgeler dünyasının, Balkanlardan, Afrika'ya, oradan Asya'ya değin uzanan büyük bir coğrafyasında yarattığı büyük kıyımlar, insani krizler-trajediler, hemen hemen tümünde yaşanan derin ekonomik krizler ve bunların günümüzde sadece bir-iki ülkeyle sınırlı olmayan açlık tablosu yaratması… Ve tabii ki, pek çok ülkede kimi zaman trajik olan devrimci ya da devrimci olmayan başkaldırıların gelişmesi…

Bu çalışmanın daha önceki bölümlerde sömürge ve yeni-sömürgelerde milli kriz durumunun sürekliliği, bunun nedenleri ve devrimci süreçler konuldu.

1990 sonrası yeni tarihsel süreçte bu tablo çok daha belirgin bir hal almıştır. Neoliberal küreselleşme politikası, emperyalistler arası paylaşım savaşları ve daha pek çok olgu, sömürge ve yeni-sömürgeleri hem siyasal, hem de ekonomik olarak daha da yönetilemez hale getirmiştir. Emperyalist efendilerin dünyadaki çeşitli temel sorunlara ilişkin 1990'lardan bu yana düzenledikleri ve sözde çözümler aradıkları büyük toplantıların, platformların hemen hepsinin "sürdürülebilir"lik söylemi üzerine kurulu olması tesadüf değildir.

Çünkü tüm temel sorunlarda izlenen politikalar artık sürdürülemez hale gelmiştir, mevcut politikalarla sürdüremiyorlar, istedikleri sonucu alamıyorlar, istedikleri düzeni kuramıyorlar, "eskisi gibi yönetemiyor"lar. Dünyadaki hemen tüm emperyalist politikaların gerek tek tek ülkeler, gerekse tek tek sorunlar bağlamında kriz yönetimi üzerine kurulu oluşu aslında genel bunalımın derinleşmesinin ve tek tek ülkeler bağlamında milli krizin giderek derinleşmekte olduğunun bir başka ifadesidir. Sürdürülebilirlik ve kriz yönetimi yani emperyalist-kapitalist sistemin işleyişinde belirleyici rol oynayan bu iki kilit kavram en çok da sömürge ve yeni-sömürgeler için geçerlidir ve gündemdedir.

Hiç kuşkusuz, sömürge ve yeni-sömürgeler dünyası son 20 yıl içinde önemli toplumsal değişimler yaşamaktadır. 1945'lerde emperyalizme bağımlı, çarpık ve sürekli krizlerle boğuşan bir yapıda da olsa kapitalizmin bu ülkelerde gelişmesi süreci, son yirmi yıl içinde büyük bir hız kazanmıştır. Bu ülkelerin kır ve köylü temelli yapısının 1960'lardan itibaren belirginleşen şehirleşmesi, neoliberal politikalarla birlikte son yirmi yıl içinde daha belirgin hale gelmiştir. Sömürge ve yeni-sömürgelerin önemli bir bölümünde kentsel kapitalist yapı ve nüfus kesin bir ağırlık kazanmıştır. Öyle ki, Güney Kore, Arjantin, Uruguay gibi nüfusun ezici çoğunluğunun emperyalist ülkelerde olduğu gibi kentlerde yaşadığı, kırsal nüfusun hemen hemen tümüyle tasfiye edildiği, çok az bir kırsal nüfusun büyük modern kapitalist çiftliklerde kır proletaryasını oluşturduğu yeni-sömürge ülkeler ortaya çıkmıştır.

Hindistan ve kimi Afrika ülkelerinde kır nüfusu hala daha fazla ve feodal kalıntılar hala ciddi bir toplam oluştursa da, bu ülkelerde de kapitalist üretim ilişkileri ve kentlerin toplumsal yaşam içinde ağırlığı kesin hale gelmiştir. Bu tablo artık emperyalizme bağımlı çarpık kapitalist ilişkilerin tüm sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde egemen hale geldiğini gösteriyor. Öte yandan, bu ülkelerdeki kapitalist gelişmenin farklı düzeyleri aynı zamanda bu ülkelerin kendi aralarında da çok katlı bir yapı oluşturduğunu gösteriyor. Artık, çarpık kapitalizmin egemen olduğu, ya da yarı-feodal yapıların ağırlığını belli ölçülerde koruduğu sömürgeler ve yeni-sömürgeler ayrımının, yani bu ikili ayrım anlamını önemli ölçüde yitirmiştir. Bu ayrım üzerinden bu ülkelerin sistem içindeki yerini ve toplumsal formasyonlarını anlamak çok da mümkün değildir. Günümüz tablosuna baktığımızda, emperyalist-kapitalist sistem içi iş bölümüne de bağlı olarak, çarpık kapitalizmin egemen olduğu, ancak kapitalizmin gelişme düzeyinin çok farklı yoğunluklara sahip olduğu ülkeler ve buna bağlı olarak bu ülkeler arasında da değişik katmanlaşmaların bulunduğundan söz etmek mümkündür.

Devrimin stratejik çizgisi açısından hepsinin ortak özelliği kapitalizmin iç dinamikleriyle gelişmemesi, emperyalizme bağımlı bir yapıya sahip olması ve hayatın her alanının sürekli

kriz içinde olmasıdır. Bu durumun kaçınılmaz ve tipik sonuçları; ekonomik yapının kırılgan olması ve sürekli krizlerle boğuşması, siyasal açıdan egemen sınıfların değişik kesimleri arasındaki sık sık şiddetlenen çatışmalarla, emekçi sınıflara dönük sürekli ve kurumlaşmış faşist devlet yapılarıyla sakatlanmış olmaları, önemli bir bölümünde 1990'lara değin bastırılmış olan ulusal sorunların çatışmalı bir duruma gelmesi, sosyal ve kültürel alanda neoliberal politikalarla birlikte kırdan kente yeni ve büyük göç dalgalarının gelişiyle bunun yarattığı büyük sosyal şoklarla, derin yoksullaşmayla, postmodern çürümüyle, hayatın bütün alanlarının metalaşmasıyla derin çöküntülerin yaşanmasıdır.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, küçük Belçika ya da ondan daha küçük Lüksemburg için dahi fazlaca zorlayıcı olmayacak birkaç on milyar dolarlık ekonomik sıkışmalar, 70 milyonluk Türkiye'de tarihinin en büyük krizi olarak tanımlanan 2001 krizine yol açmıştır. (Hiç kuşkusuz, bu kriz pek çok faktörün toplamıdır, ancak bardağı taşıran son damla emperyalist ülkelerin hiçbiri için önemli sayılmayacak miktarlarla yapılan spekülasyon oldu.) Son 10 yıllık süreçte Güneydoğu Asya'dan Latin Amerika'ya değin her biri bir öncekiden daha büyük ve ağır yıkımlara uğramamış bölge kalmamış durumdadır. Bu süreçte, yeni-sömürgelerdeki pek çok yerli işbirlikçi tekelin ve bunlara bağlı olan yeni orta sınıfların ekonomik birikimleri, fabrikaları, bankaları, ülkelerin ekonomik altyapı yatırımları yaratılan krizler yoluyla emperyalist tekellere geçmiştir. Büyük miktarda sermaye emperyalist ülkelere aktarılmış, bu ülkeler adeta soyulmuştur. Oldukça kısa ve her seferinde çok daha sınırlı sonuçlar yaratan toparlanma süreçlerine karşın, sömürge ve yeni-sömürge ekonomileri açısından genel ve tipik olan durgunluk ve kriz sarmalıdır.

Neoliberal politikalarla birlikte, tümüyle emperyalist ekonomilere göre biçimlenen bu ülkeler, emperyalist tekellerin müdahalelerine artık çok daha fazla açık hale gelmişlerdir. Emperyalist tekeller kar oranlarının düşme belirtisi gösterdiği her durumda özellikle mali spekülasyon yoluyla günlük olarak sömürge ve yeni-sömürge ülkelerden büyük miktarda mali kaynağı gasp etmektedirler. Sürekli biçimde yaratılan irili ufaklı krizler emperyalist tekellerin kar oranlarını yükseltmek için kullandıkları başlıca yollardan biri hali gelmiştir. Sömürge ve yeni-sömürgeler açısından uzun süreli istikrarlı ekonomi hayal durumuna gelmiştir. Yoksullaşma, kronik işsizlik, sosyal güvenlikten, sağlık güvencesinden yoksunluk krizlerle birlikte büyümektedir. Kısa süreli geçici rahatlama dönemlerinde yoksullaşma düzeyi kimi zaman azalsa da, bu kalıcı olmamaktadır. Son yirmi yıllık sürecin bütününe bakıldığında yoksullaşmada ciddi bir artış tablosu söz konusudur.

1945'ler sonrasında klasik sömürgecilik çöktü ve yerini yeni-sömürgeciliğe bıraktı. Bu süreçte henüz uluslaşma süreçlerinin başında olan ve yeni-sömürgelerde çoğunluğu oluşturan ulusların boyunduruğu altına giren küçük uluslar kapitalistleşme sürecinin kendilerini de içine çekmesi sonucu ulusal uyanışı yaşadılar ve bugün pek çok büyük yeni-sömürge bu küçük ulusların ulusal başkaldırılarıyla karşı karşıyadır. Bu olgu özellikle Asya ve Afrika'da ve kısmen Latin Amerika'da yeni-sömürgelerde süreklileşmiş milli kriz durumunun bir diğer temel faktörü durumundadır. Hatta Ruanda, Darfur vb. bazı ülkelerde sorunu tanımlamak için milli kriz kavramı bile yetersizdir. Tablo tam bir soykırım trajedisine dönüşmüştür. Balkanların ve eski SSCB'deki çevre ülkelerin yeni-sömürgeleştirilmesi sürecinin başında Bosna'da, Çeçenya'da yaşananlar benzer niteliktedir.

Neoliberal politikalarla geleneksel tarımın tasfiyesiyle yaşanan yeni ve büyük kırdan kente göç dalgaları kentlerin çevrelerinde iş bulma, aş bulma umudunu yitirmekte olan büyük yoksul kitleleri biriktirmiştir. 1970'lere gelindiğinde kısmen gerilemiş olan yoksulluktan kaynaklı tüm hastalıklar yaşanan ekonomik ve sosyal yıkımların getirdiği yoksullaşma ile birlikte yeniden hortlamıştır. Gıda ve içecek su bulamama artık sadece bir-iki Afrika ülkesine özgü olmaktan çıkmıştır. Sosyal ve kültürel çöküntü, her türlü suç örgütlenmesinin bu alanlarda geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde büyümesini, uyuşturucu kullanımının, fuhuşun, alkolizmin, her türlü metalaşmış ilişkinin daha önceki dönemlerle kıyaslanamayacak ölçüde artmasını beraberinde getirmiştir. Bu çöküntü bir yandan milli krizin bir unsuru olurken, bir yandan da sistemi besleyen bir faktör olarak kullanılmaktadır.

Siyasal açıdan bu ülkelerin hemen hemen tümünde çelişkilerin ve baskıların ortaya çıkış biçimi, yoğunluğu ve siyasal rejimin biçimlenişi kimi farklılıklar taşısa da, sömürge tipi faşist devlet yapıları esas olarak korunmuştur. Emperyalist kapitalist sistemin derinleşen krizinin ve buna bağlı olarak geliştirilen kriz yönetiminin başka bir gelişmeye izin vermesi ya da yol açması söz konusu olamazdı. Hiç kuşkusuz, emperyalist-kapitalist sistemin bütünü için 1980 başlarında devreye sokulan restorasyon politikası, sömürge ve yeni-sömürge devletlere egemen olan sömürge tipi faşizmin yapısında da belli değişimleri beraberinde getirmiştir. Sömürge tipi faşizm temelinde yani yukarıdan aşağıya kurumsal tarzda örgütlenen faşist devlet yapılarının, 1945-80'ler arasındaki genellikle darbelerle ortaya çıkan açık faşizm dönemleri ile bunları izleyen ve göstermelik demokrasi uygulamaları dönemleri arasında sallanan yapısı 1980'lerden itibaren restore edilmiştir. Bir yandan, burjuva demokrasisinin biçimsel aygıtları korunurken, diğer yandan açık faşizm uygulamaları ve kurumlaşmaları geliştirilmiş ve bunların bileşimi olan bir sömürge tipi faşist devlet aygıtı yaratılmıştır. Düşük yoğunluklu demokrasi ve düşük yoğunluklu savaş politikalarıyla da ifade edilen bu tablo krizin çok yönlü yönetimini hedeflemektedir.

Ekonomik, siyasal, sosyal-kültürel ve ulusal bağlamda sürekli çatışmalı, dengesiz, istikrardan yoksun bir toplumsal durum tablosu oluşturan bu öğeler, sürekli bir milli kriz tablosunu ortaya koymaktadır. Elbette bu milli krizin sürekli biçimde en olgun biçimiyle var olduğu anlamına gelmiyor. Milli kriz kimi zaman örneğin 2001 Türkiye krizinde olduğu gibi en tepe noktasına varırken, daha çok ise hafifleyen, ardından yükselen bir dalga hareketi yaratarak varlığını sürdürmektedir. Emperyalist ülkelerde olduğu gibi, nispi ve görece uzun istikrar ve refahın kısmi artışlar gösterdiği dönemler söz konusu olmamaktadır.

Milli krizin sürekli varlığı, 1990 öncesinde olduğu gibi sonrasında da, sömürge ve yeni-sömürgelerde, emperyalist ülkelerde olduğu gibi, bir evrim-devrim dönemi ayrımı yapılmasını olanaksız kılmaktadır. 1945-90 arası süreçte olduğu gibi, günümüzde de derin çelişkilerle sürekli sarsılan sömürge ve yeni-sömürge ülkelerin toplumsal yapılarına devrimci müdahale, milli krizin olmadığı uzun dönemlerde barışçıl mücadeleler-milli krizin ortaya çıktığı ve en derin noktasına vardığında ise genel halk ayaklanması denklemi içinde ele alınamaz. Sömürge ve yeni-sömürgelerde milli krizin bulunmadığı uzun dönemler yoktur, milli kriz kimi dönemlerde hafiflese de süreklidir. Bu anlamda, kelimenin gerçek anlamıyla bütünlüklü bir devrimci mücadele emperyalist ülkelerde olduğu gibi barışçıl mücadeleler ekseninde uzun evrim dönemleri olarak biçimlenemez.

Yine sömürge ve yeni-sömürgelerde milli krizin sürekli varlığı, emperyalist ülkelerde ortaya çıktığında hızla derinleşen kısa süreli bir milli krizlerle aynı anlama gelmez. Emperyalist ülkelerde böyle dönemlerde devrimci müdahalenin anlamı genel halk ayaklanmasıdır… Sömürge ve yeni-sömürgelerde milli kriz her zaman böyle derinleşmiş durumda değildir. Bu anlamda sürekli milli kriz var, öyleyse sürekli bir ayaklanma durumu söz konusu olmalıdır denilemez. Emperyalist ülkelerde milli krizin olmadığı dönemlerde barışçıl mücadelelerin esas olduğu ve evrim dönemi olarak tanımladığımız dönemlerde gerçekleştirilmeye çalışılan, güç biriktirmek, emekçi sınıflar içinde partiyi büyütmek, emekçileri barışçıl mücadeleler içinde eğitmek vb.. çalışmalar, sürekli milli kriz sarmalı içinde olan yeni-sömürgelerde devrimci şiddet temelindeki mücadeleler yoluyla olmak zorundadır. Bütün bu yönleriyle sömürge ve yeni-sömürgelerdeki devrimci mücadele süreçleri, emperyalist ülkelerdeki evrim ve devrim döneminin hedeflerini, mücadele araç ve yöntemlerini devrimci şiddet temelindeki mücadele araçları ekseninde tek bir süreç olarak birleştirmek zorundadır. Sömürge ve yeni-sömürge devrimleri açısından evrim ve devrim dönemleri esas olarak tek bir süreç olarak özgün biçimde birleşmiştir.

Sürekli krizle biçimlenen ve egemen sınıfların ipin ucunu kaçırmamak için her ciddi toplumsal hak arama mücadelesine, devrimci çalışmaya gerici-faşist şiddet temelinde yöneldiği koşullarda devrimci mücadelenin ve yapıların varlığını koruması ve emekçileri devrimci savaşıma çekmesinin temel yolu, toplumsal çelişkilere devrimci şiddet yoluyla müdahale etmekten geçer. İşçi sınıfı ve emekçilerin devrimci politik iradesi, istemleri ancak baştan itibaren devrimci şiddet yoluyla ancak üzerinden atlanamayacak bir ifade gücü kazanabilir, bir toplumsal güç haline gelebilir ve devrime yönelebilir. Bu süreçte esas olan devrimci gerilla savaşı temelinde toplumsal çelişkilere müdahale, güç kazanmak, işçi sınıfı ve emekçilerin devrimci iradesinin ifadesi olmak ve iktidarı adım adım büyüyen gerilla savaşı ve bunu izleyen ayaklanmalar dönemiyle yıkmak söz konusudur. Devrimci savaş, baştan itibaren, devrimci şiddet temelinde uzun bir savaş olarak biçimlenecektir.

1945-90 arası süreçte sömürge ve yeni-sömürge devrimleri esas olarak bu perspektiften hareket etti. Uzun süreli gerilla savaşı perspektifi, elbette her dönem her yerde aynı biçimde uygulanan bir perspektif olmadı. 1945 öncesinde Çin'de Mao tarafından Halk Savaşı stratejisi olarak; kırlardan köylü orduları tarafından şehirlerin kuşatılması ve esas olarak baştan itibaren düşmanın askeri imhasının başat rol oynadığı bir savaşım olarak formüle edilirken, 1945 sonrasında, özellikle 1960'ların ikinci yarısından itibaren farklı içerikler kazandı. Sömürge ve yeni-sömürge ülkelerin toplumsal yapısında yaşanan büyük değişimler, kentlerin öneminin artması, köylülüğün çözülme süreciyle büyük köylü ordularının oluşturulmasının zeminin giderek ortadan kalkması, kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak işçi sınıfının bu ülkelerde büyük bir toplumsal güç haline gelmesi, vb… pek çok etkenden hareketle, öncü savaşı, silahlı propaganda, politik-askeri savaş, şehirlerde ve kırlarda birleşik devrimci savaş, şehir gerillacılığı vb.. pek çok yeni kavram uzun süreli halk savaşı stratejisine dahil oldu. Strateji, sömürge ve yeni-sömürgeler dünyasının toplumsal yapılarının oldukça hızlı değişen, dinamik yapısına bağlı olarak yeni öğelerle önemli değişimler yaşadı. Böylece uzun süreli savaş, bu koşullarla Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi olarak tanımlandı.

1990 sonrası yeni tarihsel dönemde de, sömürge ve yeni-sömürgelerde toplumsal yapı milli krizin sürekliliğini koruduğunu, buna neden olan faktörlerin 1990 öncesine göre çok daha

gelişkin hale geldiğini açıkça göstermektedir. Sömürge ve yeni-sömürgelerin toplumsal yapısı özellikle 1980 başında uygulamaya sokulan emperyalist-kapitalist sistemi restore etme programına bağlı olarak yaşadığı ve yukarıda kısaca değindiğimiz olgulara bağlı olarak önemli değişimler yaşamıştır. Milli krizin sürekliliği kendini açıkça ortaya koymaktadır. Öte yandan, toplumsal değişim süreçleri devrimin stratejik çizgisinin de yeni öğeleri hesaba katan tarzda zenginleştirilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

Bu bağlamda, teorik çıkarımlar yapabilmek için özellikle 1990 sonrası önemli mücadele deneyimlerini kısaca irdelemek zorunludur.

2- Günümüzde Sömürge ve Yeni-sömürgelerde Devrimci Savaşımların Deneyimleri 1990 sonrası

Sömürge ve yeni-sömürgelerde devrimci ve sosyalist mücadele süreçleri yeni zenginlik öğeleri de yaratarak çeşitli biçimler altında sürekli olarak yeni deneyimler yaratarak gelişiyor. Devrimin stratejik çizgisi bağlamında ele aldığımızda irdelenmeye değer sol ve devrimci hareketleri kabaca iki ana grup biçiminde değerlendirebiliriz.

Birincisi, özellikle Latin Amerika'da gelişen anti-faşist, anti-emperyalist halkçı karakterdeki hareketlerin başta Bolivya ve Venezüella'da olmak üzere seçimler yoluyla iktidara gelmeleri ve bu süreci ilerletme çabalarıdır. Bunlara doğrudan iktidar hedefi koymasalar bile barışçıl mücadeleler üzerinden devasa emekçi kitle hareketleri yaratmış olan ve esas olarak temel insani sosyal ve ekonomik talepler temelinde yürüyen Brezilya'daki Topraksız Köylü Hareketini, Arjantin'deki işsiz hareketini, Ekvator'daki köylü hareketini, Güney Kore'deki işçi hareketini de eklemek gerekiyor.

İkincisi, gerilla mücadelesi temelinde gelişen ve daha çok 1945-90 arası dönemde oluşmuş, ancak 1990 sonrasında da tutunmaya ve ciddi politik-askeri hareketler olmayı başarmış olan Kolombiya'daki FARC-EP ve ELN, Filipinler'de FKP, Peru'da MRTA ve PKP, örnekleridir. Bunların yanı sıra, Meksika'da EZLN savaşın daha başında 1994'de, Nepal'de NKP-Maoist bu yıl içinde, PKK ise 1999'da devrimin hedefleri ve stratejik çizgisinde ciddi bir dönüş yapmalarına rağmen yarattıkları mücadele birikimleri bağlamında irdelenmeye değer hareketlerdir.

Sadece sol ve devrimci güçler değil, ezilen emekçi sınıflar içinde taban bularak, onların özellikle anti-Amerikan (Bu hareketlerin politik tavrı ABD karşıtı olsa da kapitalizmi hedeflememektedirler ve bundan dolayı anti-emperyalist politik tutumları sınırlıdır, tutarlı değildir) özleminin sözcülüğüne soyunan islamcı hareketler de çeşitli direniş hareketleri (Hizibullah, Hamas, Irak'daki işgal karşıtı islamcı hareketler) yaratıyorlar. Bunlar devrimci bir nitelik taşımamalarına karşın, özellikle yürüttükleri çok yönlü mücadeleler ve kitlelerle kurdukları bağlar bağlamında incelenmeye değerdir.

Ayrıştırarak ilerleyelim; Barışçıl mücadelelerle iktidara gelen halkçı yönetimler

Bu konudaki en önemli örnek Venezüella'daki Chavez örneğidir. Chavez, özellikle kişisel popülaritesi ve hemen hemen tüm sol ve sosyal demokrat güçleri radikal bir anti-emperyalist halkçı bir program üzerinde birleştirmeyi başardı. Yıpranmamış, dinamik militan kişiliği, gelişmiş ajitasyon yeteneğiyle ve arkasında duran güçlerin militan çabasıyla seçimlerde önemli bir zafer kazandı. Venezüella'nın gerici-faşist devlet aygıtı o dönem henüz sosyalizmden söz etmeyen, daha çok sistem içi halkçı bir program ve söyleme sahip olan Chavez'in yönetime gelmesinden hoşnut olmamasına karşın, düşük yoğunluklu demokrasi/düşük yoğunluklu çatışma konsepti bağlamında bunu geçici olarak katlanılması gereken ve süreç içinde asimile edilecek bir durum olarak algıladı. Ancak Chavez'in halkçı programından taviz vermeyerek bunu anayasanın değiştirilmesine değin varan bir tarzda uygulaması, ortada duran şeyin basitçe asimile edilecek bir hareket değil, sistem açısından büyük bir kara delik olduğunu gösterdi.

Venezüella oligarşisi ve ordusu, ABD emperyalizminin planlaması ve açık desteğiyle, Chavez'in iktidara gelişinin üzerinden üç yıl geçmiş olmasına karşın, 2001'de bir darbe örgütleyerek Chavez'i tutuklayıp, yeni bir hükümet atadı. Ancak beklenmeyen oldu ve Chavez'in arkasında duran militan emekçi kesimler ve örgütleriyle, ordu içinde halkçı programa destek veren sınırlı kesimler harekete geçerek darbeyi başarısızlığa uğrattı. Venezüella oligarşisi kanlı bir iç savaşı o koşullar altında göze alamadı. Chavez, sonraki yıllarda seçimleri yeniden kazandı ve halkçı programı derinleştirdi. Son iki yıldır ise "21. yüzyılın sosyalizmi" olarak formüle ettiği henüz tam olarak ne anlama geldiği belli olmayan bir sosyalizmi kurmayı hedeflediğini ifade ediyor. Öte yandan, Venezüella'daki sınıfsal ayrışma ve çatışmalar derinleşiyor. Kent yoksullarına ve yeni işçi sınıfı tabakalarına dayanan Chavez hareketi modern sanayi proletaryasını (petrol sanayi) henüz kazanabilmiş değil. Orta sınıf sosyal demokratlar harekete verdikleri desteği çekmiş durumdalar. Chavez hareketi içinde bulunan devrimci ve sosyalist düşüncelere sahip hareketlerin bir bölümü Chavez'e verdikleri desteği çekmiş durumdalar. Bu süreçte ABD emperyalizmi de Chavez karşıtı parçalı muhalefeti tek bir blok halinde birleştirmeyi başardı. 21. yüzyıl sosyalizmi projesinin en önemli saç ayaklarından biri olan ve kritik öneme sahip olan anayasa değişikliklerinde Chavez hareketi kıl payıyla da olsa yenildi. Süreç belirsizliklerle birlikte sürüyor.

Chavez hareketi ortaya çıkış, gelişim seyri ve vardığı nokta itibariyle pek çok açıdan dikkatle değerlendirilmesi gereken yeni ve önemli bir mücadele deneyimi. Burada tüm noktalara girmek mümkün değil, ancak bu çalışmanın sınırları içinde, ancak biraz da zorlayarak bu harekete ilişkin şu noktaları vurgulamak gerekiyor.

Birincisi, Chavez hareketi anti-emperyalist halkçı programını uygulamadaki militan duruşuyla, başta Latin Amerika olmak üzere tüm dünyada sol hareketlere ciddi biçimde moral taşımıştır. Sadece bununla kalmamış başta Küba olmak üzere girdiği dayanışma ilişkileriyle anti-emperyalist bağlamda enternasyonalist bağları geliştirmiş, daha da ötesi dünyadaki tüm anti-emperyalist ve anti-Amerikancı hareketler ve güçlerle dayanışmayı geliştirmiş, moral ve maddi dayanışmaya girmiştir.

İkincisi, Venezüella örneği bir devrim örneği, emekçilerin iktidarı ellerine alıp, kendi devletlerini örgütlemesinin örneği olarak gösterilmez. Şu an'a değin var olan radikal bir anti-

emperyalist halkçı programın, yani esas olarak kapitalizmi aşmayan, sistem içi bir programın devreye sokulmasıdır. Burjuva devlet cihazı parçalanmış değildir, daha da ötesi sistem içi dönüşümler bağlamında sağlam bir burjuva demokratik devrimden dahi söz etmek henüz mümkün değildir. Chavez'in 21. yüzyıl sosyalizmi (bu söylem oldukça bulanık ve ne anlama geldiği belli olmayan bir yapıya sahiptir) hedefi, yönünü sosyalizme dönmüş olması bu gerçekliği değiştirmez. Darbe yapan ve daha bir-iki yıl öncesine değin, ABD'yle çok yoğun bağları olan (ki bu bağların gizli olarak ordu içindeki güçler tarafından sürdürüldüğünden kuşku duymamak gerek) bir ordu, ülke medyasının yüzde doksanına sahip olan ve gücü henüz hiçbir noktada kırılmamış bir oligarşi söz konusudur. Chavez hareketinin kolayca boğulamaması güçlü emekçi desteğinin yanı sıra, ülkenin dünya ekonomisi açısından stratejik öneme sahip olan büyük petrol rezervlerine sahip olmasından da kaynaklanıyor. Venezüella'ya ekonomik ambargo kolayca gerçekleştirilebilecek bir şey değil. Chavez'in Venezüella'sı artan petrol fiyatları ve gelirleriyle kendini tahkim edebiliyor.

Üçüncü olarak, iktidarın gerçekten ele geçirilmesi ve burjuva devlet cihazının parçalanmasını tümüyle seçimler ve yasal değişiklikler yoluna bağlamış Chavez hareketi, tüm barışçıl hayallerine karşın, ABD emperyalizminin öncülüğünde oligarşi tarafından tezgahlanacak bir nihaiyi hesaplaşmayı, bir iç savaşı da hesaba katmak zorunda kalıyor. Özellikle yoksul semtlerinde ordunun yanı sıra büyük halk savunma birliklerinin oluşturulması ve silahlandırılması bunun açık göstergesidir. Bu bir olasılık değildir, Chavezin programını uygulamaya devam etmesi durumunda kaçınılmaz bir durumdur. Siyasal iktidarın ele geçirilmesi ve burjuva devlet cihazının parçalanarak, halk iktidarının kurulması kaçınılmaz olarak, bu amaçla halkın devrimci şiddetini gerektirir.

Dördüncü olarak, emekçi kitle hareketinin ve Chavez'i iktidara taşıyan güçlerin örgütlenmesi sürecini Chavez'in başkan seçilmesi öncesi ve sonrası diye ikiye ayırmak mümkün. Chavez'in başkan seçilmesinden önceki süreçte esas olarak ne işyerlerinde ne de semtlerde güçlü birleşik bir emekçi halk örgütlenmesinden söz etmek mümkün değil, daha çok onu destekleyen oldukça parçalı ancak büyük bir sol hareket var. Chavez'in başkan seçilmesi sürecinin ardından solun parçalı durumu devam etmesine karşın, özellikle son yıllarda emekçi semtlerinde ve giderek işyerlerinde yaygın bir halk örgütlenmesi yaratılıyor. Bu örgütlenmeler hayatın her alanına müdahale eden ve giderek savunma birimleriyle de yarı-askeri nitelik kazanan bir yapıya sahip. Chavez'i destekleyen güçler de son iki yıldır birleşik bir sol parti çatısı altında birleşmeye çalışıyor. Hareket hem tabanda, hem de tavanda daha birleşik ve örgütlü bir nitelik kazanıyor. Sürecin bu yanını da özel bir dikkatle izlenmek zorunludur. Bu süreçten öğrenilecek bir çok nokta söz konusu…

Bolivya'da Morales iktidarı Chavez gibi halkçı bir sistem içi programa sahip. Morales militan bir sendikacılık ve halk mücadeleleri geleneğinden geliyor. Yönetime geliş süreci esas olarak bu sendika ve halk mücadeleleri üzerinden yükselen partisine ve ittifaklarına dayanıyor. Ancak Morales'in henüz sahip olduğu programı sonuna değin gerçekleştirme iradesine sahip olup olmadığı çok belirgin değil. Buna rağmen, daha yönetimde iki yılı doldurmamış olmasına rağmen, ABD emperyalizmi ve oligarşi onun gücünü kırmak, ülkeyi bir kaosa sürüklemek için, ülkenin büyük yeraltı kaynaklarının bulunduğu kuzey bölgesini ülkeden ayırma çabası içine girmiş durumda. Bolivya'da da halkçı programın derinleşmesine bağlı olarak, ABD

emperyalizminin ve oligarşinin saldırılarının, bozgun planlarının derinleşeceği ve sürecin kaçınılmaz olarak bir iç savaş yönüne doğru evrileceği açıktır.

Toparlayacak olursak; Chavez ve Morales hareketleri, yeni-sömürgeler açısından bir devrimci gelişmenin tipik örneği olarak sunulacak örnekler olamazlar. Reformist ve barışçıl mücadeleyi esas almış radikal halkçı hareketlerdir karşımızda duran. Yüzünü sosyalizme döndükçe emperyalizm ve oligarşinin daha büyük ölçüde basıncı ve giderek şiddetiyle yüz yüze kalacaklardır ve daha bugünden (yapılan darbe, ya da ülkeyi bölmeye dönük çalışmalar ve şu anda devreye sokulmuş olan benzeri planlar nedeniyle) salt barışçıl mücadele araçlarıyla iktidarın alınamayacağı, Venezüella'nın ya da Bolivya'nın bırakalım tipik olanı temsil etmek, istisna dahi olamayacakları apaçık ortadadır. Emperyalizm ve oligarşi seçimler yoluyla olmazsa şiddet yoluyla bu halkçı iktidarları devrilmeye çalışacaktır. Ve gerek Chavez, gerekse Morales kendi programlarına ilişkin tutarlı tutumlarını sürdürürlerse iktidarın ele geçirilmesi için devrimci şiddet kaçınılmaz olarak devreye girecektir.

Chavez ve Morales reformcu halkçı hedefler/programlar temelinde ve barışçıl mücadeleler üzerinden mevcut burjuva devlet aygıtını parçalamadan iktidara gelen sol hareketlerin yanı sıra, belirli toplumsal çelişki alanları üzerinden örgütlenmiş ve önemli mücadele birikimleri yaratmış büyük halk hareketleri de söz konusu. Arjantin'de 2000'lerin başında ortaya çıkan işsizler hareketi ve Brezilya'daki Topraksız Köylü Hareketi MST bunların başlıcalarıdır. Bu hareketler de esas olarak militan barışçıl mücadeleler üzerinden gelişmiş hareketlerdir. Ancak bu, yürüttükleri mücadelenin tümüyle şiddetten arınmış olduğu anlamına gelmiyor. Bu hareketler, mücadele süreci içinde pek çok kez oligarşinin paramiliter güçleriyle ve devlet güçleriyle şiddet temelli çatışmalara girmiş ve onlarca şehit vermiş hareketlerdir.

Öte yandan bu hareketler iktidarın alınması hedefine sahip değiller. Arjantin'de kriz sürecinde işsizlik ve açlıkla yüz yüze kalmış olan ve kentlerin yoksul semtlerinde yaşayan yüz binlerin militan hareketi söz konusu. İş ve yaşam için ekmek temel talep durumunda. Bu amaçla yeni-sömürge kapitalizmin can damarı olan ulaşım sistemini, yolları kapatarak hedeflerine ulaşmaya, yaşamı nispeten katlanır düzeye getirmeye çalışıyorlar. Oto yolların kapatılarak trafiğin ve bu yoldan tüm kapitalist meta dağıtımının felç edilmesinin hayati önemi Arjantin'deki bu eylemler içinde görüldü. Ayrıca büyük gösterilerle kendi taleplerini dayatıyorlar. Bu hareket semtlerde yaşamı örgütleyen daha büyük organizasyonlar yaratıyor. İşyerlerini işgal ediyorlar ve çalıştırıyorlar. Bütün bunlar yeni-sömürgelerde sık sık derinleşen milli krizin yarattığı kronik işsizlik ve açlık karşısında emekçilerin daha çok kendiliğinden mücadeleleri içinde çıkan ve az çok kalıcılaşan militan hareketlerdir. Sorunu yaşayan tüm emekçileri kucaklayan, örgütleyen, dayanışma ağı içinde toparlayan ve militan mücadeleler yoluyla ekonomik ve sosyal haklar kazanmaya çalışan hareketlerdir.

Geleneksel parti ve sendika aygıtlarının dışında gelişen bu mücadeleler ve örgütlenmeler hem emekçi halkın örgütlenmesinde ve mücadelesinde yeni bir düzeyi ifade ediyor, hem de kentlerde, özellikle yoksul emekçi semtlerinde devlet aygıtının dışında halkın kendi kendisini yönetmesinin, yani bir tür "ikili iktidar" durumunun küçük nüvelerini oluşturuyorlar. Bu özellikleriyle gelecekteki devrimci savaşımlar için önemli örnekleri durumundadırlar. Ancak belirli bir kesim ya da çelişki alanına ilişkin gelişen bu militan mücadele ve örgütlenmelerin bütünlüklü bir devrimci savaşım modeli ya da kitle mücadelesi oluşturmaktan uzak oldukları

gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Bu hareketlerin önderliği her ne kadar devrimci değişime karşı olmasalar da, devrim hedefine/perspektifine sahip değildir. O kadar ki, Ekvator'da köylü hareketi iktidarı alacak konuma gelmesine karşın, bunu tercih etmemiş, hükümeti büyük kitle eylemleri yoluyla devirmesine rağmen, iktidarı burjuva siyasal güçlere bırakmıştır.

Sonuç olarak; bütün zayıflıklarına, reformist ve halkçılığı aşmayan programatik yaklaşımlarına karşın, bu pratikleri doktriner bir yaklaşımla bir kenara atamayız. Bu pratikler aslında yeni tarihsel dönemde işçi sınıfı ve emekçi halk kesimlerinin devrimci ve halkçı mücadelelerinin kendilerini yeniden kurma mücadelelerinin değişik özgün biçimleridir. Burun kıvırmaya ya da hemen bir kalem darbesiyle hiçe saymaya karşı mesafeli durmak zorunludur. Bu deneyimler 1990 sonrasında oluşan karanlığa karşın emekçilerin aydınlık yüzünün ve pratiğinin zayıf ve yetersiz de olsa dışavurumlarıdır. Bu mücadeleleri yüzlerini sosyalizme döndükleri, devrimcileştikleri, en azından anti-emperyalist halkçı özelliklerini derinleştirdikleri ölçüde eleştirel tarzda desteklemek ve bunlardan öğrenmek devrimci sosyalizmin yaklaşımının temelini oluşturmalıdır/oluşturacaktır. Bu, özgün ve sistem içi halkçı hareketlerin pratiğini, devrimci mücadelenin yerine koyarak, bu deneyimlerin bir biçimde tüm sömürge ve yeni-sömürgeler için geçerli olduğunu iddia eden reformistlere karşı ise çok açık biçimde karşı durmak zorunludur…

Günümüzde silahlı mücadele pratikleri

1990'lar sonrasında devrimci mücadeleyi politik-askeri eksende yürütmeyi sürdüren ya da bu dönemde savaşımı başlatan devrimci hareketlerle, İslamcı ve ulusal direniş hareketleri oldukça geniş bir yelpazeyi oluşturuyorlar. Başta Kolombiya'da FARC ve ELN, Peru'da MRTA ve PKP, Filipinlerde FKP, Sri Lanka'da Tamil Elam Özgürlük Kaplanları (LTTE) isimli Tamil halkının ulusal direniş hareketi, Filistin'de FHKC ve FDHKC, Kürdistan'da PKK, Lübnan'da Hizibullah vb.. esas olarak 1945-90 arası süreçte oluşmuş ve/veya güç kazanmış, 1990 sonrası yeni tarihsel dönemde ise varlıklarını koruyup geliştirmiş hareketlerdir.

1990 sonrası yeni dönemde ortaya çıkan silahlı direniş hareketleri ise Meksika'daki EZLN ve Nepal'daki NKP-M dışında (ki bu iki hareket 1990 öncesinde oluşmuş olmasına karşın, politik askeri mücadeleye 1990'larda başlamışlardır), Irak'da, Filistin'de, Endonezya'daki Aceh bölgesinde ortaya çıkan daha çok İslami ideolojik kimliği ağır basan ulusal hareketleri saymak mümkündür. Bunların yanı sıra, özellikle Afrika'da Somali'den Nijerya'ya pek çok ülkede ortaya çıkan kimi zaman dinsel, kimi zaman ulusal renkler taşıyan ancak haklarında çok sınırlı bilgilerin olduğu pek çok politik-askeri hareket bulunuyor.

1980'li yılların ikinci yarısından itibaren, özellikle de 1990 başlarında dünya'daki pek çok devrimci gerilla hareketinin çözülmesine bir biçimde sistem içine dahil oluşuna tanık olduk. 1945-90 arası tarihsel dönemin koşulları ve teorik/politik birikimi üzerinden var olmuş bu hareketler, emperyalizm ve reel sosyalist sistemin belirlediği dünya dengelerinin değişiminin yarattığı karşı devrimci atmosfer içinde kendilerini yeniden üretmeyi başaramayarak ya dağıldılar, ya da sistem içi politik aktörlere dönüştüler. Dikkatle incelenirse, bu dönemde devrimci niteliklere sahip olsalar da bir çoğu, programatik düzeyle demokratizmi aşamayan, sosyalizmle güçlü bağlar kuramayan hareketlerdir. Yani, devrimci ve ulusal kurtuluşçu bu

hareketler, bir biçimde “içten”, kendilerini zayıflatan ideolojik-politik dinamiklere sahip olanlar vardır. Bu anlamda, Nikaragua örneğinde seçimle iktidarı burjuvaziye vermek yada silahların bırakılıp reformist bir konuma düşmek çok tesadüfi değildir.

Devrimci Silahlı Hareketler

1990 başında reel sosyalizmin çöküşüyle birlikte, yeni bir tarihsel dönem başlarken bu sürece gelinceye değin pek çok ülkede kök salmış, önemli başarılar kazanmış devrimci silahlı hareketlerin önemli bir bölümü tasfiye oldu. Devrimci nitelikler taşıyan kimi ulusal kurtuluş hareketleri ise stratejik dönüşler yaparak emperyalizmle uzlaştı ve sistem içi güçlere dönüştüler. Buna rağmen, sömürge ve yeni-sömürgelerin bir bölümündeki devrimci silahlı hareketlerin bir bölümü ise ayakta kalmayı başardı, hatta 1990’ların sonlarından itibaren yeniden yükselişe geçtiler. Kolombiya’da Kolombiya Silahlı Devrimci Güçler (FARC) ve Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN), Peru’da Tupac Amaru Devrimci Hareketi (MRTA) ve Peru Komünist Partisi (PKP), Filipinler’de Filipinler Komünist Partisi (FKP), Filistin’de Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) ve Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi (FDHKC), Kürdistan’da PKK, bu hareketlerin başlıcalarını oluşturuyorlar. Bunların yanı sıra, yeni tarihsel dönemde Meksika’da EZLN (reformist taleplere sahip silahlı harekettir), Nepal’de NKP-M büyük gerilla güçleri yaratarak silahlı devrim hareketleri cephesini güçlendirdiler.

Bu hareketlerin Filistin’deki FHKC ve FDHKC dışında kalan, tümü açısından varlıklarını korumalarını dönem dönem yükselişler yaşamalarına karşın, pek çok politik zaaflarının(özel olarak politik program sorundaki zayıflıkları var) yanı sıra, devrimin stratejik çizgisi bağlamındaki ana açmazları devrimci savaşı kırlardan nihai sonucun alınacağı kentlere yayamamaları oldu. Bu hareketlerin devrimin stratejik çizgisi bağlamında izledikleri yol pek çok farklı özgünlükler taşımalarına karşın, Çin ve Vietnam’daki kır temelli uzun süreli savaş stratejisidir. Kapitalizm egemen üretim ilişkisi haline gelmiş olmasına, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel açılardan toplumsal yaşamın ağırlık merkezi kentlere kaymış olmasına rağmen kentlerin temel bir savaş alanı ve işçi sınıfı ve kent yoksullarının devrimin temel bir gücü olarak ele alınmaması, kentlerde gerilla savaşı üzerinden politik gündeme güçlü müdahalelerin geliştirilememesi, bu yönlü güçlü bir teorik ve politik irade ve pratik ortaya koyamamaları, kırlarda büyük alanları kontrol eden bu devrimci güçleri nihai sonuçtan uzak tuttu. Hiç kuşkusuz, bu güçlerin kentler ve işçi sınıfı içinde sağlam mevziler yaratma ve büyüme çabaları sürekli var.

Ancak kırlarda ve kentlerde birleşik bir mücadele yürütülmemiş olması, uzun yıllar boyunca kentlerdeki çalışmaların stratejik önemde görülmeyişi ve zayıf yürütülüşü, düşmanın kentlerde çok güçlü bir denetim ağı oluşturması ve böylece devrimci güçlerin daha sonra bu alanlara giriş çabalarını oldukça vahşi saldırılarla engellemesi için oldukça elverişli bir zemin yaratmıştır. Sömürge ve yeni-sömürgelerde oligarşilerin devrimci güçleri bastırma stratejisi olarak formüle edilen “düşük yoğunluklu savaş” stratejisi ya da moda deyişle “asimetrik savaşın” temel bileşenlerinden olan “alan tutma”, yani gerilla hareketini belirli izole alanlarda sınırlama yaklaşımı, sanıldığı gibi, gerillayı kırda insandan arındırılmış, izole alanlarla sınırlı bölgelerde tutmakla sınırlı değildir. Bunun ilk uygulaması kentlerdeki faşist baskı aygıtını, her türlü devrimci silahlı faaliyeti anında en vahşi biçimlerde bastırmak

temelinde yeniden kurmak ve devrimci gerilla faaliyetinin kentlerde varlık göstermesini engellemekti. Silahlı devrimci hareketlerin kırlarda tutunup kentlere yayılma çabası içine girdiklerinde karşılaştıkları şey bu hazırlıklı baskı aygıtı oldu. Devrimci güçler kentleri zorladıkça bu aygıt kendini hızla yaygınlaştırdı ve güçlendirdi. Bu tablonun sonuçları oldukça ağırdır; FARC'ın 90'lı yıllarda üstelik barışçıl temelde kentlerde tutunma çabası binlerce militanının sivil ve resmi faşist güçlerce katledilmesiyle sonuçlanmıştır.

Yine PKK'nin 1990-95 arası süreçte kentlerde yaygın bir gerilla örgütleme çabası devletin yoğun saldırılarıyla boğulmuştur. Kentler sınırlı legal çalışma dışında devletin yoğun ve yaygın şiddetiyle genel olarak denetim altına alınmıştır. PKK özgülünde devrimci gerilla savaşı stratejik denge aşamasına geçiş aşamasında devletin uyguladığı "topyekün savaş" ve "alan tutma" taktikleri sonucunda tıkanma yoluna girmiştir. Kırlarda yeni ve etkin bir taktik düzeyin yaratılamaması, kitle tabanının büyük yıkımlarla, köy boşaltmalarla kırlardan sürülmesi, savaşı kentlere yayma çabasının sınırlı şehir gerilla faaliyetlerini aşarak etkili ve güçlü bir şehir gerilla savaşına dönüşmemesi, PKK'de tıkanmalar yaratmış,

1990 sonrası yeni tarihsel süreçte yine klasik uzun süreli savaş stratejisini, yani kırları temel, kentlerdeki çalışmayı tali olarak ele alan Nepal KP-M, on yıllık bir süreçte ülkenin kırlarında bir gerilla ordusu yaratmış ve bu alanlarda güçlü bir denetim sağlamıştır. Ancak NKP-M savaşı kentlere yaymaya, kentleri denetim altına almaya giriştiğinde düşmanın baskı aygıtının duvarıyla karşı karşıya kalmıştır. NKP-M bugün Nepal oligarşisiyle kimi demokratik haklar karşılığında uzlaşmış, burjuva siyasal sisteme entegre olma yoluna girmiştir. Hiç kuşkusuz, bu sadece iktidarı almakta zorlanması, kentlerde nihai darbeyi vurmaması ile ilgili bir şey değildir. Bu olguların varlığına karşın, bu tabloyu ortaya çıkaran başka unsurlar da bulunuyor. NKP-M'nin devrimin hedefini burjuva demokratik devrimle sınırlamaktadır. NKP-M de dahil Maoist hareketlerin savunduğu yeni demokratik devrim esas olarak burjuva demokratik devrimin sınırlarını aşamayan niteliğe sahiptir. ML'den uzak, sosyalizme uzak, halkçı aşamalı bir devrim anlayışıdır. İktidarı tümden kaybetme olasılığından çekinen Nepal oligarşisi ve emperyalizm, NKP-M'nin burjuva demokratik devrimin sınırlarını aşmayan istemleriyle uzlaşma yoluna gitmiştir. NKP-M'nin uzlaşmasında bir diğer temel faktör ise iktidarın tümden alınması durumunda Hindistan ve ABD kaynaklı bir işgalle karşı karşıya kalma kaygısıdır.

1994'de Meksika'da kent baskınlarıyla bir anda tüm dünyanın gündemine oturan EZLN hareketi ise daha baştan yerlilerin reform temelli kırlarda konuşlanmış silahlı savunma hareketine dönüşmüştür. Bu özelliği ile silahlı bir devrim hareketi karakteri taşımaktan yoksundur.

Bu silahlı devrimci ve sol hareketlerin hemen hemen tümüne yakın bir bölümü kentlerde politik açıdan gündem yaratan güçlü ve yaygın bir gerilla mücadelesi yaratamamalarına karşın, esas olarak barışçıl mücadele eksenli büyük kitle hareketleri yaratmış durumlardalar. PKK, NKP-M, FKP bu noktada kayda değer örgütlenmeler yaratmış durumdalar. Ancak bu hareketler esas olarak kırlardaki gerilla mücadelesini desteklemenin ve politik kamuoyu yaratmanın ötesinde, doğrudan iktidarın alınmasına dönük bir hedef ve içeriğe sahip değiller. Bu nedenle, kırlarda büyük bir silahlı mücadele pratiğine ve örgütlülüğüne sahip olan bu devrimci ve sol güçler, kentlerde de ciddi bir güce sahip olmalarına karşın, kentlerdeki güçleri kırdaki savaşımla birleşen bir gerilla faaliyetinin oldukça uzağındadır. Böylece kırda gerilla

temelli silahlı savaşım, kentlerde geleneksel örgütsel araçlar ve mücadeleler üzerinden yürüyen esas olarak barışçıl faaliyetler gibi parçalı bir mücadele ve örgütlenme tablosu ortaya çıkmıştır.

İslamcı Silahlı Hareketler

Filistin, Lübnan ve Irak'ta esas olarak İslamcı karaktere sahip olan anti-işgalci hedeflere kilitlenmiş hareketler ise yukarıda kısaca irdelediğimiz silahlı devrimci hareketlerden farklı bir mücadele stratejisine ve kitle örgütlenmesi yapısına sahipler. Baştan ifade edelim; bu hareketler anlaşılacağı üzere "sol ve devrimci" tanımlaması içinde değildir. Ayrıca anti-işgalci bir politik tutuma, bu anlamda sınırlı anti-emperyalist(daha çok anti-ABD ve anti-Siyonist) tutuma sahip olsa da, anti-kapitalist hiçbir programatik yaklaşıma sahip değillerdir. Bu anlamda da bu hareketleri tutarlı anti-emperyalist olarak tanımlamak mümkün değildir.

Genel olarak emperyalizm çağında, özel olarak da yeni dönemde anti-kapitalist olmadan, kapitalizmim en yüksek ve tekelci aşaması olan emperyalizme karşı olmak, anti-emperyalist olmak mümkün değildir. Emperyalist çağda, daha somutla bu tip İslamcı hareketlerde, politik düzeyde, bu anlamda bütünsel değil bir parçada, şu yada bu nedenle sınırlı bir politik tutum görülmektedir. Ama bu politik tutum örneğin ya işgalle kendini sınırlamakta yada şöyle yada böyle bir başka emperyalist gücün denetimi altına girmektedir. Tam bu noktada, devrimci sosyalizm için, anti-emperyalist anti-oligarşik devrimde bu tip hareketler ittifak politika içinde ele alınamaz. Zaten Türkiye de İslam asıl olarak emperyalizm ve devlet gölgesindedir ve örneğin Hamas yada Lübnan Hizbullah'ı politik olarak yoktur. Bu notu düştükten sonra devam edelim.

Sol okur, dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyet yürüten silahlı devrimci örgütlere ve izledikleri stratejilerine ilişkin az ya da çok bilgi sahibiyken, Filistin, Lübnan ve Irak'da gelişen anti-işgal silahlı direnişler hakkında daha sınırlı bilgilere sahiptir. Hem bu nedenle, hem de bu hareketlerin izledikleri çizginin kimi özgünlükler taşıması nedeniyle biraz daha açarak irdelemek yararlı olacaktır.

Filistin ve Lübnan'da 1980'li yıllarda örgütlenmeye başlayan Hamas ve Hizbullah, Irak'ta ise 2000'li yıllarda ABD işgali sonrasında gelişen çeşitli İslamcı örgütler, işgale karşı uzun süreli savaş stratejisini temel almalarına karşın, bu stratejiyi şehir ve kırlarda birleşik gerilla savaşı olarak yürütüyorlar.

Filistin'de işgal karşıtı gerilla savaşı bu ülkenin özgün yapısı nedeniyle esas olarak şehir gerilla direnişi biçiminde sürüyor. Filistin'de hem Gazze'de, hem de Batı Şeria'da nüfusun ezici bir bölümü kentlerde toplanmış durumda. Öte yandan, bu bölgeler kır gerillacılığı için gerekli olan jeopolitik derinliğe sahip değiller. Çok küçük bir coğrafyada, büyük ve kentlerde toplanmış bir nüfus yapısı söz konusu. Bu küçük coğrafyanın kırlık bölgeleri uzun süreli ve yaygın bir gerilla yapısını kaldıracak niteliğe sahip değil. Savaş, kent ve kasabalarda üslenmiş şehir gerillalarının İsrail işgal güçlerine karşı küçük akınları biçiminde yürüyor. Tüm işgal karşıtı direnişin belkemiğini gerilla oluşturuyor. Filistin'de sol ve devrimci ciddi ve büyük

gerilla hareketleri esas olarak silahlı propaganda faaliyetleri üzerinden gelişme kaydetmiş ve prestij kazanmıştır.

Ayrıca Hamas da silahlı mücadele ve gerilla savaşı temelinde gelişmiştir. Hamas, gerileyen sol ve devrimci hareketlerin yaratmış olduğu boşluktan yaralanarak, küçük ve zayıf bir örgüt olma konumundan esas olarak 1990 yıllarda işgalcilere karşı gerçekleştirdiği intihar saldırılarının şok edici-durum değiştirici politik etkisi üzerinden kitleselleşti. Gerilla örgütlerinin politik karakterini dışta tutarsak, Filistin mücadelesi politik-askeri savaş perspektifi üzerinden yürüyen ve şehir gerillacılığını temel alan önemli örneklerden biridir.

Bu noktada, 1990'lı yıllarda gelişen en önemli silahlı mücadele deneyimlerinden biri olan Hamas'ın izlediği strateji üzerinde biraz daha durmak gerekiyor. Hamas, Mısır'daki Müslüman Kardeşler örgütünden etkilenen Filistinli orta sınıftan gelen az sayıdaki kişi tarafından 1980'lerde kurulduğunda küçük, barışçıl mücadele üzerinden yürüyen ve etki gücü az bir örgüttü. Hamas, bir yandan Filistin hareketi içindeki sol ve ML etkiyi kırmak isteyen Suudi Arabistan ve Körfez ülkelerindeki emirliklerden maddi destek görürken, bir yandan da izlediği barışçıl mücadele stratejisi nedeniyle İsrail'in hoşgörüsünü gördü. Buna rağmen 1980'lerin sonların doğru başlayan I. İntifada'ya değin ciddi bir gelişme göstermedi. Aynı dönemde Filistin'de içinde Marksist kökenli unsurları barındırmasına rağmen esas olarak burjuva milliyetçi çizgiye sahip olan, mücadele stratejisi olarak Lübnan ve Filistin'de konuşlanmış gerilla birliklerinin İsrail'e saldırıları temelinde uzun süreli halk savaşı stratejisini benimseyen Yaser Arafat önderliğindeki El Fetih örgütü başat güç durumundaydı.

Yine ML çizgiye sahip olan FHKC (Filistin Halk Kurtuluş Cephesi) ve FDHKC (Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi) örgütleri de, El Fetih gibi, Lübnan ve Filistin'de konuşlanmış gerilla birliklerinin İsrail'e saldırıları temelinde gelişen uzun süreli halk savaşı stratejisini temel almaktaydılar. FHKC ve FDHKC'nin gelişmelerinde ve ayakta kalmalarında motor rolünü 1970'li yılların başından itibaren uluslararası çapta geliştirdikleri uçak kaçırma, İsrail'in uluslararası temsilcilerinin (elçiler vb..) öldürülmesi vb. gibi silahlı propaganda eylemleri oynamaktaydı. Gazze ve Batı Şeria'da 1980 sonlarında başlayan I. İntifada'ya değin, Filistin'de asıl politik-askeri güç esas olarak bu üç örgüttü. Hamas ise çok sınırlı bir güce ve etkiye sahipti. I. İntifada Filistin ulusal kurtuluş hareketi içinde güç dengelerinin değişiminde belirleyici rol oynadı. Hamas, bu direnişe katılarak ilk kez rüştünü ispat etti. Bir anti-işgal direniş hareketi olduğunu gösterdi. I. İntifada sona erdiğinde, El Fetih gerilla hareketini o dönem ABD önderliğinde başlayan Oslo barış görüşmelerinin yani diplomatik çabaların bir eklentisi hale getirdi.

Aynı dönem de, yani 1990 başlarında reel sosyalist ülkelerin çöküşü ile birlikte, Filistin ulusal kurtuluş hareketi en önemli maddi ve manevi desteğinden de yoksun kalmıştı. FHKC ve FDHKC gibi devrimci örgütler gerek intifada sırasında verdikleri ağır kayıplar, gerekse reel sosyalist ülkelerin verdikleri maddi ve manevi desteğin kesilmesiyle birlikte ciddi bir güç kaybına uğradılar. İşte tam da bu noktada, Hamas'ın yükselişi başladı. Hamas, Filistinlilere asla kendi kaderini tayin hakkı vermeyen, Filistinlilerin temel ulusal haklarının gasbı anlamına gelen barış görüşmelerini reddetti. Yapılan barış anlaşmasının 1990 ortalarında çöküşüyle birlikte, Hamas, uzun süreli gerilla savaşı temelinde İsrail kentlerinde bombalı fedai eylemleri başlattı. Bu eylemlerin asker sivil ayrımı yapılmadan gerçekleştiriliyor olması, eylemlerin

gerilla tarzıyla gerçekleştiriliyor oluşu gerçeğini değiştirmez. İsrail'in devasa savaş makinesi karşısında çaresiz olan, her gün kadın çocuk genç demeden şehitler veren Filistin halkı, İsrail'i şok eden ve bir süre sonra çaresiz bırakan bu eylemlere sahiplendi. (Hemen belirtelim devrimci sosyalist bir hareketin savaş aygıtının doğrudan bir parçası olmayan sivil kişilere yönelik eylemleri onaylaması mümkün değildir. Ancak bu eylemlerin hedeflerini asla onaylamazken, Filistin halkının yaşadığı trajedi ve çaresizlik hali de göz önünde tutulmalıdır.) Hamas hızla yükselişe geçti; kitlelerin sempatisi, güven ve desteği çığ gibi büyüdü.

Hamas'ın büyümesi ve bugüne gelindiğinde başat güç haline gelmesinde, El Fetih'in içinde girdiği uzlaşmacı, ulusal mücadeleyi hak kırıntılarıyla sınırlayıcı tutumu, devrimci güçlerin oldukça zayıf düşmesi ve bu ortam içinde oldukça etkili eylemler geliştirmesi belirleyici bir role sahiptir. Ancak bu olgu tek başına Hamas'ın yükselişini açıklayamaz. Hamas, aynı süreçte yeni tipte bir toplumsal kitle hareketi de inşa etmiştir. Bugün Filistin'de Hamas'ın oldukça derinlikli toplumsal taban yaratmasında bu yeni tipteki kitle hareketi de belirleyici rol oynamıştır. Hamas'ı 1990 sonrasındaki silahlı direniş hareketleri içinde özgün hale getiren de esas olarak bu kitle hareketi olmuştur.

Filistin'de El Fetih, FHKC, FDHKC ve diğer devrimci ve ulusal kurtuluşçu güçlerin kitle örgütlenmesi başlangıçtan günümüze değin, parti, gençlik örgütü, sendikalar, gerilla örgütlenmesi gibi geleneksel örgütsel aygıtlar ve bunların faaliyetleri üzerinden biçimlenmiştir. Uzun süren, kurtarılmış bölge kurma zeminlerinin olmadığı, kentlerde düşmanın ağır baskısı altında, oldukça yoksul işçi, işsiz ve kent yoksulları üzerinden yürüyen bir gerilla savaşı sürecinde, emekçilerin yaşamlarını sürdürmeleri, birliklerini korumaları, mücadelenin süreklilik kazanması, ancak mücadelenin gündelik yaşamın bütün alanlarını kapsamasına ve her emekçinin doğrudan sorumluluk aldığı bir örgütlü yaşam ağının kurulmasına bağlıydı. Hamas'ın asıl başarısı buradadır.

Hamas bir yandan geleneksel örgütsel ağları oluştururken, bir yandan da günlük yaşamın bütün temel alanlarını o alanlardaki emekçilerle birlikte yarattığı alternatif örgütlenmeler, kurumlar vasıtasıyla örgütledi. Eğitim, sağlık, üretim, tüketim ve yardım-destek alanlarında yarattığı muazzam dayanışma ağı ve kurumlarla alternatif bir yaşam kültürü ve iktidar alanı yarattı. Binlerce doktoru, hemşireyi, sağlıkçıyı, eğitimciyi, mühendisi, esnafı, zanaatkarı, işçiyi, köylüyü, sanatçıyı tam yada yarı zamanlı gönüllü olarak, onlarla birlikte yarattığı eğitim, sağlık, üretim ve destek-dayanışma ağları ve kurumları içinde örgütledi ve çalıştırdı. Bu faaliyet ağları ve kurumları tüm halka hizmet sundu, emekçilerden emekçilere büyük bir dayanışma örgütlenmesi oluştu.

Somut olarak örnekleyecek olursak; devrimci ve ulusal kurtuluşçu örgütler güçlü oldukları 70'li ve 80'li yıllarda Lübnan ve kısmen Filistin'de sağlık ağını esas olarak gerillaya hizmet edecek tarzda ve bundan artan zamanlarda halka hizmet edecek tarzda örgütlerken, Hamas daha baştan örgütlü sağlıkçılarını ve görev almak isteyen her sağlıkçıyı tüm halka hizmet veren hastane ve sağlık kurumlarında örgütledi. Sadece sağlık alanı değil, tüm alanlarda halktan halka akan bir dayanışma ağı oluşturdu. Hamas politik-askeri eylemleriyle kazandığı büyük prestiji, bu örgütlenme ağıyla derinlikli bir toplumsal örgütlenme ve mücadeleye dönüştürdü. Hamas'ın Suudilerin ve Körfez ülkelerinin büyük mali desteğiyle bunu gerçekleştirebildiği iddiası kısmen doğru olmasına karşın, bu, asıl gerçeği yani hayatın bütün

alanlarını kucaklayan bir anti-işgal uzun süreli savaş stratejisi kurduğunu değiştirmez. Devrimci ve ulusal kurtuluşçu hareketler de 1970'li ve '80'li yıllarda reel sosyalist ülkelerin büyük mali ve manevi desteğine sahip olmalarına karşın böylesine bütünlüklü bir savaş stratejisi oluşturamamış/oluşturmamışlardır. Demek ki, asıl sorun her şeyden önce bütünlüklü bir savaş stratejisi kurmakta düğümlenmektedir.

Lübnan'da faaliyet yürüten Hizbullah örgütü İsrail'e karşı anti-işgal savaşını ve Lübnan içindeki örgütlülüğünü Hamas'la hemen hemen benzer biçimde kuran örgütlerden bir diğeridir. Hamas gibi 1980'lerin başlarında kurulan Hizbullah, İran'ın ve Suriye'nin maddi ve politik desteğiyle Lübnan'da Müslümanlar içinde çoğunluğu oluşturan Şii'ler arasında hızla en büyük örgütlenme haline geldi. Hizbullah, bir yandan Şii'lerin Lübnan'daki temsilciliği rolü kazanmaya çalışırken, bir yandan da İsrail'in Lübnan'daki işgaline karşı uzun süreli savaş stratejisi temelinde tavizsiz silahlı mücadele geliştirdi. Geliştirilen silahlı mücadele şehirlerde ve kırlarda birleşik bir savaş olarak gelişti. Bu bildik türden bir birleşik savaş değildi. Ülkenin kırlarının jeopolitik bir derinliğe sahip olmaması nedeniyle kırlarda sürekli varlık gösteren bir gerilla ordulaşması söz konusu değildi. Söz konusu olan, ağırlıklı olarak şehirlerde ve kısmen köylerde üslenmiş olan gerilla birliklerinin Lübnan'da üslenmiş (kimi zaman İsrail topraklarına geçerek orada bulunan) İsrail askeri güçlerine ve işbirlikçilerine karşı oldukça sert ve etkili askeri operasyonlar düzenlemesiydi.

1990'lara gelindiğinde ülkedeki Şii nüfus içindeki en büyük örgütlü güçler olan sol ve devrimci hareketler oldukça zayıflarken, Hizbullah başat güç haline geldi. Sadece bu değil, Hizibullah aynı zamanda, İsrail'e karşı gerçekleştirdiği az sayıda ama oldukça etkili silahlı eylemlerle ülkede başlıca anti-işgal direniş hareketi oldu. 1990'lardan sonra neredeyse tümüyle Hizbullah üzerinden yürüyen anti-işgal silahlı mücadele sayesinde İsrail, çok küçük bir toprak parçası dışında Lübnan'daki işgaline son vermek ve işbirlikçisi faşist çetelerin işgal bölgelerinde kurduğu yapıyı dağıtmak zorunda kaldı. Böylece Hizbullah sadece Şii'lerin temsilcisi olmakla kalmadı, aynı zamanda ülkenin işgalden kurtuluşunu sağlayan güç olarak tüm Lübnanlılar arasında da büyük bir prestije sahip oldu.

Hizbullah'ın gücü ve prestiji de sadece yürüttüğü etkili silahlı mücadele ve başarılardan kaynaklanmıyor. En az bunun kadar etkili olan diğer unsur, onun da, Hamas gibi, geleneksel örgütsel biçimleri ve kitle mücadelelerini aşan oldukça derinlikli, günlük yaşamın bütün alanlarını kapsayan bir örgütlenme, mücadele ve dayanışma ağı kurarak, mevcut sistemin karşısında alternatif bir iktidar ağı yaratmasıydı. Bu ağın önemi ve oynadığı rolün anlaşılması açısından 2006'da İsrail ile Hizbullah arasında yaşanan büyük savaş oldukça önemli bir örnektir. 2006 yazında Hizbullah gerillaları İsrail topraklarına sızarak bir askeri birliğe ağır darbeler vurup, bir askeri de esir aldı. Sonrasında, İsrail Lübnan topraklarını yeniden işgal etme ve Lübnan'ın özellikle Şii bölgelerini harabeye çevirme operasyonuna girişti. Böylece hem Lübnan topraklarının bir bölümü işgal edilerek bir güvenlik bölgesi oluşturulacak ve Hizbullah güçlerinin saldırıları Lübnan topraklarında karşılanacak, hem de Hizbullah ağır biçimde darbelenecek ve sivil bölgeleri harabeye çeviren saldırılarla halk cezalandırılıp, Hizbullah'a destek vermelerinin bedelinin pahalı olduğu gösterilip, Hizbullah'ın halk desteği sınırlanacaktı. Hizbullah'ın ve devrimci güçlerin ortak direnişiyle bu saldırının püskürtülmesi sonrasında ortaya çıkan tablo aslında Hizbullah'ın gücünün en önemli kaynaklarından birinin yarattığı bu toplumsal örgütlenme ağı olduğunu göstermesi bakımından çarpıcıydı. Hizbullah

askeri açıdan ciddi bir darbe almamıştı, İsrail ise son 30 yılın en ağır askeri zayiatlarından birini vermiş, operasyon başarısızlığa uğramıştı. Ancak sivil yerleşim yerleri gerçekten de harabeye çevrilmişti. Sadece Şii bölgeleri değil, ülkenin alt yapı tesisleri büyük darbe almıştı. Ancak Hizbullah kitle desteğini yitirmek bir yana, daha da büyüttü. Yıkılan Şii bölgelerinde tüm halk Hizbullah'ın önderliğinde günlük yaşamı hızla yeniden örgütledi. Bu noktada, tüm halkın katıldığı dayanışma ağı ve diğer örgütlenmeler başat bir rol oynadı.

Gazetecilerin yıkıntıların içinde insanları traş eden bir berberle yaptıkları röportaj, evler, işyerleri, yollar, köprüler, elektrik santralleri yıkılmasına karşın, ayakta duran, yıkılmayan, yıkılamayan şeyi; halkın kendi öz örgütlülüğü ile yaşamı kurma iradesi ve pratiğini gösteriyordu. Berbere traş karşılığında ne kadar ücret aldığı ve Hizbullah'ın İsrail'e karşı gerçekleştirdiği eylem sonrasında yaşanan yıkıma hakkında ne düşündüğü soruları yöneltildiğinde verdiği yanıt bu irade ve pratiğin ifadesiydi. Berber bir kuaför dükkanına sahipti ve işyerinde ücret karşılığı traş yapıyordu. İş saatleri sonrasında ise Hizbullah'ın öncülük yaptığı dayanışma örgütlenmesinin bir parçası olarak belli saatlerde yoksulları ücretsiz olarak traş ediyordu. Herkes evleri yıkılanlara belli bir örgütlülük içinde kapısını açmıştı. Dayanışma ağı yıkımın aşılması için devreye girmişti. Her insan bu dayanışma ağının bir parçasıydı ve yeteneğine, işine, olanaklarına uygun olarak hem yıkımın ortadan kaldırılması, hem de yoksulların, ihtiyacı olanların ihtiyaçlarının karşılanması için örgütlü bir tarzda harekete geçmişti. Bu örgütlü duruş ve dayanışma sayesinde yaşanan baskı ve yıkıma karşın, direniş iradesi ve pratiği büyümüştü. İşte İsrail tam da burada yenilmişti…

Irak'taki işgal karşıtı anti-Amerikancı direniş, yeni tarihsel dönemin en önemli silahlı direniş pratiklerinden birini oluşturuyor. Çok kısa bir sürede Saddam'ın düzenli ordu birliklerini yenen ABD ve koalisyon ortakları, büyük bir çoğunluklu yoksul emekçi halktan gelen ve işgal sonrasında örgütlenen direnişçiler karşısında ciddi bozgunlar yaşadı. Irak, (ABD işgalini olumlu karşılayan Güney Kürdistan'ı ayırdığımızda) orta büyüklükte, düşman güçlerinin gücü düşünüldüğünde kırlarda büyük bir gerilla savaşı örgütlemek için gerekli olan jeopolitik derinliğe sahip olmayan, önemli bir bölümü çöllerle ve düz alanlarla kaplı nüfusun önemli bir bölümünün kentlerde toplandığı bir ülkedir.

Irak'taki işgal karşıtı Arap ulusal direnişi, ABD emperyalizmi ve işbirlikçilerine önemli darbeler vurmasına karşın, pek çok açıdan ciddi açmazlara sahiptir. Her şeyden önce, İslamcı ve kısmen Arap milliyetçisi politik önderliğe sahiptir, öncülük esas olarak orta burjuvazinin elindedir. Bu yapısıyla direniş anti-kapitalist niteliği sahip değildir. Anti-emperyalist karakteri ise zayıftır, esas olarak anti-işgal bir yapıya sahiptir. Yine demokratik bir ulusal programı yoktur. Kürt ulusunun ve diğer ulusal azınlıkların temel ulusal hakları, ülkenin demokratik temelde kuruluşu vb. gibi temel demokratik taleplerden yoksundur. Örgütsel olarak da oldukça parçalı bir yapıya sahiptir. İslamcı ve burjuva milliyetçi örgütlerden, aşiret federasyonlarına değin uzanan oldukça farklı örgütlülükler söz konusudur. Bütün bu olgular, bugün açısından, direnişi zayıflatan ve nihai sonucu belirsizleştiren önemli faktörlerdir.

Her şeye karşın, bugün Irak'taki anti-işgal silahlı direniş, ABD'nin direniş içinde yer alan kimi aşiretleri ve grupları satın almasıyla belli zayıflıklar gösterse de, gücünü esas olarak korumaya devam ediyor. ABD ve İngiltere gibi ulusal ve halk kurtuluş mücadelelerine karşı büyük deneyime sahip olan emperyalist güçlere, ortaklarına ve işbirlikçilerine karşı, hem coğrafi

olarak, hem de kitle ve savaşçı gücü olarak böylesine yaygın bir şehir gerillacılığı yaklaşık beş yıl gibi şehir savaşları açısından uzun sayılabilecek bir süredir varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Sadece varlığını sürdürmekle kalmamış işgalcilerin bir kısmının geri çekilmesini sağlamış, ABD'nin ise işgali sürdürmek için Irak'taki gücünü büyütmek zorunda kalmasına neden olmuştur. ABD emperyalizmi işgal gücünü büyütmesine karşın, savaşı sürdürme iradesi noktasında oldukça zorlanmaktadır ve ABD oligarşisi içinde işgalin hem kayıplar, hem de mali olarak büyük bir yük haline geldiğini söyleyen kesimler gücünü arttırmaktadır.

Irak'taki direnişin yeni tarihsel süreçte dünya devrim süreci açısından önemi esas olarak iki noktada toplanmaktadır. Birincisi, direniş ABD emperyalizmine önemli darbeler vurmakta, onun işgal planlarının işlemez hale getirilebileceğini, hatta yenilebileceğini açık biçimde göstermekte, Ortadoğu'da atmayı düşündüğü yeni adımları ciddi ölçüde engellemektedir. Kendini deyim yerindeyse "hikmetinden sual olunmaz" süper güç olarak sunan ABD emperyalizmi gelişkin bir programa ve örgütsel yapıya sahip olmayan, parçalı ve oldukça sorunlu bir yapıya sahip olan direniş güçleri karşısında çakılıp kalmıştır.

Direnişin ikinci önemli yanı, izlediği stratejik çizginin ve savaşın ağırlık merkezinin şehirler olmasıdır. Tarihte belki de ilk kez işgal karşıtı yaygın bir silahlı direniş hareketi, baştan itibaren kentlerde şehir gerillacılığı temelinde gelişiyor. Direniş esas olarak şehir gerillacılığı temelinde, kırsal alandaki gerilla eylemleriyle birleşen uzun süreli savaş stratejisine göre gelişiyor. İşgalin hemen ardından oluşan hemen hemen tüm direniş örgütleri esas olarak kent merkezli bir savaşım yürütüyorlar. Silahlı direnişin en önemli gücü İslamcı örgütler ve bu örgütlerin tabanını işçi sınıfı ve yoksullar oluşturuyor. On binlerce şehir gerillası ve milis kentlerin varoşlarını denetliyor, yaygın ve etkili eylemlerle işgal güçlerine önemli darbeler vuruyorlar. Direnişin ilk toparlayıcı adımları intihar eylemleri temelinde işgal güçlerinin en önemli merkezlerinin vurulması ve işbirlikçi güçlerin yöneticilerinin cezalandırılması biçiminde atıldı.

Bu eylemler dünyanın en büyük savaş makinesi olan ABD emperyalizminin darbelenebileceğini, etkinliğinin zayıflatılabileceğini, işbirlikçi mekanizmanın bir parçası haline gelenlerin ağır sonuçlarla karşı karşıya geleceğini Irak'ın Arap halkına gösterdi. Bu ilk adımlar oldukça geniş bir emekçi kesiminin direnişe gerilla, milis ve politik aksiyoner olarak katılmasının önünü açtı. Direniş hareketinin kitle tabanını hangi örgütsel zeminlerde toparladığı, toplumsal sorunların çözümüne Filistin'de Hamas, Lübnan'da Hizbullah'ın yaklaştığı tarzda mı, yoksa salt geleneksel örgütler yoluyla mı müdahale ettiği konusunda somut bilgiler bulunmuyor. Ancak yürütülen şehir gerilla faaliyetlerinin büyüklüğü düşünüldüğünde oldukça büyük bir taban örgütlülüğü oluşturulduğu kuşku götürmez. Öte yandan, Irak'ın jeopolitik yapısının kır gerillacılığı açısından uygun olmaması, kır proletaryasının ve yoksul köylülüğün direniş dinamiğinin sürece zayıf katılmasının direnişin soluklanmasında ve tüm ülke coğrafyasına yayılmasında yarattığı/yaratacağı sorunlar önemli bir problem durumundadır.

Bütün sorunlu yanlarına karşın, Irak'ta uzun süreli savaş stratejisi temelinde şehir gerillacılığı ekseninde gelişen anti-işgal direnişin varlığı ve deneyimleri, şehirlerde ve kırlarda birleşik bir uzun süreli savaş yürütme perspektifine sahip devrimci güçler açısından oldukça önemli, büyük derslerle dolu bir pratik durumundadır.

Afganistan'da yürütülen ABD öncülüğündeki işgale karşı yürütülen direniş bu ülkenin toplumsal yapısının ve yaklaşık otuz yıldır değişik biçimler alarak süren savaşın yarattığı ortam nedeniyle esas olarak kır temelli bir savaş olarak gelişiyor. Afganistan yarı-feodal ilişkilerin egemen olduğu, nüfusun ezici çoğunluğunun kırlarda yaşadığı, kentsel altyapının önemli ölçüde tahrip edildiği, yeni-sömürgeci gelişmenin dışında kalmış bir ülke. Bu ülkede işgale karşı direnen güçlerin hiç bir demokratik niteliği bulunmuyor. Sürmekte olan savaşın asıl özgün yanı, bu ülkenin tüm Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerin önemli bir bölümünde silahlı faaliyet yürüten, bir tür İslamcı enternasyonal silahlı örgütlenme haline gelmiş olan El Kaide için merkez üs işlevi görmesidir.

Afganistan işgal öncesinde El Kaide açısından bir tür kurtarılmış bölge işlevine sahipti. Şu anda Afganistan kırsalının küçümsenemeyecek bir bölümü yine El Kaide'nin bu ülkedeki uzantısı olan Taliban'ın denetime altına geçmiş bulunuyor. El Kaide, Afganistan dışında faaliyet yürüttüğü ülkelerde ise ağırlıklı olarak şehir gerilla faaliyetleri yürütüyor. El Kaide'nin faaliyeti bir yanıyla nüfusu ağırlıklı olarak Müslüman olan ülkelerde yerel düzeyde Amerikancı yerli rejimleri darbelemek, bu ülkelerdeki Amerikan hedeflerini vurmak ve iktidarın alınmasına dönük silahlı faaliyetler olarak gerçekleşirken, bir yanıyla ise başta ABD olmak üzere emperyalist devletleri kendi ülkelerinde şok edici eylemler biçiminde gelişiyor. Her iki faaliyet alanındaki eylemler birbirini tamamlayıcı olarak tasarlanıyor.

Tüm coğrafyalara yayılmış bu faaliyet tarzı, özellikle emperyalist hedeflerin emperyalist ülkelerde güçlü vuruşlarla darbelenmesi, bu güç gösterileri, bütün İslam ülkelerinde faaliyet yürüten İslamcı örgütleri El Kaide'nin gücü etrafında saflaştırıyor. ABD'nin yenilmezlik, kendi topraklarında vurulamazlık efsaneleri bu eylemlerle darbe yemiştir. El Kaide'nin oldukça geniş, hatta küresel diyebileceğimiz çaptaki silahlı faaliyetlerinin Afganistan'da kırları, Pakistan'da kırlar ve şehirlerde birleşik bir tarzı, çoğu İslam ülkesinde ve emperyalist ülkelerde ise şehirleri temel alan ve gerilla faaliyetleri zemininde uzun süreli stratejisini üzerinden geliştiği görülüyor. Bu oldukça kompleks silahlı mücadelenin sonuçlarının nasıl olacağını tam olarak şimdiden kestirmek mümkün değil. Ancak, El Kaide'nin ve onun uzantısı Taliban'ın ideolojik ve politik çizgisinin gerici niteliğine karşın, yürüttüğü silahlı faaliyet, dünya emperyalist-kapitalist sisteminin hegemon devletlerine karşı, bir gerilla hareketinin bugüne değin görülmemiş ölçüde yaygın (dünya ölçeğinde), birleşik bir faaliyet olması bağlamında özgün derslerle doludur.

Günümüz Silahlı Mücadele Deneyimlerine İlişkin Kısa Sonuçlar

a) Sömürge ve yeni-sömürgelerde burjuva devlet makinesinin parçalanarak yerine işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin iktidarını kurmaya dönük açık ve net irade koyarak gelişen mücadeleler esas olarak şehir ya da kır eksenli veya her ikisini birleşik tarzda ele alan gerilla mücadelesi temelinde uzun süreli savaş stratejisi perspektifiyle gelişiyor. Yeni tarihsel dönemde, sömürge ve yeni-sömürgelerde devrimci bir partinin önderliğinde genel halk ayaklanmasını esas alan bir büyük çıkış söz konusu olmamıştır.

b) Yeni tarihsel dönemde uzun süreli savaş stratejisi temelinde gelişmiş devrimci savaş yürüten devrimci örgütlerin, görebildiğimiz kadarıyla EZLN ve NKP-M dışında kalan önemli bir

bölümü esas olarak emperyalizmin 3. bunalım döneminde (1945-90 arası süreçte) ortaya çıkmış, güç kazanmış, bu dönemin bakış açısı ile biçimlenmiş örgütlerdir. Her biri farklı nesnel koşullar içinde ortaya çıkan, farklı ideolojik çizgi ve hedefler üzerinden, farklı deneyimler temelinde gelişen bu örgütlenmelerin önemli bir kısmı uzun süreli savaş stratejisinde kırları temel alan, şehirlerdeki savaşımı ise tamamlayıcı ve nihai darbeyi vuracak olarak gören bir yaklaşımla kurgulamışlardır.

Mücadele süreci içinde kırlarda ciddi birer güç haline gelen bu silahlı devrimci hareketler, savaşın ilerleyen aşamalarında savaşı kentlere yaymak istediklerinde oligarşilerin tüm savaş süreci boyunca kentlerde kurdukları ağır baskı mekanizmalarının duvarına çarpmışlardır. Savaşın eni-sonu kentlerin kapılarına dayanacağının bilincinde olan oligarşiler, devrimci gerilla savaşımları kentlerin kapılarına dayanmadan önce kurdukları büyük baskı ağıyla, devrimci güçler kentlere giriş yapmak istediklerinde baskı aygıtını harekete geçirerek, gerilla güçlerinin kentlere yayılma çabalarını önemli ölçüde sınırlayabilmişlerdir. Bu deneyimlerin hemen hemen tümünde kent mücadelesi önemli ölçüde legal çalışmaların dar sınırlarına hapsolmuş durumdadır. Kırlarda büyük güç haline gelen, ancak kentlerde nihai darbeyi vuramayan devrimci silahlı güçler düşmanla yenişememe, pat durumu nedeniyle ciddi sarsıntılar yaşayabilmekte, zaman zaman ise politik hedefler ya da pratik mücadele bağlamında büyük gerilemelerle/kırılmalarla yüz yüze gelebilmektedirler. Savaşımın daha baştan itibaren şehirlerde ve kırlarda birleşik bir gerilla savaşı olarak gelişmemesi, silahlı ve barışçıl mücadele biçimlerinin bütünselliğinin yaratılmaması, bugün sürmekte olan devrimci silahlı savaşımların devrimin stratejik çizgisi bağlamındaki en önemli handikapı durumundadır.

c) Bu handikabın yarattığı tıkanma durumu ve 1990 sonrası dünya tablosunun çözümlenerek devrimci çizginin yeni tarihsel döneme uygun olarak yeniden kurulması noktasında yaşanan sorunlar ve programatik zayıflıklarından ötürü, silahlı devrimci güçlerin küçümsenemeyecek bir bölümünde, burjuva devlet makinesinin parçalanıp demokratik halk iktidarı veya sosyalist iktidarla zafere ulaşma hedefinden uzaklaşmalar söz konusu olmuştur. Sistemin parçalanmadan demokratikleştirilebileceği fikrinden hareket eden barış görüşmelerine dahil olma ve başkaca çeşitli yollardan gelişen uzlaşma çabaları bu durumun tipik örnekleridir. Bu noktadaki en önemli sorun ufuk yani devrimin hedefleri sorunudur. Eğer işçi sınıfının önderliği ve sosyalizm hedefi zayıfsa, bir tür “önce demokratik devrim, bundan sonra aşamalı biçimde sosyalist devrim” savunulup kesintisiz devrim bilince çıkarılmamışsa, yada “yeni demokrasi” adı altında bir tür burjuva demokratik devrim savunulup kapitalizmin sınırları aşılmamışsa, kısmi burjuva demokratik kırıntıları “demokrasi” görmek mümkün olmaktadır. Özce, hem oligarşinin baskı ve devrimci savaşın tıkanma hali, hem de programatik açıdan demokratizm, silahlı savaşın reformlara feda edilmesinin yolunu açmaktadır. Bu örnekler bu süreçte hiç de az ortaya çıkmamıştır. Bir kısmı silahlı mücadeleyi bırakmış, bir kısmı ise silahlı reformist çizgide kalmıştır.

d) Yeni tarihsel dönemde, sömürge ve yeni-sömürgelerde silahlı devrimci güçlerin dışında da, özellikle de Ortadoğu’da (Filistin, Lübnan, Irak, Afganistan), ideolojik argümanlarında İslam’ı referans alan, sınıfsal olarak orta burjuvazinin önderlik ettiği, işçi sınıfı ve yoksullar içinde geniş bir taban bulan, işgale karşı silahlı direnişi savunan hareketler ortaya çıkmıştır. Bunlar,

ne kadar farkındalar yada değiller bundan bağımsız olarak, devrimci deneylerde açığa çıkan uzun süreli savaş stratejisini benimsedikleri söylenebilir.

Yeni kuşak İslamcı silahlı hareketlerin tümüne yakın bir bölümü gerilla savaşını baştan itibaren esas olarak şehirleri temel alarak geliştiriyorlar ve kırlarda da daha sınırlı ölçekte de olsa faaliyet yürütüyorlar. Faaliyetleri önemli ölçüde silahlı mücadele ve gerillaya dayanıyor. Bu silahlı eylemler ekseninde geniş kesimler içinde önemli bir sempati, güven ve destek yaratmış durumdalar. Bu deneyimler tüm gerilla savaşı deneyimleri içinde ilk kez bu denli yaygın (binlere, kimi zaman on binlere ulaşan şehir gerillasının kesintisiz ve günlük olarak çok sayıda eylem gerçekleştirmesi), etkili ve uzun süreli bir şehir gerilla faaliyetinin gerçekleştirilmesi anlamına geliyor. Böylece şehir gerillasının kır gerillacılığıyla birleşerek uzun süreli savaşın temel bir bileşeni olarak sürekliliğinin korunabileceği, etkin ve yaygın olarak yürütülebileceği pratik olarak da gösteriliyor.

Yeni kuşak İslamcı silahlı hareketlerin yürüttükleri şehir gerilla savaşının sürekliliğinin sağlanmasında en önemli faktörlerden biri barışçıl tüm faaliyet biçimlerini de etkin biçimde kullanmalarıdır; yani silahlı ve barışçıl faaliyetlerin bütünselliğini yaratmalarıdır. Bu faaliyetler geleneksel barışçıl faaliyetlerin (barışçıl/legal ajitasyon propaganda ve medya araçlarının, gösterilerin, sendikal ve ekonomik faaliyetlerin, vb.. kullanımı) yaygın ve etkin kullanımının yanı sıra, yeni ve bu hareketlerin geniş emekçi kesimler içinde kökleşmesinde belirleyici önem taşıyan faaliyet biçimlerini de içermektedir. Bu yeni faaliyet biçimleri, emekçilerin yaşam ve çalışma alanlarında eğitimden sağlığa, barınmadan ortak üretim ve paylaşıma, yardım-destek çalışmalarına değin uzanan yaygın dayanışma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini, öz yönetim aygıtlarının kurulmasını ve böylece emekçilerin yaşamının tümünü kapsayan kuşatıcı bir mücadele ağının kurulmasını kapsamaktadır. Bu yoldan, kentlerin emekçi bölgelerinde silahlı mücadelenin öncülüğünde alternatif iktidar alanları yaratılmakta, bir tür “ikili iktidar” durumu yaşanmaktadır.

e) Yeni tarihsel dönemde sömürge ve yeni-sömürgelerde hala varlığını sürdüren devrimci silahlı mücadeleler önemli kazanımlar yaratmış olmalarına karşın, devrimin stratejik çizgisi bağlamında önemli tıkanmalarla yüz yüze kaldıkları da bir gerçektir. Ancak her şeye karşın, bu mücadeleler devrimci silahlı savaşımın işçi sınıfı ve emekçi halkın devrimci savaşımı geliştirmesinin bir hayal olmadığını, silahlı savaşımın yeni tarihsel dönemin bütün karanlığına rağmen, sömürge ve yeni sömürgelerde işçi sınıfı ve emekçilerin hayata en etkin müdahale yolu olduğunu gösteriyorlar. Sadece bunlar değil; büyük kırsal nüfusa sahip olan ve kır savaşları için jeopolitik derinliğine sahip olan ülkelerde kır gerillacılığının stratejik bir yerde durduğu (bir ülkenin tümünde iktidarı ele geçirmek için artık kesinlikle yeterli olmadığını göz ardı etmeden), kır gerillasının şehir mücadelesi açısından da önemli bir toparlanma, nefes alma, eğitim alanı olduğunu açıkça göstermektedirler. Ancak devrimci savaşı bununla sınırlamak çözüm getirmiyor, daha kapsamlı ve bileşik mücadele örgütlemek zorunlu oluyor. Devrimci, hatta ilerici bir dinamiğe sahip olmamalarına karşın, daha çok ABD ya da İsrail işgalinin söz konusu olduğu ülkelerde anti-işgal, anti-Amerikancı politikalar ekseninde kökleşen İslamcı silahlı hareketler devrimci sosyalist hareketler tarafından formüle edilen uzun süreli bileşik savaş stratejisi temelinde önemli ve özgün savaş pratikleri geliştirmektedirler. Şehir gerillacılığı ekseninde kır gerillacılığıyla birleşen bir savaşımın temel alındığı bunun barışçıl mücadelelerle bütünleştirildiği, toplumsal yaşamın bütün alanlarında

dayanışmayı ve yaşamın bütününü örgütlemeyi esas alan bir ikili iktidarın geliştirildiği bu mücadeleler, yeni tarihsel süreçte devrimin stratejik çizgisi bağlamında yeni ve özgün unsurları oluşturuyorlar.

f) Sömürge ve yeni-sömürge ülkelerdeki silahlı savaşımların tümü üzerinden baktığımızda, bu ülkeler açısından genel ve tipik diyebileceğimiz çarpıcı, bütünlüklü bir mücadele deneyimi henüz yeteri biçimde ortaya çıkmamıştır. Dahası, yeni dönemde, sömürge ve yeni sömürge ülkelerin emperyalizmle ilişkileri ve toplumsal gelişim düzeyi çeşitlilik göstermekte ve uzun süreli savaşın yeni biçimler almasının zeminini yaratmaktadır. Bu açıdan baktığımızda deneylerde de özgünlükler oldukça önemli yer tutmaktadır. Tüm bunlar devrimin stratejik çizgisi bağlamında önemli birikimler yaratmış olmasına karşın, bu birikimlerin dersleri üzerinden bütünlüklü bir stratejik çizginin formüle edilebildiğini ve bunun güçlü bir pratiğinin geliştirilebildiğini söylemek mümkün değildir.

Bu bölüm için son söz şudur:

Partimiz 1970'lerin başlarında Kesintisiz Devrim broşürlerinde formüle ettiği devrimin stratejik sorunları, yani hem stratejik hedef/ programatik, hem de stratejik çizgiye ilişkin perspektif, yeni tarihsel dönemin devrimci deneyleri ve mücadeleleri tarafından da pek çok yönüyle doğrulanmaktadır.

Tam da bu noktadan itibaren, yeni tarihsel dönemin bu deneyimlerinin ışığında, devrimci sosyalizmin birikimini de arkamıza alarak, devrimimizin stratejik çizgisine ilişkin bakış açımızı ön açılımlar bağlamında da olsa yeni bir düzeye taşımayı hedefleyen açılımlarımızı ortaya koyabiliriz.

DÖRDÜNCÜ ANA BÖLÜM:

7. Kısım: IV. BUNALIM DÖNEMİ VE POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ ÜZERİNE

I) Strateji: Ufuk Çizgisi…

Oldukça uzun süren bu notlar/yazılar yada devrim deneylerin sonunda artık bir özet yapma ve sonuçları toparlayarak günümüze, Türkiye devrimine doğru gelme şansına sahibiz.

Bu çalışmayı başından itibaren izleyen/okuyan okur, geniş bir tarihsel süreci dolanıp geldiğimizi, ülkeden ülkeye, kıtadan kıtaya geçerek değişik devrim deneyimlerini belli bir açıdan incelediğimizi bilmektedir. Öyle sanıyoruz ki, dikkatli okur, bütün bu devrimler dizisinin her aşamasında öne çıkan bir olguyu da fark etmiştir: Devrimlerin yarattığı ve devrimleri yaratan ufuk zenginliği… Ve yine büyük bir olasılıkla aynı okur, tarihin büyük devrimlerinin öykülerini ve büyük devrim önderlerinin fikirlerini okurken, bu muazzam zenginlikle günümüz arasında da bazı kıyaslamalar yapmıştır.

Kıyaslamanın sonucunu biliyoruz: Evet, maalesef yeni tarihsel süreçte Türkiye devrimci hareketinde genel olarak "stratejik perspektif" ve ufuk çizgisi belirgin şekilde zayıflamış,

devrimci yapıların uzun vadede ne yapmak istedikleri üzerine yazıp çizdikleri oldukça düzey kaybetmiştir. Açıkçası bu, genel olarak devrimin güncelliği ve mümkünlüğü fikrinin zayıflamasıyla paralel bir durumdur. Gerçekten de bugün genel olarak sol kitle üzerinde "siz bu ülkede bir devrimin olabileceğine ve sosyalizmin kurulabileceğine gerçekten inanıyor musunuz" sorusuyla bir anket yapılsa, alınacak sonuç doğrusu endişe verici olabilir gibi görünmektedir. Oysa aynı kitleye örneğin "Kürt sorununun çözülmesini istiyor musunuz" ya da "şu şu olayların hesabının sorulmasını ister miydiniz" soruları yöneltilse ilk sorumuzdan daha yüksek oranda olumlu yanıt alınacağı aşağı yukarı kesindir.

Evet, tablo böyledir ve bu tablo içersinde devrim ve strateji konularına vurgu yapan bir söylem, yalnızca üç adım öteye değil ufuk çizgisine de bakan bir yaklaşım, zaman zaman garipsenebilmektedir. Herhangi bir söyleşide güncel sorunlardan değil de devrimden söz eden bir konuşmacı bu anlamda biraz uçuk bulunmakta ve dinleyenlerin kafasında "peki ama şimdi ne yapacaksın, onu söyle!" biçiminde indirgemeci bir cümle dolanıp durmaktadır. Evet, bu arada gerçekten uçuk söylemlerle bu yoruma katkıda bulunan siyasi hareketlerimiz de yok değildir ama yine de bu ilk tepki bir ufuk problemi olarak gündemimizdedir. Dahası bu aşırı "yerele-güncele indirgemeci" yaklaşım, bir ölçüde de postmodernizmin "büyük siyaset öldü" safsatasının etkisi altında ortaya çıkmaktadır.

Örneğin 60'lı ve 70'li yıllarda "üniversite kantinlerinde strateji tartışması yapmak" diyerek pek çok alay edilen bir durum şimdilerde gerçekten ortadan kalkmış gibi görünmektedir ama doğrusu bugünkü çoraklıkla kıyaslandığında söz konusu tartışmaların o kadar alayı hak edip etmediği de şüpheli hale gelmiştir. Sonuçta o günlerde o tartışmaları yapan insanların en azından bir bölümü, hakikaten devrime inanmakta ve onun yolunu aramaktadır; sonraları o insanların çoğunun şehitler listesinde yer alması bunun kanıtı olsa gerektir.

Bütün bunlar önemli. Bütün bunlar okurun kafasını kurcalaması gereken sorulardır. 1970'in başında Mahir'in bir sorun olarak tespit ettiği "ideolojik keşmekeş"in bugünkü "ideolojik durgunluk"tan iyi olup olmadığı da önemli sorulardan biridir.

Çünkü devrimci strateji tartışması, iyisiyle kötüsüyle ve bütün "uçuk" yanlarıyla "devrimin mümkünlüğünü" varsayan bir tartışmadır. Siz yola çıkarken, eğer bu yol devrim yoluysa ve onun mümkün olduğuna inanıyorsanız, bir hat çizersiniz. Bu hattın çizilmesi başarının garantisi değildir. Sonuçta böyle bir çizgi, mevcut durumu veri alan ve ondan hareketle geleceğe yönelen bir kurgudur ve her teorik kurgu gibi pratik yaşam içinde sınanır, kimi zaman eksikleri görülür, giderilir, kimi zaman da tümüyle geçersizliği kanıtlanır ve değiştirilir. Hatta siyasal olarak doğru bir hattın pratik uygulanışında da sorunlar çıkabilir; örneğin sizin aşırı iyimserlikleriniz hayatın duvarına çarpabilir, beklentilerinizin bir bölümü zamansız olabilir, vb. vb… Bunların hepsi mümkündür, hepsi olabilir; çünkü, hepimizin bildiği gibi "hayat ağacı yeşildir!"

Ama yine de, bir devrime inanıyorsanız, onun gerçekleşmesi ve muhtemel gelişim yönleri üzerine bir çizgi ortaya koymadan yapamazsınız. Mükemmel planlar yapanların zafere ulaşacakları konusunda belki kesin bir kural yoktur ama hiçbir planı olmayanların da hiçbir şansı yoktur. Siz bir yol belirler ve onun üzerinden yürürsünüz; bu yolu belirlemezseniz yürüyemezsiniz.

Burada kritik sorun; yönelim ve konsantrasyon, yani öncelikler sorunudur. Çünkü sonuçta önünüze çizdiğiniz hat, sizin şimdi ve şu anda neye öncelik vereceğinizi, yönünüzü nereye doğru döneceğinizi belirler. Çalışmanız, seçtiğiniz alanlar, illegalite ile legalite arasında kurduğunuz ilişki, kadrolarınızın eğitimi, uzmanlaşma alanları, ruh halleri, olanakların kullanılması ve yönlendirilmesi, vb. vb. tümü bu hat üzerinden biçimlenir. Hatta işin pek görülmeyen bir yanı olan mali tablonuz bile bu doğrultuda düzenlenir; şu yoldan gitmek istiyorsanız bütçenizi o yolun düzlenmesine harcarsınız; başka bir yol tercih etmişseniz aynı bütçeyi oraya yöneltirsiniz. Yeterince açık… Moncada Baskını'nı planlayan Fidel, zengince bir avukat arkadaşının bütün parasını bu işi planlamak için harcamıştır örneğin; Lenin ise Kamo'dan gelen parayı doğal olarak kendi yürüdüğü yolun açılması için seferber etmiştir.

Yani, yanlış hesap yapmak bir şeydir, hiç hesap yapmamak başka bir şeydir. Bir hesap ve plan yaptığınızda, yine de istediğiniz sonucu elde edemeyebilirsiniz. Belli bir zamanda olmak istediğiniz yerin gerisinde ya da ilerisinde olabilirsiniz. Ama bütün bunlar stratejik çizgi belirlemenin önemini azaltmaz. "Hiçbir mücadele biçimini reddetmeden kitleleri örgütleyelim" derseniz, bir şey söylemiş olmazsınız. Zaten sorun da budur: Hiçbir belirleme yapmadığınızda da aslında bir belirleme yapmış olursunuz: Hiçbir şey!

Tarihin Dersleri ve Gelecek…

Birkaç kritik noktaya böylece vurgu yaptıktan sonra artık daha önce ele aldığımız bölümlerin bazı genel sonuçlarını alt alta sıralayabiliriz.

Buraya kadar söylenenlerden gördük ki, devrimler tarihi boyunca "stratejik çizgi" kavramı her zaman kilit bir öneme sahip olmuştur. Strateji kavramının "belli bir amaca ulaşmak isteyen" her insan ya da gücün sorunu olduğu yolundaki genel geçer tanımları atlayarak, Marksizm'e ve proletaryanın mücadelesine geldiğimizde ise bu kavram daha da temel bir anlam kazanır. Çünkü Marksizm, "kendini gerçekleştirdiği" alanlar dışında salt kendi varlığıyla bir anlam ifade etmez. Onun "kendini gerçekleştirme", "vücut bulma" alanları ise esas olarak proletarya hareketi ve iktidar savaşıdır. Eğer bu iki alan olmasaydı, bu iki alanda kendini ortaya koymasaydı, Marksizm, bir iktisat ve felsefe teorisi olarak kalırdı ve komünist dünya tasarımı da hepimize ütopik bir düş gibi görünürdü. Oysa Marksizm, yalnızca bir "dünyayı açıklama" çabası değildir; o aynı zamanda "Feuerbach Üzerine Tezler" in 11'incisinde denildiği gibi "dünyayı değiştirme" çabasıdır ve "dünyayı değiştirme" eyleminin esas içeriği, sınıf mücadelesi ve iktidar elde etme uğraşında kendini ortaya koyar.

Esasen Marksizm'in kaynağı ve doğum yeri de sadece iktisat ya da felsefe dünyası değil, bu alanlarla birlikte 19. yüzyıl boyunca gelişip yükselen sınıf mücadelesi ve dünyayı değiştirme çabasının sıcak pratiğidir. Bütün o geçici zaferler yada hüsrana ulaşmış ayaklanmalar, grevler, vb. olmasaydı, Marksizm'in canlı ruhu da olmazdı. Bu yüzdendir ki, sonradan gelen kuşaklara, Lenin'e, Mao'ya Che'ye ve diğerlerine "Marksizme iktidar perspektifini (ve hırsını!!) eklemiş insanlar" olarak bakmak işin doğasına aykırıdır. Marksizm, doğuşundan beri sınıf mücadelesi ve iktidar savaşı zeminlerinin üzerinde var olmuş ve onlarla birlikte yaşayarak soluk alıp vermiştir. Üstelik, en önemlisi, Marksizm, iktidar sorununu ilk kez "Mesihçi" bir yaklaşımdan kurtararak ona kitlelerle birlikte bir anlam biçmiş, mevcut iktidarların devralınmasından-el

değiştirmesinden değil parçalanarak proletarya kitleleriyle birlikte yeniden kurulmasından ve ayrıca bu kuruluşun da komünizm temelinde "sönme"ye ulaşması gerektiğinden söz etmiştir.

Bu bağlamda devrim ve iktidar sorunu için kafa patlatılması, her tarihsel aşamada bu sorun için yeni yollar bulunması, her devrimci kuşağın dünyanın ve kendi ülkesinin koşullarını ele alarak sorunu yeniden tanımlaması, Marksizm açısından kritik bir öneme sahiptir.

Yine buraya kadar gördüklerimizden öğrendiğimiz bir başka şey, Marksizm'e ilişkin bütün alanlarda olduğu gibi stratejik çizgi ve iktidar sorununda da klişe yaklaşımların, şablonların, modellerin çok fazla bir anlam ifade etmediğidir. Evet, devrimler tarihi aynı zamanda deneyimlerin birbirine eklendiği bir süreçtir; evet, bu deneyimler birbirine eklenerek ve birbirini aşarak belli bir toplam birikim yaratırlar ve hiçbir ülkenin devrimci gücü sıfır noktasından işe başlamaz; ama yine de her devrim, kendi yolunu bulmak, o yolun deneyimlerini kendisi yaşamak ve bu deneyimlerin dersleriyle kendisini yeniden ve yeniden inşa etmek zorundadır. Gazetecilikle ilgili meşhur tanımlamaya atıfta bulunarak diyebiliriz ki, her devrim, sonuçta "neyin yıkılacağı", "yıkılanın yerine neyin kurulacağı", bu işin "kimin öncülüğünde" ve "kimler tarafından" yapılacağı ve "nasıl/hangi yoldan/hangi araçlar kullanılarak" yapılacağı sorularını yanıtlayarak ilerler.

Böyle bir süreç ve özellikle bu sürecin "nasıl" sorusunu kapsayan bölümü ise hayatla doğrudan teması ve devrimci bir pratiği şart koşar. Bu, uzay boşluğunda değil, her öngörünün yeniden ve yeniden doğrulandığı ya da doğrulanmadığı devrimci pratik içinde anlam kazanan bir süreçtir. Bu meselede, ekonomi-politik ya da felsefe dışında bilgiler gerektiren ve en önemlisi de sizin o ülkenin atmosferini, sokaklarını bizzat koklamanızı, toprağı analiz etmenizi zorunlu kılan bir düzeye ihtiyaç vardır. Yani burada "artı-değer teorisi" gibi az çok yerine oturmuş bir kategoriden değil, ele avuca sığmayan bir durumdan söz ediyoruz. Bu, yaratıcılıkların üst üste bindiği, bir deneyimin diğerini aştığı ve her süreçte belli sabit noktalarda direnenlerin de kenara itildiği bir süreçtir. Bu, bir tür "genelkurmay" harekat planıdır, yol kılavuzudur; siz politik-ekonomik-sosyal-kültürel-askeri-coğrafi, vb. bir dizi etkeni dikkate alarak bir yol çizer, o yolun geleceği üzerine kestirimlerde bulunursunuz.

Tarihe böyle bir açıdan bakmadığınızda, kendisine "makul" ve "kendiliğindenci" yollar ve "doktrinler" dayatan Alman solunu aşıp geçen Lenin'i, Komünist Enternasyonal'in şablonlarını atlayarak köylü gerilla ordularını kuran Mao'yu, Saygon'da kent ayaklanmaları düzenlemek yerine Cao Bang mağaralarında ilk "silahlı propaganda" birliklerini eğiten Ho Chi Minh'i ve Sierra Maestra'yı mekan belleyen Küba devrimcilerini anlayamazsınız. Bunların tümü üst üste binen yaratıcı deneyimlerdir; hiçbirine burun kıvırmadan, hiçbirini reddetmeden ve tabulaştırmadan siz, kendi ayak bastığınız toprağın kimyası üzerine kendi serüveninizi inşa edersiniz. Ekim büyük devrimdir örneğin, çığır açan bir devrimdir ama çok özel koşulların da devrimidir; en basit örnek olarak söylenebilir: savaştan bezmiş binlerce askerin sokakları doldurduğu ve büyük bir hızla devrimcileştiği bir ortam -kısmen Almanya ve Macaristan dışında- başka nerede yaşanmıştır? Ya da örneğin Çin gibi muazzam büyüklükte bir ülkenin kırsal alanlarının verimliliği bir başka ülkede var mıdır?

Sorular çoğaltılabilir ama bunu yapmak çok da gerekli değildir. Devrim, genel olarak böyle, tabuların, kalıpların içine sıkıştırılamaz bir şeydir; önemli olan bunu anlamaktır.

Genel Kurallar Yok mu?

Peki buraya kadar söylediklerimizden devrimin, özel olarak proletarya devriminin ve onun çeşitli biçimlerinin tamamen yerel koşullara ve yerelliğin sunduğu verilere göre şekillendiği sonucu mu çıkar? Başka bir deyişle söylersek, bütün bu tarihsel özetimizin ardından yine de elimizde kalan genel kriterler ve temel zeminler yok mudur?

Elbette vardır.

Marksizm-Leninizm evrensel bir olgudur; o, yerelliklerden beslenen ama yerelliklere de kendi rengini ve kurallar bütünlüğünü veren bir genel yaklaşımdır. Marksizm-Leninizm, kendisini sınıf hareketi ve iktidar savaşı içinde gerçekleştiren bir dünya görüşüdür ama bütün varlığı bundan ibaret değildir; o, "kendini gerçekleştirme" koşulları ile varmak istediği nihai hedefler, bu hedefleri belirleyen çözümlemeler ve tezler bütünlüğü arasında diyalektik bir ilişki kurar. Yerelin zenginliğine buradan doğru yönelir ve kuşkusuz oradan aldığı her dersi de kendi belleğine yazar.

a) Örneğin, çok bilinen "devrim kitlelerin eseridir" cümlesi bu genel kriterlerin birincisi ve en önemlisidir. Marksizm, iktidarın elde edildiği her durumu otomatik olarak meşru ve doğru kabul etmez. O, "kurtarıcılar"dan değil, sıradan, basit emekçilerin yıkıcı ve yapıcı gücünden söz eder, onları tarihin ve devrimin öznesi olarak tanımlar. Engels'in sözlerini şimdi yeniden anımsayabiliriz: "Baskınlar zamanı, bilinçsiz yığınların başında bilinçli bir küçük azınlık tarafından gerçekleştirilen devrimler zamanı geçti. Toplum düzenlenişinin tam bir dönüşümünün söz konusu olduğu yerde, yığınların kendilerinin de bunda işbirliği yapmaları, söz konusu olan şeyin ne olduğunu, varlarıyla yoklarıyla neyin içine girdiklerini önceden anlamış olmaları gerekir; işte son elli yılın tarihinin bize öğrettikleri bunlardır."

Yani Marks'ın Alman İdeolojisi'nde belirttiği gibi "…başkaldıran devrimci bir yığın yoksa", "bu alt üst oluş fikrinin daha önce binlerce kez dile getirilmiş olması, pratik gelişme açısından komünizm tarihinin tanıtladığı gibi, hiçbir önem taşımaz."

Üstelik, devrim, kitlelerin sadece katıldıkları bir şey de değildir; o, içinde milyonlarca insanın dönüştüğü, değiştiği ve kendi kendini yönetebilme yeteneklerini kazandığı bir toplumsal alt üst oluş sürecidir. Yani Marksist devrim teorisinde kitleler, devrime kalabalığa ve fiziki güce ihtiyaç olduğu için dahil edilmiş figüranlar değil, sahnenin gerçek oyuncularıdır; proletarya devrimi onların yıkıcı gücüne ve yeniden yapma iradesine dayanır.

b) İkincisi, proletarya devrimi, bizim keyfimizden yada düşmanın belli bir konjonktürde ne kadar şiddet kullandığından bağımsız olarak, tarihsel anlamda şiddeti içerir, şiddete dayanır. Bu şiddetin büyüklüğü bir ölçü değildir; nispeten küçük bir ülkedeki bir ulusal kurtuluş savaşında bile milyonlarca insanın ölümüne tanık olunduğu gibi, daha az kayıpla gerçekleştirilmiş devrim örnekleri de vardır; ama sonuçta devrim kitlelerin ayaklanıp savaşa girdiği bir süreçtir ve orada mutlaka iki tarafın şiddetinin ve şiddet araçlarının karşılaşması söz konusudur. Çünkü kapitalizm, reforme edilemez. Genel olarak kapitalizm, artı-değerden ve kar hırsından, yani kapitalizm olmaktan vazgeçmedikçe, burjuvazi de bu sistemin siyasi tezahürü olan iktidardan ikna ya da parlamenter başarılar yoluyla vazgeçirilemez. 1950-60 yıllarının Sovyet ekolünde pek meşhur olan "militarizmi azaltılmış emperyalizm" tezi tümüyle

safsatadır; siz ne kadar “yumuşama”dan ve “barış içinde bir arada yaşama”dan söz ederseniz edin, militarizm, kapitalizmin doğasına içkin bir şeydir ve onu uzlaşmalarla, reformlarla yok etmeniz düşünülemez. Dolayısıyla postmodern türedilerin sık sık tekrarladığı gibi kapitalizm koşullarında reform, devrimin yapacaklarının “ağır çekim” hali değildir; devrimden söz ettiğimizde kökten bir dönüşümden söz etmiş oluruz; o, toprağın alt üst olması, insanın, kültürün, yaşamın yeniden kurulmasıdır. Bunu da parlamenter yoldan yada sendikal, vb örgütlenmelerin basıncıyla oluşacak düzenlemeler yolundan yapmanız mümkün değildir. Parlamentoya katılabilirsiniz, düşmanla görüşmeler ve geçici anlaşmalar yapabilirsiniz ama asla bu yoldan, kitlelerin ve şiddetin işin içine girmediği bir güzergah üzerinden yürüyerek iktidar elde edemezsiniz.

c) Üçüncüsü, devrimler ve şiddetin kullanım biçimleri, düzeyleri de hiçbir zaman düz bir çizgi izlemez. Hatırlanacağı gibi, kapitalizmin tekelci aşamasına girmiş olmasının, onun sürekli ve genel bir bunalıma girmiş olması anlamına geldiğini, bunun da tüm dünya açısından devrimlerin objektif şartlarını yarattığını daha önce söylemiştik. Ancak bu genel bunalımın varlığı, devrimin güncelliğine zemin teşkil etse de, tek tek ülkelerdeki devrimlerin nasıl ve ne zaman gerçekleşecekleri üzerine bir fikir vermez. İşin bu bölümü, eşitsiz gelişme, zayıf halka ve en önemlisi de milli kriz/devrimci durum gibi başka kavramlar aracılığıyla anlaşılabilir. Genel tanım olarak herhangi bir ülkede bir devrimin gerçekleşebilmesi, o ülkede, ekonomik-politik-sosyal, vb. alanları kapsayan büyük bir çöküntüye bağlı olarak eski yönetme-yönetilme ilişkisinin felç olduğu, her şeyin zıvanadan çıktığı koşullara bağlıdır, ki bu koşullar klasik olarak “milli kriz” ya da “devrimci durum” olarak adlandırılır. Dolayısıyla, devrimci şiddet sorunu, (bundan sınıflar mücadelesinin her aşamasında mücadelenin doğası gereği yaşanan şiddeti değil, iktidar yürüyüşünün şiddetini, ayaklanmaları ve silahlı mücadeleyi, vb. kastediyoruz) rasgele bir yere değil, bütün bu ekonomik, politik, sosyal koşulların çözümlenmesi üzerine oturur. Bu koşullar, Lenin’in klasik tanımında olduğu gibi ortaya çıkabilir, ki bu durumda genel kural olarak nispeten kısa sayılabilecek bir “milli kriz” dönemi yaşanır; belli bir çöküntü dönemi proletaryanın partisi tarafından değerlendirilmek zorundadır; ya da sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde görüldüğü gibi devrimci durum sürecin başından beri şu ya da bu düzeyde sürekli olarak mevcut olabilir, ki bu da silahlı mücadelenin şartlarının sürekli mevcudiyeti anlamına gelir. Ama her durumda kesin olan şey, sadece “devrimler çağı”nda yaşıyor olmamızın tek tek devrimlerin gerçekleşmeleri için yeterli olmadığı, bunun için her özgün duruma ilişkin çözümlemelerin gerektiğidir.

d) Dördüncüsü, sıkça söylendiği gibi her devrimin esas sorunu iktidar sorunudur. Hangi stratejik yoldan gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin her devrim, politik iktidarın ele geçirilmesi yada daha doğru bir deyimle mevcut devlet aygıtının parçalanarak yerine yenisinin inşası yolundan geçer. Devrimci süreçlerde belli bir güç ilişkileri dengesi, uzun süren bir ikili iktidar durumu, çoğu kez bir denge halinde kalmaz; mutlaka yeni bir biçime bürünür. Sonuç itibarıyla bir taraf ya yener, ya yenilir ya da ortaya bir çürüme ve yozlaşma hali çıkar. Böyle bir durumu uzun süre muhafaza etmeye çalışmak, devrimin ölümüdür. Lenin’in Ekim yaklaşırken ayaklanma konusundaki ısrarının nedeni budur; çünkü Şubat’tan itibaren oluşan ikili iktidar durumu artık sürecin taşıyamayacağı bir noktadadır. Beyaz orduların örgütlendiği günleri beklemek ölümdür; ama aynı zamanda devrime hazır olan işçi ve asker kitleleri açısından da beklemek, yozlaşmak anlamına gelir. Yani iktidara el koyabileceğiniz bir durumda beklerseniz, tereddüt ederseniz; sonradan aynı insanları aynı enerjiyle harekete

geçiremezsiniz. Muazzam silahlı güçlerini dağıttıktan sonra umutsuz bir iç savaş başlatan Yunan Komünist Partisi'nin trajedisi de budur; iktidara yürümekten bir kez ürktüğünüzde daha sonraki yürüme girişiminiz de eskisi gibi olmaz.

e) Demek ki, beşinci bir kriter de, devrimi ciddiye almak ve onunla "oynamamak"tır. Bu, yalnızca "ayaklanma" ile ilgili bir kriter değildir; bütün devrimci stratejik çizgiler açısından geçerlidir. Deneylerle kanıtlandığı gibi bütün büyük devrimler, böyle bir ciddiyetin eseridir. Ekim Devrimi nasıl böyle bir "ayaklanmayla oynamama" kuralının örneği ise, örneğin Mao'nun "Uzun Yürüyüş" kararını alması da böyledir; yada daha özel bir örnek olarak Vietnam'daki ünlü "Tet Saldırısı" sayılabilir. Belli bir zamanlamayla bütün cephelerde birden başlatılan Tet Saldırısı, Vietnam'daki Amerikan varlığının sonunu hazırlamıştır. Elbette bir devrimci öncünün sürecin bütün aşamalarına tümüyle hakim olabileceğini, her ayaklanmayı, her kitle hareketini milimetrik bir kesinlikle öngörüp yönetebileceğini söylemek abartılı bir yaklaşımdır; ama yine de devrim, kendiliğinden olayların uç uca eklendiği bir karışıklık dönemi değil, devrimci öncünün büyük ölçüde öngörerek planladığı bir süreçtir. Zaten ancak böyle bir öngörüye sahip olanlar, yerinde ve zamanında yönelimlerle zaferi sağlayabilirler.

f) Altıncısı ise, her devrimin bir sınıfın ve bir partinin öncülüğü ile başarıya ulaşabileceğidir. Tarihteki hiçbir devrimci deneyim, şimdilerde uydurulduğu gibi "çokluk" ya da genel olarak "kitle" gibi topluluklar üzerinden zafer kazanmamıştır. Tarihi belirleyen, her zaman sınıflardır, sınıf önderlikleridir. Hangi yoldan gidilirse gidilsin, nasıl araçlar ve mücadele biçimleri kullanılırsa kullanılsın, proletarya devrimlerinin değişik versiyonlarının tümü işçi sınıfının öncülüğünde başarıya ulaşmışlardır. Proletaryanın önderlik etmediği kimi ulusal kurtuluş savaşlarında da durum değişmez; onlarda da rastlantısal biçimde hareket eden yığınlar yada imece usulüyle bir araya gelmiş kişiler değil, bu kez başka sınıfların (küçük burjuvazi, vs.) öncülüğü söz konusudur. Çünkü sonuç olarak tarihin tekerleğini sınıflar sürükler, rasgele topluluklar değil. Bu öncülüğün somut ifadesi ise partidir. Proletarya katmanlarının siyasi bilincindeki eşitsiz gelişmenin bir ürünü olarak ortaya çıkan parti; savaşın tüm aşamalarında -bunu hak etmişse eğer- Genelkurmay konumundadır. Tarih boyunca bütün devrimlerin ortak yanı, adı her ne olursa olsun proletarya partilerinin siyasi öngörüleriyle, program ve perspektifleriyle, yönlendirici inisiyatifleriyle olayları sürüklemesidir. Bu gerçek, söz konusunu partilerin program ve planlarının somut hayatla çeliştiği durumlar için de geçerlidir; böyle durumlarda da bu gerilim ve krizden çıkmasını, yenilgilerden ders almasını başarabilen partiler kitleleri kazanarak zafere ulaşabilmişlerdir.

Ve elbette, hemen eklemeliyiz; proletarya partileri, devrimler süreci boyunca proletaryanın bağımsızlığının da garantileri olmuşlardır; ya da şöyle diyelim; bunu yapabildikleri oranda ortaya başarılı devrim ve sosyalizm pratikleri çıkmıştır. Çünkü, devrim deneyimlerinin çoğunda, toplumsal sürecin içinden geçtiği aşamalar ile o süreçleri yöneten partinin ve proletaryanın niteliği, kadro, üye özellikleri birbirinin aynı değildir. Sözgelimi açık işgal koşullarında bir proletarya partisi ulusun tümüne direniş çağrısı yaptığında da, kendisini bir "ulusal parti" haline getirmez, getiremez; kendi nihai komünizm hedefini, dünya devrimi perspektifini, üyelerinin ve kadrolarının Marksist niteliğini koruyarak yürür. Bütün bunların yerine getirilmediği örneklerde ise uzun vadede sonuç mutlaka olumsuzdur.

g) Ve nihayet yedincisi, yine genel bir kural olarak üzerinde yürünen stratejik çizginin proletarya partisinin örgütsel biçimlenişini büyük ölçüde belirlemesidir. Yugoslavya Komünist Partisi'nin büyük değişimi böyledir örneğin; kentlerde seçimlere katılarak başarılar sağlayan bir parti, işgalle birlikte kendi yönetim yapısını hızla dağlara taşımasını bilmiş ve klasik parti kadrosunun yerine gerillayı koyabilmiştir. Çok daha yakın bir örnek olarak Nepal Komünist Partisi (Maoist) de -bütün diğer tartışmalar bir yana- parlamentoda yer alan legal bir partinin kendisini halk savaşına uygun bir hale getirmesinin ilginç bir örneğidir. Bütün bunlar işin doğası gereğidir; çünkü her savaş, kendi alanından ve kendi kurallarıyla yönetilebilir. 1905 ve 1917 devrimlerini işçi mahallelerinden, işçi yığınlarının içinden yönetebilirsiniz; Sierra Maestra'daki gerillayı da Sierra Maestra'dan yönetebilirsiniz; birinde partinizin kadroları büyük ölçüde silahlı işçi müfrezelerinin içindedir; diğerinde kır gerillası olarak karşımıza çıkarlar. Ve bu devrimci güzergahların hepsi, sizin hem yönetim mekanizmalarınızı, hem bu mekanizmalarda yer alan kadroların niteliğini, hem de genel olarak kadrolarınızın sahip olması gereken özellikleri, vb. belirler. Bu açıdan, gerçekten Marksist-Leninist bir proletarya partisinin en önemli özelliği, devrim hareketinin akışına ve ihtiyaçlarına uygun örgütsel biçimleri bulabilmesidir. Dünya devrimler süreci, bu yeteneği gösteren devrimci partilerin başarılarının açık bir kanıtıdır.

II) Türkiye Devrimi ve Bir Kutup Yıldızı Olarak Mahir Çayan

Şimdi artık bütün bu özetlemeler ve toparlamalardan sonra, Türkiye'de, Mahir Çayan'ın ülkesindeyiz…

Doğrusu, bunu bir şans olarak görebiliriz; böylece aşırı gururlanmış da olmayız.

Çünkü gerçekten de Mahir Çayan, emperyalizmin III. Bunalım Dönemi boyunca ortaya çıkmış olan devrimci önderler arasında kendine özgü bir yerde durur.

Her şeyden önce, Mahir Çayan'dan söz ettiğimizde bir gelişme çizgisinden söz etmiş oluruz. Bu anlamda tek bir Mahir Çayan'dan söz etmek hem doğrudur, hem de yanlıştır. Bütün süreç boyunca tek bir Mahir Çayan vardır, evet, onu belirleyen öğe, tepeden tırnağa bir devrim isteği ve iradesidir. Öte yandan aynı Mahir Çayan, politik sürece katıldığı andan itibaren kendi iç gelişimini sürdüren, hem Marksizmi, hem de üzerinde yaşadığı toprağı gitgide daha iyi kavrayarak değişen, kendini yenileyen bir önderdir. Bu anlamda onun ilk yazdıklarıyla son yazdıkları arasında farklar olduğunu söylemek, eleştiri değil iltifat sayılabilir. Gerçekten de bu farklar vardır; çünkü bizzat Mahir Çayan'ın kendi düşünme biçiminde gelişme dinamiği vardır.

Bütün bunların yanında birkaç nokta özel olarak çok önemlidir.

Birincisi, Örneğin Mahir Çayan, siyasi anlamda dönemin Maoist fırtınasının ortasında doğmuştur. Gerçekten de 60'lı yıllar dünyanın her köşelerinde Maoist tezlerin etkinlik kazandığı, özellikle Halk Savaşı konusundaki belirlemelerin devrimci özelliklerinden ötürü -haklı olarak- hızla benimsendiği bir dönemdir. Zaten Mao ve Lin Piao'nun "Milli Demokratik

Devrim-Halk Savaşı" tezlerini evrenselleştirdikleri zamanlar da aynı zamanlardır. Doğal olarak Mahir Çayan da siyasi sahneye girdiği andan itibaren bu genel atmosferin etkisi altındadır.

Ama çok ilginçtir; siyasi tarihe az çok objektif yaklaşan hiç kimse Mahir Çayan'ın Maoist olduğunu söylemez, söylemeyi de düşünmez. Çünkü siyasi sürecinin en başında bile Mahir Çayan'da kendine özgü bir şey vardır. Aynı günlerde bir ÇKP şubesi olmaya soyunan PDA çevresinin aksine Maoist deneyimi şablonlaştırmaz; birincisi Mahir Çayan, açık bir biçimde Marksist-Leninist eserlere yönünü dönen bir önderdir; daha sonra Kesintisiz Devrim I'den de anlaşılacağı gibi asıl beslendiği yer orasıdır. O, Marks-Engels ve Lenin üzerinden Mao'ya gelmektedir. Mao'ya olan büyük saygısına karşın dalkavukça bir ululaştırma tutumunda değildir; Doğu Perinçek ekibinde simgelenen çığırtkan "Maocu" akıma da saygı duymamakta, onlara açıkça "kalpazan" suçlamasını yapmaktadır. (Sonradan bu akımın içinden güçbela yakasını sıyırarak devrimci bir eğilimi inşa eden Kaypakkaya çevresiyle Mahir arasında görüldüğü kadarıyla somut bir ilişki-polemik, vb. yaşanmamıştır. O süreçte bu akım zaten henüz Perinçek ekibinden tam olarak kopmuş değildir.)

İkincisi, Mahir Çayan, Maoizmin temel tezlerini "Marksizme katkı" olarak ele alırken de üzerinde yaşadığı topraklardan kopmamakta, bir "aynen tekrar"ın ve klişenin tuzağına düşmemektedir. Daha sonra göreceğimiz gibi Perinçek ve ekibiyle yaptığı bütün tartışmalar, esasen Mao'nun düşüncelerinin de zorlanması anlamına gelen bu şabloncu anlayışın reddedilmesi üzerine kuruludur. Ve üçüncüsü, Mahir Çayan, "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" yazısında çok açıkça görüleceği gibi PDA çevresindeki Fidel-Che alerjisini hiçbir biçimde paylaşmamakta, onların Küba Devrimi'ni küçümseyen ve tesadüflere bağlayan tutumuna son derece sert bir karşılık vermektedir. Çünkü o, devrimci strateji konusunun diyalektik bir sorun olduğunun farkındadır ve Maoist deney dışındaki yolları aforoz eden dalkavukça tutuma karşıdır.

Öte yandan yine çok ilginçtir; aynı Mahir Çayan, Türkiye'nin yakın geçmişinden akıp gelen Kemalist düşüncenin etkilediği bir ortamda siyasi hayatına başlamış ve dönemin birçok devrimcisi gibi bu düşünceden etkilenmiştir. Ve evet, bu konuda ciddi değerlendirme eksikleri, yanlışlıkları vardır. Ama aklı ve vicdanı olan hiç kimse Mahir Çayan'ın cuntacı-Kemalist olduğunu söyleyemez. Bu meselede de yine onun sağlam Marksist-Leninist temeli rol oynar; söylem düzeyindeki eksiklik ve yanlışlıklara karşın devrimci pratikteki tavrı ve ortaya koyduğu mücadele hattı, son derece açıktır. İşçi sınıfı ve halk dışındaki güçlere bel bağlama, onlarla böyle bir ilişki kurma tutumu Mahir Çayan'da mevcut değildir. O, son derece açık bir biçimde kendi yoluna, politikleşmiş askeri savaş stratejisine bağlıdır.

Ve nihayet, üçüncüsü, Mahir Çayan, son derece yakın durduğu ve derslerini özümlemeye çalıştığı Latin Amerika deneyimi konusunda da seçici bir tavra sahiptir. Bu sürecin Latin Amerika deneyimi bilindiği gibi hiç homojen değildir; bölgedeki devrimci güçlerin toplamı içinde açıkça "anti-parti" tutuma sahip hareketlerden Regis Debray gibi fokocu eğilimlere kadar herkes vardır. Ve Mahir Çayan, bu konuda da Marksist-Leninist klasiklerle bağını hep canlı tutar; Kesintisiz Devrim broşürünün neredeyse dörtte üçü bu temele dayanan bölümlerden ve teorik açıklamalardan oluşur. O, fokonun heyecanına değil, "Ne Yapmalı"ya, parti fikrine bağlıdır. Ayrıca Çayan, Latin Amerika deneyimi konusunda da sağlam olan kaynağa, yani Fidel-Che ikilisine yönelir, orayı referans alır.

Sonuç olarak Mahir Çayan'ın Sovyet ekonomi kaynakları, Maoizm ve Latin Amerika arasında bir eklektik düşünce yarattığı suçlaması son derece yakışıksız ve ahlaki de olmayan bir söylemdir. Tersine Mahir Çayan, yaşadığı dönemin dünya solu içersinde son derece kendine özgü bir yerde durur; bu anlamda dönemin Türkiye'sinin en enternasyonalist ve en "yerli" önderidir.

Bugün, aradan 37 yıl geçtikten sonra kuşkusuz onun söyledikleri de değerlendirilebilir. Ama bu mesele, doğrudan doğruya yıllarla ilgili değildir. Siyasi hayatta "düşüncenin en yenisi ve en tazesi makbuldür" diye bir kural yoktur. Üstelik siyasi hayatta bazen "en taze" sanılanın da "son kullanım süresi geçmiş" bir malın yeniden ambalajlanmış hali olduğu durumlar az değildir. Sonuçta, yaklaşık yüz yıl önce yazılmış bulunan "Ne Yapmalı" ya da "Devlet ve İhtilal" nasıl bugün hala devlet ve parti konularında temel referanslar olmayı sürdürüyorsa, Mahir Çayan'ın yazdıkları da salt "aradan şu kadar zaman geçmiştir" denilerek değerlendirilemez; daha doğrusu -kuşkusuz yapılabilecek olan- bir siyasi değerlendirme böyle bir noktaya dayandırılamaz.

1960'larda Türkiye Tablosu ve Devrimci Hareket

Türkiye devrimci hareketinin 1970'ler öncesinde bir iktidar perspektifi ve stratejik anlayışının olup olmadığı doğrusu tartışmaya açık bir konudur. Cumhuriyet öncesini bu bakımdan ele almak oldukça zor görünüyor. Ekim Devrimi'nden doğrudan etkilenen Mustafa Suphi kuşağının ise her şeye rağmen kendine özgü bir planı olduğu belki söylenebilir. Kabaca özetlenirse bu plan, zaten yürümekte olan işgal karşıtı savaşa fiilen katılmak ve ülke içinde epeydir varlığı bilinen diğer komünist odaklarla buluşarak inisiyatif elde etmek biçiminde olsa gerektir. Dönem itibarıyla da siyasi mantığın böyle işlemesi normal sayılmalıdır.

Suphilerin katledilmesinden sonraki döneme ve özellikle 1930'lara doğru gelindiğinde ise TKP'nin artık iktidar fikrini artık tümüyle geriye ittiği ve Komintern'in de etkisiyle mevcut Kemalist-ırçı rejime yedeklendiği ifade edilebilir. Dolayısıyla böyle işleyen bir mantığın devrimin rotası üzerine ciddi bir tasarım yapması herhalde beklenemez. Daha sonraları gelişen yasal parti girişimleri ve "tevkifat-yeniden örgütlenme-yeniden tevkifat" zinciri içerisinde de bu tür bir girişimi bulmak pek mümkün değildir. 1960'larda ortaya çıkan en ciddi yasal parti girişimi olan TİP ise, sosyalizmin topluma yayılmasında ciddi etkiler yaratmış olmasına karşın parlamenter çizgidedir ve bir stratejik çizgi kaygısı taşımamaktadır.

Bu anlamda Türkiye solu açısından bu tartışmanın ciddi biçimde 1960'ların sonunda -kuşkusuz özellikle Çin Halk Savaşı'nın etkisiyle- başlamış olduğunu söylemek yanlış değildir. Gerçekten de bu dönem, Türkiye devrimci hareketi, Marksizmle tanıştığı ölçüde iktidar ve devrim fikriyle de tanışmakta ve henüz çok sığ bir yerden de olsa devrimin "nasıl olacağı" tartışmaları başlamaktadır.

Aslında ilk anda durum şöyle özetlenebilir: TİP'in "sandıktan çıkma" yaklaşımına karşı Doğan Avcıoğlu ve ekibinin -Mısır'daki Nasır örneğinden etkilenerek- öne sürdüğü "tepeden inme" teorisi (ki bu teori işçi sınıfının irticanın etkisi altında olduğundan hareketle devrimci cuntayı çözüm olarak görmektedir) karşısında konuyla henüz yeni tanışan devrimci gençler de çok

kabaca başka bir yanıt vermektedirler: “Dağdan gelelim!” Her şey kendi seyri içinde makul ve anlaşılır durumdadır. Sonuçta Küba devrimi daha 10 yıllık tarihe sahiptir ve Vietnam halk savaşı halen devam etmektedir; Çin ise zaten muazzam bir zafer olarak tarihteki yerini çoktan almıştır.

Bu arada Türkiye, 1945 sonrasında başlayan yeni-sömürgeci ilişkilerin en olgun dönemini yaşamakta, bu “olgunluk” aynı zamanda kriz işaretlerini biriktirmektedir. Emperyalizmin gizli işgali altında yeni-sömürgeleştirilen Türkiye, ekonomisinden politikasına, kültürüne dek emperyalizme bağlıdır. Emperyalizmle işbirliği içinde semiren tekelci burjuvazi, ıkına sıkına birlikte olduğu toprak ağaları ve büyük tüccarlarla birlikte ülkeyi bir oligarşik diktatörlükle yönetmekte; bu durum ise en küçük kıpırdanmanın bastırıldığı sömürge-tipi faşizm anlamına gelmektedir. Öte yandan yeni-sömürgeci kapitalistleşme süreci bir yandan kırsal yapıda çözülmeler yaratarak büyük göç dalgalarını kentlerin kapılarına yığarken, diğer yandan ise yapay bir kalkınma havası yaratmaktadır. Bu yanılsama ile yoğun şiddetin birleşimi ise kitlelerin tepkilerinin doğrudan düzene doğru yönelmesini bir ölçüde önlemektedir.

Tam da bu koşullarda Partimiz THKP-C siyasi sahneye ilk adımlarını atmaktadır. Ağırlıklı olarak devrimci gençlik hareketi içinden çıkan bir devrimci kadrolar kuşağı, çok genç yaşlarına karşın artık ciddi şekilde iktidar meselesini ve devrimci strateji konusunu düşünmeye başlamışlardır. Bu dönemin solunun tablosu az çok bellidir. Bir yanda yurtdışı bürosuna mahkum olmuş bir TKP, diğer yanda ise parlamenter yolu içselleştirmiş TİP vardır. Bir başka cenahta ise açıkça darbeci olan Avcıoğlu ve çevresi durmaktadır. Bu koşullar altında yeni devrimci kuşaklar doğal olarak bütün dünyada esmekte olan halk savaşı rüzgarının etkisi altındadırlar. Maoizmin etkisi çok açıktır; öte yandan daha yeni bir deneyim olan Küba devrimini anlama çabası da yoğundur.

Mahir Çayan’ın bu ilk dönemde, 1969’da yazdığı yazıların bazıları aslında henüz tahrifatlara ve barışçıl rüyalara karşı bir direnç niteliğindedir. Örneğin “Revizyonizmin Keskin Kokusu I-II” böyledir. Yazdığı kitap tanıtımlarıyla Marksist eserleri ciddi biçimde tahrif eden TİP’li çevirmen Kenan Somer’in eleştirildiği bu yazılarda Lenin ve eserleri savunulurken, şiddete dayanan devrim tezinin Mahir’in kafasında net olduğunu görürüz. Bu yazılarda sert bir şekilde “barışçıl geçiş” tezleri eleştirilmektedir. Ama bu arada Mahir Çayan, Mao’ya yapılan bir saldırıya da yanıt verir ve “iktidar namlunun ucundadır” cümlesiyle birlikte halk savaşı tezini de açıkça savunur.

Hatta Çayan, bu tezin Çin’e özgü olmadığını, Leninizmin evrensel tezi olduğunu özel olarak vurgular. İlginç olan, bu yazıda, yani henüz Ağustos 1969’da bunalım dönemleri çözümlemesinin yer alması ve III. Bunalım dönemi belirlemesinin yapılmasıdır. Ayrıca yazı, silahlı mücadelenin yalnızca “hiç legal imkanın kalmadığı işgal koşullarında geçerli olacağını” iddia eden Somer’e karşı Latin Amerika’daki gerilla mücadelelerini örnek vermekte ve “Örneğin, devrimcilere legal mücadele imkanını tanıyan parlamento ve kanunlara sahip ve de Marksist bir partinin eylem yaptığı Venezüella’da Douglas Bravo’nun zoru ne? Niye Falkon’da silahlı mücadeleyi sürdürüyor? Pekala parlamenter yoldan sosyalizm mücadelesi yapabilirdi. Ve de bir gün oyların %51’ini alıp iktidarı ele geçirebilir, sonra da anti-emperyalist mücadeleyi sürdürebilirdi, değil mi Bay Somer?” diye sormaktadır. Yani Mahir Çayan, bu süreçte halk savaşının evrensel olarak geçerli bir stratejik çizgi olduğu görüşündedir ve

bunun sadece Çin'e özgü bir durum olmadığını, Latin Amerika'yı da kapsadığını ifade etmektedir. Bütün bunlar zaten stratejik hedef olarak Milli Demokratik Devrim tezinin benimsenmiş olmasıyla da uyum içersindedir.

Öte yandan, son derece önemlidir, aynı yazıda Çayan, Althusser'den hareketle "Aktüel Uğrak" kavramını tartışmaya dahil eder ve "milli kriz" ortamını da tarif eder. Böylece o, "barışçıl yol-savaşçı yol" ikileminin Marksistlere ait olmadığını, Marksistlerin yalnızca "milli krizin varlığı yokluğuyla" ilgili olduklarının altını çizer.

Mao'yu "Maocu"lardan (!) Korumak…

Daha sonraları, Ocak ve Haziran 1970'te yazılan zincirleme iki yazının ise ("Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" ile "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine") doğrusu ilginç bir kaderi vardır. Kategorik olarak kendini Maocu diye tanımlamayan, bu tür tanımları alaya alan Çayan, sözde Maocu Perinçek çevresine karşı Mao'nun tezlerini savunmaktadır. Daha doğrusu, bu tam olarak Mao'nun savunulması da değil, aslında Leninist ilkelerin savunulmasıdır; her iki yazı da aslında işçi sınıfının dışındaki güçlere bel bağlayan sağcı anlayışa karşı Milli Demokratik Devrim'de işçi sınıfının öncülüğünün vurgulanmasını amaç olarak almıştır. Ancak yazıların bütünlüğü içersinde Halk Savaşı kavramına da sık sık yer verilmekte ve evrensel bir ilke olarak ortaya konulmaktadır. "Sağ Sapma" yazısında bu daha azdır ama "Yeni Oportünizm" yazısı tümüyle nettir.

Yazıda tüm klasik unsurlarıyla Halk Savaşı savunulmakta ve Mao'nun Marksizm-Leninizme katkıları sayılırken Halk Savaşı teorisi özel olarak zikredilmektedir. Burada savunulan Halk Savaşı çizgisi, özetle bir köylü savaşıdır; kırların temel alan olduğu bu savaş gerilla mücadelesiyle başlayıp halk ordularıyla devam edecektir. Köylülerin temel güç olduğu bu savaşta, şehirlerin rolü ikincildir ve işçi sınıfının öncülüğü ideolojik öncülüktür. İdeolojik öncülükten anlaşılması gereken ise işçi sınıfının partisinin köylü kitlelerine önderlik etmesidir. İşçi sınıfının ve şehirlerin temel alınması, Çayan'a göre pasifizmin kapısını aralamaktadır.

Henüz yeni-sömürgecilik belirlemesinin yer almadığı bu yazılarda Türkiye de "yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülke" olarak tanımlanmakta ve klasik MDD anlayışı savunulmaktadır ama çok ilginçtir, buna karşın bu devrim anlayışı ve Halk Savaşı çizgisi tümüyle üretici güçlerin durumuna dayandırılmamaktadır. Mahir Çayan, bir ülkenin içinde bulunduğu devrimci aşamanın (ve stratejik çizginin) tamamen o ülkenin üretici güçlerinin düzeyine ve hangi üretim ilişkisinin hakim olduğuna göre belirlenemeyeceği, böyle bir belirlemenin politik durumu da dikkate alan bir yerden yapılabileceği görüşündedir. Kuşkusuz Mahir böylece MDD ve Halk Savaşının örneğin ABD ya da Almanya gibi ülkelerde de geçerli olduğu gibi saçma bir noktaya varmamakta, devrim ile ülkenin sosyo-ekonomik yapısı arasındaki ilişkiyi reddetmemektedir; onun sözünü ettiği şey, sömürge, yarı-sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde ister yarı-feodal, ister bağımlı kapitalist bir toplumsal yapı olsun, esas sorunun sürekli milli krizin varlığı ve belli bir ayaklanma vaktinin beklenmesinin pasifizm anlamına geldiğidir. Bu ülkelerde, görece uzun süreli istikrar dönemleri yoktur, daha baştan itibaren gerilla savaşı temeline dayanan bir uzun süreli savaş zorunludur ve rejimin yumuşak karnı kırlardır…

Küba ve Debray… Leninist Çizginin Savunulması

Bütün bunlar bir yana, "Yeni Oportünizm" yazısında Küba ile ilgili özel bölüm son derece önemlidir. Bu bölüm, her şeyden önce Mahir'in Küba deneyimi üzerine olan tartışmaları ve bazı yayınları dikkatle izlediğini göstermektedir. İkincisi, Mahir böylece şabloncu "Maoist" ekolden tamamen farklı olarak Küba devrimini açıkça savunmakta ve bu deneyimin Marksizm-Leninizmin hazinesine büyük bir katkı olduğunu ifade etmektedir. Küba devriminin "emperyalizm uykudayken" gerçekleşmiş "tesadüfi bir başarı" olduğunu söyleyen bu şablonculara yazının yanıtı çok serttir. Tersine Mahir, bu devrimin III. Bunalım Dönemi'nin anlaşılabilir bir sonucu olduğunu ifade eder.

Ama asıl önemlisi bu bölümde Mahir'in Küba devrimi ile Regis Debray'ın anti-marksist görüşlerini özdeşleştirmek isteyen anlayışlara net olarak karşı çıkması ve Küba kaynaklarından ve Monthly Review'den yaptığı alıntılarla özet olarak şu üç noktayı ortaya koymasıdır. 1- Debray'ın askeri liderliğin temel unsur olması gerektiği tezi yanlıştır, "tam tersine siyasi çalışma esastır. Ve askeri yan, politik liderliğe tabi kılınmalıdır." 2- Debray'ın "burjuva şehir-proleter kır", (…)şeklinde yaptığı ayrımını bir sınıf çatışması olarak ortaya koyması, Leninist bir analiz değildir. 3- Debray'ın "Küba'da foco, partiyi yarattı" iddiası yanlıştır, devrim için parti şarttır.

Yani sonuç olarak Mahir Çayan, hem sözde "Maocu"ların yalnızca Çin deneyini kıble edinen tutumuna karşı çıkmakta, hem de Küba deneyimini doğru yerden kavramaktadır. Bu iki olgu, devrimci sosyalist hareketin daha sonraki gelişme adımı açısından önemlidir.

Teorik Sıçramadan Önce İki Belge…

Daha sonra gelen iki yazı da, ("Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup" ve "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi") aslında biraz "ihtiyaçtan kaynaklanan" yazılardır. Her ikisinin de başlangıcında "hareketin bütün görüşlerini ifade eden bir broşürün (Kesintisiz Devrim kastediliyor-SB) yayına hazırlandığı" hatırlatılmakta ve her iki çalışmanın da zorunluluktan ve eleştirilere cevap verme ihtiyacından kaynaklandığı ifade edilmektedir.

Ama ilginçtir, her iki yazı da Mahir Çayan'ın gelişiminin ilk döneminin belirlemelerini içerir. Örneğin bunalım dönemleri tezi henüz bütün mantıki sonuçlarına ulaşmış değildir, ülke hala "yarı-sömürge" olarak tanımlanmakta ve klasik Halk Savaşı planı savunulmaktadır. Şu sözler son derece açık olmalı: "Leninizmin dünyanın yarı-sömürge ve sömürge ülkeleri için öngördüğü devrim teorisi; işçi sınıfının önderliğinde köylü ordusunun halk savaşıyla kırlardan şehirleri kuşatması teorisidir. Biz, hiçbir sömürge ve yarı-sömürge ülkenin, kıtanın veya bölgenin leninizmin bu evrensel ilkesini geçersiz kılabilecek kendine özgü şartlar taşıdığını kabul etmiyoruz." (ASD'ye Açık Mektup)

Daha net bir ifade ise şudur: "(…) Emperyalizme arkasını dayamış olan karşı-devrim cephesi, proletaryanın yoğun bulunduğu, büyük şehirlere ve kilit bölgelere güçlerinin büyüğünü yığmış ve çok sıkı bir denetim kurmuştur. Bu hain yönetimin yumuşak karnı kırlardır. Dünyadaki bütün kurtuluş savaşlarının (halk savaşlarının) pratiği, bize şunu söylemektedir;

zafere kırlardan şehirlere doğru bir rota izleyen, çeşitli ara aşamalardan geçen halkın örgütlü savaşı ile varılabilir." (age)

Öyle görünüyor ki Lin Piao'nun abartı ve zorlamayla bütün dünya için tartışmasız geçerli saydığı Çin Halk Savaşı çizgisi hala devrimci sosyalist hareketi etkisi altında tutmaktadır.

"İdeolojik öncülük" meselesinde de durum hala böyledir: "Köylülerin temel güç olarak formüle edilmesi sadece devrimin anti-feodal niteliğinden dolayı değildir. (…) Halk savaşı bir avuç öncünün savaşı değil emekçi halkın savaşıdır. Halk savaşında temel mücadele alanı kırlar olduğu için, köylüler de savaşın temel gücüdür."

Kesintisiz Devrim I-II-III: Devrimci Proğram'ın Sentezi

Partimiz THKP-C, Kesintisiz Devrim broşürleri noktasına geldiğinde ise artık durum oldukça köklü biçimde değişmiştir. Bu broşürler, o güne kadar yaratılmış olan birikimin derli toplu hale getirilerek bir tür "bildirge" ya da "manifesto" haline sokulmasıdır ve zaten dil ve anlatım bakımından da eski yazılardan farklı olarak, programatik bir tarza sahiptir. Broşürlerde, her parçası birbiriyle tutarlı ve olgunlaşmış bir bütünlük vardır; o güne kadar çeşitli yazılarda parça parça ve olgunlaşmamış olarak kullanılan kavramlar, yerli yerine oturmuş, mantıki sonuçlarına ulaşmış ve ortaya gerçek bir "yol kılavuzu" çıkmıştır.

Şüphesiz bu, zaman olarak kısa görünse de son derece canlı yaşanmış birkaç yılın birikimidir. Bu süreçte bir yandan Mahir Çayan Marksizm konusunda daha yetkin bir noktaya gelmiş, diğer yandan ise hem Mahir, hem de Partimiz THKP-C'nin tümü, bir devrimci pratiğin içinde ülke toprağını daha iyi tanıma fırsatı bulmuşlardır. Türkiye'nin dört bir yanına koşuşturup duran, bütün büyük kitlesel olayların içinde yer alan Mahir ve yoldaşları artık üzerinde yürüdükleri yolu da daha iyi kavramaktadırlar.

Böyle bir sürecin ürünü olan Kesintisiz Devrim, bilinçli bir tercih sonucu klasik eserlerden ve Marksizm-Leninizmin temel ilkelerinden işe başlar ve adım adım Türkiye'ye gelir. Böylece okurun kafasında önce bir temel yaratan metinler, günümüze doğru geldiğinde ise artık daha kapsamlı ve yerine oturmuş bir dönem çözümlemesi ile karşılaşırız. Örneğin bunalım dönemleri tanımlaması daha nettir ve özel olarak III. Bunalım Dönemi üzerine ayrıntılı sayılabilecek bir çözümleme vardır. Üstelik bu çözümleme, akademik düzeyde bir emperyalizm tahlili olarak kalmamış, büyük bir hızla Türkiye'ye ve devrim stratejisi kavramına doğru yönelmiştir.

Öte yandan, geçmişe oranla çok daha iyi kavranmış olan yeni sömürgecilik kavramı kilit bir kavramdır. Bu kavram üzerinden Türkiye'ye bakan Mahir, artık "yarı-sömürge, yarı-feodal" gibi eski tanımlamaları bir yana bırakmış ve ülke gerçekliğini derinlikli olarak yeniden kavramıştır. Gizli işgal, emperyalizmin de içinde yer aldığı bir blok olarak oligarşinin tanımlanması, faşizmin sürekliliği ve yeni sömürge kapitalistleşmesi ile zorun yarattığı bir siyasal durum olarak "suni-denge", hep aynı mantık zincirinin halkaları olarak birbiriyle tutarlıdır.

a) Böyle bir yoldan giderek ulaşılan noktalardan birincisi, devrimin muhtevası, yani stratejik hedefle ilgilidir. Bu kez yapılan tanımlama şöyledir: “Ülkemizdeki tekelci kapitalizm kendi iç dinamiği ile gelişmediğinden ve de yerli tekelci burjuvazi, baştan emperyalizmle bütünleşmiş olarak doğduğundan, stratejik hedefimiz anti-emperyalist ve anti-oligarşik devrimdir.”

Ve ardından Mahir bir parantez açarak ekler: “Anti-emperyalist ve anti-oligarşik devrim kavramı, kavram olarak MDD’den pek farklı değildir. Ancak daha geniş bir muhtevayı ve niteliği belirtmektedir. Emperyalizmin III. bunalım döneminin emperyalist işgal biçimini belirtmesi açısından bu kavram daha tutarlıdır. Milli Demokratik Devrim kavramı, genellikle, emperyalizmin eski istismar metotlarının temel olduğu dönemi karakterize etmektedir.”

Doğrusu bu, aslında bir parantezden daha fazlasıdır ve köklü bir dönüşümü ifade etmektedir. Her ne kadar “MDD’den pek farklı olmadığı” söylense de, bu yeni tanımlama neredeyse bir “dünya değişikliği”dir; çünkü böylece “kesintisiz” devrim yaklaşımı üzerinden bir ufuk açılmıştır ve klasik Maoist teori ile köprüler atılmıştır. Özellikle söz konusu parantezin ardından gelen uzun bir bölüm, Çin’i karakterize eden II. Bunalım Dönemi koşullarını ve yeni koşulları arkası arkasına açıklamakta ve baş çelişkiyi “oligarşi ile halk arasında” tanımlayarak durumu netleştirmektedir. Dahası bununla da yetinmeyen Mahir, aynı bölümde “sınıfsal ve ulusal planda” yürüyecek olan savaşın bugün “sınıfsal yönünün” ağır basacağını söyleyerek başka bir atak yapmaktadır. Sonuç olarak bu yeni yaklaşım artık bize halk devriminin programı bakımından daha gelişkin bir zemin sunmaktadır.

b) Stratejik çizgi bakımından ise dönüşüm çok daha köklüdür.

Her şeyden önce, yeni sürece bakarken Küba deneyimi daha öne çıkmıştır. “Küba devrimi” diyor Mahir, “çalışma tarzıyla, takip ettiği rota itibariyle bu tarihsel dönemin özelliklerinin bir sonucudur. Bir başka deyişle, Marksizm-Leninizmin, bu tarihsel dönemin pratiğine uygulanmasının bir sonucudur. (Küba proleter devrimi hariç bütün devrimler, iki evren savaşının alt-üst oluşları içinde olmuştur). Silahlı propagandanın temel mücadele biçimi olması ve de halkın devrimci öncülerinin savaşı, Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinin bu somut tarihsel durumun pratiğine uygulanması sonucu ortaya çıkmış olan, bütün emperyalist hegemonya altında olan ülkelerin proleter devrimcilerinin Bolşevik çizgisidir.” Böylece geçmişe göre farklı -ve daha doğru- bir yaklaşımla Çin deneyinin aşılmış bir bunalım dönemine ait olduğu tespit edilmekte ve yeni döneme ilişkin düşünürken Küba deneyimi daha öne çıkarılmaktadır.

İkincisi, yeni yaklaşımda, Lenin’in “milli kriz/devrimci durum” tanımının özgün bir uyarlaması Mahir’in düşünme biçimine eşlik etmektedir. III. Bunalım Dönemi ve yeni-sömürge ilişkilerini çözümleyen Mahir, mevcut bağımlı ekonomik ve siyasal yapının tam da bu bağımlılık ilişkilerinden ötürü, kendi iç dinamiğiyle gelişen normal bir yapı değil, çarpık bir gelişme olduğunu ve bu çarpıklığın da sürekli kriz üreten bir mekanizma olduğunu belirlemektedir. Daha önce bu yazımızın ilk bölümünde ayrıntılı olarak ele aldığımız gibi, Lenin’in “milli kriz” tanımının böyle bir sürece birebir uygulanması doğru değildir ve her durumda pasifizmi üretmektedir. Çünkü böyle bir şabloncu düşünce, devrim durumunu kısa süreli bir med-cezir ya da tren-istasyon ilişkisi olarak algılamakta ve “uygun anı bekleme ve ona hazırlanma”

parantezi içine sıkışmaktadır. Mahir ise, çarpık iktisadi-siyasi sistemin doğası gereği sürekli olarak bir milli kriz hali yaşadığını, bu krizin olgunlaştırılmasının ise artık devrimci güçlerin sorunu olduğunu düşünmektedir. Bu, henüz olgunlaşmamış bir krizdir; zaman zaman büyük kırılma noktalarına varmakta, zaman zaman nispi onarımlar gerçekleşmekte ama bir türlü düzlüğe çıkılamamaktadır.

Böylece Mahir, Che'nin "Devrim yapmak için tüm koşulların bir araya gelmesini beklemenin her zaman gerekli olmadığı, ayaklanma odağının bunları yaratabileceği" şeklindeki görüşünü benimsemekte ve klasik düşünme biçimlerinden kendisini koparmaktadır.

Bunun doğal sonucu olarak Mahir, "evrim" ve "devrim" aşamaları konusundaki yerleşik anlayışın da değişmesi gerektiği düşüncesindedir. Böylece vardığı yer, iki aşamanın özel olarak birbirinden ayrılamayacağı, öyleyse iki aşamanın mücadele, çalışma ve örgüt biçimlerinin yeniden harmanlanması gerektiğidir.

İşte tam bu mantık zinciri içersinden Mahir, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'ni çıkartır. Bu stratejinin özü, "mekanik biçimde bütün nesnel ve öznel koşulların bir araya gelmesini bekleyen, bunları hızlandırmayı düşünmeyen" bir yaklaşımın terk edilmesi ve krizin derinleştirilmesi ile kitlelerin örgütlenmesi görevlerinin tek bir devrimci süreçte birleştirilmesidir. Böylece Mahir, devrimci iradeyi, devrim durumunun derinleştirilip olgunlaştırılması sürecinin de öznesi yapmaktadır. Bu, silahlı propagandayı sürecin merkezine oturtan ve bütün diğer mücadele ve örgütlenme biçimlerini onun etrafına ören bir yaklaşımdır; "silahlı propaganda" konusundaki Vietnam deneyimi böylece derinleştirilmiş, gerilla savaşı, kitlelere hedef gösterilmesi ve onların örgütlenmesi sürecinin bir parçası yapılmıştır.

"THKP-C tarzında silahlı propaganda, iki işlevin bir arada yüklenildiği bir durumu yansıtır. Bir yandan, düşmanın fiziksel tahribini değil siyasi yıpratmayı öne çıkaran tarzıyla bir "siyasi gerçekleri açıklama kampanyası" aracı biçiminde fonksiyon yüklenen silahlı propaganda faaliyeti, diğer yandan da ilk gerilla çekirdeğinden itibaren geleceğin halk ordusunun temelini atmakta, adım adım o gücü oluşturmaktadır. Bünyesinde bu iki amacı birleştiren silahlı propaganda, şüphesiz bu bakımdan, savaşın çok ileri aşamalarındaki az çok rutinleşmiş çatışmaları da ifade eden genel "silahlı mücadele" kavramından ayrılmakta, daha özgün bir durumu tanımlamaktadır."

Yine sözü Mahir'in deyimiyle toparlarsak; "Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir."

Söylemeye bile gerek yok ki, bu, kitlelerin örgütlenmesinin reddi değil, bu örgütlenme sürecindeki temel araçların değiştirilmesidir. "Şüphesiz "örgütleme" denilen şey temel olarak insan ilişkilerine ait bir durumdur ve mutlaka o zeminde, o zeminin araçlarıyla, yüzlerce yolu bulunabilecek örgütsel/propagandif araçlar kanalıyla yürür; yani silahlı eylemin kendisi, doğrudan bir biçimde somut A kişisinin B örgütsel birimine çekilerek "örgütlenmesi" görevini yüklenmez. İşin bu bölümü, netice olarak dünyanın her yerinde ve her zaman olduğu gibi, somut ve günlük insani faaliyetin bir sonucu olacaktır. Silahlı mücadelenin örgütleyiciliğinden kasıt, silah sesinin kitleleri "örgütlemesi" değil, ama siyasi gerçeklerin açıklanmasının

hizmetine koşulmuş olan silahlı mücadelenin yarattığı politik atmosferin, somut insan ilişkilerine çevrilmesi, genel olarak kitlelerin buna uygun hale getirilmesidir. Bu, bir yörünge, bir çekim merkezi oluşturulması ve klasik örgütleme çalışmasının bu somut üzerine oturmasının sağlanmasıdır."

Ayrıca bu bağlamda en kritik kavram olarak görünen "öncü savaşı" kavramında da bir sorun yoktur. Söz konusu kavram, bu mücadele çizgisinin mantığı gereği, savaşın belli bir aşamasında parti kadrolarının daha fazla öne çıkmasını bize anlatır ki, bunda garipsenecek bir durum yoktur. İşin doğası böyledir. Sorun, "başlangıç" denilen basit kavramla ilgilidir aslında. Burada bir "düello" değil, sürecin mantığı gereği nispeten daha dar bir parti kadrosuyla işe başlanması ve gerillanın giderek bir halk hareketine dönüşmesi vardır ve dünyanın neresine gidilirse gidilsin bir anlamda "başlangıç" denilen şey, böyle bir şeydir. Cao Bang mağaralarında eğitilen ilk kırk kişi de böyle bir ilk -ve dar- gruptur ve bu şaşılacak bir şey değildir. "1984 Ağustos Atılımı" öncesinde Kürt yurtsever hareketinin de köylerden doğru dürüst ekmek ve su bile alamadığı bilinen gerçekliklerdir; oradan 1992 serhıldanlarına gelene kadar epey bir zaman geçmiştir.

Kısacası işin mantığı, başlangıçta düşmana fiziki zarar vermekten çok siyasi propagandayı esas alan bir devrimci müdahale biçiminin ortaya konulması ve bu gücün büyütülmesi ile kitlelerin -hiçbir özel tabu tanımaksızın, her türlü araçla- örgütlenmesinin birlikte yürütülmesidir. Zaten bu ikisi birbirini kadro düzeyinde ve siyasal olarak besleyen süreçlerdir ve birinin yokluğu felaket anlamına gelir ve ayrıca kitlelerin örgütlenmesi de gerilla savaşının kendi başına, silah sesi aracılığıyla yapabileceği bir şey değildir. Kitlelerin örgütlenmesi, kitleleri örgütleyebilecek yapılar, kurumlar ve araçlar gerektirir.

Öte yandan PASS, sadece bir siyasi müdahale biçimi de değildir. Bu kavram, bir stratejik çizginin bütününü ifade eder ve bu bütünlük, özünde Halk Savaşı ya da Uzun Süreli Savaş kavramlarından içerik bakımından çok ayrı değildir. Ancak bu noktada Mahir, tipik Çin deneyiminden ayrıntı gibi görünen bir noktada farklılaşır. Evet, Mahir, son derece açık biçimde gerilla savaşının esas alanının kırlar olacağını ifade etmekte ve hatta bu konuda ayrıntılı olarak "dört aşamalı" bir plan ortaya koymaktadır ama öte yandan da "Bu stratejik çizgi, kır ve şehiri, silahlı propaganda ve öteki politik kitlevi mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün olarak ele alan çizgidir" diyerek yeni bir anlayışın ipuçlarını da vermektedir. Daha sonraları devrimci sosyalist hareketin "Birleşik Devrimci Savaş" olarak adlandıracağı anlayış köklerini buradan almaktadır.

Ancak yine de bütün söylediklerine objektif olarak bakıldığında görülecek olan şey, Mahir'in kır gerillasına olan bağlılığıdır; o, ikinci bir iktidar odağının ancak kırlarda yaratılabileceğini, aksi takdirde kolayca ezilebileceğini düşünmekte; ama şehirlerin önemini de gözardı etmemektedir.

Kısaca -ve kabaca- özetlendiğinde Kesintisiz Devrim'deki tablo aşağı yukarı böyledir.

Esasen bütün bu konularda Mahir Çayan'ın kendi söylediklerine özel olarak eklemeler yapmak ve izaha çalışmak gereksizdir. Söylenenler ortadadır; yapılanlar da ortadadır; Mahir'i eleştiri amaçlı ikinci el alıntılardan değil de birinci elden, kendi yazdıklarından okuyanlar, bugüne dek yapılan spekülatif eleştirilerin çoğunun tümüyle safsata olduğunu görebilirler.

Mahir'de söz konusu olan şey, ne "öncülerin düellosu" ne de "birkaç silah sesiyle kitleleri örgütleme hevesi"dir; bu bölümün başında özetlemeye çalıştığımız Marksist-Leninist devrim ilkelerinin tamamı Mahir'in yazdıklarında ve yaşamında mevcuttur.

Kesintisizlerin Yolunda Yürüyüş ve Marksit Leninist Silalı Propaganda Birliği

Açıkçasını söylemek gerekirse, Kızıldere sonrasında yeni kuşakların devralarak sürdürdüğü ikinci dönem, politik-pratik alandaki bütün ataklarına karşın ideolojik alanda olması gerektiği kadar verimli değildir. 1974'ten itibaren bu çizgiye karşı bir saldırı ve "eleştiri" furyasının başlaması, hatta hareketin içinden gelen bazı unsurların Perinçek çukuruna dek kayabilen tutumları, yeni kuşakların teorik tutumunda da bir katılaşma yaratmıştır.

Bu yazı kapsamında sözünü ettiğimiz bu ikinci dönemin ayrıntılı değerlendirmesine girmeyeceğiz; ancak süreç boyunca THKP-C ardılı gruplardan çoğundaki esas sorunun Mahir'in iktidar perspektifi ve siyaset yapma biçiminden kopma olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Devrimci Yol cenahında yapılan şey, teorik olarak nasıl ifade edilmiş olursa olsun, pratikte THKP-C çizgisinin reddi, sağcılaşma ve tasfiyeciliktir. iktidar savaşının yerel düzeydeki çatışmalara indirgenmesi, parti kavramının sürekli ötelenerek kendiliğindenci yapılanmalar düzeyinin üstüne çıkılamamasıdır.

İşin açıkçasını söylemek gerekirse, Partimiz, kendi öznel niyetlerinin de ötesinde, bu süreçte daha ağırlıklı olarak parti çizgisinin saldırılara karşı savunulması kaygısına sahip olmuş, işin bu bölümüne büyük ağırlık vermiştir. Kuşkusuz aynı süreçte hareketimiz, Kemalizm ve Kürt sorunu konularında kendi içinde etkili tartışmalar yürütmüş ve nihayetinde bu sorunları doğru bir biçimde çözmüştür. Ayrıca "Birleşik Devrimci Savaş" yaklaşımı da hareketimiz bünyesinde başından beri genel kabul görmüş, tartışılmış ve savunulmuştur. 87-88 süreci bu açıdan, bir yenilenme, daha öncesi "savunma çizgisini" kısmen aşma sürecidir. Kemalizm ve Kürt sorunda atılan adımlar bu yenilenme eğilimini ifade eder; yine bu süreçte özellikle silahlı mücadele ile kitlelerin örgütlenmesi sorunlarında daha ayrıntılı tartışmalar vardır. Dahası, stratejik çizgimiz açısından "şehirlerin önemi artmıştır" gibisinden önemli adımların ilk filizleri bu süreçte atılmıştır. Ancak yine de bütün bunlara karşın, 75 sonrası sürecin tamamına bir bütün olarak baktığımızda, genel bir savunma çizgisinin daha hakim olduğunu söylemek mümkündür.

Ancak Politikleşmiş Askeri savaş Stratejisi temelinde politik mücadelenin geliştirilmesi açısından, en az 1971 devrimci atılımı kadar 1975- 81 süreci de önemli bir yer tutar. Evet, bu süreçte, partimizin ikinci dönemini yaratan öncülerimiz, ideolojik alanda Mahir Çayan ve THKP-C düzeyini zorlayamamış ve genelde "savunma çizgisinde" kalmıştır; ama politik-pratik düzeyde Türkiye devrimine şehir gerilla mücadelesinde önemli deneyler bırakmıştır.

Partimiz, 1975'lerin siyasal koşullarından bağımsız bir yerde değildir. THKP-C' nin Kızıldere somutunda yaşadığı fiziki yenilgi, partinin örgütsel yapısının imhası, geride yaygın bir Parti-Cephe sempatizanı bırakmıştır; devrimci sosyalizmin öncüleri bu sempatizan grupların sadece bir kısmıdır. 1971 devrimci atılımın dersleriyle devrimci sosyalizm yeniden örgütsel form kazanmış ve politik alana silahlı propaganda temelinde müdahalede bulunmuştur. Anti-

faşist, anti-emperyalist mücadele olsun, halk düşmanlarının cezalandırılmasında olsun onurlu bir mücadele tarihidir bu süreç.

Böylece, örneğin 1971 devrimci atılımını oluşturan silahlı mücadele deneylerini kat ve kat aşan şehir gerilla mücadelesi yaratılmış, birçok Parti-Cephe sempatizanı ve kitleyi doğrudan etkilemiştir. Ancak, tüm bunlara rağmen, yukarıda ifade ettiğimiz "savunma çizgisi"nden kaynaklı olarak THKP-C'nin yaratmış olduğu politik etkiyi zorlasa da yakalayıp aştığı söylenemez. Nitekim o süreçte, partileşmeyi "THKP-C'lileşme" ye bağlama, kendini "parti fonksiyonlarını yerine getiren örgüt" olarak tanımlayıp, partileşmeyi ve aynı anlama gelmek üzere "THKP-C'leşmeyi" diğer Parti-Cephe sempatizanları çevreler ve örgütlerle birlikte inşa etmeyi önüne koyma anlayışı tamda bundan kaynaklıdır.

Ama 12 Eylül yenilgisi ve sonrası bambaşka bir süreçtir ve bu açıdan Parti-Cephe sempatizanı çevre ve örgütleri yeni bir kalıba dökmüştür. Bir kısmı fiili olarak tarih sahnesinden çekilmiş, DY somutunda olduğu gibi, daha öncesi "gayri resmi inkar" bu kez resmi inkara ve bir başka pozisyona, liberal-legalist pozisyona dönüşmüştür. Böylece Parti-Cephe'yi savunmak artık daha sadeleşmiştir; dahası özünde tüm bu süreç, neyi savunursa savunsun, Parti-Cephe anlayışını nasıl yorumlarsa yorumlasın kendine özgü bir anlayış, kültür ve geleneği oluşturmuş ve bu açıdan da Parti-Cephe lilik sadeleşmiştir. Yani örneğin 1975-80 tablosu artık yoktur; bu süreçte Parti-Cephe sempatizanı olan bir çok çevre ve örgüt ya tarih sahnesinden çekilmiş yada başkalaşarak bir başka politik konuma evrilmiştir. Bugün politik alanda Parti-Cephe'yi savunan devrimci örgütlerin sayısı bir hayli düşmüştür.

2000'li yıllara geldiğimizde, Partimiz örgütsel ve politik açıdan, zaman zaman toparlanma süreçleri yaşasa da bu eğilimi devrimci atılıma dönüştürememiş, örgütsel açıdan gerileme-toparlanma eğilimleri içinde, kesintili bir süreç yaşamıştır. Ancak örgütsel ve politik alanda kesintili ve siyasal-toplumsal sürecin üzerene çıkamasa da, yenilenme eğilimi giderek güçlenmiş, ideolojik-teorik alanda gelişme dinamizmi yakalanmaktadır. Konumuzla, yani strateji ve sorunlarıyla bağlantılı olarak, hem devrimin hedefi yani program sorunları olsun, hem de devrimin stratejik çizgisi ve bununla ilişkili unsurlarda olsun adeta bir dönemde yaşanan "donma "hali aşılmış ve devrimci yenilenme süreci bunun üzerinde biçim almıştır.

Bu süreçte, program sorunları, dünya devrimler deneyleriyle bağlantılı olarak çok daha ayrıntı ele alınmış; devrimde işçi sınıfının rolü, özel olarak Türkiye devrim deneyleri gözlenerek, aynı zamanda bir yanılsamayı içeren "ideolojik önder" lik konumuna sıkışmaktan kurtarılmış; devrimin temel güçleri için "kırlar yumuşak karın olduğundan köylülük temeldir" gibi daha çok yarı-feodal yarı sömürge ülkeler için, yada emperyalizm 2. bunalım dönemi, hatta 3. bunalım döneminin ilk evresi için geçerli tanımlar aşılmış ve işçi sınıfı devrimde temel güçler içinde tanımlanmıştır; kapitalizmin gelişmesi ve şehirleşmeye bağlı olarak şehirlerin önemi, devrimin son aşamasında "son söz" olarak devreye girmesi bir yana bırakılmış, şehirlerin önemine daha güçlü vurgular yapılıp stratejik önemine işaret edilmiştir. Hiç şüphesiz tüm bunlar stratejik hedef ve çizgi için önemli sıçrama noktalarıdır.

III) Yeni Tarihsel Dönem ve Stratejik Çizgi Üzerine…

A) 4. Bunalım Dönemi/Süreç Üzerine Kısaca

Bilindiği gibi devrimci sosyalist hareketimiz, 1980'lerde filizlenerek 1990'lardan itibaren kendisini bir bütünlük halinde ortaya koyan dönemin, emperyalizmin -ve tabii ki dünyanın- yeni bir tarihsel dönemi olduğunu belirlemesini yapmıştır.

Yaklaşık yedi yıl önce söylediklerimizi hatırlayabiliriz: "1990'lara değin, sosyalist sistem ile kapitalist sistem arasındaki çelişki ve çatışmanın ekseninde belirlenen dünya çapındaki ilişki, yapı ve dengeler, sosyalist sistemin çöküşü, sosyalist hareketin genel bir kriz içine girişi ve gerileyişi ile birlikte kapsamlı bir değişime uğramıştır. 1990'lı yıllar kapitalist sistem ve sosyalist harekette ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerinde, 1945'ten beri kurulmuş olan toplumsal modellerin, ilişkilerin, çelişkilerin, yapı ve dengelerin bir bölümünün ortadan kalktığı, bir bölümünün ise hızla yapısal bir değişim içine girdiği ve böylece yeni ilişki, çelişki, yapı ve dengelerin oluştuğu yıllar olmuştur. Bu bağlamda hem kapitalizm, hem de karşıtı, yani sosyalist hareket bakımından yeni bir sürece girilmiştir."

Bu yeni dönem, daha önceki yazılarımızda sık sık ifade ettiğimiz gibi, kapitalist dünya ekonomisine 1945'lerden itibaren egemen olan kapitalist sömürü modelinin 1970'lerden itibaren krize girmesiyle şekillenmeye başlamış, 1980'lerdeki restorasyon ile belli bir mesafe kat etmiş ve nihayet 1990 çöküşü sonrasında somut bir gerçeklik haline gelmiştir.

Ekonomik anlamda bu yeni süreç, Keynesçi sömürü modeli politikalarının terk edilerek finans sermayesinin, mal ve hizmet üretiminin, dolaşımının ve pazarların tümüyle serbestleştirilmesi, kar oranlarının yükseltilmesinde para sermayenin başlıca aktör haline gelmesi, tüm insan etkinliklerinin ve bütün kamusal hizmetlerin meta üretimine dahil edilmesi, kapitalist sanayinin yüksek kar oranlarına sahip üretim sektörleri temelinde yeniden yapılandırılması gibi unsurları kapsar. Ayrıca, üretim sürecindeki tüm aşamalarının tek bir büyük işletmede ve standart kitle üretimi ve düzenli istihdam temelinde üretilmesi modelinden, üretim sürecinin işletme içinde ve işletmeler arasında parçalanmasını, işçi sınıfının hem zihinsel, hem de fiziki olarak yoğun biçimde sömürülmesini esas alan ve kazanılmış hakları yok eden bir çalışma düzeni olan esnek üretim örgütlenmesi egemen hale getirilmiştir.

Bu gelişmelere bağlı olarak, emperyalist ülkelerde ikinci sınıf sanayi sektörleri konumuna düşmüş sektörlerin yeni-sömürgelere aktarılması, daha çok borçlandırılmış bu ekonomilerin, mal ve hizmetlerin serbestçe akışının sağlanması zemininde yeniden yapılandırılması sağlanmış ve bu zeminde yeni bir uluslararası işbölümü geliştirilmiştir. Yeni-sömürgelerde yaşanan bu süreç yeni sömürü modelinin temel unsurlarından biri olmuştur. Bu sömürü modeli ile, kendine yeni ve yüksek kârlarla değerlenme alanları arayan birikmiş devasa tekelci sermayeye ekonominin her alanında çok büyük alanlar açılmış, yapısal krizin yıkıcı etkileri hafifletilmeye, ekonomik açıdan yönetilebilir hale getirilmeye çalışılmıştır.

Kısaca neo-liberalizm olarak adlandırılan bu sürecin politik düzeydeki karşılığı ise "yeni-sağ" diye bilinen neo-faşist eğilimli politikalar ve uygulayıcılarıdır. 1980'lerde Reagan, Thatcher, Kohl üçlüsüyle simgelenen bu akım, kamusal alanın "sosyal" kanatlarını kırmayı ve

metalaştırmayı, sınıf örgütlerini etkisizleştirmeyi hedeflemiştir.Bu politikaların yeni-sömürgelerdeki karşılığı ise, bir yandan açık işgallerin, diğer yandan ise açık faşizm ile gizli faşizm uygulamalarının iç içe geçtiği "düşük yoğunluklu çatışma/düşük yoğunluklu demokrasi" gibi modellerin yaygınlaştırılmasıdır. Bu temelde, dizginsiz bir faşist terör ve demagojik bir demokrasi söylemi bilinç çarpıtıcı bir biçimde aynı sürecin parçası yapılmıştır.

Ve nihayet, eşyanın doğası gereği, reel sosyalizmin ortadan kalktığı koşullar, bir yandan dünya pazarını bir anda olağanüstü düzeyde genişletir ve dizginsiz bir küresel soygun ve haydutluğun önünü açarken, diğer yandan da geçmişte emperyalistler arası çatışmayı baskı altında tutan olgunun çöküşüne bağlı olarak hegemonya kavgasını büyütmüş, şiddetlendirmiştir.

Bütün bunların yanında yeni tarihsel dönem, bütün dünya açısından korkunç bir insani yıkımı beraberinde getirmiş, büyük bir yoksulluk uçurumunun yanında insanın manevi dünyasını da parçalayan ideolojik saldırı bu politikalara eşlik etmiştir. Siyasal ve ekonomik alanda yaşamı parçalanan ve daraltılan milyarlarca insana yeni vahşeti kabul ettirmenin, akılcı ve bilimsel düşüncenin yok edilmesinin, toplumsallığın, bütünlüklü kurtuluş fikrinin çürütülmesinin, sonuç olarak insanın çökertilmesinin ve değersizleştirilmesinin bir aracı olarak postmodernizm, bu süreçte son derece önemli bir görev üstlenmiştir.

Sonuç olarak, denilebilir ki, bütün bunlar dünya kapitalist sisteminin sağlamlaştırılması ve sosyalist tehlikeden "kurtulmuş" olarak sonsuz gelişme yollarının açılması olarak görülse de, aslında tam tersi doğrudur. Tam tersine, sürecin getirdiği insani yıkım, daha on yıl dolmadan büyük bir öfkeyi biriktirmeye başlamış, dünya çapında devrimci dinamikleri mayalandırmaya başlamıştır. Üstelik bu genişleme ve dizginsiz sömürü ortamı, kapitalist ekonomiye de "huzur" getirmemiş, sisteme bugün belki de "şımarık dönemin sonu" denebilecek bir krizi armağan etmiştir; ki bu ve diğer krizlerin dünya devrimci dinamiğini artıracağı kesindir. Çünkü, üzerinden atlamadan söylemeliyiz, ilk andaki "imparatorluk" havası da bugün sönmeye başlamış, sisteme kafa tutan çeşitli unsurların sayısında belirgin bir artış gerçekleşmiştir.

B) 2000'lerde Türkiye ve Değişen Koşullar

Bütün bu sürecin yaşadığımız coğrafyaya yansıması ise son derece yıkıcı olmuştur. 1990'ların çok öncesinde, hatta 1980 cuntası öncesinden başlayan restorasyon süreci, son 28 yılda Türkiye'nin çehresini kapsamlı biçimde değiştirmiş, bu durum, bazıları devrimci stratejik çizgi ile doğrudan ilgili olan sonuçlar yaratmıştır.

1) Yeni Tarihsel Süreçte Genel Olarak Yeni-Sömürgecilik Derinleştirilmiş ve Katmanlaştırma Politikası Uygulanmıştır

Bilindiği gibi, günümüzdeki politikaların yeni-sömürgelere ilişkin uzantısı, 1945'ler sonrasındaki klasik bağımlı kapitalistleşme modelinin terk edilmesi, tüm ekonomilerin her alanda liberalizasyona geçmeye zorlanması ve yeni bir uluslararası işbölümünün yaratılmasıdır. Bu yeni işbölümü modeli, yeni-sömürge kapitalizminin kapsamlı üretim birimlerinden daha az sabit sermaye yatırımı gerektiren ve kârlılık oranı yüksek alanlara kaydırılması ve neoliberalizmin özelleştirme, sosyal alanların yok edilmesi gibi başka uygulamalarıdır.

Bu politikaların bir cephesi ise, yeni-sömürge ülkelerden bazılarının bölgesel planda etkinleştirilmesi ve öne çıkarılmasıdır. Bir başka yazımızda dediğimiz gibi: "Yeni-sömürgelerin stratejik konumları ve gelişmişlik düzeylerine göre katmanlaştırılması, bugün için stratejik önem taşımayan bazı ülkeler dibe doğru itilirken bir bölümünün de "eksen" adı altında bölgesel taşeronluk konumuna yükseltilmesi de (…) sürecin bir başka karakteristik çizgisidir. Böylece, bağımlılık ilişkisi politik anlamda M. Çayan'ın "gizli işgal" dediği durumla tartışmasız bir biçimde örtüşen emperyalizmin "içselleşmesi" durumu en olgun görünümüne kavuşmuştur." (Geçmişten Bugüne Yeni-Sömürgecilik ve Türkiye'nin Sınıf İlişkileri III, SB. Sayı: 14)

2) Türkiye'nin Yeni-Sömürge Düzeni Emperyalist Politikalar Doğrultusunda Yeniden Yapılandırılmıştır.

Türkiye'nin 1980'lerle başlayıp 2000'lerde olgunluk noktasına ulaşan restorasyon süreci kuşkusuz bu genel politikanın parçasıdır. Yirmi yıla yayılan bir dönem boyunca Türkiye, bütünlüklü bir "yeniden yapılandırma" sürecinden geçmiştir. Uluslararası sermaye piyasasıyla tam bütünleşme, sermaye akışının önündeki engellerin kaldırılması, büyük yatırımların durdurularak yeni işbölümüne uygun alanlara doğru yönelinmesi, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi, tarımın emperyalist isteklere göre düzenlenmesi, sosyal sistemlerin tasfiye edilerek sermayeye açılması, yeni iş örgütlenmesinin hayata geçirilmesi ve işgücünün ucuzlatılması bu sonuçlardan en önemlileridir. Böylece Türkiye kapitalizminin sektörel bileşimi değişmiş, içe dönük üretimin giderek "ihracata yönelik" yeni ve hafif sektörler almış, ülke spekülatif kârlar cenneti haline getirilmiştir. Öyle ki, kara-para, uyuşturucu gibi "sektör"ler de sürece katılmış ve yeni-sömürge ekonomisine ciddi katkılarda bulunmuştur. Bu durum, işbirlikçi-tekelci burjuvazinin üst kesimlerinin bileşiminde değişikliklere yol açmış, -bazıları geçici olsalar da- yeni sürecin yeni ve hırslı aktörleri de sahnedeki yerlerini almışlardır. Eski tarzın tasfiye edildiği ve yeni bir işbölümünün ortaya çıktığı koşullarda hep olduğu gibi yoğun bir tekelleşme dalgası da bu dönemde yaşanmış, sermayenin merkezileştirilmesi operasyonu bu dalganın somut ifadesi olmuştur.

3) Emperyalizmle Bütünleşme Düzeyi Artmış, Bağımlılık İlişkisi Derinleşmiştir

Bu yeni işbölümü, bağımlılık ilişkilerini artırırken bu ilişkilerin adeta "doğallaşması" sonucunu yaratmıştır. Eski işbirlikçi kapitalist modelin yerini, bütün cepheleriyle dünya kapitalist sistemine açılmış, bankacılıktan tarıma ve kamu alanlarına dek her alanda yağmaya uygun hale getirilmiş bir ekonomi almıştır. Sermaye dolaşımının serbestleştirilmesi sonucunda ekonomik bağımlılık biçimleri, hayatın bütün alanlarına yayılarak büyük ölçüde de "meşrulaşmış"tır. Artık bu ilişki, devlet politikalarının, bütçe harcamalarının, ücretlerin, vb. tümünün emperyalistler tarafından belirlendiği bir noktadadır. Buna paralel olarak devlet yapısı yeniden düzenlenmiş, bütün temel mali-sınai karar mekanizmaları parlamento denetiminden çıkarılarak "özerkleştirilmiş", deyim yerindeyse ekonomi emperyalizmle ilişkiler bakımından "otomatiğe" bağlanmıştır.

Bu, emperyalizmin "içselleşmesi" olgusunun en derin aşamasıdır. Emperyalizm, TC'nin bütün tarihinde görülmemiş ölçüde "işin içine" girmiş, bütün sorunların ve "çözüm"lerin doğrudan bir parçası olmuştur, bütün burjuva politik kadroları "asla dokunulamaz" bu temel alanların dışına, ayrıntılara itilmiş, bağımlılık garanti altına alınmıştır. Aynı süreç, ordu cephesinde de tamamlanmış, büyük bir tekele sahip olan ordu ile emperyalizm arasındaki ilişkiler uyum noktasına ulaşmıştır.

Bu "içselleşme"nin emekçi kitlelerdeki sonucu ise çelişkilidir; bir yandan emperyalizm karşıtlığı, diğer yandan ise emperyalist vahşetin etkisiyle oluşan "verili ilişkilerin kötü fakat kaçınılmaz olduğu" fikri bir bilinç törpülenmesi yaratmıştır. Böylece sonuçta, anti-emperyalist bir mücadelenin nesnel temellerinin son derece güçlenmesi ile emperyalizme karşı duyguların törpülenmesi çelişik bir durum olarak aynı sürece denk düşmüş ve suni-dengenin bir bileşeni haline gelmiştir.

4) Süreç İçersinde Oligarşinin Bileşiminde Değişiklikler Meydana Gelmiş ve Oligarşi Daha Homojenleşmiştir

Yeni süreçle belirli sektörlerde bir yığılma ve merkezileşme gerçekleşirken bu duruma uyum gösterebilen eski tekellerin yanında sürecin yeni ve hırslı aktörleri de sahneye çıkmış, bunlardan bazıları sonradan tasfiye olurken bazıları ise üst mevkilere yerleşmişler, böylece oligarşinin 50'li 60'lı yıllar boyunca az çok istikrar gösteren bileşimi özellikle 80'lerde daha kaygan ve değişken hale gelmiştir. Daha sonraları, her kriz dalgasında tekel-dışı kapitalist güçler ve yeni gruplardan bazıları tasfiyeye uğrarken sistemin yapısı daha fazla merkezileştirilmiştir. Üstelik bu merkezileşme ve tasfiyeler, bizzat emperyalist kurumların denetiminde yapılmıştır. Aynı dönemde, karanlık alanlarda trilyonları döndüren "tefeci" piyasası da legalize edilerek "gayrı-meşru" para kaynakları sistem içine çekilmiştir.

Bu arada, 2000'e doğru gelindiğinde, emperyalistlerin direktifiyle yapılan tarımsal alanların tümüyle küresel soyguna açılması operasyonu büyük ölçüde tamamlanmış, kapitalistleşmenin yayılmasıyla eski moda "toprak sahipliği" düzeni de çökertilmiştir. Öte yandan, Kürt savaşıyla birlikte feodal ilişkilerin ve yöresel güçlerin yaygın olduğu Kürdistan coğrafyasında hatırı sayılır bir "temizlik" gerçekleştirilmiştir. Savaşta yurtsever tutum alan

feodal güçler zaten tasfiye olurken, “sadık” kesimler ise “paralı askerlik” düzeyine inmişler ve topraktan gelen güçlerini yitirmişlerdir.

Sonuç olarak yeni-sömürge Türkiye’nin egemenleri artık emperyalizmle her alanda bütünleşmiş bir avuç büyük tekelcidir. Oligarşi artık daha homojen ve daha küçük bir grubu ifade etmektedir. Yaklaşık 10 sermaye grubu artık oligarşinin çekirdeğini oluşturmakta, tüm temel politik, ekonomik, vd. yaklaşımlar bu ekip tarafından belirlenmektedir. Bunlara ek olarak ordu ve medya sektörünün oynak unsurları da belirtilebilir. Ama büyük toprak sahiplerinin politika belirleme güçleri önemli ölçüde tasfiye edilmiştir. Şüphesiz yeni-sömürgeciliğin kaotik yapısı gelecekte de düşüş ve yükselişler, konjonktürel durumlar yaşanabilir ama bugünkü manzara, oligarşinin tekelci burjuvazi ve ordudan oluşan genel bileşiminin yerine oturduğu biçimindedir ve artık bu elit içersine anlık girişlerin kapısı kapanmıştır.

5) Yeni İş Örgütlenmesiyle Sınıfın Bileşimi Değişmiş, Yapısı Parçalanmıştır

Daha önce de ayrıntılı olarak değindiğimiz gibi yeni süreçte ortaya çıkan sömürü modeli, fordist iş örgütlenmesinin terk edilmesini ve esnek üretime geçişi de içermiştir. Üretim sürecinin parçalanması, yan ürünlerin büyük işletmelerden küçük ve orta boy işletmelere kaydırılması ve tipik vahşi kapitalist yöntemlere geri dönüş, dönemin başlıca özellikleridir. Sadece üretimin değil, iş zamanının, işin yapılış biçiminin, çalıştırılan işçi sayısının, vb. de yeniden düzenlenmesi anlamına gelen esnek üretim modelinin sonucunda işçi sınıfı sayıca muazzam bir artış gösterirken yapısı, bilinci ve örgütlenme alışkanlıkları parçalanmış, işyeri bazında örgütlenmesi neredeyse imkânsız yeni işçi sınıfı katmanlarının sürece eklenmiştir. Toplamı 20 milyona varan işçi sınıfının 14 milyonu 10 kişiden az işçi çalıştıran işletmelerdedir. Aynı süreçte şu ya da bu biçimde çalıştırılan çocukların sayısı 4 milyona ulaşmış, kadın işgücü ise en ucuz kategoriyi oluşturmuştur. Öte yandan işsizler de işçi sınıfının bir bölüğü olarak geçici alanlara kaymışlar, klasik fabrika ve atölye düzeninin dışında marjinal işler alanı ve lümpen proletaryanın yasadışı sektörleri olağanüstü düzeyde büyümüştür.

Aynı süreçte “kamu emekçisi” haline dönüşen memurlar, teknisyenlik düzeyine inerek işçi sınıfına yaklaşan mühendisler, doktorlar, vb. de sınıfın yeni katmanları olarak sahneye çıkmışlardır.

Sonuçta, devrimimizin öncü gücü olan işçi sınıfının örgütlenmesi, bir yandan geçmişe göre daha zorlaşırken, diğer yandan da bu büyük gücün yeni ve daha yaratıcı yollar bulunarak bir devrim ordusu haline getirilmesi kritik bir önem kazanmıştır.

6) Tarımsal Alanın Klasik Yapısı Çökertilerek Emperyalizme Bağlanmış, Bu Arada Kırsal Alanın Nüfus Yapısı Tümüyle Değişmiştir

Yeni-sömürge kapitalizminin eski yılları boyunca tarımsal yapıları kısmi değişikliklere uğratan emperyalizm, yeni süreçte bu klasik politikanın yanı sıra, tarımsal üretimin kendisine de müdahale etmekte ve tarımı doğrudan doğruya dünya kapitalist sistemine bağlamaktadır.

Bu amaçla, 1980 sonrasından başlayarak Dünya Bankası'nın emriyle tarımsal destekleme politikaları yavaş yavaş tasfiye edilmiş, destekleme bütçelerinin azaltılması, zorunlu hale getirilen ithalat, kooperatiflerin özelleştirilmesi, vb. adım adım gerçekleştirilirken bazı ürünlerin sınırlanması ve biyo-genetik tohumların piyasaya sokulmasıyla en küçük üreticilerin bile emperyalist tekellere doğrudan bağımlılığının kanalları oluşturulmuştur. Sonuçta, tarımsal üretimin uluslararası tekeller için verimli ve değerli olmayan bölümü tasfiye edilirken tarım tamamen emperyalist çıkarlara açılmış, sonuçta ortaya yeni göç dalgaları ve yoksullaşma çıkmıştır.

Böylece tarımla ilgili sorun, artık yalnızca "toprağın adaletsiz dağılımı" sorunu olmaktan çıkarak doğrudan doğruya emperyalizmle ilgili bir sorun haline gelmiş ve anti-emperyalist mücadelenin konularından biri olmuştur. Gelecekte küreselleşmiş soygun ile tarımsal alandaki üreticiler arasındaki çelişkinin daha da net boyutlara varacağı kesindir.

Bütün bunların -ve Kürt savaşının- sosyal sonuçları ise kent ve kır arasındaki nüfus oranlarının 70'li yıllara göre tam tersine dönmesi, metropol kentlerin büyümesine karşın kırların boşalmasıdır. Gerçekten de 1970'lerde kentsel nüfus-kırsal nüfus oranları % 30-%70 iken, 2000'lerde bu durum tam tersine %70-%30 olarak değişmiştir. Bunun sonucu olarak zaman içersinde bazı iller ve ilçeler neredeyse "hayalet şehir" haline dönüşmüş, buna karşın metropoller ve bazı bölge çapında büyük şehirlerin nüfusu olağanüstü artış göstermiştir.

7) Geleneksel Orta Sınıfları Tasfiyeye Uğratan Düzen Yeni Türden Orta Sınıflar Yaratmıştır

Neoliberal politikaların en önemli sonuçlarından biri, vahşi bir sosyal-Darvinizm ortamında eski orta sınıfların ve küçük esnafın yoksullaşması ve dibe doğru itilmesi, öte yandan ise yeni dönemin yeni orta sınıflarının yaratılmasıdır.

Bu yeni orta sınıflar, bir yandan rantiyelik ve piyasa-borsa düzeninden türemekte, diğer yandan da büyük sanayi işletmelerine tümüyle bağımlı, nihai ürün ortaya çıkarmayan küçük ve orta boy işletmeler olarak ortaya çıkmakta, taşeronluk, atölyeler sisteminin kaypak zeminlerinde oluşmaktadır. Yeni üretim düzeninin yarattığı bu zeminler son derece kritik sınırlarda çalışan ama zaman zaman genel yükselişe bağlı olarak çapını büyütebilen güçleri her gün üretip her gün batırmaktadır. öte yandan yeni düzenin ihtiyaç duyduğu yönetici kadrolar da bu kategorilerin bir başka kaynağıdır. İhracat uzmanlarından reklamcılara, turizmcilerden finans danışmanlarına, yönetici mühendislerden ayrıcalıklı doktorlara dek uzanan bu tabakalar, yeni düzenin ideolojik taşıyıcıları olarak önemlidirler. Burjuva politikasında öne çıkan aktörler giderek daha çok bu kesimler içinde çıkmakta ve oligarşinin politik tutumunu geniş kitleler içindeki temsilciliğini artan ölçüde bu kesimler üstlenmektedirler.

8) Yeni-Sömürgeciliğin Ürünü Varoşlaşma Yeni Tarihsel Süreçte Daha da Büyürken, Sistemin Güçlü Çürütme Politikalarıyla, Zor Aygıtlarının Denetiminin Zayıflığı ve İsyancı Eğilimler Varoş Yaşamına Damgasını Vurmaktadır

Türkiye'nin son 50 yıldaki kentleşme sürecinin esas olarak kentlerin üretici kapasitesinin "çekme"sine değil, kırlardaki yoksullaşmanın "itme"sine bağlı olarak geliştiği, dolayısıyla tamamen çarpık bir sosyal manzara oluşturduğu bilinmektedir. Son süreçte bu gerçekliğin üzerine eklenen ise daha yoğun göç dalgaları ve kentlerdeki yoksullaşmanın artışıdır.

Her şeyden önce, geçmişte ağırlıklı olarak ekonomik nedenlere dayanan büyük göç dalgalarına 1980'lerin ortalarından itibaren "politik" kökenli bir başka göç dalgası eklenmiş, özellikle kirli savaş yöntemlerinin yoğun olarak kullanıldığı 1990'lar boyunca Kürt halkının önemli bir bölümü, büyük Kürt kentlerine, İstanbul gibi büyük metropollere ve Batı'nın nispeten kendine yeterli illerine göçmüştür. Ekonominin istihdam kapasitesinin daraltıldığı, sosyal kurumların çökertildiği bir dönemde oluşan bu yeni dalga, sosyal bir felaket yaratmış, genel yoksullaşmayı hızlandırmıştır. Aynı dönemde "ekonomik" nedenlerden kaynaklanan göç hareketi de tarım üretiminin daraltılmasıyla birlikte artmış, böylece metropoller milyonlarca insanın yığılmasına uğramıştır. Neoliberal politikaların işinden ettiği işçi kitleleriyle dalgalar halinde gelerek kentlere yığılan bu vasıfsız emek güçleri, büyük ölçüde enformel sektöre, belirsiz işlere kayarak durumu idare etmeye çalışmakta, böylece milyonlarca insan sigortasız, düşük ücretli işlere razı olmakta, marjinal işler denilen yan alanlarda salt günlük hayatını devam ettirmeye çalışmaktadır.

Ayrıca bu dönem, metropollerdeki sınıfsal ayrışımı bütün mekansal, kültürel biçimler açısından netleştirmiş, yoksulların semtleri, hayatları, kültürleri, dilleri, okulları, vb. ile zenginlerin yaşadıkları hayat arasındaki uçurum giderek büyümüştür Büyük zenginlerin ve kısmen orta sınıfların oturdukları yerler, eğitim kurumları, eğlence mekanları, kültürel etkinlik alanları, sağlık kurumları, alışkanlıkları, vb. artık yoksullarınkinden ayrılmıştır. Kültürel alandaki yarılma böylece tamamen uç noktaya ulaşmış, bir yanda burjuva kültürün en üst örneklerine kolayca ulaşabilen bir azınlık varken, varoşlardaki milyonlarca insanın payına ise arabesk-pop kültürün en bayağı örnekleri, uyuşturucu, fuhuş ve alt kültürün bütün diğer örnekleri düşmüştür.

Özellikle son yirmi yılda uyuşturucu ve alkol satışının varoşlara doğru kayması ve ortaokul çocuklarına dek inen satıcı şebekelerinin oluşması ise potansiyel isyan odaklarını kontrol altında tutmak isteyen devlet tarafından organize edilmektedir.

Kısacası 4. bunalım dönemi, kırlarda ve kentlerde emekçi sınıflar açısından da yıkım ve felaket anlamına gelmiş, 1960'larda her şeye rağmen belli geleneksel tamponlarla dengede tutulabilen sosyal göstergeler kontrolden çıkmış, yoksulluk ve çürümenin bütün biçimleri metropollerin karakteristik manzarası olmuştur. Bunun politik sonuçlarından en önemlisi ise, geçmişten beri her zaman devrimci çalışmanın alanlarını oluşturan varoşların, bu kez bir yandan daha büyük potansiyelleri sunarken diğer yandan da kültürel bakımdan "zor" mekanlar haline gelmesidir. İşçi sınıfının yeni katmanlarını istihdam eden atölyeleri, küçük işletmeleri, vb. bünyesinde barındıran varoşlarda çürütücü politikalara karşı mücadele ile sınıf mücadelesinin çeşitli biçimleri iç içe geçmiş, devrimci süreç bakımından olağanüstü bir önem kazanmıştır.

Aynı zamanda varoşlar işsizleriyle, yeni işçi kitlesiyle ve diğer emekçi katmanlarıyla esas olarak sistem açısından da "zor" mekanlar haline gelmiştir. Oligarşinin çürütme politikaları ve siyasal olarak sisteme bağlama çabaları (güncel olarak dinci partiler üzerinden) kimi başarılar kazanmasına karşın, sürekli bir isyancı eğilim kendini üretmektedir. Bunun yanı sıra, 1960 ve '70'li yıllara göre, olağanüstü ölçülerde büyümüş olan ve kentleri her yandan kuşatan varoşlarda, sistemin zor aygıtlarının denetiminin dışında kalan pek çok kör nokta karanlık ve karmaşık sokaklarda oluşmaktadır. İşsizlerin, yeni işçi kitlesinin, pek çok emekçi kesimin ve marjinal unsurların yaşam alanları ve çoğu durumda çalışma alanı olarak varoşlar sistemin zor aygıtlarının denetiminin zayıflığı ve isyancı eğilimlerin süreklileşmiş varlığıyla kentlerde hem devrimci savaşımın, hem de düşman şiddetinin en temel karşı karşıya geldiği/geleceği temel odaklardan birine dönüşmüştür. Bu bağlamda, şehirlere nazaran kırların sistemin yumuşak karnı olması esprisi, şehirlerde de kendini varoşlar bağlamında güçlü biçimde üretmektedir.

9) IV. Bunalım Dönemi'nde Sosyal ve Kültürel Deformasyon Derinleştirilmiş, Suni-Denge Yeni Temeller Üzerinden Bir Kez Daha Biçimlendirilmiştir

1980 sonrasında başlatılan restorasyon ve 12 Eylül'ün en önemli yanı, yeni bir rejimin kalıcı formlar halinde inşa edilmesidir. Her alanda yasalarla sağlama alınmış kurumlaşmalar, "depolitize" edilen toplumsal yapı, örgütlülük ve toplu davranışın tehlikeli sayıldığı bir toplu eğitimden geçirilmiştir. Böylece, önce çıplak şiddet yoluyla ezilen kitleler daha sonra da yeni ekonomik politikalar ve "yükselen değerler"le alt üst edilmiş, büyük bir toplumsal deformasyona uğratılmıştır. Feodal yargıların çürütülüşü, kültürün çoraklaştırılması, genel ahlak düşüklüğü, vicdandan arınmış dincilik, en vahşi türünden sosyal Darvinizm, spekülasyon dünyasının yarattığı yozlaşma, yolsuzluk ve mafyanın meşrulaşması vb. gibi unsurlar, sınıfın parçalanması ve örgütsüzleştirilmesiyle birlikte toplumsal hareketin ciddi biçimde zayıflamasına yol açmıştır.

Ama öte yandan da bu dönemde klasik iktisatçıyı şaşırtan yeni marjinal geçim alanları ortaya çıkmış, yüz binlerce insanı kenarında toplayan yeni ekmek kapıları belirmiştir. Ardına kadar açılan spekülasyon kapıları ve piyasa ise yalnızca varlıklı kesimleri değil, orta ve alt kesimleri de hedeflemiş, sonuçta "tümüyle kaybetmişler dışında bütün sosyal tabakaları kesen yeni bir illüzyon" oluşmuştur. Yeni düzen, en alttakileri tamamen dibe iterken diğer yandan da başka bazı kesimleri oyalayabilen araçlar yaratmış, sınıf atlama hayallerinin canlı tutulabildiği yanılsama alanlarını kısmen korumuştur. Aynı biçimde tarımı çökerten ve bazı taşra illerini hayalet şehirlere çeviren yeni düzen, başka bazı illerde de yapay gelişme tempoları yaratmış, böylece düzene karşı tepkileri taşra kademesinde pasifikasyona uğratan araçlar üretmiştir. Bu illüzyon elbette oldukça zayıftır ve kriz derinleştikçe işlevsiz hale gelmektedir ama yine de bu araçlar koşullara bağlı olarak işe yarayabilmektedir.

Bütün bunların yanında, en önemli pasifikasyon aracı olarak şiddet ve baskı aygıtlarını büyük maddi olanaklar kullanarak tahkim eden oligarşi, reel sosyalizmin çöküşünün yarattığı moral atmosferi de yedeğine alarak toplumda yeni bir korku ve umutsuzluk dalgası yaratmış, çıplak şiddeti de içermekle birlikte esas olarak "zihinlerin köreltilmesini" hedefleyen genel bir baskı ortamı yolundan gidilerek suni-dengenin yeni ayakları oluşturulmuştur. Şüphesiz burada

postmodernizmin orta sınıflar üzerinden yayılan çürütücü etkisi ve geçmişle asla kıyaslanamayacak düzeyde gelişerek hegemonik bir güç haline gelen tekel medyasının bir çamur tabakası gibi toplumsal bilinci örtmesi de son derece önemlidir. Bütün bunların toplam sonucu kitlelerin umutsuzluğa itilmesi, düzene olan güvensizliklerinin kendi kendilerine olan güvensizlikleriyle dengelenmesi olmuş, devrimci iradenin zayıflığı koşullarında bu yeni dengeleme biçimi az çok başarı sağlamıştır. Ancak yine de görülmesi gereken gerçek, "mucize 1950'ler"den farklı olarak bugün düzenin ekonomik manipülasyon araçlarının giderek daha da zayıfladığı ve bu nedenle geliştirilmiş zor aygıtlarının pasifikasyonun başat araçları haline geldiğidir.

10) Genel Olarak Devlet Mekanizması Yeniden Yapılandırılmış, Militarist Yapı Tahkim Edilmiştir

Son yirmi yılda düzen ekonomik-politik-sosyal bakımlardan hızla dönüştürülürken bir yandan da muhalefetin etkisizleştirildiği koşullarda devlet yapısı da yeniden ele alınmış ve bu yapı ekonomi ve militarizm alanlarında yeniden biçimlendirilmiştir. Ekonomi alanındaki düzenleme genel olarak "sıkıcı denetimlere kapalı" ama emperyalizme ve tekellere açık bir özerklikler sistemi ile sağlanmış, temel ekonomik sektörlerdeki belirleyicilik tümüyle emperyalizme bırakılmıştır.

Aynı şekilde bütün temel kamu iktisadi kuruluşlarının haraç mezat satılması da neoliberal politikaların en temel unsuru olmuştur. Önce sanayi işletmelerinden ve enerji-hizmet sektörlerinden başlatılan bu furya giderek devletin bütün sosyal kurum ve fonksiyonlarının tasfiyesi noktasına dek ulaşmış, son zamanlarda yasal çerçevesi de tamamlanan adımlarla, sağlıktan eğitime dek bütün alanlar kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak sermaye dolaşımına açılmıştır. Böylece bir yandan "devletin küçültülmesi" demagojileri yapılarak tekellerin önü açılır ve devletin "gereksiz harcamaları" (sosyal, eğitsel vb. harcamalar oligarşi tarafından gereksiz harcamalar kategorisine sokulmuştur) kısılırken, diğer yandan ise aynı devlet, askeri ve polisiye kurumları açısından olağanüstü düzeyde güçlendirilerek tam bir militarizasyon sürecinden geçirilmiştir.

MGK'de simgelenen militarist gerçeklik, siyasal alana bu dönemde hakim olmuş, zaman zaman "düşük yoğunluklu demokrasi" olarak da ifade edilen bir yönetsel sistem kurulmuştur. Ekonominin teknokratlara, temel politik kararların MGK'ya, sokağın da polise bırakıldığı koşullarda, merkeze doğru çekilen burjuva siyaset arenası kısırlaştırılarak bir kukla tiyatrosuna döndürülmüş, parlementonun etkinlik alanı daraltılarak işbaşına gelen herhangi bir hükümetin bir öncekine çok benzer yollardan yürümesi garanti altına alınmıştır. Böylece açık faşist müdahaleleri ve cuntaları gerektirmeyecek ölçüde sağlama alınmış bir politik düzen kurulmuş, işlerin çığırından çıktığı ve politik kadroların "hizayı bozduğu" durumlar ise uygun dille yapılan açıklamalarla, "balans ayarları" ve "Postmodern darbe"ler ile giderilmiş, kurulu düzenin aksamaması sağlanmıştır.

Yine aynı dönemde sosyal hizmetler bakımından küçültülen devletin şiddet aygıtları bakımından büyütülerek yeniden yapılandırılması, 12 Eylül'de kazanılan deneyler ışığında gerçekleştirilmiş, devrimci harekete ve toplumsal muhalefete karşı mücadele eden birimler

gitgide uzmanlaştırılarak klasik kolluk kuvvetleri içinden ayrılmış, bu arada dijital tekniklerle beslenen bir istihbarat ve bilgi ağı yaygınlaştırılmıştır.

Bütün bunların sonucu ise, 1990'lara doğru gelinirken eski 12 Mart cuntasının "balyoz harekâtı" tarzından farklı olarak, daha dar hedeflere, devrimci hareketin çekirdek güçlerine gaddarca darbeler vuran, kitleler üzerinde ise güç gösterileriyle etki yapan daha konsantre bir tarz benimsenmeye başlanmıştır.

Ve tabii hemen eklemek gerekir; Türkiye oligarşisi yeni süreçte ekonomik ve askeri bakımdan yeni bir pozisyon elde etmiş, kalburüstü bir yeni-sömürge olarak emperyalizmin bölgesel amaçlarına uygun bir noktaya varmıştır. Özellikle Ortadoğu, Kuzey Afrika ve eski reel sosyalist ülke topraklarına yayılan müteahhitlik ve taşeronluk işleri, yatırım ortaklıkları, vb. bu kapsamdadır. Öte yandan, Kürt savaşı boyunca deneyim ve teknolojik imkânlar biriktiren ordunun da etkisiyle Türkiye oligarşisi bir "bölgesel kılıç" olma yolundadır ya da en azından böyle olmak istemektedir. Savunma Bakanlığı bütçesine asla dokunulamayan bir ülke olarak Türkiye, Ortadoğu bölgesinin İsrail'den sonra en modern askeri gücü sıfatıyla çevre ülkelere "eğitim" veren ve "uzmanlar" bulunduran bir noktaya gelmiştir. Böylece bir yandan emperyalizme bağımlılık ilişkileri pekişmekte, diğer yandan da zaman zaman Türkiye "stratejik konumunu pazarlayan" bir güç olarak sahneye çıkmak istemektedir.

***

Sonuç olarak yeni tarihsel dönemde Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve politik tablosunda küçümsenemeyecek değişimler yaşanmış ve stratejik çizgi bakımından bütün bu gelişmelerin bütünlüklü bir biçimde ele alınması zorunlu hale gelmiştir.

BEŞİNCİ ANA BÖLÜM

C) Tarihe Ve Geleceğe Yanıtımız: Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi

1) Türkiye devrimi öncü devrimci dinamiklere sahiptir

Türkiye devrimi, öncü devrimci çıkış için gerekli nesnel zeminlere sahiptir. Devrimimiz genel olarak emperyalizmin yeni dönemimin ilişki ve çelişkilerin, bu ilişki ve çelişkilerin ülkemizde almış olduğu biçimin, ülke dinamiklerinin bir ürünü olacaktır. Bu temelde devrimin stratejik çizgisi, yeni dönem olarak tanımladığımız bu dönemin nesnel/ toplumsal olgularına ve yaklaşık 40 yıllık devrimci deneyimlerimizin sentezlerine bağlı olarak, bu birikim üzerinden yeniden ve ileri düzeyde üretilmek zorundadır. Türkiye devrimi bu dinamiklere sahiptir.

Türkiye bir çok yazımızda ve bu çalışmanın yukarı bölümlerinde ifade ettiğimiz gibi, emperyalizme bağımlı yeni sömürge bir ülkedir. Yaklaşık 200 yıllık emperyalizme bağımlı kapitalistleşme süreci/tarihi söz konusudur. Bugün, bu tarihsel sürecin geldiği nokta, emperyalist-kapitalist sistem içinde, yeni sömürgecilik temelinde orta düzey gelişmiş kapitalist bir ülke gerçeğidir. Özet olarak ifade etmek gerekirse, 2. paylaşım savaşı sonrası, yeni sömürgecilik temelinde kapitalizm toplumsal sürece egemen olmuş, 1960 sonrası, çarpık kapitalistleşme her alana girmiş, hızla eski feodal ilişkileri çözmüş; 1980 sonrası ise neoliberel

sömürü modeli temelinde, sanayi, ticaret ve tarımda bu kapitalistleşme süreci derinleşmiş, toplum ve sınıf ilişkileri buna bağlı biçim almıştır. Kriz, bu toplumsal yapıda, gelip geçici değil yapısaldır; emperyalizme bağımlılık ve çarpık kapitalizmin dinamikleri sürekli kriz üretir. Faşizm, demokratik hiçbir geleneğe sahip olmayan tüm eski devlet tip ve biçimlerin üzerinden biçim almış, demokrasiyi inkar etmiş, tüm demokratik sorunları kangrene dönüştürmüştür. Böylece sadece ekonomik ve toplumsal ilişkileriyle değil, siyasal ilişkileriyle de devrim için "patlayıcı madde" biriktiren bir ülke gerçeği vardır. Bununla birlikte Türkiye şehir ve kır savaşımını birikimlerini birleştirecek nüfus dağılımına ve coğrafi derinliğe sahiptir.

Kısaca Türkiye nesnel/toplumsal yapısı ve dinamikleri itibariyle tipik bir yeni sömürge ülkedir. Bu anlamda Türkiye bir yanıyla Arjantin'dir, Güney Kore'dir, bir yanıyla Hindistan'dır; Kürdistan ile kapı komşudur ve Kürdistan devrimi ile adeta iç içedir, dolaysız bağlara sahiptir; başta Irak ve Filistin olmak üzere Orta-doğu devrimleriyle bölgesel bağ içindedir. Elbette her ülkenin kendine özgü nesnel ve öznel koşulları, dinamikleri vardır; ama yeni sömürgecilik paydasında Türkiye bir çok ülke ile ortak paydaya sahiptir. Bu anlamda her devrim deneyinden yararlanmak mümkündür ve gereklidir; ancak devrimci sosyalizm asıl olarak bu topraklara/ülke gerçeklerine bakar ve buradan hareketle stratejik çizgisini kurgular.

Türkiye devrimi açısından 1971 silahlı devrim deneyi son derece önemli bir yerde durur. Bu dönem sadece devrimin hedeflerini içeren program sorunları(bağımsızlık, faşizm-demokrasi, hak ve özgürlükler sorunu, tarım, ulusal sorun vb) acısından değil, iktidar ufkundan hareketle devrimim stratejik çizgisinde de önemli tartışmaların yapıldığı, devrimci sosyalizmin siyasal akım ve örgüt formunda ortaya çıktığı dönemdir. 1971 Atılımından bu yana, yaklaşık 40 yıllık süreçte, Türkiye devrimci ve sol hareketi mücadele pratiği açısından çok yönlü önemli birikimler yaratmıştır. Bu sürecin toplamında, konumuzla bağlantılı olarak, teorik-politik düzeyde en özgün katkı THKP-C'den, Mahir Çayan yoldaştan gelmiştir.

THKP-C, uzun süreli halk savaşı stratejisini sömürge ve yeni-sömürgelerde gelişen çarpık kapitalizmin yarattığı büyük toplumsal değişimlerle bağlantılı olarak ele almış ve o dönemde, devrimin stratejik çizgisini daha ileri bir düzeyde, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi (PASS) olarak formüle etmiştir. Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi, uzun süreli ve birleşik devrimci savaş stratejisidir. Bu stratejik çizgi, öncü savaşı gibi bir ara evreyi içine alacak biçimde, siyasi gerçekleri Silahlı propaganda temelinde açıklamayı, diğer kitlevi mücadele biçimlerini SP ile bütünleştirmeyi; ayrıca şehir ve kır gerillacılığını Birleşik Devrimci Savaş esprisiyle ele alır. Bu anlamda Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi, Çin ve Vietnam devrimlerinde en yalın biçimde görülen klasik halk savaşı çizgisinden kopuş, yeni sömürge ve kapitalist ülke gerçeğine uygun devrimci stratejidir.

Dahası Mahir Çayan yoldaşta anlamını bulan ve Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi olarak kavramlaştırılan bu stratejik çizgi, Küba devrimin de güçlü etkisiyle 1965-70 li yıllarda dünya genelinde ortaya çıkan, ilk çıkış itibariyle de çok netleşmeyen yeni devrimci yönelimin, bu temelde kavramsal düzeyde de yeni arayışların Türkiye cephesinden devrimci yanıtıdır. Nitekim bu kavram, yani Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi kavramı, aynı dönemde çeşitli biçimlerde (Birleşik Savaş, Birleşik, Politikleşmiş askeri savaş vb) gibi kavramsal çerçevelerle paralellikleri vardır.

Biz bugün, yeni dönemin nesnel ve öznel olgularını dikkate alarak bu kavramsal çerçevenin içini yeniden doldururken tabi ki sadece kendi özgül tarihimiz ve mücadelemizle sınırlı olmayacağız. Devrimci sosyalizm yöntem olarak, her yeni olguyu dikkate alır, her devrimci deneyi eleştirel değerlendirir ve devrimimiz için sonuçlar çıkarır.

Bu açıdan yöntem olarak;

a) Devrimci sosyalizm evrenseldir; bundan dolayı, başta M-L birikim olmak üzere, tüm devrim ve devrimci deneylere önem verir, M-L yöntemle bunlardan sonuçlar çıkarır ve devrimimizle bağlar kurar.

b) Devrimci sosyalizm bu ülkede, bu coğrafyada devrimin günceliğini savunur, bu ülkede devrime önderlik edecektir.

Partimiz THKP-C, 1970 yılından bu yana bu ülkede politik akım ve örgütsel güçtür. Tam da bundan kendi tarihimiz, THKP-C/MLSPB'nin deneyleri bizim için özel bir yerde durur ve sadece ideolojik-politik çizgimiz ve moral değerlerimiz açısından değil, aynı zamanda stratejik çizgimiz içinde önemlidir.

c) Ayrıca sol ve devrimci hareketin deneyleri, özel olara da son 40 yıllık devrimci süreç önemlidir, derslerle doludur. Bu deneylerin toplamında, şehir ve kır gerillacılığın, militan kitle mücadelesinin ve büyük şehir direnişlerinin/isyanlarının değişik düzeylerde örgütlenmiş pratiklerini görürüz. Bu bağlamda, Türkiye devrimci ve sol hareketinin deneyimleri ve onunla adeta iç içe gelişmiş olan Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi yeni tarihsel dönemin öncü çıkışının pratikleşmesini sağlayacak yeni ve daha ileri bir devrimin stratejik çizgisi yaratmak için küçümsenemeyecek birikimlere sahiptir. Tümünü dikkate almak, eleştirel yöntemle incelemek ve bu temelde stratejik çizgiyi yeniden kurmak mümkündür.

Bütün bu özellikleriyle Türkiye'de yaratacağımız öncü devrimci çıkış sadece ideolojik, politik sonuçlarıyla değil, devrimin stratejik çizgisi bağlamında da, yeni dönemde genel ve tipik olanın yaratılmasında büyük bir katkı yapacak, öncü bir devrimci bir çıkış olacaktır.

2) Devrimimizde Partinin Önemi Üzerine Birkaç Not

a) Öncü örgüt ve işçi sınıfı

Kapitalizm, üretim ilişkilerini ve üretici güçleri sonuna değin geliştirerek tarihte ilk kez sömürüsüz özgür bir dünya yaratılmasının maddi koşullarını ve öznesini yaratmış sınıflı toplumdur. Gelişmesinin son durağı olan emperyalist aşamayla birlikte kapitalizm, artık üretici güçlerin ve tüm insani gelişmenin önünde engel haline gelmiştir. Onun aşılması ancak devrimle mümkündür.

İşçi sınıfı, bütün toplumsal ilişkiler içindeki rolü ve nesnel konumuyla kapitalist egemenlik ilişkilerini yıkacak ve yeni sosyalist uygarlığı kurma mücadelesini sonuna değin götürecek tek/yegane sınıftır. İşçi sınıfının bu nesnel konumu onu kendiliğinden devrimci yapmaz;

devrim ve sosyalist/yeni uygarlık için gerekli olan bilinç ve pratik duruşla donatmaz. Tam tersine, emperyalist-kapitalist sistem sahip olduğu muazzam olanaklarla onu her an sahip olduğu nesnel dinamiklerin tam tersi yönünde biçimlendirme uğraşı içindedir. Siyasal, sosyal, ideolojik, kültürel, kısacası tüm insani ilişkilerde onu çürüten, kendi nesnel duruşuna, var oluşuna yabancılaştıran mekanizmalar aralıksız büyüyerek çalışır.

Bu yabancılaştırma ve çürütme mekanizmaları sadece işçi sınıfına değil, tüm insanlığa yönelik olarak işler. İşçi sınıfı ve emekçiler bu çürütme sürecinin en dibinde yer alır. Sefalet ve yoksunluk ile yabancılaşma ve çürüme sürekli biçimde birbirini besleyerek emekçileri insani açıdan an be an daha da dibe çeker. Bu koşullar altında ömür tüketen işçi ve emekçilerin ezici bir çoğunluğu, daha doğrusu istisnai öncüler dışında kalanlar, kendilerindeki devrimci dinamikleri görme, bunu eyleme ve örgüte dönüştürme, bunun için gerekli olan bilimsel dünya görüşünü üretme zeminine sahip olamazlar. En fazlasından işçi olma bilincine, yani egemen sınıflardan farklı bir sınıf olma bilincine, ekonomik durumlarının düzeltilmesi için sendikal mücadele yürütme bilincine, yani kendiliğindenci bilince ve örgütlülüğüne sahip olabilirler. Bu kölelik zincirinin kırılması değil, olsa olsa biraz gevşemesi anlamına gelir.

Marx'ın ifadesiyle, işçi sınıfı ya devrimcidir, ya da hiçbir şeydir. Kısacası, işçi sınıfını sahip olduğu nesnel devrimci dinamikler nedeniyle insanlığın kurtuluşunun öncüsü olduğunu tespit eden devrimci sosyalizm, onun devrimin öznesi haline gelmediği sürece hiçbir şey olmadığını, sefalet ve çürüme batağının en dibinde kölelik zinciriyle bağlı olduğunu da tespit eder ve her türlü işçi sınıfı güzellemesinden, kuyrukçuluğundan da uzak durur.

Partimizin düşüncesi, eylemi ve örgütlülüğü hemen hemen her zaman (gerek ilk doğuşu gerekse bütün ülkelerde yaygınlaşması bağlamında) başlangıç olarak insanlığın o güne değin üretilmiş bilgi birikimi ile donanmış, işçi sınıfının devrimci dinamiklerini gören ve komünist teori ve pratiğiyle aydınlanmış öncü devrimciler ve onların partileri tarafından geliştirilmiştir. İşçi sınıfının ezici çoğunluğu içinde bulunduğu koşullardan ötürü bu birikimi edinme olanağından uzaktır. Başlangıç kuşaklarını oluşturan öncüler çoğunlukla burjuva sınıflar içinden çıkıp sınıf intiharı yapmış devrimci aydınlardan oluşmuştur. Öte yandan, devrimi bu ilk öncüler kuşağı kendi başına değil, kapitalist sistemi yıkmak ve sosyalist uygarlığı kurmak için gerekli olan nesnel dinamiklere sahip olan işçi sınıfı ve diğer tüm emekçi kitlelerle yapacaktır. Devrim işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin eseri olacaktır. İşte devrimci sosyalist aydınlar kuşağının yarattığı birikim düşünce ve eylem noktasında öncü örgütlülüğün çekirdeğini yaratma noktasına geldiği andan itibaren asıl soru; bu birikimin işçi sınıfı ve emekçilerle nasıl buluşturulacağıdır.

Devrimci mücadele nasıl bir stratejik çizginin kılavuzluğunda yürümelidir ki, işçi sınıfı ve emekçiler devrimci savaşımın öznesi haline gelsin, devrim asıl gücüyle buluşsun? Soru bunun için "Ne Yapmalı" sorusudur.

b) “Ne Yapmalı”

Devrimci sosyalist hareketin tarihinde devrimin stratejik çizgisi, örgütlenme, partinin rolü, öncülük ve kadro sorununu birbiriyle bağları içinde en net ve yetkin biçimde ortaya koyan temel öncü fikirler 20. yüzyılın başında “Ne Yapmalı?” sorusu ekseninde Lenin tarafından ortaya konuldu.

Lenin, yüz yılı aşkın bir süre önce Rusya’da devrimci sosyalist mücadelenin inşasına girişirken, “Ne Yapmalı” sorusu ve bu soruya yanıtlarını içeren kitapla başladı işe. “Ne Yapmalı” eseri daha çok devrimci partinin inşasına ve örgütlenme sorununa ilişkin yanıtlarıyla öne çıkmıştır. Evet, bu noktalarda bir başyapıttır “Ne Yapmalı”; ancak sadece bu değil. Lenin, aynı zamanda emperyalist-kapitalist özelliklerle, yarı-feodal ilişkileri iç içe yaşayan, sömürge ve bağımlı ulusları bağrında taşıyan emperyalist Rusya’nın devrim yolunun, devrimin stratejik çizgisinin rotasını da koyar “Ne Yapmalı”da partinin inşası aynı zamanda devrimin de inşasıdır. Lenin, politik mücadelenin anlamı, rolü, partinin inşası ve kadro sorunu bağlamı içinde bir bütün olarak devrimin yolunu, devrimin stratejik çizgisini de ortaya koyar.

Rusya emperyalist-kapitalist bir ülkedir. Nispi istikrar süreçleri esas olarak devrimci hareketin barışçıl politik ve diğer mücadeleler yoluyla güç biriktireceği evrim dönemleridir. Evrim dönemleri mutlak ve kalıcı değildir. Emperyalist-kapitalist sistemi ve ülkeleri karakterize eden şey krizlerdir ve kriz dönemleri sistemin kırılma anlarıdır, devrimci durumun oluştuğu anlardır. Devrimci parti bu anların oluştuğu koşullara hazır olmak ve bu anlarda devrimci girişimler yoluyla devletin cihazının yıkılarak yerine devrimci iktidarın kurulması işine girişmek zorundadır. Bütün faaliyetlerin devrimin güncel bir sorun olduğu bilinciyle, devrime hazır olmak bilinciyle yürütülmelidir. Kriz anlarında ise genel halk ayaklanması yoluyla iktidara el konulmalıdır.

Politik iktidarın ele geçirilmesi, işçi sınıfı ve emekçi halk sınıflarının politik olarak devrimci düşüncelere kazanılmasını ve devrimci eylemin öznesi haline getirilmesini gerektirir. Bu nedenle, devrimci partinin faaliyetlerinin merkezi unsuru politik mücadeledir. Politik çalışmanın başlıca unsurları ajitasyon/propaganda çalışmaları, politik grevler, gösteriler, irili ufaklı ayaklanmalar ve direnişlerdir. İşçi sınıfı, kendisi için, yeni sosyalist uygarlığın kuruluşu bilincini esas olarak politik mücadele içinde kazanır. İşçi sınıfı bütün toplumsal sınıf ve tabakalara binlerce bağla bağlıdır, etkiler ve etkilenir.

Aynı zamanda işçi sınıfı salt kendi kurtuluşu için değil, tüm insanlığın kurtuluşunun mücadelesini yürütür, yürütmek zorundadır. Tüm ezme-ezilme ilişkilerini ortadan kaldırmayı hedefler. İşçi sınıfının kurtuluşu tüm sınıf ilişkilerini ortadan kaldıracak, dolayısıyla kendisini de ortadan kaldıracak komünist hedeflere bağlanmıştır. Dolayısıyla devrimci partinin işçi sınıfına ve emekçilere yönelik politik çalışması nüfusun bütün kesimlerine dönük bir çalışma olarak biçimlenmek zorundadır. Nüfusun bütün kesimlerine seslenen devrimci eylem yerel sorunları işlemekle birlikte, yerelliğe takılıp kalmamalı, temel politik gündemlerle yerel olanı birleştirmeli ve tüm ülkeye seslenmeli, ülke çapında devrimci eylemi örgütlemelidir.

İşçi sınıfı ve emekçi halk kesimleri devrim ve sosyalizm bilincini kendiliğinden edinemez. Yaşam koşulları ve egemen sınıfların ve binlerce yıllık sınıflı toplum kültürü, işçi ve emekçilerin kendiliğinden insanlığın en ileri bilinç ve birikim düzeyi olan sosyalist bilince

ulaşmasını olanaksız kılar. Ancak tüm zamanını işçi sınıfının kurtuluş davasına adamış, mücadelenin bütün birikimlerini kendisinde toparlamış ve daha ileri düzeyde üretme yeteneğine sahip kadrolardan oluşan bir devrimci partinin önderliğinde işçi sınıfının geniş kesimleri politik eylem içinde devrimci bilinçle bulaşabilir ve tarihin öznesi haline gelebilir. Öncü parti ve öncü kadrolar devrimin olmazsa olmazıdır. Demokratik merkeziyetçi bir işleyişle, çelikten bir disiplinle örgütlenen devrimci sosyalist parti/kadrolar ve onların öncü eylemi en ileri kesimlerinden başlayarak işçi sınıfı ve emekçi halkı devrimci politik mücadele içine çeker, bilinçlendirir ve örgütler. Ve tam da bu noktada, bir eylem kılavuzu, bütün mücadeleleri kendi ekseninde saflaştıracak bir mücadele biçimi gereklidir. Lenin, Rusya'da evrim aşamasında hem partiyi, hem sınıfı örgütleyecek, bilinçlendirecek, eyleme sevk edecek bu eylem aracının tüm Rusya çapında yayınlanacak gazete olduğunu tespit etti. Devrimci durumun oluştuğu kriz anlarında ise sınıfın daha geniş kesimlerini mücadeleye katar, bu aşamada devrimci eylemin kılavuz çizgisi, aracı genel halk ayaklanmasıdır. Bu yoldan kapitalist toplumsal mekanizma kırılabilir ve sosyalizmin inşasına girişilebilir.

"Ne Yapmalı" sorusuna verilen yanıtların en kaba özeti böyle yapılabilir. Ve bu yanıtlar Rusya özgülünü ilgilendiren boyutları dışında hala devrimci mücadeleye ışık tutuyor.

Dünyadaki tüm önemli devrimci mücadele deneyimleri esas olarak "Ne Yapmalı"da ortaya konulan temel ilkeler üzerinden gelişti. Çin, Vietnam, Küba, Nikaragua ve diğer tüm sömürge, yarı sömürge ve yeni-sömürge mücadeleleri bu ilkeleri kendi koşullarına uyarlayarak devrimin stratejik çizgisini, politik eylemi, parti ve kadro çizgilerini geliştirdiler, "Ne Yapmalı"da ortaya konulan perspektifi zenginleştirdiler.

Günümüzde de devrimci partinin ana hareket noktaları "Ne Yapmalı" da ortaya konulan ilkesel çerçevedir. Bu ilkesel çerçeve emperyalizmin genel bunalımının yeni tarihsel dönemine ve sosyalist kuruluş sürecinin koşullarına uyarlanarak ve zenginleştirilerek geliştirilmek ve pratikleştirilmek zorundadır.

3) Partimizin Yolu; Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejidir

Türkiye anlaşılacağı üzere, bu özellikleriyle süreklileşmiş ve daha sık aralıklarla tepe noktasına ulaşan bir toplumsal/milli kriz ülkesidir. Talan düzeyinde sömürü, kültürel çürüme, faşist devlet terörü- şiddet toplumsal ilişkileri karakterize eden en önemli unsurlardır. Kapitalist uygarlığın yüzyıllık bunalımının, krizinin en olgunlaşmış halini yaşayan bir ülke ve toplumdur Türkiye.

Bu ülkede devrim ve sosyalizm, nihai hedef olarak komünizm ve yeni uygarlık, "uzun süreli barışçıl devrimci politik faaliyet ve kriz anında genel halk ayaklanması" denklemi üzerinden, böylesi bir stratejik çizgi üzerinden gelişemez. Kapitalist sistemin krizden uzak nispeten istikrarlı gelişme dönemi ve bu dönemlerde barışçıl devrimci mücadele temelinde ayaklanmaya hazırlık, kriz anında ise ayaklanmanın geliştirilmesi biçiminde, evrim ve devrim aşamalarının birbirinden ayrıldığı bir süreç söz konusu değildir. Türkiye zaten süreklileşmiş bir kriz ülkesidir, bu noktada beklenecek bir şey, "önce evrimci çalışma yapalım, sonra kriz

anında devrimci çalışmaya geçeriz" biçiminde bir şey yoktur. Ancak milli kriz kimi yönleriyle emperyalist ülkelerdekinden farklı biçimde ortaya çıkar.

Her şeyden önce, siyasal, ekonomik ve toplumsal alt-üst oluş her zaman tepe noktasında olmasa ve derinleşmiş halinde yaşanmasa bile süreklidir. Oligarşik diktanın ülkeyi emperyalist-kapitalist ülkelerde olduğu gibi uzun süreli istikrar dönemlerdeki tarzda yönetme olanağı yoktur. Sürekli çatışmalı bir halde seyir eden toplumsal çelişkiler şiddetle baskı altına alınmak zorundadır. Egemen sınıflar arasındaki çelişkiler süreklidir ve bu çelişkilerin çözümünde şiddet kimi dönemler devrededir. Kısacası, emperyalist ülkelerdeki gibi bir nispi istikrar dönemi ve çelişkilerin esas olarak barışçıl yollardan çözümü, tolere edilmesi durumu ya yoktur, ya da çok sınırlı ölçülerde vardır.

Egemenlerin, oligarşinin eskisi gibi yönetememesi olgusu esas olarak emperyalist ülkelerde olduğu gibi olağan barışçıl yolların etkisiz hale gelmesi biçiminde değil, yönetmenin sürekli şiddet ve alt-üst oluşla mümkün olması biçiminde ortaya çıkar. Yine emperyalist ülkelerde nispi istikrar dönemlerinde daha az görülen, milli krizin ortaya çıktığı dönemlerde ise gelişen büyük kitle hareketleri, işçi ve emekçilerin değişim isteğinin eylemli olarak ortaya konulması, yeni-sömürgecilik koşullarındaki milli krizde fazlaca ya da sürekli biçimde görülmez. İşçi ve emekçilere dönük gerici faşist baskılar ve korku duvarlarının yaratılması, sistemli ve sürekli bir çürütme politikası bunu önemli ölçüde engeller. Suni denge, bu temelde, yeni sömürge toplumsal yapıya bağlı olarak, bu toplumun kültürel yapısından da beslenerek biçim alır.

Suni-denge, yeni dönemde, bu dönemim yeni olgularıyla yeniden biçim alıp derinleşmiştir. Devrimci hareket sürekli bir şiddetle yüz yüzedir, sınırlı barışçıl mücadele olanaklarıyla belli bir yol alınması durumunda derhal faşist devlet'in şiddeti ve baskı uygulamalarıyla bu sürecin önü kesilir. Dahası, başta işçi ve emekçi sınıflar olmak üzere tüm toplumunun şu yada bu biçimde açığa çıkan tepkileri, gerici-faşist şiddetin ve ideolojik-kültürel çürütme politikalarıyla pasifize edilmekte, işçi ve emekçilerin en temel hakları için kitle hareketi geliştirmesine engel olunmakta, onları devrimci hareketten koparmaya çalışılmaktadır.

Coğrafyamızda ve sömürge, yeni-sömürge ülkelerin büyük bir bölümünde nispi toplumsal istikrar ve barışçıl mücadele ile karakterize olmuş bir süreç yoktur. Emperyalist ülkeler için tarif edilen anlamda bir evrim süreci yoktur. Sömürgecilik ve yeni-sömürgeciliğin işleyişi böyle bir sürece izin vermez. Bu nedenle barışçıl mücadele biçimlerini esas alarak korku duvarlarının yıkılması, devrimci harekete yönelik şiddetin püskürtülmesi, devrimci harekete alan açılması mümkün değildir. Barışçıl mücadele biçimlerinin ve hareketlerin bizde ve bizim gibi ülkelerde sistemden kopuşu ve komünizm/yeni uygarlık hedefiyle devrim yürüyüşünü temsil etmeleri söz konusu olamaz. Derin çelişki ve çatışmalarla biçimlenen toplumsal ilişkiler karşısında barışçıl mücadeleyi esas alan ve ayaklanma anına hazırlanan hareketlerin işçi sınıfı ve emekçiler için bırakalım düzenden kopuşu temsil etmelerini, etkili muhalif bir devrimci duruş sergilemeleri bile mümkün değildir. Sömürge ve yeni-sömürgelerdeki sürekli kriz koşullarında ortaya çıkan bir devrimci hareketin derhal genel halk ayaklanmasına girişmesi de mümkün değildir. Hem kitle hareketlerinin zayıflığı, hem de genel halk ayaklanması için gerekli örgüt ve eylem zeminleri söz konusu değildir.

Bu koşullar altında izlenecek yol, emperyalist-kapitalist ülkeler için yapılan evrim-devrim tariflerini kalıplaştırarak uygulamaya çalışmak değil, bu gerçekliğe uygun bir mücadele stratejisini geliştirmektir.

Bu gerçeklikten hareketle, emperyalizmin 2. bunalım döneminde sömürge, yarı sömürge ülkelerde Uzun Süreli Halk Savaşı stratejisi, 3. ve yeni bunalım dönemlerinde ise sömürge ve yeni sömürge ülkelerde, halk savaşının modern biçimi olarak Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi ortaya çıkmıştır.

Uzun süreli halk savaşı stratejisinin yada günümüzde almış olduğu biçim olarak Politikleşmiş Askeri savaş Stratejisinin özü, milli krizin süreklilik taşıdığı, düşmanın devrimci faaliyet koşullarını baskı ve şiddet yoluyla önemli ölçüde daralttığı koşullarda, öncü örgüt kitleleri kazanmak, onları devrimin öznesi haline getirmek, büyümek ve devrimi uzun bir süreçte adım adım inşa etmek için devrimci faaliyetini baştan itibaren gerilla ve silahlı mücadele temelinde kurmalıdır. Devrimci ve kitlesel bir halk hareketi gerilla savaşı temelindeki bütünlüklü mücadele içinde yaratılır. örgüt ve devrimci mücadele gerilla savaşının büyümesi ve düşmanın egemenlik alanının adım adım küçültülmesi yoluyla gelişir. Son yüzyıllık mücadele tarihinde, sömürge, yarı ve yeni-sömürge ülkelerdeki devrimler ve büyük devrimci girişimlerin, genel olarak izlediği yol budur.

THKP-C 1970 başlarında Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini Türkiye somut koşullarında, bu koşuları da dikkate alarak geliştirirken, yürütülecek mücadelenin ilk kuşak halk savaşı deneyimlerinden farklı olacağını da gördü. Mahir Çayan yoldaşın ilk yazıları ile daha sonraki yazıları karşılaştırıldığında bu "özgün yol arayışı" net olarak görülür. Hatta sadece Mahir yoldaşın ilk yazılarında değil, örneğin partileşme sürecinin ilk yazıları (örneğin, Devrimde Sınıfların mevzilenmesi) ile devrimci savaş deneyleriyle(1971 Şubat-Mayıs şehir gerilla deneyi başta olmak üzere, yaklaşık 1 yıllık deney) daha somutluk kazanan en son yazısı(yani KESİNTİSİZ II-III) arasında sürekli bir yenilenme ve "özgün yol arayışı" nı görmek mümkündür. (Daha önceki bölümlerde daha genel ve geniş ele alındığı için burada kısaca değineceğiz.)

Bu farklılık esas olarak iki noktada toplanıyordu.

Birincisi, uzun süreli halk savaşının klasik örneği olan Çin geniş bir coğrafya yayılmış, toplumsal sürecin feodal ve yarı-feodal olduğu, yarı-sömürge bir ülkeydi; nüfusun ezici bir çoğunluğu bu ilişkiler içinde kırlardaydı. Gerici Çin devletinin kırlardaki merkezi otoritesi ve ideolojik-siyasal denetimi şehirlere göre oldukça zayıftı. Devrimci gerilla kırlık bölgelerde düşmanın politik ve askeri gücünü tasfiye ederek hızla yoksul köylüleri saflarına çekebiliyor, kurtarılan alanlarda halk iktidarının nüvelerini oluşturabiliyordu. Gerillanın faaliyeti daha başlangıçtan itibaren esas olarak düşman güçlerinin askeri olarak imhası ve kurtarılmış alanlar yaratma üzerinden gelişti; koşullarda bunu uygundu. Gerilla faaliyetinin politik etkisi feodal ve yarı-feodal toplumsal ilişkiler ve iletişim olanaklarının sınırlılığından ötürü esas olarak faaliyetlerin yürütüldüğü alanlar ve çevresinde vardı. Çin'in bu koşullarında ÇKP, gerilla savaşını başlattıktan kısa bir süre sonra faaliyetin yürütüldüğü bölgelerde geniş kurtarılmış alanlar yarattı ve gerilla ordusu kurabilecek düzeye ulaştı. "Ne Yapmalı" metaforu

üzerinden ele alacak olursak Çin'in Iskra'sı devrimci gerillanın düşmana yönelik askeri imha faaliyetleri ve kurtarılmış alanlar yaratmasıydı.

Ama 2. paylaşım savaşı sonrası, hem emperyalist-kapitalist sistem hem de buna bağlı olarak sömürge ve yarı-sömürge (2. paylaşım savaşı sonrası yeni sömürgecilik gelişti) ülkeler önemli değişimler yaşadı. Emperyalizmin 2. bunalım döneminde sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki feodal ve yarı-feodal toplumsal süreç geride kaldı, bunun yerini yeni sömürgecilik temelinde kapitalizm aldı. Yeni-sömürgecilik koşullarında kapitalizmin "yukarıdan aşağı" emperyalizmin ihtiyaçlarına bağlı gelişmesi devlet otoritesini merkezileştirdi ve hızla şehir ve kırların bütün alanlarına yaydı. Çin'de olduğu gibi, çeşitli emperyalist ülkelere bağımlı ve bu anlamda çatışma içinde olan zayıf mahalli otorite değil güçlü oligarşiler oluştu. Yukarıdan aşağıya örgütlenen faşizm yoluyla emekçilerin düzene tepkilerini baskı altına alan, devletin yenilmezliği efsanesini yayan büyük bir ideolojik, politik ve psikolojik atmosfer yaratıldı; suni denge bunun üzerine kuruldu. Yeni-sömürgecilik koşullarında gerilla savaşı esas olarak etki gücü ülke çapında olan pratikler yoluyla düşmanın yarattığı bu yenilmezlik imajını yok etmek, politik gerçekleri geniş emekçi kesimlere duyurmak, bu yoldan emekçilerle devrimci örgüt'ün arasına örülmüş olan duvarları yıkmak, devrimci seçeneği göstermek işlevlerine sahip olmalıydı. Böylece, gerilla askeri değil politik nitelik kazandı; silahlı mücadele ise "siyasi gerçekleri açıklamanın" bir yöntemi, yani silahlı propaganda işlevi kazandı. Dahası uzun süreli devrimci savaş, öncü savaşı gibi bir aşamayı içerdi; devrim stratejisi bu temelde zenginleşti. Biz bu devrim stratejisine Politikleşmiş Askeri savaş stratejisi diyoruz.

İkincisi, Çin nüfusunun ezici çoğunluğu kırlardaydı ve kırlarda düşman denetimi, şehirlerle kıyaslanamayacak ölçüde zayıf ve sınırlıydı. Kentler ve işçi sınıfı hem ülke nüfusunun çok sınırlı bir bölümünü oluşturmaları, hem de düşman denetiminin derinliği nedeniyle devrimci savaşta kırlara göre tali bir role sahipti. Yeni-sömürge ülkeler açısından da düşmanın denetim olanakları kırların şehirlere göre nispeten zayıf olduğu söylenebilir, ama güçlü oligarşik devlet bu alanları da eskiyle kıyaslanmayacak ölçüde denetlemektedir. Ayrıca kapitalizmin yukarıdan aşağı gelişmesi, kırsal alanda eski feodal ilişkileri önemli ölçüde çözdü ve onları kapitalist pazarın parçası yaptı. Çarpık kapitalist yapının gelişmesiyle birlikte kentlerde büyük bir işçi sınıfı ve işsizler/emekçiler ordusu oluşmuş ve nüfusun geniş kesimleri kentlere doğru kaymıştır. Kentlerde giderek büyüyen büyük işçi ve emekçilerinin devrimci dinamiklerinin harekete geçirilmesi gerekliliği açıktır. Kentleri çepeçevre saran büyük işçi ve yoksul emekçi semtleri, düşman denetiminin nispeten zayıf olduğu devrimci faaliyetin kökleşeceği alanlar olarak belirginleşmektedir.

Bütün bu faktörlerden hareketle, THKP-C uzun süreli halk savaşının salt bir kır ve köylü savaşı olarak değil, somut gerçekliğe uygun olarak, 1970 Türkiye'si için, ağırlığını kırların oluşturduğu şehirlerde ve kırlarda birleşik devrimci savaş olarak gelişmesi gerektiğini saptadı. Bu anlamda aslında Mahir Çayan yoldaş, daha 1970 başında klasik halk savaşının o ilk kuşak ÇKP uygulamasından esaslı biçimde kopmuş, bu uygulamayı şablon olarak kabul eden anlayışlarla arasına bir sınır çizgisi çekmiş ve bu toprakların kimyasına uygun Türkiye'ye özgü bir yol arama kaygısını göstermiş ve buna önderlik etmiştir. Politikleşmiş Askeri Savaş stratejisi, "Türkiye'ye özgü yol arayışının" sonucudur ve klasik halk savaşından kopuşu ifade eder.

2000'lere geldiğimizde, yani yeni dönemde, Türkiye toplum yapısının, emperyalist-kapitalist sistem içi iş bölümü ve reel sosyalizmin çözülmesiyle ortaya çıkan tabloya bağlı olarak köklü değişimler yaşadığı bir gerçektir. Bu süreçte, bu ve başka çalışmalarımızda sık sık ifade ettiğimiz gibi emperyalizme bağımlılık derinleşmiş, neoliberalizm temelinde yeni sömürü modeli egemenlik kurmuş, devlet ve toplum adeta yeniden biçim almıştır. Hiç şüphesiz tüm bunlar devrimize rengini vermiş ve stratejik çizgimizi bu olgularla yeniden kurmak zorunlu olmuştur.

Özetle ifade etmek gerekirse;

a) Emperyalizme bağlı, yukarıdan aşağı gelişen kapitalizm, emperyalist-kapitalist sistem içindeki iş bölümüne de bağlı olarak, bazı yeni sömürge ülkeleri, örneğin Türkiye'yi daha öne çıkardı, emperyalist-kapitalist sistem içinde "eksen" ülke yaptı. Yeni sömürgecilik 2. paylaşım savaşı sonrası gelişmiş ve tüm geri bıraktırılmış ülkeleri kapsamaktadır; ama tek bir biçimde değil, adeta kapitalizmin gelişim düzeyi acısından katmanlaşmış bir yeni sömürge gerçeği vardır. Türkiye bu açıdan, yeni sömürge ülkeler içinde, orta düzey kapitalizmin geliştiği bir ülkedir.

b) Neoliberalizm temelinde sömürü modeli emperyalizmin her alana nüfus etmesini sağladı, emperyalizme bağımlılık derinleşti, sanayiden tarıma, üretimden tüketime her alanda emperyalizmin mutlak hakimiyeti söz konusudur. Böylece anti-emperyalist mücadele ile sınıfsal mücadele kopmaz bir bağla birbirine bağlandı, yeni sömürgeci kapitalizme karşı mücadele ile emperyalizme karşı mücadele aynı kanalda birleşti.

c) Yeni sömürgecilik temelinde gelişen kapitalizm işçi ve emekçi sınıfları önemli ölçüde şehirlere yığdı, kırsal alanda feodalizm tümden çözüldü, dahası Kürdistan'daki sömürge savaşı kent nüfusunun yoğunlaşmasına yol açtı, kentlerin etrafındaki yoksul semtlere işçi, emekçi, yoksul halkı yığdı. Tüm sınıfsal, ulusal ve cinsler arası çelişkinin adeta düğüm olduğu bu semtler/varoşlar aynı zamanda işsizler ordusu ve güvencesiz emeğin yaşam alanlarıdır.

d) Neoliberal sömürü modeli ve esnek üretim işçi sınıfını katmanlaştırdı, kadın ve çocuk emeğinin sömürüsünü yoğunlaştırdı. Sendikal örgütlenme düzeyi düştü, ama işçi ve emekçiler toplumun önemli bir kesimini oluşturdu, işçi sınıfını nicel olarak büyüttü. Bu gelişim devrimde işçi sınıfın rolünü ön plana çıkardı; işçi sınıfı sadece ideolojik öncü değil aynı zamanda devrimin temel güçleri arasında yerini aldı.

e) Kapitalizmin gelişmesi, şehir-kır nüfus oranını kökten değiştirdi. Kırsal alanda feodalizm çözülmekle kalmadı, ülke nüfusunun önemli bir kısmını şehirlere yığdı. Bu oran, örneğin çarpık kapitalizmin, "ithal ikameci modele" bağlı olarak kapitalizmin egemen olduğu 1970 yıllarında %30 şehirler, %70 kırsal alanken bugün bu oran tam tersine(Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2009 yılı için, nüfusun % 75.5 il ve ilçelerde, % 24.5 köy ve beldelerde yaşıyor; İstanbul toplam ülke nüfusun % 17.8, Ankara % 6.4, İzmir % 5.3, Bursa % 3.5, Adana % 2.8 barındırıyor; İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Kocaeli, Antalya, Gaziantep, Hatay başta olmak üzere 2009 yılında toplam 67 ilde nüfus çoğalıyor, 14 ilde ise(Tunceli, Çankırı, Ardahan, Kars, Bilecik, Isparta vb) azalıyor.) dönmüştür. Böylece "kır"a

yüklenen anlam üretim ilişkilerinden, yani feodalizm ve toprağa bağlı üretimden önemli ölçüde çıktı ve coğrafi bir kavrama dönüştü.

f) Yeni sömürgecilik güçlü oligarşik devletleri ortaya çıkarmıştı; yeni dönemde devlet, emperyalizm ve işbirlikçi tekellerin çıkarına bağlı olarak yeniden yapılandırıldı. Eskiden sürekli/sömürge tipi faşizm, daha çok gizli biçim alıp ancak emperyalizm ve yerli tekelci sermaye ipin ucunu kaçırınca açık faşizme başvururdu (12 Mart ve 12 Eylül açık faşizmi böyledir). Ama yeni dönemde bu konsept değişime uğradı, "açık" ve "gizli" faşizm adeta iç içe kurumsallaştı. Bunu "düşük yoğunluklu savaş- düşük yoğunluklu demokrasi" olarak da tanımlamak mümkündür.

g) Yeni sömürgecilik ve ülke somut koşullarının bileşkesi suni-dengeyi ortaya çıkarmıştı. Suni-denge, oligarşik devlet ile emekçi kitleler arasındaki ilişkiyi tanımlar. Bu ilişkinin oluşumunda yeni dönemde, eskiden çok daha güçlü biçimde sadece oligarşinin şiddet aygıtları devrede değildir; bununla birlikte şimdi ideolojik ve kültürel aygıtlar çok daha etkin devrededir. Neoliberal sömürü modeli "sosyal devleti" budadı, suni dengenin oluşumunda rol oynayan "nispi refah" ortadan kalktı, ama toplumsal ve kültürel çürüme suni dengenin oluşmasında yeni unsurlar ekledi. Böylece, oligarşi kitleleri baskı altına almada, hem siyasal baskı mekanizmalarını hem de siyasal-kültürel unsurlar, bunların baskısını kullandı. Devrimci hareketin politik özne olmaktan uzak konumu suni dengenin derinleşmesine zemin sundu ve kitlelerin düzene olan kendiliğindenci tepkilerini önemli ölçüde pasifize edildi.

a) Silahlı Propaganda

"Emperyalizmin işgali altında olan ülkelerde emperyalizm ve oligarşiye karşı mücadele nasıl yürütülecektir? Oligarşi ile halkın memnuniyetsizliği ve tepkileri arasında suni denge hangi mücadele biçimi temel alınarak bozulacaktır? Halkı devrim saflarına çekmek için hangi mücadele metodunu temel olarak seçeceğiz? Geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı hangi mücadele biçimi olacaktır?

İşte, devrimci çizgi ile oportünist çizgiyi, devrimci teoriyi, 'Ortodoks' ideolojik-politik söz ebeliğinden ayırt eden temel ölçü buradadır." (M. Çayan)

Mahir yoldaş, bu sorular temelinde Türkiye'nin "Ne Yapmalı"sını, başka bir deyişle Türkiye'nin Iskra'sının ne olacağı sorusunu sormaktadır. Yanıtları da soruları kadar açıktır;

"Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine yani, politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına politikleşmiş askeri savaş stratejisi denir."

"(…) Bilindiği gibi, gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir.

Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir. Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir."

“Silahlı propaganda, belli bir stratejiden hareketle, emekçi kitlelere elle tutulur, gözle görülür maddi ve somut eylemlerden hareketle, soyuta gider. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak, kitleleri bilinçlendirir, onlara politik hedef gösterir. Silahlı propaganda, halkın düzene karşı olan memnuniyetsizliğini ajite eder, onları emperyalist beyin yıkamanın giderek etkisinden kurtarır. Önce kitleleri sarsar, giderek de bilinçlendirir. Merkezi otoritenin görüldüğü gibi güçlü olmadığını, onun kuvvetinin her şeyden önce yaygara, gözdağına ve demagojiye dayandığını gösterir.

Silahlı propaganda, her şeyden önce, günlük maişet derdi, vs. içinde kaybolan, emperyalist yayınla şartlanmış, düzenin şu veya bu “partisine” umudunu bağlamış kitlelerin dikkatini devrim hareketine çeker, uyuşturulmuş, pasifize edilmiş kitlelerde kıpırdanma yaratır.”

“Silahlı propaganda, kır ve şehir gerilla savaşı ile psikolojik ve yıpratma savaşını içerir.”

“(…) Kitlelerin düzene karşı memnuniyetsizlik ve kıpırdanmalarının eyleme dönüşmesi için, önce inandırıcı olmalıyız. Söylediklerimizi bizzat eylemimizle onlara göstermeliyiz. Devrimciler her şeyden önce bir yandan kitlelere, hakim sınıfların baskı örgütünün, yüzyıllardır kafalarında şekillendiği gibi olmadığını, aslında çürük ve kof olduğunu, onun bütün gücünün yaygara, gözdağı ve demagojiden ibaret olduğunu askeri eylemleri ile göstermelidirler. Öte yandan, kitleleri devrimci propagandaya açık hale getirebilmek ve bu yolla devrimci bilinci onlara götürüp onları devrim saflarına çekmek için, askeri eylemlerin üzerine oturmuş propagandayı işletmelidirler.” (M. Çayan)

Silahlı propaganda devrim iradesini, devrimci siyaseti ülke gündemine, siyasetine, toplumsal yaşamın merkezine, en şiddetli biçimler altında, hiç kimsenin görmezden gelmeyeceği, üstünden atlayamayacağı, onu hesaba katmadan politika belirleyemeyeceği tarzda gerilla eylemliyle taşımaktır. Silahlı propaganda pratiği özel olarak düşmanın belirli bir bölgede askeri olarak imhasını hedeflemez. O, herhangi bir askeri eylem değildir, siyasi gerçekleri açıklamaya hizmet edecek tarzda hedefleri, içeriği ve biçimi belirlenmiş silahlı eylemdir. Onun asli amacı “askeri” değil “politik”tir, düşmanla devrimciler arasında bir “düello” ya da tek başına “misillemeler zinciri” değildir; SP politik gerçeklerin açıklanmasına aracılık yapmanın, kitlelere devrimci irade ve bilinci taşımanın temel aracıdır. SP maddi olaylar temelinde kitlelere siyasi gerçekleri açıklamayı hedefler. SP, belirli bir stratejiden, yani politikleşmiş Askeri savaş stratejisinden hareket eder, somut ve güncel hedeflere yönelir, bu temelde siyasi gerçekleri açıklar.

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini savunan devrimci parti, sadece Silahlı Propaganda ile yetinmez, Silahlı Propagandanın yöneldiği somut hedefler etrafında diğer politik mücadele biçimlerini de örgütler. Böylece Silahlı Propaganda ile diğer politik mücadele biçimleri bir birini tamamlar, birbirini besler. Bu diyalektik ilişki, Politikleşmiş askeri savaş stratejisinden hareket eden devrimci sosyalist parti için yaşamsaldır; Silahlı Propaganda eylemi ile diğer kitle mücadele biçimler, bu temelde, Silahlı Propaganda ile somutluk kazanan ajitasyon ve propaganda ile bunu tamamlayan diğer(silahsız, barışçıl) ajitasyon ve propaganda, kitlelere çelişkileri gösterir, onları bilinçlendirir. Hiç şüphesiz işçi ve emekçilerin burjuva düzeninden kopması, onların kendiliğindenci bilinçten sosyalist bilince taşınması/sıçraması bir süreç işidir ve bir dizi mücadele evresine bağlı olarak, devrimci sosyalist partinin giderek politik bir hareket olması ve etrafında kitleleri örgütlemesiyle sağlanabilir. Bu anlamıyla devrimci

sosyalistler hiçbir zaman, tek başına Silahlı Propagandayı "her şey" yapmaz; Silahlı Propaganda siyasi gerçekleri açıklamada temel mücadele aracıdır, en az bunun kadar diğer politik kitlevi mücadele araçları da önemlidir.

"PASS'ın temel hareket noktası devrimci bir politik örgüt/parti önderliğinde geniş bir politik gerçekleri açıklaması kampanyası temelinde emekçi kitlelere devrimci siyasi bilincin götürülmesi, onların devrimci mücadeleye kazanılmasıdır. Bu noktada, kilit kavram silahlı propagandadır… SP eylemi herhangi bir askeri eylemden, siyasi bilinç taşıma iradesi ile ve buna uygun biçimlenişi ile ayrılır. Bu nedenle, SP eylemi esas olarak ülke ve dünyadaki nesnel çelişkiler üzerinde yoğunlaşır, bunlara devrimci temelde müdahaleyle devrimci iradeyi ve çözümü billurlaştırır, kaçınılamaz, üstünden atlanamaz bir tarzda gündeme sokar. Egemen sınıfların üstünü örttüğü tüm çelişkileri açığa çıkarır. Egemen sınıfların faşist devlet aygıtını ve tüm sistemi nesnel çelişkiler üzerinden siyasal, moral ve askeri olarak darbeleyerek, emekçilerin istemlerini silahla gündemleştiren, savunan bir gücün olduğunu gösterir. Silahlı propaganda eleştiri silahı ile silahların eleştirisini birleştirir.

Emekçilere onların istemlerini devrimci tarzda cisimleştiren, baskı gücünü kenarından köşesinden değil, tam da kalbinden vurabilen, hesap sorabilen, etrafında birlik olunduğunda sistemi yenebilecek bir devrim gücünün olduğunu gösterir. Düşmanın yenilebileceğini, düzen değişikliğinin gerekli ve mümkün olduğunu nesnel çelişkilere yönelen güçlü, hiç kimsenin görmezden gelemeyeceği askeri eylemler ve bunun üzerine oturan propaganda ile sistematik tarzda işlemek, öncünün eyleminin etrafında birleşmek gerektiğini göstermek; işte SP özü budur. SP, öncünün eylemi-siyasi gerçekleri emekçilere taşıma-örgütlenme-kitleselleşme-daha büyük eylem düzeyleri yaratma diyalektiği içinde gelişir. SP'nin her adımı emekçi kitlelerle buluşma ve onlarla daha büyük bir devrimci eylem gücüne kavuşma üzerine kuruludur."

Silahlı propaganda bu özellikleriyle daha ilk andan itibaren düzenin sınırlarının ve düzen tarafından dayatılan "siyaset yapma" alanlarının tümünün birden reddedildiğini, reddetmek bir yana her yönden süreç içinde paramparça edildiğini gösterir. Düzenin cepheden karşısında ve dışında, tüm diğer toplumsal ve siyasal öğelerden farklı bir devrimci sosyalist seçeneğin/hareketin apaçık ve kesin bir ifadesi olur. Devrimci pratik, yani SP ve diğer politik, ekonomik, demokratik mücadele bütünlüğü, devrimci hareketle işçi ve emekçiler arasına örülmüş tüm engelleri, başta korku duvarı olmak üzere tüm psikolojik, politik duvarları yıkar, adım adım sistemi hayat içinde kurumlaştıran, somutlaştıran tüm ilişki ve mekanizmaları parçalayarak ve devrime ve yeni/ komünist uygarlığa alan açar. Bu pratik aynı zamanda devrimci var oluşun, kendini bir devrimci sosyalist hareket olarak kurmanın ve korumanın da aracıdır.

Silahlı propaganda faaliyetinin en temel özelliği sistematik biçimde gelişen siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel mücadele biçimi olması ve bunun etrafında devrimci pratiğin, önce toplumun en uyanık ve politize olmaya açık kesimleri tarafından, giderek nüfusun bütün kesimleri tarafından görülür, anlaşılır ve üstünden atlanamaz bir biçim ve içerikte gelişmesi gerektiğidir. Silahlı propaganda pratiği içerik olarak çarpık kapitalist sistemin başlıca çelişkilerinin somut görünümlerini güncel ve temel boyutlarıyla işler, tüm sistem cephesi karşısında işçi sınıfı ve emekçilerin taleplerini öne çıkarır ve ülke gündemine

belirleyici bir öğe olarak taşır. Yani silahlı propaganda, tek başına protestocu, günü kurtarıcı her türlü yaklaşımın dışındadır; salt güncelliğe ve mevcut gündem maddelerine kilitlenmeyen, kendi gündemini (ve bizzat kendi varlığını) öne süren, kabul ettiren bir mücadele çizgisidir. Silahlı propaganda emek-sermaye çelişkisinden kaynaklanan başlıca çelişkilerin genel ve yerel düzeylerdeki boyutlarına müdahale eder, buna göre biçimlenir. Düzen ve devrim güçlerini saflaştırıcı bir pratiği esas alır.

Proletarya ve emekçilerin bütün hak arama mücadelelerinden, sorunlarından, ulusal ve cinsel eşitsizliklerden, ekolojik sorunlardan, emperyalizme bağımlılığın yarattığın problemlerden, kültürel çürütme politikaları ve sonuçlarından ve bunların yarattığı öfkeden yola çıkan, bu öfkeye devrimci sınıf bilinci kazandırmanın yolunu açacak; talancı, emperyalizmin işbirlikçisi, doğayı tahrip eden, halkı her türlü yozlaşmayla zehirleyen tekeller ve işçiler-yoksullar ayrımını açıkça ortaya koyacak, bu çelişki alanlarının her bir noktasını darbeleyecek bir eylem tarzı ve bunun üzerinden yükselen süreklileştirilmiş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası silahlı propaganda faaliyetinin hedeflerine ulaşması için olmazsa olmazdır.

Tekellerin merkezlerini, egemen sınıfların yaşam alanlarını, sefahat yuvalarını, hortumcuları, baskı güçlerinin yuvalarını sürekli ve sistematik olarak darbelemek, halk düşmanlarının devrimci adaletten kaçamayacaklarını göstermek, emekçilerin yaşamlarına, konutlarına yönelen her saldırı dalgasına düşmanı pişman edecek güçte ve çapta karşılıklar vermek, emperyalistlerin, Siyonistlerin ve bölge gericiliğinin tüm merkezlerine sürekli biçimde darbeler indirmek, kültürel çürütme politikalarının sivri ucunu oluşturan her türlü politika, kurum ve kişiye onları hareket edemez hale getirecek tarzda karşılık vermek, kadınlar üzerindeki kudurgan baskılara karşı gereken yanıtları vermek, ekolojik felaketlerin kaynaklarına ve sorumlularına karşı onları işlevsiz hale getirecek müdahaleleri yapmak, Kürt ulusu ve diğer ulus ve ulusal topluluklar üzerinde estirilen gerici, faşist teröre karşı enternasyonal dayanışmayı güçlü biçimde ortaya koyan pratikler geliştirmek, dünyanın her neresinde olursa olsun devrimci sosyalist, anti-faşist, anti-emperyalist güçlere ve halklara karşı yapılan saldırıları halkımıza ve partimize yapılmış saldırılar gibi ele alarak dayanışma pratikleri örmek… Her bir temel başlık silahlı propaganda faaliyetleri yoluyla teşhir edilmeli, devrimci propagandanın önü açılmalıdır.

“Etki gücü ülke ve dünya çapında olan SP eylemleri, yerel SP eylemleriyle birleştirilerek yaygın bir savaş hattı yaratılmalıdır. Düşman şok edilmelidir, dehşete sürüklenmelidir, “tatlı hayat” sona erdirilmelidir, tüm politik, askeri, ekonomik, vb. dengeleri ve günlük yaşamları altüst olmalıdır. Hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığı ve olmayacağı, devrimci eylem ve iradenin gücüyle toplumsal yaşamın tüm hücrelerine değin nüfuz etmelidir.”

Silahlı propaganda kısa ve öz olarak budur. Böylesi bir faaliyet hayatın her alanındaki mevcut saflaşmaları darmadağın eder, yeniden saflaştırır, devrimin önünü açar.

“Oligarşik sistemi adım adım işlemez hale getirip, paramparça edecek, tekelci, tefeci asalakları titretecek, “kimya”larını bozacak, “gırtlaklarının kesildiği”ni onlara gösterecek, ülkemizi özgürleştirecek, halk iktidarının ve kesintisiz olarak sosyalizmin yolunu açacak devrimci eylem çizgisi bu perspektifle geliştirilecektir. Devrim için mücadele çağrısı ve devrimci adalet gerçek anlamını böylesi eylemlerde bulabilir. Emekçilerin tek tek

sömürücülere ve sömürü sistemine karşı ilksel tepkileri, tohum halindeki bilinç öğeleri ancak böylesi eylem tarzıyla devrimci kanallara akabilir. Siyasal gerçekleri açıklama kampanyası ancak ve ancak böylesi bir politik-askeri eylem düzeyiyle başarıyı yakalayabilir, devrimci gerilla ancak böylesi bir eylem tarzıyla emekçilerin savaş iradesi ve gücü haline gelebilir. Onlar ve biz ayrışmasının, oligarşi/emperyalizm ve halk saflaşmasının önü ancak böyle, yani oligarşi ile halk arasındaki somut-nesnel çelişkileri sert darbelerle ve devrimci çözümler temelinde işleyen bir mücadele hattıyla açılabilir. Devrimci savaşa ilişkin kaygılar, önyargılar, kararsızlıklar, yılgınlık ve çaresizlik atmosferi ancak böyle aşılabilir. Ve bu, suni dengenin kırılması, savaşın kitleselleşmesinin önünün açılması demektir."

b) Öncü Gerilla Faaliyeti Olarak Silahlı Propaganda Kitlesel ve Örgütleyicidir

Silahlı propaganda bireysel değil, kitlesel mücadeledir. Bir devrimci faaliyeti "bireysel" yada "marjinal" yapan asla bu faaliyeti gerçekleştirenlerin sayısı olamaz. Böyle bir sayısal kriter/ölçü olmadığı gibi, sayı üzerinden hareket edilecek olursa, büyük emekçi kitleleri devrimci saflara katılmadan önce yapılan her türlü faaliyet, barışçıl ya da silahlı olsun kitlelerden kopuk, maceracı, bireysel faaliyet olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla sayısal unsur hele ki her türlü devrimci faaliyetin başlangıç aşamasında, yani az sayıdaki öncüyle başlayan bir faaliyeti kitlelerden kopuk bireysel faaliyet olup olmadığını değerlendirmede kriter/ölçü olamaz. Emekçi kitlelerden kopuk bireysel faaliyet toplumsal çelişkilere müdahale etmeyen, emekçilerin istemlerine devrimci içerik kazandırarak güçlü biçimde gündemleştirmeyen, kitlelerin devrimci düşüncelere en açık kesimlerinden başlayarak adım adım daha geniş kesimlere yayılan bir sempati, duygudaşlık yaratmayan, adım adım bunu güven ve destek ve doğrudan katılıma dönüştürmeyen faaliyetleri tanımlayabilir. Diğer bir ifadeyle, emekçi kitlelerin yüreğine, ruhuna, bilincine, hayatına dokunamayan, onlarda özdeşlik duygusu yaratmayan, onları gülümsetmeyen, onlarda mücadele isteği ve sevinci yaratmayan, faaliyeti yürüten partiye dönük merak ve ilgi yaratmayan, yaklaştırmayan faaliyet kitlelerden kopuktur.

Silahlı propaganda temelinde başlatılan devrimci savaş, başlangıçta doğal olarak bir öncü savaşı olarak gelişir. Bilinçte, hedefte, iradede, kararda, örgütte netleşmiş ve birleşmiş, yaşamını devrim temelinde kurmuş profesyonel devrimciler ve onların örgütünün hayata müdahalesi olarak başlar devrimci savaş. Bu öncü/öncülerin savaşıdır. Fakat içeriği, yönelimi ve emekçi kitlelerle kurduğu bağ itibariyle kitleseldir. Silahlı propaganda faaliyetini kitlesel yapan, başlangıçta büyük gerilla grupları tarafından yapılması ve kısa sürede büyük işçi ve emekçi kitlelerinin devrimci savaşın öznesi olabileceği beklentisi değildir. Silahlı propaganda pratiği, devrimi, en geniş işçi ve emekçi kitlelere dolaysız olarak taşır, oligarşi ile halk arasındaki çelişkilerin en yakıcı noktalarına işçi ve emekçilerin istemleri doğrultusunda müdahale eder, bu yönleriyle emekçilerin düşünce dünyasıyla, istemleriyle, gündelik hayatıyla bütünleşir, onları sistemi ve kendi hayatlarını sorgulamaya yönlendirir, en ileri kesimlerden başlayarak emekçilerde mücadele isteği ve sevinci yaratır.

Silahlı propaganda faaliyeti, öncü gerillayla emekçiler arasında duygudaşlık yaratır, emekçileri devrimci savaşıma yakınlaştırır. Emekçi kitlelerin devrimci savaşıma giderek artan ölçülerde katılımı Mahir yoldaşın formülasyonuyla, sempati-güven-destek aşamalarından

geçerek gerçekleşir. Devrimci öncü gerilla savaşının başlangıç aşamalarında geniş kitle katılımı beklentisi yoktur; yeni sömürgecilik üzerinden gelişen suni-denge böylesi bir "geniş katılımı" engeller, devrimci parti ile halk arasına bir set çeker. Ama SP'nın politik amacı bu "set"i yıkmak, kitlelerle temel çelişkiler üzerinden bağ kurmak ve örgütlemektir. SP faaliyetiyle emekçi kitlelerin en ileri kesimlerinde sempati, geri kalanında ise verilen mesajı ve sürecin nasıl gelişeceğini görme çabası olacaktır. Esas olarak var olan toplumsal çelişkilere yönelme, oligarşiye karşı memnuniyetsizliği ve başkaldırma duygularını güçlendirme, partiyi güçlendirme ve sağlamlaştırma hedefleri önde olacaktır.

Tam da bu noktada, bir başka temel unsur devrededir: İstikrar…

İstikrar, silahlı propaganda faaliyetinin süreklilik kazanması, güven verici hale gelmesidir. Silahlı propaganda süreklilik içinde istikrar kazandıkça, korku duvarları yıkılmaya başlar, çürümekte olan toplumsal hayat karşısında yeni hayatın, devrim ve sosyalizm seçeneği dimdik ayakta görülür. Devrimci parti tam da bunu temsil eder, emekçi kitleler için çekim alanı olur. Halkın insanca yaşayamamaktan kaynaklanan öfkesi, oligarşinin faşist terör yoluyla bastırdığı ve emekçilerin kendilerine çevirdikleri öfke ve şiddet, devrimci gerillada akacağı kanalı görür ve yavaş yavaş onun rotasına girer. Silahlı propaganda cılız protestoların, birikmiş tepkilerin gür sesi olur, kitleleri bu gür sesin etrafında toparlar. Sol ve devrimci hareketlerin kitle tabanını oluşturan samimi pek çok insan açık ya da örtük tarzda böylesi bir devrimci savaşın özlemini taşımaktadır. Silahlı propaganda eylemini esas alan gerilla savaşının istikrarlı biçimde uygulanması bu kesimlerinde özlemlerine yanıt olacaktır, giderek artan ölçüde bu kesimleri devrimci sosyalist harekete çekecektir. Silahlı Propagandanın "önce solu toparlar" esprisi budur.

"Devrim için mücadele çağrısı ve devrimci adalet gerçek anlamını böylesi eylemlerde bulabilir. Emekçilerin tek tek sömürücüleri ve sömürü sistemine karşı ilksel tepkileri, tohum halindeki bilinç öğeleri ancak böylesi eylem tarzıyla devrimci kanallara akabilir. Siyasal gerçekleri açıklama kampanyası ancak ve ancak böylesi bir politik-askeri eylem düzeyiyle başarıyı yakalayabilir, devrimci gerilla ancak böylesi bir eylem tarzıyla emekçilerin savaş iradesi ve gücü haline gelebilir. Onlar ve biz ayrışmasının, oligarşi/emperyalizm ve halk saflaşmasının önü ancak böyle, yani oligarşi ile halk arasındaki somut-nesnel çelişkileri sert darbelerle ve devrimci çözümler temelinde işleyen bir mücadele hattıyla açılabilir. Devrimci savaşa ilişkin kaygılar, önyargılar, kararsızlıklar, yılgınlık ve çaresizlik atmosferi ancak böyle aşılabilir."

"Böylesi bir eylem ve örgütlenme çizgisi sömürüye, yoksulluğa, işsizliğe, yozlaşmaya, emperyalizme uşaklığa, emperyalist saldırganlığa, genel olarak sisteme ve devlete karşı büyük bir öfke besleyen, ancak çıkış yoluyla bulamayan ve geleneksel tercihlerin etkisiyle gerici ve faşist partilerin etkisi altında olan geniş emekçi kesimlerin öfkesinin de ifadesi olacaktır. Emekçileri bölen ve sisteme bağlayan kanalları kesecektir. Emekçilerin gündemini dolduran; laik-şeriatçı, Alevi-Sünni ve artık bozulmuş ve anlamını yitirmiş geleneksel sağ-sol ayrımları yerini, IMF'ciler, Amerikancılar, emperyalist yardakçıları ve onların karşısında bağımsız ve onurlu bir ülke isteyenler; yiyiciler-hortumcular-tekelcilerin sömürü ve sefahat düzenini savunanlar ve onların karşısında işçilerin, yoksulların iktidarı ve insanca yaşamı için

mücadele edenler; oligarşinin uşakları ve onların karşısında halk kurtuluş savaşçısı devrimciler ayrımına bırakacaktır. Devrimci eylemimizle bu ayrım noktalarını geliştirdiğimiz ölçüde emekçilerdeki ve soldaki bugüne değin var olan tüm siyasal, sosyal, kültürel aidiyet ilişkileri altüst olacak ve yeniden devrimci temelde biçimlenecektir."

Bu bağlamda, silahlı propaganda düzenden kesin, net bir kopuşun ve devrime bağlanmanın motor gücüdür. Gerilla kökleştiği ölçüde ülkedeki her bir toplumsal gelişme devrim ile karşı-devrim arasındaki savaşın etki alanına girer. Herkes için saflaşma kaçınılmazlaşır. Devrimci gerillanın ve partisinin yanında saf tutan emekçi için ara yollar kesin biçimde bitmiş demektir. Kitleler için "kopuş" ve "yeninin inşa" yoluna girilmiştir.

Bu noktada hemen belirtmek gerekiyor; silahlı propaganda emekçi kitleleri kendiliğinden örgütleyemez, ya da siyasal mücadelenin bütün işlevlerini tek başına yerine getiremez. Örgütlenme doğrudan insandan-insana bir ilişkilenmedir. Yani, sonuçta kitleler "silah sesi" ile değil, kitleleri kapsayacak, değiştirecek ve devrimci iktidara yöneltecek Parti'nin sevk ve idaresinde Cephe örgütleri ile örgütlenirler.Partinin yeteneği, bunun için hiçbir sınır tanımaksızın yaratıcılık göstermek, binlerce yoldan değişik örgütlenme çemberleri yaratmak, düzene muhalif olan her emekçinin, öğrencinin, aydının, vb. kendisini en alt düzeyde bile ifade edebileceği biçimleri bulmak ve kendisini bu çemberlerin içinden besleyerek geliştirmektir. Silahlı propagandanın rolü ise bütün bunlar için yolu açmaktır…

Anlaşılacağı üzere, silahlı propaganda ile kitle mücadelesi arasında diyalektik bir ilişki vardır. Silahlı propaganda kitle mücadelesini yok saymaz, ret etmez, tam tersine kitle mücadelesinin önünü açmak, kitlelerin tepkisini açığa çıkarmak için politik alana müdahale eder.

Silahlı propaganda hangi süreçte böylesi merkezi bir rol oynar?

Devrimi ilk günden iktidarın alındığı son güne kadar bir süreç olarak ele alırsak; strateji bu sürecin toplamıdır. Silahlı Propaganda tüm bu süreçlerde merkezi rol oynamaz; o bu strateji içinde ilk başlangıç evrelerinde, kitlelerin düzene yönelik tepkilerinin düzenin sınırlarını aşmadığı, bir biçimde bu tepkilerin yeniden düzene bağlandığı süreçlerde oynar. Yani bir başka ifade ile Politikleşmiş Askeri Savaş stratejisinin birinci ana evresinde, yani Öncü savaşı sürecinde böylesi bir merkezi role sahip olur. Öncü savaş aşamasında devrimci öncüler savaşı başlatır, savaşın asıl motor gücü gerilladır. (Kır ve Şehir) Bu savaş, partinin önderliğinde, gerilla mücadelesiyle kitle mücadelesinin bileşkesi olarak gelişir. Öncü savaşının başlangıç aşamasında işçi ve emekçi kitleler siyasal açıdan düzenin sınırlarını aşmış değildir; Parti-Cephe önderliğinde, silahlı propaganda temelinde yürüyen bu savaşın asıl politik hedefi, kitlelerin düzene tepkilerini açığa çıkarmak, onları örgütlemek ve onları maddi/siyasal bir güce dönüştürmektir.

Bu anlamda, öncü savaş, bir avuç devrimcinin savaşı değil, özünde Che'nin ifade ettiği gibi, halkın savaşıdır. Şehir ve kırda gerilla savaşı olarak gelişecek olan öncü savaş, giderek gerilla ordulaşması ve ayaklanmalara dönüşecektir.

"Bilindiği gibi, gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir."

Gerilla savaşını devrimci güçler kullanabileceği gibi, karşı-devrim güçleri de kullanabilir. Günümüzde hemen hemen tüm emperyalist ordularda, yeni-sömürge ordularında "özel kuvvetler", "özel savaş kuvvetleri" ve benzeri isimler altında özellikle devrimci gerilla güçlerine karşı, halk muhalefetine karşı gerilla taktikleriyle savaşan ve çoğunlukla "kontrgerilla" (karşı-gerilla) olarak tanımlanan birlikler bulunmaktadır.

Gerilla savaşının devrimci mücadelede başat bir mücadele olarak kullanımı esas olarak sömürge, yarı ve yeni-sömürge ülkelerde söz konusudur. Ancak gerillanın politik mücadelede oynadığı rol, her tarihsel süreçte ve değişik devrim/devrimci deneylerde farklı biçimlerde olmuştur. Devrim deneylerini ele alırken gördük ki; Sovyet devriminde silahlı mücadele ve gerilla silahlı halk ayaklanmasının "yan" unsurudur, Çin devriminde silahlı mücadele ve gerilla devrimin yolunu açmakta, düşmanın maddi alanını sınırlamakta ve devrimde temel rol oynamaktadır, yeni sömürge ülke devrimlerinde ise silahlı mücadele SP biçimi alarak "siyasi gerçekleri açıklamanın" temel aracı olmakta, öncü gerilla savaşı başlı başına bir stratejik evre olmaktadır.

Çin örneğindeki, ya da onun teorileştirilmesi olan klasik halk savaşı çizgisini esas alan hareketlerin yürüttüğü gerilla savaşlarıyla, silahlı propaganda temelindeki politik-askeri mücadele arasında, eylemlerin politik hedefleri ve yaratmak istedikleri sonuçlar, buna bağlı olarak somut eylem hedefi seçimi ve eylemin biçimlenişi, vb. tüm temel noktalarda esaslı farklılıklar vardır.

Klasik halk savaşının en zengin biçimi ve başlı başına stratejiye dönüşmesinin örneği olan Çin devriminde, gerilla savaşı esas olarak düşman güçlerin askeri imhası ve düşmanın kırlık alanlardan sökülüp atılması; bu temelde toprak devrimi ekseninde köylüler içinde devrimin inşasının yolunun açılması işlevine sahiptir. Politik gerçeklerin açıklanması bağlamında gerilla eyleminin özgün bir işlevi, yani Silahlı Propaganda işlevi yoktur. Bu devrim deneyi göstermiştir ki; halk savaşı, maddi olarak güçlü ama siyasi olarak zayıf düşmana karşı, yani emperyalizm ve feodal-komprador burjuva iktidara karşı gerilla savaşı olarak başlamış, bu gerilla savaşı maddi yıpratmayı içermiştir.

Silahlı propaganda eksenli gerilla savaşın asli amacı düşmanın askeri imhasından, yani maddi yıpratmadan çok daha fazla, eylemin politik gerçekleri açıklama kampanyasına hizmet etmesidir. Bu özelliğiyle silahlı propaganda faaliyetinin askeri yönü değil, politik yönü öndedir. Silahlı Propaganda maddi yıpratmayı değil, siyasal teşhiri ve psikolojik yıpratmayı içerir.

"Silahlı propaganda, askeri değil politik mücadeledir."

Bu noktanın somut olarak anlaşılabilmesi için bir örnekle devam etmek yararlı olacaktır. Çin devriminde devrimci gerilla faaliyetinin ortaya çıkışında ve sonrasında gerillanın eylemlerde ana hedefi daha çok düşman askerinin saf dışı bırakılması, savaş araçlarının, karargahlarının imhası, gerillanın bulunduğu kırsal alanların düşmanın askeri ve diğer her tür etkinliğinden temizlenmesidir. Düşmana en çok zayiat verdirilip, alan düşmandan temizlendikçe gerilla ve parti birimleri kitlelere siyasi bilinç taşımaya, örgütlemeye, düşman otoritesinin kırıldığı

alanlarda (kurtarılmış bölgelerde) halk iktidarını kurmaya girişirler. Herhangi bir gerilla eyleminin organize edilmesinde baştan itibaren bu noktalar esas alınmıştır.

Silahlı propaganda temelinde gerilla savaşı yürüten bir devrimci harekete bağlı gerilla birliği esas olarak partinin emekçilere ulaştırmak istediği politik gerçeklerin en etkili biçimde emekçilere ulaşmasını sağlayacak, devrimci ajitasyon ve propagandanın üzerine oturacağı, düşmanın yenilmezlik demagojisinin kof olduğunu gösterecek eylem hedefleri ve biçimleri üzerinde yoğunlaşır. Devrimci örgütün gündeminde emperyalizme ilişkin siyasi gerçeklerin açıklanması, devrimci çıkış yolunun gösterilmesi, emperyalizmin ülkedeki gücünün darbeleneceğini göstermek varsa, silahlı propaganda eylemi buna yoğunlaşır. Faşist baskıların, adalet taleplerinin, hak arama mücadelelerinin yada başka politik ve toplumsal sorunlar gündemdeyse, silahlı propaganda devrimci çözüm için bu konuları ele alır, bu sorunları devrimci gerilla eylemiyle etkin biçimde gündemleştirir. Eylemlerin somut hedefleri, şiddetin düzeyi, gerçekleşme biçimi buna göre belirlenir.

Fakat silahlı propaganda politik mücadelenin "tek" biçimi değil, en üst biçimidir; Silahlı Propaganda ile diğer politik mücadele biçimleri iç içedir, bir birini besler, birbirlerini zenginleştirir.

Somut bir örnek üzerinden ilerleyecek olursak; siyasal/toplumsal gündeme ilişkin, o gündemin merkezindeki düşman kurumlarını, mekanlarını, araçlarını, temsilcilerini darbeleyen bir devrimci askeri eylem, yani Silahlı Propaganda eylemi nüfusun tüm kesimlerinin dikkatini soruna çeker, emperyalizm ve oligarşinin politikalarını dilediği gibi uygulayamayacağını, karşısında devrimin şiddetini ve örgütünü bulacağını gösterir. Devrimci askeri eylemi onun üzerinden yükselen ve eylemin hedefini düşmanın politikalarının, kurumlarının, temsilcilerinin kirli yüzünü gösteren, soruna ilişkin devrimin seçeneklerini ortaya koyan yazılı ve sözlü ajitasyon ve propaganda biçimleri, diğer kitlevi eylem biçimleri izler. Silahlı eylem, Mahir yoldaşın deyişiyle "maddi"dir, "elle tutulur, gözle görülür, maddi somut eylem"dir, emperyalizm ve oligarşiye meydan okumadır; bunun üzerinden yükselen diğer mücadele biçimleri, "siyasi gerçekleri açıklama" çalışmaları, bilinçlendirme faaliyetleri gelir. Böylece maddi ve "somut" olan ile "soyut" arasında güçlü bağlar kurulur, oligarşinin tercih çemberi daralır, suni- denge sarsılır. Askeri eylemin öne çıkardığı sorunu/olguyu devrimci askeri eylemle birlikte ele alan yazılı, sözlü, görsel ajitasyon, propaganda, meşru gösteriler, aynı soruna/olguya ilişkin yerel düzeyde askeri faaliyetler, toplantılar vb'nin tümü askeri eylemi izleyen ve siyasi gerçekleri açıklayan, devrim seçeneğini gündemleştiren diğer faaliyetlerdir.

"Klasik politik kitle çalışması ile silahlı propaganda birbirini izler ve birbirinin içinde, birbirine bağımlıdırlar, her biri diğerini karşılıklı etkiler" (M. Çayan)

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi, sadece politik mücadelenin bu iki bileşeni, yani silahlı propaganda ve diğer politik kitle çalışmasını iç içe ele almakla kalmaz, bununla birlikte, buna bağlı olarak ideolojik, ekonomik-demokratik mücadeleyi de Silahlı Propagandaya bağlar.

"Silahlı propagandanın dışındaki öteki politik, ekonomik, demokratik mücadele biçimleri silahlı propagandaya tabidir ve silahlı propagandaya göre biçimlenirler" (M. Çayan)

Burada soru şudur: bu bütünlük her zaman sağlanabilir mi?

Bu sorunun yanıtı, hem anlayış düzeyinde hem de bu anlayışın örgütsel karşılığını ile düşünmek gerekir ve buna bağlı verilebilir. Partimiz politik mücadelenin hem en üst biçimi olarak silahlı propaganda ile politik mücadelenin diğer biçimlerinin bütünlüğünü, hem de politik mücadeleyi tamamlayan ideolojik, ekonomik, demokratik mücadele bütünlüğü savunur. Politik mücadelenin silahlı ve silahsız metotları arasında bu diyalektik bağı kurmayan her anlayış ya sağa yada sola savrulur; silahlı propagandayı ret etmek sağ sapma olarak, politik mücadeleyi tek başına Silahlı Propaganda ile özdeş görmek ve diğer politik kitlevi mücadele biçimlerini ret etmek ise sol (fokocu) sapma olarak karşımıza çıkar. Partimiz her iki sapma ile arasına kalın bir çizgi çizer.

Ancak sorun politik olarak böyle konsa da, sınıf mücadelesinde böylesi diyalektik ilişki ve sıkı bağ, her zaman bire bir inşa edilemez. Çünkü burada eğer bu ilişkilere denk düşen örgütler yoksa yada yeteri kadar inşa edilememişse her zaman bir "açı" yada "mesafe" ortaya çıkar. Nitekim Türkiye devriminde, Politikleşmiş Askeri savaş Stratejisinin şu yada bu biçimde somutlandığı süreçlerde böylesi bir eksikliği de gözlemek mümkündür.

Örneğin 12 Mart açık faşizmine karşı 71 silahlı savaşımın böylesi bir yanı vardır. 1965-70 devrimci gençlik hareketi içinde ortaya çıkan partimiz THKP-C, 1970 sonlarında partileşmiş, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi temelinde hazırlıklara başlamış, hatta bu temelde askeri eylemlerde örgütlemiştir. Ama 12 Mart cuntası "balyoz harekatı" olarak işçi ve emekçilere, sol ve devrimci harekete karşı, tüm demokratik kazanımları bir yana atarak saldırılarını yoğunlaştırınca partimiz THKP-C, "yeterli hazırlık yapılamadan silaha sarılmak zorunda kalınmış" ve " 1 Mayıs hareketi" olarak tanımlanan Elrom'un kaçırılmasıyla parti tüm kamuoyuna ilan edilmiştir. Nitekim Mahir yoldaşın ifadesiyle "5-6 askeri eylem" de ifadesini bulan "Şubat-Mayıs şehir gerilla eylemlerinin" (Bu eylemler THKC bildirisinde vardır) propagandası partimiz tarafından yapılmasa da, o sürecin siyasal atmosferinde geniş yankı bulmuş, bu silahlı propaganda eylemleri Latin Amerika ülkelerinden daha güçlü etki yaratmış ve 1. Erim hükümetinin "Atatürkçü-ilerici" maskesini alaşağı etmiş, faşizmin erken doğum yapmasını sağlamıştır.

Mahir yoldaşın şu sözleri silahlı propagandanın, diğer politik mücadele araçlarıyla yeteri derecede tamamlanmasa da politik işlevini açıklar; bu aynı zamanda THKP-C politik prestijinin ana kaynağıdır: "… silahlı propaganda, 1. Erim hükümetinin gerçek yüzünü ve emellerini, oligarşinin en gerici, en azgın ve terörist yönetimi olduğunu açığa çıkarmıştır. Böylece, Amerikan emperyalizmin ve işbirlikçi yerli burjuvazinin oyununu alt üst ederek, maskesini alaşağı etmiş, kademeli planını bozmuştur. 'İlerici, reformist, Atatürkçü' görümünü altındaki açık faşizmin erken doğum yapmasını sağlayarak, küçük-burjuva aydın çevreler de dahil olmak üzere kamuoyunun gözlerini açtı."(M. Çayan)

Ayrıca 1975-81 süreci ve devrimci sosyalist partinin de politik mücadele deneyi bu açıdan öğreticidir. Bu süreçte devrimci sosyalist parti, THKP-C'nin devamı olarak yerini aldı, anti-faşist, anti-emperyalist hedefleri vurdu, halk düşmanlarından hesap sordu ve yerel ve merkezi silahlı propaganda eylemleriyle hiç de küçümsenmeyecek şehir gerilla deneyi yarattı.

Bu süreçte önce bazı P-C çevrelerini etrafında topladı, sol ve devrimci hareket içinde kendine bir yer açtı, kitlelerin derin sempatisini kazandı. Ama bu süreç bütünsel açıdan incelendiğinde, daha sonra "geçmiş değerlendirmesi" ve özeleştirilerle sabit olduğu üzere, Silahlı Propaganda ile diğer kitlevi mücadele biçimleri arasında, sürecin ihtiyaçlarına uygun bağlar istenilen düzeyde kurulamadı, buna uygun örgütler inşa edilemedi. Hiç şüphesiz bu aynı zamanda politik bir derstir

Burada ikinci soru şudur: böylesi bir bütünlüğün yeni dönemde önemi nedir

Silahlı Propaganda ve tüm devrimci faaliyetler, yaşanılan süreçten, bu sürecin nesnel ve öznel ilişkiler toplamından bağımsız ele alınamaz. İçinde bulunduğumuz dönem, yani 2000'li yılların Türkiye'si ile 1970 ve 1980 Türkiye'si aynı değildir. Bugün elbette birçok birikim ve dersler vardır. Ama yeni dönemde, emperyalizmin bu dönemdeki tüm ilişki ve çelişkileri doğrudan yeni sömürge Türkiye'ye yansımaktadır. Oligarşik yapı, emperyalizme bağımlı biçimde, hem sınıfsal acıdan "daralmış", hem de devlet biçimi olarak yeni bir düzeyde merkezileşip örgütlenmiştir. Neoliberal sömürü modeli ülkenin her alanını kapsamış, bu ülkenin maddi-kültürel zemini bu temelde biçim almıştır. Yeni sömürgeci kapitalizm "ithal ikameci" modelle gelişti, bu model "sosyal devlet" ve "nispi refah" gibi olguları bir yana atmadı, ama yeni dönemde bunlar bir yana atılıp sömürü derinleşmiştir. Suni-dengenin oluşmasında sadece şiddet değil şiddetle birlikte ideolojik ve kültürel aygıtlar çok daha karmaşık devreye girmektedir. Kürdistan da yürütülen özel savaşında birikimi ile oligarşi, Türkiye halkının düzene tepkilerini, devrimci hareketin süreklileşmiş yenilgi atmosferinin etkisiyle daha güçlü kontrol etmektedir. Emperyalizm ve oligarşinin "kara propaganda" araç ve yöntemleri zenginleşmiştir. Kısaca ekonomik, siyasal, kültürel iklim ciddi değişimler yaşamıştır/ yaşamaktadır.

İşte toplumsal ve siyasal iklimdeki bu değişimden dolayı, yukarıda ifade etiğimiz böylesi bir bütünlük, eskiye nazaran bugün çok daha anlamlıdır, gereklidir. Silahın ve kitlelerin eleştiren gücü, gerilla ve devrimci halk hareketi yan yana, birbirini bütünlemelidir. Bu bütünlük her süreçten çok daha yoğun ve iradi, örgütlü biçimde bu yeni dönemde inşa edilebilir. Unutulmamalı; kendiliğindenci kitle hareketi önemli ölçüde geride kalmıştır, bu devası olanaklar bugün yoktur yada çok zayıftır. Bu koşullarda devrimci sosyalizmin politik bir eksen olmasında bu bütünlük son derece önemli bir yer tutar.

Burada son olarak, silahlı propagandanın kavranışına ilişkin bir yanlışa da değinmek gerekiyor. Kimi durumlarda, toplumsal gündemin çeşitli sorunlarına emekçilerin özlemleri, öfkeleri temelinde yönelen etkili silahlı eylemler, bunlarla birleşen diğer eylemler olmadan da, yani bu eylemlerin yöneldiği siyasi gerçekleri açıklayan, eylemlerin yöneldiği sorunlara ilişkin devrimci seçenekleri ortaya koyan faaliyetler olmadan da emekçilerde sempati yaratabilir, ülke ve hatta dünya gündemine girebilir. Eylemin darbelediği hedef o denli teşhir olmuş, o denli emekçilerin nefretini kazanmış ya da emekçilerin çeşitli ihtiyaçlarına güçlü biçimde denk düşmüştür ki, eylemin gerçekleştirilmiş oluşu bile sempati dalgası yaratır. (Hatta öyle ki, bazen devrimci olmayan güçlerin, örneğin gerici/dinci kesimlerin yaptığı askeri eylemler- ki bunların yapmış olduğu bu askeri eylemler silahlı propaganda değildir- o kadar teşhir olmuş bir hedefe yönelebilirler ki, kitlelerde genel bir ortak duyguya denk düşebilirler.)

Bu tür eylemler bu özellikleriyle silahlı propaganda eylemi düzeyine yaklaşır gibi görünürler. Ancak böylesi eylemlerin siyasi gerçekleri açıklama gücü zayıftır, daha çok, etkili bir protesto olmaktan fazlaca öteye geçemezler. Bilinçlendirici, örgütleyici olmaktan önemli ölçüde uzaktırlar. Çünkü her eylem, salt askeri hedefi ile değil, o hedefi seçen gücün politik arka planı, niteliği ile de anlam kazanır.

Daha da ötesi, gerçekleştirilen silahlı eylem ne denli meşru bir zeminde dursun dursun, oligarşinin muazzam genişlikteki ve etkinlikteki ideolojik aygıtları, medyası, kurumları vb. yoluyla kara propagandanın hedefi olur ve etkisi zayıflatılır. Böylesi bir eylem tarzını, yani sadece "protestocu" bir tarzı pratik çizgi haline getiren devrimci bir hareketin kitlelere siyasi gerçekleri açıklaması ve onlarla buluşması mümkün olamaz. Orta ve uzun vade de bu tür eylemler üzerindeki düşman karartması artar ve eylemler etkisizleşir. Devrimci sosyalizm, elbette teşhir olmuş hedeflere yönelebilir, silahlı propagandayı eylemlerini "protesto" amaçlıda örgütleyebilir; ama kendini bununla sınırlamaz, dahası düşmanın çok yönlü karartma faaliyetleri içinde daha etkin örgütlerin inşa edilmesini savunur.

İşte az önce, yukarıda silahlı propaganda ile diğer kitlevi mücadele biçimlerin bütünlüğü, tüm bunların iradi ve örgütlü inşa edilmesi bundan dolayı içinde bulunduğumuz süreçte çok daha önem kazanmıştır.

Demek ki her silahlı eylem yada silahlı mücadele pratiği silahlı propaganda değildir. Bir silahlı eylemin silahlı propaganda olması için, her şeyden önce, iktidar için dövüşen bir devrimci partinin olması zorunludur. Ama bu yetmez. Her devrimci partinin her silahlı eylemi silahlı propaganda olamaz. Nitekim yukarıda işaret ettiğimiz gibi, şu yada bu biçimde silahlı mücadeleyi savunan hatta yer yer başvuran, dinci-gericileri bir yana bırakırsak, devrimci parti/yada örgütler söz konusu olmuştur, olabilir. Örneğin bu ülkede İ. Kaypakkaya geleneği silahlı mücadelede son derece önemli bir yer tutar; dahası PKK'yi dışta tutarsak, PKK'den etkilenen bazı "melez" parti yada örgütler yer yer silahlı mücadeleye başvurmuşlardır (Gerilla mücadelesinin etkisiyle Latin Amerika da bazı KP silahlı mücadeleyi savunmak, hatta ayrı bir "silahlı mücadele kolu" örgütlemek gibi deneyler bilinmektedir ve Mahir yoldaşın "X grubu" örneğini de hatırlamakta yarar vardır). Ama bu gibi parti yada örgütleri Politikleşmiş Askeri Savaş örgütü, bunların silahlı eylemlerini de "silahlı propaganda" olarak tanımlamak mümkün değildir.

Burada bir silahlı eylemin silahlı propaganda işlevi kazanması için " belirli bir devrim stratejisinden hareket etmek" yani "Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisinden hareket etmek", böylesi bir anlayışı savunmak devreye girer. Ancak böylesi bir anlayış, silahlı mücadeleyi "siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir biçimi" olarak ele alır. Eğer bu yoksa, silahlı eylem bir parti önderliğinde, "siyasi gerçekleri açıklamanın bir aracı" olarak değil de düşmanın maddi yıpratmayı içeriyorsa yada böylesi bir politik anlayıştan uzak bir "taktik" olarak devreye giriyorsa, bu silahlı eylem "silahlı propaganda" işlevi kazanamaz.

O halde, daha iyi anlaşılması için bir formülasyon yaparsak; her şeyden önce yaşanılan sürece devrimci yanıt veren bir partinin varlığı, bu partinin Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisinden hareketle, güncel ve dönemsel politik hedeflere gerilla vuruşuyla darbelendirmesi, bu darbelerin yani silahlı eylemlerin "siyasi gerçekleri açıklaması"; işte silahlı propaganda budur.

Devrimci sosyalizm devrimci pratiği ve savaşımı bununla, silahlı propaganda ile sınırlamaz. Silahlı propagandayı, diğer politik (yani silahsız) mücadele biçimleri (yayın, bildiri, kitlesel gösteri, politik grev vb) ve ideolojik, ekonomik-demokratik mücadele biçilmeyle birlikte, diyalektik bir ilişki içinde ele alır. Doğru ve Marksist-Leninist anlayış budur.

d) Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisinde Üç Stratejik Aşama ve Silahlı Propagandanın Bu Aşamalardaki Rolü Üzerine Yeniden…

Hiç bir savaşım düz bir çizgide ve aynı tempoyla, aynı yoğunluk ve derinlikle yürümez. Hele ki, küçük bir güç olarak savaşa başlayan ve adım adım büyümeyi hedefleyen bir gerilla savaşı söz konusuysa sürecin eylem tarzı, yoğunluk, yaygınlık, güvenlik ve daha birçok açıdan birbirinden ayrılan çeşitli aşamalardan geçeceği kesindir.

Devrimci gerillanın yaratılması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve giderek bir dengenin kurulması, buradan bir dizi aşamayı yaşayıp oligarşinin iktidar aygıtını tümden parçalayacak nihai vuruşların gerçekleştirilmesi uzun süreli ve bileşik savaşının gelişme seyrinin temel stratejik aşamalarıdır. Sorunu genel olarak ifade edersek, Gerilla ve Halk savaşının askeri literatürü açısından bakıldığında, bu süreçler, her ülkede kendine özgü biçim alıp irili ufaklı ara aşamalar içerse de, stratejik olarak üç aşamadan geçer. Bunlar; stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı aşamaları olarak tanımlanır.

Stratejik savunma aşaması; gerilla için, klasik askeri literatürde olduğu gibi düşman saldırılarına karşı kendini savunma, daha edilgen/pasif bir konumda savaşı sürdürme anlamına gelmez. Gerilla savaşı hücum ve yıpratma savaşıdır. Devrimci gerilla için stratejik savunma, gerillanın henüz küçük bir savaş gücü olarak doğduğu başlangıç aşamasında, oligarşinin iktidarını tümden parçalayacak güçten yoksun olduğu için, hücum pratiğini kendisini fiziksel ve örgütsel açıdan yok oluşa sürükleyecek, gücünü aşacak eylemlerle değil, bir yandan var oluş koşullarını koruyacak, bir yandan da devrimin hedeflerini, politikalarını güçlü biçimde tüm emekçilere taşıyacak, onlar içinde adım adım büyümesini sağlayacak bir biçim ve içerikte gerçekleştirmesi, tüm faaliyetlerine buna göre biçimlendirmesi anlamına gelir. Güçlü, yaratıcı ve sürekli bir silahlı propaganda faaliyeti temelinde siyasi gerçekleri açıklama, küçük gerilla birlikleri biçiminde organize olma, katı bir gizlilikle korunma, gücünü aşan, dağıtıcı olan her türlü etkinlikten uzak durma, vb. gerilla savaşı ve örgütlenmesini belirleyen başlıca öğelerdir.

Devrimci gerillanın yaratılması ve geliştirilmesi aşamaları esas olarak stratejik savunma aşamasının mantığına göre biçimlenir, onun birer parçasıdırlar. Bu aşamada işçiler, emekçiler, halk henüz düzenin sınırlarını parçalayacak güçte değildir, kitlelerin düzene tepkileri vardır ama bu tepkiler düzenin sınırlarını zorlasa da onu aşan bir düzeyle değildir. Gerilla, şehir ve kır gerillası biçiminde, maddi olarak güçlü düşmana karşı halkın kurtuluşunu temsil eder. Gerilla savaş ile büyük birimlerde (örneğin halk meclislerinde) örgütlenecek düzeyle olmasa da kitle mücadelesi birbirini besler. Gerilla savaşı ve kitle mücadelesi, bunların bileşkesi suni dengenin kırılmasında yaşamsal rol oynar. Bu aşamada gerilla savaşı asıl olarak, emperyalizm ve oligarşinin siyasal teşhirini sağlar ve Mahir yoldaşın ifadesiyle “savaşın psikolojik yıpratma yönü ağır basar”.

Stratejik denge aşaması; gerilla savaşının küçük ölçekli pratiklerden orta çaplı savaşlara geçtiği, düşman otoritesini ve etkinliğini ciddi ölçüde zayıflattığı, savaşın ülke çapında yayıldığı, büyük kitle desteği ve katılımının geliştiği, onlarla, yüzlerle sayılan gerilla güçlerinin binlerle, giderek on binlerle sayılmaya başladığı, gerilla ordulaşmasının somutlaştığı, savaşta gerilla inisiyatifi ve etkinliği ile düşman inisiyatifi ve etkinliğinin dengelenmeye başladığı aşamadır. Gerilla artık gerçekleştirdiği büyük ataklarla düşmanı salt siyasi olarak darbeleyip geriletmez, onun politik, askeri, kültürel tüm egemenlik aygıtlarını ve unsurlarını da imha etmeye başlar. Devrimci gerillanın şehir ve kırda geliştirilmesi aşamasının olgunlaştığı süreçten başlayarak, yaygınlaştığı süreç bir bütün olarak esas olarak stratejik denge aşamasıdır. Bu aşama bir tür "geçiş aşaması"dır. Bu aşamanın son evrelerinde, gerillanın yaygınlaşması ve ordulaşması evrelerinde, silahlı mücadelenin işlevi değişir ve düşmanı maddi yıpratma giderek ön plana çıkar. Gerilla ve halk emperyalizm ve oligarşiye karşı hem siyasi hem de maddi olarak üstünlük sağlar yada bu süreç yaşanır. Kitleler giderek büyük birimler halinde örgütlenir ve bu birimler aynı zamanda halk iktidarının nüveleri olurlar.

Stratejik saldırı ya da taarruz aşaması ise; devrimin büyük kitle güçleriyle buluştuğu, gerillanın oligarşinin egemenlik aygıtını bir bütün olarak yok edecek saldırıları gerçekleştirebilecek güce ve yaygınlığa ulaştığı, gerilla savaşıyla düzenli savaşı ve büyük ayaklanmaların birleştirebildiği, bütün cephelerden düşmanın egemenlik aygıtına karşı sürekli ve büyük çaplı mücadele ve ülkeyi kurtarma, oligarşik iktidarı yıkma aşamasıdır. Sürekli ve büyük çaplı devrimci taarruzlar bu aşamanın belirleyici öğeleridir. Gerillanın yaygınlaşma aşamasının olgunlaştığı süreçten itibaren oligarşinin egemenlik sisteminin tümüyle parçalandığı, halk iktidarının kurulduğu an'a değin olan tüm süreç stratejik saldırı aşamasını oluşturur. Bu sürenin ne kadar olacağı ve ne gibi taktik süreçleri yaşayacağı bu iradi ve nihai savaşın gelişimine göre biçim alır. Artık siyasi olarak inisiyatifi eline alan gerilla ve halk, iktidarı elde edecek güçtedir, siyasi olarak tercih edilmiş düşmana maddi darbeler vurmak, gerilla ordusuyla halk ayaklanmalarının bileşkesi olarak oligarşik iktidarı yıkmaz günceldir.

Bu stratejik aşamalara silahlı propaganda faaliyeti açısından baktığımızda, silahlı propagandanın her aşamadaki rolü ve işlevinin adım adım farklılaştığını görürüz. Stratejik savunma ve stratejik denge aşamasının bir kısmında silahlı propaganda belirleyici eylem biçimidir. Bu aşamalarda siyasi gerçekleri açıklamak, emekçileri bilinçlendirmek, onları devrimci eylemin öznesi haline getirmek, partinin ve gerilla savaşının temel hedefidir. Bu hedefe ulaşmanın temel aracı da silahlı propagandadır. Biz bu aşamalara, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi içinde öncü savaşı evresi de diyoruz. Stratejik denge aşamasının ileri dönemleriyle, stratejik saldırı aşamalarına ulaşan bir parti ve gerilla savaşı ise esas olarak işçi sınıfı ve emekçi halkın geniş kesimlerini kazanmış ya da bu doğrultuda esaslı başarılar elde etmiş demektir. Özellikle stratejik saldırı aşaması gerillanın ordulaşma düzeyine ulaştığı, artık düşmanın egemenlik aygıtlarının yok edilmesinin gündeme geldiği ve şehirlerde, kasabalarda ayaklanmaların yaşandığı aşamadır. Bu noktada gerilla eyleminin eksenini ajitasyon ve propagandaya temel oluşturacak, "siyasi gerçekleri açıklayan" askeri eylemler değil, düşman güçlerini ve egemenlik aygıtlarını askeri olarak imhaya dönük silahlı mücadele/eylemler oluşturur. Bu aşamada da silahlı propaganda eylemleri tümüyle devre dışı kalmaz. Ancak ikincil bir rol oynar.

Tüm bu anlatılanlar başka biçimde de formüle edilebilir. Devrimimiz genel olarak emperyalizmin yeni döneminin, özel olarak da ülkemizin nesnel ve öznel koşullarının ürünü olacaktır. Devrimizin stratejik çizgisi de buna bağılı biçim alacak, kendine özgü ara aşamalardan geçecektir. Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi, klasik halk savaşından devrimci kopuşu ifade eder. Genel olarak, bu üç ana stratejik aşama devrimimiz içinde, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi içinde geçerlidir. Ama içinde bulunduğumuz dönem ve ülke koşulları, toplumsal ve siyasal olgular, devrimize yeni ara aşamalar katmıştır. Çin ve Vietnam devrimleri örneğinde "stratejik savunma" aşaması kısadır; ama yeni sömürge ülkelerde, özel olarak da Türkiye devriminde bu aşama daha uzun ve başlı başına bir süreçtir. Öncü savaş ve bu öncü savaş aşamasında silahlı propagandanın temel rol oynaması tümüyle bununla ilgilidir.

Öncü savaşı, politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi içinde, şehir ve kır gerilla mücadelesini, bu gerilla mücadelesinin gelişip yayınlaşmasını içerir, kapsar. İşte bu süreçte, bu aşamada, silahlı propaganda "siyasi gerçekleri açıklamanın" temel yöntemi/aracıdır. Öncü savaşının temel amacı, politik hedefi, kitlelerin düzenin sınırlarını aşmayan tepkilerini örgütleyip onları emperyalizm ve oligarşi karşısında siyasal açıdan üstün konuma getirmek, yani onlara devrimci bilinç taşıyıp siyasi ve maddi güç haline getirmektir. Bu süreç, yani öncü savaşı aşaması, gerilla savaşı ile devrimci kitle hareketinin bileşkesi olarak adımlanacaktır. Devrimci savaşta, "stratejik denge" aşamasının sonlarında ve gerillanın ordulaşması ve ayaklanmalar döneminde, yani "stratejik denge" aşamasının sonları ve"stratejik saldırı" aşamasında, silahlı mücadele yine temel rol oynar. Ama bu aşamalarda silahlı mücadelenin işlevi değişir, düşmanı maddi yıpratma ön plana çıkar, iktidara yürünülür.

Bir başka ifade ile Mahir yoldaşın "şehir gerillasını yaratma" ve "şehir gerillasını geliştirme, kır gerillasını yaratma", hatta "şehir gerillasını yayınlaştırma ve kır gerillasını geliştirme" biçiminde formüle ettiği taktik aşamalar öncü savaşı aşaması içindedir; yani "stratejik savunma aşaması" ve "stratejik denge aşamasının" bir kısmı bu ara aşmalarla zenginleşmiştir. Bu dönemde gerilla savaşı, siyasal teşhiri hedefler ve psikolojik yıpratmayı içerir. Bunu "stratejik denge" aşamasının sonları ve "stratejik saldırı" aşaması, yani gerillanın ordulaşması ve ayaklanmalar dönemi izleyecektir.

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini bu temelde ayrıştırırsak; birinci ana aşama öncü savaşı, ikinci ana aşama ise gerillanın ordulaştığı ve ayaklanmalar aşaması olarak tanımlamak mümkündür. Silahlı propaganda öncü savaşı aşamasında oligarşinin siyasal teşhiri ve suni dengenin kırılıp kitlelerin örgütlenmesinde temel (tek değil) rol oynar. Ancak gerillanın ordulaşması ve ayaklanma aşamasında ise silahlı propagandanın rolü ikincildir.

Gerilla mekansal olarak bulunduğu ortama ya da kısa konjonktürel süreçlerin fırsat ya da zorluklarının akıntısına kapılmadan mücadelenin içinde bulunduğu stratejik aşamanın mantığına sıkı sıkıya bağlı kalarak hareket etmek zorundadır.

e) Şehirde-Kırda Birleşik Devrimci Savaş

Öncü savaşı, politikleşmiş askeri bir savaştır ve bu savaş yada Gerilla savaşı silahlı propaganda temelinde gelişecektir. Bunun anlamı yürütülecek faaliyetlerin esas olarak, politik ve askeri karakterde olması, gerilla savaşının politik ve askeri bir mantığa uygun olarak gelişmesidir. Gerilla savaşı, maddi olarak güçlü düşmana karşı siyasi olarak güçlü öncülerin savaşı olarak başlayacak, bu savaş içinde kitleler siyasal üstünlüğü ele geçirecektir. Gerilla savaşı, askeri açıdan ifade edersek, küçük silahlı güçlerin büyük düzenli ordu güçlerine karşı, düzensiz, gizli ve askeri açıdan küçük atakları biçiminde yürüyecektir.

Gerillanın merkezi büyük düzenli ordu güçlerine ve devlet denetimine karşı savaşı sürdürebilmesi için şu ana başlıklar önemli yer tutar;

Partinin önderliğinde politik ve askeri olarak doğru bir taktik politika izlemesi,

Şehir ve kırda gerilla savaşını yürütecek politik-askeri örgütü, gerillaları kucaklayacak asgari kitle güçlerin olması ve asgari kitle desteğini kazanması,

Gerilla savaşına uygun gizli, disiplinli, kurallı bir örgütsel işleyişin ve savaşı yürütmek için asgari alt yapının oluşması

Mekansal olarak gizlenmesine, barınmasına, hareket etmesine elverişli, düşman denetiminin nispeten zayıf olduğu, düşmanın “yumuşak karnı” olan alanlarda/mekanlarda (askeri literatürde jeopolitik ve jeostratejik derinliğe sahip olan, yani üslenen güçlere gizlilik, hareket kabiliyeti, destek sağlama olanağı veren, düşman açısından ise onun denetimini ve saldırı olanaklarını zayıflatan mekanlar) üslenmesine bağlıdır.

Gerilla savaşı için bir şablon yoktur ve bu politik-askeri savaş somut ve nesnel toplumsal koşullardan bağımsız değildir. Bu açıdan toplumsal sürecin feodal ve yarı feodal olduğu, emperyalist işgalin açık ve özellikle liman kentlerde yoğunlaştığı, geniş kırsal alanda köylülerin ülke nüfusunun %90’ları bulduğu Çin ve Vietman gibi ülkelerde, kırlar temel savaş alanı, köylülük temel güçtür. Bu ülkelerde gerilla ve halk ordusunun asıl kitle gücü köylülüktür. Ama 2. paylaşım savaşı sonrası yeni sömürge ülkelerde, toplumsal süreç, emperyalizmin ihtiyaçlarına bağlı olarak kapitalizme devindi, emperyalist işgal biçimi değişti, açık işgal yerini gizli işgale bıraktı, emperyalizm içsel olgu oldu, işçi sınıfı nicel büyüme gösterdi, feodalizm çözüldü, kent nüfusu büyüdü, kentlerin etrafında yoksul emekçi sınıflar yığıldı. Yeni dönemde ise bu gelişme ve değişim neoliberal politikalar ekseninde derinleşti. Hatta şu söylenebilir; bu süreç, yeni dönemde, sömürge ve yeni sömürge ülkelerde kapitalizmi geliştirirken, bu ülkeler, emperyalizm ile ilişki düzeyi ve ihtiyaçlara bağlı olarak katmanlaştı, farklılaştı. Bir yanda yarı-feodal, hatta feodal ilişkilerin varlığını az çok koruduğu işgal altında ülkeler (Afganistan vb), bir yanda kapitalizm egemenlik kursa da daha çok tarım ve ticari sermayeye dayalı ülkeler, bir yanda kapitalizmin nispeten daha geliştiği ülkeler, bir başka yandan ise orta düzey kapitalizmin egemen olduğu ülkeler söz konusudur.

Tüm bu ülkelerde, emperyalizm ve işbirlikçi burjuvaziye/oligarşiye karşı uzun süreli devrimci savaş zorunludur. Ancak bu devrimci savaş, her ülkede nesnel ve toplumsal yapıya, coğrafi koşullara, tarihsel mücadele deneylerine göre biçim alır ve kendine özgü ara aşamaları ortaya çıkarır. Uzun süreli ve bileşik savaş, bu savaşın ilk başlangıcı, öncü savaş, şehirden mi,

kırdan mı, yada her ikisi birlikte mi ele alınacak, hangi aşamada nasıl bir ilişki kurulacak; tüm bunlar, her ülkenin, az önce ifade ettiğimiz somut koşullarına bağlıdır. Bu açıdan, bugün sömürge ve yeni sömürge ülke devrimci deneylerine baktığımızda kır eksenli olduğu kadar şehir eksenli gerilla savaşların olduğunu görmekteyiz. Ama tümünün ortak paydası devrimci savaşın gerillaya dayanıp uzun süreli, politik ve askeri bir savaş olduğudur.

Bugün, hatta uzun yıllardır, bazı çevrelerin, bu devrimci anlayışı açık yada örtük biçimde ret edip çarpıttıkları görülmektedir. Bu çevreler, çarpık kapitalizmin gelişme düzeyinden hareketle, faşizmin/devletin merkezi otoritesini, sadece şehirlerde değil kırlarda da hakim kılması, devlet güçlerinin kırlarda da görünür hale gelmesi, askeri teknolojinin gelişimi, şehir ve kır gerillasına karşı özel eğitilmiş güçlerin sayıca artışı ve benzeri faktörlerden hareketle artık gerilla savaşının başarılı biçimde yürütmenin imkansız ya da imkansıza yakın olduğu düşüncesi, açık yada örtülü dile getirilmektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye Devrimci Hareketinin şehir ve kır gerillacılığı noktasındaki kimi başarısız deneyimleri de bu tür iddiaları desteklemek için kullanılmaktadır. Aslında bu yaklaşımlar, kimi zaman iyi niyetli, ancak gerilla savaşının mantığını zayıf kavramakla ilgiliyken, çoğu kez aslında kırda olsun, şehirde olsun gerilla savaşını ret etmek için ileri sürülmektedir.

Her şeyden önce, eğer pratik örneklerden hareket edecek olursak, bugün sürmekte olan hemen hemen bütün büyük devrimci girişimlerin, anti-işgal direnişlerin esas olarak şehir yada kır gerillası temelinde uzun süreli savaş olarak geliştiğini görürüz. Üstelik bunların bir bölümünde gerillaya karşı savaşan güçler dünyanın bilinen en gelişkin savaş teknolojilerine, kontrgerilla savaşı konusunda muazzam bilgi ve deneyime sahip olan başta ABD emperyalizmi olmak üzere emperyalist devletlerdir. Düşmanın devrimci güçleri denetim altına almak ve bastırmak için kullandığı izleme, dinleme, takip ve saldırı yöntemleri, teknolojik imkan ve örgütlenmeleri kentlerde ve kırlarda eskiyle kıyaslanamaz ölçüde güçlü olduğu bir gerçektir. Bu pasifist mantığa göre, düşmanın denetim olanaklarının geçmişe nazaran olağanüstü büyüdüğü gerekçesinden hareket edersek, ne kırlarda, ne de şehirlerde devrimci savaşın mümkün olmadığı sonucuna pekala varabiliriz.

Fakat hayır, düşmanın tüm “harika teknolojileri”ne rağmen, devrimci savaş, sömürge ve yeni sömürge ülkelerde, anti-işgal direnişlerde, gerilla mücadelesi temelinde hem kırlarda, hem de kentlerde ayakta kalıyor ve gelişiyor. Kolombiya’dan Nepal’e, Iraktan Filistin ve Kürdistan’a kadar uzanan bütün sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde devrimci güçler, bir dönem (1980-90 sürecinde) gerilese de savaş güçlerini koruyor, hatta kimi yerlerde düşmanı geriletiyorlar. Gerilla için düşmanın kuvvetinin büyüklüğünden ya da teknolojik üstünlüğünden şikayet etme diye bir şey yoktur, bu gerilla savaşının mantığına aykırıdır. Gerilla savaşı, az güçle büyük kuvvetleri alt etme sanatıdır. Şikayet değil, düşmanı alt etmenin yolunu bulmaktır gerillanın işi… Gerilla bunu bulunduğu coğrafyayla kardeşleşerek, yoldaşlaşarak, doğru politik açılımlar, eylemler geliştirerek, kitlelerle daha kapsamlı bağlar kurup örgütsel donanım ve işleyişini sağlamlaştırarak, düşmanın geliştirdiği her saldırı yöntemini, aracını, teknolojisini alt edecek yolları arayıp bularak (askerlikte kuraldır her silahın anti’si vardır) gerçekleştirir.

Düşman denetimin ve devlet otoritesinin kapitalizmin gelişmesine paralel böylesi yaygınlaşmasından çıkan sonuç; yılgınlık ve “bir gün ayaklanırız” biçiminde devrimin

güncelliğini bir kenara atmak değildir. Tam tersine, devrimin günceliğinden hareket ederek, devrimci irade ve örgütün önemi kavramak, devrimci savaşın uzun süreli olduğu gerçeğini bilince çıkarmaktır. Devrimci savaş, iradi örgütlenecek, ağır bedeller ödenecek, uzun süreli olacak, ama gerilla ve kitle hareketinin bileşkesi olarak gelişecektir. Partimiz için çıkan politik sonuç; devrimci irade, örgüt ve kitle mücadelesinin önemidir.

Sonuçta, her ülkenin özgün koşullarını, toplumsal, siyasal, coğrafi vb koşullarını gözden kaçırmadan, genel olarak yeni sömürge ülkeler için, kapitalizmin gelişme düzeyine bağlı olarak, devrimin proletarya önderliğinde, işçi sınıfı, kır ve kent yoksulları, küçük üretici, aydın, kısaca burjuvaziyi tümden dışta bırakarak halkın iktidarını hedeflediği, bundan dolayı da bu sınıf ve tabakaların devrimin temel güçleri olduğu bir devrim zorunlu duraktır. Böylesi bir devrim hedefi için, uzun süreli ve birleşik savaş çizgisi zorunludur.

Devrim, yeni sömürge ülkelerde, suni-dengenin etkisi altında bulunan işçi, emekçi, halkın birden, bir kriz anında ayaklanmasıyla gerçekleşmeyecektir. Devrim, şehir ve kırda bileşik devrimci savaşla, devrimci partinin önderliğinde gerilla savaşı olarak başlayacak ve adım adım halkı yanına çekecek, örgütleyecek ve iktidara yürüyecektir. Bu devrimde, şehirler, kapitalizmin ulaşmış olduğu aşamaya ve kent nüfusunun eksen olmasına bağlı olarak, baştan sona stratejik bir yerde durmaktadır. Bundan dolayı, önemli ölçüde 2. bunalım döneminin izlerini taşıyan "son sözü şehirlerde işçi sınıfı söyleyecek" tezi, yeni dönem için geride kalmıştır. Şehirlerde gerilla savaşı, işçi, emekçi, gençlik, aydın, kısaca halka; kırda gerilla savaşı, kır yoksullarına, emekçi köylülüğe dayanacaktır.

Evet, yeni sömürge ülkelerde, özel olarak da ülkemizde işçi sınıfı devrimdeki rolü önder ve temel güç konumundadır ve kentler birleşik ve uzun süreli savaşta stratejik önemdedir. 2000'li yılların işçi sınıfı ve kent gerçekliği karşısında, "işçi sınıfı devrimin temel gücü değildir, kırlar temel savaş alanı ve bundan dolayı köylülük temel güçtür" ya da "işçi sınıfı temel güçtür ama savaşın son aşamalarda devrimci rolünü oynar ve şehirlerdeki mücadele ikincil (tali) niteliktedir" diyebilir miyiz? Şüphesiz hayır, THKP-C yaklaşımı daha 1970'lerde bile "köylü ordularının kentleri kuşatması ve ancak son aşamada işçi sınıfının rolünü oynaması" biçimindeki şablonlaştırılmış klasik halk savaşı tarzını aşmış ve kentlerle kırların yeni türden bir ilişki biçimini aramaya başlamıştır. Nitekim Mahir yoldaşın en son yazısı olan "Kesintisiz Devrim II-III" de geliştirmiş olduğu "birleşik devrimci savaş" tezi ve Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisinin çeşitli aşamalarını ele alması bu klasik halk savaşı tezlerden devrimci kopuştur. Partimiz, bugün bu tezleri yeni dönem ve ülke somut koşullarıyla geliştirip yeniden kurmaktadır.

Bugün yeni-sömürgeci çarpık kapitalizm nüfusu hızla kentlere yığmaya devam ediyor. Pek çok yeni-sömürge ülkede kentler artık nüfusun büyük çoğunluğunu (hatta kimilerinde kır nüfusu artık önemsiz oranlardadır) barındırıyor. (Örneğin Türkiye için kent nüfusunun toplam nüfusa oranı artık yüzde yetmişlerdedir ve bu oran kırk yıl öncesinin neredeyse tam tersidir. Yukarıda en son 2009 yılı için rakamları verdik.) Kentlere yığılan büyük köylü nüfusun ezici bir çoğunluğu işçileşerek kentleri çepeçevre kuşatan büyük emekçi semtlerinde (varoşlarda) toplaşıyor. İşçileşen köylü nüfus genellikle vasıfsız işçi olarak iş ve sosyal güvenceden, her türlü kültürel ve sosyal gelişme olanaklarından, insani barınma ve sağlık olanaklarından uzak bir yaşama mahkum ediliyor.

Milyonları, on milyonları aşan metropollerin ezici bir çoğunluğunu varoşlarda yaşayan bu büyük işçi/işsiz kitlesi oluşturuyor. Neoliberal politikalar sonucu parçalanan iş sürecine bağlı olarak yaşam alanları ile işyerlerinin iç içe geçişi en çok da varoşlarda yaşanıyor. Üreten ancak insanca yaşayamayan büyük kitle bunu an be an hissediyor. Nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan gençlerin ezici bir çoğunluğu işçi/işsiz olarak oldukça sefil koşullarda, her türlü umut kırıntısından uzak, öfke ile boyun eğmişliğin iç içe geçtiği, lümpen isyankarlıkla mafyatik çeteleşmenin girdabında yaşam tüketiyor. Kültürel çürümenin sonuçları en keskin biçimde varoşların işçi ve işsiz gençlerini vuruyor. Böylece, örneğin sendikal örgütlenmede örgütlü işçi sayısı(1970 yılında 4 milyon işçi vardır ve bunun yaklaşık 2 milyonu sendikalıdır; bugün ise 20 milyonu aşkın işçi vardır, bunun 14 milyonu vasıfsız işçidir, yaklaşık kır ve kent yoksulları içinde 10 milyonu aşkın işsiz vardır. Buna karşılık ise sendikalı işçi sayısı 600-700 bindir) oranı düşse de işçi ve emekçiler, kent ve kır yoksulları toplam nüfus içinde büyük bir ağırlığı oluşturuyor.

Devrimimizin halk devrimi ve emek eksenli olması, demokratik ve sosyalist görevlerin iç içe geçmesi, kesintisiz bir devrim olarak ortaya çıkması, halk iktidarının ertesi günü sosyalizmi inşa etmesi vb tam da bundandır. Hiç şüphesiz tüm bunlar halk iktidarı için devrimin stratejik çizgisine de rengini verecek, buna göre Politikleşmiş Askeri Savaş stratejisi biçim alacaktır.

Yeni-sömürgelerde kapitalizmin gelişmesi ve kentleşme, emperyalist-kapitalist ülkelerdeki kent gerçeğinden tümüyle farklıdır. Tek bir kentin içinde aslında iki ayrı kent gerçeği söz konusudur. İnsanca yaşamdan uzak, öfke dolu milyonlarca emekçinin yaşadığı, düzensiz gelişmiş, denetlenmesi geçmişe nazaran oldukça zorlaşmış devasa büyüklükteki varoşlar ve orta ve büyük burjuvazinin yaşadığı, düzenli ve her türlü olanağa sahip küçük kent adacıkları… Varoşlar ve kentin burjuva semtleri, iki ayrı dünya, birbirine düşman iki ayrı var oluş biçimi yan yana, karşı karşıya yaşıyor. Aslında bir anlamda, düşmanın yaşam ve iktidar alanları, yani devrimci hareketin başlıca hedefleri ile bu hedeflere karşı nefret duyan ve dolayısıyla gerillanın potansiyel desteği (ve tabii ki kadrosu) olacak olan güçler aynı kent coğrafyasının değişik alanlarında, uçurumlarla ayrılmış olarak yan yana durmaktadırlar.

İşçi sınıfı ve kentler, kentlerin emekçi bölgeleri bütün bu özellikleriyle büyük bir devrimci dinamizmi bağırlarında taşıyorlar. Varoşlar sınıf ve gündelik yaşam ilişkilerinden kaynaklanan çelişkilerin olağanüstü ölçülerdeki sertliği ve hızla patlama noktasına varışlarıyla, düşmanın denetim olanaklarının nispeten zayıflığıyla, eğer bir benzetme yaparsak şehirlerin içinde bir tür kırların rolünü oynuyorlar. On milyonlarca işçi ve yoksul emekçinin yaşam ve üretim alanları olan varoşlar mekansal açıdan, çelişkilerin düğüm olduğu ve bu anlamda sistemin bir tür “yumuşak karnı”, “zayıf halkası”dır.

Bu işçi sınıfı ve kent gerçekliği, devrimimizi halk devrimi olarak somutlaştırıyor. Dahası devrimin stratejik çizgisini de bu temelde kuruyor, kent ve kırlarda her sorun sınıfsal temelde ele alınıyor, mekansal farklılık üretim ilişkisi değil coğrafi bir anlam kazanıyor ve stratejik bir kurgu olarak, devrim, şehir-kırda birleşik devrimci savaş olarak gelişiyor. İşçi sınıfının devrimin temel gücü olmadığı, ya da devrimin temel gücü olsa bile bu rolünü iktidarın alınması sürecinin ilerleyen aşamalarında oynayabileceği ve benzeri tespitler artık geçerli değildir. Ülkedeki emekçilerin en büyük kitlesini oluşturan, nesnel devrimci dinamikleriyle, kentleri kuşatan büyük yaşam ve çalışma alanları olan varoşlarda biriken büyük öfkesiyle işçi

sınıfı, kent yoksulları, esnaf, aydın, gençlik vb, kırsal alanda kır proletaryası, kır yoksulları, küçük ve orta köylülük devrimci savaşımın birlikte temel gücüdür. Kentler, devasa varoş denizleriyle devrimci şehir gerillasının yürütülmesi, tutunması ve varoşların işçi/işsiz gençliğinin katılımıyla büyümesi için elverişli zeminlere sahiptir ve ayrıca varoşlarla kırlar arasında her zaman canlı bir ilişki bulunduğu da bilinmektedir.

Gerilla savaşı nesnel ve öznel koşulların toplamına bağlı olarak, kentlerde ve kırlarda birleşik devrimci bir savaş olarak gelişecektir.

Biraz daha açacak olursak; kırlardaki üslenme kentlere oranla çok daha büyük bir özgür hareket alanı sunar. Gerillanın kırlarda açık var oluşu ve yarattığı yaşam ve eğitim alanları partinin kendini yeniden üretmesi, moral ve siyasal açıdan varlığını her dönem süreklileştirmesini sağlar. Kentlerde yaşanan sıkışmalarda, düşmanın büyük saldırılarında devrim hareketine nefes aldırır. Bu açılardan kırlardaki üslenme ve kökleşmenin devrimci savaşın gelişiminde stratejik önemde olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'de geçmişten bugüne uzun süreli halk savaşını savunan devrimci kesimlerde "ayaklanma" kavramına dönük adeta alerjik düzeydeki olumsuz tepki de (on yıllar önce belki, genel halk ayaklanması söyleminin arkasına saklanıp pasifizmi, devrimci gerilla savaşına karşı düşmanlığı yayan kesimlerle ayrım noktasını kalın biçimde çizmek açısından bu tepkinin belli bir haklılık payı vardı) anlamsızlaşmıştır.

Gerilla savaşı özellikle kentlerde giderek artan ölçülerde büyük silahlı/silahsız kitle direnişlerini, ayaklanmalarını tetikleyecektir, Türkiye devrimin son 40 yılı bu konuda yeteri derecede öğreticidir ve bu süreç "keyfi" değil nesnel ve öznel zemin üzerinden yükselmiştir. Daha somut ve gelişkin süreçler olarak ayaklanmalar (serhildanlar) Gazi direnişi, Irak ve Filistin'deki intifadayla, büyük kitle mücadeleleriyle birleşmiş şehir gerilla deneyimleri bu noktada üzerinde düşünülmesi gereken oldukça önemli, aydınlatıcı olgular ve deneyimlerdir.

Bizzat metropollerin içindeki emekçi mahallelerinde devrimci-demokratik güçlerin nasıl "güçlü etkinlik alanları" yarattıkları, buralarda taban örgütlenmeleri ile nasıl birçok soruna müdahale edebildiklerini ve kitle inisiyatifini hayata hakim kılabildiklerini görmek gerekiyor. Yani kentlerde kalabalık gerilla grupları bir araya gelememekte ama öte yandan militan kitle hareketi, gerilla, milisler ve destek ilişkileri gibi bir dizi unsur kombine olarak hareket ederek tayin edici vuruşlara imza atabilmektedir. Bütün bunlar, bir mücadelenin ne kadar çok olasılığa açık olması gerektiğini gösteren örneklerdir.

Partimizin çizgisi Marksizm-Leninizmin dünyanın ve Türkiye'nin şartlarına uygulanması sonucunda ortaya çıkmış olan uluslararası devrimci hareketin çizgisidir. Partimiz, yeni-sömürgecilik çağında Dünya ve Türkiye halklarına karşı ülke içinde ve Enternasyonalist planda görevini yerine getirme savaşında gerilla savaşını temel almıştır.

Gerilla savaşını politik mücadelenin en üst ve etkili biçimi olarak ele alan Partimizin stratejik çizgisi politikleşmiş askeri savaş çizgisidir.

Bu çizgi, gerilla savaşını birleşik devrimci savaş ilkesine uygun olarak ele alır.

Birleşik devrimci savaş, henüz kitlelerin aktif desteğini almadığı, savaşın oligarşi ile halkın devrimci öncüleri arasında geliştiği bir ortamda, Partimizin örgütsel ilkesi politik ve askeri liderliğin birliği ilkesidir. Örgüt şeması da yeni-sömürgecilik döneminin bolşevik çizgisidir.

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi Temelinde Yürütülecek Gerilla savaşı

1- Halk kitlelerine hainlerin yönetiminin ne kadar kof ve çürük olduğunu gösterecektir.

2- Her an patlamaya hazır bir volkan gibi kıvılcım bekleyen halk kitlelerine vurduğu yerden ses çıkartabilecek, zalimleri cezalandıracak, kendi devrimci diktatoryasını kurabilecek nitelikleri taşıyan bir teşkilatın var olduğunu gösterecektir.

3- Partimizi, çeşitli tecrübelerden geçirerek halkın savaşçı örgütü olma yolunda sağlamlaştıracaktır.

Savaş örgütü, savaş meydanlarından çıkar.

Kısacası, içinde bulunduğumuz bu aşama başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün halk kitlelerinde var olan memnuniyetsizlik ve baş kaldırma duygularını güçlendirme, onları silahlı mücadeleye ajite etme ve partimizin teşkilat yapısını sağlamlaştırma aşamasıdır.

Partimizin ana yönelimi, güç ve olanaklarını yoğunlaştıracağı pratik çizgi budur.

f) Son Söz Yerine

Türkiye toplumu, sınıfsal, ulusal, kültürel ve cinsler arasındaki çelişkilerin demokratik zeminde çözüm bulmadığı, adeta tüm çelişkilerin kördüğüm olduğu ve bundan dolayı devrime gebe bir toplumdur. Bu çelişkilerin çözüm platformu ise, halk devrimidir.

Türkiye, emperyalist-kapitalist sistem içinde yeni sömürge bir ülkedir; bağrında taşıdığı çelişkilerle bu sistemin zayıf halkasıdır. Halk devrimi, bu sınıfsal ve ulusal çelişkilerin bir ürünü olarak, bu zayıf halkada gerçekleşecektir.

Bu çalışmamızla, yukarıda tüm anlatımlardan bir kez daha anlaşılacaktır ki; Halk devrimi zorunlu bir duraktır ve ancak uzun süreli ve bileşik savaşla zafere erişecektir. Zafere ulaşmak için devrim, Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi çizgisinde gelişecektir. Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi, öncü savaşı ve gerillanın ordulaşıp ayaklanmaların yaşandığı ana aşamalardan geçecek, oligarşik/faşist devleti yıkacak ve halk iktidarını kuracaktır. Bu stratejik çizgi; silahlı propaganda ile diğer politik, ideolojik, ekonomik, demokratik mücadele biçimlerini, şehir ve kır gerilla savaşını, gerilla savaşı ve kitle mücadelesini bütünsel ele alır.

Bu strateji ışığında;

Proletarya nicel ve nitel gücü ile devrimimizde önder gücüdür. Proletarya, şehir ve kır yoksulları, küçük ve orta köylülük, şehir küçük burjuvazisi (aydınlar, küçük işletme sahipleri vb.), kısaca halk devrimimizin temel güçleridir. Proletaryanın önderliği, halk devriminin kesintisiz olarak sosyalizme yönelmesinin güvencesi olup, devrimimizin diğer temel güçleriyle devrimci halk iktidarını kuracaktır.

Halk devriminin zaferi için, elbette devrimin içinde bulunduğu aşamalara bağlı olarak, Partimizin Önderliğinde, Bütün bu sınıf ve tabakaların, yani işçi ve emekçi halkın örgütlenmesi son derece önemlidir. THKP Proletarya'nın partisidir, Savaş çok yönlüdür. Çeşitli halk kesimlerinin kitlevi hareketinin örgütlendirilip, yönlendirilmesinden, ideolojik savaştan, silahlı savaşa kadar bütün mücadele biçimlerini aynı anda yürütmek gerekmektedir.

Sadece bu değil. Uluslararası proleter devrimin bir parçası olan devrimimiz, her ulus ve ulusal topluluktan proletarya ve ezilen halklarla dayanışma ve birleşik mücadele içinde olacaktır. Devrimimiz dünya proletaryası ve tüm ezilen halkların mücadelesi ile kaderini birleştirir. Dünyanın tüm ezilenleriyle proleter enternasyonal çizgide, eşit ve özgür temelde birlikte yürümeyi, dayanışmayı, emperyalist ve işbirlikçi oligarşilerin saldırıları karşısında devrim ve sosyalizm güçlerini savunmayı, emperyalizm ve kapitalizm tümden yok olana kadar devrimleri Kesintisiz kılmayı ilkesel bir yaklaşım görür.

Kısaca; anti-emperyalist anti-oligarşik mücadelede partimiz, tüm devrimci-demokratik akım ve örgütlerle, politik bağımsızlığını koruyarak, eşit ve özgür ilişkilerden yanadır ve bu temelde ilişkilerini sürdürür. Bu ittifak siyaseti sadece ülke içinde değil, uluslararası devrimci ilişkilerde de geçerlidir.

* Elinizdeki kitap, S. Barikatta "Marksist Devrim Teorisi Ve Devrim Stratejisiyle İlgili Temel Kavramlar Üzerine Seminer Notları" olarak Eylül 2007'den itibaren yayınlandı. "Seminer notları" olarak başlayan bu çalışma, özünde bir semineri aştı ve kapsamlı bir çalışmaya dönüştü. 2010 Yılında ise derlenerek kitap olarak basıldı.

Politik, pratik planda artık bütün devrimci ve sosyalist güçler yeni tarihsel süreç-dönem tanımlamaları yapmakta ve hatta 3. bir emperyalist paylaşım (dünya) savaşının bölgesel bağlamda sürdürüldüğü gerçeğini kabul etmektedirler. Fakat asıl sorun proleterya ve ezilen halklarımız açısından somut'un soyutlanışı değil, artık sömürge devrimlerinin stratejik çizgisi olarak pratik tarafından evrensel bir içerik-boyut kazanan politikleşmiş askeri savaş stratejisinin hem ülke, hem bölge, hemde dünya devrimine vardırılması noktasında daha etkili ve güçlü temellerde nasıl pratikleştirileceğidir.

Bu sorunun cevabını pratik olarak en başta ülkemizde verdiğimiz taktirde hem bölge, hemde dünya devriminin yolunu açmış olacağız. işte tarih Türkiye proleteryasına ve emekçi halkımıza böylesine bir mukaddes görevi ve tarihsel rolü gerçekleştirme koşullarını ve fırsatını sunmaktadır.

İşte bu görev biz proleter devrimcilerinindir.

MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ – 1

MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ – 2

MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ – 3

MARKSİST DEVRİM TEORİSİ VE DEVRİM STRATEJİSİ – 4

www.thkp-c.com